

[2000/10/22 v3.01 Landscape Pages (DPC)]

[2016/05/21 v2.44 Cross-referencing by name of section]

తైత్తిరీయ
బ్రాహ్మణమ్

Colophon

This document was typeset using X_YTeX, and uses the Siddhanta font extensively. It also uses several L^AT_EX macros designed by H.~L.~Prasād. Practically all the encoding was done with the help of Ajit Krishnan's mudgala IME (<http://www.aupasana.com/>).

Acknowledgements

The initial ITRANS encodings of some of these texts were obtained from <http://sanskritdocuments.org/> and <https://sa.wikisource.org/>. Thanks are also due to Ulrich Stiehl~ (<http://sanskritweb.de/>) ~for hosting a wonderful resource for Yajur Veda, and also generously sharing the original Kathaka texts edited by Subramania Sarma.

See also <http://stotrasamhita.github.io/about/>

FOR PERSONAL USE ONLY
NOT FOR COMMERCIAL
PRINTING/DISTRIBUTION

Contents

అష్టకమ్ 1	1
ప్రథమః ప్రశ్నః	2
ద్వితీయః ప్రశ్నః	16
తృతీయః ప్రశ్నః	27
చతుర్థః ప్రశ్నః	40
పంచమః ప్రశ్నః	54
షష్ఠమః ప్రశ్నః	67
సప్తమః ప్రశ్నః	83
అష్టమః ప్రశ్నః	97
 అష్టకమ్ 2	 107
ప్రథమః ప్రశ్నః	108
ద్వితీయః ప్రశ్నః	120
తృతీయః ప్రశ్నః	135
చతుర్థః ప్రశ్నః	147
పంచమః ప్రశ్నః	163
షష్ఠమః ప్రశ్నః	174
సప్తమః ప్రశ్నః	196
అష్టమః ప్రశ్నః	210
 అష్టకమ్ 3	 229
ప్రథమః ప్రశ్నః	230
ద్వితీయః ప్రశ్నః	245
తృతీయః ప్రశ్నః	263
చతుర్థః ప్రశ్నః	279
పంచమః ప్రశ్నః	283
షష్ఠమః ప్రశ్నః	290

సప్తమః ప్రశ్నః	301
అష్టమః ప్రశ్నః	328
నవమః ప్రశ్నః	349

॥ అష్టకమ్ 1॥

॥ ప్రథమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః ॥

బ్ర॒హ్మ స॑న్ధ॒త్తం త॑న్మే జి॒న్వత॑మ్ । ష॒త్రగ్ం స॑న్ధ॒త్తం త॑న్మే జి॒న్వత॑మ్ । ఇ॒షగ్ం స॑న్ధ॒త్తం తా॑ం మే
జి॒న్వత॑మ్ । ఊ॒ర్జగ్ం స॑న్ధ॒త్తం తా॑ం మే జి॒న్వత॑మ్ । ర॒యిగ్ం స॑న్ధ॒త్తం తా॑ం మే జి॒న్వత॑మ్ । పు॒ష్టిగ్ం
స॑న్ధ॒త్తం తా॑ం మే జి॒న్వత॑మ్ । ప్ర॒జాగ్ం స॑న్ధ॒త్తం తా॑ం మే జి॒న్వత॑మ్ । ప॒శూన్స॑న్ధ॒త్తం తా॑న్మే
జి॒న్వత॑మ్ । స్తు॒తోఽసి॒ జన॑ధాః । దే॒వాస్తా॑స్వ శుక్ర॒పాః ప్ర॑ణ॒యన్తు ॥ 1 ॥

సు॒వీరాః ప్ర॒జాః ప్ర॒జన॑యన్పరీ॒హి । శుక్రః శుక్ర॑శోచి॒షా । స్తు॒తోఽసి॒ జన॑ధాః । దే॒వాస్తా॑స్వ మ॒న్థిపాః
ప్ర॑ణ॒యన్తు । సుప్ర॒జాః ప్ర॒జాః ప్ర॒జన॑యన్పరీ॒హి । మ॒న్థి మ॒న్థిశోచి॑షా । స॒జ్జాగ్మానౌ ది॒వ
ఆ॒పృథి॒వ్యాయుః॑ । స॑న్ధ॒త్తం త॑న్మే జి॒న్వత॑మ్ । ప్రా॒ణగ్ం స॑న్ధ॒త్తం తం మే జి॒న్వత॑మ్ । అ॒పా॒నగ్ం
స॑న్ధ॒త్తం తం మే జి॒న్వత॑మ్ ॥ 2 ॥

వ్యా॒నగ్ం స॑న్ధ॒త్తం తం మే జి॒న్వత॑మ్ । చక్షుః స॑న్ధ॒త్తం త॑న్మే జి॒న్వత॑మ్ । శ్రో॒త్రగ్ం స॑న్ధ॒త్తం త॑న్మే
జి॒న్వత॑మ్ । మ॒నః స॑న్ధ॒త్తం త॑న్మే జి॒న్వత॑మ్ । వా॒చగ్ం స॑న్ధ॒త్తం తా॑ం మే జి॒న్వత॑మ్ । ఆ॒యుః స్థ
ఆ॒యుర్మే ధ॑త్తమ్ । ఆ॒యుర్మ॒జ్జాయ॑ ధ॑త్తమ్ । ఆ॒యుర్మ॒జ్జప॑తయే ధ॑త్తమ్ । ప్రా॒ణః స్థః ప్రా॒ణం మే
ధ॑త్తమ్ । ప్రా॒ణం య॒జ్ఞాయ॑ ధ॑త్తమ్ ॥ 3 ॥

ప్రా॒ణం య॒జ్ఞప॑తయే ధ॑త్తమ్ । చక్షుః స్థశ్చక్షు॑ర్మే ధ॑త్తమ్ । చక్షుర్మ॒జ్జాయ॑ ధ॑త్తమ్ ।
చక్షుర్మ॒జ్జప॑తయే ధ॑త్తమ్ । శ్రో॒త్రగ్ స్థః శ్రో॒త్రం మే ధ॑త్తమ్ । శ్రో॒త్రం య॒జ్ఞాయ॑ ధ॑త్తమ్ । శ్రో॒త్రం
య॒జ్ఞప॑తయే ధ॑త్తమ్ । తా దే॒వా శుక్రా॑మ॒న్థినౌ । క॒ల్పయ॑తం దై॒వీర్విశేః॑ । క॒ల్పయ॑తం
మా॒నుషీః ॥ 4 ॥

ఇ॒షమూ॑ర్జమ॒స్మాసు॑ ధ॑త్తమ్ । ప్రా॒ణాన్ప॑శుషు । ప్ర॒జాం మ॑య చ॒ యజ॑మానే చ । నిర॑స్తః శ॒ణ్డః ।
నిర॑స్తో మ॒ర్కః । అప॑నుత్తౌ శ॒ణ్డామ॑ర్కౌ స॒హము॑నా । శుక్ర॑స్య స॒మిద॑సి । మ॒న్థినః॑ స॒మిద॑సి । స
ప్ర॑థ॒మః స॒ఙ్కృతి॑ర్విశ్వక॒ర్మా । స ప్ర॑థ॒మో మి॒త్రో వరు॑ణో అ॒గ్నిః । స ప్ర॑థ॒మో

బృహస్పతిశ్చికిత్వాన్ తస్మా ఇన్ద్రాయ సుతమా జహోమి ॥ 5 ॥

నయన్తస్పానగం సన్ధతం తం మే జన్వతం ప్రాణం యజ్ఞాయ ధత్తం మాసుషీర్గిర్నిర్దేవః ॥ (బ్రహ్మ క్షత్రం తదిష్టమూర్జగం రయిం పుష్టిం ప్రజాం తాం ప్రశువాన్తస్థతం తత్ప్రాణమపానం వ్యానం తం చక్షుః శ్రోత్రం మనస్తద్వాచం తామ్)

ఇషాదిపశుకే వాచం తాం మే ప్రశున్తస్థతం తాన్మే ప్రాణాదిత్రితయే తం మేఽన్యత్ర తన్మే) ॥ [1]

కృత్తికాస్వగ్నిమాదధీతః పతద్వా అగ్నేర్నక్షత్రమ్ యత్కృత్తికాః స్యాయామైవైనం
దేవతాయామాధాయ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి ముఖం వా పతన్నక్షత్రాణామ్ యత్కృత్తికాః
యః కృత్తికాస్వగ్నిమాధతే ముఖ్య పత భవతి అథో ఖలు ॥ 6 ॥

అగ్నినక్షత్రమిత్యపచాయన్తి గృహాన్ హ దాహుకో భవతి ప్రజాపతీ
రోహిణ్యామగ్నిమసృజత తం దేవా రోహిణ్యామాదధత తతో వై తే సర్వాన్రోహానరోహన్
తద్రోహిణ్యై రోహిణీత్వమ్ యో రోహిణ్యామగ్నిమాధతే ఋధోత్త్యేవ సర్వాన్రోహాన్రోహతి
దేవా వై భద్రాః సన్తోఽగ్నిమాధీతస్సన్ ॥ 7 ॥

తేషామనాహితోఽగ్నిరాసీత్ అధైభ్యో వామం వస్వపాక్రామత్ తే పునర్వస్వోరాదధత తతో
వై తాన్ వామం వసూపావర్తత యః పురాఽభద్రః సన్వాపీయాన్త్యాత్ స
పునర్వస్వోర్గ్నిమాదధీతః పునరేవైనం వామం వసూపావర్తతే భద్రో భవతి యః క్రామయేత
దానకామా మే ప్రజాః స్మరితి స పూర్వయోః ఫల్గునోర్గ్నిమాదధీతః ॥ 8 ॥

అర్యష్టా వా పతన్నక్షత్రమ్ యత్పూర్వే ఫల్గునీ అర్యమేతి తమాహుర్యో దదాతి దానకామా
అస్మై ప్రజా భవన్తి యః క్రామయేత భగీ స్యామితి స ఉత్తరయోః ఫల్గునోర్గ్నిమాదధీతః
భగస్య వా పతన్నక్షత్రమ్ యదుత్తరే ఫల్గునీ భగ్యేవ భవతి కాలకజ్ఞా వై నామాసురా
ఆసన్ ॥ 9 ॥

తే సువర్గాయ లోకాయాగ్నిమచిన్వత పురుష ఇష్టకాముపాదధాత్పురుష ఇష్టకామ్ స ఇన్ద్రో
బ్రాహ్మణో బ్రువాణ ఇష్టకాముపాధత ఏషా మే చిత్రా నామేతి తే సువర్గం లోకమా ప్రారోహన్
స ఇన్ద్ర ఇష్టకామావృహత్ తేఽవాకీర్యన్త యేఽవాకీర్యన్త త ఊర్ణావభయోఽభవన్
ద్వాపుదపతతామ్ ॥ 10 ॥

తౌ దివ్యౌ శ్వానావభవతామ్ యో భ్రాతృవ్యవాన్త్యాత్ స చిత్రాయామగ్నిమాదధీతః
అవకీర్యేవ భ్రాతృవ్యాన్ ఓజో బలమిన్ద్రియం వీర్యమాత్మనతే వసన్తా
బ్రాహ్మణోఽగ్నిమాదధీతః వసన్తో వై బ్రాహ్మణస్యర్తుః స్య ఏవైనమృతావాధాయ

బ్రహ్మవర్చసి భవతి | ముఖం వా ఏతదృతూనామ్ || 11 ||

యద్వసంతః | యో వసంతాఽగ్నిమాధతే | ముఖ్య ఏవ భవతి | అథో యోనిమంతమేవైనం
ప్రజాతమాధతే | గ్రిష్మే రాజన్య ఆదధీత | గ్రిష్మో వై రాజన్యస్యర్తుః | స్వ ఏవైనమృతావాధాయ |
ఇన్ద్రియావీ భవతి | శరది వైశ్య ఆదధీత | శరద్వై వైశ్యస్యర్తుః || 12 ||

స్వ ఏవైనమృతావాధాయ | పశుమాన్భవతి | న పూర్వయోః ఫల్గున్యోరగ్నిమాదధీత | ఏషా వై
జఘన్యా రాత్రిః సంవత్సరస్య | యత్పూర్వే ఫల్గునీ | పృష్టిత ఏవ సంవత్సరస్యాగ్నిమాధాయ |
పాపీయాన్భవతి | ఉత్తరయోరా దధీత | ఏషా వై ప్రథమా రాత్రిః సంవత్సరస్య | యదుత్తరే
ఫల్గునీ | ముఖత ఏవ సంవత్సరస్యాగ్నిమాధాయ | వసీయాన్భవతి | అథో ఖలు | యద్వైవైనం
యజ్ఞ ఉపనమేత్ | అథాదధీత | వైవాస్వర్తిః || 13 ||

ఖల్వాధితస్త పల్గున్యోరగ్నిమాదధీతానన్నపతతామృతూనాం వైశ్యస్యర్తురుత్తరే ఫల్గునీ షట్స || [2]

ఉద్ధన్తి | యదేవాస్యా అమేధ్యమ్ | తదపహన్తి | అపోఽవోక్షతి శాన్త్యై | సికతా నివపతి | ఏతద్వా
అగ్నేర్వైశ్వానరస్య రూపమ్ | రూపేణైవ వైశ్వానరమవరుణే | ఊషాం నివపతి | పృష్టిర్వా ఏషా
ప్రజననమ్ | యదూషాః || 14 ||

పుష్ట్యామేవ ప్రజననేఽగ్నిమాధతే | అథో సంజ్ఞాన ఏవ | సంజ్ఞానగ్గ్ హేతత్పశూనామ్ |
యదూషాః | ద్యావాపృథివీ సహస్తామ్ | తే ఏయతి అబ్రూతామ్ | అస్త్యేవ నా సహ
యజ్ఞయమితి | యదముష్యా యజ్ఞయమాసీత్ | తదస్యామదధాత్ | త ఊషా అభవన్ || 15 ||

యదస్యా యజ్ఞయమాసీత్ | తదముష్యామదధాత్ | తదదశ్చన్ద్రమసి కృష్ణమ్ |
ఊషాన్నివపన్నదో ధ్యాయేత్ | ద్యావాపృథివ్యోరేవ యజ్ఞయేఽగ్నిమాధతే | అగ్నిర్దేవేభ్యో
నిలాయత | ఆఖూ రూపం కృత్వా | స పృథివిం ప్రావీశత్ | స ఊతీః కుర్వాణః పృథివిమను
సమచరత్ | తదాఖుకరీషమభవత్ || 16 ||

యదాఖుకరీషగ్ం సమ్భారో భవతి | యదేవాస్య తత్ర న్యక్తమ్ | తదేవావరుణే | ఊర్జం వా
ఏతగ్ం రసం పృథివ్యా ఉపదీక్తా ఉద్దీహన్తి | యద్వల్మికమ్ | యద్వల్మికవపా సమ్భారో భవతి |
ఊర్జమేవ రసం పృథివ్యా అవరుణే | అథో శ్రోత్రమేవ | శ్రోత్రగ్గ్ హేతత్పృథివ్యాః |
యద్వల్మికః || 17 ||

అబధిరో భవతి | య ఏవం వేద | ప్రజాపతిః ప్రజా అస్సజత | తాసామన్నముపాక్షీయత | తాభ్యః
సూదముప్రప్రాభినత్ | తతో వై తాసామన్నం నాక్షీయత | యస్య సూదః సమ్భారో భవతి |
నాస్య గృహేఽన్నం క్షీయతే | ఆప్తో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్ | తేన ప్రజాపతిరశ్రామ్యత్ || 18 ||

కథమిదగ్ స్యాదితి | సోఽపశ్యత్పుష్కరప్రథం తిష్ఠత్ | సోఽమన్యత | అస్తి వై తత్ |
యస్మిన్నిదమధి తిష్ఠతీతి | స వరాహో రూపం కృత్వోప న్యమజ్జత్ | స పృథివీమథ ఆర్చుచత్ |
తస్యా ఉపహత్యోదమజ్జత్ | తత్పుష్కరప్రథేఽప్రథయత్ | యదప్రథయత్ || 19 ||

తత్పృథివ్యై పృథివిత్వమ్ | అభూద్వా ఇదమితి | తద్భూమ్యై భూమిత్వమ్ | తాం దిశోఽను
వాతః సమవహత్ | తాగ్ శర్కరాభిరదృగ్ంహత్ | శం వై నోఽభూదితి | తచ్ఛర్కరాణాగ్ం
శర్కరత్వమ్ | యద్వరాహవిహతగ్ం సమ్భారో భవతి |
అస్యామేవాఛమృటార్మగ్నిమాధత్తే | శర్కరా భవంతి ధృత్వై || 20 ||

అథో శన్తాయ | సరేతా అగ్నిరాధేయ ఇత్యాహుః | ఆప్తో వరుణస్య పత్నయ ఆసన్ | తా
అగ్నిరభ్యధ్యాయత్ | తాః సమభవత్ | తస్య రేతః పరాఽపతత్ | తద్ధిరణ్యమభవత్ |
యద్ధిరణ్యముపాస్యతి | సరేతసమేవాగ్నిమాధత్తే | పురుష ఇన్వై సావద్రేతసో బీభత్సత
ఇత్యాహుః || 21 ||

ఉత్తరత ఉపాస్యత్యబీభత్సాయై | అతి ప్రయచ్ఛతి | ఆర్తిమేవాతి ప్రయచ్ఛతి | అగ్నిరేవేభ్యో
నిలాయత | అశ్వో రూపం కృత్వా | సోఽశ్వత్థే సంవత్సరమతిష్ఠత్ | తదశ్వత్థస్యాశ్వత్థత్వమ్ |
యదాశ్వత్థః సమ్భారో భవతి | యదేవాస్య తత్ర న్యక్తమ్ | తదేవావరుణే || 22 ||

దేవా వా ఊర్జం వ్యభజన్త | తత ఉదుమ్బర ఉదతిష్ఠత్ | ఊర్గా ఉదుమ్బరః | యదౌదుమ్బరః
సమ్భారో భవతి | ఊర్జమేవావరుణే | తృతీయస్యామితో దివి సోమ ఆసీత్ | తం
గాయత్ర్యాఽహరత్ | తస్య పర్ణమచ్ఛద్యత | తత్పర్ణోఽభవత్ | తత్పర్ణస్య పర్ణత్వమ్ || 23 ||

యస్య పర్ణమయః సమ్భారో భవతి | సోమపీథమేవావరుణే | దేవా వై బ్రహ్మన్నవదన్త | తత్పర్ణ
ఉపాశృణోత్ | సుశ్రవా వై నామ | యత్పర్ణమయః సమ్భారో భవతి | బ్రహ్మవర్చసమేవావ
రుణే | ప్రజాపతిర్గ్నిమస్సజత | సోఽబిభేత్ప్రమా ధక్ష్యతీతి | తగ్ం శమ్యాఽశమయత్ || 24 ||

తచ్చమై శమిత్వమ్ | యచ్చమీమయః సమ్భారో భవతి | శాస్త్ర్యా అప్రదాహాయ | ఆగ్నేః
 స్పృష్టస్య యతః | వికృజ్జతం భా ఆర్చిత | యద్వైకృజ్జతః సమ్భారో భవతి | భా ఏవావ రున్ధే |
 సహృదయోఽగ్నిరాధేయ ఇత్యాహుః | మరుతోఽద్భిరగ్నిమతమయన్ | తస్య తాన్తస్య
 హృదయమాచ్ఛిన్దన్ | సాఽశనిరభవత్ | యదశనిహతస్య వృక్షస్య సమ్భారో భవతి |
 సహృదయమేవాగ్నిమా ధత్తే || 25 ||

ఊషా అభవన్నభవద్వత్మికోఽశ్రామ్యదప్రథయద్ధృత్వీ బీభత్సత్ ఇత్యాహూ రున్ధే పర్ణత్వమశమయదచ్ఛిన్దగ్గ్రీణి చ || [3]

ద్వాదశసు విక్రామేష్వగ్నిమా దధీత | ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః | సంవత్సరాదేవైనమవరుద్ధ్యా
 ధత్తే | యద్ద్వాదశసు విక్రామేష్వా దధీత | పరిమితమవ రున్ధీత | చక్షుర్నిమిత ఆదధీత |
 ఇయద్ద్వాదశ విక్రామా(3) ఇతి | పరిమితం చైవాపరిమితం చావ రున్ధే | అన్యతం వై వాచా వదతి |
 అన్యతం మనసా ధ్యాయతి || 26 ||

చక్షుర్వై సత్యమ్ | అద్రా(3)గిత్యాహ | అదర్శమితి | తత్సత్యమ్ |
 యశ్చక్షుర్నిమితేఽగ్నిమాధత్తే | సత్య ఏవైనమా ధత్తే | తస్మాదాహితాగ్నిర్నాన్యతం వదేత్ |
 నాస్య బ్రాహ్మణోఽనాశ్వాన్యహే వసేత్ | సత్యే హ్యస్యాగ్నిరాహితః | ఆగ్నేయా వై రాత్రిః || 27 ||

ఆగ్నేయాః పశవః | ఐన్ద్రమహాః | నక్తం గార్హపత్యమా దధాతి | పశూనేవావ రున్ధే |
 దివాఽఽహవనీయమ్ | ఇన్ద్రియమేవావ రున్ధే | అర్థోదీతే సూర్య ఆహవనీయమా దధాతి |
 ఏతస్మిన్వై లోకే ప్రజాపతిః ప్రజా అస్సజత | ప్రజా ఏవ తద్యజమానః సృజతే | అథో భూతం చైవ
 భవిష్యచ్ఛావ రున్ధే || 28 ||

ఇడా వై మానవీ యజ్ఞానూక్రాశిన్యాసీత్ | సాఽశృణోత్ | అసురా అగ్నిమాదధత ఇతి |
 తదగచ్ఛత్ | త ఆహవనీయమగ్ర ఆదధత | అథ గార్హపత్యమ్ | అథాన్వాహర్యపచనమ్ |
 సాఽబ్రవీత్ | ప్రతీచ్యేషాగ్ శ్రీరగాత్ | భద్రా భూత్వా పరా భవిష్యన్తీతి || 29 ||

యన్వైవమగ్నిరాధీయతే | ప్రతీచ్యస్య శ్రీరేతి | భద్రో భూత్వా పరాభవతి | సాఽశృణోత్ | దేవా
 అగ్నిమాదధత ఇతి | తదగచ్ఛత్ | తేఽన్వాహర్యపచనమగ్ర ఆదధత | అథ గార్హపత్యమ్ |
 అథాఽఽహవనీయమ్ | సాఽబ్రవీత్ || 30 ||

ప్రాచ్యేషాగ్ శ్రీరగాత్ | భద్రా భూత్వా సువర్గం లోకమేష్యన్తి | ప్రజాం తు న వేత్స్యన్త ఇతి |

యన్యైవమగ్నిరాధీయతే॥ ప్రాచ్యస్య శీరేతి॥ భద్రో భూత్వా సువర్గం లోకమేతి॥ ప్రజాం తు న
ఏన్దతే॥ సాఽబ్రవీదిడా మనుమ్॥ తథా వా అహం తవాగ్నిమాధాస్యామి॥ యథా ప్ర ప్రజయా
పశుభిర్మిథునైర్జనిష్యనే॥ 31 ॥

ప్రత్యస్మిన్లోకే స్థాస్యసి॥ అభి సువర్గం లోకం జేష్యసీతి॥ గార్హపత్యమగ్ర ఆదధాత్॥
గార్హపత్యం వా అను ప్రజాః పశవః ప్రజాయన్తే॥ గార్హపత్యేనైవాస్మై ప్రజాం
పశూన్ప్రాజనయత్॥ అథాన్వాహర్యపచనమ్॥ తిర్యజ్జీవ వా అయం లోకః॥ అస్మిన్నేవ తేన
లోకే ప్రత్యతిష్ఠత్॥ అథాఽఽహవనీయమ్॥ తేనైవ సువర్గం లోకమభ్యజయత్॥ 32 ॥

యన్యైవమగ్నిరాధీయతే॥ ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే॥ ప్రత్యస్మిన్లోకే తిష్ఠతి॥ అభి
సువర్గం లోకం జయతి॥ యస్య వా అయథాదేవతమగ్నిరాధీయతే॥ ఆ దేవతాభ్యో వృశచ్ఛతే॥
పాపీయాన్భవతి॥ యస్య యథాదేవతమ్॥ న దేవతాభ్య ఆవృశచ్ఛతే॥ వసీయాన్భవతి॥ 33 ॥
భృగూణాం త్వాఽఙ్గిరసాం వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి భృగ్వఙ్గిరసామాదధ్యాత్॥ ఆదిత్యానాం
త్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీత్యన్యాసాం బ్రాహ్మణీనాం ప్రజానామ్॥ వరుణస్య త్వా
రాజ్ఞో వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి రాజ్ఞః॥ ఇంద్రస్య త్వేంద్రియేణ వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి
రాజన్యస్య॥ మనోస్తావ గ్రామణ్యో వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి వైశ్యస్య॥ ఋభూణాం త్వా దేవానాం
వ్రతపతే వ్రతేనాదధామీతి రథక్రారస్య॥ యథాదేవతమగ్నిరాధీయతే॥ న దేవతాభ్య ఆవృశచ్ఛతే॥
వసీయాన్భవతి॥ 34 ॥

ధ్యాయత్తి వై రాత్రిశ్చావరుణే భవిష్యత్ప్రీత్యబ్రవీజ్జనిష్యనేఽజయద్వసీయాన్భవతి నవ చ॥ [4]

ప్రజాపతిర్వాచః సత్యమపశ్యత్॥ తేనాగ్నిమాధత్త॥ తేన వై స ఆర్ధ్నోత్॥ భూర్భువః
సువరిత్యాహ॥ ఏతద్వై వాచః సత్యమ్॥ య ఏతేనాగ్నిమాధత్తే॥ ఋధ్నోత్త్యేవ॥ అథో
సత్యప్రాశూరేవ భవతి॥ అథో య ఏవం విద్వానభిచరతి॥ స్తుణుత ఏవైనమ్॥ 35 ॥
భూరిత్యాహ॥ ప్రజా ఏవ తద్యజమానః సృజతే॥ భువ ఇత్యాహ॥ అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి॥
సువరిత్యాహ॥ సువర్గ ఏవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ త్రిభిరక్షరైర్గార్హపత్యమా దధాతి॥ త్రయ ఇమే
లోకాః॥ ఏషేవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠితమాధత్తే॥ సర్వైః పశ్చాభిరాహవనీయమ్॥ 36 ॥
సువర్గాయ వా ఏష లోకాయాధీయతే॥ యదాహవనీయః॥ సువర్గ ఏవాస్మై లోకే వాచః సత్యగ్ం

సర్వమాప్నోతి । త్రిభిర్గార్హపత్యమా దధాతి । ప్రజ్ఞాభిరాహవనీయమ్ । అష్టా సమృద్యన్తే ।
అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రీఽగ్నిః । యావానేవాగ్నిః । తమాధత్తే ॥ 37 ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తా అస్మాత్సృష్టాః పరాచీరాయన్ । తాభ్యో జ్యోతిరుదగృహ్లాత్ ।
తం జ్యోతిః పశ్యంతిః ప్రజా అభి సమావర్తన్త । ఉపరీవాగ్నిముద్గృహ్ణీయాదుద్ధరన్ । జ్యోతిరేవ
పశ్యంతిః ప్రజా యజమానమభి సమావర్తన్తే । ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్ । తత్పరాఽపతత్ ।
తదశ్వోఽభవత్ । తదశ్వస్యాశ్వత్వమ్ ॥ 38 ॥

ఏష వై ప్రజాపతిః । యదగ్నిః । ప్రాజాపత్యోఽశ్వః । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి । స్వమేవ చక్షుః
పశ్యన్ప్రజాపతిరనూదేతి । వజ్రి వా ఏషః । యదశ్వః । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి । జాతానేవ
భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే । పునరా వర్తయతి ॥ 39 ॥

జనిష్యమాణానేవ ప్రతినుదతే । న్యాహవనీయో గార్హపత్యమకామయత । నిగార్హపత్య
ఆహవనీయమ్ । తౌ విభాజం నాశక్నోత్ । సోఽశ్వః పూర్వవాడ్భూత్వా । ప్రాజ్ఞం
పూర్వముదవహత్ । తత్పూర్వవాహః పూర్వవాత్స్వమ్ । యదశ్వం పురస్తాన్నయతి ।
విభక్తిరేవైనయోః సా । అథో నానావీర్యావేవైనౌ కురుతే ॥ 40 ॥

యదుపర్యుపరి శిరో హరేత్ । ప్రాణాన్ విచ్ఛిన్ద్యాత్ । అధోఽధః శిరో హరతి । ప్రాణానాం
గోపీథాయ । ఇయత్యగ్రే హరతి । అథేయత్యథేయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏష్యేవైనం లోకేషు
ప్రతిష్ఠితమాధత్తే । ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత । సోఽభిభేత్ప్రమా ధక్ష్యతీతి ॥ 41 ॥

తస్య త్రేధా మహిమానం వ్యోహత్ । శాన్త్యా అప్రదాహాయ । యత్రేధాఽగ్నిరాధీయతే ।
మహిమానమేవాస్య తద్వ్యూహతి । శాన్త్యా అప్రదాహాయ । పునరా వర్తయతి ।
మహిమానమేవాస్య సన్దధాతి । పశుర్వా ఏషః । యదశ్వః । ఏష రుద్రః ॥ 42 ॥

యదగ్నిః । యదశ్వస్య పదేఽగ్నిమాదధ్యాత్ । రుద్రాయ పశూనపిదధ్యాత్ । అపశుర్యజమానః
స్యాత్ । యన్నాక్రమయేత్ । అనవరుద్ధా అస్య పశవః స్యుః । పార్శ్వత ఆక్రమయేత్ ।
యథాఽఽహితస్యాగ్నేరణ్ణరా అభ్యవవర్తేరన్ । అవరుద్ధా అస్య పశవో భవన్తి । న
రుద్రాయాపిదధాతి ॥ 43 ॥

త్రిణి హవిగ్ంషి నిర్వపతి । విరాజ ఏవ విక్రాన్తం యజమానోఽను విక్రమతే । అగ్నయే

పవమానాయ॥ అగ్నయే పావకాయ॥ అగ్నయే శుచయే॥ యదగ్నయే పవమానాయ
నిర్వపతి॥ పునాత్యేవైనమ్॥ యదగ్నయే పావకాయ॥ పూత ఏవాస్మిన్నన్నాద్యం దధాతి॥
యదగ్నయే శుచయే॥ బ్రహ్మవర్చసమేవాస్మిన్నపరిష్ఠాద్దధాతి॥ 44 ॥

ఏనమాహవసియం ధత్తేఽశ్వత్వం వర్తయతి కురుత ఇతి రుద్రో దధాతి యదగ్నయే శుచయ ఏకం చ॥ [5]

దేవాసురాః సంయతా ఆసన్॥ తే దేవా ఏజయముపయంతః॥ అగ్నౌ వామం వసు సం న్యదధత॥
ఇదము నో భవిష్యతి॥ యదీ నో జేష్యన్తీతి॥ తదగ్నిర్నోత్సహమశక్నోత్॥ తత్ త్రేధా
విన్యదధాత్॥ పశుషు తృతీయమ్॥ అపున తృతీయమ్॥ ఆదిత్యే తృతీయమ్॥ 45 ॥

తద్దేవా విజిత్య॥ పునరవారురుత్సంత॥ తేఽగ్నయే పవమానాయ పురోడాశమష్టాకపాలం
నిరవపన్॥ పశవో వా అగ్నిః పవమానః॥ యదేవ పశుష్వాసీత్॥ తత్తేనావారున్ధత॥ తేఽగ్నయే
పావకాయ॥ ఆపో వా అగ్నిః పావకః॥ యదేవాప్వాసీత్॥ తత్తేనావారున్ధత॥ 46 ॥

తేఽగ్నయే శుచయే॥ అసౌ వా ఆదిత్యోఽగ్నిః శుచిః॥ యదేవాదిత్య ఆసీత్॥ తత్తేనావారున్ధత॥
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి॥ తనువో వావైతా అగ్న్యధేయస్య॥ ఆగ్నేయో వా
అష్టాకపాలోఽగ్న్యధేయమితి॥ యత్తం నిర్వపేత్॥ నైతాని॥ యథాఽఽత్మా స్యాత్॥ 47 ॥

నాజ్ఞాని॥ తాదృగేవ తత్॥ యదేతాని నిర్వపేత్॥ న తమ్॥ యథాఽజ్ఞాని స్యుః॥ నాత్మా॥
తాదృగేవ తత్॥ ఉభయాని సహ నిరుప్యాణి॥ యజ్ఞస్య సాత్మత్వాయ॥ ఉభయం వా
ఏతస్యేన్ద్రియం వీర్యమాప్యతే॥ 48 ॥

యోఽగ్నిమాధత్తే॥ ఇన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమను నిర్వపేత్॥ ఆదిత్యం చరుమ్॥ ఇన్ద్రాగ్ని వై
దేవానామయాతయామానౌ॥ యే ఏవ దేవతే అయాతయామ్ని॥ తాభ్యామేవాస్మా ఇన్ద్రియం
వీర్యమవ రున్ధే॥ ఆదిత్యో భవతి॥ ఇయం వా అదితిః॥ అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి॥ ధేన్వై వా
ఏతద్రేతః॥ 49 ॥

యదాజ్యమ్॥ అనడుహస్తజ్ఞులాః॥ మిథునమేవావరున్ధే॥ ఘృతే భవతి॥
యజ్ఞస్యాటాక్షాన్తత్వాయ॥ చత్వార ఆర్షేయాః ప్రాశ్నన్తి॥ దిశామేవ జ్యోతిషి జహోతి॥ పశవో
వా ఏతాని హవిగ్ంషి॥ ఏష రుద్రః॥ యదగ్నిః॥ 50 ॥

యత్సద్య ఏతాని హవిగ్ంషి నిర్వపేత్॥ రుద్రాయ పశూనపి దధ్యాత్॥ అపశుర్యజమానః

స్యాత్ | యన్నాసునిర్వపేత్ | అనవరుద్ధా అస్య ప్రశవః స్యుః | ద్వాదశసు రాత్రీష్వను
నిర్వపేత్ | సంవత్సరప్రతిమా వై ద్వాదశ రాత్రయః | సంవత్సరేణైవాస్మై రుద్రగ్ం శమయిత్వా |
ప్రశూనవరుద్ధే | యదేకమేకమేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపేత్ || 51 ||

యథా త్రిణ్యావపనాని పూరయేత్ | తాదృక్తత్ | న ప్రజననముచ్చిగ్ంషేత్ | ఏకం నిరుప్య |
ఉత్తరే సమస్యేత్ | తృతీయమేవాస్మై లోకముచ్చిగ్ంషతి ప్రజననాయ | తం ప్రజయా ప్రశుభిరను
ప్రజాయతే | అథో యజ్ఞస్యైవైషాఽభిక్రాంతిః | రథచక్రం ప్రవర్తయతి | మనుష్యరథేనైవ దేవరథం
ప్రత్యవరోహతి || 52 ||

బ్రహ్మవాదినో వదంతి | హోతవ్యమగ్నిహోత్రాః (3) న హోతవ్యాః (3) మితి | యద్యజుషా
జహుయాత్ | అయథాపూర్వమాహుతీ జహుయాత్ | యన్న జహుయాత్ | అగ్నిః పరా
భవేత్ | తూష్టిమేవ హోతవ్యమ్ | యథాపూర్వమాహుతీ జహోతి | నాగ్నిః పరాభవతి | అగ్నిధే
దదాతి || 53 ||

అగ్నిముఖానేవర్తాన్ప్రీణాతి | ఉపబర్హణం దదాతి | రూపాణామవరుద్ధ్యే | అశ్వం బ్రహ్మణే |
ఇన్ద్రియమేవావరుద్ధే | ధేనుగ్ం హోత్రే | ఆశిష ఏవావరుద్ధే | అనడావహమధ్వర్యవే | వహ్నిరవా
అనడావన్ | వహ్నిరధ్వర్యుః || 54 ||

వహ్నినైవ వహ్ని యజ్ఞస్యావరుద్ధే | మిథునౌ గావౌ దదాతి | మిథునస్యావరుద్ధ్యే | వాసో దదాతి |
సర్వదేవత్యం వై వాసః | సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి | ఆ ద్వాదశభ్యో దదాతి | ద్వాదశ మాసాః
సంవత్సరః | సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠతి | కామమూర్ధ్వం దేయమ్ | అపరిమితస్యావరుద్ధ్యే || 55 ||

ఆదిత్యే తృతీయమప్వాసీతత్రైపారుణ్యత స్యాహ్వతే రేతోఽగ్నిరేకమేకమేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపేత్ప్రత్యవరోహతి దదాత్యధ్వర్యుర్దేయమేకం చ || ——— [6]

ఘర్మః శిరస్తదయమగ్నిః | సమ్ప్రియః ప్రశుభిర్భువత్ | ఛర్దిస్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛ |
వాతః ప్రాణస్తదయమగ్నిః | సమ్ప్రియః ప్రశుభిర్భువత్ | స్వదితం తోకాయ తనయాయ పితుం
పచ | ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విదావన్ | అగ్నేరగ్నే పురో అగ్నిర్భవేహ | విశ్వా ఆశా దీద్యానో
విభాహి | ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే || 56 ||

అర్కశ్చక్షుస్తదసౌ సూర్యస్తదయమగ్నిః | సమ్ప్రియః ప్రశుభిర్భువత్ | యత్రే శుక్ర శుక్రం వర్చః
శుక్రా తనూః | శుక్రం జ్యోతిరజస్రమ్ | తేన మే దీదిహి తేన త్వాఽఽదధే | అగ్నినాఽగ్నే
బ్రహ్మణా | ఆనశే వ్యానశే సర్వమాయుర్వ్యానశే | యే తే అగ్నే శివే తనువౌ | విరాట్ప

స్వరాట్యు తే మావీశతాం తే మా జిన్వతామ్ || 57 ||

యే తే అగ్నే శివే తనువౌ సప్రాట్యుభిభూశ్చ తే మావీశతాం తే మా జిన్వతామ్ యే తే
అగ్నే శివే తనువౌ విభూశ్చ పరిభూశ్చ తే మా వీశతాం తే మా జిన్వతామ్ యే తే అగ్నే
శివే తనువౌ ప్రభీ చ ప్రభూతిశ్చ తే మా వీశతాం తే మా జిన్వతామ్ యాస్తే అగ్నే
శివాస్తనువః తాభిస్తాఽఽదధే యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః తాభిరముం గచ్ఛ || 58 ||

చతుష్పదే జిన్వతాం తనువస్తీతి చ ||

[7]

ఇమే వా ఏతే లోకా అగ్నయః తే యదవ్యావృత్తా ఆధీయేరన్ శోచయేయుర్యజమానమ్
ఘర్మః శిర ఇతి గార్హపత్యమా దధాతి వాతః ప్రాణ ఇత్యన్వాహోర్యపచనమ్
అర్కశ్చక్షురిత్యాహవనీయమ్ తేనైవైనాన్వ్యావర్తయతి తథా న శోచయన్తి యజమానమ్
రథస్తరమభిగాయతే గార్హపత్య ఆధీయమానే రాథస్తరో వా అయం లోకః || 59 ||

అస్మిన్నేవైనం లోకే ప్రతిష్ఠితమా ధత్తే వామదేవ్యమభిగాయత ఉద్ధీయమాణే అన్తరిక్షం వై
వామదేవ్యమ్ అన్తరిక్ష ఏవైనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే అథో శాన్తిరైవ వామదేవ్యమ్ శాన్తమేవైనం
పశవ్యముద్ధరతే బృహదభిగాయత ఆహవనీయ ఆధీయమానే బార్హతో వా అసౌ లోకః
అముష్మిన్నేవైనం లోకే ప్రతిష్ఠితమాధత్తే ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత || 60 ||

సోఽశ్వోఽవారో భూత్వా పరాజైత్ తం వారవన్తియేనావారయత తద్వారవన్తియస్య
వారవన్తియత్వమ్ శ్వేతేన శ్వేతీ అకురుత తచ్ఛ్వేతస్య శ్వేతత్వమ్ యద్వారవన్తియమభి
గాయతే వారయిత్వేవైనం ప్రతిష్ఠితమా ధత్తే శ్వేతేన శ్వేతీ కురుతే ఘర్మః శిర ఇతి
గార్హపత్యమాదధాతి సశీర్షాణమేవైనమా ధత్తే || 61 ||

ఉపైనముత్తరో యజ్ఞో నమతి రుద్రో వా ఏషః యదగ్నిః స ఆధీయమాన ఈశ్వరో
యజమానస్య పశూన్ హిగ్ంసితోః సమ్ప్రియః పశుభిర్భువదిత్యాహ పశుభిరేవైనగ్ం
సమ్ప్రియం కరోతి పశూనామహిగ్ంసాయై ఛర్దిస్తోకాయ తనయాయ యచ్ఛేత్యాహ
ఆశిషమేవైతామా శాస్తే వాతః ప్రాణ ఇత్యన్వాహోర్యపచనమ్ || 62 ||

సప్రాణమేవైనమా ధత్తే స్వదితం తోకాయ తనయాయ పితుం పచ్ఛేత్యాహ అన్నమేవాస్మై
స్వదయతి ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వానిత్యాహ విభక్తిరేవైనయోః సా అథో
నానావీర్యావేవైనౌ కురుతే ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పద ఇత్యాహ ఆశిషమేవైతామా

శాస్తే॥ అర్కశ్చక్షురిత్యాహవనీయమ్॥ అర్కో వై దేవానామన్నమ్॥ 63 ॥

అన్నమేవావ రున్ధే॥ తేన మే దీదిహిత్యాహ॥ సమిన్ధ ఏవైనమ్॥ ఆనశే వ్యానశ ఇతి
త్రిరుదీగ్గయతి॥ త్రయ ఇమే లోకాః॥ ఏషేషైవైనం లోకేషు ప్రతిష్ఠితమా ధత్తే॥ తత్తథా న కార్యమ్॥
వీజీతమప్రతిష్ఠితమా దధీత॥ ఉద్భుత్యైవాధాయాభిమన్రియః॥ అవీజీతమేవైనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే॥
విరాటచ్చ స్వరాటచ్చ యాస్తే అగ్నే శివాస్తనువస్తాభిస్తాఽఽదధ ఇత్యాహ॥ ఏతా వా అగ్నేః
శివాస్తనువః॥ తాభిరేవైనగ్ం సమర్థయతి॥ యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువస్తాభిరముం గచ్ఛేతి
బ్రూయాద్యం ద్విష్యాత్॥ తాభిరేవైనం పరాభావయతి॥ 64 ॥

లోకోఽస్పృజతైనమాధత్తేఽన్వాహార్యపవనం దేవానామన్నమేనం ప్రతిష్ఠితమాధత్తే పశ్చ చ॥ [8]

శమీగర్భాదగ్నిం మన్థతి॥ ఏషా వా అగ్నేర్యజ్ఞయా తనూః॥ తామేవాస్మై జనయతి॥ అదీతిః
పుత్రకామా॥ సాధ్యేభ్యో దేవేభ్యో బ్రహ్మాదనమపచత్॥ తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః॥ తత్ప్రాశ్ఠాత్॥
సా రేతోఽధత్త॥ తస్యై ధాతా చార్యమా చాజాయేతామ్॥ సా ద్వితీయమపచత్॥ 65 ॥

తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః॥ తత్ప్రాశ్ఠాత్॥ సా రేతోఽధత్త॥ తస్యై మిత్రశ్చ
వరుణశ్చాజాయేతామ్॥ సా తృతీయమపచత్॥ తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః॥ తత్ప్రాశ్ఠాత్॥ సా
రేతోఽధత్త॥ తస్యా అగ్ంశశ్చ భగశ్చాజాయేతామ్॥ సా చతుర్థమపచత్॥ 66 ॥

తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదుః॥ తత్ప్రాశ్ఠాత్॥ సా రేతోఽధత్త॥ తస్యా ఇన్ద్రశ్చ
వివస్వాగ్చ్ఛాజాయేతామ్॥ బ్రహ్మాదనం పచతి॥ రేత ఏవ తద్దధాతి॥ ప్రాశ్ఠన్తి బ్రాహ్మణా
ఓదనమ్॥ యదాజ్యముచ్చిష్యతే॥ తేన సమిధోఽభ్యజ్యా దధాతి॥ ఉచ్ఛేషణాద్వా అదీతి
రేతోఽధత్త॥ 67 ॥

ఉచ్ఛేషణాదేవ తద్రేతో ధత్తే॥ అస్థి వా ఏతత్॥ యత్సమిధః॥ ఏతద్రేతః॥ యదాజ్యమ్॥
యదాజ్యేన సమిధోఽభ్యజ్యాదధాతి॥ అస్థ్యేవ తద్రేతసి దధాతి॥ తిస్ర ఆదధాతి మిథునత్వాయ॥
ఇయతీర్భవన్తి॥ ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సమ్మితాః॥ 68 ॥

ఇయతీర్భవన్తి॥ యజ్ఞపరుషా సమ్మితాః॥ ఇయతీర్భవన్తి॥ ఏతావద్వై పురుషే వీర్యమ్॥
వీర్యసమ్మితాః॥ ఆర్ద్రా భవన్తి॥ ఆర్ద్రమివ హి రేతః సిచ్యతే॥ చిత్రయస్యాశ్వత్థస్యాదధాతి॥
చిత్రమేవ భవతి॥ ఘృతవతీభిరా దధాతి॥ 69 ॥

ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ | యద్భుతమ్ | ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్థయతి | అథో తేజసా |
 గాయత్రీభిర్బ్రాహ్మణస్యాదధ్యాత్ | గాయత్రీఛన్దా వై బ్రాహ్మణః | స్వస్య ఛన్దసః
 ప్రత్యయనస్తాయ | త్రిష్టగీభ రాజన్యస్య | త్రిష్టపఛన్దా వై రాజన్యః | స్వస్య ఛన్దసః
 ప్రత్యయనస్తాయ || 70 ||

జగతీభిర్వైశ్వస్య | జగతీఛన్దా వై వైశ్వః | స్వస్య ఛన్దసః ప్రత్యయనస్తాయ | తగ్ం సంవత్సరం
 గోపాయేత్ | సంవత్సరగ్ం హి రేతో హితం వర్ధతే | యద్యేనగ్ం సంవత్సరే నోపనమేత్ |
 సమిధః పునరాదధ్యాత్ | రేత ఏవ తద్ధితం వర్ధమానమేతి | న మాగ్ంసమశ్శీయాత్ | న
 స్త్రియముపేయాత్ || 71 ||

యన్మాగ్ంసమశ్శీయాత్ | యత్త్రియముపేయాత్ | నిర్వీర్యః స్యాత్ | వైనమగ్నిరుపనమేత్ |
 శ్వ ఆధాస్యమానో బ్రహ్మదనం పచతి | ఆదిత్యా వా ఇత ఉత్తమాః సువర్గం లోకమాయన్ | తే
 వా ఇతో యన్తం ప్రతినుదన్తే | ఏతే ఖలు వావాదిత్యాః | యద్బ్రాహ్మణాః | తైరేవ సన్తస్వం
 గచ్ఛతి || 72 ||

వైనం ప్రతినుదన్తే | బ్రహ్మవాదినో వదన్తి | క్వా సః | అగ్నిః కార్యః | యోఽస్మై ప్రజాం
 పశూన్ప్రజనయతీతి | శత్రైస్తాగ్ంరాత్రిమగ్నిమిన్ధిత | తస్మిన్నపవ్యుషమరణీ నిష్ఠపేత్ |
 యథర్షభాయ వాశితా న్యావిచ్ఛాయతి | తాదృగేవ తత్ | అపోదూహ్య భస్మాగ్నిం
 మన్థతి || 73 ||

సైవ సాఽగ్నేః సన్తతిః | తం మథిత్యా ప్రాశ్నాముద్ధరతి | సంవత్సరమేవ తద్రేతో హితం
 ప్రజనయతి | అనాహితస్తస్యాగ్నిరిత్యాహుః | యః సమిధోఽనాధాయాగ్నిమాధత్త ఇతి | తాః
 సంవత్సరే పురస్తాదాదధ్యాత్ | సంవత్సరాదేవైనమవరుధ్యాధత్తే | యది సంవత్సరేఽనాదధ్యాత్ |
 ద్వాదశ్యం పురస్తాదాదధ్యాత్ | సంవత్సరప్రతిమా వై ద్వాదశ రాత్రయః |
 సంవత్సరమేవాస్యాహితా భవన్తి | యది ద్వాదశ్యం నాదధ్యాత్ | త్ర్యహే పురస్తాదాదధ్యాత్ |
 ఆహితా ఏవాస్య భవన్తి || 74 ||

ద్వితీయమపచచ్చతుర్థమపచదదీతి రేతోఽథత్త సమ్మితా ఘృతవతీభిరాదధాతి రాజన్యః స్వస్య ఛన్దసః ప్రత్యయనస్తాయేయాధ్గచ్ఛతి మన్థతి రాత్రయశ్చత్వారి

చ || _____ [9]

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత | స రిరిచానోఽమన్యత | స తపోఽతప్యత | స

ఆత్మస్వీర్యమపశ్యత్ | తదవర్ధత | తదస్మాత్సహస్థోర్ధ్వమసృజ్యత | సా విరాడభవత్ | తాం
దేవాసురా వ్యగృహ్లాత్ | సోఽబ్రవీత్ప్రజాపతిః | మమ వా ఏషా || 75 ||

దోహో ఏవ యుష్మాకమితి | సా తతః ప్రాచ్యుదక్రామత్ | తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్లాత్ | అథర్వ
పితుం మే గోపాయేతి | సా ద్వితీయముదక్రామత్ | తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్లాత్ | నర్య ప్రజాం
మే గోపాయేతి | సా తృతీయముదక్రామత్ | తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్లాత్ | శగ్గన్య పశూన్మే
గోపాయేతి || 76 ||

సా చతుర్థముదక్రామత్ | తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్లాత్ | సప్రథ సభాం మే గోపాయేతి | సా
పంచమముదక్రామత్ | తత్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్లాత్ | అహో బుద్ధియ మస్త్రం మే గోపాయేతి |
అగ్నిన్ వావ సా తాన్వ్యక్రమత | తాన్ప్రజాపతిః పర్యగృహ్లాత్ | అథో పజ్జిమేవ | పజ్జిర్వా
ఏషా బ్రాహ్మణే ప్రవిష్టా || 77 ||

తామాత్మనోఽధి నిర్మమితే | యదగ్నిరాధీయతే | తస్మాదేతావన్తోఽగ్నయ ఆధీయన్తే |
పాజ్క్యం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ | పాజ్క్యేనైవ పాజ్క్యగ్ం స్పృణోతి | అథర్వ పితుం మే
గోపాయేత్యాహ | అన్నమేవైతేన స్పృణోతి | నర్య ప్రజాం మే గోపాయేత్యాహ | ప్రజామేవైతేన
స్పృణోతి | శగ్గన్య పశూన్మే గోపాయేత్యాహ || 78 ||

పశూనేవైతేన స్పృణోతి | సప్రథ సభాం మే గోపాయేత్యాహ | సభామేవైతేనేన్ద్రియగ్ం స్పృణోతి |
అహో బుద్ధియ మస్త్రం మే గోపాయేత్యాహ | మస్త్రమేవైతేన శ్రియగ్ం స్పృణోతి |
యదాన్వాహర్యపచనేఽన్వాహర్యం పచన్తి | తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః | యద్ధార్హపత్వ
ఆజ్యమధిశ్రయన్తి సమృత్తిర్వాజయన్తి | తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః | యదాహవసీయే
జహ్వాతి || 79 ||

తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః | యత్సభాయాం విజయన్తే | తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః |
యదావసథేఽన్నగ్ం హరన్తి | తేన సోఽస్యాభీష్టః ప్రీతః | తథాఽస్య సర్వే ప్రీతా అభీష్టా
ఆధీయన్తే | ప్రవసథమేష్యన్నేవముపతిష్ఠేత్తైకమేకమ్ | యథా బ్రాహ్మణాయ గృహేవాసినే
పరిదాయ గృహనేతి | తాదృగేవ తత్ | పునరాగత్యోపతిష్ఠతే | సా భాగేయమేవైషాం తత్ | సా
తత ఊర్ధ్వరోహత్ | సా రోహిణ్యభవత్ | తద్రోహణ్యై రోహణిత్వమ్ |

రోహిణ్యామగ్నిమాదధీత । స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠితమాధతే । ఋధ్నోత్యేనేన ॥ 80 ॥

ఏషా పశున్మే గోపాయేతి ప్రవిష్టా పశున్మే గోపాయేత్యాహ జహ్వతి తిష్ఠతే నప్త చ ॥ [10]

బ్రహ్మ సన్ధతం కృత్తికాసూర్యధన్వి ద్వాదశసు ప్రజాపతిర్వాచో దేవాసురాస్తదగ్నిర్నోద్ధర్మః శిర ఇమే వై శమీగర్భాత్ప్రజాపతిః స రిరిచానః స తపః స ఆత్మస్వీర్యం దశ ॥ 10 ॥

బ్రహ్మ సన్ధతం తౌ దివ్యావథో శన్వాయ ప్రాచ్యేషాం యదుపర్యుపరి యత్సద్యః సోఽశ్వోఽవారో భూత్వా జగతీభిరశీతిః ॥ 80 ॥

బ్రహ్మ సన్ధతమృధ్నోత్యేనేన ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః సమాప్తః ॥

॥ ద్వితీయః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః ॥

ఉ॒ద్ధన్య॑మా॒నమ॑స్యా అ॒మే॒ధ్యమ్ । అప॑ పా॒ప్మా॒నం య॑జమా॒నస్య॑ హ॒న్తు । శి॒వా నః॑ స॒న్తు
ప్రది॑శశ్చ॒తస్రః॑ । శం నో॑ మా॒తా పృ॑థి॒వీ తోక॑సాతా । శం నో॑ దే॒వీర॒భిష్ట॑యే । ఆపో॑ భవ॒న్తు
పీ॒తయే॑ । శం యో॒రభి॑ స్రవ॒న్తు నః॑ । వైశ్వా॒నర॑స్య రూ॒పమ్ । పృ॑థి॒వ్యాం ప॑రి॒స్రసా॑ ।
స్యో॒నమా॑ వి॒శన్తు నః॑ ॥ ౧ ॥

య॒ద్ది॒దం ది॒వో య॒దదః॑ పృ॑థి॒వ్యాః । స॒జ్జాజ్ఞా॑నే రో॒దసీ॑ స॒మృ॒భూవ॑తుః ।

ఊ॒షాన్క్ర॑ష్ణమ॒వతు॑ కృ॒ష్ణమూ॑షాః । ఇ॒హోభ॑యో॒ర్యజ్ఞి॒యమా॑గమి॒ష్టాః । ఊ॒తీః
కు॒ర్వాణో॑ య॒త్పృ॑థి॒వీమ॑చ॒రః । గు॒హాకా॑ర॒మాఖు॒రూపం॑ ప్ర॒తీత్య॑ । తత్రే॑ న్య॒క్తమి॒హ
స॒మృ॒రన్తః॑ । శ॒తం జీ॑వేమ శ॒రదః॑ స॒వీరాః॑ । ఊర్జం॑ పృ॑థి॒వ్యా ర॑స॒మాభ॑రన్తః । శ॒తం
జీ॑వేమ శ॒రదః॑ పు॒రూచీః॑ ॥ ౨ ॥

వ॒ప్రీభి॑రను॒విత్తం॑ గు॒హాసు॑ । శ్రో॒త్రం త ఉ॒ర్వ్యబ॑ధి॒రా భ॑వామః । ప్ర॒జాప॑తిస్స॒ష్టానాం॑
ప్ర॒జానా॑మ్ । క్షు॒ధోఽప॑హ॒త్యై సు॒వితం॑ నో॒ అస్తు॑ । ఉప॑ ప్ర॒భిన్న॑మి॒షమూర్జం॑ ప్ర॒జాభ్యః॑ ।
సూ॒దం గృ॒హేభ్యో॑ ర॒సమా॑భ॒రామి॑ । య॒స్య రూ॒పం బి॑భ్ర॒ద్దిమా॑మ॒విన్ద॑త్ । గు॒హా
ప్ర॒విష్టా॑గ్ం స॒రిర॑స్య మ॒ధ్యే । తస్యే॒దం వి॑హ॒తమా॑భరన్తః । అ॒ఛమ్బ॑త్కా॒రమ॑స్యాం
వి॒ధేమ॑ ॥ ౩ ॥

య॒త్ప॒ర్యప॑శ్య॒తస్స॒రిర॑స్య మ॒ధ్యే । ఉ॒ర్వీమ॑ప॒శ్యజ్గ॑తః ప్ర॒తిష్ఠా॑మ్ ।

తత్ప॒ష్కర॑స్యా॒యత॑నా॒ద్ధి జా॒తమ్ । ప॒ర్ణం పృ॑థి॒వ్యాః ప్ర॑థ॒నగ్ం హ॑రామి ।

యాభి॑రదృగ్ంహ॒జ్జగ॑తః ప్ర॒తిష్ఠా॑మ్ । ఉ॒ర్వీమి॒మాం వి॑శ్వ॒జన॑స్య భ॒ర్త్రీమ్ । తా నః॑ శి॒వాః
శర్క॑రాః స॒న్తు స॒ర్వాః । అగ్నే॑ రే॒తశ్చ॑న్ద్రగ్ం హి॒రణ్య॑మ్ । అ॒దభ్యః॑ స॒మూభ॑తమ॒మృతం॑
ప్ర॒జాసు॑ । తత్స॒మృర॑న్ను॒త్తర॑తో ని॒ధాయ॑ ॥ ౪ ॥

అ॒తిప్ర॑యచ్ఛం దు॒రితిం॑ తరే॒యమ్ । అశ్వో॑ రూ॒పం కృ॒త్వా య॑ద॒శ్వత్థేఽతి॑ష్ఠః ।

సం॒వత్స॑రం దే॒వేభ్యో॑ ని॒లాయ॑ । తత్తే॑ న్యక్తమి॒హ స॒మభి॑ర॒న్తః । శ॒తం జీ॑వేమ శ॒రదః॑
 సవీ॑రాః । ఊర్జః పృథి॒వ్యా అధ్యు॑త్థితోఽసి । వన॑స్సతే శ॒తవ॑త్ శో విరో॒హ । త్వయా॑
 వ॒యమి॒షమూర్జం॑ మద॑న్తః । రా॒యస్పౌషే॑ణ స॒మిషా॑ మదే॒మ । గాయ॑త్రియా
 హ్రీ॒యమా॑ణస్య యత్తే॑ ॥ 5 ॥

ప॒ర్ణమప॑తత్ప్రతీ॒యస్యై ది॒వోఽధి॑ । సోఽయం ప॒ర్ణః సోమ॑ప॒ర్ణాధి॑ జా॒తః । తతో॑ హరామి
 సోమ॑పీథస్యావ॑రుద్ధ్యై । దే॒వానాం బ్ర॑హ్మ॒వాదం వద॑తాం యత్ । ఉపా॑శృణోః సు॒శ్రవా॑ వై
 శ్రుతోఽసి । తతో॑ మామావి॑శతు బ్ర॒హ్మవ॑ర్చసమ్ । తత్స॒మభి॑రగ్గస్తదవ॑రున్ధీయ సా॒క్షాత్ ।
 యయా॑ తే సృష్టస్యాగ్నేః । హే॒తిమ॑శమయత్ప్రజాప॑తిః । తామి॒మామప్ర॑దాహాయ ॥ 6 ॥

శ॒మీగ్ం శా॑న్త్యై హరా॒మ్యహమ్ । యత్తే॑ సృష్టస్య య॒తః । విక॑ఙ్క॒తం భా
 ఆ॒ర్చ్యజ్ఞా॑తవేదః । తయా॑ భాసా స॒మ్మితః॑ । ఉ॒రుం నో లో॑కమను ప్రభా॑హి । యత్తే॑
 తా॒న్తస్య హృ॑దయమాచ్ఛిన్ద॒జ్ఞాత॑వేదః । మ॒రుతోఽది॑భస్తమయి॒త్వా । ఏ॒తత్తే॑ తద॑శనేః
 స॒మభి॑రామి । సా॒త్మా అగ్నే॑ సహృదయో భవే॒హ । చి॒త్రియా॑దశ్వ॒త్థాత॑స॒మభృ॑తా
 బృ॒హత్యః॑ ॥ 7 ॥

శరీ॑రమ॒భి సగ్గ్ం॑తాః స్థ । ప్ర॒జాప॑తినా యజ్ఞము॒ఖేన॑ స॒మ్మితాః॑ । తి॒స్రస్త్రి॒వృద్ధి॑ర్మిథునాః
 ప్ర॒జాత్యై॑ । అ॒శ్వత్థా॑ద్ధవ్యవాహా॒ద్ధి జా॑తామ్ । అగ్నే॑స్త॒నూం య॒జ్ఞయాగ్ం॑ స॒మభి॑రామి ।
 శా॒న్తయో॑నిగ్ం శమీగ॒ర్భమ్ । అగ్న॑యే ప్రజ॒నయి॑తవే । యో అ॒శ్వత్థః శ॑మీగ॒ర్భః ।
 ఆ॒రురో॒హ త్వే స॑చా । తం తే॑ హరామి బ్ర॒హ్మణా॑ ॥ 8 ॥

య॒జ్ఞయైః కే॒తుభిః॑ స॒హ । యం త్వా స॒మభి॑ర॒జ్ఞాత॑వేదః । యథా॑శరీ॒రం భూ॑తేషు
 న్యక్తమ్ । స స॒మభృ॑తః సిద శి॒వః ప్ర॒జాభ్యః॑ । ఉ॒రుం నో లో॑కమనునేషి వి॒ద్వాన్ । ప్ర॒వేధ॑సే
 క॒వయే॑ మేధా॒య । వచో॑ వ॒న్దారు॑ వృ॒షభా॑య వృ॒ష్టే । యతో॑ భ॒యమ॑భ॒యం తన్నో॑
 అస్తు॑ । అవ॑ దే॒వాన్ య॒జే హే॑డ్యాన్ । స॒మిధా॑ఽగ్నిం దు॒వస్య॑త ॥ 9 ॥

ఘృ॒తైర్బోధ॑యతాతి॒థిమ్ । ఆ॒ఽస్మిన్ హ॒వ్యా జ॑హోతన । ఉప॑ త్వాఽగ్నే హ॒విష్మ॑తిః ।

ఘృతాచీ॑ర్యన్తు హ॑ర్యత॑ । జ॒ష॑స్వ స॒మిధో॑ మ॒మ॑ । తం త్వా స॒మిద్భి॑ర॒జ్గిరః॑ । ఘృతే॑న
 వ॒ర్ధయా॑మసి । బృ॒హచ్ఛో॑చా యవి॒ష్ఠ్య॑ । స॒మిధ్య॑మా॒నః ప్ర॑థ॒మో ను ధ॑ర్మః ।
 స॒మక్తు॑భిర॒జ్యతే॑ వి॒శ్వవారః॑ ॥ 10 ॥

శోచి॑ష్కే శో ఘృ॒తని॑ర్ణిక్వా॒వకః॑ । సు॒యజ్ఞో॑ అ॒గ్నిర్వ॑జ॒థాయ॑ దే॒వాన్ । ఘృ॒తప్ర॑తీకో
 ఘృ॒తయో॑నిర॒గ్నిః । ఘృ॒తైః స॒మిధో॑ ఘృ॒తమ॑స్యాన్నమ్ । ఘృ॒తప్ర॑ష॒స్త్యా స॒రితో
 వ॒హన్తి॑ । ఘృ॒తం పి॒బన్తు॑య॒జా య॑షి దే॒వాన్ । ఆ॒యుర్దా అ॑గ్నే హ॒విషో॑ జ॒షాణః॑ ।
 ఘృ॒తప్ర॑తీకో ఘృ॒తయో॑నిరే॒ధి । ఘృ॒తం పి॒త్యా మ॑ధు చా॒రు గ॑వ్యమ్ । పి॒తేవ॑
 పు॒త్రమ॑భిర॒క్షతా॑ది॒మమ్ ॥ 11 ॥

త్వామ॑గ్నే స॒మిధా॑నం యవి॒ష్ఠ । దే॒వా దూ॑తం చ॒క్రిరే॑ హ॒వ్యవా॑హమ్ । ఉ॒రుజ్ర॑య॒సం
 ఘృ॒తయో॑నిమా॒హుత॑మ్ । త్వే॒షం చక్షు॑ర్దధిరే చో॒ద్దయ॑స్వతి । త్వామ॑గ్నే ప్ర॒దివ॑
 ఆ॒హుతం॑ ఘృతే॑న । సు॒మ్నాయ॑వః సు॒షమి॑ధా స॒మీధి॑రే । స వా॑వృ॒థాన
 ఓ॒షధీ॑భిరుక్షి॒తః । ఉ॒రు జ్ర॑యాగ్ం॒సి పా॑ర్థి॒వా వి॒తిష్ఠ॑సే । ఘృ॒తప్ర॑తీకం వ ఋ॒తస్య
 ధూ॑ర్షదమ్ । అ॒గ్నిం మి॒త్రం న స॑మిధా॒న ఋ॒జ్వతే॑ ॥ 12 ॥

ఇ॒న్ధానో॑ అ॒క్రో వి॒దధే॑షు దీ॒ద్యత్ । శు॒క్రవ॑ర్ణాము॒దు నో యగ్ం॑స॒తే ధి॑యమ్ । ప్ర॒జా అ॑గ్నే
 సం॒వాస॑య । ఆ॒శాశ్చ॑ ప॒శుభిః॑ స॒హ । రా॒ష్ట్రాణ్య॑స్మా ఆ॒ధేహి॑ । యా॒న్యాస॑న్తువి॒తుః
 స॒వే । మ॒హి వి॒శ్వత్త్వి॑ సద॒నే ఋ॒తస్య॑ । అ॒ర్వాచీ॑ ఏ॒తం ధ॑రుణే ర॒యాణా॑మ్ । అ॒న్తర్వ॑త్త్వి
 జ॒న్యం జా॒తవే॑దసమ్ । అ॒ధ్వరా॑ణాం జన॒యథః॑ పు॒రోగా॑మ్ ॥ 13 ॥

ఆ॒రోహ॑తం ద॒శత॑గ్ం శ॒క్వరీ॑ర్మమ॒ । ఋ॒తేనా॑గ్న ఆ॒యుషా॑ వ॒ర్చసా॑ స॒హ । జ్యోగ్గీ॑వ॒న్త
 ఉ॒త్తరా॑ము॒త్తరా॑గ్ం స॒మామ్ । దర్శ॑మ॒హం పూ॑ర్ణ॒మాసం॑ య॒జ్ఞం య॑థా య॒జై ।
 ఋ॒త్వియ॑వతీ స్థో అ॒గ్నిరే॑తసా । గ॒ర్భం ద॑ధా॒థాం తే వా॑మ॒హం ద॑దే । త॒త్సత్యం॑
 య॒ద్వీరం॑ బి॒భృథః॑ । వీ॒రం జ॑న॒యిష్య॑థః । తే మ॒త్ప్రాతః॑ ప్ర॒జని॑ష్యేథే । తే మా॒ ప్రజా॑తే
 ప్ర॒జన॑యిష్య॒థః ॥ 14 ॥

ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభి॑ర్బ్ర॒హ్మవ॑ర్చసే॒న సు॑వ॒ర్గే లో॒కే । అ॒న్యతా॑త్స॒త్యము॑పైమి ।

మానుషాద్దేవ్యముపైమి | దైవీం వాచం యచ్ఛామి | శక్తైర్గ్నిమిన్ధానః | ఉభౌ లోకౌ
సనేమహమ్ | ఉభయోర్లోకయోర్ ఋధ్వా | అతి మృత్యుం తరామ్యహమ్ | జాతవేదో
భువనస్య రేతః | ఇహ సింశ్చ తపసో యజ్ఞనిష్యతే || 15 ||

అగ్నిమశ్వత్థాదధి హవ్యవాహమ్ | శమిగర్భజ్జనయన్ యో మయోభూః | ఆయం తే
యోసిర్ఋత్వియః | యతో జాతో అరోచథాః | తం జానన్నగ్న ఆరోహ | అథా నో
వర్ధయా రయిమ్ | అపేత వీత వి చ సర్వతాతః | యేత్ర స్థ పురాణా యే చ
నూతనాః | అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యాః | అక్రన్నిమం పితరో
లోకమస్మై || 16 ||

అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి | సంజ్ఞానమసి కామధరణమ్ | మయి తే కామధరణం
భూయాత్ | సంవః సృజామి హృదయాని | సగ్ంసృష్టం మనో అస్తు వః | సగ్ంసృష్టః
ప్రాణో అస్తు వః | సం యా వః ప్రియాస్తనువః | సం ప్రియా హృదయాని వః | ఆత్మా
వో అస్తు సమ్ప్రియః | సమ్ప్రియాస్తనువో మమ || 17 ||

కల్పేతాం ద్యావాపృథివీ | కల్పంతామాప ఓషధీః | కల్పంతామగ్నయః పృథక్ | మమ
జ్యేష్ఠాయ సవ్రతాః | యేగ్నయః సమనసః | అన్తరా ద్యావాపృథివీ | వాసంతికావృతా
అభి కల్పమానాః | ఇన్ద్రమివ దేవా అభి సం విశన్తు | దివస్తావ వీర్యేణ | పృథివ్యై
మహిమ్నా || 18 ||

అన్తరిక్షస్య పోషేణ | సర్వపశుమాదధే | అజీజనన్నమృతం మర్త్యాసః | అన్తేమాణం
తరణీం వీడుజమ్భమ్ | దశ స్వసారో అగ్రవః సమీచిః | పుమాగ్ంసం జాతమభి
సగ్ంరభంతామ్ | ప్రజాపతేస్త్యా ప్రాణేనాభి ప్రాణిమి | పూష్ణః పోషేణ మహ్యామ్ |
దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ | శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే || 19 ||

జీవాత్వై పుణ్యాయ | అహం త్వదస్మి మదస్మి త్వమేతత్ | మమాసి యోనిస్తవ
యోనిరస్మి | మమైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నే | పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్ఞాతవేదః | ప్రాణే

త్వాఽమృతమాదధామి | అన్నాదమన్నాద్యాయ | గోప్తారం గుప్త్యై | సుగార్హపత్యో
విదహన్నరాతీః | ఉషసః శ్రేయసీః శ్రేయసిర్దధత్ || 20 ||

అగ్నే సపత్నాగ్ం అప బాధమానః | రాయస్సోషమిషమూర్జమస్మాసు ధేహి | ఇమా ఉ
మాముపతిష్ఠన్తు రాయః | ఆభిః ప్రజాభిరీహ సంవసేయ | ఇహో ఇడా తిష్ఠతు
విశ్వరూపి | మధ్యే వసోర్దిదిహి జాతవేదః | ఓజసే బలాయ త్వోద్యచ్ఛే | వృషణే
శుష్మాయాయుషే వర్చసే | సపత్నతూరసి వృత్రతూః | యస్తే దేవేషు మహిమా
సువర్గః || 21 ||

యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః | పుష్టిర్యా తే మనుష్యేషు పప్రథే | తయా నో అగ్నే
జుషమాణ ఏహి | దివః పృథివ్యాః పర్వన్తరిజాత్ | వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యః |
యత్ర యత్ర జాతవేదః సమృభూథ | తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి | ప్రాచీమను
ప్రదిశం ప్రేహి విద్వాన్ | అగ్నేరగ్నే పురో అగ్నిర్భవేహ | విశ్వా ఆశా దీద్యానో వి
భాహి || 22 ||

ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే | అన్వగ్నిరుషసామగ్రమఖ్యత్ | అన్వహాని ప్రథమో
జాతవేదాః | అను సూర్యస్య పురుత్రా చ రశ్మిన్ | అను ద్యావాపృథివీ ఆతతాన |
విక్రమస్య మహాగ్ం అసి | వేదిషన్మానుషేభ్యః | త్రిషు లోకేషు జాగృహి | యదిదం దివో
యదదః పృథివ్యాః | సంవిదానే రోదసీ సం బభూవతుః || 23 ||

తయోః పృష్ఠే సీదతు జాతవేదాః | శమ్భాః ప్రజాభ్యస్తనువే స్యోనః | ప్రాణం
త్వాఽమృత ఆ దధామి | అన్నాదమన్నాద్యాయ | గోప్తారం గుప్త్యై | యత్యే శుక్ర శుక్రం
వర్చః శుక్రా తనూః | శుక్రం జ్యోతిరజస్రమ్ | తేన మే దీదిహి తేన త్వాఽఽదధే |
అగ్నినాఽగ్నే బ్రహ్మణా | ఆనశే వ్యానశే సర్వమాయుర్వ్యానశే || 24 ||

నర్య ప్రజాం మే గోపాయ | అమృతత్వాయ జీవసే | జాతాం జనిష్యమాణాం చ |
అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితామ్ | అథర్వ పితుం మే గోపాయ | రసమన్నమిహాయుషే |
అదద్ధాయోఽశీతతనో | అవిషన్నః పితుం కృణు | శగ్న్య పశూన్మే గోపాయ |

ద్విపాదో యే చతుష్పదః ॥ 25 ॥

అష్టాశపాశ్చ య ఇహగ్నే । యే చైకశపా ఆశుగాః । సప్రథ సభాం మే గోపాయ । యే
చ సభ్యాః సభాసదః । తానిన్ద్రియావతః కురు । సర్వమాయురుపాసతామ్ । అహే
బుద్ధియ మస్త్రం మే గోపాయ । యమృషయస్తైవిదా విదుః । ఋచః సామాని
యజుగ్ంషి । సా హి శ్రీరమృతా సతామ్ ॥ 26 ॥

చతుః శిఖణ్డా యువతిః సుపేశాః । ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । మర్మజ్యమానా
మహతే సాభగాయ । మహ్యం ధుక్ష్య యజమానాయ కామాన్ । ఇహైవ సంతత సతో వో
అగ్నయః । ప్రాణేన వాచా మనసా బిభర్మి । తిరో మా సంతమాయుర్మా ప్రహసీత్ ।
జ్యోతిషా వో వైశ్వానరేణోపతిష్ఠే । పశ్చాధాఽగ్నిన్వ్యక్రామత్ । విరాట్సుష్టా ప్రజాపతేః ।
ఊర్ధ్వాఽఽరోహద్రోహిణీ । యోనిరగ్నేః ప్రతిష్ఠితిః ॥ 27 ॥

విశస్త్ర నః పురూచీర్విధేమ నిధాయ యత్తేఽప్రదాహాయ బృహతోఽస్య బ్రహ్మణా దువస్యత విశ్వవార ఇమమృజ్జితే పురోగాం ప్రజనయిష్యథో జనిష్యతేఽస్మై మమ
మహిమ్నా వర్షసే దధతువర్గో భాహి సమృభూవతురాయుర్యవ్యనశే చతుష్పదః సతాం ప్రజాపతేర్దేవ చ ॥

[1]

నవైతాన్యహోని భవన్తి । నవ వై సువర్గా లోకాః । యదైతాన్యహోన్యపయన్తి । నవస్వేవ
తత్సువర్గేషు లోకేషు సత్రిణః ప్రతితిష్ఠన్తో యన్తి । అగ్నిష్టోమాః పరః సామానః కార్యా
ఇత్యాహుః । అగ్నిష్టోమసమ్మితః సువర్గో లోక ఇతి । ద్వాదశాగ్నిష్టోమస్య స్తోత్రాణి ।
ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః । తత్తన్న సూర్యమ్ । ఉక్థ్యా ఏవ సప్తదశాః పరః సామానః
కార్యాః ॥ 28 ॥

పశవో వా ఉక్థాని । పశూనామవరుద్ధ్యై । విశ్వజిదభిజితావగ్నిష్టోమా । ఉక్థ్యాః సప్తదశాః
పరః సామానః । తే సగ్భృతా విరాజమభి సమృద్యన్తే । ద్వే చర్చావతిరిచ్యేతే । ఏకయా
గౌరతిరిక్తః । ఏకయాఽఽయురూనః । సువర్గో వై లోకో జ్యోతిః । ఊర్ద్విరాట్ ॥ 29 ॥

సువర్గమేవ తేన లోకమభి జయన్తి । యత్పరగ్ం రాథన్తరమ్ ।

తత్ప్రథమేఽహన్కార్యమ్ । బృహద్ద్వితీయే । వైరూపం తృతీయే । వైరాజం చతుర్థే ।
శాక్వరం పశ్చామే । రైవతగ్ం షష్ఠే । తదు పృష్ఠేభ్యో నయన్తి । సంతనయ ఏతే గ్రహా

గృహ్యన్తే ॥ 30 ॥

అతిగ్రాహ్యః పరః సామసు । ఇమాన్వైతైర్లోకాన్సన్తన్వన్తి । మిథునా ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే ।
అతిగ్రాహ్యః పరః సామసు । మిథునమేవ తైర్యజమానా అవరున్ధతే । బృహత్సప్తం
భవతి । బృహద్వై సువర్గో లోకః । బృహత్తైవ సువర్గం లోకం యన్తి । త్రయస్త్రిగ్ంశి నామ
సామ । మాధ్యం దినే పవమానే భవతి ॥ 31 ॥

త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాః । దేవతా ఏవావరున్ధతే । యే వా ఇతః పరాఞ్చగ్ం
సంవత్సరముప్రయన్తి । న హైనం తే స్వస్తి సమశ్శవతే । అథ
యేఽముతోఽర్వాఞ్చముప్రయన్తి । తే హైనగ్ స్వస్తి సమశ్శవతే । ఏతద్వా
అముతోఽర్వాఞ్చముప్రయన్తి । యదేవమ్ । యో హ ఖలు వావ ప్రజాపతిః । స
ఉవేవేన్యః । తదు దేవేభ్యో నయన్తి ॥ 32 ॥

కార్య విరాఢ్యహ్యన్తే పవమానే భవతీన్య ఏకం చ ॥ [2]

సన్తతిర్వా ఏతే గ్రహాః । యత్పరః సామానః । విషూవాన్దివాక్తీర్త్యమ్ । యథా శాలాయై
పక్షసి । ఏవగ్ం సంవత్సరస్య పక్షసి । యదేతేన గృహ్యేరన్ । విషూచి సంవత్సరస్య
పక్షసి వ్యవస్రగ్ంసేయాతామ్ । ఆర్తిమార్చ్ఛయః । యదేతే గృహ్యన్తే । యథా
శాలాయై పక్షసి మధ్యమం వగ్ంశమభి సమాయచ్ఛతి ॥ 33 ॥

ఏవగ్ం సంవత్సరస్య పక్షసి దివాక్తీర్త్యమభి సం తన్వన్తి । నార్తిమార్చ్ఛన్తి ।
ఏకవిగ్ంశమహర్భవతి । శుక్రాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తే । ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై సయత్వాయ । సౌర్య
ఏతదహః పశురాలభ్యతే । సౌర్యోఽతిగ్రాహ్యో గృహ్యతే । అహరేవ రూపేణ
సమర్థయన్తి । అథో అహ్న ఏవైష బలిర్హియతే । సప్తైతదహరతిగ్రాహ్యో గృహ్యన్తే ॥ 34 ॥

సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః । అసావాదిత్యః శిరః ప్రజానామ్ । శీర్షన్నేవ ప్రజానాం
ప్రాణాన్దధాతి । తస్మాత్సప్త శీర్షన్వాణాః । ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా ।
అసురాన్పరాభావ్యః । స ఇమాన్లోకాన్భ్యజయత్ । తస్యాసౌ లోకోఽనభిజిత ఆసీత్ ।
తం విశ్వకర్మా భూత్వాఽభ్యజయత్ । యద్వైశ్వకర్మణో గృహ్యతే ॥ 35 ॥

సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై | ప్ర వా ఏతేఽస్మాత్లోకాచ్ఛవన్తే | యే వైశ్వకర్మణం
 గృహ్లాతే | ఆదిత్యః శోఽ గృహ్లాతే | ఇయం వా అదీతిః | అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి |
 అన్యోన్యో గృహ్లాతే | విశ్వాన్యేవాన్యేన కర్మాణి కుర్వాణా యన్తి | అస్యామన్యేన ప్రతి
 తిష్ఠన్తి | తావాఽపరార్ధాత్సంవత్సరస్యాన్యోన్యో గృహ్లాతే | తావుభౌ సహ మహావ్రతే
 గృహ్లాతే | యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వా | ఉభయోర్లోకయోః ప్రతితిష్ఠన్తి | అర్కముక్తం
 భవతి | అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై || 36 ||

సమాయచ్ఛత్యతిగ్రాహ్యో గృహ్లాతే గృహ్లాతే సంవత్సరస్యాన్యోన్యో గృహ్లాతే పఞ్చ చ || [3]

ఏకవిగ్ంశ ఏష భవతి | ఏతేన వై దేవా ఏకవిగ్ంశేన | ఆదిత్యమిత ఉత్తమగ్ం సువర్గం
 లోకమారోహయన్ | స వా ఏష ఇత ఏకవిగ్ంశః | తస్య దశావస్తాదహాని | దశ
 పరస్తాత్ | స వా ఏష విరాజ్యభయతః ప్రతిష్ఠితః | విరాజి హి వా ఏష ఉభయతః
 ప్రతిష్ఠితః | తస్మాదన్తరేమా లోకా యన్ | సర్వేషు సువర్గేషు లోకేష్వభి తపన్నేతి || 37 ||

దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య | పరాచోఽతిప్రాదాదభిభయః | తం
 ఛన్దోభిరదృగ్ంహన్ధ్యత్యై | దేవా వా ఆదిత్యస్య సువర్గస్య లోకస్య |
 అవాచోఽవప్రాదాదభిభయః | తం పఞ్చభీ రశ్మిభిరుదవయన్ |
 తస్మాదేకవిగ్ంశేఽహన్పఞ్చ దివాకీర్త్యాని క్రియన్తే | రశ్మయో వై దీవాకీర్త్యాని | యే
 గాయత్రే | తే గాయత్రీషూత్తరయోః పవమానయోః || 38 ||

మహాదీవాకీర్త్యగ్ం హోతుః పృష్ఠమ్ | వికర్ణం బ్రహ్మసామమ్ | భాసోఽగ్నిష్టోమః |
 అథైతాని పరాణి | పర్తైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ం సువర్గం లోకమపారయన్ |
 యదపారయన్ | తత్సరాణాం పరత్వమ్ | పారయన్త్యేనం పరాణి | య ఏవం వేద |
 అథైతాని స్పరాణి | స్పర్తైర్వై దేవా ఆదిత్యగ్ం సువర్గం లోకమస్పారయన్ |
 యదస్పారయన్ | తత్సరాణాగ్ స్పరత్వమ్ | స్పారయన్త్యేనగ్ స్పరాణి | య ఏవం
 వేద || 39 ||

ఏతి పవమానయోః స్పరాణి పఞ్చ చ || [4]

అప్రతిష్ఠాం వా ఏతే గచ్ఛన్తి। యేషాగ్ం సంవత్సరేనాప్తేఽథ। ఏకాదశిన్యాప్యతే।
 వైష్ణవం హమనమాలభన్తే। యజ్ఞో వై విష్ణుః। యజ్ఞమేవాలభన్తే ప్రతిష్ఠిత్యై।
 ఐన్ద్రాగ్నమాలభన్తే। ఇన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామయాతయామానా। యే ఏవ దేవతే
 అయాతయామ్ని। తే ఏవాలభన్తే॥ 40 ॥

వైశ్వదేవమాలభన్తే। దేవతా ఏవావరున్ధతే। ద్యావాప్రుథివ్యాం ధేనుమాలభన్తే।
 ద్యావాప్రుథివ్యోరేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి। వాయవ్యం వత్సమాలభన్తే। వాయురేవైభ్యో
 యథానాయతనాద్దేవతా అవరున్ధే। ఆదిత్యామపి వశామాలభన్తే। ఇయం వా
 అదితిః। అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి। మైత్రావరుణీమాలభన్తే॥ 41 ॥

మిత్రేణైవ యజ్ఞస్య స్విష్టగ్ం శమయన్తి। వరుణేన దురిష్టమ్। ప్రాజాపత్యం తూపరం
 మహావ్రత ఆలభన్తే। ప్రాజాపత్యోఽతిగ్రాహ్యో గృహ్యతే। అహరేవ రూపేణ
 సమర్థయన్తి। అథో అహ్న ఏవైష బలిర్హియతే। ఆగ్నేయమా లభన్తే ప్రతి ప్రజ్ఞాత్యై।
 అజపేత్వాన్ వా ఏతే పూర్వైర్మానైరవ రున్ధతే। యదేతే గవ్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే।
 ఉభయేషాం పశూనామవరుద్ధ్యై॥ 42 ॥

యదతిరిక్తామేకాదశినీమాలభేరన్। అప్రియం భ్రాతృవ్యమభ్యతిరిచ్యేత్। యద్ద్వా ద్వా
 పశూ సమస్యేయుః। కసీయ ఆయుః కుర్వీరన్। యదేతే బ్రాహ్మణవన్తః పశవ
 ఆలభ్యన్తే। నాప్రియం భ్రాతృవ్యమభ్యతిరిచ్యేత్। న కసీయ ఆయుః కుర్వతే॥ 43 ॥

తే ఏవాలభన్తే మైత్రావరుణీమాలభన్తేవరుద్ధ్యై సప్త చ॥ _____[5]

ప్రజాపతిః ప్రజాః సృష్ట్యా వృత్తోఽశయత్। తం దేవా భూతానాగ్ం రసం తేజః
 సమభృత్య। తేనైనమభిషజ్యన్। మహానవవర్తీతి। తస్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్।
 మహాద్వితమితి। తస్మహావ్రతస్య మహావ్రతత్వమ్। మహతో వ్రతమితి। తస్మహావ్రతస్య
 మహావ్రతత్వమ్। పశ్చాచ్ఛిగ్ంశః స్తోమో భవతి॥ 44 ॥

చతుర్విగ్ంశత్యర్థమాసః సంవత్సరః। యద్వా ఏతస్మిన్సంవత్సరేఽథి ప్రాజాయత।

తదన్నం పఞ్చవిగ్ంశమభవత్ | మధ్యతః క్రియతే | మధ్యతో హ్యన్నమశితం ధినోతి |
 అథో మధ్యత ఏవ ప్రజానామూర్ధీయతే | అథ యద్వా ఇదమస్తతః క్రియతే |
 తస్మాదుదన్తే ప్రజాః సమేధన్తే | అస్తతః క్రియతే ప్రజననాయైవ | త్రివృచ్ఛిరో భవతి || 45 ||

త్రేధావిహితగ్ం హి శిరః | లోమ భవీరస్థి | పరాచా స్తువన్తి | తస్మాత్తత్సదృగేవ | న
 మేద్యతోఽను మేద్యతి | న కృశ్యతోఽను కృశ్యతి | పఞ్చదశోఽన్యః పక్షో భవతి |
 సప్తదశోఽన్యః | తస్మాద్వయాగ్న్యన్యతరమర్థమభి పర్యావర్తన్తే | అన్యతరతో హి
 తద్గరీయః క్రియతే || 46 ||

పఞ్చవిగ్ంశ ఆత్మా భవతి | తస్మాన్మధ్యతః పశవో వరిష్ఠాః | ఏకవిగ్ంశం పుచ్ఛమ్ |
 ద్విపదాసు స్తువన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై | సర్వేణ సహ స్తువన్తి | సర్వేణ హ్యోత్మనాఽఽత్మనీవి |
 సహోత్పతన్తి | ఏకైకాముచ్ఛిగ్ంషన్తి | ఆత్మన్ హ్యజ్ఞాని బద్ధాని | న వా ఏతేన సర్వః
 పురుషః || 47 ||

యదిత ఇతో లోమాని దతో నఖాన్ | పరిమాదః క్రియన్తే | తాన్యేవ తేన ప్రత్యుప్యన్తే |
 ఔదుమ్బరస్తలో భవతి | ఊర్గా అన్నముదుమ్బరః | ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై |
 యస్య తల్పసద్యమనభిజితగ్న్ స్యాత్ | స దేవానాగ్ం సామ్యక్షే |
 తల్పసద్యమభిజయానీతి తల్పమారుహ్యోద్ధాయేత్ | తల్పసద్యమేవాభి జయతి || 48 ||

యస్య తల్పసద్యమభిజితగ్న్ స్యాత్ | స దేవానాగ్ం సామ్యక్షే | తల్పసద్యం మా
 పరాజ్ఞేషీతి తల్పమారుహ్యోద్ధాయేత్ | న తల్పసద్యం పరాజయతే | ప్లేజ్ఞే శగ్ంసతి |
 మహో వై ప్లేజ్ఞః | మహాస ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై | దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్ | త
 ఆదిత్యే వ్యాయచ్ఛన్త | తం దేవాః సమజయన్ || 49 ||

బ్రాహ్మణశ్చ శూద్రశ్చ చర్మకర్తే వ్యాయచ్ఛేతే | దైవ్యో వై వర్ణో బ్రాహ్మణః | అసుర్యః
 శూద్రః | ఇమేఽరాత్పురిమే సుభూతమక్రన్నిత్యన్యతరో బ్రూయాత్ | ఇమ
 ఉద్వాసీకారిణ ఇమే దుర్భూతమక్రన్నిత్యన్యతరః | యదేవైషాగ్ం సుకృతం యా

రాధ్ధిః తదన్యతరోఽభి శ్రీణాతి | యదేవైషాం దుష్కృతం యాఽరాధ్ధిః |
 తదన్యతరోఽప హన్తి | బ్రాహ్మణః సం జయతి | అముమేవాదిత్యం భ్రాతృవ్యస్య
 సంవిన్దన్తే || 50 ||

భవతి భవతి క్రియతే పురుషో జయత్యజయజ్ఞాయత్యేకం చ || _____ [6]

ఉద్ధన్యమానం నవైతాని సస్తతిరేకవిగ్రంశ ఏషోఽప్రతిష్ఠాం ప్రజాపతిర్వృత్తష్టత్ || 6 ||

ఉద్ధన్యమానగ్ం శోచిష్కే శోఽగ్నే సపత్నానతిగ్రాహ్య వైశ్వదేవమాలభన్తే పశ్చాశత్ || 50 ||

ఉద్ధన్యమానగ్ం సంవిన్దన్తే ||

హరిః ఓమ్ ||

|| ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః
 సమాప్తః ||

॥ తృతీయః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః ॥

దే॒వా॒సు॒రాః సం॑య॒తా ఆ॒సన్ । తే దే॒వా ఏ॒జయ॑ము॒ప్తయ॑న్తః ।
అగ్ని॑షోమ॒యోస్తే॒జస్వి॑నీ॒స్తనూః॑ స॒స్న్యద॑ధ॒త । ఇ॒దము॑ నో భవి॒ష్యతి॑ । యదీ॑ నో
జే॒ష్యన్తీ॑తి । తేనాగ్ని॑షోమా॒వపా॑క్రామ॒తామ్ । తే దే॒వా వి॒జిత్య॑ । అగ్ని॑షోమా॒వవై॑చ్ఛన్ ।
తేఽగ్ని॑మ॒స్వవి॑న్దన్ద॒న్తుషా॑త్స॒న్నమ్ । తస్య॑ విభక్తి॑భిస్తే॒జస్వి॑నీ॒స్తనూ॑ర॒వారు॑న్ధ॒త ॥ १ ॥

తే సోమ॑మ॒స్వవి॑న్దన్ । తమ॑ఘ్నన్ । తస్య॑ యథా॒భిజ్ఞా॑యం త॒నూర్వ్యగృ॑హ్ణా॒త । తే
గ్రహా॑ అభ॒వన్ । తద్గ్రహా॑ణాం గ్రహా॒త్వమ్ । యస్యై॒వం వి॒దుషో॑ గ్రహా గ్రహ్య॑న్తే । తస్య॑
త్వే॒వ గృ॑హీ॒తాః । నానా॑ఽఽగ్నే॒యం పు॒నరా॑ధే॒యే కు॒ర్యాత్ । యదనా॑గ్నే॒యం
పు॒నరా॑ధే॒యే కు॒ర్యాత్ । వ్యృ॑ద్ధమే॒వ తత్ ॥ २ ॥

అనా॑గ్నే॒యం వా ఏ॒తక్క్రి॑యతే । యత్స॒మిధ॑స్త॒నూనపా॑తమి॒డో బర్హి॑ర్యజ॒తి ।
ఉ॒భావా॑గ్నే॒యావా॒జ్యభా॑గౌ స్యా॒తామ్ । అనా॑జ్యభా॒గౌ భవ॑త ఇ॒త్యా॑హుః ।
యద్దు॒భావా॑గ్నే॒యావ॒న్వజ్ఞా॑చ్ఛి॒తి । అగ్ని॑యే పవ॒మానా॑యోత్త॒రః స్యాత్ ।
యత్ప॑వ॒మానా॑య । తేనా॒జ్యభా॑గః । తేన॑ సౌ॒మ్యః । బుధ॑న్వత్యాగ్నే॒యస్యా॒జ్యభా॑గస్య
పురో॑ఽను॒వాక్యా భ॑వతి ॥ ३ ॥

యథా॑ సు॒ప్తం బో॒ధయ॑తి । తాదృగే॒వ తత్ । అగ్ని॑స్యక్తాః పత్ని॒సంయా॑జానామృ॒చః
స్యః । తేనా॑గ్నే॒యగ్ం సర్వం॑ భవతి । ఏ॒కధా॑ తే॒జస్వి॑నీం దే॒వతా॑ము॒పైతి॑త్యా॒హుః ।
సైన॑మీ॒శ్వరా ప్ర॒దహ॑ ఇతి । నేతి॑ బ్రూ॒యాత్ । ప్ర॒జన॑న్తం వా అగ్నిః । ప్ర॒జన॑న్తమే॒వోపై॑తితి ।
కృ॒తయ॑జుః సమ॑భృతస॒మ్భార॑ ఇ॒త్యా॑హుః ॥ ४ ॥

న స॒మ్భృ॑త్యాః స॒మ్భరాః॑ । న య॑జుః కార్యమి॒తి । అథో॑ ఖలు । స॒మ్భృ॑త్యా ఏ॒వ
స॒మ్భరాః॑ । కార్యం॑ య॑జుః । పు॒నరా॑ధే॒యస్య॑ సమృ॒ద్ధ్యే । తేనో॑పాగ్ంశు ప్ర॒చర॑తి । ఏ॒ష్య
ఇ॒వ వా ఏ॒షః । యత్పు॑నరా॒ధేయః॑ । యథో॑పాగ్ంశు స॒ప్తమి॑చ్ఛతి ॥ ५ ॥

తాదృగే॒వ తత్ । ఉ॒చైః సీ॒ష్టకృ॒తము॑త్సృ॒జతి । యథా॑ న॒ష్టం వి॒త్త్వా ప్రా॒హాయ॑మితి ।
 తాదృగే॒వ తత్ । ఏ॒కథా॑ తే॒జస్వి॑నీం దే॒వతా॑ము॒పైతీ॒త్యాహుః॑ । సై॒నమీ॑శ్వరా ప్ర॒దహా॑ ఇతి ।
 తత్తథా॑ నో॒పైతి । ప్ర॒యాజా॒నూయా॒జేష్యే॑వ విభక్తిః కు॒ర్యాత్ । యథా॑పూ॒ర్వమా॑జ్యభాగౌ
 స్యా॒తామ్ । ఏ॒వం ప॑త్నీసం॒యాజాః॑ ॥ ६ ॥

తద్వై॒శ్వాన॒రవ॑త్ప్ర॒జన॑నవత్త॒రము॑పై॒తీతి॑ । తదా॑హుః । వ్యృ॒ద్ధం వా ఏ॒తత్ । అనా॑గ్నే॒యం
 వా ఏ॒తక్క్రి॑యత ఇతి । నే॒తి బ్రూ॑యాత్ । అగ్నిం ప్ర॒థమం॑ విభక్తి॒నాం య॑జతి ।
 అగ్ని॒ముత్త॒మం ప॑త్నీసం॒యాజా॑నామ్ । తేనా॑గ్నే॒యమ్ । తేన॑ స॒మృద్ధం॑ క్రియత ఇతి ॥ ७ ॥

ఆరుద్రతైవ తద్భవతి సమృద్ధతసమూర్త ఇత్యాహుర్విష్ణుతి పత్నీసంయాజా నవ వ ॥ [1]

దే॒వా వై యథా॑దర్శం య॒జ్ఞానా॑హరన్త । యోఽగ్ని॒ష్టోమమ్ । య ఉ॒క్థ్యమ్ ।
 యోఽతి॒రాత్రమ్ । తే స॒హైవ సర్వే॑ వా॒జపే॑యమపశ్యన్ । తే । అ॒న్యోఽన్య॑స్మై నాతి॒ష్ఠన్త ।
 అ॒హమనే॑న య॒జా ఇతి॑ । తే॒బ్ర॒వన్ । ఆ॒జిమ॑స్య ధా॒వామే॑తి ॥ ८ ॥

తస్మి॒న్నాజి॑మధావన్ । తం బృ॒హస్ప॑తిరుద॒జయ॑త్ । తేనా॑య॒జత॑ । స
 స్వా॒రాజ్య॑మగచ్ఛత్ । తమి॒న్ద్రోఽబ్ర॑వీత్ । మామ॑నే॒న యా॑జ॒యేతి॑ ।
 తేనే॒న్ద్రమ॑యా॒జయ॑త్ । సోఽగ్రం॑ దే॒వతా॑నాం ప॒ర్యేత్ । అగ॑చ్ఛత్సా॒వరా॑జ్యమ్ ।
 అతి॑ష్ఠన్తాస్మై జ్యేష్ఠా॑య ॥ ९ ॥

య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ వా॑జపే॒యేన॑ య॒జతే॑ । గచ్ఛ॑తి సా॒వరా॑జ్యమ్ । అగ్ర॑గ్ం స॒మానా॑నాం
 ప॒ర్యేతి॑ । తిష్ఠ॑న్తే॒స్మై జ్యేష్ఠా॑య । స వా ఏ॒ష బ్రా॑హ్మణ॒స్య చై॒వ రా॑జ॒న్యస్య॑ చ య॒జ్ఞః ।
 తం వా ఏ॒తం వా॑జపే॒య ఇ॒త్యాహుః॑ । వా॒జాప్యో॑ వా ఏ॒షః । వా॒జగ్గ్ హే॑తేన దే॒వా
 ఐ॒ప్సన్ । సోమో॑ వై వా॒జపే॑యః । యో వై సోమం॑ వా॒జపే॑యం వేద ॥ 10 ॥

వా॒జ్యేవై॑నం పీ॒త్వా భ॑వతి । ఆ॒ఽస్య వా॒జి జా॑యతే । అన్నం॑ వై వా॒జపే॑యః । య ఏ॒వం
 వేద॑ । అత్య॑న్నమ్ । ఆ॒ఽస్యాన్నా॑దో జా॑యతే । బ్ర॒హ్మ వై వా॑జపే॒యః । య ఏ॒వం వేద॑ ।
 అత్తి॑ బ్ర॒హ్మణా॑ఽన్నమ్ । ఆ॒ఽస్య బ్ర॒హ్మ జా॑యతే ॥ 11 ॥

వాగై॑ వాజ॑స్య ప్ర॑స॒వః॑ | య ఏ॒వం వేద॑ | క॒రోతి॑ వా॒చా వీ॒ర్యమ్ | ఐ॒నం వా॒చా గచ్ఛ॑తి |
అపి॑వ॒తీం వాచ॑ం వదతి | ప్ర॒జాప॑తిర్దేవేభ్యో॑ య॒జ్ఞాన్వాది॑శత్ | స

ఆత్మ॑న్వాజ॒పేయ॑మధత్త | తం దే॒వా అ॒బ్రువ॑న్ | ఏ॒ష వా॒వ య॒జ్ఞః | యద్వా॑జ॒పేయః॑ || 12 ||

అప్యే॑వ నో॒ఽత్రా॒స్తితి॑ | తేభ్య॑ ఏ॒తా ఉ॒జ్జతీః॑ ప్రా॒యచ్ఛ॑త్ | తా వా ఏ॒తా ఉ॒జ్జతయో॑
వ్యాఖ్యా॑యన్తే | య॒జ్ఞస్య॑ స॒ర్వత్వా॑య | దే॒వతా॑నామని॒ర్భగా॑య | దే॒వా వై
బ్ర॑హ్మ॒ణశ్చాన్న॑స్య చ॒ శమ॑ల॒మపా॑ఘ్నన్ | యద్బ్ర॑హ్మ॒ణః శమ॑ల॒మాసీ॑త్ | సా గా॑థా
నారా॑శగ్గ్స్యభవత్ | యదన్న॑స్య | సా సు॑రా || 13 ||

తస్మా॑ద్ధా॒యత॑శ్చ మ॒త్తస్య॑ చ॒ న ప్ర॑తిగృహ్యమ్ | యత్ప్ర॑తిగృహ్ణీ॒యాత్ | శమ॑లం
ప్ర॑తిగృహ్ణీ॒యాత్ | సర్వా॑ వా ఏ॒తస్య॑ వాచో॒ఽవ॑రుద్ధాః | యో వా॒జపే॑యయా॒జీ | యా
పృ॑థి॒వ్యాం యాఽగ్నో॑ యా ర॒థన్త॑రే | యాఽన్తరి॑క్షే॒ యా వాయో॑ యా వా॒మదే॑వ్యే |
యా ది॒వి యాఽఽది॒త్యే యా బృ॑హ॒తి | యాఽపు॑నృ॒యాషధీ॑షు యా వ॒నస్ప॑తిషు |
తస్మా॑ద్వా॒జపే॑యయా॒జ్యార్తి॑జీనః | సర్వా॑ హ్యస్య॑ వాచో॒ఽవ॑రుద్ధాః || 14 ||

ధావామే॒తి జ్యైష్ఠ్యాయ॑ వేద॑ బ్రహ్మ॒ జాయతే॑ వా॒జపే॑యః సురాఽఽర్తి॑జీన ఏ॒కం చ॑ || [2]

దే॒వా వై యద॒న్యైర్గృహ్ణే॑ర్యజ్ఞస్య॑ నావారు॒న్ధత॑ | తదతి॑గ్రాహ్యై॒రతి॑గృహ్యవారు॒న్ధత॑ |
తదతి॑గ్రాహ్యణామతి॒గ్రాహ్యత్వమ్ | యదతి॑గ్రాహ్య గృహ్యన్తే | యదే॒వాన్యైర్గృహ్ణే॑ర్యజ్ఞస్య॑
నావారు॒న్ధే | తదే॒వ తైరతి॑గృహ్యవారు॒న్ధే | పశ్చా॑చ్ఛ గృహ్యన్తే | పా॒జ్ఞో య॒జ్ఞః | యావా॑నే॒వ
య॒జ్ఞః | తమా॑ప్తా॒వౌవారు॒న్ధే || 15 ||

స॒ర్వ ఇ॒న్ద్రా భ॑వన్తి | ఏ॒కధై॑వ యజమా॒న ఇ॒న్ద్రియం॑ దధతి | సప్త॑దశ ప్రా॒జాప॑త్యా గ్రహా
గృహ్యన్తే | సప్త॑దశః ప్ర॒జాప॑తిః | ప్ర॒జాప॑తేరా॒ప్త్యే | ఏ॒కయ॑రా॒చ్ఛ గృ॑హ్ణాతి | ఏ॒కధై॑వ
యజమా॑నే వీ॒ర్యం॑ దధాతి | సోమ॑గ్రహగ్గ్శ్చ సురాగ్రహగ్గ్శ్చ గృహ్ణాతి | ఏ॒తద్వై దే॒వానాం॑
ప॒రమ॑మన్నమ్ | యతో॑మః || 16 ||

ఏ॒తస్మి॑న్పా॒ష్యాణామ్ | యత్సు॑రా | ప॒రమే॑ణై॒వాస్మా అ॒న్నాద్యే॑నావ॒రమ॑న్నాద్యమవారు॒న్ధే |

సోమగ్రహస్సృష్టాతి | బ్రహ్మణో వా ఏతత్తేజః | యతోస్మః | బ్రహ్మణ ఏవ తేజస్సా తేజో
యజమానే దధాతి | సురాగ్రహస్సృష్టాతి | అన్నస్య వా ఏతచ్ఛమలమ్ | యత్సరా || 17 ||

అన్నస్యైవ శమలేన శమలం యజమానాదపహంతి | సోమగ్రహగ్గృచ సురాగ్రహగ్గృచ
గృష్టాతి | పుమాన్ వై సోమః | స్త్రీ సురా | తస్మిథునమ్ | మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి
ప్రజననాయ | ఆత్మానమేవ సోమగ్రహైః స్పృణోతి | జాయాగ్ం సురాగ్రహైః |
తస్మాద్వాజపేయయాజ్యముష్మిల్లోకే స్త్రియగ్ం సమభవతి | వాజపేయాభిజితగ్
హ్యస్య || 18 ||

పూర్వే సోమగ్రహ గృహ్యంతే | అపరే సురాగ్రహః | పురోఽక్షగ్ం
సోమగ్రహస్తాదయతి | పశ్చాదక్షగ్ం సురాగ్రహన్ | పాపవస్యసస్య విధృత్యై | ఏష వై
యజమానః | యతోస్మః | అన్నగ్ం సురా | సోమగ్రహగ్గృచ సురాగ్రహగ్గృచ
వ్యతిషజతి | అన్నాద్యేనైవైనం వ్యతిషజతి || 19 ||

సమృచః స్థ సం మా భద్రేణ ప్రజ్ఞేత్యాహ | అన్నం వై భద్రమ్ | అన్నాద్యేనైవైనగ్ం
సగ్ంస్సృజతి | అన్నస్య వా ఏతచ్ఛమలమ్ | యత్సరా | పాపేవ ఖలు వై శమలమ్ |
పాపమనా వా ఏనమేతచ్ఛమలేన వ్యతిషజతి | యతోస్మగ్రహగ్గృచ సురాగ్రహగ్గృచ
వ్యతిషజతి | విపృచః స్థ వి మా పాపమనా ప్రజ్ఞేత్యాహ | పాపమైవైనగ్ం శమలేన
వ్యావర్తయతి || 20 ||

తస్మాద్వాజపేయయాజీ పూతో మేధో దక్షిణ్యః | ప్రాజుద్ధ్రవతి సోమగ్రహైః |
అముమేవ తైర్లోకమభిజయతి | ప్రత్యజ్ఞురాగ్రహైః | ఇమమేవ తైర్లోకమభిజయతి |
ప్రతిష్ఠంతి సోమగ్రహైః | యావదేవ సత్యమ్ | తేన సూయతే | వాజస్పదభ్యః సురాగ్రహన్
హరన్తి | అన్యతేనైవ విశగ్ం సగ్ంస్సృజతి | హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దదాతి |
మధవ్యోఽస్సానీతి | ఏకథా బ్రహ్మణ ఉప హరతి | ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో
దధాతి || 21 ||

బ్రహ్మవాది^{నో} వదన్తి[॥] నాగ్నిష్ఠో^{మో} నో^{క్థ్యః}॥ న షో^{డశీ} నాతి^{రాత్రః}॥ అథ
కస్మా^{ద్వా}జపే^{యే} సర్వే[॥] యజ్ఞక్ర^{తవో}వరు^{ధ్యంత} ఇతి[॥] పశు^{భిరి}తి బ్రూ^{యాత్}॥
ఆగ్నే^{యం} పశు^{మాల}భతే[॥] అగ్ని^{ష్ఠో}మమే^వ తేనా^{వరు}న్ధే[॥] ఐన్ద్రా^{గ్నో}క్థ్యమ్[॥] ఐన్ద్రే^ణ
షో^{డశినః} స్తో^{త్రమ్}॥ సార^{స్వత్యా}వతి^{రాత్రమ్}॥ 22 ॥

మారు^{త్యా} బృహ^{తః} స్తో^{త్రమ్}॥ ఏతా^{వన్తో} వై య^{జ్ఞక్ర}తవః[॥] తాన్పశు^{భిరే}వా^{వరు}న్ధే[॥]
ఆత్మా^{నమే}వ స్పృ^{ణో}త్యగ్ని^{ష్ఠో}మే^న॥ ప్రా^{ణా}పా^{నా}పు^{క్థ్యే}న॥ వీ^{ర్యగ్ం} షో^{డశినః} స్తో^{త్రే}ణ॥
వాచ^{మతి}రా^{త్రే}ణ॥ ప్ర^{జాం} బృహ^{తః} స్తో^{త్రే}ణ॥ ఇ^{మమే}వ లో^{కమ}భి^{జయ}త్యగ్ని^{ష్ఠో}మే^న॥
అన్తరి^{క్షము}క్థ్యే^న॥ 23 ॥

సు^{వర్గం} లో^{కగ్ం} షో^{డశినః} స్తో^{త్రే}ణ॥ దే^{వయా}నా^{నే}వ ప^థ ఆ^{రోహ}త్యతి^{రాత్రే}ణ॥ నా^{కగ్ం}
రో^{హతి} బృహ^{తః} స్తో^{త్రే}ణ॥ తే^జ ఏ^{వాత్మ}న్త^త ఆగ్నే^{యే}న ప^{శునా}॥ ఓ^{జో}
బల^{మై}న్ద్రా^{గ్నే}న॥ ఇ^{న్ద్రి}యమై^{న్ద్రే}ణ॥ వాచ^{గ్ం} సార^{స్వత్యా}॥ ఉ^{భా}వే^వ దే^{వలో}కం చ
మను^{ష్య}లో^{కం} చా^{భి}జయ^{తి} మారు^{త్యా} వ^{శయా}॥ స^{ప్తద}శ ప్రా^{జా}ప^{త్యా}న్పశు^{నాల}భతే[॥]
స^{ప్తద}శః ప్ర^{జా}ప^{తిః}॥ 24 ॥

ప్ర^{జా}ప^{తే}రా^{ష్ట్రే}॥ శ్యా^{మా} ఏ^{కరూ}పా భ^{వన్తి}॥ ఏ^{వమి}వ హి ప్ర^{జా}ప^{తిః} స^{మృ}ద్ధ్యే[॥]
తాన్ప^{ర్యగ్ని}కృ^{తా}ను^{త్సృ}జతి[॥] మ^{రుతో} య^{జ్ఞమ}జి^{ఘాగ్ం}సన్ప్ర^{జా}ప^{తేః}॥ తే^{భ్య} ఏ^{తాం}
మారు^{తీం} వ^{శా}మా^లభత[॥] త^{యై}వైనా^{నశ}మ^{యత్}॥ మారు^{త్యా} ప్ర^{చర్య}॥
ఏ^{తాన్}స్సం^{జ్ఞ}ప^{యేత్}॥ మ^{రుత} ఏ^వ శ^{మయి}త్వా॥ 25 ॥

ఏ^{తైః} ప్ర^{చర}తి॥ య^{జ్ఞస్యా}ఘా^{తాయ}॥ ఏ^కథా వ^{పా} జ^{హో}తి॥ ఏ^కదే^{వత్యా} హి॥ ఏ^{తే}॥
అ^{థో} ఏ^కధై^వ య^{జమా}నే వీ^{ర్యం} ద^{ధా}తి॥ నై^{వారే}ణ స^{ప్తద}శశ^{రా}వే^{ణై}త^{ర్హి} ప్ర^{చర}తి॥
ఏ^{తత్పు}రో^{డా}శా హే^{యతే}॥ అ^{థో} పశు^{నామే}వ చి^{ద్రమ}పి^{దధా}తి॥ సార^{స్వతో}త్త^{మయా}
ప్ర^{చర}తి॥ వా^{గ్వై} సర^{స్వతీ}॥ తస్మా^{త్ప్రా}ణా^{నాం} వా^{గు}త్త^{మా}॥ అ^{థో} ప్ర^{జా}ప^{తా}వే^వ య^{జ్ఞం}

ప్రతిష్ఠాపయతి | ప్రజాపతిర్హి వాక్ | అపన్నదతి భవతి | తస్మాన్మనుష్యాః సర్వాం
వాచం వదన్తి || 26 ||

అతిరాత్రమన్తరిక్షముక్త్యేన ప్రజాపతిః శమయిత్వోత్తమయా ప్రచరతి షట్ చ || [4]

సావిత్రం జుహోతి కర్మణః కర్మణః పురస్తాత్ | కస్తద్వేదేత్యాహుః | యద్వాజపేయస్య
పూర్వం యదపరమితి | సవితృప్రసూత ఏవ యథాపూర్వం కర్మాణి కరోతి |
సవనేసవనే జుహోతి | ఆక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానః కురుతే | సువర్గస్య లోకస్య
సమష్ట్యై | వాచస్పతిర్వాచమద్య స్వదాతి న ఇత్యాహ | వాగ్వే దేవానాం
పురాఽన్నమాసీత్ | వాచమేవాస్మా అన్నగ్ స్వదయతి || 27 ||

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్తఘ్న ఇతి రథముపావహరతి విజిత్యై | వాజస్య ను ప్రసవే
మాతరం మహిమిత్యాహ | యచ్చైవేయమ్ | యచ్చాస్యామధి | తదేవావరున్ధే | అథో
తస్మిన్నేవోభయేఽభిషిచ్యతే | అప్స్విన్తరమృతమపు భేషజమిత్యశ్వాన్పల్వాలయతి |
అపు వా అశ్వస్య తృతీయం ప్రవిష్టమ్ | తదనువేనన్వవప్లవతే | యదపు
పల్వాలయతి || 28 ||

యదేవాస్యాపు ప్రవిష్టమ్ | తదేవావరున్ధే | బహు వా అశ్వోఽమేధ్యముపగచ్ఛతి |
యదపు పల్వాలయతి | మేధ్యానేవైనాన్కరోతి | వాయుర్వా త్వా మనుర్వా
త్వేత్యాహ | ఏతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే అశ్వమయుజ్ఞాన్ | తాభిరేవైనాన్ యునక్తి |
సవస్యోజ్ఞిత్యై | యజషా యునక్తి వ్యావృత్త్యై || 29 ||

అపాన్నపాదాశుహేమన్నితి సమ్మార్జి | మేధ్యానేవైనాన్కరోతి | అథో స్తాత్వేవైనానాజిగ్ం
సరిష్యతః | విష్ణుక్రమాన్కమతే | విష్ణురేవ భూత్వేమాల్లోకానభిజయతి | వైశ్వదేవో వై
రథః | అజ్కౌ న్యజ్కౌవభితో రథం యావిత్యాహ | యా ఏవ దేవతా రథే ప్రవిష్టాః |
తాభ్య ఏవ నమస్కరోతి | ఆత్మనోఽనార్యై | అశమరథం భావుకోఽస్య రథో భవతి |
య ఏవం వేద || 30 ||

స్వదయతి పల్వాలయతి వ్యావృత్త్యా అనార్యై ద్వే చ || [5]

దేవస్యాహగ్ం సవితుః ప్రసవే బృహస్పతినా వాజజితా వాజం జేషమిత్యాహ |

స॒వి॒తృప్ర॑సూ॒త ఏ॒వ బ్ర॑హ్మ॒ణా వా॒జ॒ము॒జ్జయ॑తి॒ దే॒వస్యా॑హగ్ం స॒వి॒తుః ప్ర॑స॒వే
 బృ॒హ॒స్ప॒తీనా॑ వా॒జ॒జితా॑ వర్షి॒ష్ఠం నా॑కగ్ం రు॒హే॒యమి॑త్యాహ॒ స॒వి॒తృప్ర॑సూ॒త ఏ॒వ
 బ్ర॑హ్మ॒ణా వర్షి॒ష్ఠం నా॑కగ్ం రో॒హతి॒॑ చా॒త్వా॒లే రథ॑చక్రం నిమి॒తగ్ం రో॒హతి॒॑ అ॒తో వా
 అ॒జ్గిర॑స ఉ॒త్తమాః సు॑వర్గం లో॒కమా॑యన్॒ సా॒క్షాదే॒వ య॑జమా॒నః సు॑వర్గం లో॒కమే॑తి॒
 ఆ॒వేష్ట॑యతి॒ వజ్రో॑ వై రథః॒ వజ్రే॑ణై॒వ ది॒శోఽభి॑జయతి॒ ॥ 31 ॥

వా॒జినా॑గ్ం సామ॑ గాయతే॒ అన్నం॑ వై వా॒జః॒ అన్న॑మే॒వావ॑రున్ధే॒ వాచో॑ వర్ష
 దే॒వేభ్యోఽపా॑క్రామత్॒ తద్వ॑న॒స్పతీ॑న్ప్రావిశత్॒ సైషా॑ వా॒గ్వన॑స్పతీషు వదతి॒ యా
 దు॒న్దుభౌ॒॑ తస్మా॑ద్దున్దుభిః స॒ర్వా వాచోఽతి॑వదతి॒ దున్దు॑భీన్న్మాఘ్నున్తి॒ ప॒ర॒మా వా
 ఏ॒షా వాక్ ॥ 32 ॥

యా దు॒న్దుభౌ॒॑ ప॒ర॒మయై॑వ వా॒చాఽవ॑రాం వాచమ॑వరున్ధే॒ అథో॑ వా॒చ ఏ॒వ వర్ష
 య॑జమా॒నోఽవ॑రున్ధే॒ ఇన్ద్రా॑య వాచం వద॒తేన్ద్రం॑ వా॒జం జా॑పయ॒తేన్ద్రో
 వా॑జమ॒జయి॑దిత్యాహ॒ ఏష॑ వా ఏ॒తర్హిన్ద్రః॒॑ యో య॑జతే॒ య॑జమా॒న ఏ॒వ
 వా॒జము॒జ్జయ॑తి॒ సప్త॑దశ ప్ర॒వ్యాధా॑నా॒జిం ధా॑వన్తి॒ సప్త॑దశగ్ స్తోత్రం భ॑వతి॒
 సప్త॑దశసప్తదశ దీ॒యన్తే ॥ 33 ॥

సప్త॑దశః ప్ర॒జాప॑తిః॒ ప్ర॒జాప॑తేరా॒ప్త్యై అ॒ర్వాఽసి॑ సప్తి॒రసి॑ వా॒జ్యసీ॑త్యాహ॒ అగ్ని॑ర్వా
 అ॒ర్వా॒ వా॒యుః సప్తిః॒॑ ఆది॑త్యో వా॒జి॒ ఏతా॑భిరే॒వాస్మై దే॒వతా॑భిరే॒వరథం॑ యు॒నక్తి॒॑
 ప్ర॒ష్టివా॑హినం యు॒నక్తి॒॑ ప్ర॒ష్టివా॑హి వై దే॒వరథః॒॑ దే॒వరథ॑మే॒వాస్మై యు॒నక్తి॑ ॥ 34 ॥

వా॒జినో॑ వా॒జం ధా॑వత కా॒ష్ఠాం గ॑చ్ఛతే॒త్యాహ॒॑ సు॒వర్గో వై లో॒కః కా॒ష్ఠా॒ సు॒వర్గమే॑వ
 లో॒కం య॑న్తి॒ సు॒వర్గం వా ఏ॒తే లో॒కం య॑న్తి॒ య ఆ॒జిం ధా॑వన్తి॒ ప్రా॒ఞ్శ్చ ధా॑వన్తి॒
 ప్రా॒జీవ॑ హి సు॒వర్గో లో॒కః॒ చ॒త॒స్సృభి॑రను మ॒న్తయ॑తే॒ చ॒త్వారి॑ ఛన్దాగ్ంసి॒
 ఛన్దో॑భిరే॒వైనా॑న్సు॒వర్గం లో॒కం గ॑మయతి॒ ॥ 35 ॥

ప్ర వా ఏ॒తేఽస్మా॑ల్లోకాచ్ఛ్యవన్తే॒ య ఆ॒జిం ధా॑వన్తి॒ ఉదం॑ చ ఆవ॑ర్తన్తే॒ అ॒స్మాదే॒వ తే॑న

లోకాన్నయన్తి। రథవిమోచనీయం జహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై। ఆ మా వాజస్య ప్రసవో
జగమ్యాదిత్యాహ। అన్నం వై వాజః। అన్నమేవావరున్ధే। యథాలోకం వా ఏత
ఉజ్జయన్తి। య ఆజిం ధావన్తి॥ 36 ॥

కృష్ణలం కృష్ణలం వాజస్పదభ్యః ప్రయచ్ఛతి। యమేవ తే వాజం లోకముజ్జయన్తి। తం
పరిక్రీయావరున్ధే। ఏకథా బ్రహ్మణ ఉపహరతి। ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి।
దేవా వా ఓషధీష్యాజిమయుః। తా బృహస్పతిరుదజయత్। స నీవారాన్నిరవృణీత।
తన్నీవారాణాం నీవారత్వమ్। నైవారశ్చరురభవతి॥ 37 ॥

ఏతద్వై దేవానాం పరమమన్నమ్। యన్నీవారాః। పరమేణైవాస్మా
అన్నాద్యేనావరమన్నాద్యమవరున్ధే। సప్తదశశరావో భవతి। సప్తదశః ప్రజాపతిః।
ప్రజాపతేరాప్యై। క్షీరే భవతి। రుచమేవాస్మిన్దధాతి। సర్విష్యానభవతి మేధ్యత్వాయ।
బార్హస్పత్యో వా ఏష దేవతయా॥ 38 ॥

యో వాజపేయేన యజతే। బార్హస్పత్య ఏష చరుః। అశ్వన్సరిష్యతః సస్రుషశ్చావ
పూపయతి। యమేవ తే వాజం లోకముజ్జయన్తి। తమేవావరున్ధే। అజీజిపత
వనస్పతయ ఇన్ద్రం వాజం విముచ్యధ్వమితి దున్ద్భీన్ విముఞ్చతి। యమేవ తే వాజం
లోకమిన్ద్రీయం దున్ద్భయ ఉజ్జయన్తి। తమేవావరున్ధే॥ 39 ॥

అభిజయతి వా ఏషా వాగ్ధీయన్తేఽస్మై యునక్తి గమయతి య ఆజిం ధావన్తి భవతి దేవతయాఽష్టా చ॥ [6]

తార్వ్యం యజమానం పరిధాపయతి। యజ్ఞో వై తార్వ్యమ్। యజ్ఞేనైవైనగ్ం
సమర్థయతి। దర్భమయం పరిధాపయతి। పవిత్రం వై దర్భాః। పునాత్యేవైనమ్। వాజం
వా ఏషోఽవరురుత్సతే। యో వాజపేయేన యజతే। ఓషధయః ఖలు వై వాజః।
యద్దర్భమయం పరిధాపయతి॥ 40 ॥

వాజస్యావరుద్ధ్యై। జాయ ఏహి సువో రోహవేత్యాహ। పత్నియా ఏవైష
యజ్ఞస్యాన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్యై। సప్తదశాత్త్విర్యూపో భవతి। సప్తదశః ప్రజాపతిః।
ప్రజాపతేరాప్యై। తూపరశ్చతురశ్చిరభవతి। గౌధూమం చషాలమ్। న వా ఏతే వ్రీహయో

న యవాః | యద్గోధూమాః || 41 ||

ఏ॒వమి॑వ హి ప్ర॒జాప॑తిః స॒మృద్ధ్యై॑ | అథో॑ అ॒ముమే॑వాస్మై లో॒కమ॑న్నవ॒న్తం క॑రోతి |
వాసో॑భిర్వేష్టయతి | ఏ॒ష వై య॑జమా॒నః | యద్యూ॑పః | స॒ర్వదే॒వత్యం॑ వా॒సః |
సర్వా॑భిరే॒వైనం॑ దే॒వతా॑భిః స॒మర్థ॑యతి | అథో॑ ఆ॒క్రమ॑ణమే॒వ తత్సే॑తుం య॑జమా॒నః
కు॒రుతే | సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్య॑ స॒మష్ట్యై॑ | ద్వాద॑శ వా॒జప్ర॑స॒వీయా॑ని జ॒హోతి॑ || 42 ||

ద్వాద॑శ మా॒సాః సం॑వత్స॒రః | సం॑వత్స॒రమే॑వ ప్రి॒ణాతి॑ | అథో॑ సం॑వత్స॒రమే॑వాస్మా
ఉప॑దధాతి | సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్య॑ స॒మష్ట్యై॑ | దశ॑భిః కల్పై రోహతి | న॒వ వై పు॑రుషే
ప్రా॒ణాః | నాభి॑ర్దశ॒మి | ప్రా॒ణానే॒వ య॑థాస్థానం కల్పయి॒త్వా | సు॒వర్గం॑ లో॒కమే॑తి |
ఏ॒తావ॑ద్వై పు॑రుషస్య స్వమ్ || 43 ||

యావ॑త్ప్రా॒ణాః | యావ॑దే॒వాస్యా॑స్తి | తేన॑ స॒హ సు॒వర్గం॑ లో॒కమే॑తి | సు॒వర్ధే॒వాగ్ం
అగ॑న్మే॒త్యాహ॑ | సు॒వర్గమే॑వ లో॒కమే॑తి | అమృ॑తా అభూ॒మేత్యా॑హ | అమృ॑తమి॒వ హి
సు॒వర్గో లో॒కః | ప్ర॒జాప॑తేః ప్ర॒జా అభూ॑మే॒త్యాహ॑ | ప్రా॒జాప॑త్యో వా అ॒యం లో॒కః |
అస్మాదే॒వ తేన॑ లో॒కాన్మై॑తి || 44 ||

సమ॑హం ప్ర॒జయా॒ సం మయా॑ ప్ర॒జేత్యా॑హ | ఆశి॑షమే॒వైతా॑మా శా॒న్తే | ఆస॑పు॒టైర్ఘ్న॑న్తి |
అన్నం॑ వా ఇ॒యమ్ | అన్నాద్యే॒న్వైవైన॑గ్ం స॒మర్థ॑యన్తి | ఉ॒ష్ణైర్ఘ్న॑న్తి | ఏ॒తే హి
సా॒క్షాద॑న్నమ్ | యదూ॑షాః | సా॒క్షాదే॒వైన॑మన్నాద్యే॒న స॒మర్థ॑యన్తి |
పుర॑స్తాత్ప్రత్య॒త్యఞ్చం॑ ఘ్నన్తి || 45 ||

పుర॑స్తాద్ధి ప్ర॒తిచీ॑న॒మన్న॑మద్యతే | శిర్ష॑తో ఘ్నన్తి | శిర్ష॑తో హ్యాన్న॒మద్య॑తే | దిగ్భ్యో
ఘ్నన్తి | దిగ్భ్యో ఏ॒వాస్మా అ॒న్నాద్య॑మవ॒రున్ధ॑తే | ఈ॒శ్వరో వా ఏ॒ష ప॑రా॒జ్ఞృద॑ఘః |
యో యూ॒పగ్ం రోహ॑తి | హిర॑ణ్యమ॒ధ్యవ॑రోహతి | అమృ॑తం వై హిర॑ణ్యమ్ |
అమృ॑తగ్ం సు॒వర్గో లో॒కః || 46 ||

అమృ॑త ఏ॒వ సు॒వర్ధే లో॒కే ప్ర॒తితి॑ష్ఠతి | శ॒తమా॑నం భవతి | శ॒తాయుః॑ పు॑రుషః

శతేన్ద్రియః | ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి | పుష్ట్యై వా ఏతద్రూపమ్ | యదజా | త్రిః
సంవత్సరస్యాన్యాన్నశూన్వరి ప్రజాయతే | బస్తాజినమధ్యవ రోహతి | పుష్ట్యామేవ
ప్రజననే ప్రతితిష్ఠతి || 47 ||

పరిధాపయతి గోధూమా జహోతి స్వం వైతి ప్రత్యక్షాన్ మున్ది లోకో నవ చ || [7]

సప్తాన్నహోమాజ్ఞుహోతి | సప్త వా అన్నాని | యావన్త్యేవాన్నాని | తాన్త్యేవావరున్ధే |
సప్త గ్రామ్యా ఓషధయః | సప్తారణ్యాః | ఉభయాషామవరుద్ధ్యే | అన్నస్యాన్నస్య
జహోతి | అన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యే |
యద్వాజపేయయాజ్యనవరుద్ధస్యాశ్నియాత్ || 48 ||

అవరుద్ధేన వ్యుద్ధ్యేత | సర్వస్య సమవదాయ జహోతి | అనవరుద్ధస్యావరుద్ధ్యే |
ఔదుమ్బరేణ స్రువేణ జహోతి | ఊర్గా అన్నముదుమ్బరః | ఊర్జ
ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యే | దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ | సవితృప్రసూత ఏవైనం
బ్రహ్మణా దేవతాభిరభిషిచ్ఛతి | అన్నస్యాన్నస్యాభిషిచ్ఛతి |
అన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యే || 49 ||

పురస్తాత్ప్రత్యక్షామభిషిచ్ఛతి | పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే |
శీర్షతోఽభిషిచ్ఛతి | శీర్షతో హ్యన్నమద్యతే | ఆ ముఖాదన్యవస్రావయతి | ముఖత
ఏవాస్మా అన్నాద్యం దధాతి | అగ్నేస్త్యా సామ్రాజ్యేనాభిషిచ్ఛామిత్యాహ | ఏష వా
అగ్నేః సవః | తేనైవేనమభిషిచ్ఛతి | ఇన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిచ్ఛామిత్యాహ || 50 ||

ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్నేతేన దధాతి | బృహస్పతేస్త్యా సామ్రాజ్యేనాభిషిచ్ఛామిత్యాహ |
బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః | బ్రహ్మణైవేనమభిషిచ్ఛతి |
సోమగ్రహగ్న్యావదానీయాని చర్షిగ్రభ్య ఉపహరన్తి | అముమేవ తైర్లోకమన్నవన్తం
కరోతి | సురగ్రహగ్న్యావదానీయాని చ వాజసృదభ్యః | ఇమమేవ తైర్లోకమన్నవన్తం
కరోతి | అథో ఉభయాష్యేవాభిషిచ్ఛతే | విమాధం కుర్వతే వాజసృతః || 51 ||

ఇ॒న్ద్రి॒యస్యా॑వ॒రుద్ధైః॑ । అ॒ని॒రుక్తా॑భిః ప్రాతః స॒వనే॑ స్తు॒వతే॑ । అ॒ని॒రుక్తః॑ ప్ర॒జాప॑తిః ।
 ప్ర॒జాప॑తే॒రాష్ట్రే॑ । వా॒జవ॑తీభి॒ర్మాధ్యం॑ దినే । అ॒న్నం॑ వై వా॒జః । అ॒న్నమే॒వావ॑రున్ధే ।
 శి॒పివి॒ష్టవ॑తీభిస్తృ॒తీయస॑వనే । య॒జ్ఞో వై వి॑ష్ణుః । ప॒శవః॑ శి॒పిః । య॒జ్ఞ ఏ॒వ ప॒శుషు॑ ప్రతి
 తిష్ఠ॑తి । బృ॒హద॑న్త్యం భవతి । అ॒న్తమే॒వైనగ్గ్ శ్రి॒యై గమ॑యతి ॥ 52 ॥

అ॒శ్వియాద॑స్స॒స్యాన్స॒స్యావ॒రుద్ధ్యా॑ ఇ॒న్ద్రస్య॑ త్వా సా॒మ్రాజ్యే॑నాభిషి॒క్తాచి॑త్యా॒హ వా॒జస్య॑తః శి॒పిస్త్రీ॑తీ చ ॥ [8]

న్రు॒షద॑ం త్వే॒త్యాహ॑ । ప్ర॒జా వై నృ॑న్ । ప్ర॒జానా॑మే॒వైతేన॑ సూ॒యతే॑ । ద్రు॒షద॑మి॒త్యాహ॑ ।
 వ॒నస్ప॑తయో వై ద్రు । వ॒నస్ప॑తీనామే॒వైతేన॑ సూ॒యతే॑ । భు॒వన॑స॒దమి॒త్యాహ॑ । య॒దా వై
 వ॒సీయా॑న్భవతి । భు॒వన॑మగ॒న్నితి॑ వై తమా॒హుః । భు॒వన॑మే॒వైతేన॑ గచ్ఛ॑తి ॥ 53 ॥

అ॒పు॒షద॑ం త్వా ఘృ॒తస॑ద॒మి॒త్యాహ॑ । అ॒పామే॒వైతేన॑ ఘృ॒తస్య॑ సూ॒యతే॑ ।
 వ్యో॒మస॑ద॒మి॒త్యాహ॑ । య॒దా వై వ॒సీయా॑న్భవతి । వ్యో॒మాగ॒న్నితి॑ వై తమా॒హుః ।
 వ్యో॒మై॒వైతేన॑ గచ్ఛ॑తి । పృ॒థి॒విష॑దం త్వాఽన్త॒రిక్ష॑స॒దమి॒త్యాహ॑ । ఏ॒షామే॒వైతేన॑
 లో॒కానా॑గ్ం సూ॒యతే॑ । తస్మా॑ద్వా॒జపే॑యయా॒జీ న క॒జ్ఞాచ॑న ప్ర॒త్యవ॑రోహతి । అ॒పీవ॑ హి
 దే॒వతా॑నాగ్ం సూ॒యతే॑ ॥ 54 ॥

నా॒కస॑ద॒మి॒త్యాహ॑ । య॒దా వై వ॒సీయా॑న్భవతి । నా॒కమ॑గ॒న్నితి॑ వై తమా॒హుః ।
 నా॒కమే॒వైతేన॑ గచ్ఛ॑తి । యే గ్ర॒హః ప॒జ్ఞాజ॒నీనా॑ ఇ॒త్యాహ॑ । ప॒జ్ఞాజ॒నానా॑మే॒వైతేన॑
 సూ॒యతే॑ । అ॒పాగ్ం ర॒సము॑ద్వ॒యస॑మి॒త్యాహ॑ । అ॒పామే॒వైతేన॑ ర॒సస్య॑ సూ॒యతే॑ ।
 సూ॒ర్యర॑శ్మిగ్ం స॒మాభృ॑త॒మి॒త్యాహ॑ స॒శుక్ర॑త్వా॒య ॥ 55 ॥

గచ్ఛ॑తి సూ॒యతే॑ నవ॑ చ ॥ [9]

ఇ॒న్ద్రో వృ॒త్రగ్ం హ॑త్వా । అ॒సురా॑న్ప॒రాభా॑వ్యః । సోఽ॒మావా॑స్యాం ప్ర॒త్యాగ॑చ్ఛత్ । తే
 పి॒తరః॑ పూ॒ర్వేద్యు॑రాగచ్ఛన్ । పి॒తృన్ య॒జ్ఞోఽగ॑చ్ఛత్ । తం దే॒వాః పు॑న॒రయా॑చ॒న్త ।
 తమే॑భ్యో న పు॑న॒రద॑దుః । తేఽబ్రు॒వన్వ॑రం వృ॒ణామ॑హై । అథ॑ వః పు॑న॒ర్దాస్యా॑మః ।
 అ॒స్మభ్య॑మే॒వ పూ॑ర్వేద్యుః క్రి॒యాతా॑ ఇతి ॥ 56 ॥

తమే॑భ్యః పు॑న॒రద॑దుః । తస్మా॑త్ప్రత్య॒భ్యః పూ॑ర్వేద్యుః క్రి॒యతే॑ । య॒త్ప్రత్య॒భ్యః

పూర్వే॑ద్యుః క॒రోతి॑ । పి॒తృభ్య॑ ఏ॒వ తద్య॑జ్ఞం నిష్క్రి॑యం య॒జమా॑నః ప్ర॒తను॑తే ।
 సోమో॑య పి॒తృపీ॑తాయ స్వ॒ధా నమ॑ ఇ॒త్యాహ॑ । పి॒తురే॒వాధి॑ సోమపి॒థమ॑వరున్ధే । న హి
 పి॒తా ప్ర॒మీయ॑మాణ ఆ॒హౌష సోమపి॒థ ఇతి॑ । ఇ॒న్ద్రియం॑ వై సోమపి॒థః । ఇ॒న్ద్రియమే॒వ
 సోమపి॒థమ॑వ రున్ధే । తేనే॒న్ద్రియే॑ణ ద్వి॒తీయాం॑ జా॒యామ॒భ్యశ్ను॑తే ॥ 57 ॥

ఏ॒తద్వై బ్రా॑హ్మణం పు॒రా వా॑జవశ్ర॒వసా॑ వి॒దామ॑క్రన్ । తస్మా॒త్తే ద్వే॑ద్వే జాయే అ॒భ్యాక్ష॑త ।
 య ఏ॒వం వేద॑ । అ॒భి ద్వి॒తీయాం॑ జా॒యామ॒శ్నుతే॑ । అ॒గ్నయే॑ క॒వ్యవా॑హనాయ స్వ॒ధా
 నమ॑ ఇ॒త్యాహ॑ । య ఏ॒వ పి॑తృణామ॒గ్నిః । తం ప్రి॑ణాతి । తి॒స్ర ఆ॒హుతీ॑ర్జుహోతి ।
 త్రి॒ర్విద॑ధాతి । ష॒ట్సుమ॑ప్యద్యన్తే ॥ 58 ॥

ష॒డ్వా ఋ॒తవః॑ । ఋ॒తూనే॒వ ప్రి॑ణాతి । తూ॒ష్టిం మే॑క్ష॒ణమాద॑ధాతి । అ॒స్తి వా హి ష॒ష్ట
 ఋ॒తుర్న వా॑ । దే॒వాన్ వై పి॒తృన్ప్రి॑తాన్ । మ॒నుష్యాః॑ పి॒తరో॒ఽను ప్ర॑పిపతే । తి॒స్ర
 ఆ॒హుతీ॑ర్జుహోతి । త్రి॒ర్విద॑ధాతి । ష॒ట్సుమ॑ప్యద్యన్తే । ష॒డ్వా ఋ॒తవః॑ ॥ 59 ॥

ఋ॒తవః॑ ఖ॒లు వై దే॒వాః పి॒తరః॑ । ఋ॒తూనే॒వ దే॒వాన్ప్రి॑తాన్ప్రి॒తాన్ । తాన్ప్రి॒తాన్ ।
 మ॒నుష్యాః॑ పి॒తరో॒ఽను ప్ర॑పిపతే । స॒కృదా॒చ్ఛిన్నం॑ బ॒ర్హిర॑భవతి । స॒కృది॒వ హి
 పి॒తరః॑ । త్రి॒ర్విద॑ధాతి । తృ॒తీయే॑ వా ఇ॒తో లోకే॑ పి॒తరః॑ । తానే॒వ ప్రి॑ణాతి ।
 ప॒రాజా॑వర్తతే ॥ 60 ॥

హ్ని॒కా హి పి॒తరః॑ । ఓ॒ష్మణో॑ వ్యా॒వృత॑ ఉపాన్తే । ఊ॒ష్మభా॑గా హి పి॒తరః॑ । బ్ర॒హ్మవా॑ది॒నో
 వద॑న్తి । ప్రా॒శ్యా (3) న్న ప్రా॒శ్యా (3) మి॒తి । యత్ప్రా॒శ్నియాత్ । జ॒న్యమ॑న్నమద్యాత్ ।
 ప్ర॒మాయు॑కః స్యాత్ । య॒న్న ప్రా॒శ్నియాత్ । అ॒హవిః॑ స్యాత్ ॥ 61 ॥

పి॒తృభ్య॑ ఆ॒వృ॑శ్యేత । అ॒వప్రే॑యమే॒వ । తన్నే॒వ ప్రా॑శి॒తం నే॒వాప్రా॑శి॒తమ్ । వీ॒రం వా వై
 పి॒తరః॑ ప్ర॒యన్తో హ॑రన్తి । వీ॒రం వా ద॑దతి । ద॒శాం ఛి॑నన్తి । హ॒రణ॑భాగా హి పి॒తరః॑ ।
 పి॒తృనే॒వ ని॒రవ॑దయతే । ఉ॒త్తర॑ ఆ॒యుషి॑ లోమ॑ ఛిన్దిత । పి॒తృణా॑గ్గ్ హ్యే॒తర్హి
 నేదీ॑యః ॥ 62 ॥

నమ॑స్క॒రోతి॑ । నమ॑స్కా॒రో హి పి॑తృణామ్ । నమో॑ వః పి॒తరో॑ రసా॒య । నమో॑ వః

పిత॑రః శు॒ష్మా॑య॒ | నమో॑ వః పిత॑రో జీ॒వాయ॑ | నమో॑ వః పిత॑రః స్వ॒ధాయై॑ | నమో॑ వః
 పిత॑రో మ॒న్యవే॑ | నమో॑ వః పిత॑రో ఘో॒రాయ॑ | పిత॑రో నమో॑ వః | య ఏ॒తస్మి॑న్లోకే
 స్థ॑ || 63 ||

యు॒ష్మాగ్నే॑ఽను॒ | యే॒ఽస్మి॑న్లోకే॒ | మాం తే॑ఽను॒ | య ఏ॒తస్మి॑న్లోకే స్థ॑ | యూ॒యం
 తే॒షాం వసి॑ష్ఠా భూ॒యాస్త॑ | యే॒ఽస్మి॑న్లోకే॒ | అ॒హం తే॒షాం వసి॑ష్ఠో
 భూ॒యాస॒మిత్యా॑హ॒ | వసి॑ష్ఠః స॒మానా॑నాం భవతి॒ | య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్వి॒తృభ్యః॑ క॒రోతి॑ |
 ఏ॒ష వై మ॑ను॒ష్యాణాం॑ య॒జ్ఞః || 64 ||

దే॒వానాం॑ వా ఇ॒తరే॑ య॒జ్ఞాః | తే॒న వా ఏ॒తత్ప్ర॑త్య॒లోకే చ॑రతి॒ | యత్ప్ర॑త్య॒భ్యః క॒రోతి॑ | స
 ఈ॒శ్వరః॑ ప్ర॒మేతోః॑ | ప్రా॒జాప॑త్యయ॒రాచ పు॑న॒రైతి॑ | య॒జ్ఞో వై ప్ర॒జాప॑తిః | య॒జ్ఞేనై॒వ
 స॒హ పు॑న॒రైతి॑ | స ప్ర॒మాయు॑కో భవతి॒ | పి॒తృలొ॑కే వా ఏ॒తద్య॑జమానశ్చరతి॒ |
 యత్ప్ర॑త్య॒భ్యః క॒రోతి॑ | స ఈ॒శ్వర ఆర్తి॑మార్తోః | ప్ర॒జాప॑తిస్తా॒వైవై॒నం తత॑
 ఉన్నే॑తుమర్హతీత్యాహుః | యత్ప్రా॒జాప॑త్యయ॒రాచ పు॑న॒రైతి॑ | ప్ర॒జాప॑తిరే॒వైవై॒నం తత॑
 ఉన్న॑యతి॒ | నార్తి॑మార్చ్ఛతి॒ యజ॑మానః || 65 ||

ఇత్యశ్నుతే పద్యనే పద్యనే షడాస్ ఋతవో వర్తతేఽహవిః స్వాన్నేదీయః స్థ యజ్ఞో యజమానశ్చరతి యత్ప్రత్యభ్యః కరోతి పశ్చ చ || [10]
 దే॒వాసు॒రా అగ్ని॑షోమయోరై॒వా వై యథా॑దర్శ॒కం దే॒వా వై యద॑వ్యైర్గృహైర్బ్రహ్మ॒వాది॑నో నాగ్ని॒ష్టోమో న సా॑చిత్రం దే॒వస్యా॑హం తా॒ర్వ్యగ్ం
 సప్తా॑న్నహోమాన్నుషదం త్వేన్ద్రో వృ॒త్రగ్ం హ॒త్వా దశ॑ || 10 ||
 దే॒వాసు॒రా వా॒జ్ఞేవై॒నం తస్మా॑ద్వా॒జపే॑యయాజి దే॒వస్యా॑హం వా॒జస్యా॑వరుద్ధ్యా ఇ॒న్ద్రియ॑మే॒వాస్మిన్ ప్లీ॒క్వా హి పిత॑రః పశ్చా॒షష్టిః || 65 ||
 దే॒వాసు॒రా యజ॑మానః ||

హరిః ఓమ్ ||
 || ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః
 సమాప్తః ||

॥ చతుర్థః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః ॥

ఉభయే వా ఏతే ప్రజాపతేరధ్యసృజ్యంత | దేవాశ్చ సురాశ్చ | తాన్న వ్యజానాత్ |
ఇమేఽన్య ఇమేఽన్య ఇతి | స దేవానగ్రంశూనకరోత్ | తానభ్యషణోత్ |
తాన్ప్రవిత్రేణాపునాత్ | తాన్ప్రస్తాత్ప్రవిత్రస్య వ్యగృహ్ణాత్ | తే గ్రహా అభవన్ |
తద్గ్రహాణాం గ్రహత్వమ్ ॥ 1 ॥

దేవతా వా ఏతా యజమానస్య గృహే గృహ్యంతే | యద్గ్రహాః | విదురేనం దేవాః |
యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా గృహ్యంతే | ఏషా వై సోమస్యాహుతిః | యదుపాగ్రంశుః |
సోమేన దేవాగ్న్యర్పయాణీతి ఖలు వై సోమేన యజతే | యదుపాగ్రంశుం జహోతి |
సోమేనైవ తద్దేవాగ్న్యర్పయతి | యద్గ్రహాం జహోతి ॥ 2 ॥

దేవా ఏవ తద్దేవాన్గచ్ఛన్తి | యచ్ఛమసాం జహోతి | తేనైవానురూపేణ యజమానః
సువర్గం లోకమేతి | కిం న్వేతదగ్ర ఆసీదిత్యాహుః | యత్పాత్రాణీతి | ఇయం వా ఏతదగ్ర
ఆసీత్ | మృన్మయాని వా ఏతాన్యాసన్ | తైర్దేవా న వ్యావృతమగచ్ఛన్ | త ఏతాని
దారుమయాణి పాత్రాణ్యపశ్యన్ | తాన్యకుర్వత ॥ 3 ॥

తైర్వై తే వ్యావృతమగచ్ఛన్ | యద్దారుమయాణి పాత్రాణి భవన్తి | వ్యావృతమేవ
తైర్యజమానో గచ్ఛతి | యాని దారుమయాణి పాత్రాణి భవన్తి | అముమేవ
తైర్లోకమభిజయతి | యాని మృన్మయాని | ఇమమేవ తైర్లోకమభిజయతి | బ్రహ్మవాదినో
వదన్తి | కాశ్చతస్రః స్థాలీర్వాయవ్యాః సోమగ్రహణీరితి | దేవా వై పృశ్ణిమదుప్రాన్ ॥ 4 ॥

తస్యా ఏతే స్తనా ఆసన్ | ఇయం వై పృశ్ణః | తామాదిత్యా ఆదిత్యస్థాల్యా చతుష్పదః
ప్రశూనదుప్రాన్ | యదాదిత్యస్థాలీ భవతి | చతుష్పద ఏవ తయా ప్రశూన్ యజమాన

ఇ॒మాం దు॑హే॒ | తామి॑న్ద్ర॒ ఉ॒క్థ్య॑స్థా॒ల్యేన్ద్రి॑యమదుహాత్ | యదు॑క్థ్య॒స్థా॒లీ భ॑వతి |

ఇ॒న్ద్రి॑యమే॒వ తయా॑ యజమా॒న ఇ॒మాం దు॑హే॒ | తాం వి॑శ్వే దే॒వా

ఆ॒గ్రయ॑ణస్థా॒ల్యోర్జ॑మదుహ్రాన్ | యదా॑గ్రయ॒ణస్థా॒లీ భ॑వతి || 5 ||

ఊ॒ర్జ॑మే॒వ తయా॑ యజమా॒న ఇ॒మాం దు॑హే॒ | తాం మ॑నుష్యా

ధ్రు॒వస్థా॒ల్యాఽఽయు॑రదుహ్రాన్ | యద్ధ్రు॑వస్థా॒లీ భ॑వతి | ఆయు॑రే॒వ తయా॑ యజమా॒న

ఇ॒మాం దు॑హే॒ | స్థా॒ల్యా గృ॒హ్ణాతి॑ | వాయ॑వ్యే॒న జహో॑తి | తస్మా॑ద॒న్యేన॑ పాత్రే॒ణ

ప॒శూన్ద॒హన్తి॑ | అ॒న్యేన॑ ప్రతిగృ॒హ్ణాన్తి॑ | అథో॑ వ్యావృ॒తమే॒వ తద్య॑జమా॒నో గచ్ఛ॑తి || 6 ||

గ్రహ॑త్వం గ్రహం జహో॑త్యకుర్వతాదుహ్రాన్యాగ్రయ॒ణస్థా॒లీ భ॑వతి నవ చ || [1]

యు॒వగ్ం సు॒రామ॑మశ్వి॒నా | నము॑చావాసు॒రే సచా॑ | వి॒పి॒ప్తానా॑ శుభ॒స్పతీ॑ | ఇ॒న్ద్రం క॑ర్మ

స్వా॒వత॑మ్ | పు॒త్రమి॑వ పి॒తరా॑వశ్వి॒నోభా॑ | ఇ॒న్ద్రావ॑తం క॒ర్మణా॑ దగ్ం॒సనా॑భిః |

యత్సు॑రామం వ్యపి॒బః శచీ॑భిః | స॒రస్వ॑తీ త్వా మ॒ఘవ॑న్నభీష్టాత్ | అహో॑వ్యగ్నే

హ॒విరా॑న్యేతే | స్రు॒చివ॑ ఘృ॒తం చ॒మూ ఇ॒వ సోమః॑ || 7 ||

వా॒జస॑నిగ్ం ర॒యిమ॑స్మే సు॒వీర॑మ్ | ప్ర॒శస్తం॑ ధే॒హి య॑శసం బృహ॒న్తమ్ |

యస్మి॑న్నశ్వా॒స ఋ॒షభా॑స ఉ॒క్షణః॑ | వ॒శా మే॒షా అ॑వస్స॒ష్టాస॑ ఆ॒హుతాః॑ | కీ॒లాల॑పే

సోమ॑ప్య॒ష్టాయ॑ వే॒ధసే॑ | హృ॒దా మ॒తిం జ॑నయ చారు॒మగ్న॑యే | నానా॑ హి వాం

దే॒వహి॑తగ్ం సదో మి॒తమ్ | మా సగ్ం॑స్స॒క్షాథాం॑ ప॒రమే॑ వ్యోమన్ | సు॒రా త్వమ॑సి

శు॒ష్మిణీ॑ సోమ ఏ॒షః | మా మా॑ హిగ్ం॒సీః స్వాం॑ యోసి॒మావి॑శన్ || 8 ||

యదత్ర॑ శి॒ష్టగ్ం॑ ర॒సినః॑ సు॒తస్య॑ | యది॑న్ద్రో అపి॒బచ్ఛ॑చీభిః | అ॒హం తద॑స్య మన॒సా

శి॒వేన॑ | సోమ॑గ్ం రా॒జాన॑మి॒హ భ॑క్షయామి | దే॒వ స్రు॒తీ అ॑శృణవం పి॒తృణా॑మ్ | అ॒హం

దే॒వానా॑ము॒త మ॒ర్త్యానా॑మ్ | తాభ్యా॑మి॒దం వి॑శ్వం భు॒వన్తగ్ం॑ సమేతి | అ॒న్తరా

పూ॒ర్వమ॑ప॒రం చ॑ కే॒తుమ్ | యస్తే॑ దే॒వ వ॑రుణ గాయ॒త్రఛ॑న్దాః పాశః | తం త ఏ॒తేనా॑వ

యజే॑ || 9 ||

యస్తే దేవ వరుణ త్రిష్టుప్చన్దాః పాశః। తం త ఏతేనావ యజే। యస్తే దేవ వరుణ
 జగతీచన్దాః పాశః। తం త ఏతేనావ యజే। సోమో వా ఏతస్య రాజ్యమాదత్తే। యో
 రాజా సన్త్రాజ్యో వా సోమేన యజతే। దేవసువామేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి। ఏతావన్తో వై
 దేవానాగ్ం సవాః। త ఏవాస్మై సవాన్ప్రయచ్ఛన్తి। త ఏనం పునః సువన్తే రాజ్యాయ।
 దేవసూ రాజా భవతి॥ 10 ॥

సోమ ఆవిశన్ యజే రాజ్యామైకం చ॥ _____[2]

ఉదస్థాద్దేవ్యదీతిర్విశ్వరూపీ। ఆయుర్వృజ్ఞపతావధాత్। ఇన్ద్రాయ కృణ్వతీ భాగమ్।
 మిత్రాయ వరుణాయ చ। ఇయం వా అగ్నిహోత్రీ। ఇయం వా ఏతస్య నిషీదతి।
 యస్యాగ్నిహోత్రీ నిషీదతి। తాముత్థాపయేత్। ఉదస్థాద్దేవ్యదీతిరితి। ఇయం వై
 దేవ్యదీతిః॥ 11 ॥

ఇమామేవాస్మా ఉత్థాపయతి। ఆయుర్వృజ్ఞపతావధాదిత్యాహ। ఆయురేవాస్మిన్దధాతి।
 ఇన్ద్రాయ కృణ్వతీ భాగం మిత్రాయ వరుణాయ చేత్యాహ। యథాయజరేవైతత్।
 అవర్తిం వా ఏషైతస్య పాప్మానం ప్రతిఖ్యాయ నిషీదతి। యస్యాగ్నిహోత్ర్యపసృష్టా
 నిషీదతి। తాం దుగ్ధ్వా బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। యస్యాన్నం నాద్యాత్।
 అవర్తిమేవాస్మిన్వాప్మానం ప్రతిముఞ్చతి॥ 12 ॥

దుగ్ధ్వా దదాతి। న హ్యదృష్టా దక్షిణా దీయతే। పృథివీం వా ఏతస్య పయః ప్రవిశతి।
 యస్యాగ్నిహోత్రం దుహ్యమానగ్ స్కన్దతి। యదద్య దుగ్ధం పృథివీమసక్త।
 యదోషధీరప్యసరద్యదాపః। పయో గృహేషు పయో అఘ్నియాసు। పయో వత్సేషు
 పయో అస్తు తన్మయిత్యాహ। పయ ఏవాత్మన్గృహేషు పశుషు ధత్తే। అప
 ఉపస్సృజతి॥ 13 ॥

అద్భిరేవైనదాప్నోతి। యో వై యజ్ఞస్యార్తే నానార్తగ్ం సగ్ం స్సృజతి। ఉభే వై తే
 తర్హ్యార్చితః। ఆర్చితీ ఖలు వా ఏతదగ్నిహోత్రమ్। యద్దుహ్యమానగ్ స్కన్దతి।

యదభిదుహ్యోత్ । ఆర్తే నానార్తం యజ్ఞస్య సగంసృజేత్ । తదేవ యాదృక్క్రిదృక్చ
హోతవ్యమ్ । అథాన్యాం దుగ్ధా పునర్హోతవ్యమ్ । అనార్తేనైవార్తం యజ్ఞస్య
నిష్కరోతి ॥ 14 ॥

యద్యుద్గ్రతస్య స్కన్దేత్ । యత్తతోఽహుత్వా పునరేయాత్ । యజ్ఞం విచ్ఛిన్యాత్ ।
యత్త స్కన్దేత్ । తన్నిషద్య పునర్గృహ్ణీయాత్ । యత్రైవ స్కన్దతి । తత
ఏవైనతునర్గృహ్ణాతి । తదేవ యాదృక్క్రిదృక్చ హోతవ్యమ్ । అథాన్యాం దుగ్ధా
పునర్హోతవ్యమ్ । అనార్తేనైవార్తం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి ॥ 15 ॥

వి వా ఏతస్య యజ్ఞశ్చిద్యతే । యస్యాగ్నిహోత్రేఽధిశ్రితే శ్వాఽన్తరా ధావతి । రుద్రః
ఖలు వా ఏషః । యదగ్నిః । యద్ధామన్వత్యా వర్తయేత్ । రుద్రాయ పశూనపి దధ్యాత్ ।
అపశుర్యజమానః స్యాత్ । యదపోఽన్వతిషిశ్చేత్ । అనాద్యమగ్నేరాపః ।
అనాద్యమాభ్యామపి దధ్యాత్ । గార్హపత్యాదృష్మాదాయ । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమ ఇతి
వైష్ణవ్యరాచఽఽహవనీయాద్ధ్వగ్సయన్నుద్రవేత్ । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞేనైవ
యజ్ఞగ్ం సంతనోతి । భస్మనా పదమపి వపతి శాన్త్యై ॥ 16 ॥

వై దేవ్యదీతిర్ముఖ్యుతి సృజతి కరోతి కరోత్యాభ్యామపి దధ్యాత్ పశ్చ చ ॥ [3]

ని వా ఏతస్యాహవనీయో గార్హపత్యం కామయతే । నిగార్హపత్య ఆహవనీయమ్ ।
యస్యాగ్నిమనుద్భృతగ్ం సూర్యోఽభి నిమ్రోచతి । దర్భేణ హిరణ్యం ప్రబద్ధ్య
పురస్తాద్ధరేత్ । అథాగ్నిమ్ । అథాగ్నిహోత్రమ్ । యద్ధిరణ్యం పురస్తాద్ధరతి । జ్యోతిర్వై
హిరణ్యమ్ । జ్యోతిరేవైనం పశ్యన్నుద్ధరతి । యదగ్నిం పూర్వగ్ం
హరత్యథాగ్నిహోత్రమ్ ॥ 17 ॥

భాగధేయేనైవైనం ప్రణయతి । బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉద్ధరేత్ । బ్రాహ్మణో వై సర్వా
దేవతాః । సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధరతి । అగ్నిహోత్రముపసాద్యాతమితోరాసీత ।
వ్రతమేవ హతమను మ్రియతే । అన్తం వా ఏష ఆత్మనో గచ్ఛతి । యస్తామ్యతి । అన్తమేష
యజ్ఞస్య గచ్ఛతి । యస్యాగ్నిమనుద్భృతగ్ం సూర్యోఽభి నిమ్రోచతి ॥ 18 ॥

పునః సమస్య జహోతి | అన్తేనైవాన్తం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి | వరుణో వా ఏతస్య యజ్ఞం
 గృహ్ణాతి | యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభి నిమ్రోచతి | వారుణం చరుం
 నిర్వపేత్ | తేనైవ యజ్ఞం నిష్క్రణీతే | ని వా ఏతస్యాహవనీయో గార్హపత్యం
 కామయతే | ని గార్హపత్య ఆహవనీయమ్ | యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం
 సూర్యోఽభ్యుదేతి | చతుర్థృహితమాజ్యం పురస్తాద్ధరేత్ || 19 ||

అథాగ్నిమ్ | అథాగ్నిహోత్రమ్ | యదాజ్యం పురస్తాద్ధరతి | ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియం
 ధామ | యదాజ్యమ్ | ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్థయతి | యదగ్నిం పూర్వగ్ం
 హరత్యథాగ్నిహోత్రమ్ | భాగధేయేనైవైనం ప్రణయతి | బ్రాహ్మణ ఆర్షేయ ఉద్ధరేత్ |
 బ్రాహ్మణో వై సర్వా దేవతాః || 20 ||

సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధరతి | పరాచీ వా ఏతస్మై వ్యుచ్ఛంతి వ్యుచ్ఛతి |
 యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి | ఉషాః కేతునా జషతామ్ | యజ్ఞం
 దేవేభిరిన్వితమ్ | దేవేభ్యో మధుమత్తమగ్ం స్వాహేతి ప్రత్యజ్ఞిషద్యాజ్యేన జహుయాత్ |
 ప్రతీచీమేవాస్మై వివాసయతి | అగ్నిహోత్రముపసాద్యాతమితోరాసీత | వ్రతమేవ
 హతమను మ్రియతే | అన్తం వా ఏష ఆత్మనో గచ్ఛతి || 21 ||

యస్తామ్యతి | అన్తమేష యజ్ఞస్య గచ్ఛతి | యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం
 సూర్యోఽభ్యుదేతి | పునః సమస్య జహోతి | అన్తేనైవాన్తం యజ్ఞస్య నిష్కరోతి | మిత్రో
 వా ఏతస్య యజ్ఞం గృహ్ణాతి | యస్యాగ్నిమనుద్ధృతగ్ం సూర్యోఽభ్యుదేతి | మైత్రం
 చరుం నిర్వపేత్ | తేనైవ యజ్ఞం నిష్క్రణీతే | యస్యాహవనీయేఽనుద్వాతే
 గార్హపత్య ఉద్వాయేత్ || 22 ||

యదాహవనీయమనుద్వాప్య గార్హపత్యం మన్థేత్ | విచ్ఛిన్ద్యాత్ | భ్రాతృవ్యమస్మై
 జనయేత్ | యద్వై యజ్ఞస్య వాస్తవ్యం క్రియతే | తదను రుద్రోఽవచరతి |
 యత్పూర్వమన్వవసేత్ | వాస్తవ్యమగ్నిముపాసీత | రుద్రోఽస్య పశూన్వాతుకః స్యాత్ |

అహవనీయముద్వాప్య | గార్హపత్యం మన్థేత్ || 23 ||

ఇతః ప్రథమం జజ్ఞే అగ్నిః | స్వాద్యోనేరథి జాతవేదాః | స గాయత్రియా త్రిష్టుభా
జగత్యా | దేవేభ్యో హవ్యం వహతు ప్రజానన్నితి | ఛన్దోభిరేవైనగ్ స్వాద్యోనేః
ప్రజనయతి | గార్హపత్యం మన్థతి | గార్హపత్యం వా అన్వాహితాగ్నేః ప్రశవ ఉప
తిష్ఠన్తే | స యదుద్వాయతి | తదను ప్రశవోఽప క్రామన్తి | ఇషే రయ్యై రమన్వ || 24 ||

సహసే ద్యుమ్నాయ | ఊర్జేఽపత్యాయేత్యాహ | ప్రశవో వై రయిః | ప్రశూనేవాస్మై
రమయతి | సారస్వతౌ త్వోత్సా సమిన్ధాతామిత్యాహ | ఋఖ్నామే వై
సారస్వతావృత్సౌ | ఋఖ్నామాభ్యామేవైనగ్ సమిన్ధే | సప్రాడసి విరాడసీత్యాహ |
రథన్తరం వై సప్రాట్ | బృహద్విరాట్ || 25 ||

తాభ్యామేవైనగ్ సమిన్ధే | వజ్రో వై చక్రమ్ | వజ్రో వా ఏతస్య యజ్ఞం విచ్ఛినత్తి |
యస్యానో వా రథో వాఽన్తరాఽగ్ని యాతి | అహవనీయముద్వాప్య |
గార్హపత్యాదుద్ధరేత్ | యదగ్నే పూర్వం ప్రభృతం పదగ్ం హి తే | సూర్యస్య
రశ్మినన్వాతతాన | తత్ర రయిష్ఠామను సం భర్తేతమ్ | సం నః సృజ సుమత్యా
వాజవత్యేతి || 26 ||

పూర్వేణైవాస్య యజ్ఞేన యజ్ఞమను సన్తనోతి | త్వమగ్నే సప్రథా అసీత్యాహ | అగ్నిః
సర్వా దేవతాః | దేవతాభిరేవ యజ్ఞగ్ం సన్తనోతి | అగ్నయే పథిక్పతే
పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్ | అగ్నిమేవ పథిక్పతగ్ స్వేన భాగధేయేనోపధావతి |
స ఏవైనం యజ్ఞయం పన్థామపి నయతి | అనడాన్దక్షిణా | వహి హ్యేష సమృద్ధ్యై || 27 ||

హరత్యథాగ్నిహోత్రం నిమ్రావతి హరేద్దేవతా గచ్ఛత్సద్వాద్యేన్మన్థేద్రమన్వ బృహద్విరాడితి నవ చ (ని వై పూర్వం శ్రీణి నిమ్రావతి ధర్భేణ యద్ధిరణ్యమగ్నిహోత్రం
పునర్వరుణో వారుణం ని వా ఏతస్యాభ్యుదేతి చతుర్భుహితమాజ్యం యదాజ్యం పరాఽమ్యషాః పునర్మిత్రో మైత్రం యస్యాహవనీయేఽనుద్వాతే గార్హపత్యో యద్యై
మన్థేదుద్ధరేత్ ||) ||

[4]

యస్య ప్రాతః సవనే సోమోఽతిరిచ్యతే | మాధ్యం దినగ్ం సవనం
క్రామయమానోఽభ్యతిరిచ్యతే | గౌర్ధయతి మరుతామితి ధయద్వతీషు కుర్వన్తి | హినస్తి

వై స॒న్ధ్యధీ॑తమ్ । స॒న్ధి॒వ ఖ॒లు వా ఏ॒తత్ । య॒త్స॒వన॑స్యాతి॒రిచ్య॑తే । య॒ద్ధ॒యద్వ॑తీ॒షు
కు॒ర్వన్తి॑ । స॒న్ధేః శా॒న్త్యైః । గా॒య॒త్రగ్ం సామ॑ భవతి ప॒ఞ్చద॒శః స్తోమః॑ । తే॒నైవ ప్రా॑తః
స॒వనా॑న్నయన్తి ॥ 28 ॥

మ॒రుత్వ॑తీ॒షు కు॒ర్వన్తి॑ । తే॒నైవ మా॑ధ్యం ది॒నాత్స॒వనా॑న్నయన్తి ।
హో॑తుశ్చమ॒సమనూ॑న్నయన్తే । హో॑తాఽను శగ్ంసతి । మ॒ధ్యత॑ ఏ॒వ య॒జ్ఞగ్ం
స॒మాద॑ధాతి । య॒స్య మా॑ధ్యం ది॒నే స॒వనే॑ సోమోఽతి॒రిచ్య॑తే । ఆ॒ది॒త్యం తృ॑తీయస॒వనం
కామ॑యమా॒నోఽభ్య॑తిరిచ్యతే । గౌ॒రి॒వీ॒తగ్ం సామ॑ భవతి । అతి॒రిక్తం॑ వై గౌ॒రి॒వీ॒తమ్ ।
అతి॒రిక్తం॑ య॒త్స॒వన॑స్యాతి॒రిచ్య॑తే ॥ 29 ॥

అతి॒రిక్త॑స్య శా॒న్త్యైః । బ॒ణ్మహా॑గ్ం అ॒సి సూ॒ర్యేతి॑ కు॒ర్వన్తి॑ । య॒స్యైవాది॑త్యస్య స॒వన॑స్య
కామే॑నాతి॒రిచ్య॑తే । తే॒నైవైనం॑ కామే॒న స॑మర్థయన్తి । గౌ॒రి॒వీ॒తగ్ం సామ॑ భవతి । తే॒నైవ
మా॑ధ్యం ది॒నాత్స॒వనా॑న్నయన్తి । స॒ప్తద॒శః స్తోమః॑ । తే॒నైవ తృ॑తీయస॒వనా॑న్నయన్తి ।
హో॑తుశ్చమ॒సమనూ॑న్నయన్తే । హో॑తాఽను శగ్ంసతి ॥ 30 ॥

మ॒ధ్యత॑ ఏ॒వ య॒జ్ఞగ్ం స॒మాద॑ధాతి । య॒స్య తృ॑తీయస॒వనే॑ సోమోఽతి॒రిచ్యే॑త । ఉ॒క్థ్యం
కు॒ర్వీత॑ । య॒స్యోక్థ్యే॑ఽతి॒రిచ్యే॑త । అతి॒రా॒త్రం కు॒ర్వీత॑ । య॒స్యాతి॒రాత్రే॑ఽతి॒రిచ్యే॑త ।
తత్త్వై దు॒ష్ప్ర॒జ్ఞానమ్॑ । య॒జమా॑నం వా ఏ॒తత్ప॑శవ ఆ॒సాహ్య॑యన్తి । బృ॒హతా॑సమ
భవతి । బృ॒హదా॑వ ఇ॒మాఁశ్లోకా॑న్తాధార । బా॒ర్హతాః॑ ప॒శవః॑ । బృ॒హతై॑వాస్మై
ప॒శూన్తా॑ధార । శి॒పి॒వి॒ష్టవ॑తీ॒షు కు॒ర్వన్తి॑ । శి॒పి॒వి॒ష్టో వై దే॒వానాం॑ పు॒ష్టమ్ । పు॒ష్ట్యైవైనగ్ం
స॑మర్థయన్తి । హో॑తుశ్చమ॒సమనూ॑న్నయన్తే । హో॑తాఽనుశగ్ంసతి । మ॒ధ్యత॑ ఏ॒వ
య॒జ్ఞగ్ం స॒మాద॑ధాతి ॥ 31 ॥

యన్తి స॒వన॑స్యాతి॒రిచ్య॑తే శగ్ంసతి దాధారాష్టౌ చ ॥ [5]

ఏ॒కైకో॑ వై జ॒నతా॑యామి॒న్ద్రః । ఏ॒క్తం॑ వా ఏ॒తావి॑న్ద్రమ॒భి సగ్ంసు॑నుతః । యా ద్వా సగ్ం
సు॒నుతః॑ । ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వా ఏ॒ష వి॑తాయతే । య॒ద్యజ్ఞః॑ । తస్య గ్రా॒వాణో॑ ద॒స్తాః । అ॒న్యత॑రం
వా ఏ॒తే సగ్ంసు॑న్వతోర్నిర్బ॒ప్ప॑తి । పూ॒ర్వేణో॑ప॒సృత్యా॑ దే॒వతా॑ ఇ॒త్యాహుః॑ ।

పూర్వోపస్మతస్య వై శ్రేయాన్భవతి । ఏతివన్త్యాజ్యాని భవన్త్యభిజిత్యై ॥ 32 ॥

మరుత్వతీః ప్రతిపదః । మరుతో వై దేవానామపరాజితమాయతనమ్ ।
దేవానామేవాపరాజిత ఆయతనే యతతే । ఉభే బృహద్రథన్తరే భవతః । ఇయం వావ
రథన్తరమ్ । అసౌ బృహత్ । ఆభ్యామేవైనమన్తరేతి । వాచశ్చ మనసశ్చ ।
ప్రాణాచ్ఛానాచ్ఛ । దివశ్చ పృథివ్యాశ్చ ॥ 33 ॥

సర్వస్మాద్విత్తాద్యేద్యాత్ । అభివర్తో బ్రహ్మసామం భవతి । సువర్గస్య లోకస్యాభివృత్త్యై ।
అభిజిద్భవతి । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై । విశ్వజిద్భవతి । విశ్వస్య జిత్యై । యస్య
భూయాగ్ంసో యజ్ఞక్రతవ ఇత్యాహుః । స దేవతా వృజ్ఞ ఇతి । యద్యగ్నిష్టోమః
సోమః పరస్తాత్యాత్ ॥ 34 ॥

ఉక్థ్యం కుర్వీత । యద్యుక్థః స్యాత్ । అతిరాత్రం కుర్వీత । యజ్ఞక్రతుభిరేవాస్య దేవతా
వృజ్ఞే । యో వై ఛన్దోభిరభిభవతి । స సగ్ంసున్వతోరభిభవతి । సంవేశాయ
తోపవేశాయ త్వేత్యాహ । ఛన్దాగ్ంసి వై సంవేశ ఉపవేశః । ఛన్దోభిరేవాస్య
ఛన్దాగ్ంస్యభిభవతి । ఇష్టర్గో వా ఋత్విజామధ్వర్యుః ॥ 35 ॥

ఇష్టర్గః ఖలు వై పూర్వోఽర్ఘ్యః క్షీయతే । ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతమిత్యాహ ।
ప్రాణాపానయోరేవ శ్రయతే । ప్రాణాపానౌ మా మాహసిష్టమిత్యాహ । వైనం
పురాఽఽయుషః ప్రాణాపానౌ జహితః । ఆర్తిం వా ఏతే నియన్తి । యేషాం దీక్షితానాం
ప్రమీయతే । తం యదవవర్జ్యయుః । క్రూరకృతామివైషాం లోకః స్యాత్ । ఆహర దహేతి
బ్రూయాత్ ॥ 36 ॥

తం దక్షిణతో వేద్యే నిధాయ । సర్పరాజ్ఞయా ఋగ్భిః స్తుయుః । ఇయం వై సర్పతో
రాజ్ఞీ । అస్యా ఏవైనం పరిదదతి । వ్యృద్ధం తదిత్యాహుః । యత్తునతమననుశస్తమితి ।
హోతా ప్రథమః ప్రాచీనావీతి మార్జాలీయం పరియాత్ । యామీరనుబ్రువన్ ।
సర్పరాజ్ఞీనాం కీర్తయేత్ । ఉభయోరేవైనం లోకయోః పరిదదతి ॥ 37 ॥

అథో ధువన్త్యేవైనమ్ | అథో న్యేవాస్మై హ్నువతే | త్రిః పరియన్తి | త్రయ ఇమే లోకాః |
 ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యో ధువతే | త్రిః పునః పరియన్తి | షట్సుమ్పద్యన్తే | షడ్వా ఋతవః |
 ఋతుభిరేవైనం ధువతే | అగ్న్ ఆయుగ్ంషి పవస ఇతి ప్రతిపదం కుర్వీరన్ |
 రథన్తరసామైషాగ్ం సోమః స్యాత్ | ఆయురేవాత్మన్దధతే | అథో పాప్మానమేవ
 విజహతో యన్తి || 38 ||

అభిజిత్వై పృథివ్యాశ్చ స్యాదధ్వర్యుర్బ్రూయాత్తోకయోః పరిదదతి కుర్వీరగ్గప్రీతి వ || [6]

అనుర్యం వా ఏతస్మాద్వర్ణం కృత్వా | పశవో వీర్యమప క్రామన్తి | యస్య యూపో
 విరోహతి | త్వాష్ట్రం బహురూపమాలభేత | త్వష్టా వై రూపాణామీశే | య ఏవ
 రూపాణామీశే | సోఽస్మిన్నశూన్ వీర్యం యచ్ఛతి | నాస్మాత్పశవో వీర్యమప
 క్రామన్తి | ఆర్తిం వా ఏతే నియన్తి | యేషాం దీక్షితానామగ్నిరుద్వాయతి || 39 ||

యదాహవనీయ ఉద్వాయేత్ | యత్తం మన్థేత్ | విచ్ఛిన్ద్యాత్ | భ్రాతృవ్యమస్మై
 జనయేత్ | యదాహవనీయ ఉద్వాయేత్ | ఆగ్నిద్ధృదుద్ధరేత్ | యదాగ్నిద్ధృ
 ఉద్వాయేత్ | గార్హపత్యాదుద్ధరేత్ | యద్గార్హపత్య ఉద్వాయేత్ | అత ఏవ
 పునర్మన్థేత్ || 40 ||

అత్ర వావ స నిలయతే | యత్ర ఖలు వై నిలీనముత్తమం పశ్యన్తి | తదేనమిచ్ఛన్తి |
 యస్మాద్ధారోరుద్వాయేత్ | తస్యారణీ కుర్యాత్ | క్రుముకమపి కుర్యాత్ | ఏషా వా
 అగ్నేః ప్రియా తనూః | యత్క్రుముకః | ప్రియయైవైనం తనువా సమర్థయతి |
 గార్హపత్యం మన్థతి || 41 ||

గార్హపత్యో వా అగ్నేర్యోనిః | స్వాదేవైనం యోనేర్జనయతి | నాస్మై భ్రాతృవ్యం
 జనయతి | యస్య సోమ ఉపదన్యేత్ | సువర్ణగ్ం హిరణ్యం ద్వేధా విచ్ఛిద్య |
 ఋజిషేఽన్యదాధూనుయాత్ | జహుయాదన్యత్ | సోమమేవాభిషుణోతి | సోమం
 జహోతి | సోమస్య వా అభిషూయమాణస్య ప్రియా తనూరుదక్రామత్ || 42 ||

తత్సవర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ | యత్సవర్ణగ్ం హిరణ్యం కుర్వన్తి | ప్రియయైవైనం
తనువా సమర్థయన్తి | యస్యాక్రీతగ్ం సోమమప్రహరేయుః | క్రీణీయాదేవ | సైవ తతః
ప్రాయశ్చిత్తిః | యస్య క్రీతమప్రహరేయుః | ఆదారాగ్గ్చ ఫాల్గునాని చాభిషేణయాత్ |
గాయత్రీ యగ్ం సోమమాహరత్ | తస్య యోఽగ్ంశుః పరాఽపతత్ || 43 ||

త ఆదారా అభవన్ | ఇన్ద్రో వృత్రమహన్ | తస్య వల్కః పరాఽపతత్ | తాని
ఫాల్గునాన్యభవన్ | పశవో వై ఫాల్గునాని | పశవః సోమో రాజౌ | యదాదారాగ్గ్చ
ఫాల్గునాని చాభిషేణోతి | సోమమేవ రాజానమభిషేణోతి | శృతేన ప్రాతః సవనే
శ్రీణీయాత్ | దధ్నా మధ్యం దినే || 44 ||

నీతమిశ్రేణ తృతీయసవనే | అగ్నిష్టోమః సోమః స్యాద్రథన్తరసామా | య ఏవర్త్విజో
వృతాః స్యుః | త ఏనం యాజయేయుః | ఏకాం గాం దక్షిణాం దద్యాత్తేభ్య ఏవ | పునః
సోమం క్రీణీయాత్ | యజ్ఞేనైవ తద్యజ్జమిచ్ఛతి | సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః | సర్వాభ్యో వా
ఏష దేవతాభ్యః సర్వేభ్యః పృష్ఠేభ్య ఆత్మానమాగురతే | యః సత్రాయాగురతే |
ఏతావాన్థలు వై పురుషః | యావదస్య విత్తమ్ | సర్వవేదసేన యజేత | సర్వపృష్ఠోఽస్య
సోమః స్యాత్ | సర్వాభ్య ఏవ దేవతాభ్యః సర్వేభ్యః పృష్ఠేభ్య ఆత్మానం నిష్క్రీణీతే || 45 ||

ఉద్యాయతి మన్తేన్మన్తత్యక్రామత్పరాఽపతన్మధ్యస్థిన ఆగురతే పశ్చ చ || [7]

పవమానః సువర్జనః | పవిత్రేణ విచర్షణిః | యః పోతా స పునాతు మా | పునన్తు మా
దేవజనాః | పునన్తు మనవో ధియా | పునన్తు విశ్వ ఆయవః | జాతవేదః పవిత్రవత్ |
పవిత్రేణ పునాహి మా | శుక్రేణ దేవ దీద్యత్ | అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ం రను || 46 ||

యత్తే పవిత్రమర్చిషి | అగ్నే వితతమన్తరా | బ్రహ్మ తేన పునీమహే | ఉభాభ్యాం దేవ
సవితః | పవిత్రేణ సవేన చ | ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే | వైశ్వదేవీ పునతి దేవ్యాగాత్ |
యస్యై బహ్విస్తనువో వీతపృష్ఠాః | తయా మదన్తః సధమాద్యేషు | వయగ్గ్ స్యామ
పతయో రయాణామ్ || 47 ||

వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ
 పయసా పయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞాయే మా పునీతామ్ । బృహదీభిః సవితస్తృభిః ।
 వర్షిషైర్దేవ మన్మథిః । అగ్నే దక్షేః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత । యేనాఽఽపో
 దివ్యం కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ 48 ॥

ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిః సమృతగ్ం రసమ్ ।
 సర్వగ్ం స పూతమశ్లాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిః
 సమృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ । పావమానీః
 స్వస్త్వయనీః ॥ 49 ॥

సుదుఘా హి పయస్వతీః । ఋషిభిః సమృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ ।
 పావమానీర్దిశన్తు నః । ఇమం లోకమథో అముమ్ । కామాన్సమర్థయన్తు నః । దేవీర్దేవైః
 సమాభృతాః । పావమానీః స్వస్త్వయనీః । సుదుఘా హి ఘృతశుచతః । ఋషిభిః
 సమృతో రసః ॥ 50 ॥

బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన
 సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తు మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం
 హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రః సునీతీ
 సహ మా పునాతు । సోమః స్వస్త్వా వరుణః సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభిః
 పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు ॥ 51 ॥

అను రయీణాం బ్రహ్మణా స్వస్త్వయనీః సుదుఘా హి ఘృతశుచతః ఋషిభిః సమృతో రసః పునాతు త్రిణి చ ॥ [8]

ప్రజా వై సత్రమాసత తపస్తప్యమానా అజహ్వతీః । దేవా అపశ్యచ్ఛామసం ఘృతస్య
 పూర్ణగ్ం స్వధామ్ । తముపోదతిష్ఠన్తమజహవః । తేనార్థమాస ఊర్జమవారున్ధత ।
 తస్మాదర్థమాసే దేవా ఇజ్యన్తే । పితరోఽపశ్యచ్ఛామసం ఘృతస్య పూర్ణగ్ం స్వధామ్ ।
 తముపోదతిష్ఠన్తమజహవః । తేన మాస్యూర్జమవారున్ధత । తస్మాన్మాసి పితృభ్యః

క్రియతే॥ మనుష్యా అపశ్యజ్చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్న్ స్వధామ్ ॥ 52 ॥

తముపోదతిష్ఠంతమజహవుః॥ తేన ద్వయీమూర్జమవారున్ధత॥ తస్మాద్ద్విరహోన్
మనుష్యేభ్య ఉపప్రియతే॥ ప్రాతశ్చ సాయం చ॥ పశవోఽపశ్యజ్చమసం ఘృతస్య
పూర్ణగ్న్ స్వధామ్॥ తముపోదతిష్ఠంతమజహవుః॥ తేన త్రయీమూర్జమవారున్ధత॥
తస్మాత్త్రిరహ్నః పశవః ప్రేరతే॥ ప్రాతః సజ్గవే సాయమ్॥ అసురా అపశ్యజ్చమసం
ఘృతస్య పూర్ణగ్న్ స్వధామ్ ॥ 53 ॥

తముపోదతిష్ఠంతమజహవుః॥ తేన సంవత్సర ఊర్జమవారున్ధత॥ తే దేవా అమన్యంత॥
అమీ వా ఇదమభూవన్॥ యద్వయగ్న్ స్మ ఇతి॥ త ఏతాని చాతుర్మాస్యాన్యపశ్యన్॥
తాని నిరవపన్॥ తైరేవైషాంతామూర్జమవృజ్జాత॥ తతో దేవా అభవన్॥ పరాఽసురాః ॥ 54 ॥
యద్యజతే॥ యామేవ దేవా ఊర్జమవారున్ధత॥ తాన్తేనావరున్ధే॥ యత్ప్రత్యభ్యః కరోతి॥
యామేవ పితర ఊర్జమవారున్ధత॥ తాన్తేనావరున్ధే॥ యదావసథేఽన్నగ్ం హరన్తి॥
యామేవ మనుష్యా ఊర్జమవారున్ధత॥ తాన్తేనావరున్ధే॥ యద్దక్షిణాం దదాతి ॥ 55 ॥
యామేవ పశవ ఊర్జమవారున్ధత॥ తాన్తేనావరున్ధే॥ యచ్ఛాతుర్మాస్యైర్యజతే॥
యామేవాసురా ఊర్జమవారున్ధత॥ తాన్తేనావరున్ధే॥ భవత్యాత్మనా॥ పరాస్య భ్రాతృవ్యో
భవతి॥ విరాజో వా ఏషా విక్రాన్తిః॥ యచ్ఛాతుర్మాస్యాని॥ వైశ్వదేవేనాస్మిన్లోకే
ప్రత్యతిష్ఠత్॥ వరుణప్రఘాసైరన్తరిక్షే॥ సాకమేధైరముష్మిన్లోకే॥ ఏష హ త్వావైతత్సర్వం
భవతి॥ య ఏవం విద్వాగ్గృచ్ఛాతుర్మాస్యైర్యజతే ॥ 56 ॥

మనుష్యా అపశ్యజ్చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్న్ స్వధామసురా అపశ్యజ్చమసం ఘృతస్య పూర్ణగ్న్ స్వధామసురా దదాత్యతిష్ఠచ్చత్వారి చ॥ —————[१]

అగ్నిర్వావ సంవత్సరః॥ ఆదిత్యః పరివత్సరః॥ చంద్రమా ఇదావత్సరః॥
వాయురనువత్సరః॥ యద్వైశ్వదేవేన యజతే॥ అగ్నిమేవ తత్సంవత్సరమాప్నోతి॥
తస్మాద్వైశ్వదేవేన యజమానః॥ సంవత్సరీణాగ్న్ స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశాసీత॥
యద్వరుణప్రఘాసైర్యజతే॥ ఆదిత్యమేవ తత్పరివత్సరమాప్నోతి ॥ 57 ॥
తస్మాద్వరుణప్రఘాసైర్యజమానః॥ పరివత్సరీణాగ్న్ స్వస్తిమాశాస్త ఇత్యాశాసీత॥

య॒త్సా॑కమే॒దైర్య॑జతే । చ॒న్ద్రమ॑సమే॒వ తదీ॑దావత్స॒రమా॑ప్నోతి ।

తస్మా॑త్సా॒కమే॒దైర్య॑జమా॒నః । ఇ॒దావ॑త్స॒రీణా॑గ్గ్ స్వ॒స్తిమా॑శాస్త ఇ॒త్యా॑శాసీత ।

యత్ప్ర॑త్యయజ్ఞేన॒ యజ॑తే । దే॒వానే॑వ తద॒న్వవ॑స్యతి । అథ॒వా అ॑స్య

వా॒యుశ్చ॑నువత్స॒రశా॑చ్ఛ్రీతా॒వృచ్ఛి॑ష్యేతే । యచ్ఛు॑నాసీ॒రీయే॑ణ॒ యజ॑తే ॥ 58 ॥

వా॒యుమే॑వ తద॒నువ॑త్స॒రమా॑ప్నోతి । తస్మా॑చ్ఛు॒నాసీ॒రీయే॑ణ॒ యజ॑మా॒నః ।

అ॒నువ॑త్స॒రీణా॑గ్గ్ స్వ॒స్తిమా॑శాస్త ఇ॒త్యా॑శాసీత । సం॒వత్స॑రం వా ఏ॒ష ఈ॒క్షుతీ॑త్యా॒హుః ।

యశ్చా॑తుర్మా॒స్యైర్య॑జత ఇతి । ఏ॒ష హ॒ త్వై సం॒వత్స॑రమా॒ప్నోతి । య ఏ॒వం

వి॒ద్వాగ్శా॑చ్ఛు॒ర్మాస్యై॑ర్యజతే । విశ్వే॑ దే॒వాః సమ॑యజన్త । తే॒ఽగ్ని॑మే॒వా॒యజన్త॑ । త ఏ॒తం
లో॒కమ॑జయన్ ॥ 59 ॥

యస్మి॑న్నగ్నిః । యద్వై॒శ్వదే॑వేన॒ యజ॑తే । ఏ॒తమే॑వ లో॒కం జ॑యతి । యస్మి॑న్నగ్నిః ।

అగ్నే॑రే॒వ సా॑యు॒జ్యము॑పైతి । య॒దా వై॒శ్వదే॑వేన॒ యజ॑తే । అథ॑ సం॒వత్స॑రస్య

గృ॒హప॑తిమా॒ప్నోతి । య॒దా సం॒వత్స॑రస్య గృ॒హప॑తిమా॒ప్నోతి । అథ॑

సహ॑స్రయా॒జిన॑మా॒ప్నోతి । య॒దా సహ॑స్రయా॒జిన॑మా॒ప్నోతి ॥ 60 ॥

అథ॑ గృ॒హమే॑ధిన॒మాప్నోతి॑ । య॒దా గృ॒హమే॑ధిన॒మాప్నోతి॑ । అథా॑గ్నిర్భవతి ।

య॒దాగ్ని॑ర్భవతి । అథ॑ గౌర్భవతి । ఏ॒షా వై వై॒శ్వదే॑వస్య మాత్రా । ఏ॒తద్వా

ఏ॒తేషా॑మ॒వమమ్ । అతోతో॑ వా ఉత్త॒రాణి॑ శ్రేయాగ్ంసి భవన్తి । యద్విశ్వే॑ దే॒వాః

సమ॑యజన్త । తద్వై॒శ్వదే॑వస్య వై॒శ్వదే॑వత్వమ్ ॥ 61 ॥

అథా॑దిత్యో వరు॒ణగ్ం రా॑జానం వరు॒ణప్ర॑ఘాసైర॒యజ॑త । స ఏ॒తం లో॒కమ॑జయత్ ।

యస్మి॑న్నాది॒త్యః । యద్వరు॒ణప్ర॑ఘాసైర్యజతే । ఏ॒తమే॑వ లో॒కం జ॑యతి ।

యస్మి॑న్నాది॒త్యః । ఆది॒త్యస్యై॒వ సా॑యు॒జ్యము॑పైతి । య॒దాది॒త్యో వరు॒ణగ్ం రా॑జానం

వరు॒ణప్ర॑ఘాసైర॒యజ॑త । తద్వరు॒ణప్ర॑ఘాసా॒నాం వరు॒ణప్ర॑ఘాసత్వమ్ । అథ॑ సో॒మో

రా॒జా ఛన్దా॑గ్ంసి సాకమే॒దైర॑యజత ॥ 62 ॥

స ఏ॒తం లో॒కమ॑జయత్ । యస్మి॑గ్గ్ శ్చ॒న్ద్రమా॑ విభాతి । యత్సా॑కమే॒దైర్య॑జతే । ఏ॒తమే॑వ

లో॒కం జ॑యతి । యస్మి॑గ్గ్ శ్చ॒న్ద్రమా॑ విభాతి । చ॒న్ద్రమ॑స ఏ॒వ సా॑యు॒జ్యము॑పైతి । సో॒మో

వై చన్ద్రమాః॥ ఏష హ త్వై సాక్షాత్సమం భక్షయతి॥ య ఏవం
 విద్వాన్తాకమేధైర్యజతే॥ యత్సోమశ్చ రాజా ఛన్దాగ్ంసి చ సమైధన్త॥ 63 ॥
 తత్సాకమేధానాగ్ం సాకమేధత్వమ్॥ అథర్తవః పితరః ప్రజాపతిం పితరం
 పితృయజ్ఞేనాయజన్త॥ త ఏతం లోకమజయన్॥ యస్మిన్నుతవః॥ యత్పితృయజ్ఞేన
 యజతే॥ ఏతమేవ లోకం జయతి॥ యస్మిన్నుతవః॥ ఋతూనామేవ
 సాయుజ్యముపైతి॥ యద్భుతవః పితరః ప్రజాపతిం పితరం పితృయజ్ఞేనాయజన్త॥
 తత్పితృయజ్ఞస్య పితృయజ్ఞత్వమ్॥ 64 ॥
 అథోషధయ ఇమం దేవం త్ర్యమ్భకైరయజన్త ప్రథేమహీతి॥ తతో వై తా అప్రథన్త॥ య
 ఏవం విద్వాగ్న్యమ్భకైర్యజతే॥ ప్రథతే ప్రజయా పశుభిః॥ అథ వాయుః పరమేష్ఠినగ్ం
 శునాసీరీయేణాయజత॥ స ఏతం లోకమజయత్॥ యస్మిన్వాయుః॥
 యచ్ఛునాసీరీయేణ యజతే॥ ఏతమేవ లోకం జయతి॥ యస్మిన్వాయుః॥ 65 ॥
 వాయోరేవ సాయుజ్యముపైతి॥ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి॥ ప్ర చాతుర్మాస్యయాజీ మీయతా
 (3) న ప్రమీయతా (3) ఇతి॥ జీవన్వా ఏష ఋతూనప్యేతి॥ యది వసన్తా ప్రమీయతే॥
 వసన్తో భవతి॥ యది గ్రీష్మే గ్రీష్మః॥ యది వర్షాసు వర్షాః॥ యది శరది శరత్॥
 యది హేమన్ హేమన్తః॥ ఋతుర్భూత్వా సంవత్సరమప్యేతి॥ సంవత్సరః ప్రజాపతిః॥
 ప్రజాపతిర్వావైషః॥ 66 ॥

పరివత్సరమాప్నోతి శునాసీరీయేణ యజతేఽజయన్తహస్యాజనమాప్నోతి వైశ్వదేవత్వగ్ం సాకమేధైరయజత సమైధన్త పితృయజ్ఞత్వం జయతి
 యస్మిన్వాయుర్హేమన్తస్మిణి చ॥

[10]

ఉభయే యువగ్ం సురామముదస్థాన్ని వై యస్య ప్రాతః సవన ఏకైకోఽసుర్యం పవమానః ప్రజా వై సత్రమాసతాగ్నిర్వావ సంవత్సరో
 దశ॥ 10 ॥
 ఉభయే వా ఉదస్థాత్సరాభిర్మధ్యతోఽత్ర వావ బ్రాహ్మణేష్వథ గృహమేధినగ్ం షట్కప్తిః॥ 66 ॥
 ఉభయే వా వైషః॥

హరిః ఓమ్॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః సమాప్తః॥

॥ పఞ్చమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే పఞ్చమః ప్రపాఠకః ॥

అగ్నేః కృత్తికాః। శుక్రం పరస్తాజ్ఞోతిరవస్తాత్। ప్రజాపతే రోహిణీ। ఆపః
పరస్తాదోషధయోఽవస్తాత్। సోమస్యేన్వకా వితతాని। పరస్తాద్వయన్తోఽవస్తాత్।
రుద్రస్య బాహూ। మృగయవః పరస్తాద్విక్షారోఽవస్తాత్। అదీత్యై పునర్వసూ। వాతః
పరస్తాదార్ద్రమవస్తాత్ ॥ १ ॥

బృహస్పతేన్తిష్యః। జహ్వతః పరస్తాద్యజమానా అవస్తాత్। సర్వాణామాశ్రేషాః।
అభ్యాగచ్ఛంతః పరస్తాదభ్యానృత్యన్తోఽవస్తాత్। పితృణాం మఘాః। రుదన్తః
పరస్తాదపభ్రగ్ంశోఽవస్తాత్। అర్యమః పూర్వే ఫల్గునీ। జాయా
పరస్తాదృషభోఽవస్తాత్। భగస్యోత్తరే। వహతవః పరస్తాద్వహమానా అవస్తాత్ ॥ २ ॥

దేవస్య సవితుర్హస్తః। ప్రసవః పరస్తాత్సనిరవస్తాత్। ఇన్ద్రస్య చిత్రా। ఋతం
పరస్తాత్సత్యమవస్తాత్। వాయోర్నిష్ట్యా వ్రతతిః। పరస్తాదసిద్ధిరవస్తాత్।
ఇన్ద్రాగ్నియోర్విశాఖే। యుగాని పరస్తాత్కృషమాణా అవస్తాత్। మిత్రస్యానూరాధాః।
అభ్యారోహత్పరస్తాదభ్యారూఢమవస్తాత్ ॥ ३ ॥

ఇన్ద్రస్య రోహిణీ। శృణత్పరస్తాత్ప్రతిశృణదవస్తాత్। నిర్ఋత్యై మూలవర్హణీ।
ప్రతిభజ్ఞాన్తః పరస్తాత్ప్రతిశృణన్తోఽవస్తాత్। అపాం పూర్వా అషాఢాః। వర్చః
పరస్తాత్సమితిరవస్తాత్। విశ్వేషాం దేవానాముత్తరాః।
అభిజయత్పరస్తాదభిజితమవస్తాత్। విష్ణోః శ్రోణా పృచ్ఛమానాః। పరస్తాత్పన్థా
అవస్తాత్ ॥ ४ ॥

వసూనాగ్ శ్రవిష్ఠాః। భూతం పరస్తాద్భూతిరవస్తాత్। ఇన్ద్రస్య శతభిషక్। విశ్వవ్యచాః

పరస్తాద్విశ్వక్షీతిరవస్తాత్ । అజస్యైకపదః పూర్వే ప్రోష్ఠపదాః । వైశ్వానరం
 పరస్తాద్వైశ్వావసవమవస్తాత్ । అహేర్బుధ్నియస్యోత్తరే । అభిషిజ్ఞాన్తః
 పరస్తాదభిషుణ్వన్తోఽవస్తాత్ । పూష్ణో రేవతీ । గావః పరస్తాద్వత్సా అవస్తాత్ ।
 అశ్వినోరశ్వయుజౌ । గ్రామః పరస్తాత్సేనాఽవస్తాత్ । యమస్యోపభరణీః ।
 అపకర్షన్తః పరస్తాదపవహన్తోఽవస్తాత్ । పూర్ణా పశ్చాద్యత్తే దేవా అదధుః ॥ 5 ॥

ఆర్ధమవస్తాద్విశ్వహమానా అవస్తాద్భ్యారూఢమవస్తాత్పూష్ణా అవస్తాద్వత్సా అవస్తాత్పశ్చాన్త చ ॥ [1]

యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కూర్వితోపవ్యుషమ్ । యదా వై సూర్య ఉదేతి । అథ
 నక్షత్రం వైతి । యావత్తి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్ । యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్ । తావత్తి కుర్వీత
 యత్కూరీ స్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవ కురుతే । ఏవగ్ం హ వై యజ్ఞేషుం చ శతద్యుమ్నం
 చ మాత్యో నిరవసాయయాం చకార ॥ 6 ॥

యో వై నక్షత్రియం ప్రజాపతిం వేద । ఉభయోరేనం లోకయోర్విదుః । హస్త ఏవాస్య
 హస్తః । చిత్రా శిరః । నిష్ఠ్యా హృదయమ్ । ఊరూ విశాఖే । ప్రతిష్ఠాఽనూరాధాః । ఏష వై
 నక్షత్రియః ప్రజాపతిః । య ఏవం వేద । ఉభయోరేనం లోకయోర్విదుః ॥ 7 ॥

అస్మిగ్గాంచముష్మిగ్గశ్చ । యాం క్రామయేత దుహితరం ప్రియా స్యాదితి । తాం
 నిష్ఠ్యాయాం దద్యాత్ । ప్రియైవ భవతి । నేవ తు పునరాగచ్ఛతి । అభిజిన్నామ
 నక్షత్రమ్ । ఉపరిష్ఠాదష్టాథానామ్ । అవస్తాచ్ఛోణాయై । దేవాసురాః సంయత్యా ఆసన్ ।
 తే దేవాస్తస్మిన్నక్షత్రేభ్యజయన్ ॥ 8 ॥

యదభ్యజయన్ । తదభిజితోఽభిజిత్త్వమ్ । యం క్రామయేతానపజయ్యం జయేదితి ।
 తమేతస్మిన్నక్షత్రే యాతయేత్ । అనపజయ్యమేవ జయతి । పాపపరాజితమివ తు ।
 ప్రజాపతిః పశూనస్సజత । తే నక్షత్రం నక్షత్రముపాతిష్ఠన్త । తే సమావన్త ఏవాభవన్ । తే
 రేవతిముపాతిష్ఠన్త ॥ 9 ॥

తే రేవత్యాం ప్రాభవన్ । తస్మాద్రేవత్యాం పశూనాం కుర్వీత । యత్కిం చార్వాచీనగ్ం

సోమోత్ | పైవ భవన్తి | సలిలం వా ఇదమన్తరాసీత్ | యదతరన్ | తత్తారకాణాం
తారకత్వమ్ | యో వా ఇహ యజతే | అముగ్ం స లోకం నక్షతే | తన్నక్షత్రాణాం
నక్షత్రత్వమ్ || 10 ||

దేవగృహం వై నక్షత్రాణి | య ఏవం వేద | గృహ్యేవ భవతి | యాని వా ఇమాని
పృథివ్యాశ్చిత్రాణి | తాని నక్షత్రాణి | తస్మాదశ్చిలనామగ్నిచిత్రే | నావస్యేన్న యజేత |
యథా పాపాహే కురుతే | తాదృగేవ తత్ | దేవనక్షత్రాణి వా అన్యాని || 11 ||

యమనక్షత్రాణ్యన్యాని | కృత్తికాః ప్రథమమ్ | విశాఖే ఉత్తమమ్ | తాని దేవనక్షత్రాణి |
అనూరాధాః ప్రథమమ్ | అపభరణీరుత్తమమ్ | తాని యమనక్షత్రాణి | యాని
దేవనక్షత్రాణి | తాని దక్షిణేన పరియన్తి | యాని యమనక్షత్రాణి || 12 ||

తాన్యత్తరేణ | అన్వేషామరాత్స్మేతి | తదనూరాధాః | జ్యేష్ఠమేషామవధిష్మేతి |
తజ్యేష్ఠఘ్ని | మూలమేషామవృక్షామేతి | తస్మాల్లవర్హణీ | యన్నాసహన్త |
తదషాధాః | యదశ్లోణత్ || 13 ||

తచ్ఛోణా | యదశృణోత్ | తచ్ఛ్రవిష్ఠాః | యచ్ఛతమభిషజ్యన్ | తచ్ఛతభిషక్ |
ప్రోష్ఠపదేషూదయచ్ఛన్త | రేవత్యామరవన్త | అశ్వయుజోరయుజ్జత |
అపభరణీష్వపావహన్ | తాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి | యాన్వేవ దేవనక్షత్రాణి |
తేషు కుర్వీత యత్కారీ స్యాత్ | పుణ్యాహ ఏవ కురుతే || 14 ||

చక్రరైవం వేదోభయోరేనం లోకయోర్విదురజయన్తేవతిముపాతిష్ఠన్త నక్షత్రత్వమన్యాని యాని యమనక్షత్రాణ్యశ్లోణద్యమనక్షత్రాణి త్రీణి చ || [2]

దేవస్య సవితుః ప్రాతః ప్రసవః ప్రాణః | వరుణస్య సాయమాసవోఽపానః |
యత్ప్రతిచినం ప్రాతస్తనోత్ | ప్రాచీనగ్ం సజ్గవాత్ | తతో దేవా అగ్నిష్టోమం
నిరమిమత | తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః | మిత్రస్య సజ్గవః | తత్పుణ్యం తేజస్వ్యహః |
తస్మాత్తర్హి పశవః సమాయన్తి | యత్ప్రతిచినగ్ం సజ్గవాత్ || 15 ||

ప్రాచీనం మధ్యం దీనాత్ | తతో దేవా ఉక్థ్యం నిరమిమత | తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః |

బృహస్పతేర్మధ్యం దీనః | తత్పుణ్యం తేజస్వ్యహః | తస్మాత్తర్హి తేక్షిష్ఠం తపతి |
యత్ప్రతీచీనం మధ్యం దీనాత్ | ప్రాచీనమపరాహ్లాత్ | తతో దేవాః షోడశినం
నిరమిమత | తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః || 16 ||

భగస్యాపరాహ్లాః | తత్పుణ్యం తేజస్వ్యహః | తస్మాదపరాహ్లా కుమారో
భగమిచ్ఛమానాశ్చరన్తి | యత్ప్రతీచీనమపరాహ్లాత్ | ప్రాచీనగ్ం సాయాత్ | తతో దేవా
అతిరాత్రం నిరమిమత | తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గః | వరుణస్య సాయమ్ | తత్పుణ్యం
తేజస్వ్యహః | తస్మాత్తర్హి నాన్యతం వదేత్ || 17 ||

బ్రాహ్మణో వా అష్టావిగ్ంశో నక్షత్రాణామ్ | సమానస్యాహ్నః పశ్చాచ్ఛ పుణ్యాని
నక్షత్రాణి | చత్వార్యశ్శీలాని | తాని నవ | యచ్ఛ పరస్తాన్నక్షత్రాణాం యచ్ఛావస్తాత్ |
తాన్యేకాదశ | బ్రాహ్మణో ద్వాదశః | య ఏవం విద్వాన్న్యవత్సరం వ్రతం చరతి |
సంవత్సరేణైవాస్య వ్రతం గుప్తం భవతి | సమానస్యాహ్నః పశ్చాచ్ఛ పుణ్యాని నక్షత్రాణి |
చత్వార్యశ్శీలాని | తాని నవ | ఆగ్నేయా రాత్రిః | ఐన్ద్రమహః | తాన్యేకాదశ | ఆదిత్యో
ద్వాదశః | య ఏవం విద్వాన్న్యవత్సరం వ్రతం చరతి | సంవత్సరేణైవాస్య వ్రతం గుప్తం
భవతి || 18 ||

సంజ్ఞవాక్షోడశినం నిరమిమత తత్తదాత్తవీర్యం నిర్మార్గో వదేద్భవతి సమానస్యాహ్నః పశ్చాచ్ఛ పుణ్యాని నక్షత్రాణ్యష్టౌ చ || [3]

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి | కతి పాత్రాణి యజ్ఞం వహన్తితి | త్రయోదశేతి బ్రూయాత్ | స
యద్బ్రూయాత్ | కస్తాని నిరమిమితేతి | ప్రజాపతిరితి బ్రూయాత్ | స
యద్బ్రూయాత్ | కుతస్తాని నిరమిమితేతి | ఆత్మన ఇతి |
ప్రాణాపానాభ్యామేవోపార్గ్ శ్వన్తర్యామౌ నిరమిమిత || 19 ||

వ్యానాదుపార్గంశుసవనమ్ | వాచ ఐన్ద్రవాయవమ్ | దక్షక్రతుభ్యాం మైత్రావరుణమ్ |
శ్రోత్రాదాశ్వివమ్ | చక్షుషః శుక్రామన్థినౌ | ఆత్మన ఆగ్రయణమ్ | అజ్గేభ్య ఉక్థ్యమ్ |
ఆయుషో ధ్రువమ్ | ప్రతిష్ఠాయా ఋతుపాత్రే | యజ్ఞం వావ తం ప్రజాపతిర్నిరమిమిత |
స నిర్మితో నాద్ధీయత సమప్లియత | స ఏతాన్ప్రజాపతిరపివాపానపశ్యత్ | తాం

నిరవపత్ | తైర్వై స యజ్ఞమప్యవపత్ | యదపివాపా భవన్తి | యజ్ఞస్య ధృత్యా
అసంప్లయాయ || 20 ||

ఉపాగ్ంశ్వస్త్రామౌ నిరమిమితామిమిత పట్న || [4]

ఋతమేవ పరమేష్ఠి | ఋతం నాత్యేతి కిञ్చన | ఋతే సముద్ర ఆహితః | ఋతే
భూమిరియగ్గితా | అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా | తప ఆక్రాంతముష్ణిహా | శిరస్తప్తస్యాహితమ్ |
వైశ్వానరస్య తేజసా | ఋతేనాస్య ని వర్తయే | సత్యేన పరి వర్తయే | తపసాఽస్యాను
వర్తయే | శివేనాస్యోప వర్తయే | శగ్మేనాస్యాభి వర్తయే | తద్భుతం తత్సత్యమ్ |
తద్భుతం తచ్ఛకేయమ్ | తేన శకేయం తేన రాధ్యాసమ్ || 21 ||

యద్భుతం పర్యవర్తయత్ | అన్తాన్పుథివ్యా దివః | అగ్నిరీశాన ఓజసా | వరుణో ధీతిభిః
సహ | ఇన్ద్రో మరుద్భిః సఖిభిః సహ | అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా | తప ఆక్రాంతముష్ణిహా |
శిరస్తప్తస్యాహితమ్ | వైశ్వానరస్య తేజసా | ఋతేనాస్య ని వర్తయే | సత్యేన పరి
వర్తయే | తపసాఽస్యాను వర్తయే | శివేనాస్యోప వర్తయే | శగ్మేనాస్యాభి వర్తయే |
తద్భుతం తత్సత్యమ్ | తద్భుతం తచ్ఛకేయమ్ | తేన శకేయం తేన రాధ్యాసమ్ || 22 ||

యో అస్యాః పృథివ్యాస్తవచి | నివర్తయతోషధీః | అగ్నిరీశాన ఓజసా | వరుణో ధీతిభిః
సహ | ఇన్ద్రో మరుద్భిః సఖిభిః సహ | అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా | తప ఆక్రాంతముష్ణిహా |
శిరస్తప్తస్యాహితమ్ | వైశ్వానరస్య తేజసా | ఋతేనాస్య ని వర్తయే | సత్యేన పరి
వర్తయే | తపసాఽస్యాను వర్తయే | శివేనాస్యోప వర్తయే | శగ్మేనాస్యాభి వర్తయే |
తద్భుతం తత్సత్యమ్ | తద్భుతం తచ్ఛకేయమ్ | తేన శకేయం తేన రాధ్యాసమ్ || 23 ||

ఏకం మాసముదస్సృజత్ | పరమేష్ఠి ప్రజాభ్యః | తేనాభ్యో మహా ఆవహత్ | అమృతం
మర్త్యాభ్యః | ప్రజామను ప్ర జాయనే | తదు తే మర్త్యామృతమ్ | యేన మాసా
అర్థమాసాః | ఋతవః పరివత్సరాః | యేన తే తే ప్రజాపతే | ఈజానస్య న్యవర్తయన్ |
తేనాహమస్య బ్రహ్మణా | నివర్తయామి జీవసే | అగ్నిస్తిగ్మేన శోచిషా | తప
ఆక్రాంతముష్ణిహా | శిరస్తప్తస్యాహితమ్ | వైశ్వానరస్య తేజసా | ఋతేనాస్య ని వర్తయే |

సత్యేన పరి వర్తయే। తపసాఽస్యాను వర్తయే। శివేనాస్యోప వర్తయే। శక్మేనాస్యాభి
వర్తయే। తద్భుతం తత్సత్యమ్। తద్వృతం తచ్ఛకేయమ్। తేన శకేయం తేన
రాధ్యాసమ్ ॥ 24 ॥

పరివర్తయే సహాభివర్తయ ఉష్ణిహా రాధ్యాసం న్యవర్తయన్ముపవర్తయే చత్వారి చ। (ఋతమేవ షోడశ। యద్ధర్మో యో అస్యాః సప్తదశసప్తదశ। ఏకం మాసం
చతుర్వింశతిః) ॥

[5]

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత। తదసురా అకుర్వత। తేఽసురా ఊర్ధ్వం పృష్ఠేభ్యో
నాపశ్యన్। తే కేశానగ్రేఽవపన్త। అథ శ్మశ్రూణి। అథోపపక్షౌ। తత్తన్తేఽవాఞ్చ
ఆయన్। పరాఽభవన్। యస్యైవం వపన్తి। అవాజేతి ॥ 25 ॥

అథో పరైవ భవతి। అథ దేవా ఊర్ధ్వం పృష్ఠేభ్యోఽపశ్యన్। త ఉపపక్షౌవగ్రేఽవపన్త।
అథ శ్మశ్రూణి। అథ కేశాన్। తత్తన్తేఽభవన్। సువర్గం లోకమాయన్। యస్యైవం
వపన్తి। భవత్యాత్మనా। అథో సువర్గం లోకమేతి ॥ 26 ॥

అథైతన్మనుర్వప్తే మిథునమపశ్యత్। స శ్మశ్రూణ్యగ్రేఽవపత। అథోపపక్షౌ। అథ
కేశాన్। తతో వై స ప్రాజాయత ప్రజయా పశుభిః। యస్యైవం వపన్తి। ప్ర ప్రజయా
పశుభిర్మిథునైర్జాయతే। దేవాసురాః సంయతా ఆసన్। తే సంవత్సరే వ్యాయచ్ఛన్త।
తాన్దేవాశ్చతుర్మాస్యైరేవాభి ప్రాయుజ్ఞాత ॥ 27 ॥

వైశ్వదేవేన చతురో మాసోఽవృజ్ఞాతేన్ద్రరాజానః। తాఞ్శీర్షం ని చావర్తయన్త పరి చ।
వరుణప్రఘాసైశ్చతురో మాసోఽవృజ్ఞాత వరుణరాజానః। తాఞ్శీర్షం ని చావర్తయన్త
పరి చ। సాకమేధైశ్చతురో మాసోఽవృజ్ఞాత సోమరాజానః। తాఞ్శీర్షం ని
చావర్తయన్త పరి చ। యా సంవత్సర ఉపజివాఽఽసీత్। తామేషామవృజ్ఞాత। తతో
దేవా అభవన్। పరాఽసురాః ॥ 28 ॥

య ఏవం విద్వాగ్గౌశ్చతుర్మాస్యైర్యజతే। భ్రాతృవ్యస్యైవ మాసో వృక్వా। శీర్షం ని చ
వర్తయతే పరి చ। యైషా సంవత్సర ఉపజివా। వృజ్కే తాం భ్రాతృవ్యస్య। క్షుధాఽస్య
భ్రాతృవ్యః పరా భవతి। లోహితాయసేన ని వర్తయతే। యద్వా

ఇ॒మా॒మ॒గ్ని॒ర్ఋ॒తా॒వా॒గ॒తే॑ ని॒వ॒ర్త॑య॒తి॒ | ఏ॒త॒దే॒వైనా॑గ్ం రూ॒పం కృ॒త్వా ని॒వ॒ర్త॑య॒తి॒ | సా
త॒తః శ్వ॒శ్వో భూ॑య॒సీ భవ॑న్త్యే॒తి॒ || 29 ||

ప్ర॒ జా॑య॒తే॒ | య ఏ॒వం వి॒ద్వాః॑ (త్లో॒హితా॑య॒సేన॑ ని॒వ॒ర్త॑య॒తే॒ | ఏ॒తదే॒వ రూ॒పం కృ॒త్వా ని
వ॒ర్త॑య॒తే॒ | స త॒తః శ్వ॒శ్వో భూ॑యా॒నభ॑వ॒న్నే॒తి॒ | ప్రై॒వ జా॑య॒తే॒ | త్రే॒ణ్యా శ॑ల్ల॒ల్యా ని
వ॒ర్త॑యే॒త॒ | త్రీ॒ణీ త్రీ॒ణీ వై దే॒వానా॑మృ॒ద్ధాని॑ | త్రీ॒ణీ ఛ॒న్దాగ్ం॑సి॒ | త్రీ॒ణీ స॒వనా॑ని॒ | త్రయ॑ ఇ॒మే
తో॒కాః॑ || 30 ||

ఋ॒ధ్యామే॒వ తద్వి॑ర్య ఏ॒షు లో॒కేషు॑ ప్ర॒తి తి॒ష్ఠ॑తి॒ | యచ్ఛా॑తు॒ర్మాస్య॑యాజ్ఞా॒త్మనో॑
నా॒వద్యే॑త్ | దే॒వేభ్య॑ ఆ॒వృ॑శ్యే॒త॒ | చ॒తృ॒షు చ॑తృ॒షు మా॑సే॒షు ని వ॒ర్త॑యే॒త॒ | ప॒రోక్ష॑మే॒వ
తద్దే॒వేభ్య॑ ఆ॒త్మనో॑ఽవ॒ద్యత్య॑నా॒వ్రస్కా॑య॒ | దే॒వానాం॑ వా ఏ॒ష ఆ॒నీతః॑ |

యశ్శా॑తు॒ర్మాస్య॑యాజీ॒ | య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ని చ॑ వ॒ర్త॑య॒తే పరి॑ చ॒ | దే॒వతా॑ ఏ॒వాప్యే॑తి॒ |
నా॒స్య రు॒ద్రః ప్ర॒జాం ప॒శూన॒భి మ॑న్యతే॒ || 31 ||

ఏ॒త్యేత్య॑యు॒జ్ఞాతా॑ను॒రా ఏ॒తి లో॒కా మ॑న్యతే॒ || [6]

ఆ॒యుషః॑ ప్రా॒ణగ్ం స॒న్తను॑ | ప్రా॒ణాద॑ప్రా॒ణగ్ం స॒న్తను॑ | అ॒ప్రా॒నాద్వా॒న్యగ్ం స॒న్తను॑ |
వ్యా॒నాచ్ఛ్మః॑ స॒న్తను॑ | చక్షు॑షః శ్రో॒త్రగ్ం స॒న్తను॑ | శ్రో॒త్రాన్మ॒నః స॒న్తను॑ | మ॒నసో॑ వా॒చగ్ం
స॒న్తను॑ | వా॒చ ఆ॒త్మాన్గ్ం స॒న్తను॑ | ఆ॒త్మనః॑ పృ॒థివీగ్ం స॒న్తను॑ | పృ॒థి॒వ్యా అ॒న్తరి॑క్షగ్ం
స॒న్తను॑ | అ॒న్తరి॑క్షా॒ద్ది॒వగ్ం స॒న్తను॑ | ది॒వః సు॒వః స॒న్తను॑ || 32 ||

అ॒న్తరి॑క్షగ్ం స॒న్తను॑ దే॒వ చ॑ || [7]

ఇ॒న్దో దధీ॑చో అ॒స్థభిః॑ | వృ॒త్రా॒ణ్యప్ర॑తి॒ష్కృతః॑ | జ॒ఘాన॑ న॒వతీ॑ర్న॒వ | ఇ॒చ్ఛన్న॑శ్వ॒స్య
య॒చ్ఛిరః॑ | ప॒ర్వతే॑ష॒వప॑శ్రితమ్ | తద్వి॑దచ్ఛ॒ర్యణా॑వ॒తి | అ॒త్రాహా॑ గో॒రమ॑న్వ॒త | నామ
త్వ॑ష్ట॒రపి॑చ్యమ్ | ఇ॒త్థా చ॒న్ద్రమ॑సో గృ॒హే | ఇ॒న్ద్రమి॒ద్ధాథి॑నో బృ॒హత్ || 33 ||

ఇ॒న్ద్రమ॒ర్కేభి॑ర॒ర్కిణః॑ | ఇ॒న్ద్రం వా॑ణీర॒నూష॑త | ఇ॒న్ద్ర ఇ॒ద్ధర్వోః స॑చా | స॒మ్మి॒శ్లా ఆ॑వ॒చో
యు॑జా | ఇ॒న్దో వ॒జ్రీ హి॑ర॒ణ్యయః॑ | ఇ॒న్దో దీ॒ర్ఘాయ॑ చక్ష॒నే | ఆ సూ॑ర్యగ్ం
రో॒హయ॑ద్ది॒వి | వి గో॑భిరద్రి॒మైర॑యత్ | ఇ॒న్ద్ర వా॑జే॒షు నో అ॑వ | స॒హస్ర॑ప్ర॒థనే॑షు చ॒ || 34 ||

ఉ॒గ్ర ఉ॒గ్రాభి॑రూ॒తిభిః॑ । తమి॑న్ద్రం వా॒జయా॑మసి । మ॒హే వృ॑త్రాయ హ॒స్తవే॑ । స వృ॑షా
వృ॒షభో॑ భు॒వత్ । ఇ॒న్ద్రః స దా॑మనే కృ॒తః । ఓ॒జిష్ఠః॑ స బ॒లే హి॒తః । ద్యు॒మ్ని శ్లో॒కి స
సౌ॒మ్యః । గి॒రా వజ్రో॑ న స॒మృ॒భతః॑ । స॒బ॒లో అ॑న॒పచ్యు॑తః । వ॒వక్షు॑రుగ్రో అ॒స్త్రితః॑ ॥ 35 ॥

బృహచ్ఛాస్త్రతః ॥

[8]

దే॒వాసు॒రాః సం॑య॒తా ఆ॒సన్ । స ప్ర॒జాప॑తిరి॒న్ద్రం జ్యేష్ఠం॑ పు॒త్రమ॑ప॒ న్యథ॑త్త ।
నేదే॑నమసు॒రా బ॑లీయాగ్ంసోఽహ॒నన్ని॑తి । ప్ర॒హోదో॑ హ॒ వై కా॑యాధ॒వః । వి॒రోచ॑నగ్
స్వం పు॒త్రమ॑ప॒ న్యథ॑త్త । నేదే॑నం దే॒వా అ॑హ॒నన్ని॑తి । తే దే॒వాః
ప్ర॒జాప॑తిముప॒సమే॑త్యో॒చుః । నా॒రా॒జక॑స్య యు॒ద్ధమ॑స్తి । ఇ॒న్ద్రమ॑న్వి॒చ్ఛామే॑తి । తం
య॒జ్ఞక్ర॑తుభిర॒న్వైచ్చన్ ॥ 36 ॥

తం య॒జ్ఞక్ర॑తుభిర॒న్నవి॑న్దన్ । తమి॑ష్టిభిర॒న్వైచ్చన్ । తమి॑ష్టిభిర॒న్విన్దన్ ।
తది॑ష్టి॒నామి॑ష్టి॒త్వమ్ । ఏ॒ష్టయో॑ హ॒ వై నా॑మ । తా ఇ॒ష్టయ॑ ఇ॒త్యాచ॑క్షతే ప॒రోక్షే॑ణ ।
ప॒రోక్ష॑ప్రియా ఇ॒వ హి దే॒వాః । తస్మా॑ ఏ॒తమా॑గ్నావైష్ణవమే॒కాద॑శకపాలం దీ॒క్షణీ॑యం
నిర॑వపన్ । తద॑ప॒ద్రుత్యా॑తన్వత । తాన్ప॑త్నీసం॒యాజా॑న్త ఉ॒పా॑నయన్ ॥ 37 ॥

తే తద॑న్తమే॒వ కృ॑త్వోద॒ద్రవన్ । తే ప్రా॑యణీ॒యమ॑భి స॒మారో॑హన్ ।
తద॑ప॒ద్రుత్యా॑తన్వత । తాఇ॒చ్ఛయ్యి॑న్త ఉ॒పా॑నయన్ । తే తద॑న్తమే॒వ కృ॑త్వోద॒ద్రవన్ । త
ఆ॒తి॒థ్యమ॑భి స॒మారో॑హన్ । తద॑ప॒ద్రుత్యా॑తన్వత । తాని॑డాన్త ఉ॒పా॑నయన్ । తే తద॑న్తమే॒వ
కృ॑త్వోద॒ద్రవన్ । తస్మా॑దే॒తా ఏ॒తద॑న్తా ఇ॒ష్టయః॑ స॒న్తిష్ఠ॑న్తే ॥ 38 ॥

ఏ॒వగ్ం హి దే॒వా అ॑కుర్వత । ఇ॒తి దే॒వా అ॑కుర్వత । ఇ॒త్యు వై మ॑నుష్యాః కుర్వతే । తే
దే॒వా ఊ॑చుః । యద్వా ఇ॒దము॑చ్ఛైర్వ॒జ్ఞేన॑ చరామ । తన్నోఽసు॒రాః పా॑ప్మాఽసు॒విన్ద॑న్తి ।
ఉ॒పాగ్ంశూ॑పసదా చరామ । తథా నోఽసు॒రాః పా॑ప్మా నాసు॒వేత్స్య॑న్తితి । త
ఉ॒పాగ్ంశూ॑పసదమతన్వత । తి॒స్ర ఏ॒వ సా॑మిధే॒నీర॑నూ॒చ్య ॥ 39 ॥

స్రు॒వేణా॑ఘూరమా॒ఘూర్య॑ । తి॒స్రః ప॑రాచీరా॒హుతి॑ర్హు॒త్వా । స్రు॒వేణో॑ప॒సదం॑ జహ॒వాం

చక్రః॥ ఉ॒గ్రం వ॒చో అ॒పావ॑ధీ॒న్వేషం వ॒చో అ॒పావ॑ధీగ్ స్వా॒హేతి॑॥ అ॒శ॒న॒యాపి॒పాసే హ॒
వా ఉ॒గ్రం వ॒చః॥ ఏన॑శ్చ॒ వైర॑హత్యం చ త్వే॒షం వ॒చః॥ ఏ॒తగ్ం హ॒ వావ
తచ్ఛ॑తుర్ధావిహితం పా॒ప్మానం॑ దే॒వా అప॑జఘ్నురే॥ తథో॑ ఏ॒వైతదే॒వంవిద్య॑జమానః॥ తి॒స్ర
ఏ॒వ సా॒మిధే॑నీర॒నూచ్య॑॥ స్రు॒వేణా॑ఘా॒రమా॒ఘార్య॑॥ 40 ॥

తి॒స్రః పరా॑చీరా॒హుతీర్హు॑త్వా॥ స్రు॒వేణోప॑సదం జహోతి॥ ఉ॒గ్రం వ॒చో అ॒పావ॑ధీ॒న్వేషం
వ॒చో అ॒పావ॑ధీగ్ స్వా॒హేతి॑॥ అ॒శ॒న॒యాపి॒పాసే హ॒ వా ఉ॒గ్రం వ॒చః॥ ఏన॑శ్చ॒ వైర॑హత్యం
చ త్వే॒షం వ॒చః॥ ఏ॒తమే॒వ తచ్ఛ॑తుర్ధావిహితం పా॒ప్మానం॑ య॒జమా॒నోఽప హ॑తే॥
తే॒ఽభి॑నీ॒యైవా॑హః ప॒శుమా॑ఽల॒భన్త॑॥ అహ్నా॑ ఏ॒వ తద్దే॒వా అవ॑ర్తిం పా॒ప్మానం॑
మృ॒త్యుమప॑జఘ్నురే॥ తేనా॑భి॒నీయే॑వ రా॒త్రేః ప్రా॑చరన్॥ రా॒త్రియా॑ ఏ॒వ తద్దే॒వా అవ॑ర్తిం
పా॒ప్మానం॑ మృ॒త్యుమప॑జఘ్నురే॥ 41 ॥

తస్మా॑దభి॒నీయై॑వా॒హః ప॒శుమా॑ ల॒భేత॑॥ అహ్నా॑ ఏ॒వ తద్య॑జమా॒నోఽవ॑ర్తిం పా॒ప్మానం॑
భ్రా॒తృ॒వ్యాన॑ప నుదతే॥ తేనా॑భి॒నీయే॑వ రా॒త్రేః ప్ర॑చరేత్॥ రా॒త్రియా॑ ఏ॒వ
తద్య॑జమా॒నోఽవ॑ర్తిం పా॒ప్మానం॑ భ్రా॒తృ॒వ్యాన॑ప నుదతే॥ స ఏ॒ష
ఉప॑వస॒థీయే॑ఽహ॒న్ద్విదే॒వత్యః ప॒శురా ల॒భ్యతే॑॥ ద్వ॒యం వా అ॒స్మిన్లోకే॑ య॒జమా॒నః॥
అ॒స్థి చ మార్గం॑సం చ॥ అ॒స్థి చై॒వ తేన॑ మార్గం॑సం చ॒ య॒జమా॒నః సగ్గు॑రుతే॥ తా వా
ఏ॒తాః ప॒శ్చ దే॒వతాః॑॥ అగ్ని॑షోమా॒వగ్నిర్మి॒త్రావ॑రుణౌ॥ 42 ॥

ప॒శ్చప॒శ్చే వై య॑జమానః॥ త్వ॒ష్ణాగ్ంసగ్ం॑ స్నా॒వాఽస్థి॑ మ॒జ్జా॥ ఏ॒తమే॒వ
తత్ప॑శ్చ॒ధావి॒హిత॑మాత్మానం వరుణ॑పాశాన్ము॒శ్చతి॑॥ భే॒షజ॑తాయై
ని॒ర్వరు॑ణ॒త్వాయ॑॥ తగ్ం స॒ప్తభి॑శ్చ॒న్దోభిః ప్రా॑తర॒హ్వాయన్॑॥ తస్మా॑త్సప్త చతు॒రుత్త॑రాణి
ఛన్దాగ్ంసి ప్రా॑తరను॒వాకే॑ఽనూ॒చ్యన్తే॑॥ తమే॑తయోపస॒మేతోపా॑సీదన్॥ ఉపా॒స్మై
గా॒యతా॑ నర॒ ఇతి॑॥ తస్మా॑దే॒తయా॑ బహి॒ష్పవ॑మాన ఉ॒పస॑ద్యః॥ 43 ॥

ఐ॒చ్ఛన్త॑న॒యగ్ం॒స్త్విష్ట॑న్తే॒ఽనూచ్యా॑నూ॒చ్య స్రు॒వేణా॑ఘా॒రమా॒ఘార్య॑ రా॒త్రియా॑ ఏ॒వ తద్దే॒వా అవ॑ర్తిం పా॒ప్మానం॑ మృ॒త్యుమప॑జఘ్నురే మి॒త్రావ॑రుణౌ నప చ (దే॒వా

స సముద్ర ఉత్తరతః ప్రాజ్వలద్భూమ్యున్నేన | ఏష వావ స సముద్రః | యచ్ఛాత్వా లః |
 ఏష ఉవేవ స భూమ్యంతః | యద్వేద్యంతః | తదేతత్త్రిశలం త్రిపూర్నుషమ్ | తస్మాత్తం
 త్రివితస్తం ఖనంతి | స సువర్ణరజతాభ్యాం కుశీభ్యాం పరిగృహీత ఆసీత్ | తం యదస్యా
 అధ్యజనయన్ | తస్మాదాదిత్యః ॥ 44 ॥

అథ యత్సువర్ణరజతాభ్యాం కుశీభ్యాం పరిగృహీత ఆసీత్ | సాఽస్య కౌశికతా | తం
 త్రివృతాఽభి ప్రాస్తువత | తం త్రివృతాఽదదత | తం త్రివృతాఽహరన్ | యావతీ
 త్రివృతో మాత్రా | తం పశ్చాదశేనాభి ప్రాస్తువత | తం పశ్చాదశేనాదదత | తం
 పశ్చాదశేనాహరన్ | యావతీ పశ్చాదశస్య మాత్రా ॥ 45 ॥

తగ్ం సప్తదశేనాభి ప్రాస్తువత | తగ్ం సప్తదశేనాదదత | తగ్ం సప్తదశేనాహరన్ |
 యావతీ సప్తదశస్య మాత్రా | తస్య సప్తదశేన హ్రాయమాణస్య తేజో హరోఽపతత్ |
 తమేకవిగ్ంశేనాభి ప్రాస్తువత | తమేకవిగ్ంశేనాదదత | తమేకవిగ్ంశేనాహరన్ |
 యావత్యేకవిగ్ంశస్య మాత్రా | తే యత్త్రివృతా స్తువతే ॥ 46 ॥

త్రివృతైవ తద్యజమానమాదదతే | తం త్రివృతైవ హరన్తి | యావతీ త్రివృతో మాత్రా |
 అగ్నిర్వై త్రివృత్ | యావద్వా అగ్నేర్దహతో ధూమ ఉదేత్యాను వ్యేతి | తావతీ త్రివృతో
 మాత్రా | అగ్నేరేవైనం తత్ | మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతాం గమయన్తి | అథ
 యత్పశ్చాదశేన స్తువతే | పశ్చాదశేనైవ తద్యజమానమాదదతే ॥ 47 ॥

తం పశ్చాదశేనైవ హరన్తి | యావతీ పశ్చాదశస్య మాత్రా | చన్ద్రమా వై పశ్చాదశః |
 ఏష హి పశ్చాదశ్యామపక్షీయతే | పశ్చాదశ్యామాపూర్యతే | చన్ద్రమస ఏవైనం తత్ |
 మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతాం గమయన్తి | అథ యత్సప్తదశేన స్తువతే |
 సప్తదశేనైవ తద్యజమానమాదదతే | తగ్ం సప్తదశేనైవ హరన్తి ॥ 48 ॥

యావతీ సప్తదశస్య మాత్రా | ప్రజాపతిర్వై సప్తదశః | ప్రజాపతేరేవైనం తత్ | మాత్రాగ్ం
 సాయుజ్యగ్ం సలోకతాం గమయన్తి | అథ యదేకవిగ్ంశేన స్తువతే | ఏకవిగ్ంశేనైవ

తద్యజమానమాదదతే | తమేకవిగ్ంశేనైవ హరన్తి | యావత్యేకవిగ్ంశస్య మాత్రా | అసౌ
వా ఆదిత్య ఏకవిగ్ంశః | ఆదిత్యస్యైవైనం తత్ || 49 ||

మాత్రాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సతోకతాం గమయన్తి | తే కుశ్యౌ | వ్యఘ్నన్ | తే అహోరాత్రే
అభవతామ్ | అహరేవ స్తువర్ణాభవత్ | రజతా రాత్రిః | స యదాదిత్య ఉదేతి |
ఏతామేవ తత్సువర్ణాం కుశీమను సమేతి | అథ యదస్తమేతి | ఏతామేవ తద్రజతాం
కుశీమనుసంవిశతి | ప్రహోదో హ వై కాయాధవః | విరోచనగ్ స్వం పుత్రముదాస్యత్ | స
ప్రదరోభవత్ | తస్మాత్ప్రదరాదుదకం నాచామేత్ || 50 ||

ఆదిత్యః పంచదశస్య మాత్రా స్తువతే పంచదశేనైవ తద్యజమానమాదదతే సప్తదశేనైవ హరన్త్యాదిత్యస్యైవైనం తద్విశతి చత్వారి చ || [10]

యే వై చత్వారః స్తోమాః | కృతం తత్ | అథ యే పంచ | కలిః సః |
తస్మాచ్ఛతుష్టోమః | తచ్ఛతుష్టోమస్య చతుష్టోమత్వమ్ | తదాహుః | కతమాని తాని
జ్యోతీగ్ంషి | య ఏతస్య స్తోమా ఇతి | త్రివృత్పంచదశః సప్తదశ ఏకవిగ్ంశః || 51 ||

ఏతాని వావ తాని జ్యోతీగ్ంషి | య ఏతస్య స్తోమాః | సోబ్రవీత్ | సప్తదశేన
ప్రియమాణో వ్యలేశిషి | భిషజ్యత మేతి | తమశ్వినౌ ధానాభిరభిషజ్యతామ్ | పూషా
కరమ్భణ | భారతీ పరివాపేణ | మిత్రావరుణౌ పయస్యయా | తదాహుః || 52 ||

యదశ్విభ్యం ధానాః | పూష్ణః కరమ్భః | భారత్యై పరివాపః | మిత్రావరుణయోః
పయస్యాభి | కస్మాదేతేషాగ్ం హవిషామిన్ద్రమేవ యజన్తితి | ఏతా హ్యేనం దేవతా
ఇతి బ్రూయాత్ | ఏతైర్హవిర్భిరభిషజ్యగ్న్స్తస్మాదితి | తం వసవోష్టాకపాలేన ప్రాతః
సవనేభిషజ్యన్ | రుద్రా ఏకాదశకపాలేన మాధ్యం దినే సవనే | విశ్వే దేవా
ద్వాదశకపాలేన తృతీయసవనే || 53 ||

స యదష్టాకపాలాన్ప్రాతః సవనే కుర్యాత్ | ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యం దినే సవనే |
ద్వాదశకపాలాన్తృతీయసవనే | వితోమ తద్యజస్య క్రియేత | ఏకాదశకపాలానేవ ప్రాతః
సవనే కుర్యాత్ | ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యం దినే సవనే | ఏకాదశకపాలాన్తృతీయసవనే |
యజ్ఞస్య సతోమత్వాయ | తదాహుః | యద్వసూనాం ప్రాతః సవనమ్ | రుద్రాణాం

మాధ్యం ది॒నగ్ం స॒వ॒నమ్ । వి॒శ్వేషాం దే॒వానాం తృ॒తీయస॒వ॒నమ్ । అథ క॒స్మాదే॒తేషాగ్ం
హ॒విషా॒మిన్ద్రమే॒వ య॒జ్ఞస్తి॑తి । ఏ॒తా హే॒యనం దే॒వతా ఇతి॑ బ్రూ॒యాత్ ।
ఏ॒తైర్హ॒విర్భి॒రభిష॒జ్యగ్న్తస్మా॑ది॒తి ॥ 54 ॥

ఏకవింశ తపస్వతీయసవనే ప్రాతః సవనం పఞ్చ వ ॥ [11]

తస్యా॑వా॒చోఽవ॒పాదా॑ద॒బిభ॑యుః । తమే॒తేషు స॒ప్తసు॒ ఛన్దః స్వ॑శ్రయన్ । యద॒శ్రయన్ ।
తచ్ఛా॑య॒న్తియ॑స్య శ్రా॒యన్తి॑య॒త్వమ్ । యద॒వార॑యన్ । తద్వా॑ర॒వన్తి॑య॒స్య
వార॑వన్తియ॒త్వమ్ । తస్యా॑వా॒చ ఏ॒వావ॒పాదా॑ద॒బిభ॑యుః । తస్మా॑ ఏ॒తాని స॒ప్త
చతు॑రు॒త్తరా॑ణి ఛన్దాగ్న్య॒పాద॑ధుః । తేషా॑మ॒తి త్రి॑ణ్యరి॒చ్యన్త । న త్రి॑ణ్యద॒భవన్ ॥ 55 ॥

స బృ॒హ॒తీమే॒వాస్సృ॑శత్ । ద్వా॒భ్యామ॒క్షరా॑భ్యామ్ । అ॒హోరా॒త్రాభ్యా॑మే॒వ తదా॑హుః ।
క॒త॒మా సా దే॒వాక్ష॑రా బృ॒హ॒తీ । యస్యా॑న్త॒త్ప్రత్య॑తి॒ష్ఠత్ । ద్వాద॑శ పౌర్ణ॒మాస్యః॑ ।
ద్వాద॑శాష్ట॒కాః । ద్వాద॑శామా॒వాస్యాః॑ । ఏ॒షా వా॒వ సా దే॒వాక్ష॑రా బృ॒హ॒తీ ॥ 56 ॥

యస్యా॑న్త॒త్ప్రత్య॑తి॒ష్ఠది॒తి । యాని॑ చ ఛన్దాగ్న్య॒త్యరి॑చ్యన్త । యాని॑ చ నో॒దభ॑వన్ । తాని॑
నిర్వి॒ర్యాణి॑ హీ॒నాన్య॑మన్యన్త । సాఽబ్ర॒వీద॑బృ॒హ॒తీ । మామే॒వ భూ॑త్వా । మాము॒ప
సగ్గ్రి॑య॒తేతి॑ । చతు॑ర్భి॒రక్ష॑రై॒రను॑ష్ఠగ॒బృహ॑తీం నో॒దభ॑వత్ । చతు॑ర్భి॒రక్ష॑రైః
ప॒జ్జిర॑బృ॒హ॒తీమ॑త్యరి॒చ్యత॑ । తస్యా॑మే॒తాని చ॒త్వార్ష॑క్షరా॒ణ్యప॑చ్ఛి॒ద్వాద॑ధాత్ ॥ 57 ॥
తే బృ॒హ॒తీ ఏ॒వ భూ॑త్వా । బృ॒హ॒తీము॒ప సమ॑శ్రయతామ్ । అ॒ష్టాభి॑ర॒క్షరై॑ర్నుష్ఠి॒గ॒బృహ॑తీం
నో॒దభ॑వత్ । అ॒ష్టాభి॑ర॒క్షరై॑స్త్రి॒ష్ఠగ॒బృహ॑తీమ॑త్యరి॒చ్యత॑ ।

తస్యా॑మే॒తాన్య॑ష్టా॒వక్ష॑రా॒ణ్యప॑చ్ఛి॒ద్వాద॑ధాత్ । తే బృ॒హ॒తీ ఏ॒వ భూ॑త్వా । బృ॒హ॒తీము॒ప
సమ॑శ్రయతామ్ । ద్వాద॑శభి॒రక్ష॑రై॒ర్గాయ॑త్రి బృ॒హ॒తీం నో॒దభ॑వత్ । ద్వాద॑శభి॒రక్ష॑రై॒ర్జగ॑తీ
బృ॒హ॒తీమ॑త్యరి॒చ్యత॑ । తస్యా॑మే॒తాని ద్వాద॑శాక్షరా॒ణ్యప॑చ్ఛి॒ద్వాద॑ధాత్ ॥ 58 ॥

తే బృ॒హ॒తీ ఏ॒వ భూ॑త్వా । బృ॒హ॒తీము॒ప సమ॑శ్రయతామ్ । సోఽబ్ర॒వీత్ప్ర॑జాప॒తిః ।
ఛన్దాగ్న్య॒ంసి రథో॑ మే భవత । యు॒ష్మాభి॑ర॒హమే॑తమ॒ధ్వాన॑మను స॒ఞ్చరా॑ణీతి । తస్య
గా॒య॒త్రి చ జగ॑తీ చ ప॒క్షావ॑భవతామ్ । ఉ॒ష్ణిక్చ॑ త్రి॒ష్ఠప॑చ్ఛ ప్ర॒ష్ట్యైః । అను॑ష్ఠప॑చ్ఛ ప॒జ్జిశ్చ॑

ధుర్యో॥ బృహత్యేవోద్ధిరభవత్॥ స ఏతం ఛన్దోరథమాస్థాయ॥ ఏతమధ్వానమను
సమచరత్॥ ఏతగ్ం హ వై ఛన్దోరథమాస్థాయ॥ ఏతమధ్వానమను సశ్చరతి॥ యేనైష
ఏతత్సశ్చరతి॥ య ఏవం విద్వాన్తోమేన యజతే॥ య ఉ చైనమేవం వేద॥ 59 ॥

అభవన్వాప సా దేవాక్షరా బృహత్యదధాద్వాదతాక్షరాణ్యపచ్ఛిద్యదధాద్వాస్థాయ షట్॥ [12]

అగ్నేః కృత్తికా యత్పుణ్యం దేవస్య సచితుర్బ్రహ్మవాదినః కత్యుతమేవ దేవా వా ఆయుషః ప్రాణమిన్ద్రో దధీచో దేవాసురాః స ప్రజాపతిః స
సముద్రో యే వై చత్వారస్తస్యాపాచో ద్వాదశ॥ 12 ॥

అగ్నేః కృత్తికా దేవగృహ ఋతమేవర్థ్యామేవ తిస్రః పరాచీర్యే వై చత్వారో నవపశ్చాశత్॥ 59 ॥

అగ్నేః కృత్తికా య ఉ చైనమేవం వేద॥

హరిః ఓమ్॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే పంచమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః॥

॥ షష్ఠమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే షష్ఠః ప్రపాఠకః ॥

అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి । యే ప్రత్యజ్ఞాః శమ్యాయా అవశీయంతే ।
తన్నైర్ముతమేకకపాలమ్ । ఇయం వా అనుమతిః । ఇయం నిర్ముతిః । నైర్ముతేన
పూర్వేణ ప్రచరతి । పాప్మానమేవ నిర్ముతిం పూర్వాం నిరవదయతే । ఏకకపాలో
భవతి । ఏకదైవ నిర్ముతిం నిరవదయతే । యదహుత్వా గార్హపత్య ఈయుః ॥ 1 ॥

రుద్రో భూత్వాఽగ్నిరనూత్థాయ । అధ్వర్యుం చ యజమానం చ హన్యాత్ । వీహి
స్వాహాఽఽహుతిం జప్తాణ ఇత్యాహ । ఆహుత్యైవైనగ్ం శమయతి ।

నార్తిమార్చ్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానః । ఏకోల్ముకేన యన్తి । తద్ధి నిర్ముత్యై
భాగధేయమ్ । ఇమాన్దిశం యన్తి । ఏషా వై నిర్ముత్యై దిక్ । స్వాయామేవ దిశి
నిర్ముతిం నిరవదయతే ॥ 2 ॥

స్వకృత ఇరిణే జహోతి ప్రదరే వా । ఏతద్వై నిర్ముత్యా ఆయతనమ్ । స్వ ఏవాయతనే
నిర్ముతిం నిరవదయతే । ఏష తే నిర్ముతే భాగ ఇత్యాహ । నిర్దిశత్యైవైనామ్ । భూతే
హవిష్మత్యసీత్యాహ । భూతిమేవోపావర్తతే । ముఞ్చేమమగ్ంహస ఇత్యాహ ।
అగ్ంహస ఏవైనం ముఞ్చతి । అఙ్గష్ఠాభ్యాం జహోతి ॥ 3 ॥

అన్తత ఏవ నిర్ముతిం నిరవదయతే । కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం దక్షిణా । ఏతద్వై
నిర్ముత్యై రూపమ్ । రూపేణైవ నిర్ముతిం నిరవదయతే । అప్రతీక్షమాయన్తి ।
నిర్ముత్యా అన్తర్హిత్యై । స్వాహా నమో య ఇదం చకారేతి పునరేత్య గార్హపత్యే
జహోతి । ఆహుత్యైవ నమస్యన్తో గార్హపత్యముపావర్తన్తే । అనుమతేన ప్రచరతి ।
ఇయం వా అనుమతిః ॥ 4 ॥

ఇయమేవాస్మై రాజ్యమను మన్యతే । ధేనుర్దక్షిణా । ఇమామేవ ధేనుం కురుతే । ఆదిత్యం
చరుం నిర్వపతి । ఉభయోష్వేవ ప్రజాస్వభిషిచ్యతే । దైవీషు చ మానుషీషు చ । వరో

దక్షిణా । వరో హి రాజ్యగ్ం సమృద్ధ్యై । ఆగ్నైవైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపతి ।

అగ్నిః సర్వా దేవతాః ॥ 5 ॥

విష్ణుర్ యజ్ఞః । దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చావ రున్ధే । వామనో వహీ దక్షిణా । యద్వహీ ।
తేనాగ్నేయః । యద్వామనః । తేన వైష్ణవః సమృద్ధ్యై । అగ్నిషోమీయమేకాదశకపాలం
నిర్వపతి । అగ్నిషోమాభ్యాం వా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్నితి ।
యదగ్నిషోమీయమేకాదశకపాలం నిర్వపతి ॥ 6 ॥

వార్త్రఘ్నమేవ విజిత్యై । హిరణ్యం దక్షిణా సమృద్ధ్యై । ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హతవా ।
దేవతాభిశ్చేన్ద్రియేణ చ వ్యర్ధ్యత । స ఏతమైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలమపశ్యత్ ।
తన్నిరవపత్ । తేన వై స దేవతాశ్చేన్ద్రియం చావారున్ధ । యదైన్ద్రాగ్నమేకాదశకపాలం
నిర్వపతి । దేవతాశ్చైవ తేనేన్ద్రియం చ యజమానోఽవరున్ధే । ఋషభో వహీ
దక్షిణా ॥ 7 ॥

యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యదృషభః । తేనైన్ద్రః సమృద్ధ్యై । ఆగ్నేయమష్టాకపాలం
నిర్వపతి । ఇన్ద్రం దధి । యదాగ్నేయో భవతి । అగ్నిర్వై యజ్ఞముఖమ్ ।
యజ్ఞముఖమేవర్ధిం పురస్తాద్ధత్తే । యదైన్ద్రం దధి ॥ 8 ॥

ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే । ఋషభో వహీ దక్షిణా । యద్వహీ । తేనాగ్నేయః । యదృషభః ।
తేనైన్ద్రః సమృద్ధ్యై । యావత్తిర్వై ప్రజా ఓషధీనామహుతానామాశ్లాన్ । తాః పరాఽభవన్ ।
ఆగ్రయణం భవతి హుతాద్యాయ । యజమానస్యాపరాభావాయ ॥ 9 ॥

దేవా వా ఓషధీష్వాజిమయః । తా ఇన్ద్రాగ్ని ఉదజయతామ్ । తావేతమైన్ద్రాగ్నం
ద్వాదశకపాలం నిరవృణాతామ్ । యదైన్ద్రాగ్నో భవత్యుజ్జిత్యై । ద్వాదశకపాలో భవతి ।
ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః । సంవత్సరేణైవాస్మా అన్నమవరున్ధే ।
వైశ్వదేవశ్చరుర్భవతి । వైశ్వదేవం వా అన్నమ్ । అన్నమేవాస్మై స్వదయతి ॥ 10 ॥

ప్రథమజో వత్సో దక్షిణా సమృద్ధ్యైః । సౌమ్యగ్గ్ శ్యామాకం చరుం నిర్వపతి । సోమో వా
అకృష్టపచ్యస్య రాజౌ । అకృష్టపచ్యమేవాన్మై స్వదయతి । వాసో దక్షిణా । సౌమ్యగ్గ్
హి దేవతయా వాసః సమృద్ధ్యైః । సరస్వత్యైః చరుం నిర్వపతి । సరస్వతే చరుమ్ ।
మిథునమేవావ రున్ధే । మిథునౌ గావౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యైః । ఏతి వా ఏష
యజ్ఞముఖాదృధ్యాః । యోఽగ్నేర్దేవతాయా ఏతి । అష్టావేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి ।
అష్టాక్షరా గాయత్రీ । గాయత్రోఽగ్నిః । తేనైవ యజ్ఞముఖాదృధ్యా అగ్నేర్దేవతాయై
నైతి ॥ 11 ॥

ఈయన్నిరవదయతేఽజ్ఞాష్టాభ్యాం జహోత్యనుమతిర్దేవతా నిర్వపతి వహీ దక్షిణా యదైన్ద్రం దధ్యపరాభావాయ స్వదయతి గావౌ దక్షిణా సమృద్ధ్యైః షట్స ॥ —[1]

వైశ్వదేవేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తాః సృష్టా న ప్రాజాయన్త ।
సోఽగ్నిరకామయత । అహమిమాః ప్రజనయేయమితి । స ప్రజాపతయే శుచమదధాత్ ।
సోఽశోచత్ప్రజామిచ్ఛమానః । తస్మాద్యం చ ప్రజా భునక్తి యం చ న । తావుభౌ
శోచతః ప్రజామిచ్ఛమానౌ । తాన్వగ్నిమప్యసృజత్ । తా అగ్నిరధ్యేత్ ॥ 12 ॥

సోమో రేతోఽదధాత్ । సవితా ప్రాజనయత్ । సరస్వతీ వాచమదధాత్ ।
పూషాఽపోషయత్ । తే వా ఏతే త్రిః సంవత్సరస్య ప్రయుజ్యన్తే । యే దేవాః
పుష్టిపతయః । సంవత్సరో వై ప్రజాపతిః । సంవత్సరేణైవాన్మై ప్రజాః ప్రాజనయత్ । తాః
ప్రజా జాతా మరుతోఽఘ్నన్ । అస్మానపి న ప్రాయుక్షతేతి ॥ 13 ॥

స ఏతం ప్రజాపతిర్మారుతగ్ం సప్తకపాలమపశ్యత్ । తన్నిరవపత్ । తతో వై
ప్రజాభ్యోఽకల్పత । యన్మారుతో నిరుప్యతే । యజ్ఞస్య కౌఞ్ఞ్యైః ।
ప్రజానామఘాతాయ । సప్తకపాలో భవతి । సప్తగణా వై మరుతః । గణశ ఏవాన్మై విశం
కల్పయతి । స ప్రజాపతిరశోచత్ ॥ 14 ॥

యాః పూర్వాః ప్రజా అసృక్షి । మరుతస్తా అవధిషుః । కథమపరాః సృజేయేతి । తస్య
శుష్మ ఆణ్డం భూతం నిరవర్తత । తద్వ్యుదహరత్ । తదపోషయత్ । తత్ప్రాజాయత ।

ఆణ్ణస్య వా ఏతద్ద్రూపమ్ | యదామిక్షా | యద్వ్యుద్ధరతి || 15 ||

ప్రజా ఏవ తద్యజమానః పోషయతి | వైశ్వదేవ్యామిక్షా భవతి | వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః |
ప్రజా ఏవాస్మై ప్రజనయతి | వాజినమానయతి | ప్రజాస్వేవ ప్రజాతాసు రేతో దధాతి |
ద్యావాప్రుథివ్య ఏకకపాలో భవతి | ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ద్యావాప్రుథివీభ్యాముభయతః పరి
గృహ్ణాతి | దేవాసురాః సంయతా ఆసన్ | సోఽగ్నిరబ్రవీత్ || 16 ||

మామగ్రే యజత | మయా ముఖేనాసురాజ్ఞేష్యథేతి | మాం ద్వితీయమితి
సోమోఽబ్రవీత్ | మయా రాజ్ఞా జేష్యథేతి | మాం తృతీయమితి సవితా | మయా
ప్రసూతా జేష్యథేతి | మాం చతుర్థిమితి సరస్వతీ | ఇన్ద్రియం వోఽహం ధాన్యామీతి |
మాం పంచమమితి పూషా | మయా ప్రతిష్ఠయా జేష్యథేతి || 17 ||

తేఽగ్నినా ముఖేనాసురానజయన్ | సోమేన రాజ్ఞా | సవిత్రా ప్రసూతాః |
సరస్వతీన్ద్రియమదధాత్ | పూషా ప్రతిష్ఠాఽఽసీత్ | తతో వై దేవా వ్యజయన్త |
యదేతాని హవీగ్ంషి నిరుప్యన్తే విజిత్యై | నోత్తరవేదిముపవపతి | పశవో వా ఉత్తరవేదిః |
అజాతా ఇవ హ్యేతర్హి పశవః || 18 ||

ఐదిత్యశోచద్వ్యుద్ధరత్యబ్రవీత్ప్రతిష్ఠయా జేష్యథేత్యేతర్హి పశవః || [2]

త్రివృద్భర్హిరభవతి | మాతా పితా పుత్రః | తదేవ తస్మిన్మునమ్ | ఉల్బం గర్భో
జరాయు | తదేవ తస్మిన్మునమ్ | త్రేధా బర్హిః సన్నద్ధం భవతి | త్రయ ఇమే లోకాః |
ఏష్యేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి | ఏకథా పునః సన్నద్ధం భవతి | ఏక ఇవ హ్యాయం లోకః || 19 ||

అస్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రతితిష్ఠతి | ప్రసువో భవన్తి | ప్రథమజామేవ పుష్టిమవరున్ధే |
ప్రథమజో వత్సో దక్షిణా సమృద్ధ్యై | పృషదాజ్యం గృహ్ణాతి | పశవో వై పృషదాజ్యమ్ |
పశూనేవావ రున్ధే | పశ్చగ్గృహీతం భవతి | పాఙ్క్తా హి పశవః | బహురూపం
భవతి || 20 ||

బహురూపా హి పశవః సమృద్ధ్యై | అగ్నిం మన్థన్తి | అగ్నిముఖా వై ప్రజాపతిః ప్రజా

అసృజత | యదగ్నిం మన్థన్తి | అగ్నిముఖా ఏవ తత్ప్రజా యజమానః సృజతే | నవ
ప్రయాజా ఇజ్యన్తే | నవానూయాజాః | అష్టౌ హవీగ్ంషి | ద్వావాఘారౌ |
ద్వావాజ్యభాగౌ || 21 ||

త్రిగ్ంశత్సంపద్యన్తే | త్రిగ్ంశదక్షరా విరాట్ | అన్నం విరాట్ |
విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే | యజమానో వా ఏకకపాలః | తేజ ఆజ్యమ్ | యదేకకపాల
ఆజ్యమానయతి | యజమానమేవ తేజసా సమర్థయతి | యజమానో వా ఏకకపాలః |
ప్రశవ ఆజ్యమ్ || 22 ||

యదేకకపాల ఆజ్యమానయతి | యజమానమేవ ప్రశుభిః సమర్థయతి |
యదల్పమానయేత్ | అల్పా ఏనం ప్రశవో భుజ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్ | యద్బహుహోనయేత్ |
బహవ ఏనం ప్రశవోఽభుజ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్ | బహ్వనీయావిః పృష్ఠం కుర్యాత్ | బహవ
ఏవైనం ప్రశవో భుజ్జన్త ఉపతిష్ఠన్తే | యజమానో వా ఏకకపాలః |
యదేకకపాలస్యావద్యేత్ || 23 ||

యజమానస్యావద్యేత్ | ఉద్వా మాద్యేద్యజమానః | ప్ర వా మీయేత్ | సకృదేవ
హోతవ్యః | సకృదేవ హి సువర్గో లోకః | హుత్వాఽభి జహోతి | యజమానమేవ
సువర్గం లోకం గమయిత్వా | తేజసా సమర్థయతి | యజమానో వా ఏకకపాలః |
సువర్గో లోక ఆహవనీయః || 24 ||

యదేకకపాలమాహవనీయే జహోతి | యజమానమేవ సువర్గం లోకం గమయతి |
యద్ధస్తేన జహయాత్ | సువర్గాల్లోకాద్యజమానమవవిధ్యేత్ | స్రుచా జహోతి |
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై | యత్ప్రాజ్వద్యేత్ | దేవలోకమభిజయేత్ | యద్దక్షిణా
పితృలోకమ్ | యత్ప్రత్యక్ || 25 ||

రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యః | యదుదజ్ఞే | మనుష్యలోకమభిజయేత్ | ప్రతిష్ఠితో
హోతవ్యః | ఏకకపాలం వై ప్రతితిష్ఠన్తం ద్యావాపృథివీ అను ప్రతితిష్ఠతః | ద్యావాపృథివీ
ఋతవః | ఋతూన్ యజ్ఞః | యజ్ఞం యజమానః | యజమానం ప్రజాః |

తస్మాత్ప్రతిష్ఠితో హోతవ్యః ॥ 26 ॥

వాజినో యజతి। అగ్నిర్వాయుః సూర్యః। తే వై వాజినః। తానేవ తద్యజతి। అథో
ఖల్వాహుః। ఛన్దాగ్ంసి వై వాజిన ఇతి। తాన్యేవ తద్యజతి। ఋక్షామే వా ఇన్ద్రస్య
హరీ సోమపానౌ। తయోః పరిధయ ఆధానమ్। వాజినం భాగధేయమ్ ॥ 27 ॥

యదప్రహృత్య పరిధీం జహుయాత్। అన్తరాధానాభ్యాం ఘాసం ప్రయచ్ఛేత్।
ప్రహృత్య పరిధీం జహోతి। నిరాధానాభ్యామేవ ఘాసం ప్రయచ్ఛతి। బర్హిషి
విషిష్ణున్వాజినమా నయతి। ప్రజా వై బర్హిః। రేతో వాజినమ్। ప్రజాన్యేవ రేతో
దధాతి। సముప్రహూయ భక్షయన్తి। ఏతతోమపిథా హ్యేతే। అథో ఆత్మన్నేవ రేతో
దధతే। యజమాన ఉత్తమో భక్షయతి। ప్రశవో వై వాజినమ్। యజమాన ఏవ
ప్రశూన్ప్రతిష్ఠాపయన్తి ॥ 28 ॥

లోకో బహురూపం భవత్యాజ్యభాగౌ ప్రశవ ఆజ్యమవద్యేదాహవనీయః ప్రత్యక్షస్మాత్ప్రతిష్ఠితో హోతవ్యో భాగధేయమేతే చత్వారి చ ॥ [3]

ప్రజాపతిః సవితా భూత్వా ప్రజా అస్మజత। తా ఏనమత్యమన్యన్త। తా
అస్మాదపాక్రామన్। తా వరుణో భూత్వా ప్రజా వరుణేనాగ్రాహయత్। తాః ప్రజా
వరుణగృహీతాః। ప్రజాపతిం పునరుపాధావన్నాథమిచ్ఛమానాః। స
ఏతాన్ప్రజాపతిర్వరుణప్రఘాసానపశ్యత్। తాం నిరవపత్। తైర్వై స ప్రజా
వరుణప్రాశాదముచ్ఛత్। యద్వరుణప్రఘాసా నిరుప్యన్తే ॥ 29 ॥

ప్రజానామవరుణగ్రాహాయ। తాస్తాం దక్షిణో బాహుర్న్యక్న ఆసీత్। సవ్యః ప్రసృతః।
స ఏతాం ద్వితియాన్దక్షిణతో వేదిముదహన్। తతో వై స ప్రజానాం దక్షిణం బాహుం
ప్రాసారయత్। యద్ద్వితియాన్దక్షిణతో వేదిముద్ధన్తి। ప్రజానామేవ తద్యజమానో దక్షిణం
బాహుం ప్రసారయతి। తస్మాచ్ఛాతుర్మాస్యయాజ్యముష్మిల్లోక ఉభయాబాహుః।
యజ్ఞాభిజిత్గ్ హ్యస్య। ప్రథమాత్రాద్వేదీ అసమ్భిన్నే భవతః ॥ 30 ॥

తస్మాత్ప్రథమాత్రం వ్యగ్ంసౌ। ఉత్తరస్యాం వేద్యాముత్తరవేదిముప వపతి। ప్రశవో వా

ఉత్తరవేదిః। పశూనేవావరున్ధే। అథో యజ్ఞపరుషోఽనన్తరిత్యై। ఏతద్బ్రాహ్మణాన్యేవ
పశ్చ హవీగ్ంషి। అథైష ఐన్ద్రాగ్ం భవతి। ప్రాణాపానా వా ఏతౌ దేవానామ్।
యదీన్ద్రాగ్ం। యదైన్ద్రాగ్ం భవతి॥ 31 ॥

ప్రాణాపానావేవావరున్ధే। ఓజో బలం వా ఏతౌ దేవానామ్। యదీన్ద్రాగ్ం।
యదైన్ద్రాగ్ం భవతి। ఓజో బలమేవావరున్ధే। మారుత్యామిక్షా భవతి।
వారుత్యామిక్షా। మేషి చ మేషశ్చ భవతః। మిథునా ఏవ ప్రజా వరుణపాశాన్ముఞ్చతి।
లోమశౌ భవతో మేధ్యత్వాయ॥ 32 ॥

శమీపర్ణాన్యప వపతి। ఘాసమేవాభ్యామపి యచ్ఛతి। ప్రజాపతిమన్నాద్యం
నోపానమత్। స ఏతేన శతేధ్మేన హవిషాఽన్నాద్యమవారున్ధే। యత్పరః శతాని
శమీపర్ణాని భవన్తి। అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై। సౌమ్యాని వై కరీరాణి। సౌమ్యా ఖలు వా
ఆహుతిర్ద్దివో వృష్టిం చ్యావయతి। యత్కరీరాణి భవన్తి। సౌమ్యయైవాహుత్యా దివో
వృష్టిమవరున్ధే। కాయ ఏకకపాలో భవతి। ప్రజానాం కన్త్యాయ। ప్రతిపూరుషం
కరమ్భపాత్రాణి భవన్తి। జాతా ఏవ ప్రజా వరుణపాశాన్ముఞ్చతి। ఏకమతిరిక్తమ్।
జనిష్యమాణా ఏవ ప్రజా వరుణపాశాన్ముఞ్చతి॥ 33 ॥

నిరుష్యతే భవతో భవతి మేధ్యత్వాయ రున్ధే షట్స॥ [4]

ఉత్తరస్యాం వేద్యామన్యాని హవీగ్ంషి సాదయతి। దక్షిణాయాం మారుతీమ్।
అపధురమేవైనా యునక్తి। అథో ఓజ ఏవాసామవ హరతి। తస్మాద్బ్రాహ్మణశ్చ
క్షత్రాచ్ఛ విశోఽన్యతోఽపక్రమిణీః। మారుత్యా పూర్వయా ప్రచరతి। అస్మతమేవావ
యజతే। వారుణ్యోత్తరయా। అన్తత ఏవ వరుణమవ యజతే। యదేవాధ్వర్యుః
కరోతీ॥ 34 ॥

తత్ప్రతిప్రస్థాతా కరోతి। తస్మాద్యచ్ఛేయాన్కరోతి। తత్పాపీయాన్కరోతి। పత్నీం
వాచయతి। మేధ్యామేవైనాం కరోతి। అథో తప ఏవైనాముప నయతి। యజ్ఞరగ్ం

స॒న్త॒న్న ప్ర॒బ్రూ॒యాత్ | ప్రి॒యం జ్ఞా॒తిగ్ం రు॒న్ధ్యాత్ | అ॒సౌ మే జౌర ఇ॒తి నిర్ది॑శేత్ |
నిర్ది॒శ్యైవై॑నం వరు॒ణపా॒శేన॑ గ్రా॒హయ॑తి || 35 ||

ప్ర॒ఘా॒స్యాన్ హ॒వామ॒హ ఇ॒తి ప॑త్ని॒ముదా॑న॒యతి॑ | అ॒హ్వ॑తై॒వైనామ్ | య॒త్ప॑త్ని
పు॒రోను॒వాక్యా॑మను॒బ్రూ॒యాత్ | నిర్వి॑ర్యో య॒జమా॑నః స్యాత్ | య॒జమా॑నోఽన్వా॒హ |
ఆ॒త్మన్నే॒వ వీ॒ర్యం॑ ధ॒త్తే | ఉ॒భౌ యా॒జ్ఞ్యాగ్ం స॑వీ॒ర్యత్వా॑య | య॒ద్ధ్రామే॑ యద॒రణ్య॑
ఇ॒త్యా॑హ | య॒థోది॑తమే॒వ వరు॑ణమ॒వ య॑జతే | య॒జమా॑నదే॒వత్యో॑ వా
అ॒హవ॑నీ॒యః || 36 ||

భ్రా॒తృ॒వ్యదే॒వత్యో॑ దక్షి॑ణః | యదా॒హవ॑నీ॒యే జ॒హు॑యాత్ | య॒జమా॑నం వరు॒ణపా॒శేన॑
గ్రా॒హయే॑త్ | దక్షి॑ణేఽగ్నో జ॒హోతి॑ | భ్రా॒తృ॒వ్యమే॒వ వరు॑ణపా॒శేన॑ గ్రా॒హయ॑తి |
శూ॒ర్పేణ॑ జ॒హోతి॑ | అ॒న్యమే॒వ వరు॑ణమ॒వ య॑జతే | శీ॒ర్షన్న॑ధి ని॒ధాయ॑ జ॒హోతి॑ |
శీ॒ర్షత॑ ఏ॒వ వరు॑ణమ॒వ య॑జతే | ప్ర॒త్యజ్ఞి॑ష్ఠం జ॒హోతి॑ || 37 ||

ప్ర॒త్యజ్ఞే॒వ వరు॑ణపా॒శాన్ని॒ర్ముచ్య॑తే | అ॒క్రన్క॑ర్మ క॒ర్మకృ॑త ఇ॒త్యా॑హ | దే॒వాఽన్త॑ణం
ని॒రవ॑దాయ | అ॒న్త॑ణా గృ॒హను॑ప ప్రే॒తేతి॑ వా॒వైతదా॑హ | వరు॒ణగృ॑హీ॒తం వా
ఏ॒తద్య॑జ్ఞస్య | యద్య॒జషా॑ గృ॒హీత॑స్యా॒తిరి॑చ్యతే | తు॒షాశ్చ॑ ని॒ష్కాస॑శ్చ | తు॒ష్టేశ్చ॑
ని॒ష్కాసే॑న చా॒వభృ॑థమ॒వైతి॑ | వరు॒ణగృ॑హీ॒తేనై॒వ వరు॑ణమ॒వయ॑జతే |
అ॒పోఽవ॑భృథమ॒వైతి॑ || 38 ||

అ॒ప్పు వై వరు॑ణః | సా॒క్షాదే॒వ వరు॑ణమ॒వయ॑జతే | ప్ర॒తి॒యుతో॑ వరు॒ణస్య॑ పాశ
ఇ॒త్యా॑హ | వరు॒ణపా॒శాదే॒వ ని॒ర్ముచ్య॑తే | అప్ర॒తీక్ష॑మా య॒న్తి | వరు॒ణస్యా॑న్తర్హి॒త్యై |
ఏ॒థోఽన్యే॑ధిషీ॒మహి॑త్యా॒హ | స॒మిధై॑వాగ్ని॒న్నమ॒స్యన్త॑ ఉ॒పాయ॑న్తి | తే॒జోఽసి॒ తే॒జో
మ॒యి ధే॒హిత్యా॑హ | తే॒జ ఏ॒వాత్మ॑న్తే || 39 ||

కరోతి గ్రాహయత్యాహవనీయస్తిష్ఠం జహోత్యపోఽవభృథమవైతి ధత్తే || [5]

దే॒వాసు॒రాః సం॑య॒త్తా ఆ॒సన్ | సోఽగ్ని॑ర॒బ్రవీ॑త్ | మ॒మే॒యమ॑నీ॒కవ॑తీ త॒నూః | తాం
ప్రీ॒ణిత॑ | అ॒థాసు॒రాన॒భి భ॑వి॒ష్యథే॑తి | తే దే॒వా అ॒గ్నయే॑ఽనీ॒కవ॑తే పు॒రోడా॑శమ॒ష్టాక॑పా॒లం

నిరవపన్ । సోఽగ్నిరసీకవాన్వేసన భాగధేయేన ప్రీతః । చతుర్థాఽసీకాన్యజనయత ।
తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః ॥ 40 ॥

యదగ్నయేఽసీకవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపతి । అగ్నిమేవాసీకవన్తగ్న్ సేవన
భాగధేయేన ప్రీణాతి । సోఽగ్నిరసీకవాన్వేసన భాగధేయేన ప్రీతః । చతుర్థాఽసీకాని
జనయతే । అసౌ వా ఆదిత్యోఽగ్నిరసీకవాన్ । తస్య రశ్మయోఽసీకాని । సాకగ్ం
సూర్యేణోద్యతా నిర్వపతి । సాక్షాదేవాస్మా అసీకాని జనయతి । తేఽసురాః పరాజితా
యన్తః । ద్యావాపృథివీ ఉపాశ్రయన్ ॥ 41 ॥

తే దేవా మరుద్భ్యః సాన్తప్తనేభ్యశ్చరుం నిరవపన్ । యన్మరుద్భ్యః సాన్తప్తనేభ్యశ్చరుం
నిర్వపతి । ద్యావాపృథివీభ్యామేవ తదుభయతో యజమానో భ్రాతృవ్యాన్తన్తపతి ।
మధ్యస్థినే నిర్వపతి । తర్హి హి తేక్షిష్ఠం తపతి । చరుర్భవతి । సర్వత ఏవైనాన్తన్తపతి ।
తే దేవాః శ్వోవిజయిన్తః సన్తః । సర్వాసాన్తగ్ధే గృహమేధీయం చరుం నిరవపన్ ॥ 42 ॥

ఆశితా ఏవాద్యోపవసామ । కస్య వాఽహేదమ్ । కస్య వా శ్వో భవితేతి । స
శృతోఽభవత్ । తస్యాహుతస్య నాశ్చన్ । న హి దేవా అహుతస్యాశ్చన్తి । తేఽబ్రువన్ ।
కస్మా ఇమగ్ం హోష్యామ ఇతి । మరుద్యో గృహమేధిభ్య ఇత్యబ్రువన్ । తం
మరుద్యో గృహమేధిభ్యోఽజహుః ॥ 43 ॥

తతో దేవా అభవన్ । పరాఽసురాః । యస్యైవం విదుషో మరుద్యో గృహమేధిభ్యో
గృహే జహ్వాతి । భవత్యాత్మనా । పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి । యద్వై యజ్ఞస్య
పాకత్రా క్రియతే । పశవ్యం తత్ । పాకత్రా వా ఏతత్క్రియతే ।
యన్నేధ్మాబర్హిరభవతి । న సామిధేనీరన్వాహ ॥ 44 ॥

న ప్రయాజా ఇజ్యన్తే । నాసూయాజాః । య ఏవం వేద । పశుమాన్భవతి । ఆజ్యభాగౌ
యజతి । యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి । మరుతో గృహమేధినో యజతి ।
భాగధేయైవైనాన్తమర్థయతి । అగ్నిగ్నిష్ఠకృతం యజతి ప్రతిష్ఠిత్యై । ఇడాన్తో భవతి ।

పశవో వా ఇడా । పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతితిష్ఠతి ॥ 45 ॥

అసురా ఆశ్రయస్సహమేధీయం చరుం నిరవపన్నజహపురన్వాహడాన్తో భవతి ద్వే చ ॥ [6]

యత్ప్రతీ గృహమేధీయస్యాశ్చియాత్ । గృహమేధ్యేవ స్యాత్ । వి త్వస్య యజ్ఞ
ఋధ్యేత । యన్నాశ్చియాత్ । అగృహమేధీ స్యాత్ । నాస్య యజ్ఞో వ్యధ్యేత । ప్రతివేశం
పచేయుః । తస్యాశ్చియాత్ । గృహమేధ్యేవ భవతి । నాస్య యజ్ఞో వ్యధ్యేతే ॥ 46 ॥

తే దేవా గృహమేధీయేనేష్టాః । ఆశితా అభవన్ । ఆజ్ఞాతాభ్యజ్ఞాత । అను
వత్సానవాసయన్ । తేభ్యోఽసురాః ఊధం ప్రాహిణ్యన్ । సా దేవేషు లోకమవిత్యా ।
అసురాన్పునరగచ్ఛత్ । గృహమేధీయేనేష్టాః । ఆశితా భవన్తి । ఆజ్ఞాతేఽభ్యజ్ఞాతే ॥ 47 ॥

అను వత్సాన్ వాసయన్తి । భ్రాతృవ్యాయైవ తద్యజమానః ఊధం ప్రహిణోతి । తే దేవా
గృహమేధీయేనేష్టాః । ఇన్ద్రాయ నిష్కాసం న్యదధుః । అస్మానేవ శ్వ ఇన్ద్రో నిహితభాగ
ఉపావర్తతేతి । తానిన్ద్రో నిహితభాగ ఉపావర్తత । గృహమేధీయేనేష్టాః । ఇన్ద్రాయ
నిష్కాసం నిదధ్యాత్ । ఇన్ద్ర ఏవైనం నిహితభాగ ఉపావర్తతే । గార్హపత్యే
జుహోతి ॥ 48 ॥

భాగధేయేనైవైనగ్ం సమర్థయతి । ఋషభమాహ్వయతి । వషట్కార ఏవాస్య సః । అథో
ఇన్ద్రాయమేవ తద్విర్యం యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృజ్జే । ఇన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా ।
పరాం పరావతమగచ్ఛత్ । అపారాధమితి మన్యమానః । సోఽబ్రవీత్ । క ఇదం
వేదిష్యతీతి । తేఽబ్రువన్మరుతో వరం వృణామహే ॥ 49 ॥

అథ వయం వేదామ । అస్మభ్యమేవ ప్రథమగ్ం హవిర్నిరుప్యాతా ఇతి । త
ఏనమధ్యక్రీడన్ । తక్క్రీడినాం క్రీడిత్వమ్ । యన్మరుదభ్యః క్రీడిభ్యః ప్రథమగ్ం
హవిర్నిరుప్యతే విజిత్యై । సాకగ్ం సూర్యేణోద్యతా నిర్వపతి । ఏతస్మిన్వై లోక ఇన్ద్రో
వృత్రమహన్త్యుమ్హ్యై । ఏతద్బ్రాహ్మణాన్యేవ పశ్చ హవిగ్ంషి । ఏతద్బ్రాహ్మణ
ఐన్ద్రాగ్ంః । అథైష ఐన్ద్రశ్చరుర్భవతి ॥ 50 ॥

ఉద్ధారం వా ఏతమిన్ద్ర ఉదహరత | వృత్రగ్ం హత్వా | అన్యాసు దేవతాస్వధి | యదేష
 ఐన్ద్రశ్చరుర్భవతి | ఉద్ధారమేవ తం యజమాన ఉద్ధరతే | అన్యాసు ప్రజాస్వధి |
 వైశ్వకర్మణ ఏకకపాలో భవతి | విశ్వన్యేవ తేన కర్మాణి యజమానోఽవరున్ధే || 51 ||

ఋద్ధ్యతేఽభ్యజ్ఞతే జహోతి వృణామహై భవత్స్యప్తౌ చ || [7]

వైశ్వదేవేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అస్సజత | తా వరుణప్రఘానైర్వరుణప్రాశాదముఞ్చత్ |
 సాకమేధైః ప్రత్యస్థాపయత్ | త్ర్యమ్భుకై రుద్రం నిరవాదయత | పితృయజ్ఞేన సువర్గం
 లోకమగమయత్ | యద్వైశ్వదేవేన యజతే | ప్రజా ఏవ తద్యజమానః సృజతే | తా
 వరుణప్రఘానైర్వరుణప్రాశాన్ముఞ్చతి | సాకమేధైః ప్రతిష్ఠాపయతి | త్ర్యమ్భుకై రుద్రం
 నిరవాదయతే || 52 ||

పితృయజ్ఞేన సువర్గం లోకం గమయతి | దక్షిణతః ప్రాచీనావీతీ నిర్వపతి | దక్షిణావృద్ధి
 పితృణామ్ | అనాదృత్య తత్ | ఉత్తరత ఏవోపవీయ నిర్వపేత్ | ఉభయే హి దేవాశ్చ
 పితరశ్చేజ్యన్తే | అథో యదేవ దక్షిణార్ధేఽధి శ్రయతి | తేన దక్షిణావృత్ | సోమాయ
 పితృమతే పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతి | సంవత్సరో వై సోమః పితృమాన్ || 53 ||

సంవత్సరమేవ ప్రీణాతి | పితృభ్యో బర్హిషదోభ్యో ధానాః | మాసా వై పితరో
 బర్హిషదః | మాసానేవ ప్రీణాతి | యస్మిన్వా ఋతౌ పురుషః ప్రమీయతే |
 సోఽస్యాముష్మిన్లోకే భవతి | బహురూపా ధానా భవన్తి | అహోరాత్రాణామభిజిత్వై |
 పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యో మన్థమ్ | అర్థమాసా వై పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః || 54 ||

అర్థమాసానేవ ప్రీణాతి | అభివాన్యాయై దుగ్ధే భవతి | సా హి పితృదేవత్యం దుహే |
 యత్పూర్ణమ్ | తన్మనుష్యాణామ్ | ఉపర్యర్థో దేవానామ్ | అర్ధః పితృణామ్ | అర్ధ
 ఉపమన్థతి | అర్థో హి పితృణామ్ | ఏకయోపమన్థతి || 55 ||

ఏకా హి పితృణామ్ | దక్షిణోపమన్థతి | దక్షిణావృద్ధి పితృణామ్ | అనారభ్యోపమన్థతి |
 తద్ధి పితృగ్గచ్ఛతి | ఇమాన్దిశం వేదిముద్ధన్తి | ఉభయే హి దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యన్తే | చతుః

స్తక్తిరభవతి । సర్వా హ్యను దిశః పితరః । అఖాతా భవతి ॥ 56 ॥

ఖాతా హి దేవానామ్ । మధ్యతోఽగ్నిరాధీయతే । అంతతో హి దేవానామాధీయతే ।
వర్షీయానిధృ ఇథ్మాదభవతి వ్యావృత్త్యై । పరిశ్రయతి । అంతర్హితో హి పితృలోకో
మనుష్యలోకాత్ । యత్పరుషి దినమ్ । తద్దేవానామ్ । యదంతరా ।

తస్మన్మష్యాణామ్ ॥ 57 ॥

యత్సమూలమ్ । తత్పితృణామ్ । సమూలం బర్హిరభవతి వ్యావృత్త్యై । దక్షిణా
స్తృణాతి । దక్షిణావృద్ధి పితృణామ్ । త్రిః పర్యేతి । తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః ।
తానేవ ప్రీణాతి । త్రిః పునః పర్యేతి । షట్సంప్రద్యంతే ॥ 58 ॥

షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । యత్ప్రస్తరం యజుషా గృహ్ణీయాత్ ।
ప్రమాయుక్తో యజమానః స్యాత్ । యన్న గృహ్ణీయాత్ । అనాయతనః స్యాత్ ।
తూష్ణిమేవ న్యసేత్ । న ప్రమాయుక్తో భవతి । నానాయతనః ।
యత్రీస్పరిధీస్పరిదధ్యాత్ ॥ 59 ॥

మృత్యునా యజమానం పరిగృహ్ణీయాత్ । యన్న పరిదధ్యాత్ । రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం
హన్యుః । ద్వౌ పరిధీ పరిదధాతి । రక్షసామపహత్యై । అథో మృత్యోరేవ
యజమానముత్సృజతి । యత్రీణి త్రీణి హవిగ్న్యదాహరేయుః । త్రయస్త్రయ ఏషాగ్ం
సాకం ప్రమీయేరన్ । ఏకైకమనూచీనాన్యదాహరన్తి । ఏకైక ఏవైషామన్వజ్ఞాః
ప్రమీయతే । కశిపు కశిపవ్యాయ । ఉపబర్హణముపబర్హణ్యాయ ।
ఆజ్ఞానమాజ్ఞాన్యాయ । అభ్యజ్ఞానమభ్యజ్ఞాన్యాయ । యథాభాగమేవైనాన్ప్రీణాతి ॥ 60 ॥

నిరవదయతే పితృమాసగ్నిష్టాస్తా ఏకయోష మన్తత్యఖాతా భవతి మన్మష్యాణాం పద్యవై పరిదధ్యాస్మీయతే పశ్చ చ ॥ [8]

అగ్నే దేవేభ్యః పితృభ్యః సమిధ్యమానాయాను బ్రూహిత్యాహ । ఉభయే హి
దేవాశ్చ పితరశ్చేజ్యంతే । ఏకామన్వాహ । ఏకా హి పితృణామ్ । త్రిరన్వాహ । త్రిహి
దేవానామ్ । ఆఘారావాఘారయతి । యజ్ఞపరుషోరసన్తరిత్యై । నార్షేయం వృణీతే । న

హోతారమ్ || 61 ||

యదార్షేయం వృణీత | యద్ధోతారమ్ | ప్రమాయుక్తో యజమానః స్యాత్ |
ప్రమాయుక్తో హోతా | తస్మాన్న వృణీతే | యజమానస్య హోతుర్గోపిథాయ | అప
బర్హిషః ప్రయాజాన్ యజతి | ప్రజా వై బర్హిః | ప్రజా ఏవ మృత్యోరుత్సృజతి |
ఆజ్యభాగౌ యజతి || 62 ||

యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి | ప్రాచీనావీతి సోమం యజతి | పితృదేవత్యా హి |
ఏషాఽఽహుతిః | పశ్చాత్కృత్వోఽవ ద్యతి | పశ్చాచ్ఛేతా దేవతాః | దేవ
పురోఽనువాక్యే | యాజ్య దేవతా వషట్కారః | తా ఏవ ప్రీణాతి | సన్తతమవ
ద్యతి || 63 ||

ఋతూనాగ్ం సన్తత్యై | ప్రైవైభ్యః పూర్వయా పురోఽనువాక్యయాఽఽహ | ప్రణయతి
ద్వితీయయా | గమయతి యాజ్యయా | తృతీయే వా ఇతో లోకే పితరః | అహ్న
ఏవైనాన్పూర్వయా పురోఽనువాక్యయాఽత్యానయతి | రాత్రియై ద్వితీయయా |
ఐవైనాన్ యాజ్యయా గమయతి | దక్షిణతోఽవదాయ | ఉదజ్జతి క్రామతి
వ్యావృత్యై || 64 ||

ఆ స్వధేత్యాశ్రావయతి | అస్తు స్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి | స్వధా నమ ఇతి వషట్కరోతి |
స్వధాక్తారో హి పితృణామ్ | సోమమగ్రే యజతి | సోమప్రయాజా హి పితరః | సోమం
పితృమన్తం యజతి | సంవత్సరో వై సోమః పితృమాన్ | సంవత్సరమేవ తద్యజతి |
పితృనృభిర్హిషదో యజతి || 65 ||

యే వై యజ్వానః | తే పితరో బర్హిషదః | తానేవ తద్యజతి | పితృనగ్నిష్వాత్తాన్
యజతి | యే వా అయజ్వానో గృహమేధినః | తే పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః | తానేవ
తద్యజతి | అగ్నిం కవ్యవాహనం యజతి | య ఏవ పితృణామగ్నిః | తమేవ
తద్యజతి || 66 ||

అథో యథాఽగ్నిగ్ సీష్టకృతం యజతి | తాదృగేవ తత్ | ఏతత్తే తత యే చ
త్వామన్వీతి తిసృషు స్తక్తిషు నిదధాతి | తస్మాదా తృతీయాత్పురుషాన్నామ న

గృహాన్తి॥ ఏ॒తావ॑న్తో హి॒జ్యన్తే॑॥ అ॒త్ర పి॑త॒రో యథా॑భాగం మ॒న్దధ॑ర్వమి॒త్యాహ॑॥ హ్ని॒కా హి
పి॒తరః॑॥ ఉద॑జ్ఞోఽనిష్కామ॑న్తి॥ ఏ॒షా వై మ॑ను॒ష్యాణాం॑ దిక్॑॥ సా॒వమే॒వ తద్ది॑శమ॒ను
నిష్కామ॑న్తి॥ 67 ॥

ఆ॒హవ॑నీ॒యము॑ప॒తిష్ఠ॑న్తే॥ నే॒వాన్మై తద్ధ్ను॑వతే॥ య॒తస్స॑త్యాహ॒వనీ॑యే॥ అ॒థాన్య॑త్ర
చ॒రన్తి॥ ఆత॑మి॒తోరు॑ప॒తిష్ఠ॑న్తే॥ అ॒గ్నిమే॒వోప॑ద్ద॒ష్టా రం॑ కృ॒త్వా॥ పి॒తృన్ని॒రవ॑దయన్తే॥
అ॒న్తం వా ఏ॒తే ప్రా॒ణానాం॑ గచ్ఛ॑న్తి॥ య ఆత॑మి॒తోరు॑ప॒తిష్ఠ॑న్తే॥ సు॒సన్ధ్య॑శం త్వా
వ॒యమి॑త్యాహ॑॥ 68 ॥

ప్రా॒ణో వై సు॒సన్ధ్య॑క్॥ ప్రా॒ణమే॒వాత్మ॑స్థదతే॥ యో॒జ్ఞా న్వి॒న్ద్ర తే॑ హ॒రీ ఇ॒త్యాహ॑॥
ప్రా॒ణమే॒వ పు॑న॒రయు॑క్త॥ అ॒క్షన్న॑మీ॒మద॑న్త హి॒తి గా॑ర్హ॒పత్య॑ము॒పతిష్ఠ॑న్తే॥
అ॒క్షన్న॑మీ॒మద॑న్తాథ త్వోప॒తిష్ఠా॑మ॒హ ఇ॒తి వా॒వైతదా॑హ॥ అమీ॒మద॑న్త పి॒తరః॑ సో॒మ్యా
ఇ॒త్యభి॑ ప్రప॒ద్యన్తే॥ అమీ॒మద॑న్త పి॒తరోఽథ॑ త్వాఽభి॑ ప్రప॒ద్యామ॑హ ఇ॒తి వా॒వైతదా॑హ॥
అ॒పః పరి॑షి॒ష్ఞ్చతి॑॥ మూ॒ర్జయ॑త్యే॒వైనాన్॑॥ 69 ॥

అథో త॒ర్పయ॑త్యే॒వ॥ తృ॒ప్యతి॑ ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభిః॑॥ య ఏ॒వం వేద॑॥ అప॑
బర్హి॒షావ॑నూ॒యాజౌ॑ య॒జతి॑॥ ప్ర॒జా వై బర్హిః॑॥ ప్ర॒జా ఏ॒వ మృ॑తో॒యరు॑తస్స॒జతి॑॥
చ॒తురః॑ ప్ర॒యాజాన్॑ య॒జతి॑॥ ద్వా॒వనూ॒యాజౌ॑॥ ష॒ట్సుమ్ప॑ద్యన్తే॥ ష॒డ్వా ఋ॒తవః॑॥
ఋ॒తూనే॒వ ప్రి॑ణా॒తి॥ న ప॑త్స్యి॒న్వాన్తే॑॥ న సం॑యా॒జయ॑న్తి॥ య॒తప్త॑స్యి॒న్వాసీ॑త॥
య॒త్సం॑యా॒జయే॑యుః॥ ప్ర॒మాయు॑కా స్యా॒త్ తస్మా॑న్నా॒న్వాన్తే॑॥ న సం॑యా॒జయ॑న్తి॥
ప॒త్నియై॑ గోపి॒థాయ॑॥ 70 ॥

హోత॑రమా॒జ్యభా॑గౌ య॒జతి॑ స॒ప్తత॑మవద్య॒తి వ్యావృ॑త్యై బర్హి॒షదో॑ య॒జతి॑ తమే॒వ తద్య॑జత్యను నిష్కామ॑న్తాహౌనాన్తతవో నవ చ॥ [9]

ప్ర॒తిపూ॑రు॒షమే॑కకపా॒లాం ని॑ర్వ॒పతి॑॥ జా॒తా ఏ॒వ ప్ర॒జా రు॒ద్రాన్ని॒రవ॑దయతే॥
ఏ॒కమ॑తిరిక్తమ్॥ జ॒నిష్య॑మా॒ణా ఏ॒వ ప్ర॒జా రు॒ద్రాన్ని॒రవ॑దయతే॥ ఏ॒కకపా॑లా భవన్తి॥
ఏ॒కధై॒వ రు॒ద్రం ని॒రవ॑దయతే॥ నాభి॑ఘోరయతి॥ యద॑భి॒ఘోరయే॑త్॥ అ॒న్తర॑వ॒చారి॑ణగ్ం
రు॒ద్రం కు॑ర్యాత్॥ ఏ॒కోల్ము॑కేన॑ యన్తి॥ 71 ॥

తద్ధి రుద్రస్య భాగధేయమ్ | ఇమాన్దిశం యన్తి | ఏషా వై రుద్రస్య దిక్ | స్వాయామేవ
 దిశి రుద్రం నిరవదయతే | రుద్రో వా అప్రశుకాయా ఆహుత్యై నాతిష్ఠత | అసౌ తే
 ప్రశురితి నిర్దిశేద్యం ద్విష్యాత్ | యమేవ దేవస్త్వి | తమస్మై ప్రశుం నిర్దిశతి | యద్ది న
 ద్విష్యాత్ | ఆఖుస్తే ప్రశురితి బ్రూయాత్ || 72 ||

న గ్రామ్యాన్ప్రశూన్ హినన్తి | నారణ్యాన్ | చతుష్పథే జహోతి | ఏష వా అగ్నినాం
 పడ్బిశో నామ | అగ్నివత్యేవ జహోతి | మధ్యమేన పర్ణేన జహోతి | స్పర్ధ్యేషా | అథో
 ఖలు | అన్తమేనైవ హోతవ్యమ్ | అన్తత ఏవ రుద్రం నిరవదయతే || 73 ||

ఏష తే రుద్ర భాగః సహ స్వస్రాఽమ్బికయేత్యాహ | శరద్వా అస్యామ్బికా స్వసా |
 తయా వా ఏష హినన్తి | యగ్ం హినన్తి | తయైవైనగ్ం సహ శమయతి | భేషజఙ్గవ
 ఇత్యాహ | యావన్త ఏవ గ్రామ్యాః ప్రశవః | తేభ్యో భేషజం కరోతి | అవామ్బు
 రుద్రమదిమహిత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా శాస్తే || 74 ||

త్ర్యమ్బకం యజామహ ఇత్యాహ | మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాదితి వావైతదాహ |
 ఉక్తిరన్తి | భగస్య లీప్సన్తే | మూతేక్రత్వాఽఽసజన్తి | యథా జనం యతేఽవసం
 కరోతి | తాదృగేవ తత్ | ఏష తే రుద్ర భాగ ఇత్యాహ నిరవత్త్యై | అప్రతిక్షమా యన్తి |
 అపః పరిషిచ్ఛతి | రుద్రస్యాన్తర్హిత్యై | ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్ఛ్యవన్తే | యే
 త్ర్యమ్బుకైశ్చరన్తి | ఆదిత్యం చరుం పునరేత్య నిర్వపతి | ఇయం వా అదితిః | అస్యామేవ
 ప్రతి తిష్ఠన్తి || 75 ||

యన్తి బ్రూయాన్నిరవదయతే శాస్తే సిన్ఞాన్తి షట్స || [10]

అసుమత్యై వైశ్వదేవేన తాః స్పృష్టాస్త్రివృత్ప్రజాపతిః సవితోత్తరస్యాన్దేవాసురాః సోఽగ్నిర్యత్పత్నీ వైశ్వదేవేన తా వరుణప్రభూనైరగ్నయే
 దేవేభ్యః ప్రతిపూర్తుషం దశ || 10 ||

అసుమత్యై ప్రథమజో వత్సో బహురూపా హి ప్రశవన్తస్మాత్పుథమాత్రం యదగ్నయేఽసీకవత ఉద్ధారం వా అగ్నయే దేవేభ్యః
 ప్రతిపూర్తుషం పశ్చాన్వప్తతిః || 75 ||

అసుమత్యై ప్రతితిష్ఠన్తి ||

హరిః ఓమ్ ||

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే షష్ఠః ప్రపాఠకః సమాప్తః ॥

॥ సప్తమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే సప్తమః ప్రపాఠకః ॥

ఏ॒తద్బ్రా॑హ్మ॒ణాన్యే॑వ ప॒శ్చ హ॒వీగ్ంషి॑ । అధే॒న్ద్రాయ॑ శు॒నాసీ॑రాయ పు॒రోడా॑శం
ద్వాద॑శకపా॒లం నిర్వ॑పతి । సం॒వత్స॑రో వా ఇ॒న్ద్రాశు॒నాసీ॑రః । సం॒వత్స॑రేణై॒వాస్మా
అన్న॑మవ రు॒న్ధే । వాయ॑వ్యం ప॒యో భ॑వతి । వాయు॒ర్వై వృ॑ష్ట్యై ప్రదాపయి॒తా । స
ఏ॒వాస్మై॑ వృ॒ష్టిం ప్రదా॑పయతి । సౌ॒ర్య ఏక॑కపా॒లో భ॑వతి । సూ॒ర్యేణ॑ వా అ॒ముష్మి॑త్తోకే
వృ॒ష్టిర్ధృ॑తా । స ఏ॒వాస్మై॑ వృ॒ష్టిం నియ॑చ్ఛతి ॥ ౧ ॥

ద్వాద॑శగ॒వగ్ం సీ॒రం దక్షి॑ణా సమృ॒ద్ధ్యై । దే॒వాసు॒రాః సం॑యతా ఆసన్ । తే దే॒వా
అగ్ని॑మ॒బ్రవన్ । త్వయా॑ వీ॒రేణా॑సు॒రాన॒భిభ॑వామేతి । సోఽ॒బ్రవీ॑త్ ।
త్రే॒ధాఽహ॒మాత్మా॑నం విక॑రి॒ష్య ఇతి॑ । స త్రే॒ధాఽఽత్మా॑నం వ్య॑కురుత । అగ్ని॑ం
తృ॒తీయమ్ । రు॒ద్రం తృ॒తీయమ్ । వరు॑ణం తృ॒తీయమ్ ॥ ౨ ॥

సోఽ॒బ్రవీ॑త్ । క ఇ॒దం తు॒రీయ॑మితి । అ॒హమి॑తీన్ద్రోఽ॒బ్రవీ॑త్ । సన్తు॑ సృ॒జావ॒హో ఇతి॑ । తౌ
సమ॑సృ॒జేతామ్ । స ఇన్ద్ర॑స్త్తు॒రీయ॑మభవత్ । యదిన్ద్ర॑స్త్తు॒రీయ॑మభవత్ ।
తదిన్ద్ర॑తు॒రీయ॑స్యేన్ద్ర॑తు॒రీయ॑త్వమ్ । తతో॑ వై దే॒వా వ్య॑జయన్త । యదిన్ద్ర॑తు॒రీయం
నీరు॑ప్యతే విజి॒త్యై ॥ ౩ ॥

వ॒హిసీ॑ ధే॒నుర్దక్షి॑ణా । యద్వ॒హిసీ॑ । తేనా॒గ్నేయా॑ । యద్గౌః । తేన॑ రౌ॒ద్రీ । యద్దే॒నుః ।
తేనై॒న్ద్రీ । యత్త్రి॑ స॒తీ దా॒న్తా । తేన॑ వారు॒ణీ సమృ॑ద్ధ్యై । ప్ర॒జాప॑తిర్వ॒జ్ఞమ॑సృజత ॥ ౪ ॥

తగ్ం సృ॒ష్టగ్ం ర॒క్షాగ్ం స్య॑జి॒ఘాగ్ంసన్ । స ఏ॒తాః ప్ర॒జాప॑తిరాత్మనో దే॒వతా॑ నిర॒మిమి॑త ।
తాభి॒ర్వై స ది॒గ్భ్యో ర॒క్షాగ్ంసి॑ ప్రాణుదత । యత్ప॒శ్చావ॑త్త్రి॒యం జ॒హోతి॑ । ది॒గ్భ్య ఏ॒వ
తద్య॑జమా॒నో ర॒క్షాగ్ంసి॑ ప్రాణుదతే । సమూ॒థగ్ం ర॒క్షః సన్ద॑గ్గగ్ం ర॒క్ష ఇ॒త్యా॑హ ।
ర॒క్షాగ్ంస్యే॑వ సన్ద॑హతి । అగ్నయే॑ రక్షో॒ఘ్న స్వా॑హేత్యా॒హ । దే॒వతా॑భ్య ఏ॒వ

ఏ॒జి॒గ్గా॒నాభో॑ భా॒గధే॑యం కరోతి॒ | ప్ర॒ష్టి॒వాహి॑ రథో దక్షి॒ణా స॑మృద్ధ్యై ॥ 5 ॥

ఇ॒న్ద్రో వృ॒త్రగ్ం హ॒త్వా | అ॒సు॒రా॒న్ప॒రాభా॑వ్య | న॒ము॒చి॒మా॒స్తు॒రం నా॑లభత | తగ్ం
శ॒చ్యాఽగృ॒హ్ణాత్ | తౌ స॒మ॒లభే॑తామ్ | సోఽస్మా॒దభి॑శునతరోఽభవత్ | సోఽబ్ర॒వీత్ |
స॒న్ధాగ్ం స॒న్ధధా॑వహై | అథ త్వాఽవ॑ స్ర॒క్ష్యామి॒ | న మా శు॒ష్కేణ॑ నార్ద్రేణ హ॒నః ॥ 6 ॥
న ది॒వా న న॒క్తమి॑తి | స ఏ॒తమ॒పాం ఫే॑నమసి॒చ్ఛాత్ | న వా ఏ॒ష శు॒ష్కో నార్ద్రో
వ్య॒ష్టాఽఽసీ॑త్ | అను॒ది॒తః సూ॑ర్యః | న వా ఏ॒తద్ది॒వా న న॒క్తమ్ | తస్యై॒తస్మిన్లో॒కే |
అ॒పాం ఫే॑నేన॒ శిర॑ ఉద॒వర్త॑యత్ | తదే॒నమ॑స్వ॒వర్త॑త | మి॒త్రద్రు॑గితి ॥ 7 ॥

స ఏ॒తాన॑పా॒మార్గా॑న॒జన॑యత్ | తాన॑జహోత్ | తైర్వై స ర॒క్షాగ్ం॑స్యపాహత |
యద॑పా॒మార్గ॑హోమో భవతి | రక్ష॑సామపహ॒త్యై | ఏకో॒ల్ము॒కేన॑ యన్తి | తద్ధి రక్ష॑సాం
భా॒గధే॑యమ్ | ఇ॒మాన్ది॑శం యన్తి | ఏ॒షా వై రక్ష॑సాం దిక్ | స్వా॒యామే॑వ ది॒శి రక్షాగ్ం॑సి
హన్తి ॥ 8 ॥

స్వకృ॑త ఇరి॒ణే జ॒హోతి॑ ప్ర॒దరే॑ వా | ఏ॒తద్వై రక్ష॑సామాయతనమ్ | స్వ ఏ॒వాయ॑తనే
రక్షాగ్ం॑సి హన్తి | ప॒ర్ణమ॑యేన స్రు॒వేణ॑ జహోతి | బ్ర॒హ్మ వై ప॒ర్ణః | బ్ర॒హ్మణై॑వ రక్షాగ్ం॑సి
హన్తి | దే॒వస్య॑ త్వా స॒వితుః॑ ప్ర॒సవ॑ ఇ॒త్యాహ॑ | స॒విత్ప్ర॑సూత ఏ॒వ రక్షాగ్ం॑సి హన్తి |
హ॒తగ్ం రక్షోఽవ॑ధిష్మ రక్ష ఇ॒త్యాహ॑ | రక్ష॑సాగ్ం స్తు॒త్యై | యద్వ॑న్తే తద్దక్షి॑ణా
నిర॑వ॒త్యై | అప్ర॑తిక్ష॒మాయ॑న్తి | రక్ష॑సామన్తర్హి॒త్యై ॥ 9 ॥

యచ్ఛతి వరుణం తృతీయం విజిత్యా అస్పజత సమృద్ధ్యై హనో మిత్రద్రుగితి హన్తి స్తుత్యై శ్రీణి చ ॥ [1]

ధా॒త్రే పు॒రోడా॑శం ద్వాద॒శక॑పా॒లం ని॑ర్వపతి | సం॒వ॒త్స॒రో వై ధా॒తా | సం॒వ॒త్స॒రేణై॑వాస్మై
ప్ర॒జాః ప్ర॒జన॑యతి | అ॒న్వేవా॒స్మా అ॒ను॒మతి॑ర్మ॒న్యతే॑ | రా॒తే రా॒కా | ప్ర సీ॒నీవా॑లీ
జ॒నయ॑తి | ప్ర॒జాన్వే॑వ ప్ర॒జాతా॑సు కు॒హ్వో వాచం॑ దధాతి | మి॒థునౌ గా॒వౌ దక్షి॑ణా
సమృద్ధ్యై | ఆ॒గ్నా॒వైష్ణ॒వమే॑కాదశకపా॒లం ని॑ర్వపతి | ఐ॒న్ద్రా॒వైష్ణ॒వమే॑కాదశకపా॒లమ్ ॥ 10 ॥
వైష్ణ॒వం త్రి॑కపా॒లమ్ | వీ॒ర్యం॑ వా అ॒గ్నిః | వీ॒ర్యమి॑న్ద్రః | వీ॒ర్యం॑ వి॒ష్ణుః | ప్ర॒జా ఏ॒వ

ప్రజాతా వీర్యే ప్రతిష్ఠాపయతి | తస్మాత్ప్రజా వీర్యావతీః | వామన ఋషభో వహీ
దక్షిణా | యద్వహీ | తేనాగ్నేయః | యద్వషభః || 11 ||

తేనైన్ద్రః | యద్వామనః | తేన వైష్ణవః సమృద్ధ్యై | అగ్నిషోమీయమేకాదశకపాలం
నిర్వపతి | ఇన్ద్రాసోమీయమేకాదశకపాలమ్ | సౌమ్యం చరుమ్ | సోమో వై రేతోధాః |
అగ్నిః ప్రజానాం ప్రజనయితా | వృద్ధానామిన్ద్రః ప్రదాపయితా | సోమ ఏవాస్మై రేతో
దధాతి || 12 ||

అగ్నిః ప్రజాం ప్రజనయతి | వృద్ధామిన్ద్రః ప్రయచ్ఛతి | బభ్రుర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై |
సోమోపౌష్ఠం చరుం నిర్వపతి | ఇన్ద్రోపౌష్ఠం చరుమ్ | సోమో వై రేతోధాః | పూషా
పశూనాం ప్రజనయితా | వృద్ధానామిన్ద్రః ప్రదాపయితా | సోమ ఏవాస్మై రేతో దధాతి |
పూషా పశూన్ప్రజనయతి || 13 ||

వృద్ధానిన్ద్రః ప్రయచ్ఛతి | పౌష్ఠశ్చరుర్భవతి | ఇయం వై పూషా | అస్యామేవ
ప్రతితిష్ఠతి | శ్యామో దక్షిణా సమృద్ధ్యై | బహు వై పురుషో మేధ్యముపగచ్ఛతి |
వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి | సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వానరః |
సంవత్సరేణైవైనగ్గ్ స్వదయతి | హిరణ్యం దక్షిణా || 14 ||

పవిత్రం వై హిరణ్యమ్ | పునాత్యేవైనమ్ | బహు వై రాజన్యోఽన్యతం కరోతి | ఉప
జామ్యై హరతే | జినాతి బ్రాహ్మణమ్ | వదత్యన్యతమ్ | అన్యతే ఖలు వై క్రియమాణే
వరుణో గృహ్లాతి | వారుణం యవమయం చరుం నిర్వపతి | వరుణపాశాదేవైనం
ముఞ్చతి | అశ్వో దక్షిణా | వారుణో హి దేవతయాఽశ్వః సమృద్ధ్యై || 15 ||

ఇన్ద్రావైష్ణవమేకాదశకపాలం యద్వషభో దధాతి పూషా పశూన్ప్రజనయతి హిరణ్యం దక్షిణా దక్షిణైకం చ || [2]

రత్నినామేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి | ఏతే వై రాష్ట్రస్య ప్రదాతారః | ఏతేఽపాదాతారః |
య ఏవ రాష్ట్రస్య ప్రదాతారః | యేఽపాదాతారః | త ఏవాస్మై రాష్ట్రం ప్రయచ్ఛన్తి |
రాష్ట్రమేవ భవతి | యత్సమాహృత్య నిర్వపేత్ | అరత్నినః స్యుః | యథాయథం
నిర్వపతి రత్నిత్వాయ || 16 ||

యత్సద్యో నిర్వపేత్ | యావత్తిమేకేన హవిషాఽఽశిషమవ రున్ధే | తావత్తిమవరున్ధిత |
 అన్వహన్నిర్వపతి | భూయసీమేవాశిషమవ రున్ధే | భూయసో యజ్ఞక్రతూనుపైతి |
 బార్హస్పత్యం చరుం నిర్వపతి బ్రహ్మణో గృహే | ముఖత ఏవాస్మై బ్రహ్మ సగ్గ్యతి |
 అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రమన్వారమ్భయతి | శితిప్రప్తో దక్షిణా సమృద్ధ్యై || 17 ||

ఐన్ద్రమేకాదశకపాలగ్ం రాజన్యస్య గృహే | ఇన్ద్రియమేవావ రున్ధే | ఋషభో దక్షిణా
 సమృద్ధ్యై | ఆదిత్యం చరుం మహిష్యై గృహే | ఇయం వా అదీతిః | అస్యామేవ
 ప్రతితిష్ఠతి | ధేనుర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై | భగాయ చరుం వావాతాయై గృహే |
 భగమేవాస్మిన్దధాతి | విచిత్తగర్భా పష్టాహి దక్షిణా సమృద్ధ్యై || 18 ||

నైర్ఋతం చరుం పరివృక్త్యై గృహే కృష్ణానాం వ్రీహీణాం నఖనిర్భిన్నమ్ |
 పాప్మానమేవ నిర్ఋతిం నిరవదయతే | కృష్ణా కూటా దక్షిణా సమృద్ధ్యై |
 ఆగ్నేయమష్టాకపాలగ్ం సేనానో గృహే | సేనామేవాస్య సగ్గ్యతి | హిరణ్యం దక్షిణా
 సమృద్ధ్యై | వారుణం దశకపాలగ్ం సూతస్య గృహే | వరుణసవమేవావ రున్ధే |
 మహానిరష్టో దక్షిణా సమృద్ధ్యై | మారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామణ్యో గృహే || 19 ||

అన్నం వై మరుతః | అన్నమేవావ రున్ధే | పృశ్నిర్దక్షిణా సమృద్ధ్యై | సావిత్రం
 ద్వాదశకపాలం క్షత్తుర్గృహే ప్రసూత్యై | ఉపధ్వస్తో దక్షిణా సమృద్ధ్యై | ఆశ్వినం
 ద్వికపాలగ్ం సఙ్గహితుర్గృహే | అశ్వినౌ వై దేవానాం భిషజౌ | తాభ్యామేవాస్మై భేషజం
 కరోతి | సవాత్యో దక్షిణా సమృద్ధ్యై | పౌష్ణం చరుం భాగదుఘస్య గృహే || 20 ||

అన్నం వై పూషా | అన్నమేవావ రున్ధే | శ్యామో దక్షిణా సమృద్ధ్యై | రౌద్రం గావీధుకం
 చరుమక్షావాపస్య గృహే | అన్తత ఏవ రుద్రం నిరవదయతే | శబల ఉద్వారో దక్షిణా
 సమృద్ధ్యై | ద్వాదశైతాని హవీగ్ంషి భవన్తి | ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః |
 సంవత్సరేణైవాస్మై రాష్ట్రమవరున్ధే | రాష్ట్రమేవ భవతి || 21 ||

యన్న ప్రతి నిర్వపేత్ | రత్నిన ఆశిషోఽవరున్ధీరన్ | ప్రతినిర్వపతి | ఇన్ద్రాయ సుత్రామే
 పురోడాశమేకాదశకపాలమ్ | ఇన్ద్రాయాగ్ంహోముచే | ఆశిష ఏవావరున్ధే | ఆయం నో
 రాజా వృత్రహా రాజా భూత్వా వృత్రం వధ్యాదిత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా శాస్తే |
 మైత్రాబార్హస్పత్యం భవతి | శ్వేతాయై శ్వేతవత్సాయై దుగ్ధే || 22 ||

బార్హస్పత్యే మైత్రమపి దధాతి | బ్రహ్మ చైవాస్మై క్షత్రం చ సమీచీ దధాతి | అథో
 బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రం ప్రతిష్ఠాపయతి | బార్హస్పత్యేన పూర్వేణ ప్రచరతి | ముఖత ఏవాస్మై
 బ్రహ్మ సగ్గ్యతి | అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రమన్వారమభయతి | స్వయం కృతా
 వేదిర్భవతి | స్వయం దినం బర్హిః | స్వయం కృత ఇధ్మః | అనభిజితస్యాభిజిత్యై |
 తస్మాద్రాజ్ఞామరణ్యమభిజితమ్ | సైవ శ్వేతా శ్వేతవత్సా దక్షిణా సమృద్ధ్యై || 23 ||

రత్నితాయ సమృద్ధ్యై పష్టాహి దక్షిణా సమృద్ధ్యై రామణ్యో గృహ భాగదుఘస్య గృహ భవతి దుగ్ధేఽభిజిత్యై దేవ చ || [3]

దేవసువామేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి | ఏతావన్తో వై దేవానాగ్ం సవాః | త ఏవాస్మై
 సవాన్ప్రయచ్ఛన్తి | త ఏనగ్ం సువన్తే | అగ్నిరేవైనం గృహపతీనాగ్ం సువతే | సోమో
 వనస్పతీనామ్ | రుద్రః పశూనామ్ | బృహస్పతిర్వాచామ్ | ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానామ్ | మిత్రః
 సత్యానామ్ || 24 ||

వరుణో ధర్మపతీనామ్ | ఏతదేవ సర్వం భవతి | సవితా త్వా ప్రసవానాగ్ం సువతామితి
 హస్తం గృహ్ణాతి ప్రసూత్యై | యే దేవా దేవః సువః స్థేత్యాహ | యథాయజురేవైతత్ |
 మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయేత్యాహ |
 ఆశిషమేవైతామా శాస్తే | ఏష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాగ్ం
 రాజేత్యాహ | తస్మాత్సమరాజానో బ్రాహ్మణాః | ప్రతి త్యన్నామ
 రాజ్యమధాయిత్యాహ || 25 ||

రాజ్యమేవాస్మిన్ప్రతిదధాతి | స్వాం తనువం వరుణో అశిశ్రేదిత్యాహ |
 వరుణసవమేవావరున్ధే | శుచేర్మిత్రస్య వ్రత్యా అభూమేత్యాహ | శుచిమేవైనం వ్రత్యం
 కరోతి | అమన్మహి మహత ఋతస్య నామేత్యాహ | మనుత ఏవైనమ్ | సర్వే వ్రాతా

వరుణస్యాభూవన్నిత్యాహ | సర్వవ్రాతమేవైనం కరోతి | వి మిత్ర
ఏవైరరాతిమతారీదిత్యాహ || 26 ||

అరాతిమైవైనం తారయతి | అసూషదంత యజ్ఞయా ఋతేనేత్యాహ |
స్వదయత్యేవైనమ్ | వ్య త్రితో జరిమాణం న ఆనడిత్యాహ | ఆయురేవాస్మిన్దధాతి |
ద్వాభ్యాం విమృష్టే | ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై | అగ్నిషోమీయస్య చైకాదశకపాలస్య
దేవసువాం చ హవిషామగ్నయే నిష్పక్వతే సమవద్యతి | దేవతాభిరేవైనముభయతః
పరిగృహ్ణాతి | విష్ణుక్రమాన్కృమతే | విష్ణురేవ భూత్వేమాత్లోకానభిజయతి || 27 ||

సత్యానామధాయాత్యాహతారీదిత్యాహ క్రమత ఏకం చ || [4]

అర్థతః స్థేతి జహోతి | ఆహుత్యైవైనా నిష్క్రియ గృహ్ణాతి | అథో
హవిష్కృతానామేవాభిఘృతానాం గృహ్ణాతి | వహన్తీనాం గృహ్ణాతి | ఏతా వా అపాగ్ం
రాష్ట్రమ్ | రాష్ట్రమేవాస్మై గృహ్ణాతి | అథో శ్రియమేవైనముభివహన్తి | అపాం
పతిరసీత్యాహ | మిథునమేవాకః | వృషాఽస్యూర్మిరిత్యాహ || 28 ||

ఊర్మిమస్తమేవైనం కరోతి | వృషసేనోఽసీత్యాహ | సేనామేవాస్య సగ్గ్యతి | వ్రజక్షితః
స్థేత్యాహ | ఏతా వా అపాం విశః | విశమేవాస్మై పర్యూహతి | మరుతామోజః
స్థేత్యాహ | అన్నం వై మరుతః | అన్నమేవావరుణే | సూర్యవర్చసః స్థేత్యాహ || 29 ||

రాష్ట్రమేవ వర్చస్వ్యకః | సూర్యత్వచసః స్థేత్యాహ | సత్యం వా ఏతత్ | యద్వర్షతి |
అన్యతం యదాతపతి వర్షతి | సత్యాన్యతే ఏవావరుణే | నైనగ్ం సత్యాన్యతే ఉదితే
హిగ్గ్స్తః | య ఏవం వేదః | మాన్దాః స్థేత్యాహ | రాష్ట్రమేవ బ్రహ్మవర్చస్యకః || 30 ||

వాశాః స్థేత్యాహ | రాష్ట్రమేవ వశ్యకః | శక్వరీః స్థేత్యాహ | ప్రశవో వై శక్వరీః |
పశూనేవావరుణే | విశ్వభృతః స్థేత్యాహ | రాష్ట్రమేవ పయస్వ్యకః | జనభృతః
స్థేత్యాహ | రాష్ట్రమేవేంద్రియావ్యకః | అగ్నేస్తేజస్యాః స్థేత్యాహ || 31 ||

రాష్ట్రమేవ తేజస్వ్యకః | అపామోషధీనాగ్ం రసః స్థేత్యాహ | రాష్ట్రమేవ మధవ్యమకః |
సారస్వతం గ్రహం గృహ్ణాతి | ఏషా వా అపాం పృష్ఠమ్ | యత్సరస్వతీ |

పుష్పమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి। షోడశభిర్గృహాతి। షోడశకలో వై పురుషః।
 యావానేవ పురుషః। తస్మిన్విర్యం దధాతి। షోడశభిర్జుహోతి షోడశభిర్గృహాతి।
 ద్వాత్రిగ్ంశతృమ్పద్యవై। ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరాన్మష్టక్। వాగన్మష్టపసర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి।
 వాచైవైనగ్ం సర్వేభిశ్చన్దోభిరభిషిజ్ఞాతి॥ 32 ॥

ఊర్విరిత్యాహ సూర్యవర్చసః స్థేత్యాహ బ్రహ్మవర్చసకష్టజస్యాః స్థేత్యాహైవ పురుషః షట్ చ॥ [5]

దేవీరాపః సం మధుమతీర్మధుమతిభిః సృజ్యధ్వమిత్యాహ। బ్రహ్మజైవైనాః సగ్ం
 సృజతి। అనాధృష్టాః సిద్ధతేత్యాహ। బ్రహ్మజైవైనాః సాదయతి। అన్తరా హోతుశ్చ
 ధిష్ణియం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినశ్చ సాదయతి। ఆగ్నేయో వై హోతా। ఐన్ద్రో
 బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసి। తేజసా చైవేన్ద్రియేణ చోభయతో రాష్ట్రం పరిగృహాతి।
 హిరణ్యేనోత్పనాతి। ఆహుత్యై హి ప్రవిత్రాభ్యాముత్పన్నాన్తి వ్యావృత్యై॥ 33 ॥

శతమానం భవతి। శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియః। ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి।
 అనిభృష్టమసీత్యాహ। అనిభృష్టగ్ హ్యేతత్। వాచో బన్ధురిత్యాహ। వాచో హ్యేష
 బన్ధుః। తప్రోజా ఇత్యాహ। తప్రోజా హ్యేతత్। సోమస్య దాత్రమసీత్యాహ॥ 34 ॥

సోమస్య హ్యేతద్దాత్రమ్। శుక్రా వః శుక్రేణోత్పన్నామిత్యాహ। శుక్రా హ్యేషః। శుక్రగ్ం
 హిరణ్యమ్। చన్ద్రాశ్చన్ద్రేణేత్యాహ। చన్ద్రా హ్యేషః। చన్ద్రగ్ం హిరణ్యమ్। అమృతా
 అమృతేనేత్యాహ। అమృతా హ్యేషః। అమృతగ్ం హిరణ్యమ్॥ 35 ॥

స్వాహా రాజసూయాయేత్యాహ। రాజసూయాయ హ్యేనా ఉత్పన్నాతి। సధమాదో
 ద్యుమ్నినీరూర్జ ఏతా ఇతి వారుణ్యరాచ్చ గృహాతి। వరుణసవమేవావరున్ధే। ఏకయా
 గృహాతి। ఏకధైవ యజమానే వీర్యం దధాతి। క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్య యోనిరసీతి
 తార్వ్యం చోష్ణిషం చ ప్రయచ్ఛతి సయోనిత్వాయ। ఏకశతేన దర్భపుజ్జీలైః పవయతి।

శతాయుర్వై పురుషః శతవీర్యః। ఆత్మైకశతః॥ 36 ॥

యావానేవ పురుషః। తస్మిన్విర్యం దధాతి। దధ్యాశయతి। ఇన్ద్రియమేవావ రున్ధే।

ఉదుమ్బరమాశయతి | అన్నాద్యసావరుద్ధ్యై | శప్పాణ్యాశయతి | సురాబలిమేవైనం
కరోతి | ఆవిద ఏతా భవంతి | ఆవిదమేవైనం గమయంతి || 37 ||

అగ్నిరేవైనం గార్హపత్యేనావతి | ఇన్ద్ర ఇన్ద్రియేణ | పూషా పశుభిః | మిత్రావరుణౌ
ప్రాణాపానాభ్యామ్ | ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛత్ | స దివమలిఖత్ |
సోఽర్హః పన్థా అభవత్ | స ఆవిన్నే ద్యావాపృథివీ ధృతవ్రతే ఇతి ద్యావాపృథివీ
ఉపాధావత్ | స ఆభ్యామేవ ప్రసూత ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రం ప్రాహరత్ | ఆవిన్నే
ద్యావాపృథివీ ధృతవ్రతే ఇతి యదాహ || 38 ||

ఆభ్యామేవ ప్రసూతో యజమానో వజ్రం భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరతి | ఆవిన్నా
దేవ్యదీతిర్విశ్వరూపీత్యాహ | ఇయం వై దేవ్యదీతిర్విశ్వరూపీ | అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి |
ఆవిన్నోఽయమసావాముష్యాయణోఽస్యాం విశ్వస్మిన్రాష్ట్ర ఇత్యాహ | విశ్వేవైనగ్ం
రాష్ట్రేణ సమర్థయతి | మహతే క్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే
జానరాజ్యాయేత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా శాస్తే | ఏష వో భరతా రాజా సోమోఽస్మాకం
బ్రాహ్మణానాగ్ం రాజేత్యాహ | తస్మాతోమరాజానో బ్రాహ్మణాః || 39 ||

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్తఘ్న ఇతి ధనుః ప్రయచ్ఛతి విజిత్యై | శత్రుబాధనాః స్థితిషూన్ |
శత్రూనేవాస్య బాధంతే | పాత మా ప్రత్యఞ్చం పాత మా తిర్యఞ్చమన్వఞ్చం మా
పాతేత్యాహ | తిస్రో వై శరవ్యాః | ప్రతీచీ తిరశ్చ్యూనూచీ | తాభ్య ఏవైనం పాన్తి | దిగ్భ్య
మా పాతేత్యాహ | దిగ్భ్య ఏవైనం పాన్తి | విశ్వాభ్యో మా నాష్ట్రాభ్యః పాతేత్యాహ |
అపరిమితాదేవైనం పాన్తి | హిరణ్యవర్ణావుషసాం విరోక ఇతి త్రిష్టుభా బాహూ
ఉద్గృహ్ణాతి | ఇన్ద్రియం వై వీర్యం త్రిష్టుక్ | ఇన్ద్రియమేవ వీర్యముపరిష్టాదాత్మన్ధత్యై || 40 ||

వా్యవృత్త్యై దాత్రమసీత్యాహమృతగ్ం హిరణ్యమేకశతో గమయన్త్యాహ బ్రాహ్మణా నాష్ట్రాభ్యః పాతేత్యాహ చత్వారి చ || [6]

దిశో వ్యాస్థాపయతి | దిశామభిజిత్యై | యదను ప్రక్రామేత్ | అభి దిశో జయేత్ | ఉత్తు
మాద్యేత్ | మనసాఽను ప్రక్రామతి | అభి దిశో జయతి | నోన్మాద్యతి | సమిధమా
తిష్ఠేత్యాహ | తేజ ఏవావరున్ధే || 41 ||

ఉగ్రామా తిష్ఠేత్యాహ | ఇన్ద్రియమేవావరున్ధే | విరాజమాతిష్ఠేత్యాహ |

అన్నాద్యమేవావరున్ధే | ఉదీచీమా తిష్ఠేత్యాహ | ప్రశూనేవావరున్ధే |

ఊర్ధ్వామాతిష్ఠేత్యాహ | సువర్గమేవ లోకమభిజయతి | అనూజ్ఞహితే | సువర్గస్య లోకస్య
సమష్ట్యై || 42 ||

మారుత ఏష భవతి | అన్నం వై మరుతః | అన్నమేవావరున్ధే | ఏకవిగ్ంశతికపాతో
భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై | యోఽరణ్యేఽనువాకోఽగ్రణః | తం మధ్యత ఉపదధాతి | గ్రామ్యైరేవ
ప్రశుభిరారణ్యాన్ప్రశూన్పరి గృహ్లాతి | తస్మాద్గ్రామ్యైః ప్రశుభిరారణ్యాః ప్రశవః
పరిగృహితాః | పృథీర్వైస్యః | అభ్యషిచ్యత || 43 ||

స రాష్ట్రం నాభవత్ | స ఏతాని పార్థాన్యపశ్యత్ | తాన్యజహోత్ | తైర్వై స
రాష్ట్రమభవత్ | యత్పార్థాని జహోతి | రాష్ట్రమేవ భవతి | బార్హస్పత్యం
పూర్వేషాముత్తమం భవతి | ఇన్ద్రముత్తరేషాం ప్రథమమ్ | బ్రహ్మ చైవాస్మై క్షత్రం చ సమీచీ
దధాతి | అథో బ్రహ్మన్నేవ క్షత్రం ప్రతిష్ఠాపయతి || 44 ||

షట్పురస్తాదభిషేకస్య జహోతి | షడ్గుపరిష్టాత్ | ద్వాదశ సమృద్యన్తే | ద్వాదశ మాసాః
సంవత్సరః | సంవత్సరః ఖలు వై దేవానాం పూః | దేవానామేవ పురం మధ్యతో
వ్యవసర్పతి | తస్య స కుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి | భూతానామవేష్టిర్బుహోతి | అత్రాత్ర
వై మృత్యుర్జాయతే | యత్రయత్రైవ మృత్యుర్జాయతే | తత ఏవైనమవయజతే |
తస్మాద్రాజసూయేనేజానో నాభిచరితవై | ప్రత్యగేనమభిచారః స్ప్రణుతే || 45 ||

రున్ధే సమష్ట్యా అసిచ్యత స్థాపయతి జాయతే పశ్య చ || [7]

సోమస్య తిష్ఠిరసి తవేవ మే తిష్ఠిర్భూయాదితి శార్దూలచర్మోపస్తృణాతి | యైవ సోమే
తిష్ఠిషిః | యా శార్దూలే | తామేవావరున్ధే | మృత్యోర్వా ఏష వర్ణః | యచ్ఛార్దూలః |
అమృతగ్ం హిరణ్యమ్ | అమృతమసి మృత్యోర్మా ప్రాహితి హిరణ్యముపాస్యతి |
అమృతమేవ మృత్యోరన్తర్ధతే | శతమానం భవతి || 46 ||

శతాయుః పురుషః శతేంద్రియః। ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి। దిద్యోస్మా
 పాహిత్వపరిష్టాదధి నిదధాతి। ఉభయత ఏవాస్మై శర్మ దధాతి। అవేష్టా దన్దశూకా ఇతి
 క్షీబగ్ం సీసేన విధ్యతి। దన్దశూకానేవావయజతే। తస్మాత్క్షీబం దన్దశూకా దగ్ంశుకాః।
 నిరస్తం నముచేః శిర ఇతి లోహితాయసం నిరస్యతి। పాప్మానమేవ నముచిం
 నిరవదయతే। ప్రాణా ఆత్మనః పూర్వేఽభిషిచ్యా ఇత్యాహుః॥ 47 ॥

సోమో రాజా వరుణః। దేవా ధర్మసువశ్చ యే। తే తే వాచగ్ం సువంతాం తే తే ప్రాణగ్ం
 సువంతామిత్యాహుః। ప్రాణానేవాఽఽత్మనః పూర్వానభిషిజ్ఞాచితి। యద్బ్రూయాత్।
 అగ్నేస్త్యా తేజసాఽభిషిజ్ఞాచిమితి। తేజస్వ్యేవ స్యాత్। దుశ్చర్మా తు భవేత్। సోమస్య
 త్యా ద్యుమ్నేనాభిషిజ్ఞాచిమిత్యాహుః। సోమ్యా వై దేవతయా పురుషః॥ 48 ॥
 స్వయైవైనం దేవతయాఽభిషిజ్ఞాచితి। అగ్నేస్తేజసేత్యాహుః। తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి।
 సూర్యస్య వర్చసేత్యాహుః। వర్చ ఏవాస్మిన్దధాతి। ఇన్ద్రస్యేంద్రియేణేత్యాహుః।
 ఇన్ద్రయమేవాస్మిన్దధాతి। మిత్రావరుణయోర్వీర్యేణేత్యాహుః। వీర్యమేవాస్మిన్దధాతి।
 మరుతామోజసేత్యాహుః॥ 49 ॥

ఓజ ఏవాస్మిన్దధాతి। క్షత్రాణాం క్షత్రపతిరసీత్యాహుః। క్షత్రాణామేవైనం క్షత్రపతిం కరోతి।
 అతి దివస్వాహిత్యాహుః। అత్యన్యాన్వాహితి వావైతదాహుః।
 సమావవృత్రన్నధరాగుదీచీరిత్యాహుః। రాష్ట్రమేవాస్మిన్ద్రువమకః। ఉచ్ఛేషణేన జహోతి।
 ఉచ్ఛేషణభాగో వై రుద్రః। భాగధేయేనైవ రుద్రం నిరవదయతే॥ 50 ॥

ఉదజ్వురేత్యాగ్నిధ్యే జహోతి। ఏషా వై రుద్రస్య దిక్। స్వాయామేవ దిశి రుద్రం
 నిరవదయతే। రుద్ర యత్తే క్రయీ పరం నామేత్యాహుః। యద్వా అస్య క్రయీ పరం
 నామ। తేన వా ఏష హినస్తి। యగ్ం హినస్తి। తేనైవైనగ్ం సహ శమయతి। తస్మై
 హుతమసి యమేష్టమసీత్యాహుః। యమాదేవాస్య మృత్యుమవయజతే॥ 51 ॥

ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్య ఇతి తస్యై గృహే జహుయాత్। యాం కామయేత

రాష్ట్రమస్యై ప్రజా స్యాదితి | రాష్ట్రమేవాస్యై ప్రజా భవతి |

పర్ణమయేనాధ్వర్యురభిషిచ్ఛతి | బ్రహ్మవర్చసమేవాస్మిన్విషిం దధాతి | ఔదుమ్బరేణ
రాజన్యః | ఊర్జమేవాస్మిన్నన్నాద్యం దధాతి | ఆశ్వత్థేన వైశ్యః | విశమేవాస్మిన్పుష్టిం
దధాతి | వైయగ్రోధేన జన్యః | మిత్రాణ్యేవాస్మై కల్పయతి | అథో ప్రతిష్ఠిత్యై || 52 ||

భవత్సాహుః పురుష ఒజసేత్సాహ నిరవదయతే యజతే జన్యో దేవ వ || _____ [8]

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్తఘ్న ఇతి రథముపావహరతి విజిత్యై | మిత్రావరుణయోస్తావ
ప్రశాస్త్రోః ప్రశిషా యునజ్జిత్యాహ | బ్రహ్మణైవైనం దేవతాభ్యాం యునక్తి | ప్రష్టివాహినం
యునక్తి | ప్రష్టివాహి వై దేవరథః | దేవరథమేవాస్మై యునక్తి | త్రయోఽశ్వా భవన్తి |
రథశ్చతుర్థః | ద్వా సవ్యేష్ఠసారథీ | షట్సంపుద్యన్తే || 53 ||

షడ్వా ఋతవః | ఋతుభిరేవైనం యునక్తి | విష్ణుక్రమాన్క్రమతే | విష్ణురేవ
భూత్వేమాత్లోకానభిజయతి | యః క్షత్రియః ప్రతిహితః | సోఽన్వారభతే | రాష్ట్రమేవ
భవతి | త్రిష్టుభాఽన్వారభతే | ఇన్ద్రియం వై త్రిష్టుక్ | ఇన్ద్రియమేవ యజమానే
దధాతి || 54 ||

మరుతాం ప్రసవే జేషమిత్యాహ | మరుద్భిరేవ ప్రసూత ఉజ్జయతి | ఆప్తం మన
ఇత్యాహ | యదేవ మనసైస్పీత్ | తదాపత్ | రాజన్యం జినాతి | అనాక్రాంత ఏవాక్రమతే |
వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్థ్యతే | యో రాజన్యం జినాతి | సమహమిన్ద్రియేణ
వీర్యేణేత్యాహ || 55 ||

ఇన్ద్రియమేవ వీర్యమాత్మన్ధతే | పశూనాం మన్యురసి తవేవ మే మన్యురూభయాదితి
వారాహి ఉపానహోవుప ముఞ్చతే | పశూనాం వా ఏష మన్యుః | యద్వరాహః | తేనైవ
పశూనాం మన్యుమాత్మన్ధతే | అభి వా ఇయగ్ం సుషువాణం కామయతే |
తస్యేశ్వరేన్ద్రియం వీర్యమాదాతోః | వారాహి ఉపానహోవుపముఞ్చతే | అస్యా
ఏవాన్తర్ధతే | ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యానాత్మ్యై || 56 ||

నమో మాత్రే పృథివ్యా ఇత్యాహాహిగ్ంసాయై । ఇయదస్యాయురస్యాయుర్మే
 ధేహిత్యాహ । ఆయురేవాత్మన్ధతే । ఊర్గస్యూర్జం మే ధేహిత్యాహ । ఊర్జమేవాత్మన్ధతే ।
 యుజ్జసి వరోచసి వరోచ మయి ధేహిత్యాహ । వర్చ ఏవాత్మన్ధతే । ఏకథా బ్రహ్మణ
 ఉపహరతి । ఏకధైవ యజమాన ఆయురూర్జం వరోచ దధాతి । రథవిమోచనీయా
 జహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ 57 ॥

త్రయోఽశ్వా భవన్తి । రథశ్చతుర్థః । తస్మాచ్చతుర్జుహోతి । యదుభౌ
 సహవతిష్ఠేతామ్ । సమానం లోకమీయాతామ్ । సహ సజ్గ్రహీత్రా రథవాహనే
 రథమాదధాతి । సువర్గాదేవైనం లోకాదన్తర్దధాతి । హగ్ంసః శుచిషదిత్యాదధాతి ।
 బ్రహ్మణైవైనముపావహరతి । బ్రహ్మణాఽఽదధాతి । అతిచ్ఛన్దసాఽఽదధాతి ।
 అతిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి చన్దాగ్ంసి । సర్వేభిరేవైనం చన్దోభిరాదధాతి । వర్షా వా ఏషా
 ఛన్దసామ్ । యదతిచ్ఛన్దాః । యదతిచ్ఛన్దసా దధాతి । వర్షైవైనగ్ం సమానానాం
 కరోతి ॥ 58 ॥

పద్యవై దధాతి సీర్షణేత్యాహానాత్వై ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మణాఽఽదధాతి సప్త చ ॥ [.]

మిత్రోఽసి వరుణోఽసీత్యాహ । మైత్రం వా అహః । వారుణీ రాత్రిః ।
 అహోరాత్రాభ్యామేవైనముపావహరతి । మిత్రోఽసి వరుణోఽసీత్యాహ । మైత్రో వై
 దక్షిణః । వారుణః సవ్యః । వైశ్వదేవ్యామిజ్ఞా । స్వమేవైనౌ భాగధేయముపావహరతి ।
 సమహం విశ్వేర్దేవైరిత్యాహ ॥ 59 ॥

వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః । తా ఏవాద్యోః కురుతే । క్షత్రస్య నాభిరసి క్షత్రస్య
 యోనిరసీత్యధీవాసమాస్తుణాతి సయోనిత్వాయ । స్యోనామా సీద సుషదామా
 సీదేత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । మా త్వా హిగ్ంసీన్మా మా
 హిగ్ంసీదిత్యాహాహిగ్ంసాయై । నిషసాద ధృతవ్రతో వరుణః పస్త్యాస్వా సామ్రాజ్యాయ
 సుక్రతురిత్యాహ । సామ్రాజ్యమేవైనగ్ం సుక్రతుం కరోతి । బ్రహ్మ(3)న్త్యగ్ం
 రాజన్బ్రహ్మఽసి సవితాఽసి సత్యసవ ఇత్యాహ । సవితారమేవైనగ్ం సత్యసవం

బ్రహ్మ(3)న్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మఽసీన్ద్రోఽసి సత్యజ్ఞా ఇత్యాహ | ఇన్ద్రమేవైనగ్ం
సత్యజ్ఞసం కరోతి | బ్రహ్మ(3)న్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మఽసి మిత్రోఽసి సుశేవ ఇత్యాహ |
మిత్రమేవైనగ్ం సుశేవం కరోతి | బ్రహ్మ(3)న్వగ్ం రాజన్బ్రహ్మసి వరుణోఽసి
సత్యధర్మేత్యాహ | వరుణమేవైనగ్ం సత్యధర్మాణం కరోతి | సవితాఽసి సత్యసవ
ఇత్యాహ | గాయత్రీమేవైతేనాభి వ్యాహరతి | ఇన్ద్రోఽసి సత్యజ్ఞా ఇత్యాహ |
త్రిష్టుభమేవైతేనాభి వ్యాహరతి || 61 ||

మిత్రోఽసి సుశేవ ఇత్యాహ | జగతీమేవైతేనాభి వ్యాహరతి | సత్యమేతా దేవతాః |
సత్యమేతాని ఛన్దాగ్ంసి | సత్యమేవావరుణే | వరుణోఽసి సత్యధర్మేత్యాహ |
అనుష్టుభమేవైతేనాభి వ్యాహరతి | సత్యాన్తతే వా అనుష్టుప్ | సత్యాన్తతే వరుణః |
సత్యాన్తతే ఏవావరుణే || 62 ||

వైనగ్ం సత్యాన్తతే ఉదితే హిగ్ంస్తః | య ఏవం వేద | ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్న ఇతి
స్ఫ్యం ప్రయచ్ఛతి | వజ్రో వై స్ఫ్యః | వజ్రేణైవాస్మా అవరపరగ్ం రన్ధయతి | ఏవగ్ం హి
తచ్ఛేయః | యదస్మా ఏతే రధ్యేయః | దిశోఽభ్యయగ్ం రాజాఽభూదితి
పశ్చాచ్ఛాన్ప్రయచ్ఛతి | ఏతే వై సర్వేఽయాః | అపరాజాయినమేవైనం కరోతి || 63 ||

ఓదనముద్బువతే | పరమేష్ఠి వా ఏషః | యదోదనః | పరమామేవైనగ్ శ్రియం
గమయతి | సుశ్లోకాః(4) సుమగ్గలాః(4) సత్యరాజా(3)నిత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా
శాస్తే | శౌనః శేపమాఖ్యాపయతే | వరుణపాశాదేవైనం ముఞ్చతి | పరః శతం భవతి |
శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియః | ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి | మారుతస్య
వైకవిగ్ంశతికపాలస్య వైశ్వదేవ్యై చామిషాయా అగ్నయే స్విష్టకృతే సమవద్యతి |
దేవతాభిరేవైనముభయతః పరి గృహ్ణాతి | అపాన్నప్తే స్వాహోర్జో నప్తే స్వాహాఽగ్నయే
గృహపతయే స్వాహేతి తిస్ర ఆహుతిర్జుహోతి | త్రయ ఇమే లోకాః | ఏషేవ లోకేషు ప్రతి

తిష్ఠతి ॥ 64 ॥

దే॒వైరి॑త్యా॒హ స॒త్యస॑వం క॒రోతి॑ త్రి॒ష్టభ॑మే॒వైతే॑సా॒భి వ్యా॑హ॒రతి॑ స॒త్యాన్ప॑తే ఏ॒వావ॑రు॒న్ధే క॒రోతి॑ శ॒తేన్ద్రి॑యః షట్ ష॥ _____ [10]

ఏ॒తదా॑బ్రాహ్మణాని ధా॒త్రే ర॒త్నిసా॑న్దే॒వసు॒వామ॒ర్థేతో దే॒వీర్ది॑శః సోమ॑స్యే॒స్త్రిస్య మి॒త్రో దశ॑ ॥ 10 ॥

ఏ॒తదా॑బ్రాహ్మణాని వైష్ణ॒వం త్రి॑క॒పాల॑మ॒న్నం వై పూ॑షా వా॒శాః స్థే॒త్యాహ॑ ది॒శో వ్యా॑స్థాప॒యత్యుద॑జ్జరే॒త్య బ్ర॑హ్మ(3)న్వ॒గ్ం

రా॒జఞ్చ॑తు॒ష్ఠిః ॥ 64 ॥

ఏ॒తదా॑బ్రాహ్మణాని ప్ర॒తి॑తిష్ఠతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే సప్తమః ప్రపాఠకః సమాప్తః ॥

॥ అష్టమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే అష్టమః ప్రపాఠకః ॥

వరుణస్య సుషువాణస్య దశధేన్వీయం వీర్యం పరాఽపతత్ । తత్సగ్ంస్సద్భిరను
సమసర్పత్ । తత్సగ్ంస్సపాగ్ం సగ్ంస్సత్త్వమ్ । అగ్నినా దేవేన ప్రథమేఽహన్నను
ప్రాయుజ్కు । సరస్వత్యా వాచా ద్వితీయే । సవిత్రా ప్రసవేన తృతీయే । పూష్ణా
పశుభిశ్చతుర్థే । బృహస్పతీనా బ్రహ్మణా పంచమే । ఇంద్రేణ దేవేన షష్ఠే । వరుణేన
స్వయా దేవతయా సప్తమే ॥ ౧ ॥

సోమేన రాజ్ఞాఽష్టమే । త్వష్ట్రా రూపేణ నవమే । విష్ణునా యజ్ఞేనాప్నోత్ ।
యత్సగ్ంస్సప్రో భవన్తి । ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమాన ఆప్నోతి । పూర్వాపూర్వా
వేదిర్భవతి । ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యావరుద్ధ్యై । పురస్తాదుపసదాగ్ం సౌమ్యేన ప్రచరతి ।
సోమో వై రేతోధాః । రేత ఏవ తద్దధాతి । అన్తరా త్వాష్ట్రేణ । రేత ఏవ హితం త్వష్ట్రా
రూపాణి వికరోతి । ఉపరిష్టాద్విష్ణవేన । యజ్ఞో వై విష్ణుః । యజ్ఞ ఏవాన్తతః ప్రతి
తిష్ఠతి ॥ ౨ ॥

సప్తమే దధాతి పంచ చ ॥

[౧]

జామి వా ఏతత్కుర్వన్తి । యత్సద్యో దీక్షయన్తి సద్యః సోమం క్రీణన్తి । పుణ్డరిస్తజాం
ప్రయచ్ఛత్యజామిత్వాయ । అఙ్గిరసః సువర్గం లోకం యన్తః । అపున దీక్షాతపసి
ప్రావేశయన్ । తత్పుణ్డరీకమభవత్ । యత్పుణ్డరిస్తజాం ప్రయచ్ఛతి । సాక్షాదేవ
దీక్షాతపసి అవరున్ధే । దశభిర్వత్సతరైః సోమం క్రీణాతి । దశాక్షరా విరాట్ ॥ ౩ ॥

అన్నం విరాట్ । విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధే । ముష్కరా భవన్తి సేన్ద్రత్వాయ ।
దశపేయో భవతి । అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై । శతం బ్రాహ్మణాః పిబన్తి । శతాయుః
పురుషః శతేన్ద్రియః । ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । సప్తదశగ్ స్తోత్రం భవతి । సప్తదశః

ప్రజాపతిః ॥ 4 ॥

ప్రజాపతేరాప్త్యై ప్రాకాశావధ్వర్యవే దదాతి । ప్రకాశమేవైనం గమయతి । స్రజముద్గాత్రే ।
వ్యేవాస్మై వాసయతి । రుక్మగ్ం హోత్రే । ఆదిత్యమేవాస్మా ఉన్నయతి । అశ్వం
ప్రస్తోతృప్రతిహర్తుభ్యమ్ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః । ప్రజాపతేరాప్త్యై ॥ 5 ॥

ద్వాదశ పష్ఠాహీర్బ్రహ్మణే । ఆయురేవావరుణే । వశాం మైత్రావరుణాయ । రాష్ట్రమేవ
వశ్యకః । ఋషభం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ంసినే । రాష్ట్రమేవేన్ద్రియావ్యకః । వాససీ
నేష్టాప్రోతృభ్యమ్ । పవిత్రే ఏవాస్యైతే । స్థూరి యవాచితమచ్ఛావాకాయ । అన్తత ఏవ
వరుణమవ యజతే ॥ 6 ॥

అనడాహమగ్నిధే । వహ్నిర్వా అనడాన్ । వహ్నిరగ్నిత్ । వహ్నినైవ వహ్ని
యజ్ఞస్యావరుణే । ఇన్ద్రియ సుషువాణస్య త్రేధేన్ద్రియం వీర్యం పరాఽపతత్ ।
భృగుస్తృతీయమభవత్ । శ్రాయస్తీయం తృతీయమ్ । సరస్వతీ తృతీయమ్ । భార్గవో
హోతా భవతి । శ్రాయస్తీయం బ్రహ్మసామం భవతి । వారవస్తీయమగ్నిష్టోమసామమ్ ।
సారస్వతీరపో గృహ్ణాతి । ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్యావరుణ్యై । శ్రాయస్తీయం బ్రహ్మసామం
భవతి । ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్వీర్యగ్ శ్రయతి । వారవస్తీయమగ్నిష్టోమసామమ్ ।
ఇన్ద్రియమేవాస్మిన్వీర్యం వారయతి ॥ 7 ॥

విరాట్ప్రజాపతిరశ్వః ప్రజాపతేరాప్త్యై యజతే బ్రహ్మసామం భవతి సప్త చ ॥ [2]

ఈశ్వరో వా ఏష దిశోఽనూన్మదితోః । యం దిశోఽను వ్యాస్థాపయన్తి ।
దిశామవేష్టయో భవన్తి । దిక్షేవ ప్రతి తిష్ఠత్యనున్మాదాయ । పశ్చా దేవతా యజతి ।
పశ్చా దిశః । దిక్షేవ ప్రతి తిష్ఠతి । హవిషోహవిష ఇష్టా
బార్హస్పత్యమభిఘారయతి । యజమానదేవత్యో వై బృహస్పతిః । యజమానమేవ
తేజసా సమర్థయతి ॥ 8 ॥

ఆదిత్యాం మల్హం గర్భిణీమా లభతే | మారుతీం పృశ్ణిం పష్టాహీమ్ | విశం చైవాస్మై
రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి | ఆదిత్యయా పూర్వయా ప్రచరతి | మారుత్యోత్తరయా |
రాష్ట్ర ఏవ విశమనుబధ్నాతి | ఉచ్చైరదిత్యాయా ఆశ్రవయతి | ఉపాగ్ంశు మారుత్యై |
తస్మాద్రాష్ట్రం విశమతివదతి | గర్భిణ్యాదిత్యా భవతి || 9 ||

ఇన్ద్రియం వై గర్భః | రాష్ట్రమేవేన్ద్రియావ్యకః | అగ్రరాభ మారుతీ | విద్వై మరుతః |
విశమేవ నిర్న్ద్రియామకః | దేవాసురాః సంయతౌ ఆసన్ | తే దేవా అశ్వినోః
పూషన్వాచః సత్యగ్ం సన్నిధాయ | అన్యతేనాసురానభ్యభవన్ | తేఽశ్వభ్యాం పూష్ణే
పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిరవపన్ | తతో వై తే వాచః సత్యమవారున్ధత || 10 ||

యదశ్వభ్యాం పూష్ణే పురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వపతి | అన్యతేనైవ
భ్రాతృవ్యానభిభూయ | వాచః సత్యమవరున్ధే | సరస్వతే సత్యవాచే చరుమ్ |
పూర్వమేవోదితమ్ | ఉత్తరేణాభి గృణాతి | సవిత్రే సత్యప్రసవాయ పురోడాశం
ద్వాదశకపాలం ప్రసూత్యై | దూతాన్ప్రహీణోతి | ఆవిద ఏతా భవన్తి | ఆవిదమేవైనం
గమయన్తి | అథో దూతేభ్య ఏవ న ఛిద్యతే | తిస్రధన్వగ్ం శుష్కదృతిర్దక్షిణా
సమృద్ధ్యై || 11 ||

అర్థయతి భవత్యరున్ధత గమయన్తి ద్వే చ || [3]

ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతి | తస్మాచ్ఛిశిరే కురుపశ్చాలాః ప్రాఞ్శ్చ యాన్తి |
సౌమ్యం చరుమ్ | తస్మాద్వసన్తం వ్యవసాయాదయన్తి | సావిత్రం ద్వాదశకపాలమ్ |
తస్మాత్పురస్తాద్యవనాగ్ం సవిత్రా విరున్ధతే | బార్హస్పత్యం చరుమ్ | సవిత్రైవ
విరుధ్య | బ్రహ్మణా యవానాదధతే | త్వాష్ట్రమష్టాకపాలమ్ || 12 ||

రూపాణ్యేవ తేన కుర్వతే | వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలమ్ | తస్మాజ్జఘన్యే వైదాఘే
ప్రత్యఞ్శ్చః కురుపశ్చాలా యాన్తి | సారస్వతం చరుం నిర్వపతి | తస్మాత్ప్రావృషి
సర్వా వాచో వదన్తి | పౌష్ణేన వ్యవస్యన్తి | మైత్రేణ కృషన్తే | వారుణేన విధృతా ఆసతే |
క్షేత్రపత్యేన పాచయన్తే | ఆదిత్యేనాదధతే || 13 ||

మాసి॑మా॒స్యే॒తాని॑ హ॒విగ్ంషి॑ ని॒రుప్యా॑ణీ॒త్యాహుః॑ । తే॒నైవ॒ర్తాన్ప్ర॑యు॒జ్కు ఇతి॑ । అ॒థో
ఖ॒ల్వాహుః॑ । కః సం॑వత్స॒రం జీ॑విష్య॒తీతి॑ । ష॒డేవ॑ పూ॒ర్వేద్యుర్ని॑రు॒ప్యాణి॑ ।
ష॒డుత్త॑రే॒ద్యుః । తే॒నైవ॒ర్తాన్ప్ర॑యు॒జ్కే । దక్షి॑ణో రథ॒వాహ॑న॒వాహః॑ పూ॒ర్వేషాం॑ దక్షి॑ణా ।
ఉత్త॑ర ఉత్త॑రే॒షామ్ । సం॑వత్స॒రస్యై॒వాన్తౌ యు॑నక్తి । సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్య॑ స॒మష్ట్యై॑ ॥ 14 ॥

తావప్రమప్రాకపాలం దధతే యునక్త్యేకం చ ॥ [4]

ఇన్ద్ర॑స్య సు॒షు॒వాణ॑స్య దశ॒ధేన్ద్రీ॒యం వీ॒ర్యం॑ పరా॒ఽప॑తత్ । స య॑త్ప్ర॒థమం॑
ని॒రష్ఠి॑వత్ । తత్క॑వలమ॒భవత్ । యద్ద్వి॑తీ॒యమ్ । తద్బ॑ద॒రమ్ । యత్ప్ర॑తీ॒యమ్ ।
తత్క॑ర్క॒స్థు । య॒న్నస్తః॑ । స సి॒గ్ంహః॑ । యదక్షో॑ః ॥ 15 ॥

స శౌ॒ర్దూలః॑ । యత్క॑ర్ణ॒యోః । స వృ॑కః । య ఊ॒ర్ధ్వః । స సో॑మః । యా॒ఽవా॑చీ । సా
సు॒రా । త్ర॒యాః సక్త॑వో భవ॒న్తి । ఇన్ద్రి॑యస్యా॒వరు॑ద్ధ్యై । త్ర॒యాణి॑ లో॒మాని॑ ॥ 16 ॥

త్విషి॑మే॒వావ॑రు॒న్ధే । త్ర॒యో గ్ర॑హః । వీ॒ర్యమే॒వావ॑రు॒న్ధే । నా॒హ్నా దశ॑మీ । న॒వ వై పు॑రు॒షే
ప్రా॒ణాః । నాభి॑ర్దశ॒మీ । ప్రా॒ణా ఇన్ద్రి॑యం వీ॒ర్యమ్ । ప్రా॒ణానై॒వేన్ద్రి॑యం వీ॒ర్యం॑ య॒జమా॑న
ఆత్మ॑న్ద॒తే । సీ॒సేన॑ క్లి॒బాచ్ఛ॑పా॒ణి క్రి॑ణాతి । న వా ఏ॒తద॒యో న హి॑ర॒ణ్యమ్ ॥ 17 ॥

యత్సి॑సమ్ । న స్త్రీ॒న పు॑మాన్ । యత్క్లి॒బః । న సో॒మో న సు॒రా । యత్సో॒త్రామ॑ణీ
స॒మృద్ధ్యై॑ । స్వా॒దీప్తా॒న్తా స్వా॒దునే॑త్యాహ । సోమ॑మే॒వైనాం॑ కరోతి । సోమో॒ఽస్య శి॒వ్యభ్యాం॑
ప॒చ్యస్వ॑ స॒రస్వ॑త్యై ప॒చ్యస్వే॒న్ద్రాయ॑ సు॒త్రాష్టే॑ ప॒చ్యస్వే॒త్యాహ॑ । ఏ॒తాభ్యో హ్యే॒షా
దే॒వతా॑భ్యః ప॒చ్యతే॑ । తి॒స్రః సగ్ం॑స్స॒ష్టా వస॑తి ॥ 18 ॥

తి॒స్రో హి రా॑త్రీః క్రి॒తః సో॒మో వస॑తి । పు॒నాతు॑ తే ప॒రిస్ర॑త॒మితి॑ య॒జషా॑ పు॒నాతి॑
వ్యా॒వృ॑త్యై । ప॒విత్రే॑ణ పు॒నాతి॑ । ప॒విత్రే॑ణ హి సోమం పు॒నన్తి॑ । వా॒రేణ॑ శశ్వ॒తా
తనే॑త్యాహ । వా॒రేణ॑ హి సోమం పు॒నన్తి॑ । వా॒యుః పూ॒తః ప॒విత్రే॑ణేతి॒ నైతయా॑
పు॒నీయాత్ । వ్యృ॒ద్ధా హ్యే॒షా । అ॒తిప॒విత్రై॑తయా పు॒నీయాత్ । కు॒విద॒గ్గేత్య॑సి॒రుక్తయా॑

ప్రాజాపత్యయా గృహ్ణాతి || 19 ||

అనిరుక్తః ప్రజాపతిః | ప్రజాపతేరాప్త్యై | ఏకయరాచ గృహ్ణాతి | ఏకధైవ యజమానే వీర్యం
దధాతి | ఆశ్వినిం ధూమ్రమాలభతే | ఆశ్విన్వై వై దేవానాం భిషజౌ | తాభ్యామేవాస్మై
భేషజం కరోతి | సారస్వతం మేషమ్ | వాగ్వై సరస్వతీ | వాచైవైనం భిషజ్యతి |

ఐన్ద్రమృషభగ్ం సేన్ద్రత్వాయ || 20 ||

ఆత్మ్యోర్లోమాని హిరణ్యం వసతి గృహ్ణాతి భిషజ్యత్సేకం వ || [5]

యత్త్రిషు యూపేష్వాలభేత | బహిర్ధాఽస్మాదిన్ద్రియం వీర్యం దధ్యాత్ | భ్రాతృవ్యమస్మై
జనయేత్ | ఏకయూప ఆలభతే | ఏకధైవాస్మిన్నిన్ద్రియం వీర్యం దధాతి | నాస్మై
భ్రాతృవ్యం జనయతి | నైతేషాం పశూనాం పురోడాశా భవన్తి | గ్రహపురోడాశా హ్యేతే |
యువగ్ం సురామమశ్వినేతి సర్వదేవత్యే యాజ్యానువాక్యే భవతః | సర్వా ఏవ దేవతాః
ప్రీణాతి || 21 ||

బ్రాహ్మణం పరిక్రీణీయాదుచ్ఛేషణస్య పాతారమ్ | బ్రాహ్మణో హ్యోహుత్యా
ఉచ్ఛేషణస్య పాతా | యదీ బ్రాహ్మణం న వన్దేత్ | వత్మికవపాయామవ నయేత్ | సైవ
తతః ప్రాయశ్చిత్తిః | యద్వై సౌత్రామణ్యై వ్యుద్ధమ్ | తదస్యై సమృద్ధమ్ | నానాదేవత్యాః
పశవశ్చ పురోడాశాశ్చ భవన్తి సమృద్ధ్యై | ఐన్ద్రః పశూనాముత్తమో భవతి | ఐన్ద్రః
పురోడాశానాం ప్రథమః || 22 ||

ఇన్ద్రియే ఏవాస్మై సమీచీ దధాతి | పురస్తాదనూయాజానాం పురోడాశైః ప్రచరతి | పశవో
వై పురోడాశాః | పశూనేవావ రున్ధే | ఐన్ద్రమేకాదశకపాలం నిర్వపతి | ఇన్ద్రియమేవావ
రున్ధే | సావిత్రం ద్వాదశకపాలం ప్రసూత్యై | వారుణం దశకపాలమ్ | అన్తత ఏవ
వరుణమవ యజతే | వడబా దక్షిణా || 23 ||

ఉత వా ఏషాఽశ్వగ్ం సూతే | ఉతాఽశ్వతరమ్ | ఉత సోమ ఉత సురా |
యత్సౌత్రామణీ సమృద్ధ్యై | బాఠహస్పత్యం పశూశ్చతుర్థమతిపవిత్రస్యా లభతే |
బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః | బ్రహ్మణైవ యజ్ఞస్య వ్యుద్ధమపి వపతి |

పురోడాశవానేష పశుర్భవతి | న హ్యేతస్య గ్రహం గృహ్లాన్తి | సోమప్రతికాః
పితరస్త్వప్రుతేతి శతాత్మణాయాగ్ం సమవనయతి || 24 ||

శతాయుః పురుషః శతేంద్రియః | ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి | దక్షిణేఽగ్నౌ జహోతి |
పాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై | హిరణ్యమన్తరా ధారయతి | పూతామేవైనాం జహోతి |
శతమానం భవతి | శతాయుః పురుషః శతేంద్రియః | ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి |
యత్రైవ శతాత్మణాం ధారయతి || 25 ||

తన్నిదధాతి ప్రతిష్ఠిత్యై | పితౄన్ వా ఏతస్యేంద్రియం వీర్యం గచ్ఛతి | యగ్ం
సోమోఽతి పవతే | పితౄణాం యాజ్యానువాక్యాభిరుప తిష్ఠతే | యదేవాస్య
పితౄనీంద్రియం వీర్యం గచ్ఛతి | తదేవావ రున్ధే | తిస్సభిరుప తిష్ఠతే | తృతీయే వా ఇతో
లోకే పితరః | తానేవ ప్రీణాతి | అథో త్రిణి వై యజ్ఞస్యేంద్రియాణి | అధ్వర్యుర్హోతా
బ్రహ్మ | త ఉపతిష్ఠన్తే | యాన్యేవ యజ్ఞస్యేంద్రియాణి | తైరేవాస్మై భేషజం కరోతి || 26 ||

ప్రీణాతి ప్రథమో దక్షిణా సమవనయతి ధారయతిన్ద్రియాణి చత్వారి చ || [6]

అగ్నిష్టోమమగ్ర ఆహరతి | యజ్ఞముఖం వా అగ్నిష్టోమః | యజ్ఞముఖమేవారభ్య
సవమా క్రమతే | అథైష్టోఽభిషేచనీయశ్చతుస్త్రిగ్ంశపవమానో భవతి | త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై
దేవతాః | తా ఏవాప్నోతి | ప్రజాపతిశ్చతుస్త్రిగ్ంశః | తమేవాప్నోతి | సగ్ంశర ఏష
స్తోమానామయథాపూర్వమ్ | యద్విషమాః స్తోమాః || 27 ||

ఏతావాన్ వై యజ్ఞః | యావాన్పవమానాః | అన్తః శ్లేషణం త్వా అన్యత్ | యత్సమాః
పవమానాః | తేనాఽసగ్ంశరః | తేన యథాపూర్వమ్ | ఆత్మనైవాగ్నిష్టోమేనర్ధ్నోతి |
ఆత్మనా పుణ్యో భవతి | ప్రజా వా ఉక్థానీ | పశవ ఉక్థానీ | యదుక్థ్యో భవత్యను
సన్తత్యై || 28 ||

స్తోమాః పశవ ఉక్థాన్యేకం చ || [7]

ఉప త్వా జామయో గిర ఇతి ప్రతిపద్భవతి | వాగ్వై వాయుః | వాచ ఏవైష్టోఽభిషేకః |

సర్వాసామే॑వ ప్ర॒జానాగ్ం॑ సూ॒యతే॑ । సర్వా॑ ఏ॒నం ప్ర॒జా రాజే॑తి వద॒న్తి । ఏ॒తమ్ త్య॑న్త॒శః
క్షి॒ప ఇ॒త్యా॒హ । ఆ॒ది॒త్యా వై ప్ర॒జాః । ప్ర॒జానామే॑వైతే॒న సూ॒యతే॑ । య॒న్తి వా ఏ॒తే
య॑జ్ఞ॒ముఖాత్ । యే స॑మూ॒భర్యా॑ అ॒క్రన్ ॥ 29 ॥

యదా॑హ పవ॑స్వ వాచో॑ అ॒గ్రియ॑ ఇతి॑ । తేనై॒వ య॑జ్ఞ॒ముఖాన్న॑య॒న్తి । అ॒ను॒ష్ఠకృ॑థ॒మా
భ॑వతి॑ । అ॒ను॒ష్ఠగు॑త్త॒మా । వా॒గ్వా అ॒ను॒ష్ఠక్ । వా॒చైవ ప్ర॒యన్తి॑ । వాచో॑ద్య॒న్తి ।
ఉ॒ద్య॑తీర్భవ॒న్తి । ఉ॒ద్య॑ద్వా అ॒ను॒ష్ఠభో॑ రూ॒పమ్ । అ॒ను॒ష్ఠభో॑ రా॒జన్యః॑ ॥ 30 ॥

తస్మా॑దు॒ద్య॑తీర్భవ॒న్తి । సౌ॒ర్య॑ను॒ష్ఠగు॑త్త॒మా భ॑వతి॑ । సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్య॑ స॒న్తత్యై॑ । యో వై
స॒వాదే॑తి॑ । నై॒నగ్ం॑ స॒వ ఉ॑ప॒నమ॑తి॑ । యః సామ॑భ్య ఏ॒తి । పాపీ॑యాన్తు॒షువా॒ణో భ॑వతి॑ ।
ఏ॒తాని॒ ఖ॒లు వై సా॑మాని॑ । య॒త్ప్ర॒ష్ఠాని॑ । య॒త్ప్ర॒ష్ఠాని॒ భవ॑న్తి ॥ 31 ॥

తైరే॒వ స॒వాన్వై॑తి॑ । యాని॑ దే॒వరా॒జానాగ్ం॑ సా॒మాని॑ । తైర॒ముష్మి॑త్లో॒క ఋ॑ధ్నోతి॑ ।
యాని॑ మ॒నుష్య॑రా॒జానాగ్ం॑ సా॒మాని॑ । తైర॒స్మిత్లో॒క ఋ॑ధ్నోతి॑ । ఉ॒భయోరే॒వ
లో॒కయోర్ ఋ॑ధ్నోతి॑ । దే॒వలో॒కే చ॑ మ॒నుష్య॑లో॒కే చ॑ ।
ఏ॒కవి॒గ్ంశోఽభి॑షే॒చనీ॑య॒స్యోత్త॑మో భ॑వతి॑ । ఏ॒కవి॒గ్ంశః కేశ॑వ॒పనీ॑య॒స్య ప్ర॑థ॒మః ।
స॒ప్తద॒శో ద॑శ॒పేయః॑ ॥ 32 ॥

వి॒డ్వా ఏ॒కవి॒గ్ంశః । రా॒ష్ట్రగ్ం స॒ప్తద॒శః । విశ॑ ఏ॒వైత॑స్మ॒ధ్యతోఽభి॑షి॒చ్యతే॑ । తస్మా॑ద్వా
ఏ॒ష వి॒శాం ప్రి॒యః । వి॒శో హి మ॑ధ్య॒తోఽభి॑షి॒చ్యతే॑ । యద్వా ఏ॒నమ॒దో ది॒శోఽను॑
వ్యా॒స్థాప॑య॒న్తి । తత్సు॒వర్గం లో॒కమ॒భ్యా రో॑హతి॑ । యది॒మం లో॒కం న ప్ర॑త్య॒వరో॑హాత్ ।
అ॒తి॒జ॒నం వే॒యాత్ । ఉ॒ద్వా మా॑ద్యేత్ । యదే॒ష ప్ర॑తి॒చీనః॑ స్తో॒మో భ॑వతి॑ । ఇ॒మమే॒వ తేన॑
లో॒కం ప్ర॑త్య॒వరో॑హతి॑ । అథో అ॒స్మిన్నే॒వ లో॒కే ప్ర॑తి తి॒ష్ఠత్య॑ను॒న్మాదా॑య ॥ 33 ॥

అక్ర॒న్తాజన్యో॑ భవ॒న్తి దశ॑పే॒యో మాద్యే॑త్రి॒ణి చ ॥

[8]

ఇ॒యం వై ర॑జ॒తా । అ॒సౌ హ॑రీ॒ణీ । య॒ద్రు॒క్మో భ॑వ॒తః । ఆ॒భ్యామే॒వైన॑ము॒భయ॑తః ప॒రి
గృ॒హాతి॑ । వ॒రుణ॑స్య వా అ॒భిషి॑చ్య॒మాన॑స్యా॒పః । ఇ॒న్ద్రియం॑ వీ॒ర్యం॑ నిర॒ఘ్నన్ ।

తత్సవర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ | యద్రుక్మమన్తర్దధాతి | ఇన్ద్రియస్య
 వీర్యస్యానిర్భూతాయ | శతమానో భవతి శతక్షరః | శతాయుః పురుషః శతేన్ద్రియః |
 ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి | ఆయుర్వై హిరణ్యమ్ | ఆయుష్యా ఏవైనమభ్యతి క్షరన్తి |
 తేజో వై హిరణ్యమ్ | తేజస్యా ఏవైనమభ్యతి క్షరన్తి | వర్చో వై హిరణ్యమ్ | వర్చస్యా
 ఏవైనమభ్యతి క్షరన్తి || 34 ||

శతక్షరోఽష్టా వః || _____ [9]

అప్రతిష్ఠితో వా ఏష ఇత్యాహుః | యో రాజసూయేన యజత ఇతి | యదా వా ఏష
 ఏతేన ద్విరాత్రేణ యజతే | అథ ప్రతిష్ఠా | అథ సంవత్సరమాప్నోతి | యావన్తి
 సంవత్సరస్యాహోరాత్రాణి | తావతీరేతస్య స్తోత్రీయాః | అహోరాత్రేష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి |
 అగ్నిష్టోమః పూర్వమహర్భవతి | అతిరాత్ర ఉత్తరమ్ || 35 ||

నానైవాహోరాత్రయోః ప్రతి తిష్ఠతి | పౌర్ణమాస్యాం పూర్వమహర్భవతి |
 వ్యష్టకాయాముత్తరమ్ | నానైవార్ధమాసయోః ప్రతితిష్ఠతి | అమావాస్యాయాం
 పూర్వమహర్భవతి | ఉద్భృష్ట ఉత్తరమ్ | నానైవ మాసయోః ప్రతితిష్ఠతి | అథో ఖలు |
 యే ఏవ సమానపక్షే పుణ్యాహే స్యాతామ్ | తయోః కార్యం ప్రతిష్ఠిత్యై || 36 ||

అపశవ్యో ద్విరాత్ర ఇత్యాహుః | దేవ హ్యేతే ఛన్దసీ | గాయత్రం చ త్రైష్టుభం చ |
 జగతీమన్తర్యన్తి | న తేన జగతీ కృతేత్యాహుః | యదేనాన్తుతీయసవనే కుర్వన్తితి |
 యదా వా ఏషాఽహినస్యాహర్భజతే | సాహస్య వా సవనమ్ | అథైవ జగతీ కృతా |
 అథ పశవ్యః | వ్యష్టిర్వా ఏష ద్విరాత్రః | య ఏవం విద్వాన్ద్విరాత్రేణ యజతే |
 వ్యేవాస్మా ఉచ్ఛతి | అథో తమ ఏవాప హతే | అగ్నిష్టోమమన్తత ఆ హరతి | అగ్నిః
 సర్వా దేవతాః | దేవతాన్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి || 37 ||

ఉత్తరం ప్రతిష్ఠిత్యై పశవ్యః సప్త వః || _____ [10]

వరుణస్య జామి వా ఈ ంశ్వర ఆగ్నేయమిన్ద్రస్య యత్రిష్వగ్నిష్టోమముప త్వేయం వై రజతాఽప్రతిష్ఠితో దశ || 10 ||

వరుణస్య యదశ్విభ్యాం యత్రిషు తస్మాదుద్యతీః సప్తత్రిగ్ంశత్ || 37 ||

వరుణస్య ప్రతిష్ఠితి॥

హరిః ఓమ్॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ప్రథమాష్టకే అష్టమః ప్రపాఠకః సమాప్తః॥

॥ అష్టకమ్ 2 ॥

॥ ప్రథమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః ॥

అజ్గీరసో వై సత్రమాసత | తేషాం పృశంశార్థర్మధుగాసీత్ | సర్జిషేణాజివత్ |

తేఽబ్రువన్ | కస్మై ను సత్రమాస్మహే | యేఽస్యా ఓషధీర్న జనయామ ఇతి | తే దివో
వృష్టిమస్సృజన్త | యావంతః స్తోకా అవాపద్యన్త | తావతీరోషధయోఽజాయన్త | తా
జాతాః పితరో విషేణాలిమ్పన్ || 1 ||

తాసాంజ్ఞాగ్ధ్వా రుప్యన్త్యైత్ | తేఽబ్రువన్ | క ఇదమితథమకరితి | వయం

భాగధేయమిచ్ఛమానా ఇతి పితరోఽబ్రువన్ | కిం వో భాగధేయమితి | అగ్నిహోత్ర ఏవ
నోఽప్యస్త్విత్యబ్రువన్ | తేభ్య ఏతద్భాగధేయం ప్రాయచ్ఛన్ | యద్ధత్వా నిమార్జి | తతో
వై త ఓషధీరస్వదయన్ | య ఏవం వేద || 2 ||

స్వదన్తేఽస్మా ఓషధయః | తే వత్సముపావాస్సృజన్ | ఇదం నో హవ్యం ప్రదాప్యేతి |

సోఽబ్రవీద్వరం వృణే | దశ మా రాత్రీర్జాతం న దోహన్ | ఆసజ్వం మాత్రా సహ

చరాణీతి | తస్మాద్వత్సజ్ఞాతం దశ రాత్రీర్న దుహన్తి | ఆసజ్వం మాత్రా సహ చరతి |

వారేవృత్తగ్ హ్యస్య | తస్మాద్వత్సగ్ సగ్ సృష్టధయగ్ రుద్రో ఘాతుకః | అతి హి

సన్ధాన్ధయతి || 3 ||

అలిమ్పన్వేదః ఘాతుక ఏకం చ ||

[1]

ప్రజాపతిర్నిమస్సృజత | తం ప్రజా అన్వస్సృజ్యన్త | తమభాగ ఉపాస్త | సోఽస్య

ప్రజాభిరపాక్రామత్ | తమవరురుత్సమానోఽన్వైత్ | తమవరుధన్నాశక్నోత్ | స

తపోఽతప్యత | సోఽగ్నిరుపారమతాతాపి వై స్య ప్రజాపతిరితి | స

రరాటాదుదమృష్ట || 4 ||

తద్భుతమభవత్ | తస్మాద్యస్య దక్షిణతః కేశా ఉన్మృష్టాః | తాజ్ఞేష్టలక్ష్మీ

ప్రాజాపత్యేత్యాహుః | యద్రాతాదుదమృష్ట | తస్మాద్రాతే కేశా న సంతి | తదగ్నో
ప్రాగృష్ణాత్ | తద్వ్యచికిత్సత్ | జహవానీ 3 మా హౌషా 3 మితి | తద్విచికిత్సాయై
జన్మ | య ఏవం విద్వాన్ విచికిత్సతి || 5 ||

వసీయ ఏవ చేతయతే | తం వాగభ్యవదజ్జహుధీతి | సోఽబ్రవీత్ | కస్త్యమసీతి | సైవ తే
వాగిత్యబ్రవీత్ | సోఽజహోత్సాహేతి | తత్సాహాకారస్య జన్మ | య
ఏవగ్నాహాకారస్య జన్మ వేద | కరోతి సాహాకారేణ వీర్యమ్ | యస్యైవం విదుషః
సాహాకారేణ జహ్వతి || 6 ||

భోగాయైవాస్య హుతం భవతి | తస్యా ఆహుత్యై పురుషమసృజత |
ద్వితీయమజహోత్ | సోఽశ్వమసృజత | తృతీయమజహోత్ | స గామసృజత |
చతుర్థమజహోత్ | సోఽపిమసృజత | పంచమమజహోత్ | సోఽజామసృజత || 7 ||

సోఽగ్నిరబిభేత్ | ఆహుతీభిర్వై మాఽఽప్నోతీతి | స ప్రజాపతిం పునః ప్రావిశత్ | తం
ప్రజాపతిరబ్రవీత్ | జాయస్వేతి | సోఽబ్రవీత్ | కిం భాగధేయమభి జనిష్య ఇతి |
తుభ్యమేవేదగ్ం హూయాతా ఇత్యబ్రవీత్ | స ఏతద్భాగధేయమభ్యజాయత |
యదగ్నిహోత్రమ్ || 8 ||

తస్మాదగ్నిహోత్రముచ్యతే | తద్ధూయమానమాదిత్యోఽబ్రవీత్ | మా హౌషిః |
ఉభయోర్వై నావేతదితి | సోఽగ్నిరబ్రవీత్ | కథన్నా హోష్యన్తీతి | సాయమేవ తుభ్యం
జహువన్ | ప్రాతర్మహ్యమిత్యబ్రవీత్ | తస్మాదగ్నే సాయగ్ం హూయతే |
సూర్యాయ ప్రాతః || 9 ||

ఆగ్నేయీ వై రాత్రిః | ఐన్ద్రమహః | యదనుదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహుయాత్ |
ఉభయమేవాగ్నేయగ్ం స్యాత్ | ఉదితే సూర్యే ప్రాతర్జుహోతి | తథాగ్నే సాయగ్ం
హూయతే | సూర్యాయ ప్రాతః | రాత్రిం వా అను ప్రజాః ప్ర జాయంతే | అహ్న ప్రతి
తిష్ఠంతి | యత్సాయం జహోతి || 10 ||

ప్రైవ తేన జాయతే॥ ఉదీతే సూర్యే ప్రాతర్జుహోతి॥ ప్రత్యేవ తేన తిష్ఠతి॥
 ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి॥ స ఏతదగ్నిహోత్రం మిథునమపశ్యత్॥ తదుదీతే
 సూర్యేఽజహోత్॥ యజుషాఽన్యత్॥ తూష్ణిమన్యత్॥ తతో వై స ప్రాజాయత॥
 యస్యైవం విదుష ఉదీతే సూర్యేఽగ్నిహోత్రం జహ్వతి॥ 11 ॥

ప్రైవ జాయతే॥ అథో యథా దివా ప్రజానన్నేతి॥ తాదృగేవ తత్॥ అథో ఖల్వాహుః॥
 యస్య వై ద్వా పుణ్యో గృహే వసతః॥ యస్తయోరన్యగ్ం రాధయత్యన్యన్న॥ ఉభౌ
 వావ స తావృచ్ఛతీతి॥ అగ్నిం వావాదిత్యః సాయం ప్ర విశతి॥
 తస్మాదగ్నిర్ధూరాన్నక్తన్దదృశే॥ ఉభే హి తేజసీ సమృద్యేతే॥ 12 ॥

ఉద్యన్తం వావాదిత్యమగ్నిరసు సమారోహతి॥ తస్మాద్ధూమ ఏవాగ్నేర్దివా దదృశే॥
 యదగ్నయే సాయం జహ్వయాత్॥ ఆ సూర్యాయ వృశ్యేత॥ యత్సూర్యాయ
 ప్రాతర్జుహయాత్॥ ఆఽగ్నయే వృశ్యేత॥ దేవతాభ్యః సమదన్దధ్యాత్॥
 అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిః సూర్యః స్వాహేత్యేవ సాయగ్ం హోతవ్యమ్॥ సూర్యో
 జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిః స్వాహేతి ప్రాతః॥ తథోభాభ్యాగ్ం సాయగ్ం హూయతే॥ 13 ॥

ఉభాభ్యాం ప్రాతః॥ న దేవతాభ్యః సమదం దధాతి॥ అగ్నిర్జ్యోతిరిత్యాహ॥ అగ్నిరైవ
 రేతోధాః॥ ప్రజా జ్యోతిరిత్యాహ॥ ప్రజా ఏవాస్మై ప్ర జనయతి॥ సూర్యో జ్యోతిరిత్యాహ॥
 ప్రజాన్వేవ ప్రజాతాసు రేతో దధాతి॥ జ్యోతిరగ్నిః స్వాహేత్యాహ॥ ప్రజా ఏవ ప్రజాతా
 అస్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి॥ 14 ॥

తూష్ణిముత్తరామాహుతిం జహోతి॥ మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై॥ యదుదీతే సూర్యే
 ప్రాతర్జుహయాత్॥ యథాఽతిథయే ప్రద్రుతాయ శూన్యాయావసథాయాహార్యగ్ం
 హరన్తి॥ తాదృగేవ తత్॥ క్వాహ తతస్తదభవతీత్యాహుః॥ యత్స న వేద॥ యస్మై
 తద్ధరన్తీతి॥ తస్మాద్యదాషసం జహోతి॥ తదేవ సమృతి॥ అథో యథా ప్రార్థమాషసం

పరివేషి. తాదృగేవ తత్ ॥ 15 ॥

అమృష్ట విచిత్తృతి జహ్వత్వజామసృజతాగ్నిహోత్రం నూర్యాయ ప్రాతర్బ్రహ్మతి జహ్వతి సమృద్ధ్యే హూయతే స్థాపయతి సమృతి ద్వే చ ॥ [2]

రుద్రో వా ఏషః। యదగ్నిః। పత్ని స్థాలీ। యన్మధ్యేఽగ్నేరధిశ్రయేత్। రుద్రాయ
పత్నిమపి దధ్యాత్। ప్రమాయుకా స్యాత్। ఉదీచోఽఙ్గారాన్నిరూహ్యాధి శ్రయతి।
పత్నియై గోపిథాయ। వ్యన్తాన్కరోతి। తథా పత్న్యప్రమాయుకా భవతి ॥ 16 ॥

ఘర్మో వా ఏషోఽశాంతః। అహరహః ప్ర వృజ్యతే। యదగ్నిహోత్రమ్।
ప్రతిషిజ్ఞోత్పశుకామస్య। శాంతమివ హి పశవ్యమ్। న
ప్రతిషిజ్ఞోద్బ్రహ్మవర్చసకామస్య। సమిద్ధమివ హి బ్రహ్మవర్చసమ్। అథో ఖలు।
ప్రతిషిచ్యమేవ। యత్ప్రతిషిజ్ఞోత్ ॥ 17 ॥

తత్పశవ్యమ్। యజ్ఞహోతి। తద్బ్రహ్మవర్చసి। ఉభయమేవాకః। ప్రచ్యుతం వా
ఏతదస్మాల్లోకాత్। అగతన్దేవలోకమ్। యచ్ఛృతగ్ం హవిరనభిఘాతమ్। అభి
ద్యోతయతి। అభ్యేవైనద్ధారయతి। అథో దేవత్రైవైనద్గమయతి ॥ 18 ॥

పర్యగ్ని కరోతి। రక్షసామపహత్యై। త్రిః పర్యగ్ని కరోతి। త్ర్యవృద్ధి యజ్ఞః। అథో
మేధ్యత్వాయ। యత్ప్రాచీనముద్వాసయేత్। యజమానగ్ం శుచాఽర్పయేత్।
యద్దక్షిణా। పితృదేవత్యగ్ం స్యాత్। యత్ప్రత్యక్ ॥ 19 ॥

పత్నిగ్ం శుచాఽర్పయేత్। ఉదీచీనముద్వాసయతి। ఏషా వై దేవమనుష్యాణాగ్ం
శాంతా దిక్। తామేవైనదనూద్వాసయతి శాన్త్యై। వర్తమ కరోతి। యజ్ఞస్య సన్త్యై।
నిష్ఠపతి। ఉపైవ తత్సృణోతి। చతురున్నయతి। చతుష్పాదః పశవః ॥ 20 ॥

ప్రశూనేవావరుణే। సర్వాన్సూర్ణానున్నయతి। సర్వే హి పుణ్యా ర్థాధాః। అనూచ
ఉన్నయతి। ప్రజాయా అనూచీనత్వాయ। అనూచ్యేవాస్య ప్రజాఽర్ధకా భవతి।
సమ్మృశతి వ్యావృత్త్యై। నాహోష్యన్నుప సాదయేత్। యదహోష్యన్నుపసాదయేత్।
యథాఽన్యస్మా ఉపనిధాయ ॥ 21 ॥

అన్యస్మై ప్రయచ్ఛతి తాదృగేవ తత్ ఆఽస్మై వృశ్యేత యదేవ గార్హపత్యేఽధి
శ్రయతి తేన గార్హపత్యం ప్రిణాతి అగ్నిరభిభేత్ ఆహుతయో మాఽత్యేష్యన్తీతి
స ఏతాగ్ం సమిధమపశ్యత్ తామాఽధత్త తతో వా
అగ్నావాహుతయోఽధ్రయన్త ॥ 22 ॥

యదేనగ్ం సమయచ్ఛత్ తత్సమిధః సమిత్వమ్ సమిధమా దధాతి సమేవైనం
యచ్ఛతి ఆహుతీనాన్ధృత్యై అథో అగ్నిహోత్రమేవేధ్మవత్కరోతి ఆహుతీనాం
ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యదేకాగ్ం సమిధమాధాయ ద్వే ఆహుతీ జహోతి
అథ కస్యాగ్ం సమిధి ద్వితీయామాహుతిం జహోతీతి ॥ 23 ॥

యద్ద్వే సమిధావా దధ్యాత్ భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేత్ ఏకాగ్ం సమిధమాధాయ
యజుషాఽన్యామాహుతిం జహోతి ఉభే ఏవ సమిద్వతీ ఆహుతీ జహోతి నాస్మై
భ్రాతృవ్యం జనయతి ఆదీప్తాయాం జహోతి సమిధమివ హి బ్రహ్మవర్చసమ్ అథో
యథాఽతిథిం జ్యోతిష్కృత్వా పరి వేవేష్టి తాదృగేవ తత్ చతురున్నయతి
ద్విర్జుహోతి తస్మాద్ద్విపాచ్ఛతుష్పాదమత్తి అథో ద్విపద్యేవ చతుష్పదః ప్రతి
ష్ఠాపయతి ॥ 24 ॥

భవతి ప్రతిష్ఠాచుతి గమయతి ప్రత్యక్షపవ ఉపనిధాయోధ్రయన్తేతి తచ్చత్వారి చ ॥ [3]

ఉత్తరావతీవ్యై దేవా ఆహుతిమజహుః అవాచీమసురాః తతో దేవా అభవన్
పరాఽసురాః యజ్కామయేత వసీయాన్తాన్యదితి కనీయస్తస్య పూర్వగ్ం హుత్వా
ఉత్తరం భూయో జహుయాత్ ఏషా వా ఉత్తరావత్యాహుతిః తాన్దేవా అజహుః
తత్స్తేఽభవన్ ॥ 25 ॥

యస్యైవం జహ్వతి భవత్యేవ యజ్కామయేత పాపీయాన్తాన్యదితి భూయస్తస్య
పూర్వగ్ం హుత్వా ఉత్తరజ్కనీయో జహుయాత్ ఏషా వా అవాచ్యాహుతిః
తామసురా అజహుః తత్స్తే పరాఽభవన్ యస్యైవం జహ్వతి పరైవ భవతి ॥ 26 ॥

హుతోప సాదయత్యజామిత్వా య అథో వ్యావృత్యై గార్హపత్యం ప్రతిక్షతే

అననుధ్యాయినమేవైనం కరోతి । అగ్నిహోత్రస్య వై స్థాణురస్తి । తం య ఋచ్చేత్ ।
యజ్ఞస్థాణుమృచ్చేత్ । ఏష వా అగ్నిహోత్రస్య స్థాణుః । యత్పూర్వాఽఽహుతిః ।
తాం యదుత్తరయాఽభి జహుయాత్ ॥ 27 ॥

యజ్ఞస్థాణుమృచ్చేత్ । అతిహాయ పూర్వామాహుతిం జహోతి । యజ్ఞస్థాణుమేవ పరి
వృణక్తి । అథో భ్రాతృవ్యమేవాప్తాఽతి క్రామతి । అవాచినగ్ం సాయముపమార్జి । రేత
ఏవ తద్దధాతి । ఊర్ధ్వం ప్రాతః । ప్ర జనయత్యేవ తత్ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ।
చతురున్నయతి ॥ 28 ॥

ద్విర్జుహోతి । అథ క్వ ద్వే ఆహుతీ భవత ఇతి । అగ్నౌ వైశ్వానర ఇతి బ్రూయాత్ ।
ఏష వా అగ్నిర్వైశ్వానరః । యద్బ్రాహ్మణః । హుత్వా ద్విః ప్రాశ్లాతి । అగ్నావేవ
వైశ్వానరే ద్వే ఆహుతీ జహోతి । ద్విర్జుహోతి । ద్విర్నిమార్జి । ద్విః ప్రాశ్లాతి ॥ 29 ॥

షట్సమృద్యన్తే । షడ్వా ఋతవః । ఋతూనేవ ప్రీణాతి । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కిం
దేవత్యమగ్నిహోత్రమితి । వైశ్వదేవమితి బ్రూయాత్ । యద్యజషా జహోతి ।
తద్దైన్యాగ్నమ్ । యత్తాష్ఠిమ్ । తత్ప్రాజాపత్యమ్ ॥ 30 ॥

యన్నిమార్జి । తదోషధీనామ్ । యద్ద్వితీయమ్ । తత్ప్రతృణామ్ । యత్ప్రాశ్లాతి ।
తద్గర్భాణామ్ । తస్మాద్గర్భా అనశ్చన్తో వర్ధన్తే । యద్రాచామతి । తస్మన్మష్యాణామ్ ।
ఉదజ్వర్యావృత్యాచామతి ॥ 31 ॥

ఆత్మనో గోపిథాయ । నిర్ణేనేక్తి శుద్ధ్యే । నిష్టపతి స్వగాకృత్యే । ఉద్దిశతి । సప్తర్షినేవ
ప్రీణాతి । దక్షిణా పర్యావర్తతే । స్వమేవ వీర్యమను పర్యావర్తతే । తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ
ఆత్మనో వీర్యావత్తరః । అథో ఆదిత్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే । హుతోష్వప
సమిన్ధే ॥ 32 ॥

బ్రహ్మవర్చసస్య సమిద్ధ్యే । న బర్హిరను ప్ర హరేత్ । అసగ్గస్థితో వా ఏష యజ్ఞః ।

యదగ్నిహోత్రమ్ | యదను ప్రహరేత్ | యజ్ఞం విచ్ఛిన్నాత్ | తస్మాన్నాను
ప్రహృత్యమ్ | యజ్ఞస్య సంత్యై | అపో ని నయతి | అవభృథస్యైవ రూపమకః || 33 ||

అభవన్భవతి జహుయాన్మయతి మార్జి ద్యః ప్రాశ్లాతి ప్రాజాపత్యమాచామతీన్దేకః || [4]

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి | అగ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞాః | కిం ప్రాయణమగ్నిహోత్రమితి |
వతోన్ వా అగ్నిహోత్రస్య ప్రాయణమ్ | అగ్నిహోత్రం యజ్ఞానామ్ | తస్య పృథివీ
సదః | అన్తరిక్షమాగ్నిధ్రమ్ | ద్యౌర్హవిర్ధానమ్ | దివ్యా ఆపః ప్రోక్షణయః |
ఓషధయో బర్హిహిః || 34 ||

వనస్పతయ ఇధ్మః | దిశః పరిధయః | ఆదిత్యో యూపః | యజమానః పశుః |
సముద్రోఽవభృథః | సంవత్సరః స్వగాకారః | తస్మాదాహితాగ్నేః సర్వమేవ
బర్హిష్యన్దత్తం భవతి | యత్సాయం జహోతి | రాత్రిమేవ తేన దక్షిణ్యం కురుతే |
యత్ప్రాతః || 35 ||

అహరేవ తేన దక్షిణ్యం కురుతే | యత్తతో దదాతి | సా దక్షిణా | యావన్తో వై దేవా
అహుతమాదన్ | తే పరాఽభవన్ | త ఏతదగ్నిహోత్రగ్ం సర్వస్యైవ
సమవదాయాజహుః | తస్మాదాహుః | అగ్నిహోత్రం వై దేవా గృహాణాం
నిష్కృతిమపశ్యన్తి | యత్సాయం జహోతి | రాత్రియా ఏవ తద్ధుతాద్యాయ || 36 ||

యజమానస్యాపరాభావాయ | యత్ప్రాతః | అహ్నా ఏవ తద్ధుతాద్యాయ |
యజమానస్యాపరాభావాయ | యత్తతోఽశఙ్కాతి | హుతమేవ తత్ | ద్వయోః
పయసా జహుయాత్పశుకామస్య | ఏతద్వా అగ్నిహోత్రం మిథునమ్ | య ఏవం వేద |
ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే || 37 ||

ఇమామేవ పూర్వయా దుహే | అమూముత్తరయా | అధిశ్రిత్యోత్తరమా నయతి |
యోనావేవ తద్రేతః సింశ్చతి ప్రజననే | ఆజ్యేన జహుయాత్తేజస్కామస్య | తేజో వా
ఆజ్యమ్ | తేజస్వ్యైవ భవతి | పయసా పశుకామస్య | ఏతద్వై పశూనాగ్ం రూపమ్ |
రూపేణైవాస్మై పశూనవరున్ధే || 38 ||

పశుమానేవ భవతి | దధ్నేన్ద్రియకామస్య | ఇన్ద్రియం వై దధి | ఇన్ద్రియావ్యేవ భవతి |
యవాగ్వా గ్రామకామస్యాషధా వై మనుష్యాః | భాగధేయేనైవాస్మై సజాతానవ రున్ధే |
గ్రామ్యేవ భవతి | అయజ్ఞో వా ఏషః | యోఽసామా || 39 ||

చతురున్నయతి | చతురక్షరగ్ం రథన్తరమ్ | రథన్తరస్యైష వర్ణః | ఉపరీవ హరతి |
అన్తరిక్షం వామదేవ్యమ్ | వామదేవ్యస్యైష వర్ణః | ద్విర్జుహోతి | ద్వ్యక్షరం బృహత్ |
బృహత ఏష వర్ణః | అగ్నిహోత్రమేవ తత్సామన్వత్కరోతి || 40 ||

యో వా అగ్నిహోత్రస్యాప్సదో వేద | ఉపైనముప్సదో నమన్తి | విన్దత ఉపసత్తారమ్ |
ఉన్నీయోప సాదయతి | పృథివీమేవ ప్రీణాతి | హోష్యన్నుపసాదయతి | అన్తరిక్షమేవ
ప్రీణాతి | హుత్వోప సాదయతి | దివమేవ ప్రీణాతి | ఏతా వా
అగ్నిహోత్రస్యాప్సదః || 41 ||

య ఏవం వేద | ఉపైనముప్సదో నమన్తి | విన్దత ఉపసత్తారమ్ | యో వా
అగ్నిహోత్రస్యాశ్రావితం ప్రత్యాశ్రావితగ్ం హోతారం బ్రహ్మణం వషట్కారం వేద | తస్య
త్యేవ హుతమ్ | ప్రాణో వా అగ్నిహోత్రస్యాశ్రావితమ్ | అప్రానః ప్రత్యాశ్రావితమ్ | మనో
హోతా | చక్షుర్బ్రహ్మ | నిమేషో వషట్కారః || 42 ||

య ఏవం వేద | తస్య త్యేవ హుతమ్ | సాయం యావానశ్చ వై దేవాః
ప్రాతర్యావాణశ్చాగ్నిహోత్రిణో గృహమాగచ్ఛన్తి | తాన్ యన్న తర్పయేత్ |
ప్రజయాఽస్య పశుభిర్వి తిష్ఠేరన్ | యత్తర్పయేత్ | తృప్తా ఏనం ప్రజయా
పశుభిస్తర్పయేయుః | సజార్దేవైః సాయం యావభిరితి సాయగ్ం సమ్మృశతి | సజార్దేవైః
ప్రాతర్యావభిరితి ప్రాతః | యే చైవ దేవాః సాయం యావానో యే చ ప్రాతర్యావాణః || 43 ||

తానేవోభయాగ్న్స్తర్పయతి | త ఏనం తృప్తాః ప్రజయా పశుభిస్తర్పయన్తి | అరుణో హ
స్మాహౌపవేశిః | అగ్నిహోత్ర ఏవాహగ్ం సాయం ప్రాతర్వజ్రం భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర
హరామి | తస్మాన్మత్వాపీయాగ్ంసో భ్రాతృవ్యా ఇతి | చతురున్నయతి |

ద్విర్జ్ఞాహోతి॥ సమిత్సప్తమి॥ సప్తపదా శక్వరీ॥ శాక్వరో వజ్రః॥ అగ్నిహోత్ర ఏవ
తత్సాయం ప్రాతర్వజ్రం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి॥ భవత్యాత్మనా॥
పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి॥ 44 ॥

బర్హిః ప్రాతర్హుతాద్యాయ జాయతే రున్ధేఽసామా కరోత్యేతా వా అగ్నిహోత్రస్యాప్రసదో వషట్కారశ్చ ప్రాతర్యాపాణో వజ్రస్త్రీణి చ॥ —————[5]

ప్రజాపతిరకామయతాత్మన్వన్మే జాయేతేతి॥ సోఽజహోత్॥ తస్మాత్మన్వదజాయత॥
అగ్నిర్వాయురాదిత్యః॥ తేఽబ్రువన్॥ ప్రజాపతిరహౌషిదాత్మన్వన్మే జాయేతేతి॥ తస్య
వయమజనిష్మహి॥ జాయతాన్న ఆత్మన్వదితి తేఽజహవుః॥ ప్రాణానామగ్నిః॥ తనువై
వాయుః॥ 45 ॥

చక్షుష ఆదిత్యః॥ తేషాగ్ం హుతాదజాయత గౌరేవ॥ తస్యై పయస్సి వ్యాయచ్ఛన్త॥
మమ హుతాదజని మమేతి॥ తే ప్రజాపతిం ప్రశ్నమాయన్॥ స ఆదిత్యోఽగ్నిమబ్రవీత్॥
యతరో నౌ జయాత్॥ తన్నో సహసదితి॥ కస్యై కోఽహౌషిదితి ప్రజాపతిరబ్రవీత్కస్యై
క ఇతి॥ ప్రాణానామహమిత్యగ్నిః॥ 46 ॥

తనువా అహమితి వాయుః॥ చక్షుషోఽహమిత్యాదిత్యః॥ య ఏవ ప్రాణానామహౌషిత్॥
తస్య హుతాదజనీతి॥ అగ్నేర్ హుతాదజనీతి॥ తదగ్నిహోత్రస్యాగ్నిహోత్రత్వమ్॥
గౌర్వా అగ్నిహోత్రమ్॥ య ఏవం వేద గౌరగ్నిహోత్రమితి॥
ప్రాణాపానాభ్యామేవాగ్నిగ్ం సమర్థయతి॥ అవ్యర్థకః ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి॥ 47 ॥

య ఏవం వేద॥ తౌ వాయురబ్రవీత్॥ అను మా భజతమితి॥ యదేవ
గార్హపత్యేఽధిశ్రిత్యాహవనీయమభ్యుద్భవాన్॥ తేన త్వాం ప్రీణానిత్యబ్రూతామ్॥
తస్మాద్యధ్గార్హపత్యేఽధిశ్రిత్యాహవనీయమభ్యుద్భవతి॥ వాయుమేవ తేన ప్రీణాతి॥
ప్రజాపతిర్దేవతాః సృజమానః॥ అగ్నిమేవ దేవతానాం ప్రథమమసృజత॥
సోఽన్యదాలమభ్యమవిత్యా॥ 48 ॥

ప్రజాపతిమభి పర్యావర్తత॥ స మృత్యోరబిభేత్॥ సోఽముమాదిత్యమాత్మనో
నిరమిమిత॥ తగ్ం హుత్వా పరాఽప్రర్యావర్తత॥ తతో వై స మృత్యుమపాజయత్॥ అప

మృత్యుం జయతి॥ య ఏ॒వం వే॑దః॥ తస్మా॑ద్య॒స్యైవం వి॒దుషః॑॥ ఉ॒తైకా॑హముత
ద్యహం న జ॒హ్వాతి॑॥ హ॒తమే॑వా॒స్య భ॑వతి॥ అ॒సౌ హ్య॑ది॒త్యోఽగ్ని॒హోత్రమ్॑॥ 49 ॥

తనువై వాయుర్గ్నిర్భువత్స్వపితా భవత్యేకం చ॥ _____[6]

రౌ॒ద్రఙ్గ॑పి॥ వా॒యవ్య॑ముపసృష్టమ్॥ ఆ॒శ్వి॒నన్తు॑హ్యమా॒నమ్॑॥ సౌ॒మ్యన్తు॑గ్ధమ్॥
వా॒రుణ॑మధి శ్రితమ్॥ వై॒శ్వాదే॒వా భి॑న్దవః॥ పౌ॒ష్ణము॑ద॒న్తమ్॑॥ సౌర॒స్వతం॑ వి॒ష్యన్తు॑మా॒నమ్॑॥
మై॒త్రగ్ం శ॑రః॥ ధాతు॒రుద్వా॑సితమ్॥ బృ॒హస్ప॑తే॒రున్ని॑తమ్॥ స॒వితుః॑ ప్ర క్రౌ॒న్తమ్॑॥
ద్యా॒వాప్ర॑థి॒వ్యగ్ం హ్రీ॑యమా॒ణమ్॑॥ ఐ॒న్ద్రాగ్ం॑ ముపసన్నమ్॥ అగ్నేః॑
పూ॒ర్వాఽఽహ॑తిః॥ ప్ర॒జాప॑తే॒రుత్త॑రా॥ ఐ॒న్ద్రగ్ం॑ హ॒తమ్॑॥ 50 ॥

ఉద్వాసితగ్ం సప్త చ॥ _____[7]

దక్షి॒ణత॑ ఉప సృ॒జతి॑॥ పిత॒ృలో॒కమే॑వ తే॒న జ॑యతి॥ ప్రా॒చీమా॑ వ॒ర్తయ॑తి॥ దే॒వలో॒కమే॑వ
తే॒న జ॑యతి॥ ఉదీ॒చీమా॑వృ॒త్య దో॑గ్ధి॥ మ॒నుష్య॑లో॒కమే॑వ తే॒న జ॑యతి॥ పూ॒ర్వా
దు॒హ్యజ్ఞే॒ష్ఠస్య॑ జ్యైష్ఠి॒నేయ॑స్య॥ యో వా గ॒తశ్చిః॑ స్యాత్॥ అప॑రౌ దు॒హ్యత్క॑ని॒ష్ఠస్య॑
కాని॒ష్ఠినే॑యస్య॥ యో వా బు॒భూషే॑త్॥ 51 ॥

న సం మృ॒శతి॑॥ పాప॒వస్య॑సస్య వ్యావృ॒త్యై॥ వా॒యవ్యం॑ వా ఏ॒తదు॑పసృష్టమ్॥
ఆ॒శ్వి॒నన్తు॑హ్యమా॒నమ్॑॥ మై॒త్రన్తు॑గ్ధమ్॥ అ॒ర్యమ॑ ఉ॒ద్వాస్య॑మా॒నమ్॑॥
త్వా॒ష్ట్రము॑న్నీ॒యమా॑నమ్॥ బృ॒హస్ప॑తే॒రున్ని॑తమ్॥ స॒వితుః॑ ప్రకౌ॒న్తమ్॑॥
ద్యా॒వాప్ర॑థి॒వ్యగ్ం హ్రీ॑యమా॒ణమ్॑॥ 52 ॥

ఐ॒న్ద్రాగ్ం॑ ముప సాదితమ్॥ స॒ర్వాభ్యో॑ వా ఏ॒ష దే॒వతా॑భ్యో జహోతి॥ యోఽగ్ని॒హోత్రం॑
జ॒హోతి॑॥ యథా ఖ॒లు వై ధే॑ను॒స్తీర్థే॑ త॒ర్పయ॑తి॥ ఏ॒వమ॑గ్ని॒హోత్రీ॑
యజ॑మానన్త॒ర్పయ॑తి॥ తృ॒ప్యతి॑ ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభిః॑॥ ప్ర సు॒వర్గం॑ లో॒కం జా॑నాతి॥ ప॒శ్యతి॑
పు॒త్రమ్॑॥ ప॒శ్యతి॑ పౌ॒త్రమ్॑॥ ప్ర ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభి॑ర్మి॒థునై॑ర్జాయతే॥ య॒స్యైవం॑
వి॒దుషో॑ఽగ్ని॒హోత్రం॑ జ॒హ్వాతి॑॥ య ఉ చైనదే॒వం వే॑ద॥ 53 ॥

బుభూషేద్ధ్యయమాణజ్ఞాయతే ద్యే చ॥ _____[8]

త్రయో వై ప్రేయమే॒థా అ॒సన్ । తే॒షాన్ప్రిరే॒కోఽగ్ని॒హోత్ర॑మ॒జహో॑త్ । ద్విరే॒కః ।
 స॒కృదే॒కః । తే॒షాం య॒స్త్రిర॑జ॒హోత్ । స ఋ॒చాఽజ॑హోత్ । యో ద్విః । స య॒జ॒షా ।
 యః స॒కృత్ । స త్తూ॒ష్ణమ్ ॥ 54 ॥

యశ్చ॑ య॒జ॒షాఽజ॑హో॒ద్యశ్చ॑ త్తూ॒ష్ణమ్ । తా॒వుభా॑వార్ధ్నతామ్ ।
 తస్మా॑ద్య॒జ॒షాఽఽహ॒తిః పూ॑ర్వా హో॒త॒వ్యా । త్తూ॒ష్ణము॑త్త॒రా । ఉ॒భే ఏ॒వర్ధీ॑ అ॒వరు॑న్ధే ।
 అ॒గ్నిర్జ్యోతి॑ర్జ్యోతి॒రగ్నిః॑ సా॒వహే॑తి సా॒యం జ॑హోతి । రే॒త ఏ॒వ తద్ద॑ధాతి । సూ॒ర్యో
 జ్యోతి॑ర్జ్యోతిః సూ॒ర్యః సా॒వహే॑తి ప్రా॒తః । రే॒త ఏ॒వ హి॒తం ప్ర॑ జ॒నయ॑తి । రే॒తో వా ఏ॒తస్య॑
 హి॒తం న ప్ర॑ జాయతే ॥ 55 ॥

యస్యా॑గ్ని॒హోత్ర॑మహ॒తగ్ం॑ సూ॒ర్యోఽభ్య॑దేతి । యద్య॑న్తే స్యాత్ । ఉ॒న్నీయ॑
 ప్రా॒జుదా॑ద్రవేత్ । స ఉ॒పసా॑ద్యాతమి॒తోరా॑సీత । స య॒దాతా॑మ్యేత్ । అథ॑ భూః సా॒వహే॑తి
 జ॒హుయా॑త్ । ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వై భూ॑తః । తమే॒వోపా॑సరత్ । స ఏ॒వైన॒న్తత॑ ఉ॒న్నయ॑తి ।
 నార్తి॑మార్చ్ఛ॒తి య॑జమా॒నః ॥ 56 ॥

త్తూ॒ష్ణజ్ఞా॑యతే॒ య॑జమా॒నః ॥ [.]

యద॑గ్ని॒ముద్ధ॑రతి । వస॑వస్త॒ర్హ్యగ్నిః॑ । తస్మిన్॑ య॒స్య తథా॑విధే జ॒హ్వతి॑ ।
 వసు॑ష్వే॒వాస్యా॑గ్ని॒హోత్ర॑గ్ం హ॒తం భ॑వతి । నిహి॑తో ధూ॒ప్తాయ॑ఞ్చేతే ।
 రు॒ద్రాస్త॒ర్హ్యగ్నిః॑ । తస్మిన్॑ య॒స్య తథా॑విధే జ॒హ్వతి॑ । రు॒ద్రేష్వే॒వాస్యా॑గ్ని॒హోత్ర॑గ్ం
 హ॒తం భ॑వతి । ప్రథ॑మమి॒ధ్మమ॑ర్చి॒రా ల॑భతే । ఆది॑త్యాస్త॒ర్హ్యగ్నిః॑ ॥ 57 ॥

తస్మిన్॑ య॒స్య తథా॑విధే జ॒హ్వతి॑ । ఆది॑త్యేష్వే॒వాస్యా॑గ్ని॒హోత్ర॑గ్ం హ॒తం భ॑వతి ।
 సర్వ॑ ఏ॒వ సర్వ॑శ ఇ॒ధ్మ ఆదీ॑ప్తో భవతి । విశ్వే॑ దే॒వాస్త॒ర్హ్యగ్నిః॑ । తస్మిన్॑ య॒స్య తథా॑విధే
 జ॒హ్వతి॑ । విశ్వే॑ష్వే॒వాస్య॑ దే॒వేష్వగ్ని॑హో॒త్రగ్ం॑ హ॒తం భ॑వతి । నిత॑రామ॒ర్చిరు॒పావై॑తి
 లోహి॑నీకే॒వ భ॑వతి । ఇ॒న్ద్రాస్త॒ర్హ్యగ్నిః॑ । తస్మిన్॑ య॒స్య తథా॑విధే జ॒హ్వతి॑ । ఇ॒న్ద్ర
 ఏ॒వాస్యా॑గ్ని॒హోత్ర॑గ్ం హ॒తం భ॑వతి ॥ 58 ॥

అఙ్గారా భవంతి। తేభ్యోఽఙ్గారేభ్యోఽర్చిరుదేతి। ప్రజాపతిస్తర్వగ్నిః। తస్మిన్ యస్య
తథావిధే జహ్వతి। ప్రజాపతావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి। శరోఽఙ్గారా
అధ్యూహంతే। బ్రహ్మ తర్వగ్నిః। తస్మిన్ యస్య తథావిధే జహ్వతి।

బ్రహ్మన్నేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి। వసుషు రుద్రేష్వాదిత్యేషు విశ్వేషు
దేవేషు। ఇన్ద్రే ప్రజాపతౌ బ్రహ్మన్। అపరివర్గమేవాస్యైతాసు దేవతాసు హుతం భవతి।
యస్యైవం విదుషోఽగ్నిహోత్రం జహ్వతి। య ఉ చైనదేవం వేద ॥ 59 ॥

ఆదిత్యాస్తర్వగ్నిరిన్ద్ర ఏవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి దేవేషు చత్వారి చ (యదగ్నిన్నిహితః ప్రథమగ్ం సర్వ ఏవ సితరామఙ్గారాః శరోఽఙ్గారా బ్రహ్మ
వసుష్వప్తౌ ॥) ॥

[10]

ఋతన్తా సత్యేన పరిషిజ్ఞాచమీతి సాయం పరిషిజ్ఞాచతి। సత్యన్తర్వరేన పరిషిజ్ఞాచమీతి
ప్రాతః। అగ్నిర్వా ఋతమ్। అసావాదిత్యః సత్యమ్। అగ్నిమేవ తదాదిత్యేన సాయం
పరిషిజ్ఞాచతి। అగ్నినాఽఽదిత్యం ప్రాతః సః। యావదహోరాత్రే భవతః। తావదస్య
లోకస్య। నార్తిర్న రిప్తిః। నాన్తో న పర్యన్తోఽస్తి। యస్యైవం విదుషోఽగ్నిహోత్రం
జహ్వతి। య ఉచైనదేవం వేద ॥ 60 ॥

అస్తి దేవ చ ॥

[11]

అఙ్గిరసః ప్రజాపతిర్గ్నిగ్ం రుద్ర ఉత్తరావతీం బ్రహ్మవాదినోఽగ్నిహోత్రప్రాయణా యజ్ఞాః ప్రజాపతిరకామయతాత్మన్వద్రౌద్రఙ్గవి
దక్షిణతస్త్రియో వై యదగ్నిమృతన్తా సత్యేనైకాదశ ॥ 11 ॥

అఙ్గిరసః ప్రైవ తేన ప్రశూనేవ యన్నిమార్తి యో వా అగ్నిహోత్రస్యాపసదో దక్షిణతష్టష్టిః ॥ 60 ॥

అఙ్గిరసో య ఉచైనదేవం వేద ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

॥ ద్వితీయః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాః సృజేయేతి । స ఏతం దశహోతారమపశ్యత్ । తం
మనసాఽనుద్రుత్య దర్భస్తమేబ్జహోత్ । తతో వై స ప్రజా అసృజత । తా
అస్మాత్స్పృష్టా అపాక్రామన్ । తా గ్రహణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహాత్వమ్ । యః
కామయేత ప్రజాయేయేతి । స దశహోతారం మనసాఽనుద్రుత్య దర్భస్తమేబ్జ
జహుయాత్ । ప్రజాపతిర్వై దశహోతా ॥ १ ॥

ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్రజాయతే । మనసా జహోతి । మన ఇవ హి ప్రజాపతిః ।
ప్రజాపతేరాప్యై । పూర్ణయా జహోతి । పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః । ప్రజాపతేరాప్యై ।
న్యూనయా జహోతి । న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై ॥ २ ॥

దర్భస్తమేబ్జ జహోతి । ఏతస్మాద్వై యోనేః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । యస్మాదేవ
యోనేః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత । తస్మాదేవ యోనేః ప్రజాయతే । బ్రాహ్మణో దక్షిణత
ఉపాస్తే । బ్రాహ్మణో వై ప్రజానాముపద్రష్టా । ఉపద్రష్టుమత్యేవ ప్రజాయతే । గ్రహో భవతి ।
ప్రజానాగ్ం సృష్టానాన్ధత్యై । యం బ్రాహ్మణం విద్యాం విద్వాగ్ంసం యశో
నర్చేత్ ॥ ३ ॥

సోఽరణ్యం పరేత్య । దర్భస్తమబ్జముద్గ్రథ్య । బ్రాహ్మణస్తక్షిణతో నిషాద్య ।
చతుర్వోతవ్రాన్వయచక్షిత । ఏతద్వై దేవానాం పరమజ్గుహ్యం బ్రహ్మ ।
యచ్ఛతుర్హోతారః । తదేవ ప్రకాశం గమయతి । తదేనం ప్రకాశజ్గతమ్ । ప్రకాశం
ప్రజానాజ్గమయతి । దర్భస్తమబ్జముద్గ్రథ్య వ్యాచష్టే ॥ ४ ॥

అగ్నివాన్ వై దర్భస్తమబ్జః । అగ్నివత్యేవ వ్యాచష్టే । బ్రాహ్మణో దక్షిణత ఉపాస్తే ।
బ్రాహ్మణో వై ప్రజానాముపద్రష్టా । ఉపద్రష్టుమత్యేవైనం యశ ఋచ్ఛతి । ఈశ్వరంతం

యశోర్తోరిత్యాహుః | యస్యాన్తే వ్యాచష్ట ఇతి | వరస్తస్మై దేయః | యదేవైనం
తతోపనమతి | తదేవావ రున్ధే || 5 ||

అగ్నిమాదధానో దశహోత్రాఽరణిమవ దధ్యాత్ | ప్రజాతమేవైనమా ధత్తే |
తేనైవోద్భుత్యాగ్నిహోత్రం జహుయాత్ | ప్రజాతమేవైనజ్ఞహోతి | హవిర్నిర్వపస్యం
దహోతారం వ్యాచక్షీత | ప్రజాతమేవైనం నిర్వపతి | సామిధేనీరనువక్ష్యం దహోతారం
వ్యాచక్షీత | సామిధేనీరేవ సృష్ట్యాఽఽరభ్య ప్రతనుతే | అథో యజ్ఞో వై దశహోతా |
యజ్ఞమేవ తనుతే || 6 ||

అభిచరం దహోతారం జహుయాత్ | నవ వై పురుషే ప్రాణాః | నాభిర్దశమి |
సప్రాణమేవైనమభి చరతి | ఏతావద్వై పురుషస్య స్వమ్ | యావత్ప్రాణాః |
యావదేవాస్యాస్తి | తద్దభి చరతి | స్వకృత ఇరిణే జహోతి ప్రదరే వా | ఏతద్వా అస్మై
నిర్ఋతిగృహీతమ్ | నిర్ఋతిగృహీత ఏవైనం నిర్ఋత్యా గ్రాహయతి | యద్వాచః
క్రూరమ్ | తేన వషట్కరోతి | వాచ ఏవైనం క్రూరేణ ప్ర వృశ్చతి |
తాజగార్తిమార్చ్ఛతి || 7 ||

దశహోతా సృష్ట్యా ఋచ్చేద్వాచస్థే రున్ధ ఏవ తనుతే నిర్ఋతిగృహీతం పశ్చ చ || _____ [.]

ప్రజాపతిరకామయత దర్శపూర్ణమాసా సృజేయేతి | స ఏతం చతుర్హోతారమపశ్యత్ |
తం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయేఽజహోత్ | తతో వై స దర్శపూర్ణమాసావసృజత |
తావస్మాత్సృష్టావపాక్రామతామ్ | తా గ్రహణాగృహ్ణాత్ | తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ |
దర్శపూర్ణమాసావాలభమానః | చతుర్హోతారం మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయే
జహుయాత్ | దర్శపూర్ణమాసావేవ సృష్ట్యాఽఽరభ్య ప్రతనుతే || 8 ||

గ్రహో భవతి | దర్శపూర్ణమాసయోః సృష్టయోర్ధృత్యై | సోఽకామయత
చాతుర్మాస్యాని సృజేయేతి | స ఏతం పశ్చహోతారమపశ్యత్ | తం
మనసాఽనుద్రుత్యాహవనీయేఽజహోత్ | తతో వై స చాతుర్మాస్యాన్యసృజత |
తాన్యస్మాత్సృష్టాన్యపాక్రామన్ | తాని గ్రహణాగృహ్ణాత్ | తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ |

చాతుర్మాస్యాన్యాలభమానః ॥ 9 ॥

పశ్చిహోతారం మనసానుద్రత్యాహవనీయే జహుయాత్ । చాతుర్మాస్యన్యేవ
స్పష్టాఽఽరభ్య ప్రతనుతే । గ్రహో భవతి । చాతుర్మాస్యానాగ్ం స్పష్టానాన్ధృత్యై ।
సోఽకామయత పశుబన్ధగ్ం సృజేయేతి । స ఏతగ్ం షడ్ధోతారమపశ్యత్ । తం
మనసానుద్రత్యాహవనీయేజహోత్ । తతో వై స పశుబన్ధమసృజత ।
సోస్మాత్స్పష్టోఽపాక్రామత్ । తజ్గ్రహేణాగృహ్ణాత్ ॥ 10 ॥

తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ । పశుబన్ధేన యక్ష్యమాణః । షడ్ధోతారం
మనసానుద్రత్యాహవనీయే జహుయాత్ । పశుబన్ధమేవ స్పష్టాఽఽరభ్య ప్ర
తనుతే । గ్రహో భవతి । పశుబన్ధస్య స్పష్టస్య ధృత్యై । సోఽకామయత
సౌమ్యమధ్వరగ్ం సృజేయేతి । స ఏతగ్ం సప్తహోతారమపశ్యత్ । తం
మనసానుద్రత్యాహవనీయేజహోత్ । తతో వై స సౌమ్యమధ్వరమసృజత ॥ 11 ॥

సోఽస్మాత్స్పష్టోఽపాక్రామత్ । తజ్గ్రహేణాగృహ్ణాత్ । తద్గ్రహస్య గ్రహత్వమ్ ।
దీక్షిష్యమాణః । సప్తహోతారం మనసానుద్రత్యాహవనీయే జహుయాత్ ।
సౌమ్యమేవాధ్వరగ్ం స్పష్టాఽఽరభ్య ప్ర తనుతే । గ్రహో భవతి । సౌమ్యస్యాధ్వరస్య
స్పష్టస్య ధృత్యై । దేవేభ్యో వై యజ్ఞో న ప్రాభవత్ । తమేతావచ్ఛః సమభరన్ ॥ 12 ॥

యత్సమ్భారాః । తతో వై తేభ్యో యజ్ఞః ప్రాభవత్ । యత్సమ్భారా భవన్తి । యజ్ఞస్య
ప్రభూత్యై । ఆతిథ్యమాసాద్య వ్యాచష్టే । యజ్ఞముఖం వా ఆతిథ్యమ్ । ముఖత ఏవ
యజ్ఞగ్ం సమభృత్య ప్ర తనుతే । అయజ్ఞో వా ఏషః । యోఽపత్నీకః । న ప్రజాః
ప్రజాయేరన్ । పత్నీర్యాచష్టే । యజ్ఞమేవాకః । ప్రజానాం ప్రజననాయ । ఉపసత్సు
వ్యాచష్టే । ఏతద్వై పత్నీనామాయతనమ్ । స్వ ఏవైనా ఆయతనేఽవకల్పయతి ॥ 13 ॥

తనుత ఆలభమానోఽగృహ్ణాదసృజతాభరణాయేర్థవత్ ॥

[2]

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । స త్రివృత్తగ్ స్తోమమసృజత ।

తం పఞ్చదశః స్తోమో మధ్యత ఉదత్పణత్ । తౌ పూర్వపక్షశ్చపరపక్షశ్చభవతామ్ ।
 పూర్వపక్షం దేవా అన్వసృజ్యన్త । అపరపక్షమన్వసురాః । తతో దేవా అభవన్ ।
 పరాసురాః । యజ్ఞామయేత వసీయాన్త్యాదితి ॥ 14 ॥

తం పూర్వపక్షే యాజయేత్ । వసీయానేవ భవతి । యజ్ఞామయేత
 పాపీయాన్త్యాదితి । తమపరపక్షే యాజయేత్ । పాపీయానేవ భవతి ।
 తస్మాత్పూర్వపక్షోఽపరపక్షాత్కరుణ్యతరః । ప్రజాపతిర్వై దశహోతా । చతుర్హోతా
 పఞ్చహోతా । షడ్ధోతా సప్తహోతా । ఋతవః సంవత్సరః ॥ 15 ॥

ప్రజాః పశవ ఇమే లోకాః । య ఏవం ప్రజాపతిం బహోర్భూయాగ్ంసం వేద । బహోరేవ
 భూయాన్భవతి । ప్రజాపతిర్దేవాసురానసృజత । స ఇన్ద్రమపి నాసృజత । తం దేవా
 అబ్రువన్ । ఇన్ద్రం నో జనయేతి । సోఽబ్రవీత్ । యథాఽహం యుష్మాగ్గ్నప్రసాఽసృక్షి ।
 ఏవమిన్ద్రం జనయధ్వమితి ॥ 16 ॥

తే తపోఽతప్యన్త । త ఆత్మన్నిన్ద్రమపశ్యన్ । తమబ్రువన్ । జాయస్వేతి । సోఽబ్రవీత్ ।
 కిం భాగధేయమభి జనిష్య ఇతి । ఋతూన్సంవత్సరమ్ । ప్రజాః పశూన్ ।
 ఇమాన్లోకానిత్యబ్రువన్ । తం వై మాఽఽహుత్యా ప్ర జనయతేత్యబ్రవీత్ ॥ 17 ॥

తఞ్చతుర్హోత్రా ప్రాజనయన్ । యః క్రామయేత వీరో మ ఆజాయేతేతి । స
 చతుర్హోతారం జహుయాత్ । ప్రజాపతిర్వై చతుర్హోతా । ప్రజాపతిరేవ భూత్వా
 ప్రజాయతే । జజనదిన్ద్రమిన్ద్రీయాయ స్వాహేతి గ్రహణ జహోతి । ఆఽస్య వీరో
 జాయతే । వీరగ్ం హి దేవా ఏతయాఽఽహుత్యా ప్రాజనయన్ । ఆదిత్యాశ్చజ్ఞీరసశ్చ
 సువర్గే లోకేఽస్పర్ధన్త । వయం పూర్వే సువర్గం లోకమీయామ వయం పూర్వ ఇతి ॥ 18 ॥

త ఆదిత్యా ఏతం పఞ్చహోతారమపశ్యన్ । తం పురా
 ప్రాతరనువాకాదాగ్నిధేఽజహుః । తతో వై తే పూర్వే సువర్గం లోకమాయన్ । యః
 సువర్గకామః స్యాత్ । స పఞ్చహోతారం పురా ప్రాతరనువాకాదాగ్నిధే జహుయాత్ ।

సంవత్సరో వై పశ్చాహోతా । సంవత్సరః సువర్గో లోకః । సంవత్సర ఏవర్తుషు
ప్రతిష్ఠాయ । సువర్గం లోకమేతి । తేఽబ్రువన్నజ్జీరస ఆదిత్యాన్ ॥ 19 ॥

క్వ స్థ । క్వ వః సద్భ్యో హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి । ఛన్దః సివిత్యబ్రువన్ । గాయత్రియాన్తిష్ఠుభి
జగత్యామితి । తస్మాచ్ఛన్దః సు సద్భ్యో ఆదిత్యేభ్యః । ఆజ్ఞీరసిః ప్రజా హవ్యం వహన్తి ।
వహన్త్యస్మై ప్రజా బలిమ్ । ఐనమప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి । య ఏవం వేద । ద్వాదశ మాసాః
పశ్చార్తవః । త్రయ ఇమే లోకాః । అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః । ఏతస్మిన్వా ఏష శ్రితః ।
ఏతస్మిన్ప్రతిష్ఠితః । య ఏవమేతగ్ శ్రితం ప్రతిష్ఠితం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ 20 ॥

స్వాదితి సంవత్సరో జనయధ్వమిత్యబ్రవీత్సూర్య ఇత్యాదిత్యాన్వృతవృట్ ॥

[3]

ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి । స ఏతం దహోతారమపశ్యత్ । తేన
దశధాఽఽత్మానం విధాయ । దశహోత్రాఽతప్యత । తస్య చిత్తిః స్రుగాసీత్ ।
చిత్తమాజ్యమ్ । తస్యైతావత్యేవ వాగాసీత్ । ఏతావాన్ యజ్ఞక్రతుః । స
చతుర్హోతారమసృజత । సోఽనన్దత్ ॥ 21 ॥

అస్సక్షి వా ఇమమితి । తస్య సామో హవిరాసీత్ । స చతుర్హోత్రాఽతప్యత ।
సోఽతామ్యత్ । స భూరితి వ్యాహరత్ । స భూమిమసృజత ।
అగ్నిహోత్రస్థర్శపూర్ణమాసౌ యజుగ్ంషి । స ద్వితీయమతప్యత । సోఽతామ్యత్ । స
భువ ఇతి వ్యాహరత్ ॥ 22 ॥

సోఽన్తరిక్షమసృజత । చాతుర్మాస్యాని సామాని । స తృతీయమతప్యత ।
సోఽతామ్యత్ । స సువరితి వ్యాహరత్ । స దివమసృజత ।
అగ్నిష్టోమముక్థ్యమతిరాత్రమృచః । ఏతా వై వ్యాహృతయ ఇమే లోకాః । ఇమాన్థలు వై
లోకానను ప్రజాః పశవశ్చన్దాగ్ంసి ప్రాజాయన్త । య ఏవమేతాః ప్రజాపతేః ప్రథమా
వ్యాహృతీః ప్రజాతా వేద ॥ 23 ॥

ప్ర ప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే । స పశ్చాహోతారమసృజత । స హవిర్నావిన్దత ।
తస్మై సోమస్తనువం ప్రాయచ్ఛత్ । ఏతత్తే హవిరితి । స పశ్చాహోత్రాఽతప్యత ।

సోఽతామ్యత్ | స ప్రత్యజ్ఞబాధత | సోఽసురానసృజత | తదస్యాప్రియమాసీత్ || 24 ||

తద్దుర్వర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ | తద్దుర్వర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ | స
ద్వితీయమతప్యత | సోఽతామ్యత్ | స ప్రాజ్ఞబాధత | స దేవానసృజత | తదస్య
ప్రియమాసీత్ | తత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ | తత్సువర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ | య
ఏవగ్ం సువర్ణస్య హిరణ్యస్య జన్మ వేద || 25 ||

సువర్ణ ఆత్మనా భవతి | దుర్వర్ణోఽస్య భ్రాతృవ్యః | తస్మాత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యం
భార్యమ్ | సువర్ణ ఏవ భవతి | ఐనం ప్రియజ్ఞచ్ఛతి నాప్రియమ్ | స
సప్తహోతారమసృజత | స సప్తహోత్రైవ సువర్ణం లోకమైత్ | త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో
లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదత | త్రయస్త్రిగ్ంశేన ప్రత్యతిష్ఠత్ | ఏకవిగ్ంశేన
రుచమధత్త || 26 ||

సప్తదశేన ప్రాజాయత | య ఏవం విద్వాన్తోమేన యజతే | సప్తహోత్రైవ సువర్ణం
లోకమైతి | త్రిణవేన స్తోమేనైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాన్ప్రాణుదతే | త్రయస్త్రిగ్ంశేన
ప్రతితిష్ఠతి | ఏకవిగ్ంశేన రుచం ధత్తే | సప్తదశేన ప్ర జాయతే | తస్మాత్సప్తదశః స్తోమో న
నిర్హృత్యః | ప్రజాపతిర్వై సప్తదశః | ప్రజాపతిమేవ మధ్యతో ధత్తే ప్రజాత్యై || 27 ||

అనన్తదుష్ట ఇతి వ్యాహరద్యేహాసీద్యేహాధత్త ప్రజాత్యై || [4]

దేవా వై వరుణమయాజయన్ | స యస్యైయస్యై దేవతాయై దక్షిణామనయత్ |
తామప్లినాత్ | తేఽబ్రువన్ | వ్యావృత్య ప్రతి గృహ్ణామ | తథా నో దక్షిణా న వ్లేష్యతీతి |
తే వ్యావృత్య ప్రత్యగృహ్ణాన్ | తతో వై తాన్దక్షిణా నాప్లినాత్ | య ఏవం
విద్వాన్వ్యావృత్య దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణాతి | వైనం దక్షిణా ప్లినాతి || 28 ||

రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేఽగ్నయే హిరణ్యమిత్యాహ | ఆగ్నేయం వై
హిరణ్యమ్ | స్వయైవైనద్దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి | సోమాయ వాస ఇత్యాహ | సౌమ్యం
వై వాసః | స్వయైవైనద్దేవతయా ప్రతి గృహ్ణాతి | రుద్రాయ గామిత్యాహ | రౌద్రీ వై గౌః |

స్వయైవైనాం దేవతయా ప్రతిగృహ్లాతి | వరుణాయాశ్వమిత్యాహ || 29 ||

వారుణో వా అశ్వః | స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతిగృహ్లాతి | ప్రజాపతయే
పురుషమిత్యాహ | ప్రాజాపత్యో వై పురుషః | స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్లాతి |
మనవే తల్పమిత్యాహ | మానవో వై తల్పః | స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్లాతి |
ఉత్తానాయాజ్ఞీరసాయాన ఇత్యాహ | ఇయం వా ఉత్తాన ఆజ్ఞీరసః || 30 ||

అనయైవైనత్ప్రతి గృహ్లాతి | వైశావనర్యరాచ రథం ప్రతి గృహ్లాతి | వైశావనరో వై
దేవతయా రథః | స్వయైవైనం దేవతయా ప్రతి గృహ్లాతి |

తేనామృతత్వమశ్వమిత్యాహ | అమృతమేవాత్మనధత్తే | వయో దాత్ర ఇత్యాహ | వయ
ఏవైనం కృత్వా | సువర్గం లోకం గమయతి | మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్ర
ఇత్యాహ || 31 ||

యద్వై శివమ్ | తన్మయః | ఆత్మన ఏవైషా పరీత్తిః | క ఇదఙ్కస్మా అద్రాదిత్యాహ |
ప్రజాపతిర్వై కః | స ప్రజాపతయే దదాతి | కామః కామాయేత్యాహ | కామేన హి
దదాతి | కామేన ప్రతిగృహ్లాతి | కామో దాతా కామః ప్రతిగ్రహీతేత్యాహ || 32 ||

కామో హి దాతా | కామః ప్రతిగ్రహీతా | కామగ్ం సముద్రమావిశేత్యాహ | సముద్ర ఇవ
హి కామః | నేవ హి కామస్యాన్తోఽస్తి | న సముద్రస్య | కామేన త్వా
ప్రతిగృహ్లామిత్యాహ | యేన కామేన ప్రతిగృహ్లాతి | స ఏవైనమముష్మిల్లోకే కామ
ఆగచ్ఛతి | కామైతత్త ఏషా తే కామ దక్షిణేత్యాహ | కామ ఏవ
తద్యజమాన్తోఽముష్మిల్లోకే దక్షిణామిచ్ఛతి | న ప్రతిగ్రహీతరీ | య ఏవం
విద్వాన్దక్షిణాం ప్రతిగృహ్లాతి | అన్యణామేవైనాం ప్రతి గృహ్లాతి || 33 ||

ప్రీత్యాశ్వశ్వమిత్యాహాజ్ఞీరసః ప్రతిగ్రహీత్ర ఇత్యాహ ప్రతిగ్రహీతేత్యాహ దక్షిణేత్యాహ చత్వారి చ || [5]

అన్తో వా ఏష యజ్ఞస్య | యద్దశమమహః | దశమేఽహన్సర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భిః
స్తువన్తి | యజ్ఞస్యైవాన్తఙ్గత్వా | అన్నాద్యమవ రున్ధతే | తిస్సభిః స్తువన్తి | త్రయ ఇమే
లోకాః | ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యోఽన్నాద్యమవ రున్ధతే | పృశ్ణివతీరభవన్తి | అన్నం వై

అన్నమేవావ రున్ధతే | మనసా ప్రస్తాతి | మనసోద్ధాయతి | మనసా ప్రతి హరతి | మన
ఇవ హి ప్రజాపతిః | ప్రజాపతేరాప్త్యై | దేవా వై సర్వాః | తేషామియగ్ం రాజ్ఞీ |
యత్సర్పరాజ్ఞాయా ఋగ్భిః స్తువన్తి | అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠన్తి || 35 ||

చతుర్హోత్రాన్ హోతా వ్యాచష్టే | స్తుతమనుశగ్ంసతి శాన్త్యై | అన్తో వా ఏష యజ్ఞస్య |
యద్దశమమహాః | ఏతత్థలు వై దేవానాం పరమజ్ఞుహ్యం బ్రహ్మ | యచ్ఛతుర్హోతారః |
దశమేహగ్ శ్చతుర్హోత్రాన్వాచష్టే | యజ్ఞస్యైవాన్తజ్ఞత్వా | పరమం దేవానాం
గుహ్యం బ్రహ్మవ రున్ధే | తదేవ ప్రకాశం గమయతి || 36 ||

తదేనం ప్రకాశజ్ఞతమ్ | ప్రకాశం ప్రజానాంజమయతి | వాచం యచ్ఛతి | యజ్ఞస్య ధృత్యై |
యజమానదేవత్యం వా అహాః | భ్రాతృవ్యదేవత్యా రాత్రిః | అహ్నా రాత్రిన్ధ్యామేత్ |
భ్రాతృవ్యస్యైవ తల్లోకం వృజ్ఞే | యద్దివా వాచం విస్సజేత్ |
అహరాభ్రాతృవ్యాయోచ్చిగ్ంషేత్ | యన్నక్తం విస్సజేత్ | రాత్రిం
భ్రాతృవ్యాయోచ్చిగ్ంషేత్ | అధివృక్షసూర్యే వాచం విస్సజతి | ఏతావన్తమేవాస్మై
లోకముచ్చిగ్ంషతి | యావదాదిత్యోఽస్తమేతి || 37 ||

పృశ్ఠి తిష్ఠన్తి గమయతి శిగ్ంషేత్పశ్చ చ || [6]

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత | తాః సృష్టాః సమశ్లిష్యన్ | తా రూపేణానుప్రావీశత్ |
తస్మాదాహుః | రూపం వై ప్రజాపతిరితి | తా నామ్నాఽను ప్రావీశత్ | తస్మాదాహుః |
నామ వై ప్రజాపతిరితి | తస్మాదప్యామిత్రౌ సజ్గత్య | నామ్నా చేద్ధ్వయేతే || 38 ||

మిత్రమేవ భవతః | ప్రజాపతిర్దేవానురాససృజత | స ఇన్ద్రమపి నాసృజత | తం దేవా
అబ్రువన్ | ఇన్ద్రం నో జనయేతి | స ఆత్మన్నిన్ద్రమపశ్యత్ | తమసృజత | తన్మిష్టుగీర్వర్యం
భూత్వాఽను ప్రావీశత్ | తస్య వజ్రః పశ్చాదృశో హస్త ఆపద్యత |
తేనోదయ్యానురానభ్యభవత్ || 39 ||

య ఏ॒వం వే॑దఁ | అ॒భి భ్రా॑తృ॒వ్యాన॑భవతి | తే దే॒వా అ॒సురై॑ర్వి॒జిత॑ః | సు॒వర్గం
 లో॒కమాయన్ | తే॒ఽము॒ష్మి॒ల్లోకే॑ వ్య॒క్షుధ్యన్ | తే॒ఽబ్రు॑వన్ | అ॒ముతః॑ ప్రదా॒నం వా
 ఉప॑జిజీవి॒మేతి॑ | తే స॒ప్తహో॑తారం య॒జ్ఞం వి॒ధాయా॒యాస్యమ్ | ఆ॒జ్ఞీర॒సం ప్రా॑హి॒ణ్యన్ |
 ఏ॒తేనా॒ముత్ర॑ కల్ప॒యేతి॑ || 40 ||

తస్య॑ వా ఇ॒యజ్కౌ॒ఽపిః | యది॑ద॒జ్కిం చ | య ఏ॒వం వే॑దఁ | కల్ప॒తేఽస్మై | స వా
 అ॒యం మ॒నుష్యే॑షు య॒జ్ఞః స॒ప్తహో॑తా | అ॒ముత్ర॑ స॒దోభ్య॑ దే॒వేభ్యో॑ హ॒వ్యం వ॑హతి | య
 ఏ॒వం వే॑దఁ | ఉ॒పైనం॑ య॒జ్ఞో న॑మతి | సో॒ఽమ॒న్యత॑ | అ॒భి వా ఇ॒మేఽస్మా॑ల్లోకా॒దముం
 లో॒కం క॑మిష్య॒న్త ఇతి॑ | స వాచ॑స్పతే హృది॒తి వ్యా॑హరత్ | తస్మా॑త్పుత్రో హృద॑యమ్ |
 తస్మా॑ద॒స్మాల్లోకా॑ద॒ముం లో॒కన్నా॑భి కామయ॑న్తే | పుత్రో॑ హి హృద॑యమ్ || 41 ||

హ్యయేతే అభవత్కల్పయేతితి చత్వారి చ || [7]

దే॒వా వై చతు॑ర్హోతృభి॒ర్యజ్ఞమ॑తన్వత | తే వి పా॒ప్మనా॒ భ్రాతృ॑వ్యేణా॒జయ॑న్త | అ॒భి
 సు॒వర్గం లో॒కమ॑జయన్ | య ఏ॒వం వి॒ద్యాగ్గృ॑చతు॒ర్హోతృ॑భి॒ర్యజ్ఞన్త॑న్తుతే | వి పా॒ప్మనా॒
 భ్రాతృ॑వ్యేణ జయ॑తే | అ॒భి సు॒వర్గం లో॒కం జ॑యతి | షడ్ధో॒త్రా ప్రా॑య॒ణీయ॑మా
 సా॑దయతి | అ॒ముష్మై॒ వై లో॒కాయ॑ షడ్ధో॒తా | ఘ్న॑న్తి ఖ॒లు వా ఏ॒తతో॑మమ్ |
 యద॑భిషు॒ణ్వన్తి॑ || 42 ||

ఋ॒జుధై॒వైన॑మ॒ముం లో॒కం గ॑మయతి | చతు॑ర్హోత్రాఽఽతి॒థ్యమ్ | యశో॑ వై
 చతు॑ర్హోతా | యశ॑ ఏ॒వాత్మ॑న్ధతే | ప॒ఞ్చహో॑త్రా ప॒శుము॑పసాదయతి | సు॒వర్గో॑ వై
 ప॒ఞ్చహో॑తా | యజ॑మానః ప॒శుః | యజ॑మానమే॒వ సు॒వర్గం లో॒కం గ॑మయతి |
 గ్రహో॑న్యహీ॒త్యా స॒ప్తహో॑తారం జహో॑తి | ఇ॒న్ద్రియం॑ వై స॒ప్తహో॑తా || 43 ||

ఇ॒న్ద్రియ॑మే॒వాత్మ॑న్ధతే | యో వై చతు॑ర్హోత్రాననుస॒వన॑న్తర్పయతి | తృ॒ప్యతి॑ ప్ర॒జయా॑
 ప॒శుభిః | ఉ॒పైనగ్ం॑ సోమ॒ప్తిథో॑ న॑మతి | బ॒హిష్ప॒వమా॑నే దశ॑హోతారం వ్యాచ॑క్షీత |
 మా॒ధ్యం ది॒నే ప॑వమానే చతు॑ర్హోతారమ్ | ఆర్భ॒వే ప॑వమానే ప॒ఞ్చహో॑తారమ్ |
 పి॒తృయ॑జ్ఞే షడ్ధో॒తారమ్ | య॒జ్ఞాయ॑జ్ఞయ॒స్య స్తోత్రే॑ స॒ప్తహో॑తారమ్ |

అనుసవనమేవైనాగ్స్తర్పయతి || 44 ||

తృప్యతి ప్రజయా పశుభిః | ఉపైనగ్ం సోమపీథో నమతి | దేవా వై చతుర్హోతృభిః
సత్రమాసత | ఋద్ధిపరిమితం యశస్కామాః | తేఽబ్రువన్ | యన్నః ప్రథమం యశ
ఋచ్ఛాత్ | సర్వేషాన్నస్తత్సహసదితి | సోమశ్చతుర్హోత్రా | అగ్నిః పఞ్చహోత్రా |
ధాతా షడ్ధోత్రా || 45 ||

ఇన్ద్రః సప్తహోత్రా | ప్రజాపతిర్దశహోత్రా | తేషాగ్ం సోమగ్ం రాజానం యశ ఆర్ఛత |
తస్యైకామయత | తేనాపాక్రామత్ | తేన ప్రలాయమచరత్ | తం దేవాః ప్రైషైః
ప్రైషమైచ్ఛన్ | తత్ప్రైషాణాం ప్రైషత్వమ్ | నివిద్భిర్న్యవేదయన్ |
తన్నివిదాన్నివిత్త్వమ్ || 46 ||

ఆప్రిభిరాప్పువన్ | తదాప్రిణామాప్రిత్వమ్ | తమఘ్నన్ | తస్య యశో వ్యగృహ్ణత | తే
గ్రహా అభవన్ | తద్గ్రహాణాఙ్గ్రహత్వమ్ | యస్యైవం విదుషో గ్రహా గృహ్యన్తే | తస్య
తేవ గృహీతాః | తేఽబ్రువన్ | యో వై నః శ్రేష్ఠోఽభూత్ || 47 ||

తమవధిష్ఠ | పునర్రిమగ్ం సువామహా ఇతి | తఞ్చన్దోభిరసువన్త |
తచ్ఛన్దసాఞ్చన్దస్త్యమ్ | సామ్నా సమానయన్ | తత్సామ్నః సామత్వమ్ |
ఉక్తైరుదస్థాపయన్ | తదుక్థానాముక్థత్వమ్ | య ఏవం వేద | ప్రత్యేవ తిష్ఠతి || 48 ||

సర్వమాయురేతి | సోమో వై యశః | య ఏవం విద్వాన్సోమమాగచ్ఛతి | యశ
ఏవైనమృచ్ఛతి | తస్మాదాహుః | యశ్చైవం వేద యశ్చ న | తావుభౌ
సోమమాగచ్ఛతః | సోమో హి యశః | తన్వాఽవ యశ ఋచ్ఛతిత్యాహుః | యః
సోమే సోమం ప్రాహేతి | తస్మాత్సోమే సోమః ప్రోచ్యః | యశ ఏవైనమృచ్ఛతి || 49 ||

అభిఘ్నాన్తి సప్తహోతా తర్పయతి షడ్ధోత్రా నివిత్త్వమభూతిష్ఠతి ప్రాహేతి దేవ చ || [8]

ఇదం వా అగ్రే నైవ కిం చ నాసీత్ | న ద్యౌరాసీత్ | న పృథివీ | నాన్తరిక్షమ్ | తదసదేవ
సన్మనోఽకురుత స్యామితి | తదతప్యత | తస్మాత్తేషానాద్ధూమోఽజాయత |

తదూ॒భయో॑ఽత॒ప్యత॑ । తస్మా॑త్తే॒పానా॑ద్గ్ని॒రజాయ॑త । తదూ॒భయో॑ఽత॒ప్యత॑ ॥ 50 ॥

తస్మా॑త్తే॒పానా॑జ్ఞో॒తిర॑జాయ॑త । తదూ॒భయో॑ఽత॒ప్యత॑ । తస్మా॑త్తే॒పానా॑ద్రి॒రజాయ॑త ।
తదూ॒భయో॑ఽత॒ప్యత॑ । తస్మా॑త్తే॒పానా॑న్మ॒రీచ॑యో॒ఽజాయ॑న్త । తదూ॒భయో॑ఽత॒ప్యత॑ ।
తస్మా॑త్తే॒పానా॑దు॒ధారా॑ అ॒జాయ॑న్త । తదూ॒భయో॑ఽత॒ప్యత॑ । తద॒భ్రమి॑వ॒ సమ॑హ॒న్యత॑ ।
తద్వ॒స్తిమ॑భి॒నత్ ॥ 51 ॥

స స॒ముద్రో॑ఽభ॒వత్ । తస్మా॑త్స॒ముద్ర॑స్య న పి॒బన్తి॑ । ప్ర॒జన॑నమి॒వ హి మ॑న్య॒న్తే ।
తస్మా॑త్ప॒శోర్జాయ॑మా॒నాదా॑పః పు॒రస్తా॑ద్యన్తి । తద్ద॒శహో॑తాఽన్వ॒సృజ్య॑త । ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వై
దశ॑హో॒తా । య ఏ॒వన్త॑ప॒సో వీ॒ర్యం॑ వి॒ద్వాగ్ం॑ స్త॒ప్యతే॑ । భ॒వత్యే॑వ । తద్వా ఇ॒దమా॑పః
స॒లిల॑మా॒సీత్ । సో॒ఽరోదీ॑త్ప్ర॒జాప॑తిః ॥ 52 ॥

స క॒స్మా అ॒జ్ఞా । యద్య॑స్యా అప్రతి॒ష్ఠాయా॑ ఇ॒తి । యద॑స్వ॒వాప॑ద్యత । సా
పృ॒థివ్య॑భ॒వత్ । యద్య॑మృ॒ష్ట । తద॑న్తరి॒క్షమ॑భ॒వత్ । యదూ॑ర్ధ్వ॒ముద॑మృ॒ష్ట । సా
ద్యౌర॑భ॒వత్ । యద॑రోదీ॒త్ । తద॑న॒యో రోద॑న్త॒స్వమ్ ॥ 53 ॥

య ఏ॒వం వేద॑ । నా॒స్య గృ॒హే రు॑దన్తి । ఏ॒తద్వా ఏ॒షాం లో॒కానా॑ం జన్మ॑ । య ఏ॒వమే॒షాం
లో॒కానా॑ం జన్మ॑ వేద॑ । వైషు లో॒కేష్వా॒ర్తిమా॑ర్చ్ఛ॒తి । స ఇ॒మాం ప్ర॑తి॒ష్ఠామ॑వి॒న్దత॑ । స
ఇ॒మాం ప్ర॑తి॒ష్ఠాం వి॒త్వాఽకా॑మ॒యత॑ ప్ర॒జాయే॑యే॒తి । స తపో॑ఽత॒ప్యత॑ ।
సో॒ఽన్తర్వా॑నభ॒వత్ । స జ॒ఘనా॑ద॒సురా॑న॒సృజ॑త ॥ 54 ॥

తేభ్యో॑ మృ॒న్మయే॑ పాత్రే॒ఽన్న॑మదు॒హత్ । యా॒ఽస్య సా త॒నూరా॑సీత్ । తామ॑పా॒హత॑ ।
సా తమి॑స్రాఽభ॒వత్ । సో॒కామ॑యత ప్ర॒జాయే॑యే॒తి । స తపో॑ఽత॒ప్యత॑ ।
సో॒న్తర్వా॑నభ॒వత్ । స ప్ర॒జన॑నాదే॒వ ప్ర॒జా అ॑స్సృజత । తస్మా॑ది॒మా భూ॑యి॒ష్టాః ।
ప్ర॒జన॑నాద్యే॒నా అ॑స్సృజత ॥ 55 ॥

తాభ్యో॑ దా॒రుమ॑యే॒ పాత్రే॑ ప॒యోఽదు॒హత్ । యా॒ఽస్య సా త॒నూరా॑సీత్ ।
తామ॑పా॒హత॑ । సా జో॒త్స్నాఽభ॒వత్ । సో॒కామ॑యత ప్ర॒జాయే॑యే॒తి । స
తపో॑ఽత॒ప్యత॑ । సో॒న్తర్వా॑నభ॒వత్ । స ఉ॑ప॒క్షాభ్యో॑మే॒వర్తా॑న॒సృజ॑త । తేభ్యో॑ ర॒జతే॑

పాత్రే ఘృతమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరాసీత్ ॥ 56 ॥

తామపాహత । సోఽహోరాత్రయోః స్థిరభవత్ । సోఽకామయత ప్రజాయేయేతి । స
తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స ముఖాద్దేవానసృజత । తేభ్యో హరితే పాత్రే
సోమమదుహత్ । యాఽస్య సా తనూరాసీత్ । తామపాహత । తదహరభవత్ ॥ 57 ॥

ఏతే వై ప్రజాపతేర్దోహాః । య ఏవం వేద । దుహ ఏవ ప్రజాః । దివా వై సోఽభూదితి ।
తద్దేవానాన్దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవానాం దేవత్వం వేద । దేవవానేవ భవతి । ఏతద్వా
అహోరాత్రాణాం జన్మ । య ఏవమహోరాత్రాణాం జన్మ వేద ।
నాహోరాత్రేష్వార్తిమార్చ్ఛతి ॥ 58 ॥

అసతోఽధి మనోఽసృజ్యత । మనః ప్రజాపతిమసృజత । ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత ।
తద్వా ఇదం మనస్యేవ పరమం ప్రతిష్ఠితమ్ । యదిదజ్జిం చ । తదేతచ్ఛోచ్యవస్యసన్నామ
బ్రహ్మ । వ్యుచ్ఛస్తీవ్యుచ్ఛన్త్యస్తై వస్యసీవస్యసీ వ్యుచ్ఛతి । ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిః ।
ప్ర పరమేష్ఠినో మాత్రామాప్నోతి । య ఏవం వేద ॥ 59 ॥

అగ్నిరజాయత తద్భూయోఽతప్యతాభినదరోదీతప్రజాపతిరోదస్త్యమసృజతాసృజత ఘృతమదుహాద్యాఽస్య సా తనూరాసీదహరభవదృచ్ఛతి వేద (ఇదం
ధూమోఽగ్నిర్జ్యోతిరర్చిర్మరిచయ ఉదారాస్తదబ్భుగ్ం స జమనాత్వా తమస్రా స ప్రజననాత్వా జోత్వా స ఉపపక్ష్యాగ్ం సోఽహోరాత్రయోః స్థిః స
ముఖాత్తదహర్దేవవాన్తృన్మయే దారుమయే రజతే హరితే తేభ్యస్తాభ్యో ద్వే తేఽన్నం పయో ఘృతగ్ం సోమమ్ ॥) ॥

[,]

ప్రజాపతిరిన్ద్రమసృజతానుజావరం దేవానామ్ । తం ప్రాహిణోత్ । పరేహి । ఏతేషాం
దేవానామధిపతిరేధీతి । తం దేవా అబ్రువన్ । కస్త్వమసి । వయం వై త్వచ్ఛేయాగ్ంసః
స్మ ఇతి । సోఽబ్రవీత్ । కస్త్వమసి వయం వై త్వచ్ఛేయాగ్ంసః స్మ ఇతి మా దేవా
అవోచం నితి । అథ వా ఇదన్తర్హి ప్రజాపతౌ హర ఆసీత్ ॥ 60 ॥

యదస్మిన్నాదిత్యే । తదేనమబ్రవీత్ । ఏతన్మై ప్రయచ్ఛ । అథాహమేతేషాం
దేవానామధిపతిరభవిష్యామీతి । కోఽహగ్ం స్యామిత్యబ్రవీత్ । ఏతత్ప్రదాయేతి ।
ఏతత్స్యా ఇత్యబ్రవీత్ । యదేతద్బ్రవీషీతి । కో హ వై నామ ప్రజాపతిః । య ఏవం
వేద ॥ 61 ॥

విదురేనన్నామ్నా । తదస్మై రుక్మం కృత్వా ప్రత్యముఞ్చత్ । తతో వా ఇన్ద్రో
 దేవానామధిపతిరభవత్ । య ఏవం వేద । అధిపతిరేవ సమానానాం భవతి ।
 సోఽమన్యత । కిఙ్కిం వా అకరమితి । స చన్ద్రం మ ఆహరేతి ప్రాలపత్ ।
 తచ్చన్ద్రమసశ్చన్ద్రమస్త్యమ్ । య ఏవం వేద ॥ 62 ॥

చన్ద్రవానేవ భవతి । తం దేవా అబ్రువన్ । సువీర్యో మర్యా యథా గోపాయత ఇతి ।
 తత్సూర్యస్య సూర్యత్వమ్ । య ఏవం వేద । వైసన్దభోతి । కశ్చ నాస్మిన్వా
 ఇదమిన్ద్రియం ప్రత్యస్థాదితి । తదిన్ద్రస్యేన్ద్రత్వమ్ । య ఏవం వేద । ఇన్ద్రియావ్యేవ
 భవతి ॥ 63 ॥

అయం వా ఇదం పరమోఽభూదితి । తత్పరమేష్ఠినః పరమేష్ఠిత్వమ్ । య ఏవం వేద ।
 పరమామేవ కాష్ఠాం గచ్ఛతి । తం దేవాః సమన్తం పర్యవిశన్ । వసవః పురస్తాత్ । రుద్రా
 దక్షిణతః । ఆదిత్యాః పశ్చాత్ । విశ్వే దేవా ఉత్తరతః । అఙ్గిరసః ప్రత్యఞ్చమ్ ॥ 64 ॥

సాధ్యాః పరాఞ్చమ్ । య ఏవం వేద । ఉపైన్గం సమానాః సంవిశన్తి । స ప్రజాపతిరేవ
 భూత్వా ప్రజా ఆవయత్ । తా అస్మై నాతిష్ఠంతాన్నాద్యాయ । తా ముఖం
 పురస్తాత్పశ్యన్తిః । దక్షిణతః పర్యాయన్ । స దక్షిణతః పర్యవర్తయత । తా ముఖం
 పురస్తాత్పశ్యన్తిః । ముఖన్దక్షిణతః ॥ 65 ॥

పశ్చాత్పర్యాయన్ । స పశ్చాత్పర్యవర్తయత । తా ముఖం పురస్తాత్పశ్యన్తిః ।
 ముఖన్దక్షిణతః । ముఖం పశ్చాత్ । ఉత్తరతః పర్యాయన్ । స ఉత్తరతః పర్యవర్తయత ।
 తా ముఖం పురస్తాత్పశ్యన్తిః । ముఖన్దష్ఠిణతః । ముఖం పశ్చాత్ ॥ 66 ॥

ముఖముత్తరతః । ఊర్ధ్వా ఉదాయన్ । స ఉపరిష్ఠాన్న్యవర్తయత । తాః సర్వతోముఖో
 భూత్వాఽఽవయత్ । తతో వై తస్మై ప్రజా అతిష్ఠంతాన్నాద్యాయ । య ఏవం విద్వాన్పరి
 చ వర్తయతే ని చ । ప్రజాపతిరేవ భూత్వా ప్రజా అత్తి । తిష్ఠన్తేఽస్మై ప్రజా అన్నాద్యాయ ।
 అన్నాద ఏవ భవతి ॥ 67 ॥

ఆసీద్వేద చన్ద్రమస్త్యం య ఏవం వేదేన్ద్రియావ్యేవ భవతి ప్రత్యఞ్చం ముఖన్దక్షిణతో ముఖం పశ్చాన్నవ చ ॥ [10]

ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయాన్త్యామితి । స ఏతం దహోతారమపశ్యత్ । తం
 ప్రాయుజ్కు । తస్య ప్రయుక్తి బహోర్భూయానభవత్ । యః కామయేత
 బహోర్భూయాన్త్యామితి । స దశహోతారం ప్రయుజ్జీత । బహోరేవ భూయానభవతి ।
 సోఽకామయత వీరో మ ఆజాయేతేతి । స దశహోతుశ్చతుర్హోతారం నిరమిమిత ।
 తం ప్రాయుజ్కు ॥ 68 ॥

తస్య ప్రయుక్తిస్తోఽజాయత । యః కామయేత వీరో మ ఆజాయేతేతి । స
 చతుర్హోతారం ప్రయుజ్జీత । ఆఽస్య వీరో జాయతే । సోఽకామయత
 పశుమాన్త్యామితి । స చతుర్హోతుః పశ్చహోతారం నిరమిమిత । తం ప్రాయుజ్కు ।
 తస్య ప్రయుక్తి పశుమానభవత్ । యః కామయేత పశుమాన్త్యామితి । స
 పశ్చహోతారం ప్రయుజ్జీత ॥ 69 ॥

పశుమానేవ భవతి । సోఽకామయతర్తవో మే కల్పేరన్నితి । స పశ్చహోతుః
 షడ్ధోతారం నిరమిమిత । తం ప్రాయుజ్కు । తస్య ప్రయుక్త్యుతవోఽస్మా అకల్పంత । యః
 కామయేతర్తవో మే కల్పేరన్నితి । స షడ్ధోతారం ప్రయుజ్జీత । కల్పంతేఽస్మా ఋతవః ।
 సోఽకామయత సోమపః సోమయాజి స్యామ్ । ఆ మే సోమపః సోమయాజి
 జాయేతేతి ॥ 70 ॥

స షడ్ధోతుః సప్తహోతారం నిరమిమిత । తం ప్రాయుజ్కు । తస్య ప్రయుక్తి సోమపః
 సోమయాజ్యభవత్ । ఆఽస్య సోమపః సోమయాజ్యజాయత । యః కామయేత
 సోమపః సోమయాజి స్యామ్ । ఆ మే సోమపః సోమయాజి జాయేతేతి । స
 సప్తహోతారం ప్రయుజ్జీత । సోమప ఏవ సోమయాజి భవతి । ఆఽస్య సోమపః
 సోమయాజి జాయతే । స వా ఏష పశుః పశ్చధా ప్రతితిష్ఠతి ॥ 71 ॥

పద్భిర్ముఖేన । తే దేవాః పశూన్ విత్వా । సువర్గం లోకమాయన్ । తేఽముష్మిన్లోకే
 వ్యక్షుధ్యన్ । తేఽబ్రువన్ । అముతః ప్రదానం వా ఉపజిజివిమేతి । తే సప్తహోతారం

యజ్ఞం విధాయాసామ్ । ఆజీరసం ప్రాహిణ్యన్ । ఏతేనాముత్ర కల్పయేతి । తస్య
వా ఇయజ్కౌఘ్రిః ॥ 72 ॥

యదిదజ్కం చ । య ఏవం వేద । కల్పతేఽస్మై । స వా అయం మనుష్యేషు యజ్ఞః
సప్తహోతా । అముత్ర సద్భ్యో దేవేభ్యో హవ్యం వహతి । య ఏవం వేద । ఉపైనం యజ్ఞో
నమతి । యో వై చతుర్హోతృణాం నిదానం వేద । నిదానవాన్భవతి । అగ్నిహోత్రం వై
దశహోతుర్నిదానమ్ । దర్శపూర్ణమాసౌ చతుర్హోతుః । చాతుర్మాస్యాని
పంచహోతుః । పశుబన్ధష్ఠోతుః । సామ్యోఽధ్వరః సప్తహోతుః । ఏతద్వై
చతుర్హోతృణాం నిదానమ్ । య ఏవం వేద । నిదానవాన్భవతి ॥ 73 ॥

అమిమిత తం ప్రాయజ్ఞ పంచహోతారం ప్ర యజ్ఞత జాయేతేతి తిష్ఠతి కౌఘ్రిరశహోతుర్నిదానగ్ం సప్త వ ॥ [11]

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాః సృజేయేతి ప్రజాపతిరకామయత దర్శపూర్ణమాసౌ సృజేయేతి ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి స తపః స
త్రివృతం ప్రజాపతిరకామయత దశహోతారం తేన దశధాఽఽత్మానం దేవా వై వరుణమన్తో వై ప్రజాపతిస్తాః సృష్టాః సమశ్లిష్యం దేవా వై
చతుర్హోతృభిరిదం వా అగ్రే ప్రజాపతిరిన్ద్రం ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయానేకాదశ ॥ 11 ॥

ప్రజాపతిస్తద్గ్రహస్య ప్రజాపతిరకామయతానయైవైన్తస్య వా ఇయం కౌఘ్రిస్తస్మాత్తేషానాజ్ఞోతిర్యదస్మిన్నాదిత్యే స షడ్ధోతుః
సప్తహోతారస్త్రిసప్తతిః ॥ 73 ॥

ప్రజాపతిరకామయత నిదానవాన్భవతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

॥ తృతీయః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః ॥

బ్రహ్మవాది¹నో వదన్తి²। కి³ఞ్చతుర్⁴హోతృ⁵ణా⁶ఞ్చతుర్⁷హోతృ⁸త్వ⁹మి¹⁰తి¹¹। యదే¹²వైషు¹³
చతుర్థా¹⁴ హోతారః¹⁵। తే¹⁶న చతుర్¹⁷హోతారః¹⁸। తస్మా¹⁹చతుర్²⁰హోతార²¹ ఉచ్యన్తే²²।
తచతుర్²³హోతృ²⁴ణా²⁵ఞ్చతుర్²⁶హోతృ²⁷త్వ²⁸మ్²⁹। సో³⁰మో³¹ వై చతుర్³²హోతా³³। అగ్నిః³⁴
పఞ్చహోతా³⁵। ధాతా³⁶ షడ్ధోతా³⁷। ఇన్ద్రః³⁸ సప్తహోతా³⁹॥¹॥

ప్రజాపతి⁴⁰ర్దశహోతా⁴¹। య ఏ⁴²వఞ్చతుర్⁴³హోతృ⁴⁴ణా⁴⁵మృ⁴⁶ద్ధి⁴⁷ం⁴⁸ వేద⁴⁹। ఋ⁵⁰ధో⁵¹త్యే⁵²వ⁵³। య
ఏ⁵⁴షా⁵⁵మే⁵⁶వం⁵⁷ బన్ధ⁵⁸తా⁵⁹ం⁶⁰ వేద⁶¹। బన్ధ⁶²మా⁶³నభ⁶⁴వతి⁶⁵। య ఏ⁶⁶షా⁶⁷మే⁶⁸వం⁶⁹ క్⁷⁰౪⁷¹ప్తి⁷²ం⁷³ వేద⁷⁴।
కల్ప⁷⁵తే⁷⁶ఽ⁷⁷స్మై⁷⁸। య ఏ⁷⁹షా⁸⁰మే⁸¹వ⁸²మా⁸³య⁸⁴త⁸⁵న⁸⁶ం⁸⁷ వేద⁸⁸। ఆ⁸⁹య⁹⁰త⁹¹న⁹²వా⁹³నభ⁹⁴వతి⁹⁵। య ఏ⁹⁶షా⁹⁷మే⁹⁸వం⁹⁹
ప్ర¹⁰⁰తి¹⁰¹ష్ఠా¹⁰²ం¹⁰³ వేద¹⁰⁴॥²॥

ప్ర¹⁰⁵త్యే¹⁰⁶వ¹⁰⁷ తి¹⁰⁸ష్ఠ¹⁰⁹తి¹¹⁰। బ్రహ్మవాది¹¹¹నో వదన్తి¹¹²। దశ¹¹³హోతా¹¹⁴ చతుర్¹¹⁵హోతా¹¹⁶। పఞ్చ¹¹⁷హోతా¹¹⁸ షడ్ధోతా¹¹⁹
సప్తహోతా¹²⁰। అథ¹²¹ కస్మా¹²²చతుర్¹²³హోతార¹²⁴ ఉచ్యన్త¹²⁵ ఇతి¹²⁶। ఇన్ద్రో¹²⁷ వై చతుర్¹²⁸హోతా¹²⁹। ఇన్ద్రః¹³⁰
ఋ¹³¹లు¹³² వై శ్రే¹³³ష్ఠో¹³⁴ దే¹³⁵వ¹³⁶తా¹³⁷నా¹³⁸ము¹³⁹ప¹⁴⁰దే¹⁴¹శ¹⁴²నా¹⁴³త్¹⁴⁴। య ఏ¹⁴⁵వ¹⁴⁶మి¹⁴⁷న్ద్రగ్¹⁴⁸ శ్రే¹⁴⁹ష్ఠం¹⁵⁰
దే¹⁵¹వ¹⁵²తా¹⁵³నా¹⁵⁴ము¹⁵⁵ప¹⁵⁶దే¹⁵⁷శ¹⁵⁸నా¹⁵⁹ద్వే¹⁶⁰ద¹⁶¹। వ¹⁶²సి¹⁶³ష్ఠః¹⁶⁴ స¹⁶⁵మా¹⁶⁶నా¹⁶⁷నా¹⁶⁸ం¹⁶⁹ భ¹⁷⁰వతి¹⁷¹। తస్మా¹⁷²చ్ఛ్రే¹⁷³ష్ఠ¹⁷⁴మా¹⁷⁵య¹⁷⁶న్తం¹⁷⁷
ప్ర¹⁷⁸థ¹⁷⁹మే¹⁸⁰నై¹⁸¹వా¹⁸²ను¹⁸³ బు¹⁸⁴ధ్యన్తే¹⁸⁵। అ¹⁸⁶య¹⁸⁷మా¹⁸⁸గన్¹⁸⁹। అ¹⁹⁰య¹⁹¹మ¹⁹²వా¹⁹³సా¹⁹⁴ది¹⁹⁵తి¹⁹⁶। కీ¹⁹⁷ర్తి¹⁹⁸ర¹⁹⁹స్య²⁰⁰
పూ²⁰¹ర్వా²⁰²ఽ²⁰³గ²⁰⁴చ్ఛ²⁰⁵తి²⁰⁶ జ²⁰⁷న²⁰⁸తా²⁰⁹మా²¹⁰య²¹¹తః²¹²। అ²¹³థో²¹⁴ ఏ²¹⁵నం²¹⁶ ప్ర²¹⁷థ²¹⁸మే²¹⁹నై²²⁰వా²²¹ను²²² బు²²³ధ్యన్తే²²⁴।
అ²²⁵య²²⁶మా²²⁷గన్²²⁸। అ²²⁹య²³⁰మ²³¹వా²³²సా²³³ది²³⁴తి²³⁵॥³॥

సప్తహోతా ప్రతిష్ఠాం వేద బుధ్యన్తే షట్పు ॥ [1]

దక్షి²³⁶ణా²³⁷ం ప్ర²³⁸తి²³⁹గ్ర²⁴⁰హీ²⁴¹ష్య²⁴²న్త²⁴³ప్ర²⁴⁴ద²⁴⁵శ²⁴⁶కృ²⁴⁷త్వో²⁴⁸ఽ²⁴⁹పా²⁵⁰న్యా²⁵¹త్²⁵²। ఆ²⁵³త్మా²⁵⁴న²⁵⁵మే²⁵⁶వ²⁵⁷ స²⁵⁸మి²⁵⁹న్ధే²⁶⁰। తే²⁶¹జ²⁶²సే²⁶³
వీ²⁶⁴ర్యా²⁶⁵య²⁶⁶। అ²⁶⁷థో²⁶⁸ ప్ర²⁶⁹జా²⁷⁰ప²⁷¹తి²⁷²రే²⁷³వై²⁷⁴నా²⁷⁵ం భూ²⁷⁶త్వా²⁷⁷ ప్ర²⁷⁸తి²⁷⁹ గృ²⁸⁰హ్ణా²⁸¹తి²⁸²। ఆ²⁸³త్మ²⁸⁴నో²⁸⁵ఽ²⁸⁶నా²⁸⁷ర్త్యై²⁸⁸।
య²⁸⁹ద్యే²⁹⁰న²⁹¹మా²⁹²ర్త్వి²⁹³జ్యా²⁹⁴ద్వృ²⁹⁵తగ్²⁹⁶ం²⁹⁷ స²⁹⁸న్తం²⁹⁹ ని³⁰⁰ర్³⁰¹హ³⁰²రే³⁰³రన్³⁰⁴। ఆ³⁰⁵గ్ని³⁰⁶ధే³⁰⁷ జ³⁰⁸హు³⁰⁹యా³¹⁰ద్దశ³¹¹హోతారమ్³¹²।

చతుర్గ్రహితేనాజ్యేన। పురస్తాత్ప్రత్యజ్ఞిష్ఠన్। ప్రతిలోమం విగ్రాహమ్॥ 4 ॥

ప్రాణానేవాస్యోప దాసయతి। యద్యేనం పునరుప శిక్షేయుః। ఆగ్నిధ్ర ఏవ
జహుయాద్దశహోతారమ్। చతుర్గ్రహితేనాజ్యేన। పశ్చాత్ప్రాజాసీనః।

అనులోమమవిగ్రాహమ్। ప్రాణానేవాస్మై కల్పయతి। ప్రాయశ్చిత్తి
వాగ్ధోతేత్యతుముఖముతుముఖే జహోతి। ఋతూనేవాస్మై కల్పయతి। కల్పనేఽస్మా
ఋతవః॥ 5 ॥

కౌప్తా అస్మా ఋతవ ఆయన్తి। షడ్ధోతా వై భూత్వా ప్రజాపతిరిదగ్ం సర్వమసృజత।
స మనోఽసృజత। మనసోఽధి గాయత్రిమసృజత। తద్గాయత్రిం యశ ఆర్చుత్।
తామాఽలభత। గాయత్రియా అధి ఛన్దాగ్స్యసృజత। ఛన్దోభ్యోఽధి సామ। తత్సామ
యశ ఆర్చుత్। తదాఽలభత॥ 6 ॥

సామ్నోఽధి యజుగ్ంష్యసృజత। యజుర్భ్యోఽధి విష్ణుమ్। తద్విష్ణుం యశ
ఆర్చుత్। తామాఽలభత। విష్ణోరధ్యోషధీరసృజత। ఓషధీభ్యోఽధి సోమమ్।
తత్సోమం యశ ఆర్చుత్। తామాఽలభత। సోమాదధి పశూనసృజత।
పశుభ్యోఽధీన్ద్రమ్॥ 7 ॥

తద్దీన్ద్రం యశ ఆర్చుత్। తదేనన్నాతి ప్రాచ్యవత। ఇన్ద్ర ఇవ యశస్వి భవతి। య
ఏవం వేద। వైనం యశోఽతి ప్రచ్యవతే। యద్వా ఇదజ్కిం చ। తత్సర్వముత్తాన
ఏవాజ్గీరసః ప్రత్యగృహ్ణాత్। తదేనం ప్రతిగృహీతన్నాహీనత్। యత్కిం చ
ప్రతిగృహ్ణీయాత్। తత్సర్వముత్తానస్తాజ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యేవ ప్రతిగృహ్ణీయాత్।
ఇయం వా ఉత్తాన ఆజ్గీరసః। అనయైవైతత్ప్రతి గృహ్ణాతి। వైనగ్ం హీనన్తి। బర్హిషా
ప్రతీయాధాం వాఽశ్వం వా। ఏతద్వై పశూనాం ప్రియం ధామ। ప్రియేణైవైనం ధామ్నా
ప్రత్యేతి॥ 8 ॥

యో వా అవిద్యాన్ని వర్తయతే। విశీర్షా సపాప్మాఽముష్మిన్లోకే భవతి। అథ యో
విద్యాన్ని వర్తయతే। సశీర్షా విపాప్మాఽముష్మిన్లోకే భవతి। దేవతా వై సప్త
పుష్టికామా న్యవర్తయన్త। అగ్నిశ్చ పృథివీ చ। వాయుశ్చాంతరిక్షం చ। ఆదిత్యశ్చ
ద్యౌశ్చ చన్ద్రమాః। అగ్నిర్న్యవర్తయత। స సాహస్రమపుష్యత్ ॥ 9 ॥

పృథివీ న్యవర్తయత। సౌషధీభిర్వనస్పతిభిరపుష్యత్। వాయుర్న్యవర్తయత। స
మరీచిభిరపుష్యత్। అంతరిక్షస్న్యవర్తయత। తద్వయోభిరపుష్యత్। ఆదిత్యో
న్యవర్తయత। స రశ్మిభిరపుష్యత్। ద్యౌర్న్యవర్తయత। సా నక్షత్రైరపుష్యత్। చన్ద్రమా
న్యవర్తయత। సౌఽహోరాత్రైరర్థమాసైర్మాసైర్ఋతుభిః సంవత్సరేణాపుష్యత్।
తాన్వోషాన్పుష్యతి। యాగ్నేఽపుష్యన్। య ఏవం విద్యాన్ని చ వర్తయతే పరి చ ॥ 10 ॥

అపుష్యన్ నక్షత్రైరపుష్యత్పశ్య చ ॥ [3]

తస్య వా అగ్నేర్హిరణ్యం ప్రతిజగ్రహుషః। అర్థమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్। తదేతేనైవ
ప్రత్యగృహ్ణాత్। తేన వై సౌఽర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త।
అర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే। య ఏవం విద్యాన్ హిరణ్యం ప్రతిగృహ్ణాతి। అథ
యోఽవిద్యాన్ప్రతి గృహ్ణాతి। అర్థమస్యేన్ద్రియస్యాపాక్రామతి। తస్య వై సోమస్య వాసః
ప్రతిజగ్రహుషః। తృతీయమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్ ॥ 11 ॥

తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్। తేన వై స తృతీయమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త।
తృతీయమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే। య ఏవం విద్యాన్ వాసః ప్రతిగృహ్ణాతి। అథ
యోఽవిద్యాన్ప్రతి గృహ్ణాతి। తృతీయమస్యేన్ద్రియస్యాపాక్రామతి। తస్య వై రుద్రస్య
గాం ప్రతిజగ్రహుషః। చతుర్థమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్। తామేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్। తేన
వై స చతుర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త ॥ 12 ॥

చతుర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే। య ఏవం విద్యాన్గాం ప్రతిగృహ్ణాతి। అథ

యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్లాతి॥ చతుర్థమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి॥ తస్య వై
వరుణస్యాశ్వం ప్రతిజగ్రహుషః॥ పంచమమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్॥ తమేతేనైవ
ప్రత్యగృహ్లాత్॥ తేన వై స పంచమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్త॥

పంచమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్తే॥ య ఏవం విద్వాన్శ్వం ప్రతిగృహ్లాతి॥ 13 ॥

అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్లాతి॥ పంచమమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి॥ తస్య వై
ప్రజాపతేః పురుషం ప్రతిజగ్రహుషః॥ షష్ఠమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్॥ తమేతేనైవ
ప్రత్యగృహ్లాత్॥ తేన వై స షష్ఠమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్త॥

షష్ఠమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్తే॥ య ఏవం విద్వాన్పురుషం ప్రతిగృహ్లాతి॥ అథ
యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్లాతి॥ షష్ఠమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి॥ 14 ॥

తస్య వై మనోస్తలం ప్రతిజగ్రహుషః॥ సప్తమమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్॥ తమేతేనైవ
ప్రత్యగృహ్లాత్॥ తేన వై స సప్తమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్త॥

సప్తమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్తే॥ య ఏవం విద్వాన్మనస్తలం ప్రతి గృహ్లాతి॥ అథ
యోఽవిద్వాన్ప్రతి గృహ్లాతి॥ సప్తమమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి॥ తస్య వా
ఉత్తానస్యాఙ్గీరసస్యాప్రాణత్ప్రతిజగ్రహుషః॥ అష్టమమిన్ద్రియస్యాపాక్రామత్॥ 15 ॥

తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్లాత్॥ తేన వై సోఽష్టమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్త॥

అష్టమమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్తే॥ య ఏవం విద్వాన్ప్రాణత్ప్రతిగృహ్లాతి॥ అథ
యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్లాతి॥ అష్టమమస్యేన్ద్రియస్యాప క్రామతి॥ యద్వా ఇదఙ్కిం చ॥
తత్సర్వముత్తాన ఏవాఙ్గీరసః ప్రత్యగృహ్లాత్॥ తదేనం ప్రతిగృహీతన్నాహీనత్॥ యత్కిం
చ ప్రతిగృహ్ణాయాత్॥ తత్సర్వముత్తానస్వాఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్లాత్విత్యేవ ప్రతిగృహ్ణాయాత్॥

ఇయం వా ఉత్తాన ఆఙ్గీరసః॥ అనయైవైతత్ప్రతి గృహ్లాతి॥ వైనగ్ం హీనస్తి॥ 16 ॥

తృతీయమిన్ద్రియస్యాపాక్రామచతుర్థమిన్ద్రియస్యాత్మన్నపాధత్తాశ్వం ప్రతిగృహ్లాతి॥

ప్రప్తమన్యోన్మయస్యాపక్రామత్యప్రప్తమమన్మయస్యాపక్రామత్పుతిగృహీయాచప్రత్వారి చ (తస్య వా అగ్నేర్హిరణ్యగ్ం సోమస్య వాసస్తదేతేన రుద్రస్య గాన్తామేతేన
వరుణస్యాశ్వం ప్రజాపతేః పురుషం మనోస్తల్పన్తమేతేనోత్తానస్య తదేతేనాప్రాణద్యద్వైః। అర్ధం తృతీయమష్టమం తచ్ఛతుర్థం తాం పంచమగ్ం షష్ఠగ్ం సప్తమన్తమ్।
తదేతేన ద్వై తామేతేనైకం తమేతేన త్రిణి తదేతేనైకమ్॥)॥

[4]

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। యద్దశహోతారః సత్రమాసత। కేన తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్।
కేన ప్రజా అసృజన్తేతి। ప్రజాపతినా వై తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్। తేన ప్రజా
అసృజన్త। యచ్ఛతుర్హోతారః సత్రమాసత। కేన తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్।
కేనాషధీరసృజన్తేతి। సోమేన వై తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్॥ 17 ॥

తేనాషధీరసృజన్త। యత్పంచహోతారః సత్రమాసత। కేన తే
గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్। కేనైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదన్త। కేనైషాం
పశూనవృజ్ఞాతేతి। అగ్నినా వై తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్। తేనైభ్యో
లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదన్త। తేనైషాం పశూనవృజ్ఞాత। యద్దశ్దోతారః సత్రమాసత।
కేన తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్॥ 18 ॥

కేనర్తూనకల్పయన్తేతి। ధాత్రా వై తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్। తేనర్తూనకల్పయన్త।
యత్సప్తహోతారః సత్రమాసత। కేన తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్। కేన సువరాయన్।
కేనేమాత్లోకాన్సమతన్వన్తితి। అర్యమా వై తే గృహపతినాఽఽర్ఘ్నవన్। తేన
సువరాయన్। తేనేమాత్లోకాన్సమతన్వన్తితి॥ 19 ॥

ఏతే వై దేవా గృహపతయః। తాన్ య ఏవం విద్వాన్। అప్యన్యస్య గార్హపతే
దీక్షతే। అవాన్తరమేవ సత్రిణామృధ్నోతి। యో వా అర్యమణం వేద। దానకామా అస్మై
ప్రజా భవన్తి। యజ్ఞో వా అర్యమా। ఆర్యావసతిరితి వై తమాహుర్యం ప్రశగ్ంసన్తి।
ఆర్యావసతిర్భవతి। య ఏవం వేద॥ 20 ॥

యద్వా ఇదజ్కిం చ। తత్సర్వం చతుర్హోతారః। చతుర్హోతృభ్యోఽధి యజ్ఞో
నిర్మితః। స య ఏవం విద్వాన్ వివదేత। అహమేవ భూయో వేద।
యశ్చతుర్హోతృన్ వేదేతి। స హ్యేవ భూయో వేద। యశ్చతుర్హోతృన్ వేద।
యో వై చతుర్హోతృణాగ్ం హోతృన్ వేద। సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి॥ 21 ॥

సర్వా దిశోఽభి జయతి | ప్రజాపతిర్వై దశహోతృణాగ్ం హోతా |

సోమశ్చతుర్హోతృణాగ్ం హోతా | అగ్నిః పశ్చహోతృణాగ్ం హోతా | ధాతా
షడ్ధోతృణాగ్ం హోతా | అర్యమా సప్తహోతృణాగ్ం హోతా | ఏతే వై
చతుర్హోతృణాగ్ం హోతారః | తాన్ య ఏవం వేద | సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి |
సర్వా దిశోఽభి జయతి || 22 ||

ఆర్ఘ్యవన్నార్ఘ్యవన్నిత్యేవం వేదాత్తి సర్వా దిశోఽభి జయతి (వై తేన సత్రజ్ఞేన ||) || [5]

ప్రజాపతిః ప్రజాః సృష్ట్యా వ్యసగ్ంసత | స హృదయం భూతోఽశయత్ | ఆత్మన్ హా 3
ఇత్యహ్వయత్ | ఆపః ప్రత్యశృణ్వన్ | తా అగ్నిహోత్రేణైవ యజ్ఞక్రతునోప పర్యావర్తన్త |
తాః కుసిన్ధముపాహన్ | తస్మాదగ్నిహోత్రస్య యజ్ఞక్రతోః | ఏక ఋత్విక్ |
చతుష్కృతోఽహ్వయత్ | అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చన్ద్రమాః || 23 ||

తే ప్రత్యశృణ్వన్ | తే దర్శపూర్ణమాసాభ్యామేవ యజ్ఞక్రతునోప పర్యావర్తన్త | త
ఉపాహగ్గచ్ఛత్వార్యజ్ఞాని | తస్మాద్దర్శపూర్ణమాసయోర్యజ్ఞక్రతోః | చత్వార ఋత్విజః |
పశ్చాచ్ఛక్రతోఽహ్వయత్ | పశవః ప్రత్యశృణ్వన్ | తే చాతుర్మాస్యేరేవ యజ్ఞక్రతునోప
పర్యావర్తన్త | త ఉపాహం లోమ చవీం మార్గంసమస్థి మజ్జానమ్ |
తస్మాచ్ఛాతుర్మాస్యానా యజ్ఞక్రతోః || 24 ||

పశ్చార్ఘ్యజః | ప్లక్కతోఽహ్వయత్ | ఋతవః ప్రత్యశృణ్వన్ | తే పశుబన్ధనైవ
యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తన్త | త ఉపాహన్తసావాణౌ శిశ్ణమవాశ్చాన్ ప్రాణమ్ |
తస్మాత్పశుబన్ధస్య యజ్ఞక్రతోః | షడ్ఋత్విజః | సప్తకృతోఽహ్వయత్ | హోత్రాః
ప్రత్యశృణ్వన్ | తాః సామ్యేనైవాధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తన్త || 25 ||

తా ఉపాహన్తప్త శీర్షణ్యాన్ప్రాణాన్ | తస్మాత్సామ్యస్యాధ్వరస్య యజ్ఞక్రతోః | సప్త
హోత్రాః ప్రాచీర్వషట్కుర్వన్తి | దశకృతోఽహ్వయత్ | తపః ప్రత్యశృణోత్ |
తత్కర్మణైవ సంవత్సరేణ సర్వైర్యజ్ఞక్రతుభిరుప పర్యావర్తత |

తత్సర్వమాత్మానమపరివర్తముపౌహత్ । తస్మాత్సంవత్సరే సర్వే
యజ్ఞక్రతవోఽవరుధ్యన్తే । తస్మాద్దశహోతా చతుర్హోతా । పంచహోతా షడ్ధోతా
సప్తహోతా । ఏకహోత్రే బలిగ్ం హరన్తి । హరన్త్యన్తై ప్రజా బలిమ్ । ఐనమప్రతిఖ్యాతం
గచ్ఛతి । య ఏవం వేద ॥ 26 ॥

చన్ద్రమాశ్వాతుర్మాస్యాసాం యజ్ఞక్రతోరధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోప చర్యావర్తన్త సప్తహోతా చత్వారి చ ॥ [6]

ప్రజాపతిః పురుషమసృజత । సోఽగ్నిరబ్రవీత్ । మమాయమన్నమస్త్వితి । సోఽబిభేత్ ।
సర్వం వై మాఽయం ప్ర ధక్ష్యతీతి । స ఏతాగ్నిచతుర్హోతృనాత్మసప్తరణానపశ్యత్ ।
తానజహోత్ । తైర్వై స ఆత్మానమస్పృణోత్ । యదగ్నిహోత్రం జహోతి ।
ఏకహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోత్యగ్నిహోత్రమ్ ॥ 27 ॥

కుసిన్ధజ్ఞాత్మనః స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి । చతురున్నయతి ।
చతుర్హోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి దశపూర్ణమాసా । చత్వారి చాత్మనోఽజ్ఞాని
స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । సమిత్సప్తమీ ।
పంచహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి చాతుర్మాస్యాని । తోమ చవీం మాగ్ంసమస్థి
మజ్జానమ్ ॥ 28 ॥

తాని చాత్మనః స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి । చతురున్నయతి ।
ద్విర్బుహోతి । షడ్ధోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి పశుబన్ధమ్ । స్తనావాణౌ
శిశ్నమవాఞ్చం ప్రాణమ్ । తాని చాత్మనః స్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం
గచ్ఛతి । చతురున్నయతి । ద్విర్బుహోతి ॥ 29 ॥

సమిత్సప్తమీ । సప్తహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సౌమ్యమధ్వరమ్ । సప్త
చాత్మనః శిర్షణ్యాన్వాణాన్తస్పృణోతి । ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి ।
చతురున్నయతి । ద్విర్బుహోతి । ద్విర్నిమార్జి । ద్విః ప్రాశ్లాతి । దశహోతారమేవ
తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సంవత్సరమ్ । సర్వం చాత్మానమపరివర్తగ్గ్ స్పృణోతి ।

ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ 30 ॥

అగ్నిహోత్రం మజ్జానన్ద్విద్దుహోత్యపరివర్గన్ స్పృణోత్యేకం చ ॥

[7]

ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి । స తపోఽతప్యత । సోఽన్తర్వానభవత్ । స
హరితః శ్యావోఽభవత్ । తస్మాత్ప్ర్యన్తర్వత్త్వి । హరిణీ సతీ శ్యావా భవతి । స
విజాయమానో గర్భణాతామ్యత్ । స తాన్తః కృష్ణః శ్యావోఽభవత్ । తస్మాత్తాన్తః కృష్ణః
శ్యావో భవతి । తస్యాసురేవాజీవత్ ॥ 31 ॥

తేనాసునాఽసురానసృజత । తదసురాణామసురత్వమ్ । య ఏవమసురాణామసురత్వం
వేద । అసుమానేవ భవతి । నైనమసుర్జహతి । సోఽసురాన్తస్పృష్ట్యా పితేవామన్యత ।
తదసు పితౄనసృజత । తత్పితౄణాం పితృత్వమ్ । య ఏవం పితౄణాం పితృత్వం
వేద । పితేవైవ స్వానాం భవతి ॥ 32 ॥

యన్త్యస్య పితరో హవమ్ । స పితౄన్తస్పృష్ట్యాఽఽమనస్యత్ । తదసు
మనుష్యానసృజత । తన్మనుష్యాణాం మనుష్యత్వమ్ । య ఏవం మనుష్యాణాం
మనుష్యత్వం వేద । మనన్యేవ భవతి । నైనం మనుర్జహతి । తస్మై
మనుష్యాన్తసృజానాయ । దివా దేవత్రాఽభవత్ । తదసు దేవానసృజత ।
తద్దేవానాన్దేవత్వమ్ । య ఏవం దేవానాం దేవత్వం వేద । దివా హైవాస్య దేవత్రా భవతి ।
తాని వా ఏతాని చత్వార్యమాభగ్ంసి । దేవా మనుష్యాః పితరోఽసురాః । తేషు
సర్వేష్వమోభి నభ ఇవ భవతి । య ఏవం వేద ॥ 33 ॥

అజీవత్వానాం భవతి దేవానసృజత స్తప్త చ ॥

[8]

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । యో వా ఇమం విద్యాత్ । యతోఽయం పవతే । యదభి పవతే ।
యదభి సమ్పవతే । సర్వమాయురియాత్ । న పురాఽఽయుషః ప్ర మీయేత ।
పశుమాన్త్యాత్ । విన్దేత ప్రజామ్ । యో వా ఇమం వేద ॥ 34 ॥

యతోఽయం పవతే । యదభి పవతే । యదభి సమ్పవతే । సర్వమాయురేతి । న
పురాఽఽయుషః ప్ర మీయేత । పశుమాన్భవతి । విన్దేత ప్రజామ్ । అదభ్యః పవతే ।
అపోఽభి పవతే । అపోఽభి సమ్పవతే ॥ 35 ॥

అ॒స్యాః ప॑వతే॒ । ఇ॒మామ॑భి ప॑వతే॒ । ఇ॒మామ॑భి స॑మ్పవతే॒ । అ॒గ్నేః ప॑వతే॒ । అ॒గ్నిమ॑భి
ప॑వతే॒ । అ॒గ్నిమ॑భి సం ప॑వతే॒ । అ॒న్తరి॑క్షాత్పవతే॒ । అ॒న్తరి॑క్షమ॑భి ప॑వతే॒ । అ॒న్తరి॑క్షమ॑భి సం
ప॑వతే॒ । ఆ॒ది॒త్యాత్ప॑వతే॒ ॥ 36 ॥

ఆ॒ది॒త్యమ॑భి ప॑వతే॒ । ఆ॒ది॒త్యమ॑భి సం ప॑వతే॒ । ద్యౌః ప॑వతే॒ । ది॒వమ॑భి ప॑వతే॒ । ది॒వమ॑భి
సం ప॑వతే॒ । ది॒గ్భ్యః ప॑వతే॒ । ది॒శోఽభి ప॑వతే॒ । ది॒శోఽభి స॑మ్పవతే॒ । స
య॑త్పురస్తా॒ద్వాతి॑ । ప్రా॒ణ ఏ॒వ భూ॑త్వా పురస్తా॒ద్వాతి॑ ॥ 37 ॥

తస్మా॑త్పురస్తా॒ద్వాన్తమ్ । సర్వా॑ ప్ర॒జాః ప్ర॑తి నన్దన్తి । ప్రా॒ణో హి ప్రి॒యః ప్ర॒జానా॑మ్ ।
ప్రా॒ణ ఇ॒వ ప్రి॒యః ప్ర॒జానా॑ం భవతి । య ఏ॒వం వేద॑ । స వా ఏ॒ష ప్రా॒ణ ఏ॒వ । అథ
యద్ద॑క్షిణతో వాతి । మాత॑రిశ్చై॒వ భూ॑త్వా దక్షిణతో వాతి । తస్మా॑ద్దక్షిణతో వాన్తం
వి॒ద్యాత్ । సర్వా॑ ది॒శ ఆ వాతి॑ ॥ 38 ॥

సర్వా॑ ది॒శోఽను వి వాతి॑ । సర్వా॑ ది॒శోఽను సం వా॒తీతి॑ । స వా ఏ॒ష మాత॑రిశ్చై॒వ । అథ
యత్ప॑శ్చాద్వాతి॑ । పవ॑మాన ఏ॒వ భూ॑త్వా ప॒శ్చాద్వాతి॑ । పూత॑మస్మా ఆహ॑రన్తి ।
పూత॑ముపహ॑రన్తి । పూత॑మశ్శాతి । య ఏ॒వం వేద॑ । స వా ఏ॒ష పవ॑మాన ఏ॒వ ॥ 39 ॥

అథ యదు॑త్తరతో వాతి । స॒వి॒తైవ భూ॑త్వోత్తరతో వాతి । స॒వి॒తేవ స్వా॑నాం భవతి । య
ఏ॒వం వేద॑ । స వా ఏ॒ష స॒వి॒తైవ । తే య ఏ॒నం పురస్తా॑దాయన్తముపవదన్తి । య ఏ॒వాస్య
పురస్తా॑త్పాపా॒నః । తాగ్నే॑ఽప ఘ్నున్తి । పురస్తా॑దితరాన్వాప॒మనః॑ సచన్తే । అథ య
ఏ॒నన్దక్షి॑ణత ఆ॒యన్త॑ముపవదన్తి ॥ 40 ॥

య ఏ॒వాస్య దక్షి॑ణతః పాపా॒నః । తాగ్నే॑ఽప ఘ్నున్తి । దక్షి॑ణత ఇతరాన్వాప॒మనః॑
సచన్తే । అథ య ఏ॒నం ప॒శ్చాదా॑యన్తముప వదన్తి । య ఏ॒వాస్య ప॒శ్చాత్పాపా॑నః ।
తాగ్నే॑ఽప ఘ్నున్తి । ప॒శ్చాది॑తరాన్వాప॒మనః॑ సచన్తే । అథ య ఏ॒నముత్త॑రత ఆ॒యన్త॑ముప
వదన్తి । య ఏ॒వాస్యోత్త॑రతః పాపా॒నః । తాగ్నే॑ఽప ఘ్నున్తి ॥ 41 ॥

ఉత్త॑రత ఇతరాన్వాప॒మనః॑ సచన్తే । తస్మా॑దే॒వం వి॒ద్వాన్ । వీ॒వ నృ॑త్యేత్ । ప్రే॒వ చ॑లేత్ ।
వ్య॑స్యే॒వాఙ్మో॒ భాషే॑త । మ॒ణ్ణయే॑దివ । క్రా॒థయే॑దివ । శృ॒జాయే॑తేవ । ఉ॒త మో॑ప

వదేయుః॥ ఉత మే పాపానమప హన్యురితి॥ స యాన్దిశగ్ం సనిమేష్యన్త్యాత్॥
యదా తాన్దిశం వాతో వాయాత్॥ అథ ప్రవేయాత్॥ ప్ర వా ధావయేత్॥ సాతమేవ
రదితం పూథం గన్ధమభి ప్రచ్యవతే॥ ఆఽస్య తం జనపదం పూర్వా కీర్తిర్గచ్ఛతి॥
దానకామా అస్మై ప్రజా భవన్తి॥ య ఏవం వేద॥ 42 ॥

వేద సం పవత ఆదిత్యాత్పవతే వాత్యా వాత్యేష పవమాన ఏవ దక్షిణత ఆయన్తముప వదన్యత్తరతః పాపానస్తాగ్ం నైప ఘ్నన్తిత్వస్థౌ చ॥ [9]

ప్రజాపతిః సోమగ్ం రాజానమసృజత॥ తన్త్రయో వేదా అన్వసృజ్యన్త॥ తాన్
హస్తేఽకురుత॥ అథ హ సీతా సావిత్రీ॥ సోమగ్ం రాజానఞ్చకమే॥ శ్రద్ధాము స చకమే॥
సాఽఽహ పితరం ప్రజాపతిముపససార॥ తగ్ం హోవాచ॥ నమస్తే అస్తు భగవః॥ ఉప
త్వాఽయాని॥ 43 ॥

ప్ర త్వా పద్యే॥ సోమం వై రాజానఞ్కమయే॥ శ్రద్ధాము స కామయత ఇతి॥ తస్యా ఉ
హ స్థాగరమలఞ్కారం కల్పయిత్వా॥ దశహోతారం పురస్తాద్వాఙ్మఖ్యాం॥
చతుర్హోతారన్దక్షిణతః॥ పఞ్చహోతారం పశ్చాత్॥ షడ్ధోతారముత్తరతః॥
సప్తహోతారముపరిష్టాత్॥ సమ్భారైశ్చ పత్నిభిశ్చ ముఖేఽలఙ్కృత్య॥ 44 ॥

ఆఽస్యార్థం వవ్రాజ॥ తాగ్ం హోదీక్ష్యోవాచ॥ ఉప మా వర్తన్వేతి॥ తగ్ం హోవాచ॥
భోగన్తు మ ఆచక్ష్య॥ ఏతన్మ ఆచక్ష్య॥ యత్తే పాణావితీ॥ తస్యా ఉ హ త్రిన్
వేదాన్ప్రదదౌ॥ తస్మాదుహా స్త్రియో భోగమైవ హరయన్తే॥ స యః కామయేత ప్రియః
స్యామితి॥ 45 ॥

యం వా కామయేత ప్రియః స్వాదితి॥ తస్మా ఏతగ్ స్థాగరమలఞ్కారం కల్పయిత్వా॥
దశహోతారం పురస్తాద్వాఙ్మఖ్యాం॥ చతుర్హోతారన్దక్షిణతః॥ పఞ్చహోతారం
పశ్చాత్॥ షడ్ధోతారముత్తరతః॥ సప్తహోతారముపరిష్టాత్॥ సమ్భారైశ్చ పత్నిభిశ్చ
ముఖేఽలఙ్కృత్య॥ ఆస్యార్థం వ్రజేత్॥ స్త్రియో హైవ భవతి॥ 46 ॥

అయాన్యలఙ్కృత్య స్వామితి భవతి॥ [10]

బ్రహ్మత్మన్వదసృజత॥ తదకామయత॥ సమాత్మనా పద్యేయేతి॥

ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామస్త్రయత | తస్మై దశమగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ | స
దశహూతోఽభవత్ | దశహూతో హ వై నామైషః | తం వా ఏతం దహూతగ్ం సంతమ్ |
దశహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ | పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః || 47 ||

ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామస్త్రయత | తస్మై సప్తమగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ | స
సప్తహూతోఽభవత్ | సప్తహూతో హ వై నామైషః | తం వా ఏతగ్ం సప్తహూతగ్ం
సంతమ్ | సప్తహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ | పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః |
ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామస్త్రయత | తస్మై షష్ఠగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ | స
షడ్హూతోఽభవత్ || 48 ||

షడ్హూతో హ వై నామైషః | తం వా ఏతగ్ం షడ్హూతగ్ం సంతమ్ | షడ్హోతేత్యాచక్షతే
పరోక్షేణ | పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః | ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామస్త్రయత | తస్మై
పంచమగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ | స పంచహూతోఽభవత్ | పంచహూతో హ వై
నామైషః | తం వా ఏతం పంచహూతగ్ం సంతమ్ | పంచహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ || 49 ||
పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః | ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామస్త్రయత | తస్మై చతుర్థగ్ం
హూతః ప్రత్యశృణోత్ | స చతుర్హూతోఽభవత్ | చతుర్హూతో హ వై నామైషః |
తం వా ఏతంచతుర్హూతగ్ం సంతమ్ | చతుర్హోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ | పరోక్షప్రియా
ఇవ హి దేవాః | తమబ్రవీత్ | త్వం వై మే నేదిష్ఠగ్ం హూతః ప్రత్యశ్రౌషిః |
త్వయైనానాఖ్యాతార్ ఇతి | తస్మాన్ను హేనాగ్ంశ్చతుర్హోతార్ ఇత్యాచక్షతే |
తస్మాచ్ఛ్రావః పుత్రాణాగ్ం హృద్యతమః | నేదిష్ఠో హృద్యతమః | నేదిష్ఠో బ్రహ్మణో
భవతి | య ఏవం వేద || 50 ||

దేవాష్ఢ్హూతోఽభవత్పంచహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణాశ్రౌషిష్టత్వం || [11]

బ్రహ్మవాదినః కిం దక్షిణాం యో వా అవిద్యావత్స్య వై బ్రహ్మవాదినో యద్దశహోతారః ప్రజాపతిర్యస్యసం ప్రజాపతిః పురుషం
ప్రజాపతిరకామయత స తపః సోఽన్తర్వాన్బ్రహ్మవాదినో యో వా ఇమం విద్యాత్ప్రజాపతిః సోమగ్ం రాజానం బ్రహ్మత్వన్వదేకాదశ || 11 ||
బ్రహ్మవాదినస్తస్య వా అగ్నేర్యద్వా ఇదక్కిం చ ప్రజాపతిరకామయత య ఏవాస్య దక్షిణతః పశ్చాతత్ || 50 ||
బ్రహ్మవాదినో య ఏవం వేద ||

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

॥ చతుర్థః ప్రశ్నః ॥

॥ తెత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః ॥

జష్టో దమూనా అతిథిర్దురోణే । ఇమం నో యజ్ఞముప యాహి విద్వాన్ । విశ్వా
అగ్నేఽభియుజో విహత్య । శత్రూయతామా భరా భోజనాని । అగ్నే శర్థ మహతే
సౌభగాయ । తవ ద్యుమ్నాస్యత్తమాసి సన్తు । సజ్ఞాస్వత్యగ్ం సుయమమా కృణుష్వ ।
శత్రూయతామభి తిష్ఠా మహాగ్ం సి । అగ్నే యో నోఽభితో జనః । వృకో వారో
జిఘాగ్ంసతి ॥ ౧ ॥

తాగ్న్యం వృత్రహం జహి । వస్వస్మభ్యమా భర । అగ్నే యో నోఽభిదాసతి । సమానో
యశ్చ నిష్ఠ్యః । ఇధ్మస్యేవ ప్రజాయతః । మా తస్యోచ్ఛేషి కిశ్చన ।
త్వమిన్ద్రాభిభూరసి । దేవో విజ్ఞాతవీర్యః । వృత్రహ పురుచేతనః । అప ప్రాచ ఇన్ద్ర
విశ్వాగ్ం ఆమిత్రాన్ ॥ ౨ ॥

అపాపాచో అభిభూతే నుదస్వ । అపోదీచో అపశూరాధరా చ ఊరౌ । యథా తవ
శర్మన్మదేమ । తమిన్ద్రం వాజయామసి । మహే వృత్రాయ హస్తవే । స వృషా వృషభో
భువత్ । యుజే రథజ్వేషణగ్ం హరిభ్యామ్ । ఉప బ్రహ్మణి జజషాణమన్ఘః ।
విబాధిష్ఠాస్య రోదసి మహితావ । ఇన్ద్రో వృత్రాణ్యప్రతీజఘన్వాన్ ॥ ౩ ॥

హవ్యవాహమభిమాత్రిషాహమ్ । రక్షోహణం పృతనాసు జిష్ణుమ్ । జ్యోతిష్మన్తన్దీద్యతం
పురన్ధిమ్ । అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమా హువేమ । స్విష్టమగ్నే అభి తత్ప్రణాహి । విశ్వా
దేవ పృతనా అభి ష్య । ఉరున్తుః పన్థాం ప్రదిశన్విభాహి । జ్యోతిష్మద్దేహ్యాజరన్న
ఆయుః । త్వామగ్నే హవిష్మన్తుః । దేవం మర్తాస ఈడతే ॥ ౪ ॥

మన్యే త్వా జాతవేదసమ్ । స హవ్యా వక్ష్యానుషక్ । విశ్వాని నో దుర్గహ జాతవేదః ।
సిన్ధుం న నావా దురితాఽతి పర్షి । అగ్నే అత్రివన్మనసా గృణానః । అస్మాకం

బోధ్య॑వి॒తా త॒నూనా॑మ్ । పూ॒షా గా అ॑న్వే॒తు నః । పూ॒షా ర॑క్ష॒త్వర్వ॑తః । పూ॒షా
వా॒జగ్ం స॑నోతు నః । పూ॒షేమా ఆ॒శా అను॑వేద॒ సర్వాః॑ ॥ 5 ॥

సో అ॒స్మాగ్ం అ॑భే॒యత॑మేన నేష॑త్ । స్వ॒స్తిదా॑ అ॒ఘృణిః॑ స॒ర్వవీ॑రః । అప్ర॑యుచ॒చ్ఛన్వ॑ర
ఏ॒తు ప్ర॒జానన్ । త్వమ॑గ్నే సప్ర॒థా అ॒సి । జ॒ష్టో హో॑తా వరే॒ణ్యః । త్వయా॑ య॒జ్ఞం
వి॒తన్వ॑తే । అగ్ని॑ రక్షాగ్ం॑సి నేధ॑తి । శుక్ర॑శోచి॒రమ॑ర్త్యః । శుచిః॑ పా॒వక॑ ఈ॒డ్యః । అగ్నే
రక్షా॑ణో అగ్ం॑హసః ॥ 6 ॥

ప్రతి॑ ష్మ దే॒వ రీ॑షతః । తపి॑ష్ఠైర॒జరో॑ దహ॑ । అగ్నే॑ హగ్ం॑సి న్య॒త్రిణ॑మ్ । దీ॒ద్యన్మ॑ర్త్యే॒షావ ।
స్వే క్ష॑యే శుచి॒వ్రత॑ । ఆ వా॑త వాహి భేష॒జమ్ । వి వా॑త వాహి యద్ర॑పః । త్వగ్ం॑ హి
వి॒శ్వభే॑షజః । దే॒వానా॑న్దూత ఈ॒యసే॑ । ద్వావి॒మౌ వాతౌ॑ వాతః ॥ 7 ॥

ఆ సి॒న్ధోరా ప॑రావతః । దక్షం॑ మే అ॒న్య ఆ॒వాతు॑ । పరా॒న్యో వా॒తు యద్ర॑పః । యద్ర॑దో
వా॒త తే గృ॑హే । అ॒మృత॑స్య ని॒ధిర్హి॑తః । తతో॑ నో దేహి జీ॒వసే॑ । తతో॑ నో ధేహి
భేష॒జమ్ । తతో॑ నో మ॒హ ఆవ॑హ । వాత॑ ఆవాతు భేష॒జమ్ । శ॒మూర్భ॑ర్మయోభూరో॑న్
హృదే॑ ॥ 8 ॥

ప్ర॒ణ ఆ॒యాగ్ం॑షి తా॒రిష॑త్ । త్వమ॑గ్నే అ॒యాసి॑ । అ॒యా సన్మ॑నసా హి॒తః । అ॒యా
సన్ హ॒వ్యమూ॑హిషే । అ॒యా నో ధే॑హి భేష॒జమ్ । ఇ॒ష్టో అగ్ని॑రాహు॒తః । సా॒వహా॑కృతః
పిప॑ర్తు నః । స్వ॒గా దే॒వేభ్య॑ ఇ॒దన్న॑మః । కా॒మో భూ॑తస్య భ॒వ్యస్య॑ । స॒మ్రాడే॑కో
వి॒రాజ॑తి ॥ 9 ॥

స ఇ॒దం ప్రతి॑ పప్రథే । ఋ॒తూను॑త్స్ప॒జతే॑ వ॒శి । కామ॑స్తదగ్నే సమ॑వర్తతాధి॑ । మన॑సో రేతః
ప్రథ॑మం యదా॒సీత్ । స॒తో బ॒న్ధుమ॑స॒తి నిర॑వి॒న్దన్ । హృ॒ది ప్రతి॑ష్యా క॒వయో॑ మనీ॒షా ।
త్వయా॑ మ॒న్యో స॒రథ॑మారు॒జన్తః॑ । హర్ష॑మాణాసో ధృ॒షతా॑ మరు॒త్వః । తిగ్మే॑ష॒వ
ఆయు॑ధా సగ్ం॑శిశానాః । ఉప॑ ప్రయ॒న్తి నరో॑ అగ్ని॒రూపాః॑ ॥ 10 ॥

మ॒న్యర్భ॑గో మ॒న్యరే॒వాస॑ దే॒వః । మ॒న్యర్హో॑తా వరు॑ణో వి॒శ్వవే॑దాః । మ॒న్యం విశే॑
ఈ॒డతే॑ దే॒వయ॑న్తిః । పా॒హి నో మ॒న్యో తప॑సా శ్రమే॑ణ । త్వమ॑గ్నే వ్రత॑భృచ్చుచిః ।

దే॒వాగ్ం ఆ॒సాద॑యా ఇ॒హా । అగ్నే॑ హ॒వ్యాయ॑ వో॒థవే॑ । వ్ర॒తాను॑బిభ్ర॑ద్వృ॒తపా॑ అదా॑భ్యః ।
య॒జ్ఞా నో దే॒వాగ్ం అ॒జరః॑ సు॒వీరః॑ । దధ॑ద్రత్నాని సువిదా॒నో అగ్నే॑ । గో॒పాయ॑ నో
జీ॒వసే॑ జాత॑వేదః ॥ 11 ॥

జిఘాగ్ంసత్వమిత్రాజ్ఞాఘన్వాసిడతే సర్వా అగ్ంహసో వాతో హృదే రాజత్వగ్నిరూపాః సువిదానో అగ్న ఏకం చ ॥ [1]

చక్షు॑షో హే॒తే మ॑నసో హే॒తే । వాచో॑ హే॒తే బ్ర॑హ్మణో హే॒తే । యో
మా॒ఽఘా॑యుర॒భిదా॑సతి । తమ॑గ్నే మే॒న్యా మే॒నిం కృ॑ణు । యో మా చక్షు॑షా యో
మ॑నసా । యో వాచా బ్ర॑హ్మణా॒ఽఘా॑యుర॒భిదా॑సతి । తయా॑గ్నే త్వం మే॒న్యా ।
అ॒ముమ॑మే॒నిం కృ॑ణు । యత్కి॒శ్చాసౌ మ॑నసా యచ్ఛ వాచా । యజ్ఞై॒ర్బుహో॑తి యజ్ఞ॑షా
హ॒విరీ॑భిః ॥ 12 ॥

తన్మృ॑త్యుర్నిర్ఋత్యా సంవిదా॒నః । పు॒రాది॒ష్టాదా॑హుతీర॒స్య హ॑న్తు । యాతు॑ధానా
నిర్ఋ॒తిరాదు॑రక్షః । తే అ॒స్య పు॒న్వన్వ॑నృతేన స॒త్యమ్ । ఇన్ద్రే॑షితా ఆజ్య॑మ॒స్య
మ॑థ్నన్తు । మా తత్స॑మృద్ధి యద॒సౌ క॒రోతి॑ । హ॒స్మి తే॒ఽహం కృ॑తగ్ం హ॒విః । యో
మే ఘో॑రమచీకృ॒తః । అపా॑శ్చౌ త ఉ॒భౌ బా॒హూ । అప॑నహ్యోమ్యా॒స్యస్యమ్ ॥ 13 ॥

అప॑ నహ్యోమి తే బా॒హూ । అప॑ నహ్యోమ్యా॒స్యస్యమ్ । అగ్నే॑ర్దే॒వస్య॑ బ్ర॑హ్మణా । సర్వం
తే॒ఽవధి॑షం కృ॒తమ్ । పు॒రా॒ఽము॑ష్య వష॒ట్కరాత్ । య॒జ్ఞం దే॒వేషు॑ నస్కృ॒ధి ।
స్వి॒ష్టమ॑స్మాకం భూయాత్ । మా॒ఽస్మాన్వా॑ప్సన్నరాతయః । అ॒న్తి దూ॒రే స॒తో అగ్నే॑ ।
భ్రాతృ॑వ్యస్యాభిదా॒సతః॑ ॥ 14 ॥

వష॑ట్కరేణ వజ్రే॑ణ । కృ॒త్యాగ్ం హ॒స్మి కృ॑తామహమ్ । యో మా నక్తం ది॒వా
సా॒యమ్ । ప్రాత॑శ్చాహ్నో ని॒పీయ॑తి । అ॒ద్యా తమి॑న్ద్ర వజ్రే॑ణ । భాతృ॑వ్యం
పాద॑యామసి । ఇన్ద్ర॑స్య గృ॒హో॒ఽసి త॒న్వా । ప్రప॑ద్యే స॒గుః సాశ్వః॑ । స॒హ యన్మే॑ అ॒న్తి
తేన॑ । ఈ॒డే అ॒గ్నిం వి॑ప్రశ్చి॒తమ్ ॥ 15 ॥

గి॒రా య॒జ్ఞస్య॑ సాధ॑నమ్ । శ్రు॒ష్టివా॑సన్ధితా॒వానమ్ । అగ్నే॑ శ॒కేమ॑ తే వ॒యమ్ । యమం
దే॒వస్య॑ వా॒జినః॑ । అ॒త్తి ద్వే॑షాగ్ంసి తరే॑మ । అవ॑తం మా సమ॑నసౌ సమో॑కసౌ । సచే॑తసౌ

సరేతసౌ | ఉభౌ మామవతజ్ఞాతవేదసౌ | శివౌ భవతమద్య నః | స్వయం కృణ్వానః
సుగమప్రయావమ్ || 16 ||

తిగ్మశృఙ్గో వృషభః శోశుచానః | ప్రత్నగ్ం సధస్థమను పశ్యమానః | ఆ
తస్తుమగ్నిర్ద్రివ్యస్తతాన | త్వన్నస్తస్తురుత సేతురగ్నే | త్వం పన్థా భవసి దేవయానః |
త్వయాఽగ్నే పృష్ఠం వయమారుహేమ | అథా దేవైః సధమాదం మదేమ | ఉదుత్తమం
ముముగ్ధి నః | వి పాశం మధ్యమఞ్చుత | అవాధమాసి జీవసే || 17 ||

వయగ్ం సోమ వ్రతే తవ | మనస్తనూషు బిభ్రతః | ప్రజావన్తో అశీమహి | ఇన్ద్రాణీ దేవీ
సుభగా సుపత్నీ | ఉదగ్ంశేన పతివిద్యే జిగాయ | త్రిగ్ంశదస్యా జఘనం యోజనాని |
ఉపస్థ ఇన్ద్రగ్ం స్థవీరం బిభర్తి | సేనా హ నామ పృథివీ ధనజ్ఞాయా | విశ్వవ్యచా అదితిః
సూర్యత్వక్ | ఇన్ద్రాణీ దేవీ ప్రాసహా దదానా || 18 ||

సా నో దేవీ సుహవా శర్మ యచ్ఛతు | ఆత్వాఽహార్షమన్తరభూః |
ధ్రువస్తిష్ఠావీచాచలిః | విశస్త్యా సర్వా వాఞ్చున్తు | మా త్వద్రాష్ట్రమధి భ్రశత్ | ధ్రువా
ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ | ధ్రువం విశ్వమిదం జగత్ | ధ్రువా హ పర్వతా ఇమే | ధ్రువో రాజా
విశామయమ్ | ఇహైవైధి మా వ్యథిష్ఠాః || 19 ||

పర్వత ఇవావీచాచలిః | ఇన్ద్ర ఇవేహ ధ్రువస్తిష్ఠ | ఇహ రాష్ట్రము ధారయ | అభితిష్ఠ
పృతన్యతః | అధరే సన్తు శత్రవః | ఇన్ద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ | అపః క్షేత్రాణి సజ్జాయన్ |
ఇన్ద్ర ఏణమదీధరత్ | ధ్రువన్ధ్రువేణ హవిషా | తస్మై దేవా అధిబ్రవన్ | అయం చ
బ్రహ్మణస్పతిః || 20 ||

హవిర్భురాస్యమభి దాసతో విప్రశ్చితమప్రయావజ్ఞోవసే దదానా వ్యథిష్ఠా బ్రహ్మైకం చ || [2]

జుష్టి నరో బ్రహ్మణా వః పితృణామ్ | అక్షమవ్యయం న కిలారిషాథ | యచ్ఛక్వరీషు
బృహతా రవేణ | ఇన్ద్రే శుష్మమదధాథా వసిష్ఠాః | ప్రావకా నః సరస్వతీ |
వాజేభిర్వాజినీవతీ | యజ్ఞం వష్టు ధియా వసుః | సరస్వత్యభినో నేషి వస్యః | మా

ప॒స్ఫ॒రీః ప॒య॒సా మా న॒ ఆధ॑క్ । జ॒ష॒స్వ నః స॒ఖ్యా వే॒శ్యా చ॑ ॥ 21 ॥

మా త॒వక్షే॑త్రా॒ణ్యర॑ణాని గన్మ । వృ॒జ్ఞో హ॒విర్న॑మసా బ॒ర్హిర॒గ్నౌ । అ॒యామి
స్రు॒గ్భృత॑వతీ సు॒వృక్తిః॑ । అ॒మృ॒క్షి స॒ద్మ స॒దనే॑ పృ॒థి॒వ్యాః । అ॒శ్రాయ॑ య॒జ్ఞః సూ॒ర్యే న
చక్షుః॑ । ఇ॒హోర్వా॒శ్చమ॑తి హ॒వయే॑ । ఇ॒న్ద్రం జై॒త్రాయ॑ జే॒తవే॑ । అ॒స్మాక॑మస్తు కే॒వలః॑ ।
అ॒ర్వాశ్చ॑మి॒న్ద్రమ॑ముతో హ॒వామహే॑ । యో గో॒జిద్ధ॑న॒జిద॑శ్వ॒జిద్యః॑ ॥ 22 ॥

ఇ॒మం నో॑ య॒జ్ఞం వి॒హవే॑ జ॒షస్వ॑ । అ॒స్య కు॑ర్మో హ॒రివో॑ మే॒దిన॑న్తా॒వ । అ॒సమ్మృ॑ష్టో
జా॒యసే॑ మా॒తృవోః॑ శు॒చిః । మ॒న్ద్రః క॒విరుద॑తిష్ఠో వి॒వస్వ॑తః । ఘృ॒తేన॑ త్వా
వ॒ర్ధయ॑న్న॒గ్న ఆహ॑త । ధూ॒మస్తే॑ కే॒తుర॑భ॒వద్ది॒వి శ్రి॒తః । అ॒గ్నిర॒గ్రే ప్ర॑థ॒మో
దే॒వతా॑నామ్ । సం॒యాతా॑నామ॒త్తమో॑ వి॒ష్ణురా॑సీత్ । య॒జమా॑నాయ ప॒రిగృ॑హ్య
దే॒వాన్ । దీ॒క్షయే॑దగ్ం హ॒విరా గ॑చ్ఛ॒తన్నః॑ ॥ 23 ॥

అ॒గ్నిశ్చ॑ వి॒ష్ణో తప॑ ఉ॒త్తమం॑ మ॒హాః । దీ॒క్షాపా॑లే॒భ్యోఽవ॑న॒తగ్ం॑ హి శ॒క్రా ।
వి॒శ్వేర్దే॒వైర్య॑జ్ఞయైః సం॒విదా॑నౌ । దీ॒క్షామ॒స్మై య॒జమా॑నాయ ధ॒త్తమ్ । ప్ర త॑ద్వి॒ష్ణుః స్తవ॑తే
వీ॒ర్యా॑య । మృ॒గో న భీ॒మః కు॑చ్ఛరో గి॒రిష్ఠాః॑ । య॒స్యోరు॑షు త్రి॒షు వి॒క్రమ॑ణేషు । అధి
క్షి॒యన్తి॑ భు॒వనా॑ని వి॒శ్వా । నూ॒మర్తో॑ దయ॒తే స॒నిష్య॑న్ యః । వి॒ష్ణవ॑ ఉ॒రుగ్రా॒యాయ॑
దా॒శత్ ॥ 24 ॥

ప్ర యః స॒త్రాచా॑ మ॒నసా॑ య॒జాతై॑ । ఏ॒తావ॑న్తన్న॒ర్యమా॑ వి॒హసాత్ । వి॒చక్ర॑మే పృ॒థివీ॑మే॒ష
ఏ॒తామ్ । క్షే॒త్రాయ॑ వి॒ష్ణుర్మను॑షే ద॒శస్య॑న్ । ధృ॒వాసో॑ అ॒స్య కీ॒రయో॑ జ॒నాసః॑ ।
ఉ॒రుక్షి॑తిగ్ం సు॒జని॑మా చ॒కార॑ । త్రి॒దేవః॑ పృ॒థివీ॑మే॒ష ఏ॒తామ్ । వి॒చక్ర॑మే శ॒తర్చ॑సం
మ॒హిత్వా॑ । ప్ర వి॒ష్ణుర॑స్తు త॒వస॑న్తవీ॒యాన్ । త్వే॒షగ్ హ్య॑స్య స్థవి॒రస్య॑ నామ్ ॥ 25 ॥

హో॒తార॑శ్చో॒త్రర॑థమధ్వ॒రస్య॑ । య॒జ్ఞస్య॑య॒జ్ఞస్య॑ కే॒తుగ్ం॑ రుశ॒న్తమ్ । ప్రత్య॑ర్థిం
దే॒వస్య॑దే॒వస్య॑ మ॒హ్నా॑ । శ్రి॒యా త్వ॑గ్నిమతి॒థిం జ॒నానా॑మ్ । ఆ నో॑ వి॒శ్వాభి॑రూతిభిః
స॒జోషాః॑ । బ్ర॒హ్మ జ॒షాణో॑ హ॒ర్యశ్వ॑ యాహి । వరీ॑వృ॒జ్ఞత్స॑వి॒రేభిః॑ సుశి॒ప్ర । అ॒స్మై

దధ॑ద॒వృష॑ణగ్ం శు॑ష్మమి॒న్ద్రః । ఇ॒న్ద్రః సు॒వర్షా॑ జనయన్నహాని । జిగాయోశిగ్భిః
పృత॑నా అభి శ్రీః ॥ 26 ॥

ప్రా॑రోచయన్మన॑వే కే॒తుమహ్నా॑మ్ । అవి॑న్దజ్జ్యోతి॑రబ్బహతే రణా॑య । అశ్వి॑నావవసే
ని॑హ్వయే వామ్ । ఆ నూ॒నం యాతగ్ం సు॒కృతా॑య విప్రా । ప్రాత॑ర్యుక్తేన సు॒వృతా॑
రథే॑న । ఉ॒పాగ॑చ్ఛతమవసాగతన్నః । అవి॑ష్టస్థి॒ష్వశ్వి॑నా న ఆసు । ప్ర॒జావ॑ద్రేతో అప్రాయం
నో అస్తు । ఆవా॑న్తోకే తన॑యే తూతు॑జానాః । సుర॑త్నాసో దే॒వవీ॑తి॒క్లమే॑మ ॥ 27 ॥

త్వగ్ం సోమ॑ క్రతు॑భిః సు॒క్రతు॑రూభిః । త్వద॑న్దక్షైః సుద॑క్షో వి॒శ్వవే॑దాః । త్వం వృ॑షా
వృ॒షత్వే॑భి॒ర్మహి॑తావ । ద్యు॒మ్నేభి॑ర్ద్యు॒మ్నభి॑వో నృ॒చక్షాః॑ । అషా॑థం యు॒త్సు
పృత॑నాసు పప్రి॑మ్ । సు॒వర్షా॑మ॒పాస్వం వృ॒జన॑స్య గోపా॑మ్ । భరే॑షు॒జాగ్ం సు॒క్షితి॑గ్ం
సు॒శ్రవ॑సమ్ । జయ॑న్తన్తావమను మదే॑మ సోమ । భవా॑ మి॒త్రో న శే॑వ్యో ఘృతా॑సుతిః ।
విభూ॑తద్యుమ్న ఏ॒వ యా ఉ స॒ప్రథాః॑ ॥ 28 ॥

అధా॑ తే విష్ణో వి॒దుషా॑ చి॒దృధ్యః॑ । స్తోమో॑ య॒జ్ఞస్య॑ రాధో॑ హవి॑ష్మతః । యః
పూ॒ర్వా॒య వే॒ధసే॑ నవీ॑యసే । సు॒మజ్జా॑నయే విష్ణవే॑ దదా॑శతి । యో జాత॑మ॒స్య
మ॒హతో మ॒హి బ్ర॒వాత్ । నేదు॑ శ్రవో॒భిర్ద్యు॒జ్యం చిద॑భ్యసత్ । తము॑ స్తోతారః పూ॒ర్వ్యం
యథా॑ వి॒ద ఋ॒తస్య॑ । గర్భ॑గ్ం హవి॑షా పిపర్త॑న । ఆ॒ఽస్య॑ జానన్తో నామ॑ చిద్వి॒వక్త॑న ।
బృహ॑త్తే విష్ణో సుమ॑తిం భ॒జామ॑హే ॥ 29 ॥

ఇ॒మా ధా॑నా ఫు॒తస్ను॑వః । హరీ॑ ఇహోప॑వక్షతః । ఇ॒న్ద్రగ్ం సు॒ఖత॑మే రథే॑ । ఏ॒ష బ్ర॒హ్మ
ప్రతే॑మహే । వి॒దథే॑ శగ్ం॒సి॒ష్టగ్ం హరీ॑ । య ఋ॒త్వియః॑ ప్రతే॑ వన్వే । వను॑షో హ॒ర్యతం
మద॑మ్ । ఇన్ద్రో॑ నామ॑ ఫు॒తన్న॑యః । హరి॑భిశ్చారు సేచ॑తే । శ్రుతో॑ గ॒ణ ఆ త్వా
విశ॑న్తు ॥ 30 ॥

హరి॑వర్ప॒స॒గ్గిరః॑ । ఆచ॑ర్షణిప్రా వృ॒షభో॑ జనా॑నామ్ । రాజా॑ కృ॒ష్టి॒నాం పు॑రు॒హూత
ఇ॒న్ద్రః । స్తుత॑శ్రవ॒స్యన్న॑వసోప॑మద్రిక్ । యు॒క్తా హరీ॑ వృ॒షణా॑యా॒హ్యర్వాజ్ఞే॑ । ప్ర

యత్సిన్ధవః ప్రసవం యదాయన్ | ఆపః సముద్రగ్ం రథేవ జగ్ముః | అతశ్చిదిన్ద్రః
సదస్సో వరీయాన్ | యదీగ్ం సోమః పృణతి దుగ్ధో అగ్ంశుః | హ్వయామసి త్వేన్ద్ర
యాహ్యర్వాజ్ || 31 ||

అరన్తే సోమస్తనువే భవాతి | శతక్రతో మాదయస్వా సుతేషు | ప్రాస్మాగ్ం అవ
పృతనాసు ప్రయుత్సు | ఇన్ద్రాయ సోమః ప్రదివో విదానాః | ఋభుర్యేభిర్వృషపర్వా
విహాయాః | ప్రయమ్యమాణాన్ప్రతి షూ గృభాయ | ఇన్ద్ర పిబ వృషధూతస్య వృష్ణః |
అహేడమాన ఉపయాహి యజ్ఞమ్ | తుభ్యం పవన్త ఇన్దవః సుతాసః | గావో న
వజ్రిన్త్స్వమోక్తో అచ్ఛ || 32 ||

ఇన్ద్రా గహి ప్రథమో యజ్ఞయానామ్ | యా తే క్షాకుత్సుకృతా యా వరిష్ఠా | యయా
శశ్వత్పిబసి మధ్వ ఊర్మిమ్ | తయా పాహి ప్ర తే అధ్వర్యురస్థాత్ | సన్తే వజ్రో
వర్తతామిన్ద్ర గవ్యః | ప్రాతర్యుజా వి బోధయ | అశ్వినావేహ గచ్ఛతమ్ | అస్య
సోమస్య పీతయే | ప్రాతర్యావాణా ప్రథమా యజధ్వమ్ | పురా గృధ్రాదరరుషః
పిబాథః | ప్రాతర్హి యజ్ఞమశ్వినా దధాతే | ప్రశగ్ంసన్తి కవయః పూర్వభాజః |
ప్రాతర్యజధ్వమశ్వినా హినోత | న సాయమన్తి దేవయా అజష్టమ్ | ఉతాన్యో
అస్మద్యజతే విచాయః | పూర్వః పూర్వో యజమానో వనీయాన్ || 33 ||

చాశ్వజిద్యో గచ్ఛతం నో దాశన్నామాభిశ్రిగ్మేమ సప్రథా భజామహే విశన్తు యాహ్యర్వాజచ్ఛ పిబాథష్టట్ || [3]

నక్తం జాతాఽస్యోషధే | రామే కృష్ణే అసిక్ని చ | ఇదగ్ం రజని రజయ | కిలాసం
పలితం చ యత్ | కిలాసశ్చ పలితం చ | నిరితో నాశయా పృషత్ | ఆ నః స్వో
అశ్వుతాం వర్ణః | పరా శ్వేతాని పాతయ | అసితన్తే నిలయనమ్ | ఆస్థానమసితన్తవ || 34 ||

అసిక్నియస్యోషధే | నిరితో నాశయా పృషత్ | అస్థిజస్య కిలాసస్య | తనూజస్య చ
యత్త్వచి | కృత్యయా కృతస్య బ్రహ్మణా | లక్ష్మ శ్వేతమనీనశమ్ | సరూపా నామ తే
మాతా | సరూపో నామ తే పితా | సరూపాఽస్యోషధే సా | సరూపమిదం కృధి || 35 ||

శునగ్ం హువేమ మఘవానమిన్ద్రమ్ | అస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతౌ |

శృణ్వంతముగ్రమూతయే సమత్సు | ఘ్నంతం వృత్రాణి సజ్జితం ధనానామ్ | ధూనుథ
ద్యాం పర్వతాన్దాశుషే వసు | ని వో వనా జిహతే యామ నో భియా | కోపయథ

పృథివీం పృశ్నిమాతరః | యుధే యదుగ్రాః పృషతీరయుగ్వమ్ | ప్రవేపయన్తి
పర్వతాన్ | వివిశ్చన్తి వనస్పతీన్ || 36 ||

ప్రోవారత మరుతో దుర్మదా ఇవ | దేవాసః సర్వయా విశా | పురుత్రా హి సదృజ్జసి |
విశో విశ్వా అను ప్రభు | సమత్సు త్వా హవామహే | సమత్స్వగ్నిమవసే | వాజయన్తో
హవామహే | వాజేషు చిత్రరాధసమ్ | సజ్గచ్ఛధ్వగ్ం సంవదధ్వమ్ | సవోఽమనాగ్ంసి
జానతామ్ || 37 ||

దేవా భాగం యథా పూర్వే | సజ్జానానా ఉపాసత | సమానో మన్త్రః సమితిః సమాసీ |
సమానం మనః సహ చిత్తమేషామ్ | సమానజ్కేతో అభి సగ్ం రభధ్వమ్ | సంజ్ఞానేన వో
హవిషా యజామః | సమాసీ వ ఆకూతిః | సమానా హృదయాని వః | సమానమస్తు వో
మనః | యథా వః సుసహసతి || 38 ||

సంజ్ఞానన్నః వైవిః | సంజ్ఞానమరణైః | సంజ్ఞానమశ్వినా యువమ్ | ఇహాస్మాసు
నియచ్ఛతమ్ | సంజ్ఞానం మే బృహస్పతిః | సంజ్ఞానగ్ం సవితా కరత్ |
సంజ్ఞానమశ్వినా యువమ్ | ఇహ మహ్యం ని యచ్ఛతమ్ | ఉప చ్ఛాయామివ
ఘృణేః | అగన్తృ శర్మ తే వయమ్ || 39 ||

అగ్నే హిరణ్యసన్దృశః | అదభేభిః సవితః పాయుభిష్టమ్ | శివేభిరద్య పరిపాహి నో
గయమ్ | హిరణ్యజిహ్వాః సువితాయ నవ్యసే | రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత |
మదేమదే హి నో దదుః | యూథా గవామృజక్రతుః | సక్లృభాయ పురూశతా | ఉభయా
హస్త్యా వసు | శిశిహి రాయ ఆ భర || 40 ||

శిప్రిన్వాజానాం పతే | శచీవస్తవ దగ్ంసనా | ఆ తూ న ఇన్ద్ర భాజయ | గోష్వశ్వేషు
శుభ్రుషు | సహస్రేషు తువీమఘ | యద్దేవా దేవహేడనమ్ | దేవాసశ్చక్రమా వయమ్ |

ఆదిత్యాస్తస్మాన్మా యూయమ్ | ఋతస్యర్తేన ముఞ్చత | ఋతస్యర్తేనాదిత్యాః || 41 ||

యజత్రా ముఞ్చతేహ మా | యజ్ఞైర్వో యజ్ఞవాహసః | ఆశిక్షన్తో న శేకిమ | మేదస్వత్రా
యజమానాః | స్రుచాఽఽజ్యేన జహ్వతః | అక్రామా వో విశ్వేదేవాః | శిక్షన్తో నోప
శేకిమ | యది దివా యది నక్తమ్ | ఏన ఏనస్యోకరత్ | భూతం మా తస్మాద్భవ్యం
చ || 42 ||

ద్రుపదాదివ ముఞ్చతు | ద్రుపదాదివేన్ముముచానః | స్విన్నః స్నాత్వి మలాదివ | పూతం
పవిత్రేణేవాజ్యమ్ | విశ్వే ముఞ్చన్తు మైనసః | ఉద్వయన్తమసస్పరి | పశ్యన్తో
జ్యోతిరుత్తరమ్ | దేవన్దేవత్రా సూర్యమ్ | అగన్త జ్యోతిరుత్తమమ్ || 43 ||

తప కృధి వనస్పతీజ్ఞానతామసతి వయం భరాదిత్యాశ్చ నవ చ || [4]

వృషాసో అగ్ంశుః పవతే హవిష్మాన్సోమః | ఇన్ద్రస్య భాగ ఋతయుః శతాయుః | స
మా వృషాణం వృషభం కృణోతు | ప్రియం విశాగ్ం సర్వవీరగ్ం సువీరమ్ | కస్య
వృషా సుతే సచా | నియుత్వాన్వృషభో రణత్ | వృత్రహా సోమపితయే | యస్తే శృఙ్గ
వృషోనపాత్ | ప్రణపాత్కుణ్డపాయ్యః | న్యస్మిన్దధ్ర ఆ మనః || 44 ||

తగ్ం సద్రీచీరూతయో వృష్టియాని | పౌగ్గాన్యని నియుతః సశ్చురిన్ద్రమ్ | సముద్రం న
సిన్ధవ ఉక్థశుష్మాః | ఉరువ్యచసజ్గిర ఆ విశన్తి | ఇన్ద్రాయ గిరో అనిశితసర్గాః | అపః
ప్రైరయన్తగరస్య బుధ్నాత్ | యో అక్షేణేవ చక్రియా శచీభిః | విష్వక్తస్తమభి
పృథివీముత ద్యామ్ | అక్షోదయచ్ఛవసా శ్వామబుధ్నమ్ | వార్ణవాతస్తవిషిభిరిన్ద్రః || 45 ||

దృఢాన్యోఘ్నాదుశమాన ఓజః | అవాభినత్కకుభః పర్వతానామ్ | ఆ నో అగ్నే
సుకేతునా | రయిం విశ్వాయుపోషసమ్ | మార్ద్ధికన్దేహి జివసే | త్వగ్ం సోమ మహే
భగమ్ | త్వం యూన ఋతాయతే | దక్షన్దధాసి జివసే | రథం యుజ్జాతే మరుతః శుభే
సుగమ్ | సూరో న మిత్రావరుణా గవిష్టిషు || 46 ||

రజాగ్ంసి చిత్రా విచరన్తి తన్యవః | దివః సమ్రాజా పయసా న ఉక్షతమ్ | వాచగ్ం

సుమిత్రావరుణావిరావతీమ్ | పర్జన్యశ్చిత్రాం వదత్తి త్వషీమతీమ్ | అభ్రా వసత మరుతః
 సుమాయయా | ద్యాం వర్షయతమరుణామరేపసమ్ | అయుక్త సప్త శున్ధ్యవః | సూరో
 రథస్య నప్త్రియః | తాభిర్యాత్రి స్వయుక్తిభిః | వహిష్ఠేభిర్విహరన్ యాసి తన్తుమ్ || 47 ||

అవవ్యయన్నసితన్దేవ వస్వః | దవిధ్వతో రశ్మయః సూర్యస్య | చర్మేవావాధుస్తమో
 అప్స్విన్తః | పర్జన్యాయ ప్ర గాయత | దివస్పుత్రాయ మీథుషే | స నో యవసమిచ్ఛతు |
 అచ్ఛా వద తవసజ్జీర్భిరాభిః | స్తుహి పర్జన్యన్నమసాఽఽవివాస | కనిక్రదద్వృషభో
 జీరదానుః | రేతో దధాత్వోషధీషు గర్భమ్ || 48 ||

యో గర్భమోషధీనామ్ | గవాం కృణోత్యర్వతామ్ | పర్జన్యః పురుషీణామ్ | తస్మా
 ఇదాస్యే హవిః | జూహోతా మధుమత్తమమ్ | ఇడాన్నః సంయతజ్కరత్ | తిస్రో
 యదగ్నే శరదస్తాస్వామిత్ | శుచిం ఘృతేన శుచయః సప్రయన్ | నామాని చిద్దధిరే
 యజ్జియాని | అసూదయన్త తనువః సుజాతాః || 49 ||

ఇన్ద్రశ్చ నః శునాసీరో | ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతమ్ | గర్భన్ధత్తగ్న్ స్వస్తయే |
 యయోరిదం విశ్వం భువనమా వివేశ | యయోరానన్దో నిహితో మహశ్చ |
 శునాసీరావృతుభిః సంవిదానౌ | ఇన్ద్రవన్తౌ హవిరిదం జషేథామ్ | ఆఘాయే
 అగ్నిమిన్ధతే | స్తుణన్తి బర్హిరానుషక్ | యేషామిన్ద్రో యువా సఖా | అగ్న ఇన్ద్రశ్చ
 మేదినౌ | హథో వృత్రాణ్యప్రతి | యువగ్ం హి వృత్రహన్తమా | యాభ్యాగ్ం
 సువరజయన్నగ్ర ఏవ | యావాతస్థతుర్భువనస్య మధ్యే | ప్రచర్షణీ వృషణా
 వజ్రబాహూ | అగ్ని ఇన్ద్రావృత్రహణౌ హువే వామ్ || 50 ||

మన ఇన్ద్రో గవిష్ఠిషు తన్తుజ్గర్భగ్ం సుజాతాః సఖా సప్త చ || [5]

ఉత నః ప్రియా ప్రియాసు | సప్తస్వసా సుజష్టా | సరస్వతీ స్తోమ్యాఽభూత్ | ఇమా
 జహ్వనాయుష్మదా నమోభిః | ప్రతి స్తోమగ్ం సరస్వతి జషస్య | తవ శర్మన్ప్రియతమే
 దధానాః | ఉపస్థేయామ శరణన్న వృక్షమ్ | త్రిణి పదా విచక్రమే | విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః |
 తతో ధర్మాణి ధారయన్ || 51 ||

తదస్య ప్రియమభి పాథో అశ్యామ్ । నరో యత్ర దేవయవో మదన్తి । ఉరుక్రమస్య స హి
 బన్ధురిత్థా । విష్ణోః పదే పరమే మధ్వ ఉత్సః । క్రత్వాదా అస్థ శ్రేష్ఠః । అద్య త్వా
 వన్యన్తురేక్షాః । మర్త ఆనాశ సువృక్తిమ్ । ఇమా బ్రహ్మ బ్రహ్మవాహా । ప్రియా త ఆ
 బర్హిః సీద । వీహి సూర పురోడాశమ్ ॥ 52 ॥

ఉప నః సూనవో గిరః । శృణ్వన్త్యమృతస్య యే । సుమృడీకా భవన్తు నః । అద్యా నో
 దేవ సవితః । ప్రజావత్సావీః సౌభగమ్ । పరా దుష్వప్నియగ్ం సువ । విశ్వాని దేవ
 సవితః । దురితాని పరా సువ । యద్భద్రన్తన్మ ఆ సువ । శుచిమర్కైరబ్రహ్మస్పతిమ్ ॥ 53 ॥

అధ్వరేషు నమస్యత । అనామ్యోజ ఆ చకే । యా ధారయన్త దేవా సుదక్షా దక్షపితారా ।
 అసుర్యాం ప్రమహసా । స ఇత్ క్షేతి సుధిత ఓకసి సేవ । తస్మా ఇడా పిన్వతే
 విశ్వదానీ । తస్మై విశః స్వయమేవానమన్తి । యస్మిన్బ్రహ్మ రాజని పూర్వ ఏతి ।
 సకూతిమిన్ద్ర సచ్యుతిమ్ । సచ్యుతిజ్ఞాఘనచ్యుతిమ్ ॥ 54 ॥

కనాత్కాభాన్న ఆ భర । ప్రయప్స్యన్నివ సక్థ్యే । వి న ఇన్ద్ర మృధో జహి । కనీఘనదివ
 సాపయన్ । అభి నః సుష్టుతిన్నయ । ప్రజాపతిః స్త్రియాం యశః ।
 ముష్కయోరదధాత్సపమ్ । కామస్య తృప్తిమాన్దమ్ । తస్యోగ్నై భాజయేహ మా ।
 మోదః ప్రమోద ఆనన్దః ॥ 55 ॥

ముష్కయోర్నిహితః సపః । సృత్యేవ కామస్య తృప్యాణి । దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే ।
 మనసశ్చిత్తమాకూతిమ్ । వాచః సత్యమశిమహి । పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య । యశః
 శ్రీః శ్రయతాం మయి । యథాఽహమస్యా అతృపగ్ స్త్రియై పుమాన్ । యథా స్త్రి తృప్యతి
 పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా । ఏవం భగస్య తృప్యాణి ॥ 56 ॥

యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః । దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథేతి వాయురాహ తత్ । హన్తేతి
 సత్యశ్చాన్ద్రమాః । ఆదిత్యః సత్యమోమితి । ఆపస్తత్యత్యమా భరన్ । యశో యజ్ఞస్య
 దక్షిణామ్ । అసౌ మే కామః సమృద్ధ్యతామ్ । న హి స్పశమవిదన్నన్యమస్మాత్ ।

వైశ్వానరాత్పురపతారమగ్నేః ॥ 57 ॥

అథేమమన్థన్నమృతమమూరాః । వైశ్వానరజ్జేత్రజిత్యాయ దేవాః । యేషామిమే పూర్వైః
అర్మాన ఆసన్ । అయూపాః సద్మ విభృతా పురూణి । వైశ్వానర త్వయా తే నుతాః ।
ప్రథివీమన్యామభితస్థర్జనాసః । ప్రథివీం మాతరం మహీమ్ । అన్తరిక్షముప బ్రువే ।
బృహతీమూతయే దివమ్ । విశ్వం బిభర్తి ప్రథివీ ॥ 58 ॥

అన్తరిక్షం వి పప్రథే । దుహే ద్యౌరబృహతీ పయః । న తా నశన్తి న దభాత్తి తస్కరః ।
నైనా అమిత్రో వ్యథిరాదధర్షతి । దేవాగ్న్యాయాభిర్యజతే దదాత్తి చ । జ్యోగితాభిః
సచతే గోపతిః సహ । న తా అర్వా రేణుకకాటో అశ్ణతే । న సగ్గస్కృతత్రముప యన్తి తా
అభి । ఉరుగాయమభయం తస్య తా అను । గావో మర్త్యస్య వి చరన్తి యజ్వనః ॥ 59 ॥

రాత్రి వ్యఖ్యదాయతీ । పురుత్రా దేవ్యక్షభిః । విశ్వా అధి శ్రియోఽధిత । ఉప తే గా
ఇవాకరమ్ । వృణీష్వ దుహితర్ద్రివః । రాత్రి స్తోమం న జిగ్యుషీ । దేవీం వాచమజనయన్త
దేవాః । తాం విశ్వరూపాః పశవో వదన్తి । సా నో మన్ద్రేషమూర్జన్తన్దహనా ।
ధేనుర్వాగ్రస్మానుప సుప్టుతైతు ॥ 60 ॥

యద్వాగ్వదన్త్యవిచేతనాని । రాష్ట్రీ దేవానాన్నిషసాద మన్ద్రా । చతస్ర ఊర్జన్తదుహే
పయాగ్ంసి । క్వ స్విదస్యాః పరమం జగామ । గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షతీ ।
ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే
వ్యోమన్ । తస్యాగ్ం సముద్రా అధి విక్షరన్తి । తేన జీవన్తి ప్రదిశశ్చతస్రః ॥ 61 ॥

తతః క్షరత్యక్షరమ్ । తద్విశ్వముప జీవతి । ఇన్ద్రాసూరా జనయన్తిశ్వకర్మా ।
మరుత్వాగ్ం అస్తు గణవాన్తజాతవాన్ । అస్య స్నుషా శ్వశురస్య ప్రశిష్టిమ్ । సపత్నా
వాచం మనసా ఉపాసతామ్ । ఇన్ద్రః సూరో అతరద్రజాగ్ంసి । స్నుషా సపత్నా
శ్వశురోఽయమస్తు । అయగ్ం శత్రూజ్ఞాయతు జర్హృషాణః । అయం హం జయతు

వాజసాతౌ | అగ్నిః క్షత్రభృదసిభృష్టమోజః | సహస్రియో దీప్యతామప్రయుచ్ఛన్ |

విభ్రాజమానః సమిధాన ఉగ్రః | ఆఽన్తరిక్షమరుహదగన్ధ్యామ్ || 62 ||

ధారయన్పురోడాశం బృహస్పతిం జుమసమ్యుతిమానన్తో భగస్య తృప్యాణ్యగ్నేః పృథివీ యజ్ఞస ఏతు ప్రదిశశ్చతస్రో వాజసాతౌ చత్వారి చ || ————— [6]

వృషాఽస్యగ్ంశుర్వృషభాయ గృహ్యసే | వృషాఽయముగ్రో నృచక్షసే | దీప్యః
కర్మణ్యో హితో బృహన్నామ | వృషభస్య యా కకుత్ | విషూవాన్ విష్ణో భవతు |
అయం యో మామకో వృషా | అథో ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యః | వి బ్రవీతు జనేభ్యః |
ఆయుష్మంతం వర్చస్వంతమ్ | అథో అధిపతిం విశామ్ || 63 ||

అస్యాః పృథివ్యా అధ్యక్షమ్ | ఇమమిన్ద్ర వృషభం కృణు | యః సుశృజ్ఞః సువృషభః |
కల్యాణో ద్రోణ ఆహితః | కార్షివల ప్రగాణేన | వృషభేణ యజామహే | వృషభేణ
యజమానాః | అక్రూరేణేవ సర్పిషా | మృధశ్చ సర్వా ఇన్ద్రేణ | పృతనాశ్చ
జయామసి || 64 ||

యస్యాయమృషభో హవిః | ఇన్ద్రాయ పరిణీయతే | జయాతి శత్రుమాయంతమ్ | అథో
హన్తి పృతన్యతః | నృణామహ ప్రణీరసత్ | అగ్ర ఉద్భిన్నతామసత్ | ఇన్ద్ర శుష్మం
తనువా మేరయస్వ | నీచా విశ్వా అభితిష్ఠాభిమాతీః | ని శృణీహ్యబాధం యో నో అస్తి |
ఉరుం నో లోకం కృణుహి జీరదానో || 65 ||

ప్రేహ్యభి ప్రేహి ప్ర భరా సహస్వ | మా వివేనో వి శృణుష్వా జనేషు | ఉదీడితో వృషభ
తిష్ఠ శుష్మైః | ఇన్ద్ర శత్రూన్పురో అస్మాక యుధ్య | అగ్నే జేతా త్వం జయ |
శత్రూన్సహస ఓజసా | వి శత్రూన్ విమృధో నుద | ఏతన్తే స్తోమన్తువిజాత విప్రః | రథం
న ధీరః స్వపా అతక్షమ్ | యదీదగ్నే ప్రతిత్వన్దేవ హర్యాః || 66 ||

సువర్వతీరప ఏనా జయేమ | యో ఘృతేనాభిమానితః | ఇన్ద్ర జైత్రాయ జజ్ఞషే | స నః
సంజ్ఞాసు పారయ | పృతనాసాహ్యేషు చ | ఇన్ద్రో జిగాయ పృథివీమ్ | అన్తరిక్షగ్ం
సువర్మహత్ | వృత్రహ పురుచేతనః | ఇన్ద్రో జిగాయ సహసా సహగ్ంసి | ఇన్ద్రో
జిగాయ పృతనాని విశ్వా || 67 ||

ఇ॒న్ద్రో జా॒తో వి పు॒రో రు॒రోజ॑ । స నః ప॒రస్సా॑ వరి॒వః కృ॒ణోతు॑ । అ॒యం
కృ॒త్నుర॑గృ॒భీతః॑ । వి॒శ్వజి॒దుద్భి॒దితో॑మః । ఋ॒షిర్వి॒ప్రః కా॑వ్యేన । వా॒యుర॑గ్రే॒గా
య॑జ్ఞప్రిః । సా॒క॒జ్గన్మ॑నసా య॒జ్ఞమ్ । శి॒వో ని॒యుద్భిః॑ శి॒వాభిః॑ । వా॒యో శు॒క్రో అ॒యామి
తే । మ॒ధ్వో అ॒గ్రం ది॑విష్టిషు ॥ 68 ॥

ఆ యా॒హి సోమ॑ పిత॒యే । స్వా॒రుహో॑ దే॒వ ని॒యుత్వ॑తా । ఇ॒మమి॑న్ద్ర వర్ధ॒య
క్ష॒త్రియా॑ణామ్ । అ॒యం వి॒శాం వి॒శ్వతి॑రస్తు రాజా॑ । అ॒స్మా ఇ॒న్ద్ర మహి॑ వర్చాగ్ంసి
ధే॒హి । అ॒వ॒ర్చస॑జ్క॒ణుహి॑ శత్రు॒మస్య॑ । ఇ॒మమా॑ భ॒జ గ్రా॒మే అశ్వే॑షు గో॒షు । ని॒ర॒ముం
భ॒జ యోఽమి॑త్రో అస్య॑ । వర్ష॑న్ క్షత్ర॒స్య క॒కుభి॑ శ్రయ॒స్వ । తతో॑ న ఉ॒గ్రో వి భ॑జా
వ॒సూని॑ ॥ 69 ॥

అ॒న్యే ద్యా॑వాపృథి॒వీ భూ॑రి వా॒మమ్ । స॒న్దుహా॑థాఙ్ఘర్మదు॒ఘేవ॑ ధే॒నుః । అ॒యగ్ం రాజా॑
ప్రి॒య ఇ॒న్ద్రస్య॑ భూ॒యాత్ । ప్రి॒యో గ॒వామోష॑ధీనాముతాపామ్ । యు॒న॒జ్మి త
ఉ॒త్తరా॑వ॒న్తమి॑న్ద్రమ్ । యే॒న జ॒యాసి॑ న ప॒రా జ॒యాసై॑ । స త్వాఽక॑రేకవృ॒షభగ్ం
స్వా॒నామ్ । అథో॑ రాజ॒న్నుత్త॑మం మా॒నవా॑నామ్ । ఉ॒త్తర॑స్త్వమధ॒రే తే స॒పత్నాః॑ ।
ఏక॑వృ॒షా ఇ॒న్ద్రస॑ఖా జిగీ॒వాన్ ॥ 70 ॥

వి॒శ్వా ఆ॒శాః పృ॒తనాః॑ స॒జ్జాయ॑ం జయన్ । అ॒భి తి॒ష్ఠ శత్రూ॑య॒తః స॒హస్వ॑ । తుభ్యం
భ॒రన్తి క్షి॑త॒యో యవి॑ష్ఠ । బ॒లిమ॑గ్నే అ॒న్తిత॑ ఓ॒త దూ॑రాత్ । ఆ భ॒న్దిష్ఠ॑స్య
సు॒మతి॑శ్చికి॒ద్ధి । బృ॒హత్యే॑ అగ్నే॒ మహి॑ శర్మ భ॒ద్రమ్ । యో దే॒హ్యో
అ॒న॒మయ॑ద్వధ॒స్మైః । యో అ॒ర్యప॑త్నిరు॒షస॑శ్చ॒కార॑ । స ని॒రుధ్వా॑ నహు॒షో య॒హ్వో
అ॒గ్నిః । విశ॑శ్చ॒క్రే బ॒లిహృ॑తః సహో॒భిః ॥ 71 ॥

ప్ర స॒ద్యో అగ్నే॑ అత్యే॒ష్యన్యాన్॑ । ఆ॒విర్య॑స్మై చా॒రుత॑రో బ॒భూథ॑ । ఈ॒డేన్యో॑ వపు॒ష్యో
వి॒భావా॑ । ప్రి॒యో వి॒శామ॑తిథి॒ర్మాను॑షీణామ్ । బ్ర॒హ్మజ్యే॑ష్ఠా వీ॒ర్యా స॑మ॒భృతా॑ని । బ్ర॒హ్మగ్నే
జ్యే॑ష్ఠం ది॒వమా॑ త॒తాన॑ । ఋ॒తస్య॑ బ్ర॒హ్మ ప్ర॑థ॒మోత॑ జ॒జ్ఞే । తేనా॑ర్హతి బ్ర॒హ్మణా॑
స్ప॒ర్ధితు॑ఙ్కః । బ్ర॒హ్మ స్రు॑వో ఘృ॒తవ॑తిః । బ్ర॒హ్మణా॑ స్వ॒రవో॑ మి॒తాః ॥ 72 ॥

బ్రహ్మ యజ్ఞస్య తంతవః। ఋత్విజో యే హవిష్కృతః। శృణోణీవేచఛృణోణీన్
 సన్దృశిరే। చషాలవంతః స్వరవః పృథివ్యామ్। తే దేవాస్తః స్వరవస్తస్థివాగ్ంసః। నమః
 సఖిభ్యః సన్నాన్మాఽవగాత। అభిభూరగ్నిరతరద్రజాగ్ంసి। స్పృధో విహత్య పృతనా
 అభిశ్రీః। జషాణో మ ఆహుతిం మామహిష్ట। హత్వా సపత్నాన్ వరివస్కరన్నః।
 ఈశానన్త్యా భువనానామభిశ్రియమ్। స్తౌమ్యగ్న్ ఉరుకృతగ్ం సువీరమ్। హవిర్జషాణః
 సపత్నాగ్ం అభిభూరసి। జహి శత్రూగ్ం రప మృధో నుదస్వ ॥ 73 ॥

విశాం జయామసి జీరదానో హర్యా విశ్వా దిపిష్టిషు వసూని జగీవాన్సహోభిర్మితా సత్సత్వారి చ ॥ [7]

స ప్రత్నవన్నవీయసా। అగ్నే ద్యుమ్నేన సంయతా। బ్రహత్తతన్థ భానునా। నవన్న
 స్తోమమగ్నయే। దివః శ్యేనాయ జీజనమ్। వసోః కువిద్వనాతి నః। స్వారుహో యస్య
 శ్రియో దృశే। రయిర్వీరవతో యథా। అగ్రే యజ్ఞస్య చేతతః। అదాభ్యః పురపితా ॥ 74 ॥

అగ్నిర్విశాం మానుషీణామ్। తూర్ణి రథః సదా నవః। నవగ్ం సోమాయ వాజినే।
 ఆజ్యం పయసోఽజని। జష్టగ్ం శుచితమం వసు। నవగ్ం సోమ జషస్వ నః।
 పీయూషస్యేహ తృప్ణహి। యస్తే భాగ ఋతా వయమ్। నవస్య సోమ తే వయమ్। ఆ
 సుమతిం వృణీమహే ॥ 75 ॥

స నో రాస్వ సహస్రిణః। నవగ్ం హవిర్జషస్వ నః। ఋతుభిః సోమ భూతమమ్। తదజ్ఞ
 ప్రతిహర్య నః। రాజన్తోమ స్వస్తయే। నవగ్ం స్తోమన్నవగ్ం హవిః। ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాం ని
 వేదయ। తజ్జషేతాగ్ం సచేతసా। శుచిన్న స్తోమన్నవజాతమద్య। ఇన్ద్రాగ్ని
 వృత్రహణా జషేథామ్ ॥ 76 ॥

ఉభా హి వాగ్ం సుహవా జోహవీమి। తా వాజగ్ం సద్య ఉశతే ధేష్ఠా। అగ్నిర్ద్యౌ
 నవస్య నః। అస్య హవ్యస్య తృప్యతామ్। ఇహ దేవో సహస్రిణౌ। యజ్ఞన్న ఆ హి
 గచ్ఛతామ్। వసుమంతగ్ం సువర్విదమ్। అస్య హవ్యస్య తృప్యతామ్। అగ్నిర్ద్యౌ
 నవస్య నః। విశ్వస్తేవార్ధ్వరృయత ॥ 77 ॥

హ॒వి॒ష్టోఽ॒స్య న॑వ॒స్య నః॑ । సు॒వర్వి॒దో హి జ॑జ్జిరే । ఏ॒దం బ॒ర్హిః సు॒ష్టరీ॒మా న॑వేన ।
 అ॒యం య॒జ్ఞో య॑జమా॒నస్య॑ భా॒గః । అ॒యం బ॑భూ॒వ భు॑వ॒నస్య॑ గర్భః । విశ్వే దే॒వా
 ఇ॒దమ॑ద్యాగమి॒ష్టాః । ఇ॒మే ను ద్యా॑వాపృథి॒వీ స॒మీచీ॑ । త॒న్వానే య॒జ్ఞం
 పు॒రుపే॑శసన్ధి॒యా । ఆ॒ఽస్మై పృ॑ణీతాం భు॒వనా॑ని విశ్వా । ప్ర॒జాం
 పు॒ష్టిమ॑మృత॒న్నవే॑న ॥ 78 ॥

ఇ॒మే ధే॒నూ అ॒మృతం॑ యే దు॒హతే॑ । ప॒యస్వ॑త్యుత్తరామే॒తు పు॑ష్టిః । ఇ॒మం య॒జ్ఞం
 జ॒షమా॑ణే నవేన । స॒మీచీ॑ ద్యా॒వాపృథి॒వీ ఘృ॑తాచీ । య॒విష్టో హ॑వ్య॒వాహ॑నః ।
 చి॒త్రభా॑నుర్ఘృతాసు॒తిః । న॑వజాతో వి రో॒చనే॑ । అగ్నే తత్రే మహి॒త్వనమ్ । త్వ॑మగ్నే
 దే॒వతా॑భ్యః । భా॒గే దే॒వ న మీ॑యసే ॥ 79 ॥

స ఏ॒నా వి॒ద్వాన్ య॑క్ష్యసి । న॒వగ్ స్తోమం॑ జ॒షస్వ నః॑ । అ॒గ్నిః ప్ర॑థ॒మః ప్రా॑శ్నాతు । స
 హి వే॒ద యథా॑ హ॒విః । శి॒వా అ॒స్మభ్య॑మోష॒ధీః । కృ॒ణోతు వి॒శ్వచ॑ర్షణిః । భ॒ద్రాన్నః॑
 శ్రే॒యః స॒మనై॑ష్ట దే॒వాః । త్వయా॑ఽవ॒సేన॒ సమ॑శిమహి త్వా । స నో మ॒యోభూః॑ పితో ఆ
 వి॒శస్వ॑ । శ॒న్తోకా॑య తనువే స్తో॒యనః॑ । ఏ॒తము త్యం మధు॑నా సం॒యుతం॑ యవమ్ ।
 స॒రస్వ॑త్యా అధి॒మనా॑వచర్కృ॒షుః । ఇ॒న్ద్ర ఆ॒సీత్సి॑రపతిః శత॒క్రతుః॑ । క్షీ॒నాశా॑ ఆసన్మ॒రుతః॑
 సు॒దా॑నవః ॥ 80 ॥

పుర॒పితా వృ॑ణీమహ జ॒షేథా॑స్తర్పయతామృత॒న్నవే॑న మి॒యసే స్తో॒నశ్చ॒త్వారి చ॑ ॥ _____ [8]

జ॒ష్టశ్చ॒క్షుషో॑ జ॒ష్టిన॑రో నక్ష॒జ్ఞాతా వృ॑షాస ఉ॒త నో వృ॑షాఽస్యగ్ంశుః సప్ర॒త్నవ॑దృష్టా ॥ 8 ॥

జ॒ష్టో మ॒న్యుర్భగో॑ జ॒ష్టి న॑రో హరి॒వర్ప॑స్థగ్గిరః శి॒ప్రిన్వా॑జానామృత సః ప్రి॒యా య॑ద్వాగ్వద॒న్తీ విశ్వా॑ ఆశా అశీ॒తిః ॥ 80 ॥

జ॒ష్టః సు॒దా॑నవః ॥

హ॒రిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః
 సమాప్తః ॥

॥ పశ్చాత్తాపః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే పశ్చాత్తాపః ప్రపాఠకః ॥

ప్రాణో రక్షతి విశ్వమేజత్ । ఇరోభీ భూత్వా బహుధా బహూని । స ఇత్సర్వం వ్యానశే ।
యో దేవో దేవేషు విభూరన్తః । ఆవృద్ధాదాత్ క్షేత్రియధ్వగద్వృషా । తమిత్రాణం
మనసోప శిక్షత । అగ్రం దేవానామిదమత్తు నో హవిః । మనసశ్చిత్తేదమ్ । భూతం భవ్యం
చ గుప్యతే । తద్ధి దేవేష్వగ్రియమ్ ॥ १ ॥

ఆ న ఏతు పురశ్చరమ్ । సహ దేవైరిమగ్ం హవమ్ । మనః శ్రేయసిశ్రేయసి । కర్మన్
యజ్ఞపతిన్దధత్ । జషతాం మే వాగ్దగ్ం హవిః । విరాడ్దేవీ పురోహితా ।
హవ్యవాడనపాయినీ । యయా రూపాణి బహుధా వదన్తి । పేశాగ్ంసి దేవాః పరమే
జనిత్రే । సా నో విరాడనపస్ఫురన్తి ॥ २ ॥

వాగ్దేవీ జషతామిదగ్ం హవిః । చక్షుర్దేవానాం జ్యోతిరమృతే న్యక్తమ్ । అస్య విజ్ఞానాయ
బహుధా నిధీయతే । తస్య సుమ్నమశిమహి । మా నో హసీద్విచక్షణమ్ । ఆయురిన్నః
ప్రతీర్యతామ్ । అనన్తాశ్చక్షుషా వయమ్ । జీవా జ్యోతిరశిమహి ।

సువర్జ్యోతిరుతామృతమ్ । శ్రోత్రేణ భద్రముత శృణ్వన్తి సత్యమ్ । శ్రోత్రేణ వాచం
బహుధోద్యమానామ్ । శ్రోత్రేణ మోదశ్చ మహశ్చ శ్రూయతే । శ్రోత్రేణ సర్వా దిశ ఆ
శృణోమి । యేన ప్రాచ్యా ఉత దక్షిణా । ప్రతీప్యే దిశః శృణ్వన్త్యుత్తరాత్ । తదిచ్ఛోత్రం
బహుధోద్యమానమ్ । అరాన్న నేమిః పరి సర్వం బభూవ ॥ ३ ॥

అగ్రియమనపస్ఫురన్తి సత్యగ్ం సప్త ప ॥ ————— [१]

ఉదేహి వాజినో అస్యప్స్వన్తః । ఇదగ్ం రాష్ట్రమా విశ సూనృతావత్ । యో రోహితో
విశ్వమిదజ్ఞాజాన । స నో రాష్ట్రేషు సుధితాన్దధాతు । రోహగ్ంరోహగ్ం రోహిత
ఆరురోహ । ప్రజాభిర్వృద్ధిం జనుషాముపస్థమ్ । తాభిః సగ్ంరభో అవిదధ్నడుర్విః ।

గా॒తుం ప్ర॑పశ్య॒న్నిహ రా॒ష్ట్రమా॑హః॒ హః॑ । ఆ॒హార్షి॑ద్రాష్ట్రమి॒హ రో॑హితః । మృ॒ధో
వ్యా॒స్థద॑భయం నో అస్తు ॥ 4 ॥

అ॒స్మభ్యం॑ ద్యా॒వాపృ॑థివీ శ॒క్వరీ॑భిః । రా॒ష్ట్రస్థ॑హాథామి॒హ రే॑వతీభిః । వి॒మమర్శ॑
రో॒హితో॑ వి॒శ్వరూ॑పః । స॒మాచ॑క్రా॒ణః ప్ర॒రుహో॑ రు॒హశ్చ॑ । ది॒వజ్జ॑త్వా॒య మ॒హతా॑
మ॒హిమా॑ ॥ వి నో రా॒ష్ట్రము॑నత్తు ప॒యసా॑ స్వే॒న । యా॑స్తే వి॒శస్త॑పసా సం బ॒భూవుః॑ ।
గా॒యత్రం॑ వ॒త్సమ॑ను తా॒స్త ఆ॒గుః॑ । తా॒స్త్వా వి॑శ॒స్తు మ॒హసా॑ స్వే॒న । సం మా॑తా పు॒త్రో
అ॒భ్యేతు॑ రో॒హితః॑ ॥ 5 ॥

యా॒యము॑గ్రా మరుతః పృ॒ష్ఠిమా॑తరః । ఇ॒న్ద్రేణ॑ స॒యుజా॑ ప్ర॒మృణీ॑థ శ॒త్రూన్ । ఆ వో
రో॒హితో॑ అశృ॒ణోద॑భిద్యవః । త్రి॒సప్తా॑సో మరుతః స్వా॒దుస॑మ్ముదః । రో॒హితో
ద్యా॒వాపృ॑థివీ జ॒జాన॑ । తస్మి॒గ్గస్త॑స్తుం పర॒మేష్ఠి॑ త॒తాన॑ । తస్మి॒చ్ఛశ్రి॑యే అ॒జ ఏక॑పాత్ ।
అదృ॒గ్ంహ॑ద్ద్యా॒వాపృ॑థివీ బ॒లేన॑ । రో॒హితో॑ ద్యా॒వాపృ॑థివీ అదృ॒గ్ంహత్ । తే॒న సు॑వః
స్త॒భిత॑నే॒న నా॑కః ॥ 6 ॥

సో అ॒న్తరి॑క్షే ర॒జసో॑ వి॒మానః॑ । తే॒న దే॒వాః సు॑వర॒న్వవి॑న్దన్ । సు॒శేవ॑న్త్వా భా॒నవో
దీ॒దివా॑గ్ంసమ్ । స॒మగ్రా॑సో జ॒హ్వో జా॑తవేదః । ఉ॒క్షన్తి॑ త్వా వా॒జిన॑మా ఘృ॒తేన॑ ।
సగ్ంస॑మగ్నే యు॒వసే॑ భో॒జనా॑ని । అగ్నే శర్థ మ॒హతే॑ సౌభ॒గాయ॑ । తవ
ద్యు॒మాన్యు॑త్తమా॒ని స॑స్తు । స॒జ్ఞాస్ప॑త్యగ్ం సు॒యమ॑మా కృ॒ణు॑ష్వ । శ॒త్రూయ॑తామ॒భి
తి॒ష్ఠా మ॒హగ్ం॑సి ॥ 7 ॥

అస్మేతు రోహితో నాకో మహగ్ంసి ॥ [2]

పు॒నర్న ఇ॒న్ద్రో మ॑ఘ॒వా దదా॑తు । ధ॒నాని॑ శ॒క్రో ధ॑న్యః సు॒రాధాః॑ । అ॒ర్వాచీ॑నం కృ॒ణు॑తాం
యా॒చితో॑ మ॒నః॑ । శ్రు॒ష్టి నో॑ అ॒స్య హ॑విషో జ॒షాణః॑ । యా॒ని నో॑ఽజిన॒న్ధనా॑ని । జ॒హర్థ॑
శూ॒ర మ॒న్యునా॑ । ఇ॒న్ద్రాసు॑విన్ద న॒స్తాని॑ । అ॒నేన॑ హ॒విషా॑ పు॒నః॑ । ఇ॒న్ద్ర ఆశా॑భ్యః ప॒రి ।
స॒ర్వాభ్యో॑ఽభ॒యఙ్క॑రత్ ॥ 8 ॥

జే॒తా శ॒త్రూన్ వి॑చర్ష॒ణిః॑ । ఆ॒కూ॒త్యై త్వా కా॑మాయ త్వా స॒మృధే॑ త్వా । పు॒రో ద॑ధే

అమృతత్వా॑య జీ॒వసే॑ । ఆ॒కూ॒తిమ॒స్యావ॑సే । కా॒మమ॒స్య స॒మృద్ధ్యే॑ । ఇ॒న్ద్రస్య॑ యు॒జ్జాతే॑
ధీ॒యః । ఆ॒కూ॒తిం దే॒వీం మన॑సః పు॒రో దధే॑ । య॒జ్ఞస్య॑ మూ॒తా సు॒హవా॑ మే అస్తు ।
యది॒చ్ఛామి॒ మన॑సా స॒కామః॑ । వి॒దేయ॑మే॒నద్ధృద॑యే నివి॒ష్టమ్ ॥ 9 ॥

సే॒దగ్ని॒రగ్నిగ్ం॑రత్యే॒త్యన్యాన్॑ । యత్ర॑ వా॒జీ తన॑యో వీ॒డుపా॑ణిః । స॒హస్ర॑పా॒థా అక్ష॑రా
స॒మేతి॑ । ఆ॒శానా॒న్తాఽఽశా॑పాలే॒భ్యః । చతు॑రో॒భ్య అమృ॑తే॒భ్యః । ఇ॒దం
భూ॒తస్యా॑ధ్యక్షే॒భ్యః । వి॒ధేమ॑ హ॒విషా॑ వ॒యమ్ । విశ్వా॑ ఆ॒శా మధు॑నా సగ్ం॑ సృ॒జామి॑ ।
అ॒నమీ॑వా ఆప॒ ఓష॑ధయో భవ॒న్తు । అ॒యం యజ॑మా॒నో మృ॒ధో వ్య॑స్యతామ్ ॥ 10 ॥
అగ్ని॑భీ॒తాః ప॒శవః॑ స॒న్తు సర్వే॑ । అ॒గ్నిః సో॒మో వరు॑ణో మి॒త్ర ఇ॒న్ద్రః । బృ॒హస్ప॑తిః
స॒వితా॑ యః స॒హస్రీ॑ । పూ॒షా నో గో॑భిరవసా స॒రస్వ॑తీ । త్వష్టా॑ రూ॒పాణి॑ స॒మన॑క్తు
య॒జ్ఞైః । త్వష్టా॑ రూ॒పాణి॑ దధ॒తీ స॒రస్వ॑తీ । పూ॒షా భగ॑గ్ం స॒వితా॑ నో దదాతు ।
బృ॒హస్ప॑తిర్దదది॒న్ద్రః స॒హస్రమ్॑ । మి॒త్రో దా॒తా వరు॑ణః సో॒మో అ॒గ్నిః ॥ 11 ॥

కరన్నివిష్టమస్యతాన్నవ చ ॥ [3]

ఆ నో భ॒ర భగ॑మి॒న్ద్ర ద్యు॑మ॒న్తమ్ । ని తే దే॒ష్టస్య॑ ధీ॒మహి॑ ప్ర॒రేకే॑ । ఉ॒ర్వ ఇ॒వ ప॒ప్రథే॑ కా॒మో
అ॒స్మే । తమా॑పృ॒ణా వసు॑పతే వసూ॒నామ్ । ఇ॒మఙ్కా॑మం మ॒న్దయా॑ గో॒భిర॒శ్వేః ।
చ॒న్ద్రవ॑తా రా॒ధసా॑ ప॒ప్రథ॑శ్చ । సు॒వర్య॑వో మ॒తిభి॑స్తు॒భ్యం వి॒ప్రాః । ఇ॒న్ద్రాయ॑ వా॒హః
కు॒శికా॑సో అ॒క్రన్ । ఇ॒న్ద్రస్య॑ ను వీ॒ర్యా॑ణి ప్ర॒వోచ॑మ్ । యాని॑ చ॒కార॑ ప్ర॒థమా॑ని వ॒జ్రి ॥ 12 ॥
అ॒హన్న॒హిమ॒న్వప॑స్త॒తర్ద । ప్ర॒వక్ష॑ణా అ॒భిన॑త్ప॒ర్వతా॑నామ్ । అ॒హన్న॒హిం ప॒ర్వతే॑
శి॒శ్రియా॑ణమ్ । త్వష్టా॑ఽస్మై వ॒జ్రగ్ం॑ స్వ॒ర్యస్త॑తక్ష । వా॒శ్రా ఇ॒వ ధే॒నవః॑ స్య॒న్దమా॑నాః । అ॒జ్ఞాః
స॒ముద్ర॑మవ జగ్ము॒రాపః॑ । వృ॒షాయ॑మా॒ణోఽవృ॑ణీ॒త సోమమ్॑ ।
త్రి॒క॒ద్రుకే॑ష్వపి॒బత్సు॑తస్య । ఆ సా॒యకం॑ మ॒ఘవా॑ దత్త వ॒జ్రమ్ । అ॒హన్నే॑నం ప్ర॒థమ॑జా
మహీ॑నామ్ ॥ 13 ॥

యది॒న్ద్రాహ॑న్ప్ర॒థమ॑జా మహీ॑నామ్ । ఆ॒న్మాయినా॑మమినాః ప్రో॒త మాయాః॑ ।
ఆత్సూ॑ర్యం జ॒నయ॑న్ద్యాము॒షాసమ్॑ । తాదీ॒క్వా శత్రూ॑న్న కిలా॒వివి॑త్సే । అ॒హన్వృ॑తం

వృత్తతరం వ్యగ్ంసమ్ | ఇన్ద్రో వజ్రేణ మహతా వధేన | స్కన్ధాగ్ంసీవ కులిశేనావివృక్ణా |
అహిః శయత ఉపపృక్వృథివ్యామ్ | అయోధ్యేవ దుర్మద ఆ హి జుహ్వే |
మహావీరస్తువిబాధమృజీషమ్ || 14 ||

నాతారీరస్య సమృతిం వధానామ్ | సగ్ం రుజానాః పిపిష ఇన్ద్రశత్రుః | విశ్వో విహాయా
అరతిః | వసుర్దధే హస్తే దక్షిణే | తరణిర్న శిశ్రథత్ | శ్రవస్యయా న శిశ్రథత్ | విశ్వస్మా
ఇదిషుధ్యసే | దేవత్రా హవ్యమూహిషే | విశ్వస్మా ఇత్సుకృతే వారమృణ్వతి |
అగ్నిర్దావరా వ్యృణ్వతి || 15 ||

ఉదుజ్జహానో అభి కామమీరయన్ | ప్రప్రృచ్ఛాన్విశ్వా భువనాని పూర్వథా | ఆ కేతునా
సుషమిద్ధో యజిష్ఠః | కామం నో అగ్నే అభిహర్య దిగ్భ్యః | జషాణో హవ్యమమృతేషు
దూఢ్యః | ఆ నో రయిం బహులాజ్ఞోమతీమిషమ్ | ని ధేహి యక్షదమృతేషు భూషన్ |
అశ్వినా యజ్ఞమాగతమ్ | దాశుషః పురుదగ్ంససా | పూషా రక్షతు నో రయిమ్ || 16 ||

ఇమం యజ్ఞమశ్వినా వర్ధయంతా | ఇమౌ రయిం యజమానాయ ధత్తమ్ | ఇమౌ
ప్రశూన్రక్షతాం విశ్వతో నః | పూషా నః పాతు సదమప్రయచ్ఛన్ | ప్రతే మహే సరస్వతి |
సుభగే వాజినీవతి | సత్యవాచే భరే మతిమ్ | ఇదం నో హవ్యం ఘృతవత్సరస్వతి |
సత్యవాచే ప్రభరేమా హవీగ్ంషి | ఇమాని తే దుర్రితా సౌభగాని | తేభిర్వయగ్ం
సుభగానః స్యామ || 17 ||

వజ్రహీనామృజీషం వ్యృణ్వతి రక్షతు నో రయిగ్ం సౌభగాన్యేకం చ || [4]

యజ్ఞో రాయో యజ్ఞ ఈశే వసూనామ్ | యజ్ఞః సస్యానాముత సుక్షిత్తినామ్ | యజ్ఞ
ఇష్టః పూర్వచిత్తిం దధాతు | యజ్ఞో బ్రహ్మణాగ్ం అవ్యేతు దేవాన్ | అయం యజ్ఞో
వర్ధతాజ్ఞోభిరక్షైవః | ఇయం వేదీః స్వప్త్యా సువీరా | ఇదం బర్హిరతి
బర్హిగ్ంష్యన్యా | ఇమం యజ్ఞం విశ్వే అవస్తు దేవాః | భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు
దేవాః | తేన వయం భగవంతః స్యామ || 18 ||

తన్వా భగ సర్వ ఇజ్ఞోహవిమి | స నో భగ పురప్రతా భవేహ | భగ ప్రణేతరభగ

సత్యరాధః। భగేమాన్ధియముదవ దదన్నః। భగ ప్ర ణో జనయ గోభిరశ్వైః। భగ ప్ర
 నృభిర్నృవన్తః స్యామ। శశ్వతీః సమా ఉపయన్తి లోకాః। శశ్వతీః సమా
 ఉపయన్త్యాపః। ఇష్టం పూర్తగ్ం శశ్వతీనాగ్ం సమానాగ్ం శాశ్వతేన।
 హవిషేష్టాఽనన్తం లోకం పరమా రురోహ॥ 19 ॥

ఇయమేవ సా యా ప్రథమా వ్యోచ్ఛత్। సా రూపాణి కురుతే పఞ్చ దేవీ। దేవీ
 స్వసారౌ వయతస్తన్తమేతత్। సనాతనం వితతగ్ం షణ్మయూఖమ్।
 అవాన్యాగ్నస్తాన్కిరతో ధత్తో అన్యాన్। నావప్తజ్యోతే న గమాతే అన్తమ్। ఆ వో
 యన్తాదవాహాసో అద్య। వృష్టిం యే విశ్వే మరుతో జనన్తి। అయం యో
 అగ్నిర్మరుతః సమిద్ధః। ఏతం జషధ్వజ్కవయో యువానః॥ 20 ॥

ధారావరా మరుతో ధృష్టువోజసః। మృగా న భీమాస్తవిషేభిరూర్మిభిః। అగ్నయో న
 శుశుచానా ఋజిషిణః। భ్రుమిన్ధమన్త ఉప గా అవృణ్వత। వి చక్రమే త్రిర్దేవః। ఆ
 వేధసన్నిలపృష్ఠం బృహన్తమ్। బృహస్పతిగ్ం సదనే సాదయధ్వమ్। సాదద్యోనిన్దమ
 ఆ దీదివాగ్ంసమ్। హిరణ్యవర్ణమరుషగ్ం సపేమ। స హి శుచిః శతపత్రః స
 శున్ద్యాః॥ 21 ॥

హిరణ్యవాశిరిషిరః సువర్షాః। బృహస్పతిః స స్వావేశ ఋషాః। పూరూ సఖిభ్య
 ఆసుతిం కరిషః। పూషగ్ం స్తవ వ్రతే వయమ్। నరీష్యేమ కదాచన। స్తోతారస్త ఇహ
 స్మసి। యాస్తే పూషన్నా వో అన్తః సముద్రే। హిరణ్యయారన్తరిక్షే చరన్తి। యాభిర్యాసి
 దూత్యాగ్ం సూర్యస్య। కామేన కృతశ్రవ ఇచ్ఛమానః॥ 22 ॥

అరణ్యాన్యరణ్యాన్యసౌ। యా ప్రేవ నశ్యసి। కథా గ్రామం న పృచ్ఛసి। న త్వాభిరివ
 విన్దతి 3। వృషారవాయ వదతే। యదుపావతి చిచ్ఛికః। ఆఘాటిభిరివ ధావయన్।
 అరణ్యానిర్మహియతే। ఉత గావ ఇవాదన్। ఉతో వేశ్మేవ దృశ్యతే॥ 23 ॥

ఉతో అరణ్యానిః సాయమ్। శక్తీరివ సర్జతి। గామజ్ఞైష ఆ హ్వయతి। దార్వజ్ఞైష
 ఉపావధీత్। వసన్నరణ్యాన్యాగ్ం సాయమ్। అక్రుక్షదితి మన్యతే। న వా

అరణ్యానిర్హంతి। అన్యశ్చేన్నాభిగచ్ఛతి। స్వాదోః ఫలస్య జగ్ధ్వా। యత్ర కామం ని
పద్యతే। ఆజ్ఞానగస్థిగ్ం సురభీమ్। బహ్వన్నామకృషీవలామ్। ప్రాహం మృగాణాం
మాతరమ్। అరణ్యానీమశగ్ంసిషమ్॥ 24 ॥

స్వామ రురోహ యువానః శున్యూరిచ్ఛమానో దృశ్యతే నిపద్యతే చత్వారి చ॥ [5]

వార్తహత్యాయ శవసే। పృతనాసాహ్యాయ చ। ఇన్ద్రి త్వా వర్తయామసి। సుబ్రహ్మణం
వీరవన్తం బృహన్తమ్। ఉరుం గభీరం పృథుబుధ్నమిన్ద్రి।
శ్రుతర్షిముగ్రమభిమాతిషాహమ్। అస్మభ్యం చిత్రం వృషణగ్ం రయిం దాః। క్షేత్రియై
త్వా నిర్ముత్యై త్వా। ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే
త్వా కరోమి॥ 25 ॥

శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే। శం తే అగ్నిః సహద్భిరస్తు। శం ద్యావాపృథివీ
సహాషధీభిః। శమన్తరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే। శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు। యా
దైవిశ్చతస్రః ప్రదిశః। వాతపత్నిరభి సూర్యో విచక్షే। తాసాన్తావ జరస ఆ దధామి। ప్ర
యక్ష్య ఏతు నిర్ముతిం పరాచైః। అమోచి యక్ష్మద్ధురితాదవర్త్యై॥ 26 ॥

ద్రుహః పాశాన్నిర్ముత్యై చోదమోచి। అహో అవర్తిమవీదత్యోనమ్। అప్యభూద్భద్రే
సుక్రతస్య లోకే। సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యో యత్। దేవా
అముఞ్చన్నసృజన్వేద్యనసః। ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్ఞామిశగ్ంసాత్। ద్రుహో
ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। బృహస్పతే యువమిన్ద్రిశ్చ వస్వః। దివ్యస్యేశాథే ఉత
పార్థివస్య। ధత్తగ్ం రయిగ్గ్ స్తువతే కీరయేచిత్॥ 27 ॥

యూయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః। దేవాయుధమిన్ద్రిమా జోహువానాః।
విశ్వావృధమభి యే రక్షమాణాః। యేన హతా దీర్ఘమధ్వానమాయన్।
అనన్తమర్థమనివర్త్యమానాః। యత్తే సుజాతే హిమవత్సు భేషజమ్। మయోభూః
శస్త్రమా యద్ధృదోసి। తతో నో దేహి సీబలే। అదో గిరిభ్యో అధి యత్ప్రధావసి।

సగ్ంశోభమానా కన్యేవ శుభే ॥ 28 ॥

తాం త్వా ముద్గలా హవిషా వర్ధయన్తి। సా నః సీబలే రయిమా భాజయేహ। పూర్వం
దేవా అపరేణానుపశ్యం జన్మభిః। జన్మాన్యవరైః పరాణి। వేదాని దేవా అయమస్మితి
మామ్। అహగ్ం హిత్వా శరీరం జరసః పరస్తాత్। ప్రాణాపానౌ చక్షుః శ్రోత్రమ్। వాచం
మనసి సమభృతామ్। హిత్వా శరీరం జరసః పరస్తాత్। ఆ భూతిమూభితిం
వయమశ్శవామహై। ఇమా ఏవ తా ఉషసో యాః ప్రథమా వ్యోచన్। తా దేవ్యః కుర్వతే
పఞ్చరూపా। శశ్వతీర్నావపుజ్యన్తి। న గమన్త్యన్తమ్ ॥ 29 ॥

కరోమ్యవరైః విమృశేఽశ్శవామహై చత్వారి చ ॥ [.]

వసూనాం త్వాఽధీతేన। రుద్రాణామూర్మ్యా। ఆదిత్యానాం తేజసా। విశ్వేషాం దేవానాం
క్రతునా। మరుతామేమ్నా జహోమి స్వాహా। అభిభూతిరహమాగమమ్। ఇన్ద్రసఖా
స్వాయుధః। ఆస్వాశాసు దుష్షహాః। ఇదం వరోఽగ్నినా దత్తమాగాత్। యశో భర్గః
సహ ఓజో బలం చ ॥ 30 ॥

దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ। ప్రతిగృణ్ణామి మహతే వీర్యాయ। ఆయురసి
విశ్వాయురసి। సర్వాయురసి సర్వమాయురసి। సర్వమ్ ఆయుర్భూయాత్।
సర్వమాయుర్గేషమ్। భూర్భువః సువః। అగ్నిర్ధర్మేణాన్నాదః।
మృత్యుర్ధర్మేణాన్నపతిః। బ్రహ్మ క్షత్రగ్ స్వాహా ॥ 31 ॥

ప్రజాపతిః ప్రణేతా। బృహస్పతిః పురషతా। యమః పన్థాః। చన్ద్రమాః పునరసుః
స్వాహా। అగ్నిరన్నాదోఽన్నపతిః। అన్నాద్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు
స్వాహా। సోమో రాజా రాజపతిః। రాజ్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు
స్వాహా। వరుణః సప్రాప్త్యుప్రాప్తపతిః। సామ్రాజ్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ
దదాతు స్వాహా ॥ 32 ॥

మిత్రః క్షత్రం క్షత్రపతిః। క్షత్రమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా। ఇన్ద్రో
బలం బలపతిః। బలమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా।

బృహస్పతిరబ్రహ్మ బ్రహ్మపతిః। బ్రహ్మస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా।
 సవితా రాష్ట్రగ్ం రాష్ట్రపతిః। రాష్ట్రమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా।
 పూషా విశాం విట్పతిః। విశమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా। సరస్వతీ
 పుష్టిః పుష్టిపత్నీ। పుష్టిమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా। త్వష్టా
 పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపపతిః। రుపేణాస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ
 పశూన్దదాతు స్వాహా॥ 33 ॥

చ స్వాహా సామ్రాజ్యమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా విశమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ దదాతు స్వాహా చత్వారి చ (అగ్నిః సోమో వరుణో మిత్ర
 ఇన్ద్రో బృహస్పతిః సవితా పూషా సరస్వతీ త్వష్టా దశ॥)॥

[7]

స ఈం పాహి య ఋజీషీ తరుత్రః। యః శిప్రవాన్వృషభో యో మతీనామ్। యో
 గోత్రభిద్వజ్రభృద్యో హరిష్ఠాః। స ఇన్ద్ర చిత్రాగ్ం అభి తృన్ధి వాజాన్। ఆ తే శుష్మో
 వృషభ ఏతు పశ్చాత్। ఓత్తరాదధరాగా పురస్తాత్। ఆ విశ్వతో అభిసమేత్వర్వాజ్।
 ఇన్ద్ర ద్యుమ్నగ్ం సువర్వద్ధేహ్యస్మే। ప్రోష్యంతై పురోరథమ్। ఇన్ద్రాయ
 శూషమర్చత॥ 34 ॥

అభీకే చిదు లోకకృత్। సజ్గే సమత్సృ వృత్రహా। అస్మాకం బోధి చోదితా।
 నభంతామన్యకేషామ్। జ్యాయాకా అధి ధన్వసు। ఇన్ద్రం వయగ్ం శునాసీరమ్। అస్మిన్
 యజ్ఞే హవామహే। ఆ వాజైరుప నో గమత్। ఇన్ద్రాయ శునాసీరాయ। స్త్రుచా జహుత
 నో హవిః॥ 35 ॥

జషతాం ప్రతి మేధిరః। ప్ర హవ్యాని ఘృతవన్త్యస్మై। హర్యశ్వాయ భరతా సజోషాః।
 ఇన్ద్రర్తుభిరబ్రహ్మణా వావృధానః। శునాసీరీ హవిరిదం జషస్వ। వయః సుప్తర్ణా
 ఉపసేదురిన్ద్రమ్। ప్రియమేధా ఋషయో నాథమానాః। అప ధ్వాన్తమూర్జుహి పూర్ధి
 చక్షుః। ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేఽవ బద్ధాన్। బృహదిన్ద్రాయ గాయత॥ 36 ॥

మరుతో వృత్రహన్తమమ్। యేన జ్యోతిరజనయన్సృతావృధః। దేవం దేవాయ
 జాగృవి। కామిహైకాః క ఇమే పతజ్గాః। మాన్థాలాః కులిపరిమాపతన్తి।

అనావృత్తైనాన్వధమస్తు దేవాః। సౌపర్ణం చక్షుస్తనువా విదేయ। ఏవా వన్దస్వ వరుణం
 బృహస్పతిమ్। నమస్యాధీరమమృతస్య గోపామ్। స నః శర్మ త్రివరూఢం
 వియగ్ంసత్ ॥ 37 ॥

యూయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః। నాకే సుపర్ణముప యత్పతన్తమ్। హృదా వేనన్తో
 అభ్యచక్షత త్వా। హిరణ్యపక్షం వరుణస్య దూతమ్। యమస్య యోనౌ శకునం
 భురణ్యమ్। శం నో దేవీరభిష్టయే। ఆపో భవన్తు పీతయే। శం యోరభి స్రవన్తు నః।
 ఈశానా వార్యాణామ్। ఉయన్తిశ్చర్షణీనామ్ ॥ 38 ॥

అపో యాచామి భేషజమ్। అప్పు మే సోమో అబ్రవీత్। అన్తర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నిం
 చ విశ్వశమ్భువమ్। ఆపశ్చ విశ్వభేషజిః। యద్దప్పు తే సరస్వతి। గోష్వశ్వేషు
 యన్మధు। తేన మే వాజినీవతి। ముఖమజ్ఞి సరస్వతి। యా సరస్వతీ వైశమృత్యా ॥ 39 ॥

తస్యాం మే రాస్వ। తస్యాన్తే భక్షీయ। తస్యాన్తే భూయిష్ఠభాజో భూయాస్మ। అహం
 త్వదన్తి మదన్తి త్వమేతత్। మమాసి యోనిస్తవ యోనిరన్తి। మమైవ సన్వహ
 హవ్యాన్యగ్నే। పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్ఞాతవేదః। ఇహైవ సన్తత్ర సన్తం త్వాఽగ్నే। ప్రాణేన
 వాచా మనసా బిభర్మి। తిరో మా సన్తమాయుర్మా ప్రహసీత్ ॥ 40 ॥

జ్యోతిషా త్వా వైశ్వానరేణోపతిష్ఠే। అయం తే యోనిర్ఋత్వియః। యతో జాతో
 అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆరోహ। అథా నో వర్ధయా రయిమ్। యా తే అగ్నే
 యజ్ఞయా తనూస్తయేహ్యరోహత్మాఽఽత్మానమ్। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే
 నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమా సీద స్వాం యోనిమ్। జాతవేదో భువ ఆ
 జాయమానః సక్షయ ఏహి। ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్యమ్ ॥ 41 ॥

దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహి। అజస్రో
 దీదిహి నో దురోణే। తమిన్ద్రం జోహవీమి మఘవానముగ్రమ్। సత్రా
 దధానమప్రతిష్కుతగ్ం శవాగ్ంసి। మగ్ంహిష్ఠో గీర్భిరా చ యజ్ఞయోఽవవర్తత్।
 రాయే నో విశ్వా సుపథా కృణోతు వజ్రి। త్రికద్రుకేషు మహిషో యవాశిరం

172

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే పంచమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

॥ షష్ఠమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే షష్ఠః ప్రపాఠకః ॥

స్వాదీ॑వం త్వా॑ స్వా॒దునా॑ । తీ॒వ్రాం తీ॒వ్రేణ॑ । అ॒మృతా॑మ॒మృతే॑న । మ॒ధుమ॑తిం
మ॒ధుమ॑తా । స్స॒జామి॒ సగ్ం॑ సోమే॑న । సోమో॑ఽస్య॒శివభ్యాం॑ ప॒చ్యస్వ॑ । స॒రస్వ॑త్యై
ప॒చ్యస్వ॑ । ఇ॒న్ద్రాయ॑ సు॒త్రాష్టే॑ ప॒చ్యస్వ॑ । ప॒రీతో॑ షి॒శ్చతా॑ సు॒తమ్ । సోమో॑ య
ఉ॒త్తమ॑గ్ం హ॒విః ॥ ౧ ॥

ద॒ధన్వా॑ యో న॒ర్యో అ॒ప్స్వంత॑రా । సు॒షావ॑ సోమ॒మద్రి॑భిః । పు॒నాతు॑ తే ప॒రిస్రు॑తమ్ ।
సోమ॑గ్ం సూ॒ర్యస్య॑ దు॒హితా॑ । వా॒రేణ॑ శ॒శ్వతా॑ తనా॑ । వా॒యుః పూ॑తః ప॒విత్రే॑ణ ।
ప్రా॒జ్ఞోమో॑ అతి॒ద్రుతః॑ । ఇ॒న్ద్రస్య॑ యు॒జ్యః సఖా॑ । వా॒యుః పూ॑తః ప॒విత్రే॑ణ ।
ప్రత్య॑జ్ఞోమో॑ అతి॒ద్రుతః॑ ॥ ౨ ॥

ఇ॒న్ద్రస్య॑ యు॒జ్యః సఖా॑ । బ్ర॒హ్మ క్ష॑త్రం ప॒వతే॑ తే॒జ ఇ॒న్ద్రియ॑మ్ । సు॒రయా॑ సోమః సు॒త
ఆ॒సుతో॑ మదా॒య । శు॒క్రేణ॑ దే॒వ దే॒వతాః॑ పి॒ప్పర్ధి॑ । ర॒సేనా॑న్నం య॒జమా॑నాయ ధే॒హి ।
కు॒విద॑జ్గ యవ॑మన్తో॒ యవ॑శ్చిత్ । యథా॑ దా॒న్త్యను॑పూ॒ర్వం వి॒యూయ॑ । ఇ॒హేహా॑షాం
కృ॒ణుత॑ భో॒జనా॑ని । యే బ॒ర్హిషో॑ న॒మోవృ॑క్తిం న జ॒గ్ముః॑ ।
ఉ॒పయా॑మగృ॒హితో॑ఽస్య॒శివభ్యాం॑ త్వా జ॒ష్టం గృ॑హ్ణామి ॥ ౩ ॥

స॒రస్వ॑త్యా ఇ॒న్ద్రాయ॑ సు॒త్రాష్టే॑ । ఏ॒ష తే॑ యోని॒స్తేజ॑సే త్వా । వీ॒ర్యా॑య త్వా బ॒లాయ॑
త్వా । తే॒జోఽసి॒ తే॒జో మ॑యి ధే॒హి । వీ॒ర్య॑మసి వీ॒ర్యం॑ మయి ధే॒హి । బ॒లమ॑సి బ॒లం
మయి॑ ధే॒హి । నానా॑ హి వాం దే॒వహి॑తగ్ం స॒దః కృ॑తమ్ । మా సగ్ం॑స్స॒క్షాథాం॑ ప॒రమే॑
వ్యోమ॑న్ । సు॒రా త్వ॑మసి శు॒ష్మిణీ॑ సోమ ఏ॒షః । మా మా॑ హిగ్ం॒సీః స్వాం
యోని॑మా॒విశన్॑ ॥ ౪ ॥

ఉ॒పయా॑మగృ॒హితో॑ఽస్యా॒శ్వి॒నం తే॒జః । సా॒రస్వ॑తం వీ॒ర్యమ్ । ఇ॒న్ద్రం బ॒లమ్ । ఏ॒ష తే॑
యోని॑ర్మోదా॒య త్వా । ఆ॒నన్దా॑య త్వా మ॒హసే॑ త్వా । ఓ॒జోఽస్యో॒జో మయి॑ ధే॒హి ।

మ॒న్యుర॑సి మ॒న్యుం మ॒య ధే॑హి॒ | మ॒హోఽసి॒ మ॒హో మ॒య ధే॑హి॒ | స॒హోఽసి॒ స॒హో
మ॒య ధే॑హి॒ | యా వ్యా॒స్రుం వి॒షూచి॑కా॒ | ఉ॒భౌ వృ॑కం చ ర॒క్షతి॑ | శ్మే॒నం ప॑త॒త్రిణగ్ం
సిగ్ంహ॑మ్ | సేమం పా॒తవ్గంహ॑సః॒ | స॒మృ॒చః స్థ స॑ం మా భ॒ద్రేణ॑ పృ॒జ్కు॒ | వి॒పృచః
స్థ వి॑ మా పా॒పృనా॑ పృ॒జ్కు॒ ॥ 5 ॥

హవిః ప్రత్యక్షోన్మై అతిద్రుతో గృహ్మావిశవిషూచికా పఞ్చ చ ॥ [1]

సో॒మో రా॒జాఽమృ॑తగ్ం సు॒తః॒ | ఋ॒జీషే॑ణా॒జహ॑న్మృ॒త్యుమ్ | ఋ॒తేన॑
స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | వి॒పానగ్ం శు॒క్రమ॑న్ధసః॒ | ఇ॒న్ద్రస్యే॑న్ద్రియమ్ | ఇ॒దం ప॑యోఽమృ॒తం
మ॑ధు॒ | సోమ॑మ॒ద్భ్యో వ్య॑పి॒బత్ | ఛ॑న్దసా హగ్ంసః శు॒చిష॑త్ | ఋ॒తేన॑
స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | అ॒దభ్యః క్షీ॒రం వ్య॑పి॒బత్ ॥ 6 ॥

క్రు॒జ్జాఙ్గి॑ర॒సో ధి॑యా॒ | ఋ॒తేన॑ స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | అ॒న్నాత్ప॑రి॒స్రుతో ర॑సమ్ | బ్ర॒హ్మణా॑
వ్య॑పి॒బత్ క్ష॑త్రమ్ | ఋ॒తేన॑ స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | రే॒తో మూ॑త్రం వి॒జహ॑తి | యో॒నిం
ప్ర॒విశ॑ది॒న్ద్రియమ్ | గ॒రోభ॑ జ॒రాయు॑ణాఽఽవృ॒తః॒ | ఉ॒ల్బం జ॑హతి జన్మ॒నా | ఋ॒తేన॑
స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ ॥ 7 ॥

వేదే॑న రూ॒పే వ్య॑క॒రోత్ | స॒తాస॒తీ ప్ర॒జాప॑తిః | ఋ॒తేన॑ స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | సోమే॑న సో॒మౌ
వ్య॑పి॒బత్ | సు॒తాసు॒తౌ ప్ర॒జాప॑తిః | ఋ॒తేన॑ స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | దృ॒ష్ట్యా రూ॑పే
వ్యా॒కరోత్ | స॒త్యాన్త॑తే ప్ర॒జాప॑తిః | అ॒శ్రద్ధా॑మన్తతేఽద॒ధాత్ | శ్రద్ధాగ్ం స॒త్యే
ప్ర॒జాప॑తిః | ఋ॒తేన॑ స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | దృ॒ష్ట్యా ప॑రి॒స్రుతో ర॑సమ్ | శు॒క్రేణ॑ శు॒క్రం
వ్య॑పి॒బత్ | ప॒యః సోమం॑ ప్ర॒జాప॑తిః | ఋ॒తేన॑ స॒త్యమి॑న్ద్రియమ్ | వి॒పానగ్ం
శు॒క్రమ॑న్ధసః॒ | ఇ॒న్ద్రస్యే॑న్ద్రియమ్ | ఇ॒దం ప॑యోఽమృ॒తం మ॑ధు॒ ॥ 8 ॥

అదభ్యః క్షీరం వ్యపిబజ్జన్మనరైస సత్యమిన్ద్రియగ్ శ్రద్ధాగ్ం సత్యే ప్రజాపతిరష్టా చ ॥ [2]

సు॒రావ॑న్తం బర్హి॒షదగ్ం సు॒వీర॑మ్ | య॒జ్ఞగ్ం హి॑న్వన్తి మ॒హిషా॑ న॒మోభిః॑ | ద॒ధానాః॑
సోమం॑ ది॒వి దే॒వతా॑సు॒ | మదే॑మే॒న్ద్రం య॑జమా॒నాః స్వ॒ర్కాః | య॒న్తే ర॒సః స॑మ॒భృత॑

ఓషధీషు॥ సోమస్య శుష్మః సురయా సుతస్య॥ తేన జిన్వ యజమానం మదేన॥
 సరస్వతీమశ్వినావిన్ద్యమగ్నిమ్॥ యమశ్వినా నముచేరాసురాదధి॥
 సరస్వత్యసనోద్దిన్ద్రియాయ॥ 9 ॥

ఇమన్తగ్ం శుక్రం మధుమన్తమిన్దమ్॥ సోమగ్ం రాజానమిహ భక్షయామి॥ యదత్ర
 రిప్తగ్ం రసినః సుతస్య॥ యదిన్దో అపిబచ్ఛచీభిః॥ అహన్తదస్య మనసా శివేన॥
 సోమగ్ం రాజానమిహ భక్షయామి॥ పితృభ్యః స్వధావిభ్యః స్వధా నమః॥
 పితృమహేభ్యః స్వధావిభ్యః స్వధా నమః॥ ప్రపితృమహేభ్యః స్వధావిభ్యః స్వధా నమః॥
 అక్షన్ప్రతరః॥ 10 ॥

అమీమదన్త పితరః॥ అతీతృపన్త పితరః॥ అమీమృజన్త పితరః॥ పితరః శున్ధధ్వమ్॥
 పునన్తు మా పితరః సోమ్యాసః॥ పునన్తు మా పితృమహాః॥ పునన్తు ప్రపితృమహాః॥
 పవిత్రేణ శతాయుషా॥ పునన్తు మా పితృమహాః॥ పునన్తు ప్రపితృమహాః॥ 11 ॥

పవిత్రేణ శతాయుషా॥ విశ్వమాయుర్వ్యశ్చవై॥ అగ్న ఆయూగ్ంషి పవసేఽగ్నే
 పవస్వ॥ పవమానః సువర్జనః పునన్తు మా దేవజనాః॥ జాతవేదః పవిత్రవద్యతే
 పవిత్రమర్చిషి॥ ఉభాభ్యన్దేవ సవితర్యైశ్వదేవీ పునతీ॥ యే సమానాః సమనసః॥ పితరో
 యమరాజ్యే॥ తేషాం లోకః స్వధా నమః॥ యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్॥ 12 ॥

యే సజాతాః సమనసః॥ జీవా జీవేషు మామకాః॥ తేషాగ్ శ్రీర్మయ కల్పతామ్॥
 అస్మిన్లోకే శతగ్ం సమాః॥ దేవ స్రుతీ అశృణవం పితృణామ్॥ అహం దేవానాముత
 మర్త్యానామ్॥ యాభ్యామిదం విశ్వమేజత్సమేతి॥ యదన్తరా పితరం మాతరం చ॥
 ఇదగ్ం హవిః ప్రజననం మే అస్తు॥ దశవీరగ్ం సర్వగణగ్ స్వస్తయే॥ ఆత్మసని
 ప్రజాసని॥ పశుసన్యభయసని లోకసని॥ అగ్నిః ప్రజాం బహులాం మే కరోతు॥ అన్నం
 పయో రేతో అస్మాసు ధత్త॥ రాయస్పౌషమిషమూర్జమస్మాసు దీధర్త్వాహో॥ 13 ॥

ఇన్ద్రియాయ పితరః శతాయుషా పునన్తు మా పితృమహాః పునన్తు ప్రపితృమహాః కల్పతాగ్ం స్వస్తయే పశు చ॥ [3]

సీసేన తన్త్రం మనసా మనీషిణః। ఊర్ణాసూత్రేణ కవయో వయన్తి। అశ్వినా యజ్ఞగ్ం
సవితా సరస్వతీ। ఇన్ద్రస్య రూపం వరుణో భిషజ్యన్। తదస్య రూపమమృతగ్ం
శచీభిః। తిస్రోఽదధుర్దేవతాః సగ్ంరరాణాః। తోమాని శష్ఠైర్బహుధా న తోక్మభిః।
త్వగస్య మాగ్ంసమభవన్న లాజాః। తదశ్వినా భిషజా రుద్రవర్తనీ। సరస్వతీ వయతి
పేశో అన్తరః॥ 14 ॥

అస్థి మజ్జానం మాసరైః। కారోతరేణ దధతో గవాన్త్వచి। సరస్వతీ మనసా పేశలం వసు।
నాసత్యాభ్యాం వయతి దర్శతం వపుః। రసం పరిస్రుతా న రోహితమ్।
నగ్నహుర్ధీరస్తసరన్న వేమ। పయసా శుక్రమమృతం జనితమ్। సురయా
మూత్రాజ్జనయన్తి రేతః। అపామతిం దుర్మతిం బాధమానాః। ఊవధ్యం వాతగ్ం
సబువన్తదారాత్॥ 15 ॥

ఇన్ద్రః సుత్రామా హృదయేన సత్యమ్। పురోడాశేన సవితా జజాన। యకృత్క్లౌమానం
వరుణో భిషజ్యన్। మతన్నే వాయవ్యైర్న మినాతి పిత్రమ్। ఆన్త్రాణి స్థాలీ మధు
పిన్వమానా। గుదా పాత్రాణి సుదుఘా న ధేనుః। శ్వేనస్య పత్రం న స్తీహా శచీభిః।
ఆసన్ద్ధి నాభిరుదరం న మాతా। కుమోభి వనిష్ఠుర్జన్తా శచీభిః। యస్మిన్నగ్రే యోన్యాం
గర్భో అన్తః॥ 16 ॥

ప్రాశీర్వ్యక్తః శతధార ఉత్సః। దుహే న కుమ్భిగ్ం స్వధాం పితృభ్యః। ముఖగ్ం సదస్య
శిర ఇత్సదేన। జిహ్వో పవిత్రమశ్వినా సగ్ం సరస్వతీ। చప్సన్న పాయుర్భిషగస్య
వాలః। వన్తిర్న శేపో హరసా తరస్వి। అశ్వభ్యాం చక్షురమృతం గ్రహాభ్యామ్। ఛాగేన
తేజో హవిషా శృతేన। పక్షాణి గోధూమైః క్వలైరుతాని। పేశో న శుక్లమసీతం
వసాతే॥ 17 ॥

అవిర్న మేషో నసి వీర్యాయ। ప్రాణస్య పన్థా అమృతో గ్రహాభ్యామ్।
సరస్వత్యుపవాక్తైర్వానమ్। నస్యాని బర్హిర్బదరైర్జజాన। ఇన్ద్రస్య రూపమృషభో
బలాయ। కర్ణాభ్యాగ్ం శ్రోత్రమమృతజ్గ్రహాభ్యామ్। యవా న బర్హిర్బుధి కేసరాణి।

కర్కశ్చ జజ్ఞే మధు సారఘం ముఖాత్ | ఆత్మన్నపస్థే న వృకస్య లోమ | ముఖే
శ్మశ్రూణి న వ్యాఘ్రలోమమ్ || 18 ||

కేశా న శీర్షన్ యశసే శ్రియై శిఖా | సిగ్ంహస్య లోమ త్విషిరిన్ద్రియాణి |
అజ్ఞాన్యతమన్భిషజా తదశ్వినా | ఆత్మానమజ్ఞైః సమధాత్సరస్వతీ | ఇన్ద్రస్య రూపగ్ం
శతమానమాయుః | చన్ద్రేణ జ్యోతిరమృతన్దధానా | సరస్వతీ యోన్యాఙ్గర్భమన్తః |
అశ్విభ్యాం పత్నీ సుకృతం బిభర్తి | అపాగ్ం రసేన వరుణో న సామ్నా | ఇన్ద్రగ్ం శ్రియై
జనయన్నపు రాజా | తేజః పశూనాగ్ం హవిరిన్ద్రియావత్ | పరిస్రతా పయసా
సారఘం మధు | అశ్విభ్యాన్దగ్ం భిషజా సరస్వత్యా సుతాసుతాభ్యామ్ | అమృతః
సోమ ఇన్దుః || 19 ||

అన్తర ఆరాదన్తర్వసాతే వ్యాఘ్రలోమగ్ం రాజా చత్వారి చ || [4]

మిత్రోఽసి వరుణోఽసి | సమహం విశ్వేర్దేవైః | క్షత్రస్య నాభిరసి | క్షత్రస్య యోనిరసి |
స్యోనామా సీద | సుషదామా సీద | మా త్వా హిగ్ంసీత్ | మా మా హిగ్ంసీత్ |
నిషసాద ధృతవ్రతో వరుణః | పస్త్యాస్వా || 20 ||

సామ్రాజ్యాయ సుక్రతుః | దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే | అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ | పూష్ణో
హస్తాభ్యామ్ | అశ్వినోర్భిషజ్యేన | తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయాభిషిజ్ఞాచ్ఛమి | దేవస్య త్వా
సవితుః ప్రసవే | అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ | సరస్వత్యై
భైషజ్యేన || 21 ||

వీర్యాయాన్నాద్యాయాభిషిజ్ఞాచ్ఛమి | దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే |
అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామ్ | ఇన్ద్రస్యేన్ద్రియేణ | శ్రియై యశసే
బలాయాభిషిజ్ఞాచ్ఛమి | కోఽసి కతమోఽసి | కస్మై త్వా కాయ త్వా | సుశ్లోకాః (4)
సుమజ్గలాః (4) సత్యరాజా (3) న | శిరో మే శ్రీః || 22 ||

యశో ముఖమ్ | త్విషిః కేశాశ్చ శ్మశ్రూణి | రాజా మే ప్రాణోఽమృతమ్ |

స॒వ్రా॒ట॒చ॒క్షుః॑ । వి॒రా॒టో॒ఛ్ర॒తమ్ । జి॒హ్వా॑ మే భ॒ద్రమ్ । వా॒జ్మ॒హః॑ । మ॒నో మ॒న్యుః॑ ।
 స్వ॒రా॒డా॒భ॒మః॑ । మో॒దాః॑ ప్ర॒మో॒దా అ॒జ్ఞు॒ర॒జ్ఞాని॑ ॥ 23 ॥

చి॒త్తం॑ మే స॒హః॑ । బా॒హూ॑ మే బల॑మి॒న్ద్రియమ్ । హస్తా॑ మే క॒ర్మ వీ॒ర్యమ్ । ఆ॒త్మా
 క్ష॒త్ర॒ము॒రో మ॒మ॑ । పృ॒ష్ఠీ॒ర్మే రా॒ష్ట్రము॒ద॒ర॒మగ్ంసా॑ । గ్రీ॒వాశ్చ॑ శ్రో॒ణౌః॑ । ఊ॒రూ అ॒ర॒త్ని
 జా॒నునీ॑ । వి॒శో మే॒ఽజ్ఞాని॑ స॒ర్వతః॑ । నాభీ॑ర్మే చి॒త్తం వి॒జ్ఞానమ్ ।
 పా॒య॒ుర్మే॒ఽప॑చితి॒ర్భసత్ ॥ 24 ॥

ఆ॒న॒న్ద॒న॒న్దా॒వాణో॑ మే । భ॒గః సౌభా॑గ్యం ప॒సః॑ । జ॒ఙ్ఘా॒భ్యాం ప॒దా॒భ్యం ధ॒ర్మో॒ఽస్మి । వి॒శి
 రా॒జా ప్ర॑తి॒ష్ఠితః॑ । ప్ర॒తి క్ష॑త్రే ప్ర॒తితి॑ష్ఠామి రా॒ష్ట్రే । ప్ర॒త్యశే॑షు ప్ర॒తితి॑ష్ఠామి గో॒షు ।
 ప్ర॒త్యజ్ఞే॑షు ప్ర॒తితి॑ష్ఠామ్యా॒త్మన్ । ప్ర॒తి ప్రా॑ణేషు ప్ర॒తితి॑ష్ఠామి పు॒ష్టే । ప్ర॒తి ద్యా॑వాపృ॒థివ్యోః॑ ।
 ప్ర॒తితి॑ష్ఠామి య॒జ్ఞే ॥ 25 ॥

త్ర॒యా దే॒వా ఏ॒కాద॑శ । త్ర॒యస్త్రిగ్ం॒శాః సు॒రాధ॑సః । బృ॒హస్ప॑తిపు॒రోహి॑తాః । దే॒వస్య
 స॒వి॒తుః స॒వే । దే॒వా దే॒వైర॑వన్తు మా । ప్ర॒థ॒మా ద్వి॒తీయైః॑ । ద్వి॒తీయా॑స్తృ॒తీయైః॑ ।
 తృ॒తీయాః॑ స॒త్యేన॑ । స॒త్యం య॒జ్ఞేన॑ । య॒జ్ఞో య॑జ॒ర్భిః ॥ 26 ॥

య॒జుగ్ం॑షి సా॒మభిః॑ । సా॒మాన్య॑గ్భిః । ఋ॒చో యా॑జ్య॒భిః । యా॑జ్య వ॒షట్కా॒రైః ।
 వ॒షట్కా॒రా ఆ॑హుతి॒భిః । ఆ॑హుతయో మే కా॒మాన్త॑మ॒ర్థయ॑న్తు । భూః స్వా॒హా ।
 తో॒మాని॑ ప్ర॒యతి॒ర్మమ॑ । త్వ॒జ్మ ఆ॑న॒తిరా॑గతిః । మార్గం॑సం మ ఉ॒పన॑తిః । వ॒స్వస్థి॑ ।
 మ॒జ్జా మ॒ ఆన॑తిః ॥ 27 ॥

ప॒స్త్యాస్యా స॑రస్వత్యై వైష॒ణ్యేన॑ శ్రీర॒జ్ఞాని భ॑సద్య॒జ్ఞే య॒జ్ఞో య॑జ॒ర్భిరు॑పనతి॒ద్వే వ॑ ॥ _____[5]

యద్దే॒వా దే॒వహే॑డనమ్ । దే॒వాస॑శ్చ॒క్రమా॑ వ॒యమ్ । అ॒గ్ని॒ర్మా తస్మా॑దే॒నసః॑ ।
 వి॒శ్వోన్ము॒ఖాత్వగ్ం॑హసః । యది॒ ది॒వా యది॒ నక్తమ్ । ఏ॒నాగ్ం॑సి చ॒క్రమా॑ వ॒యమ్ ।
 వా॒యుర్మా తస్మా॑దే॒నసః॑ । వి॒శ్వోన్ము॒ఖాత్వగ్ం॑హసః । యది॒ జాగ్ర॑ద్యది॒ స్వప్నే॑ ।
 ఏ॒నాగ్ం॑సి చ॒క్రమా॑ వ॒యమ్ ॥ 28 ॥

సూ॒ర్యో మ్రా తస్మా॑దే॒నసః॑ । విశ్వా॑న్ము॒జ్చత్వగ్ం॑హసః । యద్ధ్రా॑మే॒ యదరణ్యే॑ ।
యత్స॒భాయాం॑ యదీ॒న్ద్రియే॑ । యచ్ఛూ॑చద్రే॒ యదర్యే॑ । ఏన॑శ్చకృ॒మా వయమ్ ।
యదే॒కస్యాధి॑ ధర్మ॑ణి । తస్యా॑వ॒యజన॑మసి । యదాప్తో అఘ్ని॑యా వరు॒ణేతి॑
శపా॑మహే । తతో వరు॑ణ నో ము॒జ్చా ॥ 29 ॥

అవ॑భృథ నిచ॒క్కుణ నిచే॒రురసి॑ నిచ॒క్కుణ । అవ॑ దే॒వైర్దేవకృ॑తమే॒నోఽయాత్ । అవ॑
మర్త్యైర్మర్త్యకృ॑తమ్ । ఉ॒రోరా నో దే॒వ రిష॑స్పాహి । సుమిత్రా న ఆప॑ ఓష॑ధయః సన్తు ।
దుర్మిత్రాస్తస్మై॑ భూ॒యాసుః॑ । యోఽస్మాన్దే॒వస్త్వి । యం చ॑ వ॒యం ద్విష॑మ్ ।
ద్రుప॑దాదివే॒న్ముముచా॑నః । స్విన్నః॑ స్నా॒త్వి మలా॑దివ ॥ 30 ॥

పూ॒తం ప॒విత్రేణే॑వా॒జ్యమ్ । ఆపః॑ శు॒న్ధన్తు॑ మై॒నసః॑ । ఉద్వ॑యన్తమ॒సస్పరి॑ । పశ్య॑న్తో
జ్యోతి॑రుత్త॒రమ్ । దే॒వన్దే॒వత్రా సూ॑ర్యమ్ । అగ॑న్త జ్యోతి॑రుత్త॒మమ్ । ప్రతి॑యుతో
వరు॑ణస్య పాశః । ప్రత్య॑స్తో వరు॑ణస్య పాశః । ఏధోఽస్యే॒ధిషీ॑మహి । సమి॑దసి ॥ 31 ॥

తేజోఽసి॑ తేజో మయి॑ ధేహి । అపో అన్వ॑చారిషమ్ । రసే॑న సమ॒సృక్ష॑హి ।
పయ॑స్వాగ్ం అగ్న॑ ఆగమమ్ । తం మ్రా సగ్ంసృ॑జ వర్చ॑సా । ప్రజ॒యా చ॑ ధనే॑న చ ।
సమా॑వవర్తి పృథి॑వీ । సము॑షాః । సము సూ॑ర్యః । సము విశ్వ॑మిదం జగ॑త్ ।
వైశ్వా॑నరజ్యోతి॒ర్భూయా॑సమ్ । విభు॑క్కామం వ్య॑శ్ణవై । భూః స్వా॑హా ॥ 32 ॥

స్వప్న ఏనాగ్ంసి చకృమా వయం ముజ్చా మలాదివ సమిదసి జగత్రిణి చ ॥ [6]

హోతా॑ యక్ష॒త్సమిధే॑న్ద్రమి॒డస్పదే॑ । నాభా॑ పృథి॒వ్యా అధి॑ । ది॒వో వర్ష॑న్తన్మి॒ధ్యతే॑ ।
ఓజి॑ష్ఠశ్చర్షణీ సహాన్ । వే॒త్వాజ్య॑స్య హోత॒ర్యజ॑ । హోతా॑ యక్ష॒త్తనూ॑నపాతమ్ ।
ఊ॒తిభి॑రే॒తార॑మపరాజితమ్ । ఇన్ద్రం॑ దే॒వగ్ం సు॑వర్విదమ్ । ప॒థిభి॑ర్మధు॒మత్త॑మైః ।
నరా॑శగ్ంసే॒న తే॑జసా ॥ 33 ॥

వే॒త్వాజ్య॑స్య హోత॒ర్యజ॑ । హోతా॑ యక్షది॒డాభి॑రిన్ద్రమి॒డితమ్ । ఆజ॑హ్వనమమర్త్యమ్ ।
దే॒వో దే॒వైః సవీ॑ర్యః । వజ్ర॑హస్తః పుర॒న్దరః॑ । వే॒త్వాజ్య॑స్య హోత॒ర్యజ॑ ।

హోతాయక్షదృష్టహిషిన్ద్రన్నిషద్వరమ్ । వృషభన్నర్యాపసమ్ । వసుభీరుద్రైరాదిత్యైః ।
 నయుగీభర్తృహిరాసదత్ ॥ 34 ॥

వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజః । హోతా యక్షదోజో న వీర్యమ్ । సహో ద్వార
 ఇన్ద్రమవర్ధయన్ । సుప్తాయణా విశ్రయంతామృతావృధః । ద్వార ఇన్ద్రాయ మీథుషే ।
 వియన్తాజ్యస్య హోతర్యజః । హోతా యక్షదుషే ఇన్ద్రస్య ధేనూ । సుదుఘే మాతరౌ
 మహీ । సవాతరౌ న తేజసీ । వత్సమిన్ద్రమవర్ధతామ్ ॥ 35 ॥

వీతామాజ్యస్య హోతర్యజః । హోతా యక్షద్వైవ్యా హోతారా । భిషజౌ సఖాయా ।
 హవిషేన్ద్రం భిషజ్యతః । కపి దేవౌ ప్రచేతసా । ఇన్ద్రాయ ధత్త ఇన్ద్రీయమ్ । వీతామాజ్యస్య
 హోతర్యజః । హోతా యక్షత్తిస్తో దేవీః । త్రయస్త్రిధాతవోపసః । ఇడా సరస్వతీ భారతీ ॥ 36 ॥

మహీన్ద్రపత్నిర్హవిష్మతీః । వియన్తాజ్యస్య హోతర్యజః । హోతా
 యక్షత్వష్టారమిన్ద్రం దేవమ్ । భిషజ్గం సుయజ్ఞృతశ్రియమ్ । పురురూపగ్ం
 సురేతసం మఘోనిమ్ । ఇన్ద్రాయ త్వష్టా దధద్దిన్ద్రీయాణీ । వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజః ।
 హోతా యక్షద్వనస్పతిమ్ । శమితారగ్ం శతక్రతుమ్ । ధియో
 జోష్టారమిన్ద్రీయమ్ ॥ 37 ॥

మధ్వా సమజ్ఞాన్వధిభిః సుగేభిః । స్వదాతి హవ్యం మధునా ఘృతేన । వేత్వాజ్యస్య
 హోతర్యజః । హోతా యక్షదిన్ద్రగ్ం స్వాహౌఽఽజ్యస్య । స్వాహౌ మేదసః । స్వాహౌ
 స్తోకానామ్ । స్వాహౌ స్వాహౌకృతీనామ్ । స్వాహౌ హవ్యసూక్తీనామ్ । స్వాహౌ దేవాగ్ం
 ఆజ్యపాన్ । స్వాహేన్ద్రగ్ం హోత్రాజ్ఞప్తాణాః । ఇన్ద్ర ఆజ్యస్య వియన్తు ।
 హోతర్యజః ॥ 38 ॥

తేజసాఽనదదవర్ధతాం భారతీన్ద్రీయం జప్తాణా ద్వే చ (సమిధేన్ద్రన్తనూనపాతమిదాభిర్భృహిష్యోజ ఉషే దైవ్యా తిన్ద్రస్త్వష్టారం వనస్పతిమిన్ద్రమ్ ॥ సమిధేన్ద్రం
 చతుర్వేత్యేకో వియన్తు ద్విర్వీతామేకో వియన్తు ద్విర్వేత్యేకో వియన్తు హోతర్యజః ॥) ॥

[7]

సమిధ ఇన్ద్ర ఉషసామనీకే । పురోరుచా పూర్వకృద్వావృధానః । త్రిభిర్దేవైస్త్రిగ్ంశతా
 వజ్రబాహుః । జఘాన వృత్రం వి దురో వవార । నరాశగ్ంసః ప్రతిశూరో మిమానః ।

తనూనపాతప్రతి యజ్ఞస్య ధామ | గోభిర్వపావాన్మధునా సమజ్ఞాన్ | హిరణ్యైశ్చన్ద్రీ
యజతి ప్రచేతాః | ఈడితో దేవైర్హరివాగ్ం అభిష్టిః | ఆజహ్వనో హవిషా
శర్ధమానః || 39 ||

పురన్దరో మఘవాన్ వజ్రబాహుః | ఆయాతు యజ్ఞముపనో జషాణః | జషాణో
బర్హిర్హరివాన్న ఇన్ద్రః | ప్రాచీనగ్ం సీదత్ప్రదిశా పృథివ్యాః | ఉరువ్యచాః ప్రథమానగ్
స్యోనమ్ | ఆదిత్యైరక్తం వసుభిః సజోషాః | ఇన్ద్రన్దరః కవష్యో ధావమానాః | వృషాణం
యన్తు జనయః సుపత్నీః | ద్వారో దేవీరభితో విశ్రయన్తామ్ | సువీరా వీరం ప్రథమానా
మహోభిః || 40 ||

ఉషాసానక్తా బృహతీ బృహన్తమ్ | పయస్వతీ సుదుఘే శూరమిన్ద్రమ్ | పేశస్వతీ
తన్తునా సంవ్యయన్తి | దేవానాం దేవం యజతః సురుక్మే | దైవ్యా మిమానా మనసా
పురుత్రా | హోతారావిన్ద్రం ప్రథమా సువాచా | మూర్ధన్ యజ్ఞస్య మధునా దధానా |
ప్రాచీనం జ్యోతిర్హవిషా వృధాతః | తిస్రో దేవీర్ హవిషా వర్ధమానాః | ఇన్ద్రం జషాణా
వృషణం న పత్నీః || 41 ||

అచ్ఛిన్నన్తన్తుం పయసా సరస్వతీ | ఇడా దేవీ భారతీ విశ్వతూర్తిః | త్వష్టా దధదిన్ద్రాయ
శుష్మమ్ | అప్రాకోచిష్టుర్యశనే పురూణి | వృషా యజన్వృషణం భూరిరేతాః | మూర్ధన్
యజ్ఞస్య సమనక్తు దేవాన్ | వనస్పతిరవసృష్టో న పాశైః | త్మన్యా సమజ్ఞాఞ్చమితా న
దేవః | ఇన్ద్రస్య హవ్యైర్జ్జతరం పృణానః | స్వదాతి హవ్యం మధునా ఘృతేన |
స్తోకానామిన్ద్రం ప్రతి శూర ఇన్ద్రః | వృషాయమాణో వృషభన్తురాషాట్ | ఘృతప్రషా
మధునా హవ్యమున్దన్ | మూర్ధన్ యజ్ఞస్య జషతాగ్ స్వాహా || 42 ||

శర్ధమానో మహోభిః పత్నీర్భువనే చత్వారి చ || _____ [8]

ఆచర్షణీప్రా వివేష యన్మా | తగ్ం సప్రీచీః | సత్యమితన్న త్వావాగ్ం అన్యో అస్తి |
ఇన్ద్ర దేవో న మర్త్యో జ్యాయాన్ | అహన్నహిం పరిశయానమర్ణః | అవాస్యజోఽపో

అచ్చా సముద్రమ్ | ప్రససాహిషే పురుహూత శత్రూన్ | జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహ రాతిరస్తు |
 ఇన్ద్రా భర దక్షిణేనా వసూని | పత్తిః సిన్ధూనామసి రేవతీనామ్ | స శేవృధమధి
 ధాద్ధ్యమ్నమస్మే | మహి క్షత్రం జనాపాడిన్ద్ర తవ్యమ్ | రక్షా చ నో మఘానః ప్రాహి
 సూరీన్ | రాయే చ నః స్వప్రత్యా ఇషే ధాః || 43 ||

రేవతీనాన్ద్రావరీ చ || _____ [9]

దేవం బర్హిరిన్ద్రగ్ం సుదేవం దేవైః | వీరవత్త్వీర్ణం వేద్యామవర్ధయత్ | వస్తోర్వృతం
 ప్రాక్తోర్భృతమ్ | రాయా బర్హిష్మతోఽత్యగాత్ | వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ |
 దేవీర్ద్యౌర ఇన్ద్రగ్ం సజ్ఘాతే | విడివీర్యామన్నవర్ధయన్ | ఆ వత్సేన తరుణేన కుమారేణ
 చమీవితా అపార్యాణమ్ | రేణుకకాటన్నదంతామ్ | వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు
 యజ || 44 ||

దేవీ ఉషాసానక్తా | ఇన్ద్రం యజ్ఞే ప్రయత్యహ్వేతామ్ | దైవీర్విశః ప్రాయాసిష్టామ్ |
 సుప్రీతే సుధీతే అభూతామ్ | వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ | దేవీ జోష్టి వసుధీతి |
 దేవమిన్ద్రమవర్ధతామ్ | అయావ్యన్యాఘా ద్వేషాగ్ంసి | ఆన్యావాక్షీద్వసు వార్యాణి |
 యజమానాయ శిక్షితే || 45 ||

వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ | దేవీ ఊర్జాహుతి దుఘే సుదుఘే |
 పయసేన్ద్రమవర్ధతామ్ | ఇషమూర్జమన్యాఽవాక్షీత్ | సగ్ధిగ్ం సపీతిమన్యా | నవేన
 పూర్వన్దయమానే | పురాణేన నవమ్ | అధాతామూర్జమూర్జాహుతి వసు వార్యాణి |
 యజమానాయ శిక్షితే | వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ || 46 ||

దేవా దైవ్యా హోతారా | దేవమిన్ద్రమవర్ధతామ్ | హతాఘశగ్ంసావాభార్జా
 వసువార్యాణి | యజమానాయ శిక్షితౌ | వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ |
 దేవీస్త్రస్త్రస్త్రో దేవీః | పతిమిన్ద్రమవర్ధయన్ | అస్పృక్షద్భారతీ దివమ్ | రుద్రైర్యజ్ఞగ్ం
 సరస్వతీ | ఇడా వసుమతి గృహాన్ || 47 ||

వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజః | దేవ ఇన్ద్రో నరాశగ్ంసః | త్రివరూఢస్త్రివన్ధురః |
 దేవమిన్ద్రమవర్ధయత్ | శతేన శితిప్రస్థానామాహితః | సహస్రేణ ప్రవర్తతే |
 మిత్రావరుణేదస్య హోత్రమర్హతః | బృహస్పతిః స్తోత్రమ్ | అశ్వినాఽఽధ్వర్యవమ్ |
 వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజః || 48 ||

దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతిః | హిరణ్యవర్ణో మధుశాఖః సువిప్రులః | దేవమిన్ద్రమవర్ధయత్ |
 దివమగ్రేణాప్రాత్ | ఆఽన్తరిక్షం పృథివీమదృగ్ంహిత్ | వసువనే వసుధేయస్య వేతు
 యజః | దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ | దేవమిన్ద్రమవర్ధయత్ | స్వాసన్థమిన్ద్రేణాసన్నమ్ |
 అన్యో బర్హిగ్ంష్యభ్యభూత్ | వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజః | దేవో అగ్నిః
 స్విష్టకృత్ | దేవమిన్ద్రమవర్ధయత్ | స్విష్టం కుర్వన్స్విష్టకృత్ | స్విష్టమద్య కరోతు నః |
 వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజః || 49 ||

వియన్తు యజః శిక్షితే శిక్షితే వసువనే వసుధేయస్య వితాన్యజః గృహన్ వేతు యజ్ఞాభూభట్టు (దేవం బర్హిర్వారితీనామ్ దేవీ ఉషాసానక్తా దేవీ జోష్ఠీ దేవీ ఊర్జాహుతి
 దేవా దైవ్యా హోతారా శిక్షితా దేవీస్త్రిస్త్రిస్తో దేవీరేవ ఇన్ద్రో నరాశగ్ంసః దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతిరేవం బర్హిర్వారితీనాన్దేవో అగ్నిః స్విష్టకృదేవమ్ | వేతు వియన్తు
 చతుర్వీతామేకో వియన్తు చతుర్వీతవర్ధయదవర్ధయన్త్రవర్ధతామేకోఽ వర్ధయగ్గృహతురవర్ధయత్ | వస్తోరా వత్సేన దైవీరయాపిషగ్ంహతాఽసృష్టచ్యుతేన దివగ్
 స్వాసన్థగ్ స్విష్టగ్ం శిక్షితే శిక్షితే శిక్షితా ||) ||

[10]

హోతా యక్షత్సమిధాఽగ్నిమిడస్పదే | అశ్వినేన్ద్రగ్ం సరస్వతీమ్ | అజో ధూమ్రో న
 గోధూమైః క్వలైర్భేషజమ్ | మధు శఘ్నైర్న తేజ ఇన్ద్రియమ్ | పయః సోమః పరిస్రుతా
 ఘృతం మధు | వియన్తావ్యజ్యస్య హోతర్యజః | హోతా యక్షత్సనూనపాత్సరస్వతీ |
 అవిర్మేషో న భేషజమ్ | పథా మధుమతాభరన్ | అశ్వినేన్ద్రాయ వీర్యమ్ || 50 ||

బదరైరుపవాకాభిర్భేషజన్తోక్మభిః | పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు |
 వియన్తావ్యజ్యస్య హోతర్యజః | హోతా యక్షన్నరాశగ్ంసం న నగ్నహుమ్ | పత్తిగ్ం
 సురాయై భేషజమ్ | మేషః సరస్వతీ భిషక్ | రథో న చన్ద్యశ్వినోర్వపా ఇన్ద్రస్య
 వీర్యమ్ | బదరైరుపవాకాభిర్భేషజన్తోక్మభిః | పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు |
 వియన్తావ్యజ్యస్య హోతర్యజః || 51 ||

హోతా యక్షదేడిత ఆజహ్వనః సరస్వతీమ్ । ఇన్ద్రం బలేన వర్ధయన్ । ఋషభేణ
 గవేన్ద్రియమ్ । అశ్వినేన్ద్రియ పీర్యమ్ । యవైః కర్కశ్శుభిః । మధు లాజైర్న
 మాసరమ్ । పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ ।
 హోతా యక్షద్భర్హిః సుష్ఠరీమార్ఘప్రదాః । భిషజ్నాసత్యా ॥ 52 ॥

భిషజ్నాశ్వినాశ్వా శిశుమతీ । భిషగ్ధేనుః సరస్వతీ । భిషగ్గుహ ఇన్ద్రియ భేషజమ్ ।
 పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ । హోతా
 యక్షద్భరో దిశః । కవష్యో న వ్యచస్వతీః । అశ్వభ్యాం న దురో దిశః । ఇన్ద్రో న రోదసీ
 దుఘే । దుహే కామాన్సరస్వతీ ॥ 53 ॥

అశ్వినేన్ద్రియ భేషజమ్ । శుక్రం న జ్యోతిరిన్ద్రియమ్ । పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం
 మధు । వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ । హోతా యక్షత్సపేశసోషే నక్తం దివా । అశ్వినా
 సజ్జానానే । సమం జాతే సరస్వత్యా । త్విషిమిన్ద్రే న భేషజమ్ । శ్యేనో న రజసా
 హృదా । పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు ॥ 54 ॥

వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ । హోతా యక్షద్దైవ్యా హోతారా భిషజ్నాశ్వినా । ఇన్ద్రం న
 జాగ్రవీ దివా నక్తం న భేషజైః । శూషగ్ం సరస్వతీ భిషక్ । సీసేన దుహ ఇన్ద్రియమ్ ।
 పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ । హోతా
 యక్షత్తిస్రో దేవీర్న భేషజమ్ । త్రయస్త్రిధాతవోఽపసః । రూపమిన్ద్రే హిరణ్యయమ్ ॥ 55 ॥

అశ్వినేడా న భారతీ । వాచా సరస్వతీ । మహా ఇన్ద్రియ దధురిన్ద్రియమ్ । పయః
 సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ । హోతా
 యక్షత్త్వష్టారమిన్ద్రమశ్వినా । భిషజం న సరస్వతీమ్ । ఓజో న జాతిరిన్ద్రియమ్ । వృక్తో
 న రభసో భిషక్ । యశః సురయా భేషజమ్ ॥ 56 ॥

శ్రియా న మాసరమ్ । పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్యాజ్యస్య
 హోతర్యజ్ । హోతా యక్షద్వనస్పతిమ్ । శమితారగ్ం శతక్రతుమ్ । భీమం న

మన్యుగ్ం రాజానవాన్యఃప్రన్నమసాఽశ్వినా భామమ్ । సరస్వతీ భిషక్ । ఇన్ద్రాయ
దుహ ఇన్ద్రియమ్ । పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం మధు । వియన్త్యాజ్యస్య
హోతర్యజ్ ॥ 57 ॥

హోతా యక్షదగ్నిగ్ స్వాహాఽఽజ్యస్య స్తోకానామ్ । స్వాహా మేదసాం పృథక్ ।
స్వాహా ఛాగమశ్విభ్యామ్ । స్వాహా మేషగ్ం సరస్వత్యై । స్వాహార్షభమిన్ద్రాయ
సిగ్ంహాయ సహసేన్ద్రియమ్ । స్వాహాఽగ్నిం న భేషజమ్ । స్వాహా సోమమిన్ద్రియమ్ ।
స్వాహేన్ద్రిగ్ం సుత్రామాణగ్ం సవితారం వరుణం భిషజాం పతిమ్ । స్వాహా వనస్పతిం
ప్రియం పాథో న భేషజమ్ । స్వాహా దేవాగ్ం ఆజ్యపాన్ ॥ 58 ॥

స్వాహాఽగ్నిగ్ం హోత్రాజ్ఞప్రాణో అగ్నిరేభేషజమ్ । పయః సోమః పరిస్రుతా ఘృతం
మధు । వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ । హోతా యక్షదశ్వినా సరస్వతీమిన్ద్రిగ్ం
సుత్రామాణమ్ । ఇమే సోమాః సురామాణః । ఛాగైర్న మేషైర్బుషభైః సుతాః । శష్పైర్న
తోక్మభిః । లాజైర్మహస్వన్తః । మద్రా మాసరేణ పరిష్కృతాః । శుక్రాః
పయస్వన్తోఽమృతాః । ప్రస్థితా వో మధుశ్చుతః । తానశ్వినా సరస్వతీన్ద్రః సుత్రామా
వృత్రహా । జుషన్తాగ్ం సౌమ్యం మధు । పిబన్తు మదన్తు వియన్తు సోమమ్ ।
హోతర్యజ్ ॥ 59 ॥

పీఠ్యం వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్ నాసత్యా సరస్వతీ మధు హిరణ్యయం భేషజం వియన్త్యాజ్యస్య హోతర్యజ్జాజ్యపానమృతాః పశ్చ చ (సమిధాఽగ్నిగ్ం షట్ ।
తనూనపాత్సప్త । నరాశగ్ంసమృషః । ఇడేడితో యవైరప్తాః । బర్హిః సప్త । దురోఽశ్వినా నవ । సుపేశసర్షపః । దైవ్యా హోతారా సీనేన రసః । తిన్ద్రస్వప్తారమప్తావప్తాః ।
వనస్పతిమృషః । అగ్నిన్త్రయోదశ । ఆశ్వినా ద్వాదశ త్రయోదశ । సమిధాఽగ్నిం బదరైర్బదరైర్వైరశ్వినా త్విషమశ్వినా న భేషజగ్ం రూపమశ్వినా భీమం
భామమ్ ॥) ॥

[11]

సమిధో అగ్నిరశ్వినా । తప్తో ఘర్మో విరాట్పుతః । దుహే ధేనుః సరస్వతీ । సోమగ్ం
శుక్రమిహేన్ద్రియమ్ । తనూపా భిషజా సుతే । అశ్వినోభా సరస్వతీ । మధ్వా
రజాగ్ంసీన్ద్రియమ్ । ఇన్ద్రాయ పథిభిర్వహాన్ । ఇన్ద్రాయేన్ద్రిగ్ం సరస్వతీ ।
నరాశగ్ంనేన నగ్నహుః ॥ 60 ॥
అధాతామశ్వినా మధు । భేషజం భిషజా సుతే । ఆజహ్వినా సరస్వతీ ।

ఇ॒న్ద్రా॒యేన్ద్రి॒యాణి॑ పీ॒ర్యమ్ | ఇ॒డా॒భిర॒శ్వినా॒విష॑మ్ | స॒మూర్జ్ణం॑ స॒గ్ం ర॒యిన్ద॑ధుః |
 అ॒శ్వినా॒ నము॑చేః సు॒తమ్ | సోమ॑గ్ం శు॒క్రం ప॑రి॒స్రుతా॑ | స॒రస్వ॑తీ త॒మాభ॑రత్ |
 బ॒ర్హిషే॑న్ద్రా॒య పా॑తవే || 61 ||

క॒వ॒షో న వ్య॑చ॒స్వతీః | అ॒శ్వినా॒భ్యాం న దు॒రో ది॑శః | ఇ॒న్ద్రో న రో॑ద॒సీ దు॑ఘే | దు॒హే
 కా॒మాన్స॑ర॒స్వతీ | ఉ॒షాసా॑ న॒క్తమ॑శ్వినా | ది॒వేన్ద్ర॑గ్ం సా॒యమి॑న్ద్రి॒యైః | స॒జ్ఞానా॑నే
 సు॒పే॑శసా | స॒మం జా॑తే స॒రస్వ॑త్యా | పా॒తం నో అ॒శ్వినా॒ దివా॑ | పా॒హి న॒క్తగ్ం
 స॒రస్వ॑తి || 62 ||

దై॒వ్యా హో॑తారా భిష॒జా | పా॒తమి॑న్ద్రగ్ం స॒చా సు॒తే | తి॒స్రస్త్రి॒ధా స॒రస్వ॑తీ | అ॒శ్వినా
 భా॒రతీ॑డా | తీ॒వ్రం ప॑రి॒స్రుతా॑ సోమమ్ | ఇ॒న్ద్రాయ॑ సు॒షవృ॑ర్మదమ్ | అ॒శ్వినా భే॑ష॒జం
 మ॒ధు | భే॑ష॒జన్నః॑ స॒రస్వ॑తీ | ఇ॒న్ద్రే త్వ॑ష్టా య॒శః శ్రి॒యమ్ | రూ॒పగ్ం రూ॑పమ॒ధుః
 సు॒తే | ఋ॒తుధే॑న్ద్రో వ॒నస్ప॑తిః | శ॒శమా॑నః ప॑రి॒స్రుతా॑ | కీ॒లా॒లమ॑శ్వినా॒భ్యాం మ॒ధు | దు॒హే
 ధే॒నుః స॒రస్వ॑తీ | గో॒భిర్నా॑ సోమమ॒శ్వినా | మా॑స॒రేణ॑ ప॒రిష్క్రు॑తా | స॒మధా॑తాగ్ం
 స॒రస్వ॑త్యా | సా॒వహే॑న్ద్రే సు॒తం మ॒ధు || 63 ||

సగ్ం హుః పాతవే సరస్వత్యధుః సుతేఽష్టా వ || [12]

అ॒శ్వినా॒ హవి॑రి॒న్ద్రియ॑మ్ | న॒ముచే॑ర్ధి॒యా స॒రస్వ॑తీ | ఆ శు॒క్రమా॑సు॒రాద్వ॑సు |
 మ॒ఘమి॑న్ద్రా॒య జ॒భిరే॑ | యమ॒శ్వినా॒ స॒రస్వ॑తీ | హ॒విషే॑న్ద్రమ॒వర్ధ॑యన్ | స బీ॒భేద॑ వ॒లం
 మ॒ఘమ్ | న॒ముచా॑వాసు॒రే స॒చా | తమి॑న్ద్రం ప॒శవః॑ స॒చా | అ॒శ్వినో॒భా స॒రస్వ॑తీ || 64 ||

ద॒ధానా॑ అ॒భ్యనూ॑షత | హ॒విషా॑ య॒జ్ఞమి॑న్ద్రి॒యమ్ | య ఇ॒న్ద్ర ఇ॒న్ద్రియ॑న్ద॒ధుః | స॒వితా॑
 వ॒రుణో॑ భ॒గః | స సు॒త్రామా॑ హ॒విష్ప॑తిః | య॒జమా॑నాయ స॒శ్చత॑ | స॒వితా॑
 వ॒రుణో॑ఽద॒ధత్ | య॒జమా॑నాయ దా॒శుషే॑ | ఆద॑త్త న॒ముచే॑ర్వసు | సు॒త్రామా॑
 బ॒లమి॑న్ద్రి॒యమ్ || 65 ||

వ॒రుణః క్ష॒త్రమి॑న్ద్రి॒యమ్ | భగే॑న స॒వితా॑ శ్రి॒యమ్ | సు॒త్రామా॑ య॒శసా॑ బ॒లమ్ | ద॒ధానా॑

యజ్ఞమాశతా అశ్వినా గోభిరిన్ద్రియమ్ అశ్వేభిర్ద్విర్యం బలమ్ హవిషేన్ద్రిగ్ం
సరస్వతీ యజమానమవర్ధయన్ తా నాసత్యా సుపేశసా హిరణ్యవర్తనీ నరా
సరస్వతీ హవిష్మతీ ఇన్ద్రి కర్మసు నోఽవత తా భిషజా సుకర్మణా సా సుదుఘా
సరస్వతీ స వృత్రహా శతక్రతుః ఇన్ద్రియ దధురిన్ద్రియమ్ ॥ 66 ॥

ఉభా సరస్వతీ బలమిన్ద్రియన్నరా షట్పు ॥ [13]

దేవం బర్హిః సరస్వతీ సుదేవమిన్ద్రి అశ్వినా తేజో న చక్షురక్ష్యోః బర్హిషా
దధురిన్ద్రియమ్ వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ దేవీర్ధ్వారో అశ్వినా
భిషజేన్ద్రి సరస్వతీ ప్రాణం న వీర్యన్నసి ద్వారో దధురిన్ద్రియమ్ వసువనే
వసుధేయస్య వియన్తు యజ ॥ 67 ॥

దేవీ ఉషాసావశ్వినా భిషజేన్ద్రి సరస్వతీ బలం న వాచమాస్యే
ఉషాభ్యాన్దధురిన్ద్రియమ్ వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ దేవీ జోష్టి అశ్వినా
సుత్రామేన్ద్రి సరస్వతీ శ్రోత్రం న కర్ణయోర్యశః జోష్టిభ్యాన్దధురిన్ద్రియమ్ వసువనే
వసుధేయస్య వియన్తు యజ ॥ 68 ॥

దేవీ ఊర్జాహుతీ దుఘే సుదుఘే పయసేన్ద్రిగ్ం సరస్వత్యశ్వినా భిషజావత శుక్రం న
జ్యోతిః స్తనయోరాహుతీ ధత్త ఇన్ద్రియమ్ వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ దేవా
దేవానాం భిషజా హోతారావిన్ద్రిమశ్వినా వషట్కారైః సరస్వతీ త్విషిం న హృదయే
మతిమ్ హోతృభ్యాన్దధురిన్ద్రియమ్ వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ ॥ 69 ॥

దేవీస్తిస్రస్తిస్తో దేవిః సరస్వత్యశ్వినా భారతిడా శూషన్న మధ్యే నాభ్యామ్ ఇన్ద్రియ
దధురిన్ద్రియమ్ వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ దేవ ఇన్ద్రి నరాశగ్ంసః
త్రివరూథః సరస్వత్యాఽశ్వభ్యామీయతే రథః రేతో న రూపమమృతం జనిత్రమ్

ఇ॒న్ద్రాయ॑ త్వష్టా॑ దధ॑దిన్ద్రియాణి॑ । వ॒సువ॑నే వసు॒ధేయ॑స్య వియన్తు॑ యజ॑ ॥ 70 ॥

దే॒వ ఇ॒న్ద్రో వ॒నస్ప॑తిః । హి॒రణ్య॑పర్ణో అ॒శ్విభ్యా॑మ్ । స॒రస్వ॑త్యాః సుపి॒ష్ప॒లః । ఇ॒న్ద్రాయ॑
ప॒చ్యతే॑ మధు॑ । ఓ॒జో న జూ॑తిమృ॒షభో॑ న భా॒మమ్ । వ॒నస్ప॑తిర్నో దధ॑దిన్ద్రియాణి॑ ।

వ॒సువ॑నే వసు॒ధేయ॑స్య వియన్తు॑ యజ॑ । దే॒వం బ॒ర్హి॒రవా॑రితీనామ్ । అ॒ధ్వరే॑
స్తీ॒ర్ణమ॑శ్విభ్యా॑మ్ । ఊ॒ర్ణమ్ర॑దాః స॒రస్వ॑త్యాః ॥ 71 ॥

సో॒మమి॑న్ద్ర తే స॒దః । ఈ॒శామై॑ మ॒న్యగ్ం రా॑జానం బ॒ర్హిషా॑ దధురిన్ద్రియమ్ ।

వ॒సువ॑నే వసు॒ధేయ॑స్య వియన్తు॑ యజ॑ । దే॒వో అ॒గ్నిః స్వి॑ష్టకృత్ । దే॒వాన్
య॑క్షద్యథా॒యథ॑మ్ । హో॒తారా॑విన్ద్రమ॒శ్వినా॑ । వా॒చా వా॒చగ్ం స॒రస్వ॑తీమ్ । అ॒గ్నిగ్ం
సో॒మగ్ స్వి॑ష్టకృత్ । స్వి॑ష్ట ఇ॒న్ద్రః సు॒త్రామా॑ స॒వితా॑ వరు॒ణో భి॒షక్ । ఇ॒ష్టో దే॒వో
వ॒నస్ప॑తిః । స్వి॒ష్టా దే॒వా ఆ॒జ్యపాః॑ । ఇ॒ష్టో అ॒గ్నిర॒గ్నినా॑ । హో॒తా హో॒త్రే స్వి॑ష్టకృత్ ।
యశో॑ న దధ॑దిన్ద్రియమ్ । ఊ॒ర్ణమ॑ప॒చితిగ్ స్వ॑ధామ్ । వ॒సువ॑నే వసు॒ధేయ॑స్య వియన్తు॑
యజ॑ ॥ 72 ॥

ద్వారో దధురిన్ద్రియం వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ జోష్టిభ్యాన్దధురిన్ద్రియం వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ హోతృభ్యాన్దధురిన్ద్రియం వసువనే
వసుధేయస్య వియన్తు యజేన్ద్రియాణి వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ సరస్వత్యా వనస్పతిష్టట్పు (దేవం బర్హిరేషిర్వారో దేవీ ఉషాసావశ్వినా దేవీ జోష్టి దేవీ
ఊర్ణాపతి దేవా దేవానాం భిషజా వషట్కూరైరేషిస్తస్తిస్త్రో దేవీరేవ ఇన్ద్రో నరాశగ్ంసో దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతిర్దేవం బర్హిరవారితీనాన్దేవో అగ్నిః స్విష్టకృద్దేవాన్ ।
సమిధాఽగ్నిం దేవం బర్హిః సరస్వత్యశ్వినా సర్వ వియన్తు । ద్వా రస్తస్త్రిః సర్వవియన్తు । అజ ఇన్ద్రమోజోఽగ్నిం పరః సరస్వతీమ్ । నక్తం పూర్వః సరస్వతి । అన్యత్ర
సరస్వతీ । భిషకూర్వస్త్వహ ఇన్ద్రియమ్ । అన్యత్ర దధురిన్ద్రియమ్ । సౌత్రామణ్యాగ్ం సుతాసుతీ । అజ్ఞాన్యయం యజమానః ॥) ॥ [14]

అ॒గ్నిమ॑ద్య హో॒తార॑మవృణీత । అ॒యగ్ం సు॒తాసు॒తీ య॑జమానః । ప॒చన్ప॑క్షీః ।
ప॒చన్పు॑రోడాశాన్ । గృ॒హ్లాన్గ॑హన్ । బ॒ధ్నన్న॑శ్విభ్యా॒శ్చాగ్గ్ం స॒రస్వ॑త్యా ఇ॒న్ద్రాయ॑ ।
బ॒ధ్నన్స॑రస్వ॒త్యై మే॒షమి॑న్ద్రా॒యాశ్వి॑భ్యామ్ । బ॒ధ్నన్ని॑న్ద్రా॒యర్ష॑భమ॒శ్విభ్యాగ్ం
స॒రస్వ॑త్యై । సూ॒ప॒స్థా అ॒ద్య దే॒వో వ॒నస్ప॑తిరభవత్ । అ॒శ్విభ్యా॒శ్చాగ్గే॑న స॒రస్వ॑త్యా
ఇ॒న్ద్రాయ॑ ॥ 73 ॥

స॒రస్వ॑త్యై మే॒షేణే॑న్ద్రా॒యాశ్వి॑భ్యామ్ । ఇ॒న్ద్రాయ॑ర్ష॒భేణా॑శ్విభ్యాగ్ం స॒రస్వ॑త్యై ।

అక్షగ్న్తాన్మేదస్తః ప్రతిపచతాగ్రభీషుః | అవీవృధంత గ్రహైః | అపాతామశ్వినా సరస్వతీన్ద్రః
 సుత్రామా వృత్రహా | సోమాన్తురాష్ణః | ఉపో ఉక్థామదాః శ్రౌద్విమదా అదన్ |
 అవీవృధంతాజ్ఞాషైః | త్వామద్యుర్ష ఆర్షేయర్షీణాన్నపాదవృణీత | ఆయగ్ం
 సుతాసుతీ యజమానః | బహుభ్య ఆ సజ్గతేభ్యః | ఏష మే దేవేషు వస్తు వార్యా యక్ష్యత
 ఇతి | తా యా దేవా దేవదానాన్యదుః | తాన్యస్మా ఆ చ శాస్వ | ఆ చ గురస్వ |
 ఇషితశ్చ హోతరసి భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుషః | సూక్తవాకాయ సూక్తా
 బ్రూహి || 74 ||

ఇన్ద్రాయ యజమానః సప్త చ || [15]

ఉశన్తస్త్యా హవామహ ఆ నో అగ్నే సుకేతునా | త్వగ్ం సోమ మహే భగన్త్వగ్ం సోమ
 ప్రచీకితో మనీషా | త్వయా హి నః పితరః సోమ పూర్వే త్వగ్ం సోమ పితృభిః
 సంవిదానః | బర్హిషదః పితర ఆహం పితౄన్ | ఉపహూతాః పితరోఽగ్నిష్వాత్తాః
 పితరః | అగ్నిష్వాత్తాన్యతుమతో హవామహే | నరాశగ్ంసే సోమప్రీథం య ఆశుః | తే
 నో అర్వంతః సుహవా భవన్తు | శం నో భవన్తు ద్విపదే శఙ్చతుష్పదే | యే అగ్నిష్వాత్తా
 యేఽనగ్నిష్వాత్తాః || 75 ||

అగ్ంహోముచః పితరః సోమ్యాసః | పరేఽవరేఽమృతాసో భవన్తః | అధి బ్రువన్తు తే
 అవన్త్వస్మాన్ | వాన్యాయై దుగ్ధే జషమాణాః కరమ్భమ్ | ఉదీరాణా అవరే పరే చ |
 అగ్నిష్వాత్తా ఋతుభిః సంవిదానాః | ఇన్ద్రవన్తో హవిరిదం జషన్తామ్ | యదగ్నే
 కవ్యవాహన త్వమగ్న్ ఈడితో జాతవేదః | మాతలీ కవ్యైః | యే తాతృపుర్దేవత్రా
 జేహమానాః | హోత్రావృధః స్తోమతష్టాసో అర్కైః | ఆగ్నే యాహి
 సువిదత్రేభిరర్వాజ్ | సత్యైః కవ్యైః పితృభిర్ఘర్మసదీభిః | హవ్యవాహమజరం
 పురుప్రియమ్ | అగ్నిం ఘృతేన హవిషా సప్రయన్ | ఉపాసదఙ్కవ్యవాహం
 పితృణామ్ | స నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సమృణ్వతు || 76 ||

అనగ్నిష్వాత్తా జేహమానాః సప్త చ || [16]

హోతా యక్షదీడస్పదే | సమిధానం మహద్యశః | సుషమిద్ధం వరేణ్యమ్ | అగ్నిమిన్ద్రం
వయోధసమ్ | గాయత్రీఞ్చన్ద ఇన్ద్రియమ్ | త్ర్యవిజ్ఞాం వయో దధత్ | వేత్వాజ్యస్య
హోతర్యజ్ | హోతా యక్షచ్ఛచివ్రతమ్ | తనూనపాతముద్భిదమ్ |
యజ్గర్భమదీర్ధధే || 77 ||

శుచిమిన్ద్రం వయోధసమ్ | ఉష్ణిహఞ్చన్ద ఇన్ద్రియమ్ | దీత్యవాహజ్ఞాం వయో దధత్ |
వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ | హోతా యక్షదీడేన్యమ్ | ఈడితం వృత్రహన్తమమ్ |
ఇడాభిరీడ్యగ్ం సహః | సోమమిన్ద్రం వయోధసమ్ | అనుష్టుభఞ్చన్ద ఇన్ద్రియమ్ |
త్రివత్సజ్ఞాం వయో దధత్ || 78 ||

వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ | హోతా యక్షత్సుబర్హిషదమ్ | పూషణ్వన్తమమర్త్యమ్ |
సీదన్తం బర్హిషి ప్రియే | అమృతేన్ద్రం వయోధసమ్ | బృహతీఞ్చన్ద ఇన్ద్రియమ్ |
పఞ్చావిజ్ఞాం వయో దధత్ | వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ | హోతాయక్షద్యవ్యచస్వతీః |
సుప్రాయణా ఋతావృధః || 79 ||

ద్వారో దేవీర్హిరణ్యయాః | బ్రహ్మణ ఇన్ద్రం వయోధసమ్ | పజ్జీఞ్చన్ద
ఇహేన్ద్రియమ్ | తుర్యవాహజ్ఞాం వయో దధత్ | వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ | హోతా
యక్షత్సుపేశనే | సుశిల్పే బృహతీ ఉభే | నక్తోషాసా న దర్శతే | విశ్వమిన్ద్రం
వయోధసమ్ | త్రిష్టుభఞ్చన్ద ఇన్ద్రియమ్ || 80 ||

పష్ఠవాహజ్ఞాం వయో దధత్ | వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ | హోతా యక్షత్ప్రచేతసా |
దేవానాముత్తమం యశః | హోతారా దైవ్యా కవీ | సయజేన్ద్రం వయోధసమ్ |
జగతీఞ్చన్ద ఇహేన్ద్రియమ్ | అనడాహజ్ఞాం వయో దధత్ | వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ |
హోతా యక్షతేష్వశస్వతీః || 81 ||

తిస్రో దేవీర్హిరణ్యయాః | భారతీర్బృహతీర్మహిః | పతిమిన్ద్రం వయోధసమ్ |

విరాజఞ్చన్త ఇహేన్ద్రియమ్ | ధేనుం గాం న వయో దధత్ | వేత్వాఙ్మస్య హోతర్యజః |
హోతా యక్షత్సరేతసమ్ | త్వష్టారం పుష్టివర్ధనమ్ | రూపాణి బిభ్రతం పృథక్ |
పుష్టిమిన్ద్రం వయోధసమ్ || 82 ||

ద్విపదఞ్చన్త ఇహేన్ద్రియమ్ | ఉక్షాణం గాం న వయో దధత్ | వేత్వాఙ్మస్య
హోతర్యజః | హోతా యక్షచ్ఛతక్రతుమ్ | హిరణ్యపర్ణముక్థినమ్ | రశనాం బిభ్రతం
వశిమ్ | భగమిన్ద్రం వయోధసమ్ | కకుభఞ్చన్త ఇహేన్ద్రియమ్ | వశాం వేహతం గాం న
వయో దధత్ | వేత్వాఙ్మస్య హోతర్యజః | హోతా యక్షత్వాహోకృతీః | అగ్నిం
గృహపతిం పృథక్ | వరుణం భేషజఙ్కవిమ్ | క్షత్రమిన్ద్రం వయోధసమ్ |
అతిచ్ఛన్తసఞ్చన్త ఇన్ద్రియమ్ | బృహదృషభఙ్గాం వయో దధత్ | వేత్వాఙ్మస్య
హోతర్యజః || 83 ||

దధే దధదృతావృధ ఇన్ద్రియం పేశస్వతీర్వయోధసం వేత్వాఙ్మస్య హోతర్యజః సప్త చ (ఇడస్పదేఽగ్నిక్లాయతీన్ద్రవిమ్ | శుచివ్రతగ్ం శుచిముష్టిహన్దిత్యవాహమ్ |
ఈడేన్ద్రగ్ం సోమమనుష్టభన్ద్రివత్సమ్ | సుబర్హిషదమమృతేన్ద్రం బృహతీం పశ్చావిమ్ | వ్యవస్వతీః సుప్రాయణా ద్వారో బ్రహ్మణః ప్రజ్ఞీమిహ తుర్యవాహమ్ |
సుమేశనై విశ్వమిన్ద్రన్ద్రిష్టభం పథవాహమ్ | ప్రచేతసా సయజేన్ద్రం జగతీమహాన్దావాహమ్ | పేశస్వతీన్ద్రః పతిం విరాజమిహ ధేనున్న | సురేతసన్ద్రష్టారం పుష్టిమిన్ద్రం
ద్విపదమిహోక్షాణన్న | శతక్రతుం భగమిన్ద్రఙ్కకుభమిహ వశాన్న | స్వాహోకృతీః క్షత్రమతిచ్ఛన్దసం బృహదృషభఙ్గాం వయో దధదిన్ద్రియమృషి వసు నవ
దశేహేన్ద్రియమృష్ట నవ దశ గాం న వయో దధదిడస్పదే సర్వ వేతు ||) ||

[17]

సమిద్ధో అగ్నిః సమిధా | సుషమిద్ధో వరేణ్యః | గాయత్రీ ఛన్త ఇన్ద్రియమ్ |
త్ర్యవిర్గౌర్వయో దధుః | తనూనపాచ్ఛుచివ్రతః | తనూపాచ్ఛ సరస్వతీ | ఉష్ణిక్చన్త
ఇన్ద్రియమ్ | దిత్యవాడ్గౌర్వయో దధుః | ఇడాభిరగ్నిరీడ్యః | సోమో దేవో
అమర్త్యః || 84 ||

అనుష్టుప్చన్త ఇన్ద్రియమ్ | త్రివత్సో గౌర్వయో దధుః | సుబర్హిరగ్నిః పూషణ్వాన్ |
స్తీర్ణబర్హిరమర్త్యః | బృహతీ ఛన్త ఇన్ద్రియమ్ | పశ్చాచ్ఛవిర్గౌర్వయో దధుః | దురో దేవీర్దిశో
మహీః | బ్రహ్మ దేవో బృహస్పతిః | ప్రజ్ఞీశ్చన్త ఇహేన్ద్రియమ్ | తుర్యవాడ్గౌర్వయో
దధుః || 85 ||

ఉషే యహీస్వ సుపేశసా। విశ్వే దేవా అమర్త్యాః। త్రిష్టుపఛన్ద ఇన్ద్రియమ్।

పష్టవాధౌర్వయో దధుః। దైవ్యా హోతారా భిషజా। ఇన్ద్రేణ సయుజా యుజా। జగతీ
ఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్। అనడాన్వన్ధౌర్వయో దధుః। తిస్ర ఇడా సరస్వతీ। భారతీ మరుతో
విశేః ॥ 86 ॥

విరాటఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్। ధేనుర్గార్న వయో దధుః। త్వష్టా తురీపో అద్భుతః।
ఇన్ద్రాగ్ని పుష్టివర్ధనా। ద్విపాచఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్। ఉక్షా గార్న వయో దధుః। శమితా
నో వనస్పతిః। సవితా ప్రసువన్భగమ్। కకుచఛన్ద ఇహేన్ద్రియమ్। వశా వేహధౌర్న
వయో దధుః। స్వాహా యజ్ఞం వరుణః। సుక్షతో భేషజం కరత్। అతిచఛన్దాశఛన్ద
ఇన్ద్రియమ్। బృహదృషభో గౌర్వయో దధుః ॥ 87 ॥

అమర్త్యస్తర్వవాధౌర్వయో దధుర్విశో వశా వేహధౌర్న వయో దధుశ్చత్వారి చ ॥ [18]

వసన్తేనర్తునా దేవాః। వసవస్త్రివృతా స్తుతమ్। రథన్తరేణ తేజసా। హవిరిన్ద్రే వయో
దధుః। గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా। రుద్రాః పఞ్చదశే స్తుతమ్। బృహతా యశసా బలమ్।
హవిరిన్ద్రే వయో దధుః। వర్షాభిర్ఋతునాఽఽదిత్యాః। స్తోమే సప్తదశే స్తుతమ్ ॥ 88 ॥

వైరూపేణ విశౌజసా। హవిరిన్ద్రే వయో దధుః। శారదేనర్తునా దేవాః। ఏకవిగ్ంశ
ఋభవః స్తుతమ్। వైరాజేన శ్రియా శ్రియమ్। హవిరిన్ద్రే వయో దధుః। హేమన్తేనర్తునా
దేవాః। మరుతస్త్రిణవే స్తుతమ్। బలేన శక్వరీః సహాః। హవిరిన్ద్రే వయో దధుః।
శైశిరేణర్తునా దేవాః। త్రయస్త్రిగ్ంశేఽమృతగ్గ్ స్తుతమ్। సత్యేన రేవతీః క్షత్రమ్।
హవిరిన్ద్రే వయో దధుః ॥ 89 ॥

స్తోమే సప్తదశే స్తుతగ్ం సహా హవిరిన్ద్రే వయో దధుశ్చత్వారి చ (వసన్తేన గ్రీష్మేణ వర్షాభిః శారదేన హేమన్తేన శైశిరేణ షట్ ॥) ॥ [19]

దేవం బర్హిరిన్ద్రం వయోధసమ్। దేవం దేవమవర్ధయత్। గాయత్రియా
ఛన్దసేన్ద్రియమ్। తేజ ఇన్ద్రే వయో దధత్। వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ।

దే॒వీ॒ర్వా॒రో దే॒వమి॑న్ద్రం వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వీ॒ర్దే॒వమ॑వర్ధయన్ । ఉ॒ష్ణి॒హా ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ ।
ప్రా॒ణమి॑న్ద్రే వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వి॒యన్తు॑ యజ॑ ॥ 90 ॥

దే॒వీ దే॒వం వ॑యోధసమ్ । ఉ॒షే ఇ॑న్ద్రమవర్ధతామ్ । అ॒ను॒ష్టు॒భా ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ ।
వా॒చమి॑న్ద్రే వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వీ॒తాం యజ॑ । దే॒వీ జో॑ష్ఠీ దే॒వమి॑న్ద్రం
వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వీ దే॒వమ॑వర్ధతామ్ । బృ॒హ॒త్యా ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ । శ్రో॒త్రమి॑న్ద్రే వ॒యో
దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వీ॒తాం యజ॑ ॥ 91 ॥

దే॒వీ ఉ॒ర్జా॒హు॑తీ దే॒వమి॑న్ద్రం వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వీ దే॒వమ॑వర్ధతామ్ । ప॒జ్ఞై॒శ్చ
ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ । శు॒క్రమి॑న్ద్రే వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వీ॒తాం యజ॑ । దే॒వా
దై॒వ్యా హో॑తారా దే॒వమి॑న్ద్రం వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వా దే॒వమ॑వర్ధతామ్ । త్రి॒ష్టు॒భా
ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ । త్వి॒షి॒మిన్ద్రే॑ వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వీ॒తాం యజ॑ ॥ 92 ॥

దే॒వీస్తి॒స్రస్తి॑స్రో దే॒వీర్వ॑యోధసమ్ । ప॒తిమి॑న్ద్రమవర్ధయన్ । జగ॑త్యా ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ ।
బ॒లమి॑న్ద్రే వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వి॒యన్తు॑ యజ॑ । దే॒వో న॒రాశ॑గ్ంసో
దే॒వమి॑న్ద్రం వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వో దే॒వమ॑వర్ధయత్ । వి॒రాజా॑ ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ । రే॒త ఇ॑న్ద్రే
వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వే॒తు యజ॑ ॥ 93 ॥

దే॒వో వ॒నస్ప॑తిర్దే॒వమి॑న్ద్రం వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వో దే॒వమ॑వర్ధయత్ । ద్వి॒పదా॑
ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ । భగ॑మిన్ద్రే వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వే॒తు యజ॑ । దే॒వం
బ॒ర్హి॒ర్వా॒రీతీ॑నాం దే॒వమి॑న్ద్రం వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వం దే॒వమ॑వర్ధయత్ । క॒కుభా॑
ఛ॑న్దసేన్ద్రియమ్ । య॒శ ఇ॑న్ద్రే వ॒యో దధ॑త్ । వ॒సు॒వనే॑ వసు॒ధేయ॑స్య వే॒తు యజ॑ । దే॒వో
అ॒గ్నిః సి॑ష్టకృద్దే॒వమి॑న్ద్రం వ॒యోధ॑సమ్ । దే॒వో దే॒వమ॑వర్ధయత్ । అ॒తి॒చ్ఛ॒న్దసా॑

ఛన్దసేన్ద్రియమ్ । క్షత్రమిన్ద్రే వయో దధత్ । వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ్ ॥ 94 ॥

వియన్తు యజ్ వీతాం యజ్ వీతాం యజ్ వేతు యజ్ వేతు యజ్ పఞ్చ చ (దేవం బర్హిర్గాయత్రియా తేజః । దేవీర్వార ఉష్ణిహో ప్రాణమ్ । దేవీ దేవముషే అనుష్టుభా వాచమ్ । దేవీ జోష్ఠీ బృహత్యా శ్రోత్రమ్ । దేవీ ఊర్జాహుతి పక్ష్యా శ్చక్రమ్ । దేవా దైవ్యా హోతారా త్రిష్టుభా త్విషిమ్ । దేవీస్తిస్తస్తిస్తో దేవీః పత్రిం జగత్యా బలమ్ । దేవో నరాశగ్ంసో విరాజా రేతః । దేవో వనస్పతిర్ద్విపదా భగమ్ । దేవం బర్హిర్వాసరీరీనాఙ్కృతుభా యశః । దేవో అగ్నిః స్విష్టకృదతిచ్ఛన్దసా క్షత్రమ్ । వేతు వియన్తు చతుర్వీతామేకో వియన్తు చతుర్వీత్యవర్థయదవర్థయగ్గృతురవర్థతామేకోఽవర్థయగ్గ్ శ్చతురవర్థయత్ ॥) ॥ [20]

స్వాదీన్త్వా సోమః సురావన్తగ్ం సీసేన మిత్రోఽసి యద్దేవా హోతా యక్షత్సమిధేన్ద్రగ్ం సమిధ ఇన్ద్ర ఆచరషణిప్రా దేవం బర్హిర్హోతా యక్షత్సమిధాఽగ్నిగ్ం సమిధో అగ్నిరశ్వినాఽశ్వినా హవిరిన్ద్రియం దేవం బర్హిః సరస్వత్యగ్నిమద్యోశన్తో హోతా యక్షదిడస్సదే సమిధో అగ్నిః సమిధా వన్తన్తేనర్తునా దేవం బర్హిరీన్ద్రం వయోధసం విగ్ంశతిః ॥ 20 ॥

స్వాదీన్త్వాఽమీమదన్త పితరః సామ్రాజ్యాయ పూతం పవిత్రేణోషాసానక్తా బధరైరధాతాం దేవ ఇన్ద్రో వనస్పతిః పష్టవాహ్లాం దేవీ దేవం వయోధసం చతుర్నవతిః ॥ 94 ॥

స్వాదీన్త్వా వేతు యజ్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే షష్ఠః ప్రపాఠకః సమాప్తః ॥

॥ సప్తమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే సప్తమః ప్రపాఠకః ॥

త్రివృత్తోమో భవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై త్రివృత్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావ రున్ధే ।
అగ్నిష్టోమః సోమో భవతి । బ్రహ్మవర్చసం వా అగ్నిష్టోమః । బ్రహ్మవర్చసమేవావ
రున్ధే । రథంతరగ్ం సామ భవతి । బ్రహ్మవర్చసం వై రథంతరమ్ । బ్రహ్మవర్చసమేవావ
రున్ధే । పరిస్రజీ హోతా భవతి ॥ 1 ॥

అరుణో మిర్మిరస్త్రిశుక్రః । ఏతద్వై బ్రహ్మవర్చసస్య రూపమ్ । రూపేణైవ
బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే । బృహస్పతిరకామయత దేవానాం పురోధాఙ్గచ్ఛేయమితి । స
ఏతం బృహస్పతిసవమపశ్యత్ । తమాఽహరత్ । తేనాయజత । తతో వై స దేవానాం
పురోధామగచ్ఛత్ । యః పురోధాకామః స్యాత్ । స బృహస్పతిసవేన యజేత ॥ 2 ॥

పురోధామేవ గచ్ఛతి । తస్య ప్రాతః సవనే సన్నేషు నారాశగ్ంసేషు । ఏకాదశ దక్షిణా
నీయన్తే । ఏకాదశ మాధ్యం దినే సవనే సన్నేషు నారాశగ్ంసేషు । ఏకాదశ తృతీయసవనే
సన్నేషు నారాశగ్ంసేషు । త్రయస్త్రిగ్ంశత్సమ్పద్యన్తే । త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతాః । దేవతా
ఏవావరున్ధే । అశ్వశ్చతుస్త్రిగ్ంశః । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ॥ 3 ॥

ప్రాజాపతిశ్చతుస్త్రిగ్ంశో దేవతానామ్ । యావతీరేవ దేవతాః । తా ఏవావరున్ధే ।

కృష్ణాజినేఽభిషిచ్ఛతి । బ్రహ్మణో వా ఏతద్రూపమ్ । యత్కృష్ణాజినమ్ ।

బ్రహ్మవర్చసేనైవైనగ్ం సమర్థయతి । ఆజ్యేనాభిషిచ్ఛతి । తేజో వా ఆజ్యమ్ । తేజ
ఏవాస్మిన్దధాతి ॥ 4 ॥

హోతా భవతి యజేత వా అశ్వో దధాతి ॥

[1]

యదాగ్నేయో భవతి । అగ్నిముఖా హ్యుద్ధిః । అథ యత్ప్రాప్తః । పుష్టిర్యై పూషా ।
పుష్టిర్యైశ్యస్య । పుష్టిమేవావ రున్ధే । ప్రసవాయ సావిత్రః । అథ యత్ప్రాప్తః । త్వష్టా హి
రూపాణి వికరోతి । నిర్వరుణత్వాయ వారుణః ॥ 5 ॥

అథో య ఏవ కశ్చ సన్త్వయతే॥ స హి వారుణః॥ అథ యద్వైశ్వదేవః॥ వైశ్వదేవో
హి వైశ్యః॥ అథ యన్మారుతః॥ మారుతో హి వైశ్యః॥ సప్తేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి॥
సప్తగణా వై మరుతః॥ పృశ్ణః పప్తౌహి మారుత్యా లభ్యతే॥ విద్వే మరుతః॥ విశ
ఏవైతన్మధ్యతోఽభిషిచ్యతే॥ తస్మాద్వా ఏష విశః ప్రియః॥ విశో హి
మధ్యతోఽభిషిచ్యతే॥ ఋషభచర్మేఽధ్యభిషిచ్ఛతి॥ స హి ప్రజనయితా॥
దధ్నాఽభిషిచ్ఛతి॥ ఊర్గావ అన్నాద్యం దధి॥ ఊర్జైవైనమన్నాద్యేన సమర్థయతి॥ ६ ॥

వారుణో విద్వే మరుతోఽష్టౌ చ॥ _____[2]

యదాగ్నేయో భవతి॥ ఆగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః॥ అథ యత్సౌమ్యః॥ సౌమ్యా హి
బ్రాహ్మణః॥ ప్రసవాయైవ సావిత్రః॥ అథ యద్బౌరహస్పత్యః॥ ఏతద్వై బ్రాహ్మణస్య
వాక్పతీయమ్॥ అథ యదగ్నిషోమీయః॥ ఆగ్నేయో వై బ్రాహ్మణః॥ తౌ యదా
సజ్జచ్ఛతే॥ 7 ॥

అథ వీర్యావత్తరో భవతి॥ అథ యత్సారస్పతః॥ ఏతద్ధి ప్రత్యక్షం బ్రాహ్మణస్య
వాక్పతీయమ్॥ నిర్వరుణత్వాయైవ వారుణః॥ అథో య ఏవ కశ్చ సన్త్వయతే॥ స
హి వారుణః॥ అథ యద్ధ్యౌవాపృథివ్యః॥ ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛతే॥ తం
ద్యౌవాపృథివీ నాన్వమన్యేతామ్॥ తమేతేనైవ భాగధేయేనాన్వమన్యేతామ్॥ 8 ॥

వజ్రస్య వా ఏషోఽనుమానాయ॥ అనుమతవజ్రః సూయాతా ఇతి॥ అష్టావేతాని
హవీగ్ంషి భవన్తి॥ అష్టాక్షరా గాయత్రీ॥ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసమ్॥ గాయత్రీయైవ
బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధే॥ హిరణ్యేన ఘృతముత్పన్నాతి॥ తేజస ఏవ రుచే॥

కృష్ణాజినేఽభిషిచ్ఛతి॥ బ్రహ్మణో వా ఏతదృక్షామయో రూపమ్॥

యత్కృష్ణాజినమ్॥ బ్రహ్మన్నేవైనమృక్షామయోరధ్యభిషిచ్ఛతి॥ ఘృతేనాభిషిచ్ఛతి॥
తథా వీర్యావత్తరో భవతి॥ 9 ॥

సజ్జచ్ఛతే భాగధేయేనాన్వమన్యేతాగ్ం రూపఞ్చత్వారి చ॥ _____[3]

న వై సోమేన సోమస్య సవోఽస్తి॥ హతో హ్యేషః॥ అభిషుతో హ్యేషః॥ న హి హతః

సూ॒యతే॑ । సౌ॒మిగ్ం సూ॒తవ॑శా॒మా ల॑భతే । సో॒మో వై రే॒తోధాః॑ । రే॒త ఏ॒వ తద్ద॑ధాతి ।
 సౌ॒మ్యరా॒చ్చఽభి॑షి॒జ్ఞాతి॑ । రే॒తోధా హే॑షా । రే॒తః సో॑మః । రే॒త ఏ॒వాస్మి॑న్దధాతి ।
 యత్కి॑ం చ రా॒జసూ॑యమృతే సోమమ్ । తత్సర్వం భవతి । అషా॑థం యుత్సు
 పృత॑నాసు పప్రిమ్ । సు॒వర్షా॑మపా॒స్వాం వృ॒జన॑స్య గోపామ్ । భ॒రేషు॒జాగ్ం సు॑క్షితిగ్ం
 సు॒శ్రవ॑సమ్ । జయ॑న్తన్తా॒వమను॑ మదేమ సోమ ॥ 10 ॥

రేతః సోమః సప్త చ ॥ [4]

యో వై సోమే॑న సూ॒యతే॑ । స దే॒వస॑వః । యః ప॒శునా॑ సూ॒యతే॑ । స దే॒వస॑వః । య
 ఇ॒ష్ట్యా సూ॒యతే॑ । స మ॑నుష్యస॒వః । ఏ॒తం వై పృథ॑యే దే॒వాః ప్రా॑యచ్ఛన్ । తతో వై
 సోఽప్యా॑ర॒ణ్యానాం॑ ప॒శూనా॑మసూ॒యత॑ । యావ॑త్తిః కి॒యతీ॑శ్చ ప్ర॒జా వాచ॑ం వద॒న్తి ।
 తాసా॑గ్ం సర్వా॑సాగ్ం సూ॒యతే॑ ॥ 11 ॥

య ఏ॒తేన॑ య॒జతే॑ । య ఉ॑ చై॒నమే॑వం వేద॑ । నా॒రాశ॑గ్గ్స్యరా॒చ్చఽభి॑షి॒జ్ఞాతి॑ । మ॒నుష్యా॑ వై
 నరా॑శగ్ంసః । ని॒హ్ను॒త్య వా॒వైతత్ । అథా॑భి॒షి॒జ్ఞాతి॑ । యత్కి॑ం చ
 రా॒జసూ॑యమనుత్తరవేదీకమ్ । తత్సర్వం భవతి । యే మే॑ ప॒శ్చాశత॑న్దదుః ।
 అశ్వా॑నాగ్ం స॒ధస్తు॑తిః । ద్యు॒మద॑గ్నై మహి శ్రవః । బృ॒హత్కృ॑ధి మ॒ఘోనా॑మ్ ।
 నృ॒వద॑మృత నృ॒ణామ్ ॥ 12 ॥

సూయతే సధస్తుతిస్తీః చ ॥ [5]

ఏ॒ష గో॑స॒వః । ప॒త్రిగ్ం॑శ ఉ॒క్థో బృ॑హతా॒మా । ప॒వమా॑నే క॒ణ్వర॑థన్తరం భవతి । యో
 వై వా॒జపే॑యః । స స॒వ్రాత్స॑వః । యో రా॒జసూ॑యః । స వ॑రుణస॒వః । ప్ర॒జాప॑తిః
 స్వా॒రా॒జ్యం ప॑రమే॒ష్ఠీ । స్వా॒రా॒జ్యజ్ఞోరే॑వ । గౌ॒రివ॑ భవతి ॥ 13 ॥

య ఏ॒తేన॑ య॒జతే॑ । య ఉ॑ చై॒నమే॑వం వేద॑ । ఉ॒భే బృ॑హద్రథన్తరే భవతః । తద్ధి
 స్వా॒రా॒జ్యమ్ । అ॒యుతం॑ దక్షి॒ణాః । తద్ధి స్వా॒రా॒జ్యమ్ । ప్ర॒తిధు॑షాఽభి॒షి॒జ్ఞాతి॑ । తద్ధి
 స్వా॒రా॒జ్యమ్ । అను॑ద్ధతే వేద్యై దక్షి॒ణత॑ ఆ॒హవ॑నీయస్య బృహతః స్తో॒త్రం
 ప్ర॒త్యభి॑షి॒జ్ఞాతి॑ । ఇ॒యం వా॑వ ర॒థన్త॑రమ్ ॥ 14 ॥

అసౌ బృహత్ | అనయోరేవైనమనన్తర్హితమభిషిచ్ఛతి | పశుస్తోమో వా ఏషః | తేన
 గోసవః | షట్త్రిగ్ంశః సర్వః | రేవజ్జాతః సహసా వృద్ధః | క్షత్రాణాం క్షత్రభృత్తమో
 వయోధాః | మహాస్మహితే తస్తభానః | క్షత్రే రాష్ట్రే చ జాగృహి | ప్రజాపతేస్తా
 పరమేష్ఠినః | స్వారాజ్యేనాభిషిచ్ఛామిత్యాహ | స్వారాజ్యమేవైనం గమయతి || 15 ||

ఇవ భవతి రథస్తరమాహైకం చ || [6]

సిగ్ంహో వ్యాఘ్ర ఉత యా పృథాకౌ | త్విషిరగ్నో బ్రాహ్మణే సూర్యే యా | ఇన్ద్రం
 యా దేవీ సుభగా జజాన | సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా | యా రాజన్యే
 దున్దుభావాయతాయామ్ | అశ్వస్య కన్యే పురుషస్య మాయౌ | ఇన్ద్రం యా దేవీ
 సుభగా జజాన | సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా | యా హస్తిని ద్వీపిని యా హిరణ్యే |
 త్విషిరశ్వేషు పురుషేషు గోషు || 16 ||

ఇన్ద్రం యా దేవీ సుభగా జజాన | సా న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా | రథే అక్షేషు
 వృషభస్య వాజే | వాతే పర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే | ఇన్ద్రం యా దేవీ సుభగా జజాన | సా
 న ఆగన్వర్చసా సంవిదానా | రాడసి విరాడసి | సమ్రాడసి స్వరాడసి | ఇన్ద్రాయ త్వా
 తేజస్వతే తేజస్వన్తగ్ శ్రీణామి | ఇన్ద్రాయ త్వోజస్వత ఓజస్వన్తగ్ శ్రీణామి || 17 ||

ఇన్ద్రాయ త్వా పయస్వతే పయస్వన్తగ్ శ్రీణామి | ఇన్ద్రాయ త్వాఽఽయుష్మత
 ఆయుష్మన్తగ్ శ్రీణామి | తేజోఽసి | తత్తే ప్ర యచ్ఛామి | తేజస్వదస్తు మే ముఖమ్ |
 తేజస్వచ్ఛిరో అస్తు మే | తేజస్వాన్ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే | తేజసా సంపిపృగ్ధి మా |
 ఓజోఽసి | తత్తే ప్ర యచ్ఛామి || 18 ||

ఓజస్వదస్తు మే ముఖమ్ | ఓజస్వచ్ఛిరో అస్తు మే | ఓజస్వాన్ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే |
 ఓజసా సంపిపృగ్ధి మా | పయోఽసి | తత్తే ప్ర యచ్ఛామి | పయస్వదస్తు మే
 ముఖమ్ | పయస్వచ్ఛిరో అస్తు మే | పయస్వాన్ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే | పయసా సం
 పిపృగ్ధి మా || 19 ||

ఆయురసి॥ తత్తే ప్ర యచ్ఛామి॥ ఆయుష్మదస్తు మే ముఖమ్॥ ఆయుష్మచ్ఛిరో అస్తు
మే॥ ఆయుష్మాన్ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే॥ ఆయుషా సం పిపృగ్ధి మా॥ ఇమమగ్న ఆయుషే
వర్చసే కృధి॥ ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమ రాజన్॥ మాతేహస్మా అదితే శర్మ
యచ్ఛ॥ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాఽసత్ ॥ 20 ॥

ఆయురసి విశ్వాయురసి॥ సర్వాయురసి సర్వమాయురసి॥ యతో వాతో మనోజవాః॥
యతః క్షరన్తి సిన్ధవః॥ తాసాం త్వా సర్వాసాగ్ం రుచా॥ అభిషిజ్ఞాచ్ఛామి వర్చసా॥
సముద్ర ఇవాసి గహ్మనా॥ సోమ ఇవాస్యదాభ్యః॥ అగ్నిరివ విశ్వతః ప్రత్యజ్ఞే॥ సూర్య
ఇవ జ్యోతిషా విభూః ॥ 21 ॥

అపాం యో ద్రవణే రసః॥ తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ॥ తేజసే
బ్రహ్మవర్చసాయ గృహ్ణామి॥ అపాం య ఊర్మా రసః॥ తమహమస్మా
ఆముష్యాయణాయ॥ ఓజసే వీర్యాయ గృహ్ణామి॥ అపాం యో మధ్యతో రసః॥
తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ॥ పుష్ట్యై ప్రజననాయ గృహ్ణామి॥ అపాం యో
యజ్ఞయో రసః॥ తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ॥ ఆయుషే దీర్ఘాయుత్వాయ
గృహ్ణామి ॥ 22 ॥

గోష్వజన్వస్తగ్ శ్రీణామ్యాజోఽసి తత్తే ప్రయచ్ఛామి పయసా సమిప్సృగ్ధి మాఽనద్విభూర్యజ్ఞయో రసో దేవః ॥ [7]

అభిప్రేహీ వీరయస్వ॥ ఉగ్రశ్చేత్తా సపత్నహా॥ ఆతిష్ఠ మిత్రవర్ధనః॥ తుభ్యం దేవా
అధిబ్రవన్॥ అజ్కౌ న్యజ్కౌవభిత ఆతిష్ఠ వృత్రహన్త్రమ్॥ ఆతిష్ఠన్తం పరి విశ్వే
అభూషన్॥ శ్రియం వసానశ్చరతి స్వరోచాః॥ మహత్తదస్యాసురస్య నామ॥ ఆ
విశ్వరూపో అమృతాని తస్థా॥ అను త్వేన్ద్రో మదత్వను బృహస్పతిః ॥ 23 ॥

అను సోమో అన్వగ్నిరావీత్॥ అను త్వా విశ్వే దేవా అవన్తు॥ అను సప్త రాజాన్తో య
ఉతాభిషిక్తాః॥ అను త్వా మిత్రావరుణావిహవతమ్॥ అను ద్యావాపృథివీ విశ్వశమ్భూ॥
సూర్యో అహోభిరను త్వాఽవతు॥ చన్ద్రమా నక్షత్రైరను త్వాఽవతు॥ ద్యౌశ్చ త్వా
పృథివీ చ ప్రచేతసా॥ శుక్రో బృహద్ధక్షిణా త్వా పిపర్తు॥ అను స్వధా చికితాగ్ం సోమో

అగ్నిః॥ ఆ॒యం పృ॑ణక్తు రజ॑సీ ఉ॒పస్థమ్॑ ॥ 24 ॥

బృహస్పతిః సోమో అగ్నిరేకం చ॥

[8]

ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జా అ॑సృజత॥ తా అ॑స్మాత్సృష్టాః పరా॑చీరాయన్॥ స ఏ॒తం
ప్ర॒జాప॑తిరోద్ధ॒నమ॑పశ్యత్॥ సోఽన్నం భూ॑తోఽతిష్ఠత్॥ తా అ॒న్యత్రా॒న్నాద్య॑మవి॒త్వా॑
ప్ర॒జాప॑తిం ప్ర॒జా ఉ॒పావ॑ర్తన్త॥ అన్న॑మే॒వైనం భూ॑తం పశ్య॑న్తిః ప్ర॒జా ఉ॒పావ॑ర్తన్తే॥ య
ఏ॒తేన॑ యజ॑తే॥ య ఉ॒ పైన॑మే॒వం వేద॑॥ స॒ర్వాణ్య॑న్నాని భవ॑న్తి॥ 25 ॥

స॒ర్వే పు॑రుషాః॥ స॒ర్వాణ్యే॒వాన్నా॑న్యవ రు॒ద్ధే॥ స॒ర్వాన్పు॑రుషాన్॥ రా॒డసి
వి॒రాడ॑సీత్యాహ॥ స్వా॒రాజ్య॑మే॒వైనం గమ॑యతి॥ యద్ధి॒రణ్య॑న్దదా॒తి॥ తేజ॑స్తేనావరు॒ద్ధే॥
యత్తి॑స్స॒ధన్వమ్॑॥ వీ॒ర్య॑న్తేన॑॥ యద॑ష్టామ్॑ ॥ 26 ॥

పు॒ష్టిన్తే॑న॑॥ యత్క॑మ॒ణ్డలుమ్॑॥ ఆయు॑ష్టేన॑॥ యద్ధి॒రణ్య॑మా బ॒ధ్నాతి॑॥ జ్యోతి॑ర్వై
హి॒రణ్య॑మ్॥ జ్యోతి॑రే॒వాస్మి॑న్దధా॒తి॥ అథో॑ తే॒జో వై హి॒రణ్య॑మ్॥ తేజ॑ ఏ॒వాత్మ॑న్దత్తే॑॥
యదో॑ద్ధ॒నం ప్రా॒శ్లాతి॑॥ ఏ॒తదే॒వ స॒ర్వమ॑వరు॒ధ్య ॥ 27 ॥

తద॑స్మిన్నే॒కధా॑ఽధాత్॥ రో॒హిణ్యా॑జ్కా॒ర్యః॥ యదా॑బ్ర॒హ్మణ॑ ఏ॒వ రో॒హిణీ॑॥
తస్మా॑దే॒వ॥ అథో॑ వర్ణే॒వైనం॑ స॒మానా॑నాం కరో॒తి॥ ఉ॒ద్యతా॑ సూ॒ర్యేణ॑ కా॒ర్యః॥
ఉ॒ద్యన్తం॑ వా ఏ॒తగ్ం స॒ర్వాః ప్ర॒జాః ప్ర॑తినన్దన్తి॥ ది॒దృక్షే॑ణ్యో దర్శ॑నీయో భవ॑తి॥ య
ఏ॒వం వేద॑॥ బ్ర॒హ్మవా॑దినో వద॑న్తి॥ 28 ॥

అ॒వేతో॑ఽవభృ॒థా 3 నా 3 ఇ॑తి॥ యద్ద॑ర్భపు॒ష్ణీలైః ప॒వయ॑తి॥ తత్స్వి॑దే॒వావై॑తి॥
తన్నా॑వైతి॥ త్రి॒భిః ప॒వయ॑తి॥ త్రయ॑ ఇ॒మే లో॒కాః॥ ఏ॒భిరే॒వైనం లో॒కైః ప॒వయ॑తి॥ అథో॑
అ॒పాం వా ఏ॒తత్తే॒జో వర్చ॑ః॥ యద్ద॑ర్భాః॥ యద్ద॑ర్భపు॒ష్ణీలైః ప॒వయ॑తి॥
అ॒పామే॒వైన॑న్తేజ॒సా వర్చ॑సాఽభిషి॑శ్చతి॥ 29 ॥

భవన్యస్త్రామవరుధ్య వదన్తి దర్భా యద్దర్భపుష్ణీలైః పవయత్యేకం చ॥

[9]

ప్ర॒జాప॑తిరకామయత బ॒హోర్భూ॑యాన్త్యామి॒తి॥ స ఏ॒తం ప॑శ్చాశా॒రదీ॑యమపశ్యత్॥
తమా॑ఽహరత్॥ తేనా॑యజత॥ తతో॑ వై స బ॒హోర్భూ॑యానభవత్॥ యః కా॒మయే॑త

బ॒హో॒ర్భూ॒యా॒న్త్యా॒న్యమి॑తి॒ | స ప॑శ్చ॒శార॒దీయే॑న॒ యజే॑త॒ | బ॒హోరే॒వ భూ॑యా॒న్భవ॑తి॒ |
మ॒రుత్తో॒మో వా ఏ॒షః॒ | మ॒రుతో॒ హి దే॒వానాం॑ భూ॒యష్టాః॑ ॥ 30 ॥

బ॒హు॒ర్భవ॑తి॒ | య ఏ॒తేన॒ యజ॑తే॒ | య ఉ॑చై॒నమే॒వం వేద॑ | ప॒శ్చశా॒రదీ॑యో భ॒వతి॑ |
ప॒శ్చ వా ఋ॑త॒వః సం॑వత్స॒రః | ఋ॒తుష్వే॒వ సం॑వత్స॒రే ప్ర॑తితిష్ఠ॒తి | అథో॑ ప॒శ్చాక్ష॑రా
ప॒క్షిః | పా॒క్ష్యో య॒జ్ఞః | య॒జ్ఞమే॒వావ రు॑న్ధే | స॒ప్తద॒శగ్గ్ స్తో॒మా నాతి॑ య॒న్తి | స॒ప్తద॒శః
ప్ర॒జాప॑తిః | ప్ర॒జాప॑తే॒రాష్ట్రైః॑ ॥ 31 ॥

భూయష్టా యన్తి ద్వే చ ॥ _____ [10]

అ॒గస్త్యో మ॒రుద॑భ్య ఉ॒క్షః ప్రా॑క్షత్ | తాని॒న్ద్ర ఆద॑త్త | త ఏ॒నం వ॑జ్ర॒ముద్య॑త్యాభ్యా॒యన్త॑ |
తాన॒గస్త్య॑శ్చై॒వేన్ద్ర॑శ్చ క॒యాశు॑భీ॒యేనా॑శమ॒యతామ్॑ | తా॒శ్చాన్తాను॑పా॒హ్వయ॑త |
యత్క॑యాశు॒భీయం॑ భ॒వతి॑ శా॒న్త్యై | తస్మా॑దే॒త ఐ॒న్ద్రామారు॑తా ఉ॒క్షాణః॑ స॒వనీ॑యా
భ॒వన్తి॑ | త్ర॒యః ప్ర॑థ॒మేఽహ॑న్నా ల॒భ్యన్తే॑ | ఏ॒వం ద్వి॒తీయే॑ | ఏ॒వం తృ॒తీయే॑ ॥ 32 ॥

ఏ॒వం చ॑తు॒ర్థే | ప॒శ్చోత్త॑మే॒ఽహ॑న్నా ల॒భ్యన్తే॑ | వర్షి॑ష్ఠమి॒వ హే॑తద॒హః | వర్షి॑ష్ఠః
స॒మానా॑నాం భ॒వతి॑ | య ఏ॒తేన॒ యజ॑తే॒ | య ఉ॑చై॒నమే॒వం వేద॑ | స్వా॒రాజ్యం॑ వా ఏ॒ష
య॒జ్ఞః | ఏ॒తేన॒ వా ఏ॒కయా॑ వా కా॒న్తమః॑ స్వా॒రాజ్యం॑ గచ్ఛ॒త్ | స్వా॒రాజ్యం॑ గచ్ఛ॒తి | య
ఏ॒తేన॒ యజ॑తే ॥ 33 ॥

య ఉ॑ చై॒నమే॒వం వేద॑ | మారు॒తో వా ఏ॒ష స్తో॒మః | ఏ॒తేన॒ వై మ॒రుతో॒ దే॒వానాం॑
భూ॒యష్టా అ॑భ॒వన్ | భూ॒యష్ఠః స॒మానా॑నాం భ॒వతి॑ | య ఏ॒తేన॒ యజ॑తే॒ | య ఉ॑
చై॒నమే॒వం వేద॑ | ప॒శ్చశా॒రదీ॑యో వా ఏ॒ష య॒జ్ఞః | ఆ ప॑శ్చ॒మాత్పు॑రుషాదన్న॒మత్తి॑ |
య ఏ॒తేన॒ యజ॑తే॒ | య ఉ॑ చై॒నమే॒వం వేద॑ | స॒ప్తద॒శగ్గ్ స్తో॒మా నాతి॑ య॒న్తి | స॒ప్తద॒శః
ప్ర॒జాప॑తిః | ప్ర॒జాప॑తే॒రేవ॑ వైతి ॥ 34 ॥

తృతీయే గచ్ఛతి య ఏతేన యజతేఽత్తి య ఏతేన యజతే య ఉ చైనమేవం వేద త్రిణి చ (అగస్త్యః స్వారాజ్యం మారుతః పశ్చశారదీయో వా ఏష యజ్ఞః సప్తదశం ప్రజాపతేరేవ వైతి ॥) ॥ _____ [11]

అ॒స్యో జ॑రా॒సో ద॒మా మ॑రి॒త్రాః | అ॒ర్చధ్ధా॑మా॒సో అ॒గ్నయః॑ పా॒వకాః॑ | శ్వి॒చీచ॑యః
శ్వా॒త్రాసో॑ భు॒రణ్య॑వః | వ॒నర్ష॑దో వా॒యవో॑ న సో॒మాః | య॒జా నో మి॒త్రావ॑రుణా |

యజా దే॒వాగ్ం ఋ॒తం బృ॒హత్ | అగ్నే॑ యక్షి॒ స్వన్దమమ్ | అశ్వినా॑ పి॒బతగ్ం
సు॒తమ్ | దీ॒ద్యగ్ని శుచి॑వ్రతా | ఋ॒తునా॑ యజ్ఞ॒వాహసా॑ || 35 ||

దే॒వ వి॒రూపే॑ చర॒తః స్వ॒ర్థే | అ॒న్యాఽన్యా వ॒త్సముప॑ ధాపయేతే | హరి॑ర॒న్యస్యాం భవ॑తి
స్వ॒ధావాన్ | శుక్రో॑ అ॒న్యస్యాన్దదృ॑శే సు॒వర్చాః | పూ॒ర్వాప॒రం చ॑రతో మూ॒యయై॒తౌ |
శి॒శూ క్రీడ॑న్తౌ పరి॒ యాతో అధ్వ॑రమ్ | విశ్వా॑న్యన్యో భువ॑నాఽభి చ॒ష్టే | ఋ॒తూన॒న్యో
వి॒దధ॑జ్ఞాయతే పు॒నః | త్రి॒ణి శ॒తా త్రి॒షహస్రా॑ణ్యగ్నిమ్ | త్రిగ్ం॑శచ్ఛ దే॒వా నవ॑
చా॒సప॑ర్యన్ || 36 ||

ఔక్ష॑న్ఘృతైరాస్తృ॒ణన్బర్హి॑రన్మై | ఆది॑ద్ధోతార॒న్స్యషా॑దయన్త | అగ్ని॑నాఽగ్నిః
సమి॑ధ్యతే | క॒విర్గృహ॑ప॒తిర్యువా॑ | హ॒వ్యవా॑ఙ్మహో॒వస్యః | అగ్ని॑ర్దే॒వానాం జ॒తరమ్ |
పూ॒తద॑క్షః క॒విక్ర॑తుః | దే॒వో దే॒వేభి॑రా గ॒మత్ | అగ్ని॑శ్రియో మ॒రుతో వి॒శ్వకృ॑ష్టయః | ఆ
త్వేష॑ముగ్రమవ॑ ఈమహే వ॒యమ్ || 37 ||

తే స్వా॑నినో రు॒ద్రియా వ॒ర్షసి॑ర్ణిజః | సిగ్ం॑హా న హే॒షక్ర॑తవః సు॒దాస॑వః | యదు॑త్తమే
మ॒రుతో మ॒ధ్యమే॑ వా | యద్వా॑ఽవ॒మే సు॑భగాసో ది॒వి ప్థ | తతో॑ నో రు॒ద్రా ఉ॒త
వా॒ఽన్వస్య॑ | అగ్నే॑ వి॒త్తాద్ధ॑విషో యద్య॒జామః | ఈ॒డే అగ్ని॑గ్ం స॒వస॑న్నమో॒భిః | ఇ॒హ
ప్ర॒సప్తో వి చ॑ య॒త్కృత॑న్నః | ర॒థైరి॒వ ప్ర॑భరే వా॒జయ॑ద్భిః | ప్ర॒దక్షి॑ణిన్మరు॒తాగ్ం
స్తోమ॑మృ॒ద్ధ్యామ్ || 38 ||

శ్రు॒ధి శ్రు॒త్కర్ణ॑ వహ్ని॒భిః | దే॒వైరగ్నే॑ స॒యావ॑భిః | ఆ॒సీద॑న్తు బ॒ర్హిషి॑ | మి॒త్రో వరు॑ణో
అ॒ర్యమా॑ | ప్రా॒తర్యా॑వాణో అధ్వ॑రమ్ | విశ్వే॑షామది॒తిర్య॑జ్ఞియానామ్ |
విశ్వే॑షామతి॒థిర్మాసు॑షాణామ్ | అగ్ని॑ర్దే॒వానామ॑వ॒ ఆవృ॑ణానః | సు॒మృడి॑కో భవతు
వి॒శ్వవే॑దాః | త్వే అగ్నే॑ సు॒మతిం॑ భిక్ష॒మాణాః || 39 ||

ది॒వి శ్రవో॑ దధిరే య॒జ్ఞయా॑సః | నక్తా॑ చ చక్ర॒రుష॑సా వి॒రూపే॑ | కృ॒ష్ణం చ॑ వర్ణ॒మరు॑ణం
చ॒ సన్ధుః | త్వామ॑గ్ని ఆది॒త్యాస॑ ఆ॒స్యమ్ | త్వా॒జ్ఞిహ్వాగ్ం శుచ॑యశ్చక్రిరే కవే |

త్వాగ్ం రాతిషాచో అధ్వరేషు సశ్చరే। త్వే దేవా హవిరదన్త్యాహుతమ్। ని త్వా
యజ్ఞస్య సాధనమ్। అగ్నే హోతారమృత్విజమ్। వనుష్వద్దేవ ధీమహి ప్రచేతసమ్।
జీరన్తూతమమర్త్యమ్ ॥ 40 ॥

యజ్ఞవాహసాసపర్యన్తయమృద్ధ్యాం భిక్షమాణాః ప్రచేతసమేకం చ ॥ [12]

తిష్ఠా హరీ రథ ఆ యుజ్యమానా యాహి। వాయుర్న నియుతో నో అచ్ఛ।
పిబాస్యన్థో అభిసృష్టో అన్మే। ఇన్ద్రః సాహో రరిమా తే మదాయ। కస్య వృషా సుతే
సచా। నియుత్వాన్వృషభో రణత్। వృత్రహా సోమపితయే। ఇన్ద్రం వయమ్మహాధనే।
ఇన్ద్రమర్భే హవామహే। యుజం వృత్రేషు వజ్రినమ్ ॥ 41 ॥

ద్వితా యో వృత్రహన్తమః। విద ఇన్ద్రః శతక్రతుః। ఉప నో హరిభిః సుతమ్। స సూర
ఆజనయం జ్యోతిరిన్ద్రమ్। అయా ధియా తరణిరద్రిబర్హః। ఋతేన శుష్మి నవమానో
అర్కైః। వ్యసీధో అస్రో అద్రిర్భిభేద। ఉతత్యదాశ్వశ్వయమ్। యదీన్ద్ర నాహుషిష్యా।
అగ్రే విక్షు ప్రతీదయత్ ॥ 42 ॥

భరేష్వన్ద్రగ్ం సుహవగ్ం హవామహే। అగ్ంహోముచగ్ం సుకృతన్తైవ్యం జనమ్।
అగ్నిమ్మిత్రం వరుణగ్ం సాతయే భగమ్। ద్యావాపృథివీ మరుతః స్వస్తయే। మహి
క్షేత్రం పురుశ్చన్ద్రం వి విద్వాన్। ఆదిత్యభిభ్యశ్చరథగ్ం సమైరత్। ఇన్ద్రో
నృభిరజన్తీద్యానః సాకమ్। సూర్యముషసన్గ్తుమగ్నిమ్। ఉరుం నో లోకమసు నేషి
విద్వాన్। సువర్వజ్యోతిరభయగ్ం స్వస్తి ॥ 43 ॥

ఋష్యా త ఇన్ద్ర స్థవిరస్య బాహూ। ఉపస్థేయామ శరణా బృహన్తా। ఆ నో
విశ్వాభిరూతిభిః సజోషాః। బ్రహ్మ జషాణో హర్యశ్వ యాహి। వరీవృజత్థనిరేభిః
సుశిప్ర। అన్మే దధద్యృషణగ్ం శుష్మమిన్ద్ర। ఇన్ద్రాయ గావ ఆశిరమ్। దుదుహ్రే వజ్రణే
మధు। యత్సిముపహ్వరే విదత్। తాన్తే వజ్రన్తేనవో జోజయుర్నః ॥ 44 ॥

గభస్తయో నియుతో విశ్వవారాః। అహరహర్భూయ ఇజ్జోగువానాః। పూర్ణా ఇన్ద్ర
క్షుమతో భోజనస్య। ఇమాన్తే ధియం ప్ర భరే మహో మహిమ్। అస్య స్తోత్రే ధిషణా యత్త
ఆనజే। తముత్సవే చ ప్రసవే చ సాసహిమ్। ఇన్ద్రం దేవాసః శవసా మదన్నను ॥ 45 ॥

వజ్రేణమయత్స్వప్తి జోజయుర్నః సప్త చ ॥ [13]

ప్రజాపతిః పశూనస్సజత। తేఽస్మాత్సృష్టాః పరాం చ ఆయన్। తానగ్నిష్టోమేన
నాప్నోత్। తాన్తుక్యేన నాప్నోత్। తాన్తోడశినా నాప్నోత్। తాన్రాత్రియా నాప్నోత్।
తాన్స్తన్ధినా నాప్నోత్। సోఽగ్నిమబ్రవీత్। ఇమాన్మ ఈప్సేతి। తానగ్నిస్త్రివృతా స్తోమేన
నాప్నోత్ ॥ 46 ॥

స ఇన్ద్రమబ్రవీత్। ఇమాన్మ ఈప్సేతి। తానిన్ద్రః పశ్చాదశేన స్తోమేన నాప్నోత్। స
విశ్వాన్దేవానబ్రవీత్। ఇమాన్మ ఈప్సేతితి। తాన్ విశ్వేదేవాః సప్తదశేన స్తోమేన
నాప్నవన్। స విష్ణుమబ్రవీత్। ఇమాన్మ ఈప్సేతి। తాన్ విష్ణురేకవిగ్ంశేన
స్తోమేనాప్నోత్। వారవన్తియేనావారయత ॥ 47 ॥

ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమ ఇతి వ్యక్రమత। యస్మాత్పశవః ప్రవేవ భగంశేరన్। స ఏతేన
యజేత। యదాప్నోత్। తదప్తోర్యామస్యాప్తోర్యామత్వమ్। ఏతేన వై దేవా జైత్వాని
జిత్వా। యజ్కామమకామయన్త తమాప్నవన్। యజ్కామజ్కామయతే।
తమేతేనాప్నోతి ॥ 48 ॥

స్తోమేన నాప్నోదవారయత సచ చ ॥ [14]

వ్యాఘ్రోఽయమగ్నో చరతి ప్రవిష్టః। ఋషీణాం పుత్రో అభిశస్తిపా అయమ్।
నమస్కారేణ నమసా తే జహోమి। మా దేవానాం మిథుయాకర్మ భాగమ్। సావీర్హి
దేవ ప్రసవాయ పిత్రే। వర్షాణమస్మై వరిమాణమస్మై। అథాస్మభ్యగ్ం సవితః
సర్వతాతా। దివేదివ ఆ సువా భూరి పశ్వః। భూతో భూతేషు చరతి ప్రవిష్టః। స
భూతానామధిపతిర్భూవ ॥ 49 ॥

తస్య మృత్యో చరతి రాజసూయమ్। స రాజా రాజ్యమను మన్యతామిదమ్। యేభిః

శిల్పైః పప్రథానామదృగ్గంహత్ । యేభిర్ద్యామభ్యపిగ్ంశత్ప్రజాపతిః । యేభిర్వాచం
విశ్వరూపాగ్ం సమవ్యయత్ । తేనేమమగ్న ఇహ వర్చసా సమజ్ఞి । యేభిరాదిత్యస్తపతి
ప్ర కేతుభిః । యేభిః సూర్యో దదృశే చిత్రభానుః । యేభిర్వాచం పుష్కలేభిరవ్యయత్ ।
తేనేమమగ్న ఇహ వర్చసా సమజ్ఞి ॥ 50 ॥

ఆఽయం భాతు శవసా పశ్చ కృష్టిః । ఇన్ద్ర ఇవ జ్యేష్ఠో భవతు ప్రజావాన్ । అస్మా
అస్తు పుష్కలశ్చిత్రభాను । ఆఽయం పృణక్తు రజసీ ఉపస్థమ్ । యత్తే శిల్పం కశ్యప
రోచనావత్ । ఇన్ద్రియావత్పుష్కలశ్చిత్రభాను । యస్మిన్త్సూర్యా అర్పితాః సప్త
సాకమ్ । తస్మిన్సాజానమధి విశ్రయేమమ్ । ద్యౌరసి పృథివ్యసి । వ్యాహ్రౌ
వైయాహ్రేఽధి ॥ 51 ॥

విశ్రయస్వ దిశో మహిః । విశస్త్యా సర్వా వాశ్చన్తు । మా త్వద్రాష్ట్రమధి భ్రశత్ । యా
దివ్యా ఆపః పయసా సమ్బభూవుః । యా అన్తరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః । తాసాం త్వా
సర్వాసాగ్ం రుచా । అభిషిశ్చామి వర్చసా । అభి త్వా వర్చసాఽసిచం దివ్యేన ।
పయసా సహ । యథాసా రాష్ట్రవర్ధనః ॥ 52 ॥

తథా త్వా సవితా కరత్ । ఇన్ద్రం విశ్వా అవీవృధన్ । సముద్రవ్యచసజ్గిరః । రథీతమగ్ం
రథీనామ్ । వాజానాగ్ం సత్వతిం పతిమ్ । వసవస్త్యా పురస్తాదభిషిశ్చన్తు గాయత్రేణ
ఛన్దసా । రుద్రాస్త్యా దక్షిణతోఽభిషిశ్చన్తు త్రైష్ఠుభేన ఛన్దసా । ఆదిత్యాస్త్యా
పశ్చాదభిషిశ్చన్తు జాగతేన ఛన్దసా । విశ్వే త్వా దేవా ఉత్తరతోఽభిషిశ్చన్త్యానుష్ఠుభేన
ఛన్దసా । బృహస్పతిస్త్యోపరిష్ఠాదభిషిశ్చతు పాజ్కేన ఛన్దసా ॥ 53 ॥

అరుణన్త్వా వృకముగ్రజ్ఞజ్జగ్రమ్ । రోచమానం మరుతామగ్రే అర్చిషః । సూర్యవన్తం
మఘవానం విషాసహిమ్ । ఇన్ద్రముక్థేషు నామహూతమగ్ం హువేమ । ప్ర బాహవా
సిస్సృతజ్ఞోవసే నః । ఆ నో గవ్యతిముక్షతం ఘృతేన । ఆ నో జనే శ్రవయతం యువానా ।
శ్రుతం మే మిత్రావరుణా హవేమా । ఇన్ద్రస్య తే వీర్యకృతః । బాహూ ఉపావ

బభూవాప్యయత్తేనమమగ్న ఇహ వర్చసా సమక్ష్మి వైయాప్యైఽథి రాష్ట్రవర్ధనః పాక్ష్యేన ఛస్తసోపావహరామి || [15]

అ॒భి ప్రే॑హి వీ॒రయ॑స్వ । ఉ॒గ్రశ్చే॑తా స॒పత్న॑హా । ఆతి॑ష్ఠ వృ॒త్రహ॑న్తమః । తుభ్యం దే॑వా
అధి॑బ్రవన్ । అ॒జ్ఞౌ న్య॑జ్ఞౌ వ॒భితో॑ రథం యా । ధ్వా॒న్తం వా॑తాగ్రమను స॒జ్ఞౌర॑న్తై ।
దూ॒రేహే॑తిర్ద్రియావాన్ప॒తత్రీ॑ । తే నో॒ఽగ్నయః॑ పప్రయః పారయన్తు । నమ॑స్త ఋషే
గద । అ॒వ్యథా॑యై త్వా స్వ॒థామై॑ త్వా || 55 ||

మా న ఇ॒న్ద్రాభి॑తస్త్యదృష్వా॒రిష్టా॑సః । ఏ॒వా బ్ర॑హ్మన్తవేదన్తు । తిష్ఠా రథే అధి
యద్య॑జ్రహస్తః । ఆ ర॒శ్మిన్దే॑వ యువనే స్వ॒శ్వః । ఆ తి॑ష్ఠ వృ॒త్రహ॑న్నాతిష్ఠన్తం పరి॑ । అను
త్వేన్ద్రో మద॑త్వను త్వా మి॒త్రావ॑రుణౌ । ద్యౌశ్చ త్వా పృ॒థివీ॑ చ ప్రచేతసా । శుక్రో
బృ॒ద్ధక్షి॑ణా త్వా పిపర్తు । అను స్వ॒థా చి॑కితాగ్ం సోమో అ॒గ్నిః । అను త్వాఽవతు
స॒వితా॑ స॒వేన॑ || 56 ||

ఇన్ద్రం వి॒శ్వా అ॑వీవృధన్ । స॒ముద్ర॑వ్యచస॒జ్గిరః॑ । ర॒థీత॑మగ్ం రథీ॒నామ్ । వా॒జానా॑గ్ం
సత్ప॑త్తిం పతిమ్ । పరి॑మా సే॒న్యా ఘోషాః॑ । జ్యా॒నాం వృ॑జ్ఞాన్తు గృ॒ధ్నవః॑ । మే॒థిష్ఠాః॑
పిన్వ॑మానా ఇ॒హ । మా॒జ్గోప॑తిమ॒భి సం॑విశన్తు । తన్మే॒ఽను॑మతిరను మన్యతామ్ ।
తన్మా॑తా పృ॒థివీ॑ తత్పితా ద్యౌః || 57 ||

తద్ధ్రా॑వాణః సోమసుతో మయోభువః । తద॑శ్వినా శృ॒ణుత॑గ్ం సౌభగా యువమ్ । అవ
తే హే॒డ ఉ॑దుత్తమమ్ । ఏ॒నా వ్యా॑ప్రుం పరిష॒స్వజా॑నాః । సిగ్ంహాగ్ం హిన్వన్తి మహాతే
సౌభ॑గాయ । స॒ముద్రం॑ న సుహ॒వన్త॑స్థివాగ్ంసమ్ । మ॒ర్మృజ్య॑న్తే ద్విపి॒నమ॑ప్స్వన్తః ।
ఉద॑సావేతు సూ॒ర్యః । ఉది॑దం మామ॒కం వ॑చః । ఉది॑హి దేవ సూ॒ర్య । స॒హ వ॑గ్నునా
మమ । అ॒హం వా॒చో వి॒వాచ॑నమ్ । మయి వాగ॑న్తు ధర్ణ॒సిః । యన్తు॑ నదయో వర్షన్తు
పర్ణ॑స్యాః । సు॒పిప్ప॑లా ఓష॒ధయో॑ భవన్తు । అన్న॑వతామోదనవతామామిక్షవతామ్ ।
ఏ॒షాగ్ం రా॒జా భూ॑యసామ్ || 58 ||

స్వథామై త్వా సవేన ద్యౌః సూర్య స్తప్త చ || [16]

యే కేశినః ప్రథమాః సత్రమాసతః | యేభిరాభృతం యదిదం విరోచతే | తేభ్యో జహోమి
 బహుధా ఘృతేన | రాయస్పోషేణేమం వర్చసా సగ్ం సృజాథ | నర్తే బ్రహ్మణస్తపసో
 విమోకః | ద్విినామ్నీ దీక్షా వశినీ హ్యుగ్రా | ప్ర కేశాః సువతే క్షాణీనో భవన్తి | తేషాం
 బ్రహ్మదీశే వపనస్య నాన్యః | ఆ రోహ ప్రోష్ఠం విషహస్వ శత్రూన్ | అవాస్రాగ్రీక్షా వశినీ
 హ్యుగ్రా || 59 ||

దేహి దక్షిణాం ప్రతిరస్వాయుః | అథాముచ్యస్వ వరుణస్య పాశాత్ | యేనావపత్సవితా
 క్షురేణ | సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్ | తేన బ్రహ్మణో వపతేదమస్యోర్జేమమ్ |
 రయ్యా వర్చసా సగ్ం సృజాథ | మా తే కేశానను గాద్యర్చ ఏతత్ | తథా ధాతా
 కరోతు తే | తుభ్యమిన్ద్రో బృహస్పతిః | సవితా వర్చ ఆదధాత్ || 60 ||

తేభ్యో నిధానం బహుధా వ్యేచ్ఛన్ | అన్తరా ద్యావాపృథివీ అపః సువః | దర్భస్తమ్భే
 వీర్యకృతే నిధాయ | పౌగ్గేన్యేమం వర్చసా సగ్ం సృజాథ | బలన్తే బాహువోః సవితా
 దధాతు | సోమస్త్వాఽనక్తు పయసా ఘృతేన | స్త్రీషు రూపమశ్వినైతన్ని ధత్తమ్ |
 పౌగ్గేన్యేమం వర్చసా సగ్ం సృజాథ | యత్సిమన్తజ్కజ్కతస్తే లిలేఖ | యద్వా క్షురః
 పరివవర్జ్త వపగ్గ్స్తే | స్త్రీషు రూపమశ్వినైతన్ని ధత్తమ్ | పౌగ్గేన్యేమగ్ం సగ్ం సృజాథో
 వీర్యేణ || 61 ||

అవాస్రాగ్రీక్షా వశినీ హ్యుగ్రాఽదధాద్యవర్జ్త వపగ్గ్ స్తే ద్వే చ || [17]

ఇన్ద్రం వై స్వావిశో మరుతో నాపాచాయన్ | సోఽనపచాయమాన ఏతం
 విఘనమపశ్యత్ | తమాఽహరత్ | తేనాయజత | తేనైవాసాన్తగ్ం సగ్గ్ స్తమ్భం
 వ్యహన్ | యద్యహన్ | తద్విఘనస్య విఘనత్వమ్ | వి ప్రాప్మానం భ్రాతృవ్యగ్ం
 హతే | య ఏతేన యజతే | య ఉ చైనమేవం వేద || 62 ||

యగ్ం రాజానం విశో నాపచాయేయుః | యో వా బ్రాహ్మణస్తమసా పాప్మనా ప్రావృతః
 స్యాత్ | స ఏతేన యజేత | విఘనేన్తైనద్విహత్య | విశామాధిపత్యం గచ్ఛతి | తస్య ద్వే

ద్వాదశే స్తోత్రే భవతః। దేవ చతుర్విగ్ంశే। ఔద్భిద్యమేవ తత్। ఏతద్వై
క్షత్రస్యోద్భిద్యమ్। యదస్మై స్వావిశో బలిగ్ం హరన్తి॥ 63 ॥

హరన్త్యస్మై విశో బలిమ్। ఐనమప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి। య ఏవం వేద। ప్రబాహుగ్వా
అగ్రే క్షత్రాణ్యాతేపుః। తేషామిన్ద్రః క్షత్రాణ్యాదత్త। న వా ఇమాసి క్షత్రాణ్యభూవన్నితి।
తన్నక్షత్రాణాం నక్షత్రత్వమ్। ఆ శ్రేయస్తో భ్రాతృవ్యస్య తేజ ఇన్ద్రియన్దతే। య ఏతేన
యజతే। య ఉ చైనమేవం వేద॥ 64 ॥

తద్యథా హ వై సచక్రిణౌ కప్లకావుపావహితౌ స్యాతామ్। ఏవమేతౌ యుగ్మన్తౌ స్తోమౌ।
అయుక్షు స్తోమేషు క్రియేతే। పాప్మనోఽపహత్యై। అప పాప్మానం భ్రాతృవ్యగ్ం హతే।
య ఏతేన యజతే। య ఉ చైనమేవం వేద। తద్యథా హ వై సూతగ్రామణ్యః।
ఏవఇచ్ఛన్దగ్ంసి। తేష్వసావాదిత్యో బృహతీరభ్యూథః॥ 65 ॥

సతోబృహతీషు స్తువతే సతో బృహన్। ప్రజయా పశుభిరసానీత్యేవ। వ్యతిషక్తాభిః
స్తువతే। వ్యతిషక్తం వై క్షత్రం విశా। విశైవైనం క్షత్రేణ వ్యతిషజతి। వ్యతిషక్తాభిః స్తువతే।
వ్యతిషక్తో వై గ్రామణీః సజాతైః। సజాతైరేవైనం వ్యతిషజతి। వ్యతిషక్తాభిః స్తువతే।
వ్యతిషక్తో వై పురుషః పాప్మభిః। వ్యతిషక్తాభిరేవాస్య పాప్మనో నుదతే॥ 66 ॥

వేద హరన్త్యేనమేవం వేదాభ్యూథః పాప్మభిరేకం చ॥ [18]

త్రివద్యదాగ్నోఽగ్నిముఖా హ్యుద్ధిర్యదాగ్నోయ ఆగ్నోయో న వై సోమేన యో వై సోమేనైష గోసవః సిగ్ంహేఽభి ప్రేహ మిత్రవర్ధనః
ప్రజాపతిస్తా ఓదనం ప్రజాపతిరకామయత బహోర్భూయానగస్త్యోస్యా జరాసన్తిష్ఠా హరీ ప్రజాపతిః పశూన్వాస్యప్రోఽయమభిప్రేహ
వృత్రహస్తమో యే కేశిన ఇన్ద్రం వా అష్టాదశ॥ 18 ॥

త్రివద్యో వై సోమేనాయురసి బహుర్భవతి తిష్ఠా హరీరథ ఆయం భాతు తేభ్యో నిధానగ్ం షట్ఘ్నిః॥ 66 ॥

త్రివృత్వాప్మనో నుదతే॥

హరిః ఓమ్॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే సప్తమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః॥

॥ అష్టమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే అష్టమః ప్రపాఠకః ॥

పి॒వో॒న్నాగ్ం ర॒యి॒వృ॒ధః సు॒మే॒ధాః శ్వే॒తః సి॒షక్తి ని॒యుతా॑మ॒భిశ్రిః॑ । తే వా॒యవే॒
సమ॑న॒సో వి॒తస్థః॑ । వి॒శ్వేన్న॒రః స్వ॒ప్త్యాని॑ చ॒క్రః । రా॒యే॒ను య॒జ్ఞజ్ఞ॒తూ రో॒దసి॑
ఉ॒భే । రా॒యే దే॒వీ ధి॒షణా॑ ధాతి దే॒వమ్ । అ॒ధా వా॒యుం ని॒యుతః॑ సశ్చ॒త సా॒వః । ఉ॒త
శ్వే॒తం వసు॑ధితిన్నిరే॒కే । ఆ వా॒యో ప్ర యా॑భిః । ప్ర వా॒యుమ॑చ్ఛా బృ॒హతీ॑ మ॒నీషా॑ ॥ १ ॥
బృ॒హద్ర॑యిం వి॒శ్వవా॑రాగ్ం రథ॒ప్రామ్ । ద్వి॒తద్యా॑మా ని॒యుతః॑ ప॒త్యమా॑నః । క॒విః
క॒విమి॑యక్షసి ప్రయ॒జ్యో । ఆ నో ని॒యుద్భిః॑ శ॒తినీ॑భిరధ్వ॒రమ్ । స॒హస్రి॑ణీభిరుప
యా॒హి య॒జ్ఞమ్ । వా॒యో అ॒స్మిన్ హ॒విషి॑ మాదయస్వ । యూ॒యం పాత॑ స్వస్తి॒భిః
సదా॑ నః । ప్ర॒జాప॑తే న త్వదే॒తాన్య॑న్యః । వి॒శ్వా జా॒తాని॒ పరి॒తా బ॑భూవ । యత్కా॒మాస్తే
జ॒హుమ॑స్తం నో అస్తు ॥ २ ॥

వ॒యగ్ స్యా॑మ పత॒యో ర॒యీణామ్ । ర॒యీణాం॑ పతిం య॒జతం॑ బృ॒హన్తమ్ ।
అ॒స్మిన్భరే॑ నృ॒తమం॑ వాజసా॒తా । ప్ర॒జాప॑తిం ప్రథ॒మజా॑మృతస్య । య॒జామ॑ దే॒వమధి॑ నో
బ్రవీ॑తు । ప్ర॒జాప॑తే త్వన్ని॒ధిపాః॑ పు॒రాణః॑ । దే॒వానాం॑ పితా జ॒నితా॑ ప్ర॒జానామ్ ।
ప॒త్తిర్వి॑శ్వస్య జగ॑తః పర॒స్వాః । హ॒విర్నో దే॒వ వి॒హవే॑ జ॒షస్వ । తవే॒మే లో॒కాః ప్ర॒దిశో
దిశ॑శ్చ ॥ ३ ॥

ప॒రావ॑తో ని॒వత॑ ఉ॒ద్వత॑శ్చ । ప్ర॒జాప॑తే వి॒శ్వసృ॑జ్జీవధన్య ఇ॒దం నో దే॒వ । ప్రతి॑హర్య
హ॒వ్యమ్ । ప్ర॒జాప॑తిం ప్రథ॒మం య॒జ్ఞయా॑నామ్ । దే॒వానా॑మగ్రే య॒జతం॑ య॒జధ్వమ్ । స
నో దదా॑తు ద్రవి॒ణగ్ం సు॒వీర్యమ్ । రా॒యస్పృ॒షం వి॒ష్యతు॑ నాభిమ॒స్మే । యో రా॒య
ఈ॒శే శత॑ద్రా॒య ఉ॒క్త్యః । యః ప॒శూనాగ్ం రక్షి॑తా విష్ఠి॒తానామ్ । ప్ర॒జాప॑తిః ప్రథ॒మజా
ఋ॒తస్య ॥ ४ ॥

స॒హస్ర॑ధామా జ॒షతాగ్ం హ॒విర్నః॑ । సో॒మాపూ॑షణే॒మా దే॒వౌ । సో॒మాపూ॑షణా ర॒జసో

వి॒మా॒నమ్ | స॒ప్తచ॑క్రగ్ం రథమవిశ్వమి॒న్వమ్ | వి॒షూ॒వృ॒తం మన॑సా యు॒జ్యమా॑నమ్ |
 త॒జ్జ్వి॑న్వథో వృ॒షణా॑ ప॒శ్చర॑శ్మిమ్ | ది॒వ్య॑న్యః సద॑నఞ్చక్ర ఉ॒చ్చా | పృ॒థి॒వ్యామ॒న్యో
 అధ్య॑న్తరి॒క్షే | తావ॑స్మభ్యం పు॒రు॒వారం పు॒రు॒క్షమ్ | రా॒యస్పౌ॒షం
 వి॒ష్యతా॑న్నాభిమ॒న్యే || 5 ||

ధి॒యం పూ॑షా జి॒న్వతు విశ్వ॑మి॒న్వః | ర॒యిగ్ం సో॑మో రయిపతిర్దధాతు | అవ॑తు
 దే॒వ్యది॑తిరన॒ర్వా | బృ॒హద॑వదేమ విదధే సు॒వీరాః | వి॒శ్వాన్వ॑న్యో భువ॑నా జ॒జాన॑ |
 విశ్వ॑మ॒న్యో అ॒భిచ॑క్షాణ ఏతి | సోమాపూ॒షణా॑వవతన్ధి॒యం మే | యు॒వభ్యాం విశ్వాః
 పృ॒తనా జయే॑మ | ఉదు॑త్తమం వరు॒ణాస్త॑భ్నాద్ధ్యమ్ | యత్కి॒ంచోద॑జ్కి॒తవా॑సః | అవ॑ తే
 హే॒డస్త॑త్వా యామి | ఆది॒త్యానా॑మవసా న దక్షి॒ణా | ధా॒రయ॑న్త ఆది॒త్యాస॑స్తిస్తో
 భూ॑మీర్ధారయన్ | య॒జ్ఞో దే॒వానాగ్ం శుచి॑రపః || 6 ||

మనీషాఽస్తు చరన్యాస్మే కితవాసత్పత్వారి చ || _____ [1]

తే శు॒క్రాసః శుచ॑యో ర॒శ్మివ॑న్తః | సీద॑న్నాది॒త్యా అధి॑ బ॒ర్హిషి॑ ప్రియే | కామే॑న దే॒వాః
 స॒రథం ది॒వో నః | ఆ యా॑న్తు య॒జ్ఞము॑ప నో జ॒షాణాః | తే సూ॑నవో అది॑తేః
 పీ॒వసా॑మిషమ్ | ఘృ॒తం పి॒న్వత॑ప్రతిహర్యన్నతే॒జాః | ప్ర య॒జ్ఞయా॑ య॒జమా॑నాయ
 యే॒మురే | ఆది॒త్యాః కామం॑ పి॒తుమ॑న్తమ॒న్యే | ఆ నః పు॒త్రా అది॑తేర్యాన్తు య॒జ్ఞమ్ |
 ఆది॒త్యాసః ప॒థిభి॑ర్దే॒వయా॑నైః || 7 ||

అ॒స్మే కామ॑న్దాశుషే స॒న్నమ॑న్తః | పు॒రోడా॑శం ఘృ॒తవ॑న్తం జ॒షన్తామ్ | స్క॒భాయ॑త
 ని॒ర్ఋతిగ్ం సే॒ధతా॑మతిమ్ | ప్ర ర॒శ్మిభి॑ర్యతమానా అమృ॒ధాః | ఆది॒త్యాః కామ
 ప్రయ॑తాం వషట్కృ॒తిమ్ | జ॒షధ॑వం నో హ॒వ్యదా॑తిం య॒జత్రాః | ఆది॒త్యాన్కామ॑మవసే
 హు॑వేమ | యే భూ॒తాని॑ జ॒నయ॑న్తో వి॒చిఖు॑యః | సీద॑న్తు పు॒త్రా అది॑తేరుప॒స్థమ్ | స్తీ॒ర్ణం
 బ॒ర్హిహి॑రద్యా॒య దే॒వాః || 8 ||

స్తీ॒ర్ణం బ॒ర్హిః సీద॑తా య॒జ్ఞే అ॒స్మిన్ | ధ్రా॒జాః సే॒ధన్తో అమ॑తిం దురే॒వామ్ | అ॒స్మభ్యం
 పు॒త్రా అది॑తేః ప్ర యగ్ంస॒త | ఆది॒త్యాః కామ॑ హ॒విషో జ॒షాణాః | అగ్నే॑ నయ సు॒పథా॑

రా॒యే అ॒స్మాన్ | వి॒శ్వా॒ని దే॒వ వ॒యునా॑ని వి॒ద్వాన్ | యు॒యోధ్య॑స్మజ్జు॒హురా॒ణమే॑నః |
 భూ॒యప్రా॑న్తే నమ॑ ఉ॒క్తిం విధే॑మ | ప్ర వః శు॒క్రాయ॑ భా॒నవే॑ భర॒ధ్వమ్ | హ॒వ్యం
 మ॒తిశ్చా॒గ్నయే॑ సుపూ॒తమ్ || 9 ||

యో దై॒వ్యాని॑ మాను॒షా జ॒నూగ్ంషి॑ | అ॒న్తర్వి॑శ్వాని వి॒ద్మనా॑ జిగా॒తి | అ॒చ్ఛా గి॑రో
 మ॒తయో॑ దే॒వయ॑న్తీః | అ॒గ్నిం య॑న్తి ద్రవి॑ణం భిక్ష॑మాణాః | సు॒సన్ద్వ॑శగ్ం సుప్ర॑తీ॒కగ్ం
 స్వ॒శ్చామ్ | హ॒వ్యవా॑హమ॒రతిం॑ మాను॒షాణా॑మ్ | అగ్నే॑ త్వమ॒స్మద్యు॑యోధ్యమీ॒వాః |
 అన॑గ్నిత్రా అ॒భ్యమ॑న్త కృ॒ష్టిః | పున॑ర॒స్మభ్య॑గ్ం సువి॒తాయ॑ దే॒వ | ఊం
 విశ్వే॑భిర॒జరే॑భిర్యజ॒త్ర || 10 ||

అగ్నే॑ త్వం పా॒రయా॑ నవో॒య అ॒స్మాన్ | స్వ॒స్తిభి॑రతి దు॒ర్గాణి॑ విశ్వా॒ | పూ॑శ్చ పృ॒థీవి
 బ॒హులా॑ న ఉ॒ర్వీ | భ॒వా తో॑కాయ తన॑యాయ శం యోః | ప్రకా॑రవో మ॒ననా॑
 వ॒చ్యమా॑నాః | దే॒వద్రీ॑చీన్నయథ దే॒వయ॑న్తః | దక్షి॑ణావా॒డ్వాజి॑నీ ప్రాచ్యే॒తి |
 హ॒విర్భ॑రన్త్యగ్నయే ఘృ॒తాచీ॑ | ఇన్ద్రి॒న్నరో॑ యుజే రథమ్ | జగృ॑ణ్ణాతే దక్షి॑ణమిన్ద్రి
 హ॒స్తమ్ || 11 ||

వ॒సూయ॑వో వసుప॒తే వ॒సూనా॑మ్ | వి॒ద్మా హి త్వా గో॑పతిగ్ం శూ॒ర గో॑నామ్ |
 అ॒స్మభ్యం॑ చి॒త్రం వృ॑ష॒ణగ్ం ర॒యిన్దాః | తవే॒దం విశ్వ॑మ॒భితః॑ పశ॒వ్యమ్ | యత్ప॑శ్య॒సి
 చక్ష॑సా సూ॒ర్యస్య॑ | గ॒వామ॑సి గో॑పతిరే॒క ఇన్ద్రి॑ | భక్షి॑మహి తే ప్రయ॑తస్య వ॒స్వః |
 సమి॑న్ద్రిణో మన॑సా నేషి గో॒భిః | సగ్ం సూ॒రిభి॑ర్మఘవ॒న్తగ్ం స్వ॒స్త్వా | సం బ్ర॑హ్మణా
 దే॒వకృ॑తం యద॒స్తి || 12 ||

సం దే॒వానా॑గ్ం సుమ॒త్యా య॒జ్ఞయా॑నామ్ | ఆ॒రాచ॑చ్ఛ్రుమప బాధ॑స్వ దూ॒రమ్ | ఉ॒గ్రో
 యః శ॑మ్భుః పురు॒హూత॑ తేన | అ॒స్మే ధే॑హి యవ॑మ॒ద్గోమ॑దిన్ద్రి | కృ॒ధీధి॑యం జరి॒త్రే
 వాజ॑రత్నామ్ | ఆ వే॒ధస॑గ్ం స హి శు॒చిః | బృ॒హస్ప॑తిః ప్రథ॑మజ్ఞా॒యమా॑నః | మ॒హో
 జ్యోతి॑షః పర॒మే వ్యో॑మన్ | సప్తా॑స్యస్తువి॒జాతో॑ రవే॒ణ | వి
 సప్త॑ర॒శ్మిరథ॑మ॒త్తమా॑గ్ంసి || 13 ||

బృహస్పతిః సమజయద్వసూని। మహో వ్రజాన్గోమతో దేవ ఏషః। అపః
 సిషాసన్తువరప్రతిత్తః। బృహస్పతిర్హన్త్యమిత్రమర్కైః। బృహస్పతే పర్యేవా పిత్రే। ఆ
 నో దివః పావీరవి। ఇమా జహ్వనా యస్తే స్తనః। సరస్వత్యభి నో నేషి। ఇయగ్ం
 శుష్మేభిర్భిసఖా ఇవారుజత్। సాను గిరీణాన్తవిషేభిరూర్మిభిః। పారావదఘ్నుమవసే
 సువృక్తిభిః। సరస్వతీమా వివాసేమ ధీతిభిః॥ 14 ॥

దేవయావైదేవాః సుపూతం యజత్ర హస్తమస్తి తమాగ్న్సూర్యర్మిభిర్వేషః॥ [2]

సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వన్తమాశుమ్। సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదస్యం
 విదధ్యగ్ం సభేయమ్। పితుః శ్రవణం యో దదాశదన్మై। అషాథం యుత్సు త్వగ్ం
 సోమ క్రతుభిః। యా తే ధామాని హవిషా యజన్తి। త్వమిమా ఓషధీః సోమ విశ్వాః।
 త్వమపో అజనయన్త్యజ్ఞాః। త్వమాతతన్థోర్వన్తరిక్షమ్। త్వజ్ఞ్యోతిషా వి తమో
 వవర్ధ॥ 15 ॥

యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యామ్। యా పర్వతేష్వోషధీష్యపు। తేభిర్నో విశ్వైః
 సుమనా అహేడన్। రాజన్తోమ ప్రతి హవ్యా గృభాయ। విష్ణోర్నుకన్తదస్య ప్రియమ్।
 ప్ర తద్విష్ణుః। ప్రరో మాత్రయా తనువా వృధాన। న తే మహిత్వమన్వజ్ఞువన్తి। ఉభే తే
 విద్మ రజసీ పృథివ్యా విష్ణో దేవ త్వమ్। పరమస్య విత్సే॥ 16 ॥

విచక్రమే త్రిదేవః। ఆ తే మహో యో జాత ఏవ। అభి గోత్రాణి। ఆభిః స్పృధో
 మితతీరరిషణ్యన్। అమిత్రస్య వ్యథయా మన్యుమిన్ద్ర। ఆభిర్విశ్వా అభియుజో
 విషూచిః। ఆర్యాయ విశోవతార్దిర్దాసీః। అయగ్ం శృణ్వే అధ జయన్తుత ఘ్నున్।
 అయముత ప్ర కృణుతే యుధా గాః। యదా సత్యం కృణుతే మన్యుమిన్ద్రః॥ 17 ॥

విశ్వన్తృణం భయత ఏజదస్మాత్। అను స్వధామక్షరన్నాపో అస్య। అవర్ధత మధ్య ఆ
 నావ్యానామ్। సద్ధీచినేన మనసా తమిన్ద్ర ఓజిష్ఠేన। హన్మనాహన్నభిద్యూన్।
 మరుత్వన్తం వృషభం వావృధానమ్। అకవారిం దివ్యగ్ం శాసమిన్ద్రమ్।

విశ్వాసాహమవసే నూతనాయ । ఉగ్రగ్ం సహోదామిహ తగ్ం హువేమ । జనిష్ఠా ఉగ్రః
సహసే తురాయ ॥ 18 ॥

మన్ద్ర ఓజిష్ఠో బహులాభిమానః । అవర్థన్నిన్ద్రం మరుతశ్చిదత్ర । మాతా
యద్వీరన్ద్రధన్దనిష్ఠా । క్వస్యావో మరుతః స్వధాఽఽసీత్ । యన్మామేకగ్ం
సమధత్తాహిహత్యే । అహగ్ం హ్యుగ్రస్తవిషస్తువిష్మాన్ । విశ్వస్య శత్రోరసమం వధస్మైః ।
వృత్రస్య త్వా శ్వసథా దీషమాణాః । విశ్వే దేవా అజహుర్యే సఖాయః । మరుద్భిరిన్ద్ర
సఖ్యస్తే అస్తు ॥ 19 ॥

అథేమా విశ్వాః పృతనా జయాసి । వధీం వృత్రం మరుత ఇన్ద్రియేణ । స్వేన భామేన
తవిషో బభూవాన్ । అహమేతా మనవే విశ్వశ్చన్ద్రాః । సుగా అపశ్చకర వజ్రబాహుః ।
స యో వృషా వృష్టియేభిః సమోకాః । మహో దివః పృథివ్యాశ్చ సమ్రాట్ । సతీనసత్వా
హవ్యో భరేషు । మరుత్వాం నో భవత్విన్ద్ర ఊతీ । ఇన్ద్రో వృత్రమతరదృష్టతూర్యే ॥ 20 ॥

అనాధృష్యో మఘవా శూర ఇన్ద్రః । అన్వేనం విశో అమదన్త పూర్వీః । అయగ్ం రాజా
జగతశ్చర్షణీనామ్ । స ఏవ వీరః స ఉ వీర్యావాన్ । స ఏకరాజో జగతః పరస్వాః ।
యదా వృత్రమతరచ్ఛూర ఇన్ద్రః । అథాభవద్దమితాభిక్రతూనామ్ । ఇన్ద్రో యజ్ఞం
వర్ధయన్విశ్వవేదాః । పురోడాశస్య జషతాగ్ం హవిర్నః । వృత్రస్తీర్వా దానవం
వజ్రబాహుః ॥ 21 ॥

దిశోఽదృగ్ంహద్దృగ్ంహితా దృగ్ంహణేన । ఇమం యజ్ఞం వర్ధయన్విశ్వవేదాః ।
పురోడాశం ప్రతి గృభ్ణాత్విన్ద్రః । యదా వృత్రమతరచ్ఛూర ఇన్ద్రః । అథైకరాజో
అభవజ్ఞానానామ్ । ఇన్ద్రో దేవాఞ్చమృరహత్య ఆవత్ । ఇన్ద్రో దేవానామభవతురోగాః ।
ఇన్ద్రో యజ్ఞే హవిషా వావృధానః । వృత్రతూర్నో అభయగ్ం శర్మ యగ్ంసత్ । యః
సప్త సిన్ధూగ్ం రదధాత్పుథివ్యామ్ । యః సప్త లోకానకృణోద్దిశశ్చ । ఇన్ద్రో

హవిష్మాన్సగఁగో మరుద్భిః। వృత్తతూర్నో యజ్ఞమిహోపయాసత్ ॥ 22 ॥

వృత్త విత్స ఇన్ద్రస్తరాయాస్తు వృత్తతూర్నో వజ్రబాహుః పృథివ్యాస్త్రిణి చ ॥ [3]

ఇన్ద్రస్తరస్వానభిమాతిహోగ్రః। హిరణ్యవాశిరిషిరః సువర్షాః। తస్య వయగ్ం సుమతౌ
యజ్ఞయస్య। అపి భద్రే సామననే స్యామ। హిరణ్యవర్ణో అభయం కృణోతు।
అభిమాతిహేన్ద్రః పృతనాసు జిష్ణుః। స నః శర్మ త్రివరూథం వియగ్ంసత్। యూయం
పాత స్వస్తిభిః సదా నః। ఇన్ద్రగ్న్ స్తుహి వజ్రిణగ్న్ స్తోమపృష్ఠమ్। పురోడాశస్య
జషతాగ్ం హవిర్నః ॥ 23 ॥

హత్వాభిమాతీః పృతనాః సహస్వాన్। అథాభయం కృణుహి విశ్వతో నః। స్తుహి
శూరం వజ్రిణమప్రతీత్తమ్। అభిమాతిహనం పురుహూతమిన్ద్రమ్। య ఏక
ఇచ్ఛతపత్తిర్జనేషు। తస్మా ఇన్ద్రాయ హవిరా జహోత। ఇన్ద్రో దేవానామధిపాః
పురోహితః। దిశాం పతిరభవద్వాజినీవాన్। అభిమాతిహ తవిషస్తువిష్మాన్। అస్మభ్యం
చిత్రం వృషణగ్ం రయిన్దాత్ ॥ 24 ॥

య ఇమే ద్యావాపృథివీ మహిత్వా। బలేనాదృగ్ంహదభిమాతిహేన్ద్రః। స నో హవిః
ప్రతి గృభ్ణాతు రాతయే। దేవానాం దేవో సిధిపా నో అవ్యాత్। అనవన్తే రథం వృష్ణే
యత్తే। ఇన్ద్రస్య ను వీర్యాణ్యహన్నహిమ్। ఇన్ద్రో యాతోఽవసితస్య రాజా। శమస్య
చ శృజ్గిణో వజ్రబాహుః। నేదు రాజా క్షేతి చర్షణీనామ్। అరాన్న నేమిః పరి తా
బభూవ ॥ 25 ॥

అభి సిద్ధో అజిగాదస్య శత్రూన్। వితిగ్మేన వృషభేణా పురోభేత్। సం
వజ్రేణాసృజద్వృత్రమిన్ద్రః। ప్ర స్వాం మతిమతిరచ్చాశదానః। విష్ణుం దేవం
వరుణమూతయే భగమ్। మేదసా దేవా వపయా యజధ్వమ్। తా నో యజ్ఞమాగతం
విశ్వధేనా। ప్రజావదన్మే ద్రవిణేహ ధత్తమ్। మేదసా దేవా వపయా యజధ్వమ్। విష్ణుం
చ దేవం వరుణం చ రాతిమ్ ॥ 26 ॥

తా నో అమీవా అప బాధమానౌ। ఇమం యజ్ఞం జషమాణావుపేతమ్। విష్ణూవరుణా

యువమధ్వరాయ నః। విశే జనాయ మహి శర్మ యచ్ఛతమ్। దీర్ఘప్రయజ్ఞ్యా హవిషా
వృధానా। జ్యోతిషాఽరాతీర్దహతంతమాగ్ంసి। యయోరోజసా స్కభితా రజాగ్ంసి।
వీర్యేభిర్వీరతమా శచిష్ఠా। యాఽపత్యే తే అప్రతీత్తా సహోభిః। విష్ణూ అగ్రన్వరుణా
పూర్వహూతౌ ॥ 27 ॥

విష్ణూవరుణావభిశస్తిపావామ్। దేవా యజంత హవిషా ఘృతేన। అపామీవాగ్ం సేధతగ్ం
రక్షసశ్చ। అథాధత్తం యజమానాయ శం యోః। అగ్ంహోముచా వృషభా
సుప్రతూర్తీ। దేవానాం దేవతమా శచిష్ఠా। విష్ణూవరుణా ప్రతిహర్యతన్నః। ఇదన్నరా
ప్రయతమూతయే హవిః। మహి ను ద్యావాపృథివీ ఇహ జ్యేష్ఠే। రుచా భవతాగ్ం
శుచయద్భిర్రైః ॥ 28 ॥

యత్స్యిం వరిష్ఠే బృహతీ ఏమిన్వన్। నృవద్యోభ్యక్షా పప్రథానేభిరేవైః। ప్రపూర్వజే పితరా
నవ్యసీభిః। గీర్భిః కృణుధ్వగ్ం సదనే ఋతస్య। ఆ నో ద్యావాపృథివీ దైవ్యేన। జనేన
యాతం మహి వాం వరూథమ్। స ఇత్స్వప్తా భువనేషావస। య ఇమే ద్యావాపృథివీ
జజాన్। ఉర్వీ గభీరే రజసీ సుమేకే। అవగ్ంశే ధీరః శచ్యా సమైరత్ ॥ 29 ॥

భూర్ద్వై అచరన్తి చరన్తమ్। పదవన్తజ్గర్భమపదీదధాతే। నిత్యం న సూనుం పిత్రోరుపస్థే।
తం పిపృతగ్ం రోదసీ సత్యవాచమ్। ఇదం ద్యావాపృథివీ సత్యమస్తు।
పితర్మాతర్యదిహోప బ్రువే వామ్। భూతం దేవానామవమే అహోభిః। విద్యామేషం
వృజనం జీరదానుమ్। ఉర్వీ పృథీవీ బహులే దూరే అన్తే। ఉప బ్రువే నమసా యజ్ఞే
అస్మిన్। దధాతే యే సుభగే సుప్రతూర్తీ। ద్యావా రక్షతం పృథివీ నో అభ్యాత్। యా
జాతా ఓషధయోఽతి విశ్వాః పరిష్ఠాః। యా ఓషధయః సోమరాజ్ఞిరశ్వావతీగ్ం
సోమవతిమ్। ఓషధీరితి మాతరోఽన్యా వో అన్యామవతు ॥ 30 ॥

హవిర్నో దాద్యభూవ రాతిం పూర్వహూతావర్తైరైరదస్మిన్వశ్చ చ ॥ [4]

శుచిన్ను స్తోమగ్ శ్చథద్వృతమ్। ఉభా వామిన్ద్రాగ్ని ప్ర చర్షణిభ్యః। ఆ వృత్రహణా
గీర్భిర్విప్రః। బ్రహ్మణస్పతే త్వమస్య యంతా। సూక్తస్య బోధి తనయం చ జిన్వ।

విశ్వన్నదృఢం యదవస్తి దేవాః। బ్రహ్మదేవ విదథే సువీరాః। స ఈగ్ం సత్యేభిః
సఖిభిః శుచద్భిః। గోధాయసం విధన్తైరతర్దత్। బ్రహ్మణస్పతిర్వృషభిర్వరాహైః॥ 31 ॥

ఘర్మన్వేదేభిర్ద్రవిణం వ్యానట్। బ్రహ్మణస్పతేరభవద్యథావశమ్। సత్యో మన్యుర్మహి
కర్మా కరిష్యతః। యో గా ఉదాజత్స దివే వి చాభజత్। మహిష రీతిః శవసా
సర్తృప్రథక్। ఇన్ధానో అగ్నిం వనవద్యనుష్యతః। కృతబ్రహ్మ శూశువద్రాతహవ్య ఇత్।
జాతేన జాతమతిస్సృత్సృ సృగ్ంసతే। యం యం యుజం కృణుతే బ్రహ్మణస్పతిః।
బ్రహ్మణస్పతే సుయమస్య విశ్వహా॥ 32 ॥

రాయః స్యామ రథ్యో వివస్వతః। వీరేషు వీరాగ్ం ఉపపృజి నస్త్యమ్। యదీశానో
బ్రహ్మణా వేషి మే హవమ్। స ఇజ్జనేన స విశా స జన్మనా। స పుత్రైర్వాజం భరతే ధనా
న్యభిః। దేవానాం యః పితరమా వివాసతి। శ్రద్ధామనా హవిషా బ్రహ్మణస్పతిమ్।
యాస్తే పూషన్నావో అంతః। శుక్రస్తే అన్యత్పాషేమా ఆశాః। ప్రపథే పథామజనిష్ఠ
పూషా॥ 33 ॥

ప్రపథే దివః ప్రపథే పృథివ్యాః। ఉభే అభి ప్రియతమే సధస్థే। ఆ చ పరా చ చరతి
ప్రజానన్। పూషా సుబన్ధర్దివ ఆ పృథివ్యాః। ఇడస్పతిర్మృఘవా దస్మవరాః। తం
దేవాసో అదదుః సూర్యాయై। కామేన కృతన్తవసగ్గ్ స్వఞ్చమ్। అజాఽశ్వః పశుపా
వాజబస్త్వః। ధియం జిన్వో విశ్వే భువనే అర్పితః। అష్టాం పూషా
శిథిరాముద్వరీవృజత్॥ 34 ॥

సఞ్చక్షాణో భువనా దేవ ఈయతే। శుచీ వో హవ్యా మరుతః శుచీనామ్। శుచిగ్ం
హినోమ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః। ఋతేన సత్యమృతసాప ఆయన్। శుచిజన్మానః శుచయః
పావకాః। ప్ర చిత్రమర్కం గృణతే తురాయ। మారుతాయ స్వతవసే భరధ్వమ్। యే
సహగ్ంసి సహసా సహన్తే। రేజతే అగ్నే పృథివీ మభేభ్యః। అగ్ంసేష్వా మరుతః
ఖాదయో వః॥ 35 ॥

వక్షః సురుక్మా ఉప శిశ్రియాణాః। వి విద్యుతో న వృష్టిభీ రుచానాః। అను

స్వధామాయుధైర్యచ్ఛమానాః। యా వః శర్మ శశమానాయ సంతి। త్రిధాతూని దాశుషే
యచ్ఛతాధి। అస్మభ్యంతాని మరుతో వియంతి। రయిం నో ధత్త వృషణః సువీరమ్।
ఇమే తురం మరుతో రామయంతి। ఇమే సహాః సహస ఆ నమంతి। ఇమే
శగ్ంసంవనుష్యతో ని పాంతి॥ 36 ॥

గురుద్యేషో అరరుషే దధంతి। అరా ఇవేదచరమా అహేవ। ప్రప్ర జాయంతే అకవా
మహోభిః। పృశ్నేః పుత్రా ఉపమాసో రభిష్ఠాః। స్వయా మత్యా మరుతః సం మిమిక్షుః।
అను తే దాయ మహ ఇన్ద్రియాయ। సత్రా తే విశ్వమను వృత్రహత్యే। అను క్షత్రమను
సహో యజత్ర। ఇన్ద్రి దేవేభిరను తే నృషహ్యే। య ఇన్ద్రి శుష్మో మఘవన్తే అస్తి॥ 37 ॥

శిక్షా సఖిభ్యః పురుహూత నృభ్యః। త్వగ్ం హి దృఢా మఘవన్త్విచేతాః। అపావృధి
పరివృత్తిం న రాధః। ఇన్ద్రి రాజా జగతశ్చర్షణీనామ్। అధిక్షమి విషురూపం
యదస్తి। తతో దదాతు దాశుషే వసూని। చోదద్రాధ ఉపస్తుతశ్చిద్రవాక్। తముష్టహి
యో అభిభూత్యోజాః। వన్వన్నవాతః పురుహూత ఇన్ద్రిః। అషాఢముగ్రగ్ం
సహమానమాభిః॥ 38 ॥

గీర్భిర్వర్ధ వృషభం చర్షణీనామ్। స్థూరస్య రాయో బృహతో య ఈశే। తము
ష్టవామ విదధేష్విన్ద్రిమ్। యో వాయునా జయతి గోమతీషు। ప్ర ధృష్ణయా నయతి
వస్యో అచ్ఛ। ఆ తే శుష్మో వృషభ ఏతు పశ్చాత్। ఓత్తరాదధరాగా పురస్తాత్। ఆ
విశ్వతో అభినమేత్వర్వాజ్। ఇన్ద్రి ద్యుమ్నగ్ం సువర్వధేహ్యస్మే॥ 39 ॥

వరాహైర్విశ్వహౌఽజనిష్ఠ పూషోద్వరీవృజితౌదయో వః పాన్త్యస్త్యాభిర్నువ చ॥ _____[5]

ఆ దేవో యాతు సవితా సురత్నః। అన్తరిక్షప్రా వహమానో అశ్వైః। హన్తే దధానో నర్యా
పురూణి। నివేశయం చ ప్రసువం చ భూమి। అభీవృతం కృశన్తైర్విశ్వరూపమ్।
హిరణ్యశమ్యం యజతో బృహన్తమ్। ఆస్థాద్రథగ్ం సవితా చిత్రభానుః। కృష్ణా రజాగ్ం
సి తవిషిన్దధానః। సఘా నో దేవః సవితా సవాయ। ఆ సావిషద్యసుపత్తిర్వసూని॥ 40 ॥

విశ్రయమాణో అమతిమురూచిమ్ | మర్తభోజనమధరాసతేన | విజనాఞ్ఞాఞ్ఞావాః
 శితిపాదో అఖ్యన్ | రథగ్ం హిరణ్యప్రాగ్ం వహంతః | శశ్వద్దిశః సవితురైవ్యస్య | ఉపస్థే
 విశ్వా భువనాని తస్థుః | వి సుపర్ణో అన్తరిక్షాణ్యఖ్యత్ | గభీరవేపా అసురః సునీథః |
 క్వేదానీగ్ం సూర్యః కశ్చికేత | కతమాన్ద్యాగ్ం రశ్మిరస్యా తతాన || 41 ||

భగన్ధియం వాజయంతః పురన్ధిమ్ | నరాశగ్ంస్తో గ్నాస్పతిర్నో అవ్యాత్ | ఆ యే
 వామస్య సజ్గథే రయీణామ్ | ప్రియా దేవస్య సవితుః స్యామ | ఆ నో విశ్వే
 అస్మాగమన్తు దేవాః | మిత్రో అర్చమా వరుణః సజోషాః | భువన్ యథా నో విశ్వే
 వృధాసః | కరన్తుషాహా విధురం న శవః | శం నో దేవా విశ్వదేవా భవన్తు | శగ్ం
 సరస్వతీ సహ ధీభిరన్తు || 42 ||

శమభిషాచః శము రాతిషాచః | శం నో దివ్యాః పార్థివాః శం నో అప్యాః | యే సవితుః
 సత్యసవస్య విశ్వే | మిత్రస్య వ్రతే వరుణస్య దేవాః | తే సౌభగం వీరవద్గోమదప్నః |
 దధాతన ద్రవిణఞ్చిత్రమస్మే | అగ్నే యాహి దూత్యం వారిషేణ్యః | దేవాగ్ం అచ్ఛా
 బ్రహ్మకృతా గణేన | సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపః | యక్షి దేవాన్రత్నధేయాయ
 విశ్వాన్ || 43 ||

ద్యౌః పితః పృథీవి మాతరధ్రుక్ | అగ్నే భ్రాతర్వసవో మృడతా నః | విశ్వ ఆదిత్యా
 అదితే సజోషాః | అస్మభ్యగ్ం శర్మ బహులం వి యన్తు | విశ్వే దేవాః శృణుతేమగ్ం
 హవం మే | యే అన్తరిక్షే య ఉప ద్యవి స్థ | యే అగ్నిజిహ్వో ఉత వా యజత్రాః |
 ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషీ మాదయధ్వమ్ | ఆ వాం మిత్రావరుణా హవ్యజుష్టిమ్ | నమసా
 దేవావవసావవృత్యామ్ || 44 ||

అస్మాకం బ్రహ్మ పృతనాసు సహ్యో అస్మాకమ్ | వృష్టిర్దివ్యా సుపారా | యువం వస్త్రాణి
 పివసా వసాథే | యువోరచ్ఛిద్రా మన్తవో హ సర్గాః | అవాతిరతమనృతాని విశ్వా |
 ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే | తత్స వాం మిత్రావరుణా మహిత్యమ్ | ఈర్మా
 తస్థుషీరహభిర్దుదుప్రే | విశ్వాః పిన్వథ స్వసరస్య ధేనాః | అను వామేకః పవరా

యద్భగ్ం హిష్ఠ్ఠాత్తి విదే సుదానూ | అచ్ఛిద్దగ్ం శర్మ భువనస్య గోపా | తతో నో
మిత్రావరుణావపీష్ఠమ్ | సిషాసన్తో జీ(జి?)గ్రివాగ్ంసః స్యామ | ఆ నో మిత్రావరుణా
హవ్యదాతిమ్ | ఘృతైర్గవ్యాతిముక్షతమిడాభిః | ప్రతి వామత్ర వర్తమా జనాయ |
ప్రణీతముద్నో దివ్యస్య చారోః | ప్ర బాహవా సిసృతజ్ఞోవసే నః | ఆ నో
గవ్యాతిముక్షతం ఘృతేన || 46 ||

ఆ నో జనే శ్రవయతం యువానా | శ్రుతం మే మిత్రావరుణా హవేమా | ఇమా రుద్రాయ
స్థిరధన్వనే గిరః | క్షిప్రేషవే దేవాయ స్వధామ్న | అషాఢాయ సహమానాయ మీథుషే |
తిగ్మాయుధాయ భరతా శృణోతన | త్వాదత్తేభి రుద్ర శన్తమేభిః | శతగ్ం హిమా అశీయ
భేషజేభిః | వ్యస్మద్వేషో వితరం వ్యగ్ంహః | వ్యమీవాగ్గాచ్చతయస్వా విషూచిః || 47 ||

అర్హాన్బిభర్షి మా నస్తోకే | ఆ తే పితర్మరుతాగ్ం సుమ్నమేతు | మా నః సూర్యస్య
సన్దృశో యుయోధాః | అభి నో వీరో అర్వతి క్షమేత | ప్ర జాయేమహి రుద్ర ప్రజాభిః |
ఏవా బభ్రో వృషభ చేకితాన | యథా దేవ న హృణోషే న హగ్ంసి | హోవనశ్రూర్నో
రుద్రేహ బోధి | బృహద్వదేమ విదధే సువిరాః | పరి ణో రుద్రస్య హేతిః స్తుహి శ్రుతమ్ |
మీథుష్టమార్హాన్బిభర్షి | త్వమగ్నే రుద్ర ఆ వో రాజానమ్ || 48 ||

వసూని తతానస్తు విశ్వాన్ వవృత్యాం వవర్తి ఘృతేన విషూచిః శ్రుతస్వే చ || [.]

సూర్యో దేవీముషసగ్ం రోచమానామర్యః | న యోషామభ్యేతి పశ్చాత్ | యత్రా నరో
దేవయన్తో యుగాని | వితన్వతే ప్రతి భద్రాయ భద్రమ్ | భద్రా అశ్వా హరితః సూర్యస్య |
చిత్రా ఏదగ్వా అనుమాద్యాసః | నమస్యన్తో దివ ఆ ప్రృష్ఠమస్థః | పరి ద్యావాపృథివీ
యన్తి సద్యః | తత్సూర్యస్య దేవత్వన్తన్మహితవమ్ | మధ్యా కర్తృర్వితతగ్ం
సజ్జాభార || 49 ||

యదేదయుక్త హరితః సధస్థాత్ | ఆద్రాశ్రి వాసన్తనుతే సిమన్తై | తన్మిత్రస్య

వరుణస్యాభిచక్షే॥ సూర్యో రూపం కృణుతే ద్యోరుపస్థే॥ అనంతమన్యద్రుశదస్య పాజః॥
 కృష్ణమన్యద్ధరితః సం భరన్తి॥ అద్యా దేవా ఉదితా సూర్యస్య॥ నిరగ్ంహసః
 పిప్రుతాన్నిరవద్యాత్॥ తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతామ్॥ అదితిః సిన్ధుః పృథివీ
 ఉత ద్యౌః॥ 50 ॥

దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి॥ దూరే అర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః॥ నూనజ్ఞానాః సూర్యేణ
 ప్రసూతాః॥ ఆయన్నర్థాని కృణవన్నపాగ్ంసి॥ శం నో భవ చక్షసా శం నో అహ్నో॥ శం
 భానునా శగ్ం హిమా శం ఘృణేన॥ యథా శమస్మై శమసద్దురోణే॥ తత్సూర్య
 ద్రవిణన్దేహి చిత్రమ్॥ చిత్రం దేవానాముదగ్రాదసీకమ్॥ చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః॥ 51 ॥

ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్॥ సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ॥ త్వష్టా
 దధత్తన్నస్తురీపమ్॥ త్వష్టా వీరం పిశళ్గరూపః॥ దశేమన్త్యష్టర్జునయన్త గర్భమ్॥
 అతన్ద్రాసో యువతయో బిభర్తమ్॥ త్రిగ్మాసీకగ్ స్వయశసజ్జానేషు॥ విరోచమానం
 పరిషీన్నయన్తి॥ ఆవిష్ట్యో వర్ధతే చారురాసు॥ జిహ్వానామూర్ధ్వస్వయశా ఉపస్థే॥ 52 ॥

ఉభే త్వష్టర్బిభ్యతుర్జాయమానాత్॥ ప్రతీచీ సిగ్ంహం ప్రతిజోషయేతే॥ మిత్రో జనాన్ప్ర
 స మిత్ర॥ అయం మిత్రో నమస్యః సుశేవః॥ రాజా సుక్షత్రో అజనిష్ట వేధాః॥ తస్య
 వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞయస్య॥ అపి భద్రే సామనసే స్యామ॥ అనమీవాస ఇడయా
 మదన్తః॥ మితజ్మవో వరిమన్నా పృథివ్యాః॥ ఆదిత్యస్య వ్రతముపక్ష్యన్తః॥ 53 ॥

వయం మిత్రస్య సుమతౌ స్యామ॥ మిత్రం న ఈగ్ం శిష్యా గోషు గవ్యవత్॥ స్వాధియో
 విదధే అప్స్వజీజనన్॥ అరేజయతాగ్ం రోదసీ పాజసా గిరా॥ ప్రతి ప్రియం
 యజతజ్జానుషామవః॥ మహాగ్ం ఆదిత్యో నమసోపసద్యః॥ యాతయజ్జనో గృణతే
 సుశేవః॥ తస్మా ఏతత్పన్యతమాయ జష్టమ్॥ అగ్నౌ మిత్రాయ హవిరా జహోత॥ ఆ
 వాగ్ం రథో రోదసీ బద్భధానః॥ 54 ॥

హిరణ్యయో వృషభిర్యాత్యక్షైః॥ ఘృతవర్తనిః పవిత్రీరుచానః॥ ఇషావ్యౌథా

నృపతిర్వాజినీవాన్ | స పప్రథానో అభి పశ్చా భూమ | త్రివన్ధురో మనసాయాతు
యుక్తః | విశో యేన గచ్ఛథో దేవయన్తీః | కుత్రా చిద్యామమశ్వినా దధానా | స్వశ్వా
యశసాఽఽయాతమర్వాక్ | దస్త్రా నిధిం మధుమంతం పిబాథః | వి వాగ్ం రథో వధ్వా
యాదమానః || 55 ||

అన్తాం దివో బాధతే వర్తనిభ్యామ్ | యువోః శ్రియం పరి యోషావృణీత | సూరో
దుహితా పరితక్మియాయామ్ | యద్దేవయన్తమవధః శచీభిః | పరిష్పుగ్ం సవాం
మనావాం వయోగామ్ | యో హాస్యవాగ్ం రథిరావస్త ఉస్రాః | రథో యుజానః
పరియాతి వర్తిః | తేన నః శం యోరుషస్తో ప్యష్టౌ | న్యశ్వినా వహతం యజ్ఞే అస్మిన్ |
యువం భుజ్యమవవిధగ్ం సముద్రే || 56 ||

ఉదూహభురర్ణస్తో అస్రిధానైః | పతత్రిభిరశ్రమైరవ్యధిభిః | దగ్ంసనాభిరశ్వినా
పారయన్తా | అగ్నిషోమా యో అద్య వామ్ | ఇదం వచః సప్రర్యతి | తస్మై ధత్తగ్ం
సువీర్యమ్ | గవాం పోషగ్ం స్వశ్వయమ్ | యో అగ్నిషోమా హవిషా సప్రర్యాత్ |
దేవద్రీచా మనసా యో ఘృతేన | తస్య వ్రతగ్ం రక్షతం పాతమగ్ంహసః || 57 ||

విశే జనాయ మహి శర్మ యచ్ఛతమ్ | అగ్నిషోమా య ఆహుతిమ్ | యో
వాన్దాశాద్ధవిష్కృతిమ్ | స ప్రజయా సువీర్యమ్ | విశ్వమాయుర్యశ్శవత్ | అగ్నిషోమా
చేతి తద్వీర్యం వామ్ | యదముష్ణితమవసం పణిజ్ఞోః | అవాతిరతం ప్రథయస్య శేషః |
అవిన్దతం జ్యోతిరేకం బహుభ్యః | అగ్నిషోమావిమగ్ం సు మేఽగ్నిషోమా హవిషః
ప్రస్థితస్య || 58 ||

జభార ద్యౌరగ్నైరుపస్థ ఉపక్ష్యన్తో బద్ధధానో వధ్వా యాదమానః సముద్రేఽగ్ంహసః ప్రస్థితస్య || [7]

అహమస్మి ప్రథమజా ఋతస్య | పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నాభిః | యో మా దదాతి
స ఇదేవ మాఽఽవాః | అహమన్నమన్నమదన్తమద్మి | పూర్వమగ్నైరపి
దహత్యన్నమ్ | యత్రా హాసాతే అహముత్తరేషు | వ్యాత్తమస్య పశవః సుజమ్భమ్ |
పశ్యన్తి ధీరాః ప్రచరన్తి పాకాః | జహ్మ్యన్యన్న జహ్మ్యన్యమ్ | అహమన్నం

సమానమర్థం పర్యేమి భుజ్జాత్ । కో మామన్నం మనుష్యో దయేత । పరాకే అన్నం
నిహితం లోక ఏతత్ । విశ్వేర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్యతే
యత్పరోష్యతే । శతతమీ సా తనూర్మే బభూవ । మహాన్తా చరూ సకృద్ధుగ్ధేన పప్రౌ ।
దివం చ పృశ్ణి పృథివీం చ సాకమ్ । తత్సమ్ప్రబన్తో న మినన్తి వేధసః । వైతదూభయో
భవతి నో కనీయః || 60 ||

అన్నం ప్రాణమన్నమపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తము జీవాతుమాహుః । అన్నం
బ్రహ్మణో జరసం వదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజానామ్ । మోఘమన్నం విన్దతే
అప్రచేతాః । సత్యం బ్రవీమి వధ ఇత్స తస్య । నార్త్యమణం పుష్యతి నో సఖాయమ్ ।
కేవలాఘా భవతి కేవలాదీ । అహం మేఘః స్తనయన్వర్షన్నస్మి ।
మామదన్త్యహమద్యన్యాన్ || 61 ||

అహగ్ం సదమృతో భవామి । మదాదిత్యా అధి సర్వే తపన్తి । దేవీం వాచమజనయన్త
యద్వాగ్వదన్తి । అనన్తామన్తాదధి నిర్మితాం మహిమ్ । యస్యాం దేవా
అదధుర్భజనాని । ఏకాక్షరాం ద్విపదాగ్ం షట్పదాం చ । వాచం దేవా ఉప జీవన్తి
విశ్వే । వాచం దేవా ఉప జీవన్తి విశ్వే । వాచం గన్ధర్వాః పశవో మనుష్యాః । వాచీమా
విశ్వా భువనాన్యర్పితా || 62 ||

సా నో హవం జషతామిన్ద్రపత్ని । వాగక్షరం ప్రథమజా ఋతస్య । వేదానాం
మాతామృతస్య నాభిః । సా నో జషాణోప యజ్ఞమాగాత్ । అవన్తి దేవీ సుహవా మే
అస్తు । యామృషయో మన్తకృతో మనీషిణః । అన్వైచ్ఛం దేవాస్తపసా శ్రమేణ । తాన్దేవీం
వాచగ్ం హవిషా యజామహే । సా నో దధాతు సుకృతస్య లోకే । చత్వారి
వాక్పరిమితా పదాని || 63 ||

తాని విదుర్బ్రాహ్మణా యే మనీషిణః । గుహా శ్రీణి నిహితా నేజ్యయన్తి । తురీయం వాచో

మనుష్యా వదన్తి శ్రద్ధయాఽగ్నిః సమిధ్యతే శ్రద్ధయా విన్దతే హవిః శ్రద్ధాం భగస్య
మూర్ధని వచసా వేదయామసి ప్రియగ్ శ్రద్ధే దదతః ప్రియగ్ శ్రద్ధే దిదాసతః ప్రియం
భోజేషు యజ్వసు ॥ 64 ॥

ఇదం మ ఉదితం కృధి యథా దేవా అసురేషు శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రరే ఏవం భోజేషు
యజ్వసు అస్మాకముదితం కృధి శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః వాయుగోపా
ఉపాసతే శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాఽఽకూత్యా శ్రద్ధయా హూయతే హవిః శ్రద్ధాం
ప్రాతర్హవామహే ॥ 65 ॥

శ్రద్ధాం మధ్యస్థినం పరి శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయేహ మా శ్రద్ధా
దేవానధి వన్తే శ్రద్ధా విశ్వమిదం జగత్ శ్రద్ధాం కామస్య మాతరమ్ హవిషా
వర్ధయామసి బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాత్ వి సీమతః సురుచో వేన ఆవః స
బుద్ధియా ఉప మా అస్య విష్టాః ॥ 66 ॥

సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః పితా విరాజామృషభో రయీణామ్ అన్తరిక్షం
విశ్వరూప ఆవివేశ తమర్కైరభ్యర్చన్తి వత్సమ్ బ్రహ్మ సన్తం బ్రహ్మణా వర్ధయన్తః
బ్రహ్మ దేవానజనయత్ బ్రహ్మ విశ్వమిదం జగత్ బ్రహ్మణః క్షత్రం నిర్మితమ్ బ్రహ్మ
బ్రాహ్మణ ఆత్మనా అన్తరస్మిన్నిమే లోకాః ॥ 67 ॥

అన్తర్విశ్వమిదం జగత్ బ్రహ్మైవ భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ తేన కోఽర్హతి స్పర్ధితుమ్
బ్రహ్మన్దేవాస్త్రయస్త్రిగ్ంశత్ బ్రహ్మన్నిన్ద్రప్రజాపతీ బ్రహ్మన్ హ విశ్వా భూతాని
నావీవాన్తః సమాహతా చతస్ర ఆశాః ప్రచరన్త్యగ్నయః ఇమం నో యజ్ఞం నయతు
ప్రజానన్ ఘృతం పిన్వన్నజరగ్ం సువీరమ్ ॥ 68 ॥

బ్రహ్మ సమిద్భవత్యాహుతీనామ్ ఆ గావో అగ్మన్నుత భద్రమక్రన్ సీదన్తు గోష్ఠే
రణయన్త్యస్మే ప్రజాపతీః పురురూపా ఇహ స్యుః ఇన్ద్రాయ పూర్వీరుషసో
దుహానాః ఇన్ద్రో యజ్వనే పృణతే చ శిక్షతి ఉపేద్ధదాతి న స్వం ముషాయతి

భూ॒యోభూ॒యో ర॒యిమిద॑స్య వ॒ర్ధయన్॑ । అభి॑న్నే ఖి॒ల్లే ని ద॑ధాతి దే॒వయుమ్॑ । న తా
న॑శన్తి న తా అ॒ర్వా ॥ 69 ॥

గా॒వో భగో॑ గా॒వ ఇన్ద్రో॑ మే అ॒చ్ఛాత్ । గా॒వః సోమ॑స్య ప్ర॒థమ॑స్య భ॒క్షః । ఇ॒మా యా
గా॒వః సజ॑నాస ఇన్ద్రః । ఇ॒చ్ఛామి॑ద్ధృ॒దా మన॑సా చి॒దిన్ద్రమ్॑ । యూ॒యం గా॒వో మే॑దయథా
కృ॒తశ్చో॑త్ । అ॒శ్లీల॑శ్చోత్కృ॒ణుథా సు॒ప్రతీ॑కమ్ । భ॒ద్రం గృ॒హం కృ॑ణుథ భద్ర॒వాచః॑ ।
బృ॒హదో॑ వ॒య ఉ॒చ్యతే స॒భాసు॑ । ప్ర॒జావ॑తీః సూ॒యవ॑సగ్ం రి॒శన్తీః । శు॒ద్ధా అ॒పః
సు॒ప్రపా॑ణే పి॒బన్తీః । మా వః॑ స్తేన ఈ॒శత॑ మాఽఘ॒శగ్ంసః॑ । పరి॑ వో హే॒తీ రు॒ద్రస్య
వృ॒జ్ఞాన్యోత్ । ఉ॒పేద॑ము॒పప॑ర్చనమ్ । ఆ॒సు గో॒షాప॑పృచ్యతామ్ । ఉ॒పర్ష॑భస్య రే॒తసి॑ ।
ఉ॒పేన్ద్ర తవ॑ వీ॒ర్యే ॥ 70 ॥

వరా॒మి కసీ॑యోఽన్యోనర్ప॑తా ప॒దాని॑ యజ్ఞ॑సు హ॒వామహే॑ వి॒ష్టా లో॒కాః సు॒వీర॑మ॒ర్వా పి॒బన్తీష్ట॑ట్ ॥ [8]

తా సూ॒ర్యాచ॑న్ద్రమసా వి॒శ్వభృ॑త్త॒మా మ॒హత్ । తే॒జో వసు॑మద్రా॒జతో ది॒వి ।
సా॒మాత్మా॑నా చరతః సామ॒చారి॑ణా । య॒యోర్వ్రా॑తం న మ॒మే జాతు॑ దే॒వయోః॑ ।
ఉ॒భావ॑న్తౌ పరి॑ యాత అ॒ర్మ్యః । ది॒వో న ర॒శ్మిగ్గ్ను॑తో వ్యర్ణ॒వే । ఉ॒భా భు॑వన్తి భువ॒నా
క॒విక్ర॑తూ । సూ॒ర్యా న చ॒న్ద్రా చ॑రతో హ॒తామ॑తీ । పతీ॑ ద్ద్యు॒మద్వి॑శ్వవిదా ఉ॒భా ది॒వః ।
సూ॒ర్యా ఉ॒భా చ॑న్ద్రమసా విచక్ష॒ణా ॥ 71 ॥

వి॒శ్వవా॑రా వరి॒వోభా॑ వరే॒ణ్యా । తా నో॑ఽవతం మతి॒మన్తా॑ మహి॒వ్రతా॑ । వి॒శ్వవ॑పరి
ప్ర॒తర॑ణా తర॒న్తా । సు॒వర్వి॑దా దృ॒శయే॑ భూరి॒రశ్మి॑ । సూ॒ర్యా హి చ॒న్ద్రా వసు॑
త్వేష॑దర్శతా । మ॒నస్వి॑నోభాసుచరతోను స॒న్దివ॑మ్ । అ॒స్య శ్రవో॑ న॒ద్యః సప్త॑ బి॒భ్రతి॑ ।
ద్యా॒వా ఙా॑మా పృ॒థివీ ద॑ర్శతం వపుః । అ॒స్మే సూ॒ర్యాచ॑న్ద్రమసాఽభి॒చక్షే॑ । శ్రద్ధే॑కమి॒న్ద్ర
చ॑రతో విచర్తు॒రమ్ ॥ 72 ॥

పూ॒ర్వాప॒రం చ॑రతో మూ॒యయై॑తౌ । శి॒శూ క్రీ॑డన్తౌ పరి॑ యాతో అ॒ధ్వర॑మ్ ।
వి॒శ్వాన్య॑నో॒భా భు॑వనాఽభి చ॒ష్టే । ఋ॒తూన॑నో॒భా వి॒దధ॑జ్ఞాయతే పు॒నః । హి॒రణ్య॑వ॒ర్ణాః

శుచయః పావకా యాసాగ్ం రాజా | యాసాం దేవాః శివేన మా చక్షుషా పశ్యత |
 ఆపో భద్రా ఆదిత్యశ్యామి | నాసదాసీన్నో సదాసీత్తదాసీమ్ | నాసీద్రజో నో వ్యోమా పరో
 యత్ | కిమావరీవః కుహ కస్య శర్మన్ || 73 ||

అమ్భః కిమాసీద్గహనం గభీరమ్ | న మృత్యురమృతం తర్హి న | రాత్రియా అహ్న
 ఆసీత్ప్రకేతః | ఆనీదవాతగ్ స్వధయా తదేకమ్ | తస్మాద్ధాన్యం న పరః కిజ్ఞానాస |
 తమ ఆసీత్తమసా గూఢమగ్రే ప్రకేతమ్ | సఖిలగ్ం సర్వమా ఇదమ్ | తుచ్ఛేనాభ్యపిహితం
 యదాసీత్ | తమస్తస్మహినా జాయతైకమ్ | కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి || 74 ||

మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్ | సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ | హృది ప్రతిష్యా కవయో
 మనీషా | తిరశ్చిన్తో వితతో రశ్మిరేషామ్ | అధః స్విదాసీ(3)దుపరి స్విదాసీ(3)త్ |
 రేతోధా ఆసన్మహిమాన ఆసన్ | స్వధా అవస్తాత్ప్రయతిః పరస్తాత్ | కో అద్ధా వేద క
 ఇహ ప్ర వోచత్ | కుత ఆజాతా కుత ఇయం విసృష్టిః | అర్వాగ్దేవా అస్య
 విసర్జనాయ || 75 ||

అథా కో వేద యత ఆబభూవ | ఇయం విసృష్టిర్యత ఆబభూవ | యది వా దధే యది
 వా న | యో అస్యాధ్యక్షః పరమే వ్యోమన్ | సో అజ్గ వేద యది వా న వేద |
 కిగ్న్విద్వనజ్క ఉ స వృక్ష ఆసీత్ | యతో ద్యావాపృథివీ నిష్ఠతక్షుః | మనీషిణో మనసా
 ప్రచఛతేదుతత్ | యదధ్యతిష్ఠద్భువనాని ధారయన్ | బ్రహ్మ వనం బ్రహ్మ స వృక్ష
 ఆసీత్ || 76 ||

యతో ద్యావాపృథివీ నిష్ఠతక్షుః | మనీషిణో మనసా విబ్రవీమి వః |
 బ్రహ్మధ్యతిష్ఠద్భువనాని ధారయన్ | ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే |
 ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా | ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిమ్ | ప్రాతః
 సోమముత రుద్రగ్ం హువేమ | ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ | వయం
 పుత్రమదితేర్యో విధర్తా | ఆధ్రచ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిత్ || 77 ||

రాజా చిద్యం భగం భక్షిత్యాహా। భగ ప్రణేతరభగ సత్యరాధః। భగేమాం ధియముదవ
దదన్నః। భగ ప్ర ణో జనయ గోభిరశ్వైః। భగ ప్ర నృభిర్నృవంతః స్యామ। ఉతేదానీం
భగవంతః స్యామ। ఉత ప్రపిత్య ఉత మధ్యే అహ్నమ్। ఉతోదితా మఘవన్తూర్యస్య।
వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ। భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాః॥ 78 ॥

తేన వయం భగవంతః స్యామ। తం త్వా భగ సర్వ ఇజ్ఞోహవీమి। స నో భగ పుర ఏతా
భవేహా। సమధ్వరాయోషసో నమంత। దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ। అర్వాచీనం
వసువిదం భగం నః। రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహన్తు। అశ్వావత్తిర్గోమతీర్న ఉషాసః।
వీరవత్తిః సదముచ్చన్తు భద్రాః। ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రసీనాః। యూయం పాత
స్వస్తిభిః సదా నః॥ 79 ॥

విచక్షణా ఏచర్తురగ్ం శర్మన్నధి వినర్జనాయ బ్రహ్మ వనం బ్రహ్మ స వృక్ష ఆసీత్తురశ్వదేవాః ప్రసీనా ఏకం చ॥ [9]

పీవోన్నాన్తే శుక్రానః సోమో ధేనుమిన్ద్రస్తరస్వాఇచ్ఛచిమా దేవో యాతు సూర్యో దేవీమహమస్మి తా సూర్యాచన్ద్రమసా నవ॥ 9 ॥

పీవోన్నామగ్నే త్వం పారయానాథృష్యః శుచిన్ను విశ్రయమాణో దివో రుక్మోఽన్నం ప్రాణమన్నన్తా సూర్యాచన్ద్రమసా నవసప్తతిః॥ 79 ॥

పీవోన్నాయ్యాయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః॥

హరిః ఓమ్॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే అష్టమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః॥

॥ అష్టకమ్ 3 ॥

॥ ప్రథమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః ॥

అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః। నక్షత్రం దేవమిన్ద్రియమ్। ఇదమాసాం విచక్షణమ్।
హవిరాసం జహోతన। యస్య భాన్తి రశ్మయో యస్య కేతవః। యస్యేమా విశ్వా
భువనాని సర్వా। స కృత్తికాభిరభి సంవసానః। అగ్నిర్నో దేవః సువితే దధాతు।
ప్రజాపతే రోహిణీ వేతు పత్నీ। విశ్వరూపా బృహతీ చిత్రభానుః॥ १ ॥

సా నో యజ్ఞస్య సువితే దధాతు। యథా జీవేమ శరదః సవీరాః। రోహిణీ
దేవ్యదగాత్పురస్తాత్। విశ్వా రూపాణి ప్రతిమోదమానా। ప్రజాపతిగ్ం హవిషా
వర్ధయన్తి। ప్రియా దేవానామపయాతు యజ్ఞమ్। సోమో రాజా మృగశీర్షేణ ఆగన్।
శివం నక్షత్రం ప్రియమస్య ధామ। ఆప్యాయమానో బహుధా జనేషు। రేతః ప్రజాం
యజమానే దధాతు॥ २ ॥

యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్షమన్తి। ప్రియగ్ం రాజన్ద్రియతమం ప్రియాణామ్। తస్మై తే
సోమ హవిషా విధేమ। శన్న ఏధి ద్విపదే శఞ్చతుషదే। ఆర్ధ్రయా రుద్రః ప్రథమాన
ఏతి। శ్రేష్ఠో దేవానాం పతిరఘ్నియానామ్। నక్షత్రమస్య హవిషా విధేమ। మా నః
ప్రజాగ్ం రీరిషన్మోత వీరాన్। హేతి రుద్రస్య పరిణో వృణక్తు। ఆర్ద్రా నక్షత్రం
జషతాగ్ం హవిర్నః॥ ३ ॥

ప్రముఞ్చమానౌ దురితాని విశ్వా। అపాఘశగ్ంసన్నదతామరాతిమ్। పునర్నో
దేవ్యదీతిః స్పృణోతు। పునర్వసూ నః పునరేతాం యజ్ఞమ్। పునర్నో దేవా ఆభియన్తు
సర్వే। పునః పునర్వో హవిషా యజామః। ఏవా న దేవ్యదీతిరనర్వా। విశ్వస్య భర్త్రీ
జగతః ప్రతిష్ఠా। పునర్వసూ హవిషా వర్ధయన్తి। ప్రియం దేవానామప్యేతు పాథః॥ ४ ॥

బృహస్పతిః ప్రథమం జాయమానః। తిష్యం నక్షత్రమభిసంభూభూవ। శ్రేష్ఠో దేవానాం

పృతనాసు జిష్ణుః | దిశోఽను సర్వా అభయం నో అస్తు | తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతో
 నః | బృహస్పతిర్నః పరి పాతు పశ్చాత్ | బాధేతాన్వేషో అభయం కృణుతామ్ |
 సువీర్యస్య పతయః స్యామ | ఇదగ్ం సర్వేభ్యో హవిరస్తు జష్టమ్ | ఆశ్రేషా
 యేషామనుయన్తి చేతః || 5 ||

యే అన్తరిక్షం పృథివీజ్ఞీయన్తి | తే నః సర్వాసో హవమాగమిష్ఠాః | యే రోచనే
 సూర్యస్యాపి సర్వాః | యే దివం దేవీమను సశ్చరన్తి | యేషామాశ్రేషా అనుయన్తి
 కామమ్ | తేభ్యః సర్వేభ్యో మధుమజ్జహోమి | ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు |
 మనోజవసః సుకృతః సుకృత్యాః | తే నో నక్షత్రే హవమాగమిష్ఠాః | స్వధాభిర్యజ్ఞం
 ప్రయతం జషన్తామ్ || 6 ||

యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః | యేఽముం లోకం పితరః క్షీయన్తి | యాగ్గ్ం విద్య
 యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్య | మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జషన్తామ్ | గవాం పతిః
 ఫల్గునీనామసి త్వమ్ | తదర్యమన్వరుణ మిత్ర చారు | తన్వా వయగ్ం సనితారగ్ం
 సనీనామ్ | జీవా జీవన్తముప సంవిశేమ | యేనేమా విశ్వా భువనాని సజ్జితా | యస్య
 దేవా అను సం యన్తి చేతః || 7 ||

అర్యమా రాజాఽజరస్తువిష్మాన్ | ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి | శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో
 భగాసి | తత్త్వా విదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్తాత్ | అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యమ్ |
 గోమదశ్వవదుప సన్నదేహ | భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా | భగో దేవీః ఫల్గునీరా
 వివేశ | భగన్యేత్తం ప్రసవం గమేమ | యత్ర దేవైః సధమాదం మదేమ || 8 ||

ఆయాతు దేవః సవితోపయాతు | హిరణ్యయేన సువృతా రథేన | వహన్ హస్తగ్ం
 సుభగం విద్మనాపసమ్ | ప్రయచ్ఛన్తం పపురిం పుణ్యమచ్ఛ | హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతం
 వసీయః | దక్షిణేన ప్రతిగృభ్ణీమ ఏనత్ | దాతారమద్య సవితా విదేయ | యో నో
 హస్తాయ ప్రసువాతి యజ్ఞమ్ | త్వష్టా నక్షత్రమభ్యేతి చిత్రామ్ | సుభగం ససం

యువతిగ్ం రోచమానామ్ ॥ 9 ॥

నివేశయన్నమృతాన్మర్యాగ్గ్ శ్చ | రూపాణి పిగ్ంశన్భవనాని విశ్వా | తన్నస్తస్వప్తా తదు
చిత్రా విచప్తామ్ | తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యామ్ | తన్నః ప్రజాం వీరవతిగ్ం
సనోతు | గోభిర్నో అశ్వైః సమనక్తు యజ్ఞమ్ | వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి నిష్ట్యామ్ |
తిగ్మశృగ్గో వృషభో రోరువాణః | సమీరయన్భవనా మాతరిశ్వా | అప ద్వేషాగ్ంసి
నుదతామరాతీః ॥ 10 ॥

తన్నో వాయుస్తదు నిష్ట్యా శృణోతు | తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యామ్ | తన్నో
దేవాసో అనుజానన్తు కామమ్ | యథా తరేమ దురితాని విశ్వా | దూరమస్మచ్ఛత్రవో
యన్తు భీతాః | తద్దిన్ద్రాగ్ని కృణుతాన్తద్విశాఖే | తన్నో దేవా అనుమదన్తు యజ్ఞమ్ |
పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు | నక్షత్రాణామధిపత్ని విశాఖే | శ్రేష్ఠావిన్ద్రాగ్ని
భువనస్య గోపా ॥ 11 ॥

విషూచః శత్రూనప బాధమానౌ | అప క్షుధన్నుదతామరాతిమ్ | పూర్ణా పశ్చాదుత
పూర్ణా పురస్తాత్ | ఉన్మధ్యతః పౌర్ణమాసీ జిగాయ | తస్యాం దేవా అధి సంవసన్తః |
ఉత్తమే నాక ఇహ మాదయన్తామ్ | పృథీవీ సువర్చా యువతిః సజోషాః |
పౌర్ణమాస్యదగ్గాచ్ఛోభమానా | ఆప్యాయయన్తి దురితాని విశ్వా | ఉరున్దహం
యజమానాయ యజ్ఞమ్ ॥ 12 ॥

చిత్రభానుర్జుహమానే దధాతు హవిర్నుః పాథశ్చేతో జషన్తాశ్చేతో మదేమ రోచమానామరాతిర్గోపా యజ్ఞమ్ ॥ [1]

ఋద్ధ్యాస్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య | మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు | అనూరాధాన్
హవిషా వర్ధయన్తః | శతజ్ఞోవేమ శరదః సవీరాః | చిత్రం నక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్ |
అనూరాధాస ఇతి యద్వదన్తి | తన్మిత్ర ఏతి పథిభిర్దేవయానైః |
హిరణ్యయైర్వితతైరన్తరిక్షే | ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠామను నక్షత్రమేతి | యస్మిన్వృత్రం వృత్రతూర్యే
తతార ॥ 13 ॥

తస్మిన్వయమమృతన్దహానాః। క్షుధన్తరేమ దురితిన్దురిష్టిమ్। పురన్దరాయ వృషభాయ
 ధృష్టవే। అషాఢాయ సహమానాయ మీథుషే। ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠా మధుమద్దహానా।
 ఉరుం కృణోతు యజమానాయ లోకమ్। మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ।
 పరాచ్యేతు నిర్ఋతిః పరాచా। గోభిర్నక్షత్రం పశుభిః సమక్తమ్।
 అహర్భూయాద్యజమానాయ మహ్యమ్॥ 14 ॥

అహర్నో అద్య సువితే దధాతు। మూలం నక్షత్రమితి యద్వదన్తి। పరాచీం వాచా
 నిర్ఋతిన్నదామి। శివం ప్రజాయై శివమస్తు మహ్యమ్। యా దివ్యా ఆపః పయసా
 సమ్భభూవుః। యా అన్తరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః। యాసామషాఢా అనుయన్తి కామమ్।
 తా న ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు। యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నాద్యాః సముద్రియాః।
 యాశ్చ వైశన్తిరుత ప్రాసచీర్యాః॥ 15 ॥

యాసామషాఢా మధు భక్షయన్తి। తా న ఆపః శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు। తన్నో విశ్వే ఉప
 శృణ్వన్తు దేవాః। తదషాఢా అభిసంయన్తు యజ్ఞమ్। తన్నక్షత్రం ప్రథతాం పశుభ్యః।
 కృషిర్వృష్టిర్యజమానాయ కల్పతామ్। శుభ్రాః కన్యా యువతయః సుపేశసః।
 కర్మకృతః సుకృతో వీర్యావతీః। విశ్వాం దేవాన్ హవిషా వర్ధయన్తిః। అషాఢాః
 కామముప యాన్తు యజ్ఞమ్॥ 16 ॥

యస్మిన్బ్రహ్మభ్యజయత్సర్వమేతత్। అముం చ లోకమిదమూ చ సర్వమ్। తన్నో
 నక్షత్రమభిజిద్విజిత్య। శ్రియన్దధాత్వహృణీయమానమ్। ఉభౌ లోకౌ బ్రహ్మణౌ
 సజ్జాతేమౌ। తన్నో నక్షత్రమభిజిద్విచష్టామ్। తస్మిన్వయం పృతనాః సజ్జాయేమ।
 తన్నో దేవాసో అనుజానన్తు కామమ్। శృణ్వన్తి శ్రోణామమృతస్య గోపామ్।
 పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచమ్॥ 17 ॥

మహిం దేవీం విష్ణుపత్నీమజూర్యామ్। ప్రతీచీమేనాగ్ం హవిషా యజామః। త్రేధా
 విష్ణురురుగాయో విచక్రమే। మహిం దివం పృథివీమన్తరిక్షమ్। తచ్చోణైతి శ్రవ
 ఇచ్ఛమానా। పుణ్యగ్గ్ శ్లోకం యజమానాయ కృణ్వతి। అష్టౌ దేవా వసవః స్తోమ్యాసః।

చ॒త॒స్రో దే॒వీర॒జరాః శ్ర॒విష్ఠాః॑ । తే య॒జ్ఞం పా॒న్తు ర॒జసః ప॒రస్తాత్॑ । సం॒వ॒త్సరీ॑ణ॒మమృత॑గ్గ్
స్వ॒స్తి ॥ 18 ॥

య॒జ్ఞం నః పా॒న్తు వ॒సవః పు॒రస్తాత్॑ । దక్షి॒ణతోఽభి॑య॒న్తు శ్ర॒విష్ఠాః॑ । పు॒ణ్యం నక్ష॑త్రమ॒భి
సం॒విశా॑మ । మా నో అ॒రాతి॒రఘ॑శ॒గ్ంసాఽగన్॑ । క్షత్ర॒స్య రాజా॑ వరు॒ణోఽధి॑రాజః ।
నక్ష॑త్రాణాగ్ం శత॒భిష॑గ్వ॒సిష్ఠః॑ । తౌ దే॒వేభ్యః॑ కృ॒ణుతో దీ॒ర్ఘమా॑యుః । శత॒గ్ం సహ॑స్రా
భేష॒జాని॑ ధ॒త్తః । య॒జ్ఞం నో రాజా॑ వరు॒ణ ఉప॑యాతు । తన్నో విశ్వే అ॒భి సం॑య॒న్తు
దే॒వాః ॥ 19 ॥

తన్నో నక్ష॑త్రగ్ం శత॒భిష॑గ్జుషా॒ణమ్ । దీ॒ర్ఘమా॑యుః ప్రతి॒రదే॑భిష॒జాని॑ । అ॒జ
ఏక॑పాదుద॒గాత్పు॒రస్తాత్॑ । విశ్వా భూ॒తాని॑ ప్రతి॒మోద॑మానః । తస్య దే॒వాః ప్రస॑వం య॒న్తి
సర్వే॑ । ప్రోష్ఠ॒పదా॑సో అ॒మృత॑స్య గో॒పాః । విభ్రా॑జమానః సమి॒ధాన॑ ఉ॒గ్రః ।
ఆఽన్త॑రీక్షమరుహదగ్గన్ధ్యామ్ । తగ్ం సూ॒ర్యం దే॒వమ॑జమేకపాదమ్ । ప్రోష్ఠ॒పదా॑సో
అను॑య॒న్తి సర్వే॑ ॥ 20 ॥

అహి॑ర్బుధ్నియః ప్రథ॒మాన॑ ఏతి । శ్రేష్ఠో దే॒వానా॑ముత మానుషా॒ణామ్ । తం బ్రా॑హ్మణాః
సోమ॑పాః సోమ్యా॒సః । ప్రోష్ఠ॒పదా॑సో అ॒భి రక్ష॑న్తి సర్వే । చ॒త్వార॑ ఏకమ॒భికర్మ॑ దే॒వాః ।
ప్రోష్ఠ॒పదా॑స ఇతి యాన్ వద॒న్తి । తే బు॒ద్ధియం॑ పరి॒షద్య॑గ్గ్ స్తు॒వంతః॑ । అహి॑గ్ం రక్షన్తి
నమ॑సోపసద్యః । పూ॒షా రే॒వత్య॑న్వేతి ప॒న్థామ్ । పు॒ష్టిప॑తీ పశుపా వాజ॑బస్త్వా ॥ 21 ॥

ఇ॒మాని॑ హ॒వ్యా ప్రయ॑తా జషా॒ణా । సు॒గైర్నో॑ యానైరుపయాతాం య॒జ్ఞమ్ ।
క్షు॒ద్రాన్పశూ॑న్రక్షతు రే॒వతీ॑ నః । గావో నో అ॒శ్వాగ్ం అన్వే॑తు పూ॒షా । అన్న॑గ్ం రక్ష॒న్తౌ
బ॒హుధా॑ విరూపమ్ । వాజ॑గ్ం సను॒తాం యజ॑మానాయ య॒జ్ఞమ్ ।
తద॑శ్వి॒నావశ్వ॑యుజోపయాతామ్ । శుభ॑జ్గమిష్ఠౌ సు॒యమే॑భిర॒శ్వైః । స్వం నక్ష॑త్రగ్ం
హ॒విషా॑ యజ॒న్తౌ । మ॒ధ్వా సమృ॑క్తౌ యజ॒షా సమ॑క్తౌ ॥ 22 ॥

యా దే॒వానాం॑ భిష॒జౌ హ॒వ్యవా॑హౌ । విశ్వ॑స్య దూ॒తావ॑మృతస్య గో॒పా । తౌ నక్ష॑త్రం

జుజుషాణోపయాతామ్ । నమోఽశ్వభ్యాం కృణుమోఽశ్వయుగ్భ్యమ్ । అప
 పాప్మానం భరణీర్భరన్తు । తద్యమో రాజా భగవాన్ విచష్టామ్ । లోకస్య రాజా మహతో
 మహాన్ హి । సుగన్నః పన్థామభయం కృణోతు । యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా ।
 యస్మిన్నేనమభ్యషిజ్చన్త దేవాః । తదస్య చిత్రగ్ం హవిషా యజామ । అప పాప్మానం
 భరణీర్భరన్తు । నివేశనీ యత్రే దేవా అదధుః ॥ 23 ॥

తతార మహ్యం ప్రాసవీర్యా యాన్తు యజ్ఞం వాచగ్ స్వస్తి దేవా అనుయన్తి సర్వే వాజబస్త్వా సమక్తౌ దేవాస్త్రిణి చ ॥ [2]

నవోనవో భవతి జాయమానో యమాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయయన్తి । యే విరూపే
 సమనసా సంవ్యయన్తి । సమానన్తన్తుం పరితాతనా తే । విభూ ప్రభూ అనుభూ విశ్వతో
 హువే । తే నో నక్షత్రే హవమాగమేతమ్ । వయం దేవీ బ్రహ్మణా సంవిదానాః ।
 సురత్నాసో దేవవీత్తిన్దధానాః । అహోరాత్రే హవిషా వర్ధయన్తః । అతి పాప్మానమతి
 ముక్త్యా గమేమ । ప్రత్యువదృశ్యాయతీ ॥ 24 ॥

వ్యుచ్ఛన్తి దుహితా దివః । అపో మహి వృణుతే చక్షుషా । తమో జ్యోతిష్కృణోతి
 సూనరీ । ఉదుస్త్రియాః సచతే సూర్యః । సచా ఉద్యన్నక్షత్రమర్చిమత్ । తవేదుషో వ్యుషి
 సూర్యస్య చ । సం భక్తేన గమేమహి । తన్నో నక్షత్రమర్చిమత్ । భానుమత్తేజ ఉచ్ఛరత్ ।
 ఉపయజ్ఞమిహాగమత్ ॥ 25 ॥

ప్ర నక్షత్రాయ దేవాయ । ఇన్ద్రాయేన్ద్రిగ్ం హవామహే । సనః సవితా సువత్సనిమ్ ।
 పుష్టిదాం వీరవత్తమమ్ । ఉదుత్యజ్చేత్రమ్ । అదితిర్న ఉరుష్యతు మహీమూ షు
 మాతరమ్ । ఇదం విష్ణుః ప్రతద్విష్ణుః । అగ్నిర్మూర్ధా భువః ।
 అనునోఽద్యానుమతిరన్విదనుమతే త్వమ్ । హవ్యవాహగ్ స్విష్టమ్ ॥ 26 ॥

అయత్యగమత్స్విష్టమ్ ॥ [3]

అగ్నిర్వా అకామయత । అన్నాదో దేవానాగ్న్యామితి । స ఏతమగ్నయే కృత్తికాభ్యః
 పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపత్ । తతో వై సోఽన్నాదో దేవానామభవత్ । అగ్నిర్వై
 దేవానామన్నాదః । యథా హ వా అగ్నిర్దేవానామన్నాదః । ఏవగ్ం హ వా ఏష

మనుష్యాణాం భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర
 జహోతి । అగ్నయే స్వాహా కృత్తికాభ్యః స్వాహా । అమాభయై స్వాహా దులాయై
 స్వాహా । నితత్యై స్వాహాఽభయన్త్యై స్వాహా । మేఘయన్త్యై స్వాహా వర్షయన్త్యై
 స్వాహా । చుప్తణికాయై స్వాహేతి ॥ 27 ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అస్సజత । తా అస్మాత్స్పృష్టాః పరాచీరాయన్ । తాసాగ్ం
 రోహిణీమభ్యధ్యాయత్ । సోఽకామయత । ఉప మా వర్తేత । సమేనయా గచ్ఛేయేతి ।
 స ఏతం ప్రజాపతయే రోహిత్యై చరుం నిరవపత్ । తతో వై సా తముపావర్తత ।
 సమేనయాగచ్ఛత । ఉప హా వా ఏనం ప్రియమావర్తతే । సం ప్రియేణ గచ్ఛతే । య
 ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉచైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । ప్రజాపతయే స్వాహా
 రోహిత్యై స్వాహా । రోచమానాయై స్వాహా ప్రజాభ్యః స్వాహేతి ॥ 28 ॥

సోమో వా అకామయత । ఓషధీనాగ్ం రాజ్యమభిజయేయమితి । స ఏతగ్ం సోమాయ
 మృగశీర్షాయ శ్యామాకం చరుం పయసి నిరవపత్ । తతో వై స ఓషధీనాగ్ం
 రాజ్యమభ్యజయత్ । సమానానాగ్ం హా వై రాజ్యమభిజయతి । య ఏతేన హవిషా
 యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । సోమాయ స్వాహా మృగశీర్షాయ
 స్వాహా । ఇన్వకాభ్యః స్వాహాషధీభ్యః స్వాహా । రాజ్యాయ స్వాహాఽభిజిత్యై
 స్వాహేతి ॥ 29 ॥

రుద్రో వా అకామయత । పశుమాన్త్యామితి । స ఏతగ్ం రుద్రాయార్ద్రాయై ప్రైయ్యుజ్గవం
 చరుం పయసి నిరవపత్ । తతో వై స పశుమానభవత్ । పశుమాన్ హా వై భవతి । య
 ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । రుద్రాయ
 స్వాహాఽర్ద్రాయై స్వాహా । పిన్వమానాయై స్వాహా పశుభ్యః స్వాహేతి ॥ 30 ॥

ఋక్షో వా ఇయమలోమకాఽఽసీత్ । సాఽకామయత । ఓషధీభిర్వనస్పతిభిః
 ప్రజాయేయేతి । సైతమదీత్యై పునర్వసుభ్యాం చరుం నిరవపత్ । తతో వా
 ఇయమోషధీభిర్వనస్పతిభిః ప్రాజాయత । ప్రజాయతే హా వై ప్రజయా పశుభిః । య
 ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । అదీత్యై స్వాహా

పునర్వసుభ్యామ్ । స్వాహా భూత్యై స్వాహా ప్రజాత్యై స్వాహేతి ॥ 31 ॥

బృహస్పతిర్వా అకామయత । బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । స ఏతం బృహస్పతయే
తిష్యాయ నైవారం చరుం పయసి నిరవపత్ । తతో వై స బ్రహ్మవర్చస్యభవత్ ।
బ్రహ్మవర్చసీ హ వై భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద ।
సోఽత్ర జహోతి । బృహస్పతయే స్వాహా తిష్యాయ స్వాహా । బ్రహ్మవర్చసాయ
స్వాహేతి ॥ 32 ॥

దేవాసురాః సంయతా ఆసన్ । తే దేవాః సర్వేభ్య ఆశ్రేషాభ్య ఆజ్యే కరమభిన్నిరవపన్ ।
తానేతాభిరేవదేవతాభిరుపానయన్ । ఏతాభిర్హ వై దేవతాభిర్ద్విషంతం
భ్రాతృవ్యముపనయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర
జహోతి । సర్వేభ్యః స్వాహాఽఽశ్రేషాభ్యః స్వాహా । దన్దశూకేభ్యః స్వాహేతి ॥ 33 ॥

పితరో వా అకామయన్త । పితృలోక ఋధ్నుయామేతి । త ఏతం పితృభ్యో మఘాభ్యః
పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిరవపన్ । తతో వై తే పితృలోక ఆర్ధ్నువన్ । పితృలోకే హ
వా ఋధ్నోతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి ।
పితృభ్యః స్వాహా మఘాభ్యః । స్వాహాఽనఘాభ్యః స్వాహాగదాభ్యః ।
స్వాహాఽరున్ధతీభ్యః స్వాహేతి ॥ 34 ॥

అర్యమా వా అకామయత । పశుమాన్త్యామితి । స ఏతమర్యమే ఫల్గునీభ్యాం చరుం
నిరవపత్ । తతో వై స పశుమానభవత్ । పశుమాన్ హ వై భవతి । య ఏతేన హవిషా
యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । అర్యమే స్వాహా ఫల్గునీభ్యాగ్
స్వాహా । పశుభ్యః స్వాహేతి ॥ 35 ॥

భగో వా అకామయత । భగీ శ్రేష్ఠి దేవానాగ్స్యామితి । స ఏతం భగాయ ఫల్గునీభ్యాం
చరుం నిరవపత్ । తతో వై స భగీ శ్రేష్ఠి దేవానామభవత్ । భగీ హ వై శ్రేష్ఠి సమానానాం
భవతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । భగాయ
స్వాహా ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా । శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహేతి ॥ 36 ॥

స॒వి॒తా వా అ॒కామ॑యత॒ | శ్ర॒న్మే దే॒వా దధీ॑రన్ | స॒వి॒తా స్యా॒మితి॑ | స ఏ॒తగ్ం స॒విత్రే॑
హస్తా॑య పు॒రోడా॑శం ద్వాద॒శక॑పా॒లం నిర॑వపదాశూ॒నాం వ్రీ॒హీణా॑మ్ | తతో వై తస్మై
శ్రద్ధే॒వా అద॑ధత॒ | స॒వి॒తాఽభ॑వత్ | శ్రద్ధ॒వా అ॒స్మై మను॑ష్యా దధతే | స॒వి॒తా స॒మానా॑నాం
భవ॑తి | య ఏ॒తేన॑ హ॒విషా॑ యజతే | య ఉ చై॒నదే॒వం వేద॑ | సోఽత్ర॑ జహోతి | స॒విత్రే॑
స్వాహా॑ హస్తా॑య | స్వాహా॑ దదతే స్వాహా॑ పృ॒ణతే॑ | స్వాహా॑ ప్ర॒యచ్ఛతే॑ స్వాహా॑
ప్రతి॑గృ॒భ్ణతే॑ స్వాహా॑తి || 37 ||

త్వష్టా॑ వా అ॒కామ॑యత॒ | చి॒త్రం ప్ర॒జాం ఏ॒న్దేయే॑తి | స ఏ॒తన్త॒వష్టే॑ చి॒త్రాయే॑
పు॒రోడా॑శమ॒ష్టాక॑పా॒లం నిర॑వపత్ | తతో వై స చి॒త్రం ప్ర॒జామ॑వి॒న్దత॒ | చి॒త్రగ్ం హ॒ వై
ప్ర॒జాం ఏ॒న్దతే॑ | య ఏ॒తేన॑ హ॒విషా॑ యజతే | య ఉ చై॒నదే॒వం వేద॑ | సోఽత్ర॑ జహోతి |
త్వష్టే॑ స్వాహా॑ చి॒త్రాయే॑ స్వాహా॑ | చై॒త్రాయ॑ స్వాహా॑ ప్ర॒జాయే॑ స్వాహా॑తి || 38 ||

వా॒యుర్వా అ॒కామ॑యత॒ | కా॒మచార॑మే॒షు లో॒కేష్వ॑భిజయే॒యమి॑తి | స ఏ॒తద్వా॒యవే॑
నిష్టా॑యై గృ॒ష్ట్యై దు॒గ్ధం ప॒యో నిర॑వపత్ | తతో వై స కా॒మచార॑మే॒షు
లో॒కేష్వ॑భ్యజయత్ | కా॒మచార॑గ్ం హ॒ వా ఏ॒షు లో॒కేష్వ॑భిజయతి | య ఏ॒తేన॑ హ॒విషా॑
యజతే | య ఉ చై॒నదే॒వం వేద॑ | సోఽత్ర॑ జహోతి | వా॒యవే॑ స్వాహా॑ నిష్టా॑యై
స్వాహా॑ | కా॒మచారా॑య॒ స్వాహా॑ఽభిజ॑త్యై స్వాహా॑తి || 39 ||

ఇ॒న్ద్రాగ్ని॑ వా అ॒కామ॑యేతామ్ | శ్రై॒ష్ఠ్యం దే॒వానా॑మ॒భిజయే॑వేతి | తావే॑తమి॒న్ద్రాగ్ని॒భ్యాం
వి॒శాఖా॑భ్యాం పు॒రోడా॑శమే॒కాద॑శకపా॒లం నిర॑వపతామ్ | తతో వై తా శ్రై॒ష్ఠ్యం
దే॒వానా॑మ॒భ్యజయ॑తామ్ | శ్రై॒ష్ఠ్యగ్ం హ॒ వై స॒మానా॑నామ॒భి జయ॑తి | య ఏ॒తేన॑
హ॒విషా॑ యజతే | య ఉ చై॒నదే॒వం వేద॑ | సోఽత్ర॑ జహోతి | ఇ॒న్ద్రాగ్ని॒భ్యాగ్ స్వాహా॑
వి॒శాఖా॑భ్యాగ్ స్వాహా॑ | శ్రై॒ష్ఠ్యా॑య॒ స్వాహా॑ఽభిజ॑త్యై స్వాహా॑తి || 40 ||

అ॒థైత॑త్పౌర్ణ॒మాస్యా॑ ఆ॒జ్యం నిర॑వపతి | కా॒మో వై పౌర్ణ॒మాసీ॑ | కా॒మ ఆ॒జ్యమ్ | కా॒మేనై॒వ
కా॒మగ్ం సమ॑ర్థయతి | క్షి॒ప్రమే॑నగ్ం సకా॒మ ఉప॑నమతి | యే॒న కా॒మేన॑ యజతే |

సోఽత్ర జహోతి । పౌర్ణమాస్యై స్వాహా కామాయ స్వాహాఽఽగత్యై స్వాహేతి ॥ 41 ॥

అగ్నిః పఞ్చదశ ప్రజాపతిష్టాదశ సోమ ఏకాదశ రుద్రో దశైరేకాదశ బృహస్పతిర్దశ దేవాసురా నవ పితర ఏకాదశార్కమా భగో దశ దశ సవితా చతుర్దశ త్వష్టా వాయుర్ఽన్యగ్ని దశ దశాధైతత్పౌర్ణమాస్యా అష్టా పఞ్చదశ ॥

[4]

మిత్రో వా అకామయత । మిత్రధేయమేషు లోకేష్వభిజయేయమితి । స ఏతం
మిత్రాయానూరాధేభ్యశ్చరుం నిరవపత్ । తతో వై స
మిత్రధేయమేషులోకేష్వభ్యజయత్ । మిత్రధేయగ్ం హ వా షషు లోకేష్వభిజయతి । య
ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । మిత్రాయ
స్వాహాఽనూరాధేభ్యః స్వాహా । మిత్రధేయాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ 42 ॥

ఇన్ద్రో వా అకామయత । జ్యేష్ఠ్యం దేవానామభిజయేయమితి । స ఏతమిన్ద్రాయ
జ్యేష్ఠాయై పురోడాశమేకాదశకపాలం నిరవపన్మహాప్రీహిణామ్ । తతో వై స జ్యేష్ఠ్యం
దేవానామభ్యజయత్ । జ్యేష్ఠ్యగ్ం హ వై సమానానామభిజయతి । య ఏతేన హవిషా
యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి । ఇన్ద్రాయ స్వాహా జ్యేష్ఠాయై
స్వాహా । జ్యేష్ఠ్యాయ స్వాహాభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ 43 ॥

ప్రజాపతిర్వా అకామయత । మూలం ప్రజాం వినేయేతి । స ఏతం ప్రజాపతయే
మూలాయ చరుం నిరవపత్ । తతో వై స మూలం ప్రజామవిన్దత । మూలగ్ం హ వై
ప్రజాం వినతే । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం వేద । సోఽత్ర జహోతి ।
ప్రజాపతయే స్వాహా మూలాయ స్వాహా । ప్రజాయై స్వాహేతి ॥ 44 ॥

ఆపో వా అకామయన్త । సముద్రజ్కామమభిజయేమేతి । తా
ఏతమద్యోఽప్రాధాభ్యశ్చరుం నిరవపన్ । తతో వై తాః సముద్రజ్కామమభ్యజయన్ ।
సముద్రగ్ం హ వై కామమభిజయతి । య ఏతేన హవిషా యజతే । య ఉ చైనదేవం
వేద । సోఽత్ర జహోతి । అద్యభ్యః స్వాహాఽప్రాధాభ్యః స్వాహా । సముద్రాయ స్వాహా
కామాయ స్వాహా । అభిజిత్యై స్వాహేతి ॥ 45 ॥

విశ్వే వై దేవా అకామయన్త । అనపజయ్యం జయేమేతి । త ఏతం విశ్వేభ్యో

దేవేభ్యోఽప్రాధాభ్యశ్చరుం నిరవపన్ | తతో వై తేఽనపజయ్యమజయన్ |
 అనపజయ్యగ్ం హ వై జయతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద |
 సోఽత్ర జహోతి | విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహాఽప్రాధాభ్యః స్వాహా | అనపజయ్యాయ
 స్వాహా జిత్యై స్వాహేతి || 46 ||

బ్రహ్మ వా అకామయత | బ్రహ్మలోకమభిజయేయమితి | తదేతం బ్రహ్మణేఽభిజితే
 చరుం నిరవపత్ | తతో వై తద్బ్రహ్మలోకమభ్యజయత్ | బ్రహ్మలోకగ్ం హ వా
 అభిజయతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర జహోతి |
 బ్రహ్మణే స్వాహాఽభిజితే స్వాహా | బ్రహ్మలోకాయ స్వాహాఽభిజిత్యై స్వాహేతి || 47 ||

విష్ణుర్వా అకామయత | పుణ్యగ్ శ్లోకగ్ం శృణీయ | స మా ప్రాపి కీర్తిరాగచ్ఛేదితి | స
 ఏతం విష్ణవే శ్రోణాయై పురోడాశన్త్రికపాలన్నిరవపత్ | తతో వై స పుణ్యగ్
 శ్లోకమశృణుత | నైనం ప్రాపి కీర్తిరాగచ్ఛత్ | పుణ్యగ్ం హ వై శ్లోకగ్ం శృణుతే | నైనం
 ప్రాపి కీర్తిరాగచ్ఛతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర
 జహోతి | విష్ణవే స్వాహా శ్రోణాయై స్వాహా | శ్లోకాయ స్వాహా శ్రుతాయ స్వాహేతి || 48 ||

వసవో వా అకామయన్త | అగ్రం దేవతానాం పరీయామేతి | త ఏతం వసుభ్యః శ్రవిష్ఠాభ్యః
 పురోడాశమష్టాకపాలం నిరవపన్ | తతో వై తేఽగ్రం దేవతానాం పర్యాయన్ | అగ్రగ్ం
 హ వై సమానానాం పర్యేతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద |
 సోఽత్ర జహోతి | వసుభ్యః స్వాహా శ్రవిష్ఠాభ్యః స్వాహా | అగ్రాయ స్వాహా పరీత్యై
 స్వాహేతి || 49 ||

ఇంద్రో వా అకామయత | దృఢోఽశిథిలః స్యామితి | స ఏతం వరుణాయ శతభిషజే
 భేషజేభ్యః పురోడాశం దశకపాలం నిరవపత్క్రష్ణానాం వ్రీహీణామ్ | తతో వై స
 దృఢోఽశిథిలోఽభవత్ | దృఢో హ వా అశిథిలో భవతి | య ఏతేన హవిషా యజతే |
 య ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర జహోతి | వరుణాయ స్వాహా శతభిషజే స్వాహా |
 భేషజేభ్యః స్వాహేతి || 50 ||

అజో వా ఏకపాదకామయత | తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి | స ఏతమజాయైకపదే
 ప్రోష్ఠపదేభ్యశ్చరుం నిరవపత్ | తతో వై స తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చస్యభవత్ | తేజస్వీ హ వై
 బ్రహ్మవర్చసీ భవతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర
 జహోతి | అజాయైకపదే స్వాహా ప్రోష్ఠపదేభ్యః స్వాహా | తేజసే స్వాహా
 బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహేతి || 51 ||

అహిరైవ బుధ్నియోఽకామయత | ఇమాం ప్రతిష్ఠాం ఏన్ద్రేయేతి | స ఏతమహయే
 బుధ్నియాయ ప్రోష్ఠపదేభ్యః పురోడాశం భూమికపాలం నిరవపత్ | తతో వై స ఇమాం
 ప్రతిష్ఠామవిన్దత | ఇమాగ్ం హ వై ప్రతిష్ఠాం ఏన్ద్రతే | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ
 చైనదేవం వేద | సోఽత్ర జహోతి | అహయే బుధ్నియాయ స్వాహా ప్రోష్ఠపదేభ్యః
 స్వాహా | ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి || 52 ||

పూషా వా అకామయత | పశుమాన్త్యామితి | స ఏతం పూష్ణే రేవత్యై చరుం నిరవపత్ |
 తతో వై స పశుమానభవత్ | పశుమాన్ హ వై భవతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య
 ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర జహోతి | పూష్ణే స్వాహా రేవత్యై స్వాహా | పశుభ్యః
 స్వాహేతి || 53 ||

అశ్వినౌ వా అకామయేతామ్ | శ్రోత్రస్వినావబధిరా స్యావేతి |
 తావేతమశ్వభ్యామశ్వయుగ్భ్యం పురోడాశన్ద్వికపాలన్నిరవపతామ్ | తతో వై తౌ
 శ్రోత్రస్వినావబధిరావభవతామ్ | శ్రోత్రస్వీ హ వా అబధిరో భవతి | య ఏతేన హవిషా
 యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర జహోతి | అశ్వభ్యాగ్
 స్వాహాఽశ్వయుగ్భ్యాగ్ స్వాహా | శ్రోత్రాయ స్వాహా శ్రుత్యై స్వాహేతి || 54 ||

యమో వా అకామయత | పితృణాగ్ం రాజ్యమభిజయేయమితి | స ఏతం
 యమాయాప్తభరణీభ్యశ్చరుం నిరవపత్ | తతో వై స పితృణాగ్ం రాజ్యమభ్యజయత్ |
 సమానానాగ్ం హ వై రాజ్యమభి జయతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ
 చైనదేవం వేద | సోఽత్ర జహోతి | యమాయ స్వాహాఽప్తభరణీభ్యః స్వాహా |
 రాజ్యాయ స్వాహాభిజిత్యై స్వాహేతి || 55 ||

అథైతదమావాస్యాయా ఆజ్యం నిర్వపతి। కామో వా అమావాస్యా। కామ ఆజ్యమ్।
 కామేనైవ కామగ్ం సమర్థయతి। క్షిప్రమేనగ్ం సకామ ఉపనమతి। యేన కామేన
 యజతే। సోఽత్ర జహోతి। అమావాస్యాయై స్వాహా కామాయ స్వాహాఽఽగత్యై
 స్వాహేతి॥ 56 ॥

మిత్ర ఇన్ద్రః ప్రజాపతిర్దశ దశాప ఏకాదశ విశ్వే బ్రహ్మ దశదశ విష్ణుస్తయోదశ వసవ ఇన్ద్రోఽజోఽహిరైవ బుధ్నియః పూషాఽశ్వినౌ యమో దశ
 దశాథైతదమావాస్యాయా అష్టౌ పశ్చదశ॥ [5]

చన్ద్రమా వా అకామయత। అహోరాత్రానర్థమాసాన్మాసాన్సృతూన్స్తంవత్సరమాప్తావ।
 చన్ద్రమసః సాయుజ్యగ్ం సతోకతామాప్నూయామితి। స ఏతత్తచ్ఛన్ద్రమనే ప్రతీదృశ్యాయై
 పురోడాశం పశ్చదశకపాలం నిరవపత్। తతో వై
 సోఽహోరాత్రానర్థమాసాన్మాసాన్సృతూన్స్తంవత్సరమాప్తావ। చన్ద్రమసః సాయుజ్యగ్ం
 సతోకతామాప్నోత్। అహోరాత్రాన్ హ వా
 అర్థమాసాన్మాసాన్సృతూన్స్తంవత్సరమాప్తావ। చన్ద్రమసః సాయుజ్యగ్ం
 సతోకతామాప్నోతి। య ఏతేన హవిషా యజతే। య ఉ చైనదేవం వేద। సోఽత్ర
 జహోతి। చన్ద్రమనే స్వాహా ప్రతీదృశ్యాయై స్వాహా। అహోరాత్రేభ్యః
 స్వాహోఽర్థమాసేభ్యః స్వాహా। మాసేభ్యః స్వాహార్తుభ్యః స్వాహా। సంవత్సరాయ
 స్వాహేతి॥ 57 ॥

అహోరాత్రే వా అకామయేతామ్। అత్యహోరాత్రే ముచ్యేవహి। న నావహోరాత్రే
 ఆప్నూయాతామితి। తే ఏతమహోరాత్రాభ్యం చరుం నిరవపతామ్। ద్వయానాం
 వ్రీహీణామ్। శుక్లానాం చ కృష్ణానాం చ। సవాత్యోర్ద్ధగే। శ్వేతాయై చ కృష్ణాయై చ।
 తతో వై తే అత్యహోరాత్రే అముచ్యేతే। వైనే అహోరాత్రే ఆప్నూతామ్। అతి హ వా
 అహోరాత్రే ముచ్యతే। వైనమహోరాత్రే ఆప్నూతః। య ఏతేన హవిషా యజతే। య ఉ
 చైనదేవం వేద। సోఽత్ర జహోతి। అహ్నా స్వాహా రాత్రియై స్వాహా। అతిముక్త్యై
 స్వాహేతి॥ 58 ॥

ఉషా వా అకామయత। ప్రియాఽఽదిత్యస్య సుభగా స్యామితి। సైతముషనే చరుం

నిరవపత్ | తతో వై సా ప్రియాఽఽదిత్యస్య సుభగాఽభవత్ | ప్రియో హ వై
సమానానాగ్ం సుభగో భవతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద |
సోఽత్ర జహోతి | ఉషసే స్వాహా వ్యష్టై స్వాహా | వ్యాషష్టై స్వాహా వ్యచ్యన్తై
స్వాహా | వ్యష్టాయై స్వాహేతి || 59 ||

అథైతస్మై నక్షత్రాయ చరునిర్వపతి | యథా త్వం దేవానామసి | ఏవమహం
మనుష్యాణాం భూయాసమితి | యథా హ వా ఏతద్దేవానామ్ | ఏవగ్ం హ వా ఏష
మనుష్యాణాం భవతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర
జహోతి | నక్షత్రాయ స్వాహోదేష్యతే స్వాహా | ఉద్యతే స్వాహోదితాయ స్వాహా |
హరసే స్వాహా భరసే స్వాహా | భ్రాజసే స్వాహా తేజసే స్వాహా | తపసే స్వాహా
బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహేతి || 60 ||

సూర్యో వా అకామయత | నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా స్యామితి | స ఏతగ్ం సూర్యాయ
నక్షత్రేభ్యశ్చరుం నిరవపత్ | తతో వై స నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠాఽభవత్ | ప్రతిష్ఠా హ వై
సమానానాం భవతి | య ఏతేన హవిషా యజతే | య ఉ చైనదేవం వేద | సోఽత్ర
జహోతి | సూర్యాయ స్వాహా నక్షత్రేభ్యః స్వాహా | ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి || 61 ||

అథైతమదీత్యై చరుం నిర్వపతి | ఇయం వా అదితిః | అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి | సోఽత్ర
జహోతి | అదీత్యై స్వాహా ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి || 62 ||

అథైతం విష్ణవే చరుం నిర్వపతి | యజ్ఞో వై విష్ణుః | యజ్ఞ ఏవాంతతః ప్రతితిష్ఠతి | సోఽత్ర
జహోతి | విష్ణవే స్వాహా యజ్ఞాయ స్వాహా | ప్రతిష్ఠాయై స్వాహేతి || 63 ||

చన్ద్రమాః పశ్చిమదశాహారాతే సప్తదశోషా ఏకాదశాథైతస్మై నక్షత్రాయ త్రయోదశ సూర్యో దశాథైతమదీత్యై పశ్చాత్తైతం విష్ణవే షట్సప్త (సప్తతాఽఽశూనాం
ప్రీహీణామిన్ద్రో మహాప్రీహీణామిన్ద్రః కృష్ణానాం ప్రీహీణామహారాతే ద్వయానాం ప్రీహీణామ్ | పితరష్టటృపాలగ్ం సప్తతా ద్వాదశకపాలమిన్ద్రాగ్ని ఏకాదశకపాలమిన్ద్ర
ఏకాదశకపాలమిన్ద్రో దశకపాలం విష్ణుస్త్రికపాలమహిర్భూమికపాలమిన్ద్రానో ద్వికపాలశ్చాన్ద్రమాః పశ్చిమదశకపాలమిన్ద్రాన్తస్మా వసవోఽష్టాకపాలమన్యత్ర చరుమ్ |
రుద్రోఽర్చమా పూషా పశుమాన్త్యాగ్ం సోమో రుద్రో బృహస్పతిః పయసి వాయుః పయః సోమో వాయుర్నిగ్గాగ్ని మిత్ర ఇన్ద్ర ఆపో బ్రహ్మ యమాఽభిజన్త్యై తస్మా
ప్రజాపతిః ప్రజాయై పౌర్ణమాస్యా అమావాస్యాయా అగత్యై విశ్వే జిత్యా అశ్వినౌ శ్రుత్యై | బ్రహ్మ తదేతం విష్ణుః స ఏతం వాయుః స ఏతదాప్తస్యాః | పితరో విశ్వే
వసవోఽకామయన్త మేతి త ఏతన్నిరవపన్ | ఆపోఽకామయన్త మేతి తా ఏతన్నిరవపన్ | ఇన్ద్రాగ్ని అశ్వినావకామయేతాం వేతి తావేతన్నిరవపతామ్ | అహారాతే వా
అకామయేతామితి తే ఏతన్నిరవపతామ్ | అన్యత్రాకామయేతే స ఏతన్నిరవపత్ | ఇన్ద్రాగ్ని త్రైవ్యమిన్ద్రో జ్యేష్ఠమిన్ద్రో దృఢః | అహిః సూర్యోఽదీత్యై విష్ణవే

ప్రతిష్ఠాయై । సోమో యమః సమానానామ్ । అగ్నిర్న రిరిషదన్యత్ర రిరిషః ॥) ॥

అగ్నిర్న ఋధ్యాన్మ నవోనవోఽగ్నిర్మిత్రశ్చన్ద్రమాష్టత్ ॥ 6 ॥

అగ్నిర్నస్తన్నో వాయురహిర్బుధీయ ఋషా వా ఇయమధైతత్వైర్లమాస్యా అజో వా ఏకప్రాతూర్వ్యస్త్రిషష్టిః ॥ 63 ॥

అగ్నిర్నః పాతు ప్రతిష్ఠాయై స్వాహతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే ప్రథమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

॥ ద్వితీయః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః ॥

తృతీయస్యామితో దివి సోమ ఆసీత్ । తజ్జాయత్రాఽహరత్ । తస్య పర్ణమచ్ఛిద్యత ।
తత్పర్ణోఽభవత్ । తత్పర్ణస్య పర్ణత్వమ్ । బ్రహ్మ వై పర్ణః । యత్పర్ణశాఖయా
వత్సానపాకరోతి । బ్రహ్మణైవైనానపాకరోతి । గాయత్రో వై పర్ణః । గాయత్రాః పశవః ॥ १ ॥

తస్మాత్రిణీత్రిణీ పర్ణస్య పలాశాని । త్రిపదా గాయత్రీ । యత్పర్ణశాఖయా గాః
ప్రార్పయతి । స్వయైవైనా దేవతయా ప్రార్పయతి । యజ్కామయేతాపశుః స్యాదితి ।
అపరాన్తస్మై శుష్కాగ్రామాహరేత్ । అపశురేవ భవతి । యజ్కామయేత
పశుమాన్తస్యదితి । బహుపరాన్తస్మై బహుశాఖామాహరేత్ । పశుమన్తమేవైనం
కరోతి ॥ २ ॥

యత్ప్రాచీమా హరేత్ । దేవలోకమభి జయేత్ । యదుదీచీం మనుష్యలోకమ్ ।
ప్రాచీముదీచీమా హరతి । ఉభయోర్లోకయోరభిజిత్యై । ఇషే త్వోర్జ్జే త్వేత్యాహ ।
ఇషమేవోర్జ్జం యజమానే దధాతి । వాయవః స్థేత్యాహ । వాయుర్వా అన్తరిక్షస్యాధ్యక్షాః ।
అన్తరిక్షదేవత్యాః ఖలు వై పశవః ॥ ३ ॥

వాయవ ఏవైనాన్పరి దధాతి । ప్ర వా ఏనానేతదా కరోతి । యదాహ । వాయవః
స్థేత్యుపాయవః స్థేత్యాహ । యజమానాయైవ పశూనుప హ్వయతే । దేవో వః సవితా
ప్రార్పయత్విత్యాహ ప్రసూత్యై । శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఇత్యాహ । యజ్ఞో హి
శ్రేష్ఠతమజ్కర్మ । తస్మాదేవమాహ । ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమిత్యాహ ॥ ४ ॥

వత్సేభ్యశ్చ వా ఏతాః పురా మనుష్యేభ్యశ్చాప్యాయన్త । దేవేభ్య ఏవైనా
ఇన్ద్రాయాప్యాయయతి । ఊర్జస్వతీః పయస్వతీరిత్యాహ । ఊర్జగ్ం హి పయః
సమ్భరన్తి । ప్రజావతీరనమివా అయత్నా ఇత్యాహ ప్రజాత్యై । మా వః స్తేన ఈశత

మాఽఘశగ్ంస ఇత్యాహ గుప్త్యై | రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తిత్యాహ |
 రుద్రాదేవైనాస్త్రాయతే | ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్విరిత్యాహ | ధ్రువా
 ఏవాస్మిన్బహ్విః కరోతి || 5 ||

యజమానస్య పశూనాహిత్యాహ | పశూనాజ్ఞోపిథాయ | తస్మాత్సాయం పశవ
 ఉపసమావర్తన్తే | అనధః సాదయతి | గర్భాణాన్సృత్యా అప్రపాదాయ | తస్మాద్గర్భాః
 ప్రజానామప్రపాదుకాః | ఉపరీవ నిదధాతి | ఉపరీవ హి సువర్గో లోకః | సువర్గస్య
 లోకస్య సమప్త్యై || 6 ||

పశవః కరోతి పశవో దేవభాగమిత్యాహ కరోతి నవ చ || [1]

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యశ్వపర్శుమాదత్తే ప్రసూత్యై |
 అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ | అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తామ్ | పూష్ణో
 హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై | యో వా ఓషధీః పర్వశో వేద | నైనాః స హినన్తి |
 ప్రజాపతిర్వా ఓషధీః పర్వశో వేద | స ఏనా న హినన్తి | అశ్వప్రర్వా బర్హిరచ్ఛేతి |
 ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః సయోనిత్వాయ || 7 ||

ఓషధీనామహిగ్ంసాయై | యజ్ఞస్య ఘోషదసీత్యాహ | యజమాన ఏవ రయిన్దధాతి |
 ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ | రక్షసామపహత్యై |

ప్రేయమగార్ధిషణా బర్హిరచ్ఛేత్యాహ | విద్యా వై ధిషణా | విద్యయైవైనదచ్ఛేతి |
 మనునా కృతా స్వధయా వితష్టేత్యాహ | మానవీ హి పర్శుః స్వధాకృతా || 8 ||

త ఆవహన్తి కవయః పురస్తాదిత్యాహ | శుశ్రువాగ్ంసో వై కవయః | యజ్ఞః పురస్తాత్ |
 ముఖత ఏవ యజ్ఞమా రభతే | అథో యదేతదుక్త్వా యతః కుతశ్చ హరతి |
 తత్ప్రాచ్యా ఏవ దిశో భవతి | దేవేభ్యో జష్టమిహ బర్హిరాసద ఇత్యాహ | బర్హిషః
 సమృద్ధ్యై | కర్మణోఽనపరాధాయ | దేవానాం పరిషూతమసీత్యాహ || 9 ||

యద్వా ఇదజ్గ్ం చ | తద్దేవానాం పరిషూతమ్ | అథో యథా వస్యసే ప్రతిప్రాచ్యాహేదం
 కరిష్యామితి | ఏవమేవ తదధ్వర్యుర్దేవేభ్యః ప్రతిప్రాచ్య బర్హిర్రాతి |

ఆత్మనోఽహిగ్ంసాయై । యావతః స్తమ్బాన్సరిదిశేత్ । యత్తేషాముచ్చిగ్ంష్యాత్ ।
 అతి తద్యజ్ఞస్య రేచయేత్ । ఏకగ్ స్తమ్బం పరిదిశేత్ । తగ్ం సర్వన్దాయాత్ ॥ 10 ॥
 యజ్ఞస్యానతిరేకాయ । వర్షవృద్ధమసీత్యాహ । వర్షవృద్ధా వా ఓషధయః ।
 దేవబర్హిరిత్యాహ । దేవేభ్య ఏవైనత్కరోతి । మా త్వాఽన్వజ్ఞా
 తిర్యగిత్యాహాహిగ్ంసాయై । పర్వ తే రాధ్యాసమిత్యాహర్ద్యై । ఆచ్ఛేత్తా తే మా
 రిషమిత్యాహ । నాస్యాత్మనో మీయతే । య ఏవం వేద ॥ 11 ॥
 దేవబర్హిః శతవల్శం విరోహేత్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజానాం ప్రజననాయ ।
 సహస్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమేత్యాహ । ఆశిషమేవైతామా శాస్తే । పృథివ్యాః
 సమృచః ప్రాహిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై । అయుజ్గాయుజ్గాన్మృష్టిల్లునోతి । మిథునత్వాయ
 ప్రజాత్యై । సుసమభృతా త్వా సమభరామీత్యాహ । బ్రహ్మణైవైనత్సమభరతి ॥ 12 ॥
 అదీత్యై రాస్నాఽసీత్యాహ । ఇయం వా అదీతిః । అస్యా ఏవైనద్రాస్నాం కరోతి ।
 ఇన్ద్రాణ్యై సన్నహనమిత్యాహ । ఇన్ద్రాణీ వా అగ్రే దేవతానాగ్ం సమనహ్యత ।
 సాఽఽర్ధోత్ । ఋద్వ్యై సన్నహ్యతి । ప్రజా వై బర్హిః । ప్రజానామపరావాపాయ ।
 తస్మాత్సావసంతతాః ప్రజా జాయన్తే ॥ 13 ॥

పూషా తే గ్రన్థిక్లృద్ధాత్విత్యాహ । పుష్టిమేవ యజమానే దధాతి । స తే
 మాస్థాదిత్యాహాహిగ్ంసాయై । పశ్చాత్ప్రాశ్చముపగూహతి । పశ్చాద్వై ప్రాచీనగ్ం
 రేతో ధీయతే । పశ్చాదేవాస్మై ప్రాచీనగ్ం రేతో దధాతి । ఇన్ద్రస్య త్వా
 బాహుభ్యాముద్యచ్ఛ ఇత్యాహ । ఇన్ద్రీయమేవ యజమానే దధాతి ।
 బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామీత్యాహ । బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః ॥ 14 ॥
 బ్రహ్మణైవైనద్ధరతి । ఉర్వన్తరిక్షమన్విహిత్యాహ గత్యై । దేవజ్గమమసీత్యాహ ।
 దేవానేవైనద్గమయతి । అసథః సాదయతి । గర్భాణాన్ధృత్యా అప్రపాదాయ ।
 తస్మాద్గర్భాః ప్రజానామప్రపాదుకాః । ఉపరీవ ని దధాతి । ఉపరీవ హి సువర్గో లోకః ।

సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ 15 ॥

సయోనిత్వాయ స్వధాకృతాఽసీత్యాహ దాయాద్వేద భరతి జాయంతే బృహస్పతిః సమష్ట్యై ॥ [2]

పూర్వేద్యుర్నిధ్యాబర్హిః కరోతి | యజ్ఞమేవారభ్య గృహీత్వోపవసతి |
ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత | తస్యోథే అస్రగ్నేతామ్ | యజ్ఞో వై ప్రజాపతిః |
యత్సాన్నామ్యోథే భవతః | యజ్ఞస్యైవ తదుథే ఉపదధాత్యప్రస్రగ్నేసాయ |
శున్ధధ్వన్తేవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్ఞాయా ఇత్యాహ | దేవయజ్ఞాయా ఏవైనాని శున్ధతి |
మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసీత్యాహ ॥ 16 ॥

అన్తరిక్షం వై మాతరిశ్వనో ఘర్మః | ఏషాం లోకానాం విధృత్యై | ద్యౌరసి
పృథివ్యసీత్యాహ | దివశ్చ హ్యేషా పృథివ్యాశ్చ సమభృతా | యదుఖా |
తస్మాదేవమాహ | విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామేత్యాహ | వృష్టిరైవిశ్వధాయాః |
వృష్టిమేవావరున్ధే | దృగ్ంహస్వ మా హ్వరిత్యాహ ధృత్యై ॥ 17 ॥

వసూనాం పవిత్రమసీత్యాహ | ప్రాణా వై వసవః | తేషాం వా ఏతద్భాగధేయమ్ |
యత్పవిత్రమ్ | తేభ్య ఏవైనత్కరోతి | శతధారగ్ం సహస్రధారమిత్యాహ |
ప్రాణేష్యేవాయుర్దధాతి సర్వత్వాయ | త్రివృత్పలాశశాఖాయాన్దర్భమయం భవతి |
త్రివృద్వై ప్రాణః | త్రివృతమేవ ప్రాణం మధ్యతో యజమానే దధాతి ॥ 18 ॥

సౌమ్యః పర్ణః సయోనిత్వాయ | సౌజాత్పవిత్రన్దర్భాః | ప్రాక్షాయమధిని దధాతి |
తత్ప్రాణాపానయో రూపమ్ | తిర్యక్ప్రాతః | తద్దర్శస్య రూపమ్ | దార్శ్యగ్
హ్యేతదహః | అన్నం వై చన్ద్రమాః | అన్నం ప్రాణాః |
ఉభయమేవోపైత్యజామిత్వాయ ॥ 19 ॥

తస్మాద్యగ్ం సర్వతః పవతే | హుతః స్తోకో హుతో ద్రప్స ఇత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై |
హవిషోఽస్కన్దాయ | న హి హుతగ్ స్వాహాకృతగ్ స్కన్దతి | దీవి నాకో నామూగ్నిః |
తస్య విప్రప్రో భాగధేయమ్ | అగ్నయే బృహతే నాకాయేత్యాహ | నాకమేవాగ్నిం
భాగధేయేన సమర్థయతి | స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యామిత్యాహ |

ద్యావాపృథివ్యోరేవైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ 20 ॥

ప॒విత్ర॑వ॒త్యాన॑యతి । అ॒పా॒జ్ఞౌచ॑వౌషధీనాం చ ర॒సగ్ం సగ్ంసృ॑జతి । అథో ఓషధీ॑ష్వేవ
ప॒శూన్ప్ర॑తిష్ఠాపయతి । అ॒న్వార॑భ్య వాచం యచ్ఛతి । య॒జ్ఞస్య॑ ధృ॒త్యై ।
ధా॒రయ॑న్నాస్తే । ధా॒రయ॑న్త ఇ॒వ హి దు॑హన్తి । కామ॑ధుక్ష ఇ॒త్యాహా॑త్ప్రతీయ॒స్యై । త్రయ॑
ఇ॒మే లో॒కాః । ఇ॒మానే॒వ లో॒కాన్యజ॑మానో దుహే ॥ 21 ॥

అ॒మూమి॑తి నామ గృ॒హ్ణాతి । భ॒ద్రమే॒వాసా॑జ్కర్మా విష్క॑రోతి । సా వి॒శ్వాయుః॑ సా
వి॒శ్వవ్య॑చాః సా వి॒శ్వక॑ర్మేత్యాహ । ఇ॒యం వై వి॒శ్వాయుః॑ । అ॒న్తరి॑క్షం వి॒శ్వవ్య॑చాః ।
అ॒సౌ వి॒శ్వక॑ర్మా । ఇ॒మానే॒వైతాభి॑ర్లోకాన్ యథా॒పూర్వ॑స్థమే । అథో యథా॑ ప్ర॒దాత్రే
పు॒ణ్యమా॑శాస్తే । ఏ॒వమే॒వైనా॑ ఏ॒తదు॑పస్తాతి । తస్మా॑త్ప్రాదాది॒త్యున్నీయ॑ వన్ద॒మానా
ఉ॒పస్తు॑వన్తః ప॒శూన్సు॑హన్తి ॥ 22 ॥

బ॒హు దు॒గ్ధీన్ద్రా॑య దే॒వేభ్యో॑ హ॒విరి॑తి వాచం విసృ॑జతే । యథా॑దే॒వత॑మే॒వ ప్రసా॑తి ।
దై॒వ్యస్య॑ చ మా॒నుష॑స్య చ వ్యావృ॑త్యై । త్రి॒రాహ॑ । త్రి॒షత్యా॑ హి దే॒వాః । అ॒వాచం
య॒మోఽన॑న్వార॒భ్యోత్త॑రాః । అప॑రిమి॒తమే॒వాప॑ రున్ధే । న దా॑రుపాత్రే॒ణ దు॑హ్యేత్ ।
అగ్ని॑వ॒ద్వై దా॑రుపాత్రమ్ । యద్దా॑రుపాత్రే॒ణ దు॑హ్యేత్ ॥ 23 ॥

యాత॑యా॒మ్నా హ॒విషా॑ యజేత । అథో ఖ॒ల్వాహుః॑ । పు॒రోడా॑శముఖాని వై
హ॒విగ్ంషి॑ । నేత ఇ॒తః పు॒రోడా॑శగ్ం హ॒విషో॑ యా॒మోఽస్తీ॑తి । కామ॑మే॒వ దా॑రుపాత్రే॒ణ
దు॑హ్యేత్ । శూ॒ద్ర ఏ॒వ న దు॑హ్యేత్ । అస॑తో వా ఏ॒ష స॑మ్భూతః । యచ్ఛూ॒చద్రః॑ ।
అహ॑విరే॒వ తది॑త్యాహుః । యచ్ఛూ॒చద్రో దోగ్ధీ॑తి ॥ 24 ॥

అగ్ని॑హోత్రమే॒వ న దు॑హ్యచ్ఛూ॒చద్రః॑ । తద్ధి నో॑త్పునన్తి । యదా॑ ఖ॒లు వై ప॒విత్ర॑మత్యేతి ।
అథ తద్ధి॑విరితి । సమ్పూ॒చ్యధ్వ॑మృతావరీరిత్యాహ । అ॒పా॒జ్ఞౌచ॑వౌషధీనాం చ ర॒సగ్ం
సగ్ంసృ॑జతి । తస్మా॑ద్దపా॒జ్ఞౌచ॑షధీనాం చ ర॒సము॑పజీవామః । మ॒న్ద్రా ధ॑నస్య సాతయ
ఇ॒త్యాహ॑ । పు॒ష్టిమే॒వ యజ॑మానే దధాతి । సోమే॑న॒ త్వాత॑న॒చ్ఛీన్ద్రా॑య దధీత్యాహ ॥ 25 ॥
సోమ॑మే॒వైన॑త్కరోతి । యో వై సోమం భక్ష॑యిత్వా । సం॒వత్స॑రగ్ం సోమం న పి॒బతి॑ ।

పునర్భక్త్యోఽస్య సోమపీఠో భవతి | సోమః ఖలు వై సాన్నాయమ్ | య ఏవం
విద్వాన్సాన్నాయం పిబతి | అపునర్భక్త్యోఽస్య సోమపీఠో భవతి | న మృన్మయేనాపి
దధ్యాత్ | యన్మృన్మయేనాపిదధ్యాత్ | పితృదేవత్యగ్ స్యాత్ || 26 ||

అయస్పాత్రేణ వా దారుపాత్రేణ వాఽపి దధాతి | తద్ధి సదేవమ్ | ఉదన్వదభవతి | ఆపో
వై రక్షోఘ్నిః | రక్షసామపహత్యై | అదస్తమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ | యజ్ఞో వై విష్ణుః |
యజ్ఞాయైవైనదదస్తం కరోతి | విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షన్వేత్యాహ గుప్త్యై | అసథః
సాదయతి | గర్భాణాన్ధృత్యా అప్రపాదాయ | తస్మాద్గర్భాః ప్రజానామప్రపాదుకాః |
ఉపరీవ నిదధాతి | ఉపరీవ హి సువర్గో లోకః | సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై || 27 ||

అసీత్యాహ ధృత్యై యజమానే దధాత్వజామిత్వాయ స్థాపయతి దుహే దుహన్తి దుహ్యద్ధోగీతి దధీత్యాహ స్యాత్సాదయతి పఞ్చ వ || _____[3]

కర్మణే వాం దేవేభ్యః శకేయమిత్యాహ శక్త్యై | యజ్ఞస్య వై సంతతిమను ప్రజాః పశవో
యజమానస్య సంతాయన్తే | యజ్ఞస్య విచ్ఛిత్తిమను ప్రజాః పశవో యజమానస్య
విచ్ఛిద్యన్తే | యజ్ఞస్య సంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంత్యై స్తుణామి సంత్యై త్వా
యజ్ఞన్వేత్యాహవనీయాత్సంతనోతి | యజమానస్య ప్రజాయై పశూనాగ్ం సంత్యై | అపః
ప్రణయతి | శ్రద్ధా వా ఆపః | శ్రద్ధామేవారభ్య ప్రణీయ ప్రచరతి | అపః ప్రణయతి | యజ్ఞో
వా ఆపః || 28 ||

యజ్ఞమేవారభ్య ప్రణీయ ప్రచరతి | అపః ప్రణయతి | వజ్రో వా ఆపః | వజ్రమేవ
భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహృత్య ప్రణీయ ప్రచరతి | అపః ప్రణయతి | ఆపో వై రక్షోఘ్నిః |
రక్షసామపహత్యై | అపః ప్రణయతి | ఆపో వై దేవానాం ప్రియన్ధామ | దేవానామేవ
ప్రియన్ధామ ప్రణీయ ప్రచరతి || 29 ||

అపః ప్రణయతి | ఆపో వై సర్వా దేవతాః | దేవతా ఏవారభ్య ప్రణీయ ప్రచరతి | వేషాయ
త్వేత్యాహ | వేషాయ హ్యేనదాదతే | ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ |
రక్షసామపహత్యై | ధూరసీత్యాహ | ఏష వై ధుర్యోఽగ్నిః | తం
యదనుపస్పృశ్యాతీయాత్ || 30 ||

అధ్వర్యుం చ యజమానం చ ప్రదహేత్ | ఉపస్పృశ్యాత్యేతి | అధ్వర్యోశ్చ
యజమానస్య చాప్రదాహాయ | ధూర్వ తం యోస్మాన్ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం
ధూర్వామ ఇత్యాహ | ద్వో వావ పురుషౌ | యజ్ఞౌచవ ధూర్వతి | యశఃచైనన్ధూర్వతి |
తావుభౌ శుచాఽర్పయతి | త్వం దేవానామసి సన్నితమం పప్రితమం జష్టతమం
వహ్నితమన్దేవహూతమమిత్యాహ | యథాయజరేవైతత్ || 31 ||

అప్రృతమసి హవిర్ధానమిత్యాహానార్యైః | దృగ్ంహస్వ మా హ్వరిత్యాహ ధృత్యైః |
మిత్రస్య త్వా చక్షుషా ప్రేక్ష ఇత్యాహ మిత్రత్వాయ | మా భేర్మా సంవిక్తా మా త్వా
హిగ్ంసిషమిత్యాహాహిగ్ంసాయై | యద్వై కిం చ వాతో నాభి వాతి | తత్సర్వం
వరుణదేవత్యమ్ | ఉరు వాతాయేత్యాహ | అవారుణమేవైనత్కరోతి | దేవస్య త్వా
సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యైః | అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ || 32 ||

అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తామ్ | పూష్టో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యైః |
అగ్నయే జష్టం నిర్వపామిత్యాహ | అగ్నయ ఏవైనాం జష్టం నిర్వపతి | త్రిర్యజషా |
త్రయ ఇమే లోకాః | ఏషాం లోకానామాప్త్యైః | తూష్టిం చతుర్థమ్ | అపరిమితమేవావరుణే |
స ఏవమేవానుపూర్వగ్ం హవీగ్ంషి నిర్వపతి || 33 ||

ఇదం దేవానామిదము నః సహేత్యాహ వ్యావృత్యైః | స్థాత్యై త్వా నారాత్యా ఇత్యాహ
గుప్త్యైః | తమసీవ వా ఏషోఽన్తశ్చరతి | యః పరీణహి | సువరభి వి ఘోషం
వైశ్వానరజ్ఞ్యోతిరిత్యాహ | సువరేవాభి వి పశ్యతి వైశ్వానరజ్ఞ్యోతిః | ద్యావాపృథివీ
హవిషి గృహీత ఉదవేపేతామ్ | దృగ్ంహన్తాన్ధుర్యా ద్యావాపృథివ్యోరిత్యాహ |
గృహాణాం ద్యావాపృథివ్యోర్ధృత్యైః | ఉర్వన్తరిక్షమన్విహిత్యాహ గత్యైః | అదిత్యాస్త్యోపస్థే
సాదయామిత్యాహ | ఇయం వా అదితిః | అస్యా ఏవైనదుపస్థే సాదయతి | అగ్నే
హవ్యగ్ం రక్షస్వేత్యాహ గుప్త్యైః || 34 ||

యజ్ఞో వా ఆప్తో ధామ ప్రణయ ప్రవరత్యత్రియాదేతద్బాహుభ్యామిత్యాహ హవీగ్ంషి నిర్వపతి గత్యై చత్వారి చ || [4]

ఇన్ద్రో వృత్రమహన్ | సోఽపః | అభ్యమ్రయత | తాస్తాం యన్మేధ్యం యజ్ఞయగ్ం

సదే॑వమా॑సీత్ | తదపో॑దక్రా॒మత్ | తే ద॒ర్భా అ॑భవన్ | యద్ద॒ర్భైరప॑ ఉత్ప॒నాతి | యా
ఏ॒వ మే॑ధ్యా య॒జ్ఞయాః॑ సదే॒వా ఆపః॑ | తాభి॑రే॒వైనా॑ ఉత్ప॒నాతి |
ద్యాభ్యా॑ముత్ప॒నాతి || 35 ||

ద్వి॒పాద్యజ॑మా॒నః ప్రతి॑ష్ఠిత్యై | దే॒వో వః॑ స॒వితోత్ప॑నా॒త్విత్యా॑హ | స॒వితృప్ర॑సూత ఏ॒వైనా॑
ఉత్ప॒నాతి | అచ్ఛి॑ద్రేణ ప॒విత్రేణే॑త్యా॒హ | అ॒సౌ వా ఆ॒దితోఽచ్ఛి॑ద్రం ప॒విత్రమ్ |
తేనై॒వైనా॑ ఉత్ప॒నాతి | వ॒సోః సూ॑ర్య॒స్య ర॒శ్మిభి॑రిత్యా॒హ | ప్రా॒ణా వా ఆపః॑ | ప్రా॒ణా
వ॒సవః॑ | ప్రా॒ణా ర॒శ్మయః॑ || 36 ||

ప్రా॒ణైరే॒వ ప్రా॒ణాన్త॑స్సం పృ॒ణక్తి | సా॒విత్రి॒యర్చా॑ | స॒వితృప్ర॑సూతం మే క॒ర్మాస॑దితి |
స॒వితృప్ర॑సూతమే॒వాస్య క॑ర్మ భవతి | ప॒చ్ఛో గా॑య॒త్రియా త్రి॑ష్టమృద్ధ॒త్వాయ॑ | ఆపో
దే॒వీరగ్రే॑పువో అగ్రే॒గువ॑ ఇత్యా॒హ | రూ॒పమే॒వాసామే॑తన్మహి॒మానం॑ వ్యాచ॒ష్టే | అగ్ర॑ ఇ॒మం
య॒జ్ఞం న॑య॒తాగ్రే॑ య॒జ్ఞప॑తిమి॒త్యాహ॑ | అగ్ర॑ ఏ॒వ య॒జ్ఞం న॑య॒న్తి | అగ్రే॑
య॒జ్ఞప॑తిమ్ || 37 ||

యు॒ష్మాని॑న్దోఽవృ॒ణీత॑ వృ॒త్రతూ॑ర్యే యూ॒యమి॑న్ద్రమవృ॒ణీధ॑వం వృ॒త్రతూ॑ర్య
ఇత్యా॒హ | వృ॒త్రగ్ం హ॑ హ॒నిష్య॑న్ని॒న్ద్ర ఆపో॑ వ॒వ్రే | ఆపో॑ హేన్ద్రం వ॒వ్రరే॑ |
సం॒జ్ఞామే॒వాసామే॑తత్సామా॒నం వ్యాచ॒ష్టే | ప్రోక్షి॑తాః స్థే॒త్యాహ॑ | తేనా॒పః ప్రోక్షి॑తాః |
అ॒గ్నయే॑ వో జ॒ష్టం ప్రోక్షా॑మ్యగ్ని॒పోమా॑భ్యామి॒త్యాహ॑ | యథాదే॒వతమే॒వైనా॑న్ప్రోక్ష॑తి |
త్రిః ప్రోక్ష॑తి | త్ర్యా॒వృద్ధి॑ య॒జ్ఞః || 38 ||

అథో రక్ష॑సామపహ॒త్యై | శు॒న్ధధ॑వం దై॒వ్యాయ॑ క॒ర్మణే॑ దే॒వయ॑జ్ఞా॒యా ఇత్యా॑హ |
దే॒వయ॑జ్ఞా॒యా ఏ॒వైనా॑ని శు॒న్ధతి | త్రిః ప్రోక్ష॑తి | త్ర్యా॒వృద్ధి॑ య॒జ్ఞః | అథో మే॑ధ్యత్వా॒య |
అ॒వధూ॑తగ్ం రక్షోఽ॒వధూ॑తా ఆ॒రాతయ॑ ఇత్యా॒హ | రక్ష॑సామపహ॒త్యై |
అది॑త్యా॒స్త్యగ్ర॑సీత్యా॒హ | ఇ॒యం వా అది॑తిః || 39 ||

అ॒స్యా ఏ॒వైన॑త్త్వచం కరోతి | ప్రతి॑ త్వా పృథి॒వీ వే॒త్త్విత్యా॑హ ప్రతి॑ష్ఠిత్యై |

పురస్తాత్ప్రతీచీనగ్రీవముత్తరలోమాపస్తృణాతి మేధ్యత్వాయ ।

తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముపతిష్ఠన్తే । తస్మాత్ప్రజా మృగం

గ్రాహుకాః । యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత । కృష్ణో రూపం కృత్వా । యత్కృష్ణాజినే
హవిరధ్యవహన్తి । యజ్ఞాదేవ తద్యజ్ఞం ప్రయుక్తే । హవిషోఽస్కన్దాయ ॥ 40 ॥

అధిషవణమసి వానస్పత్యమిత్యాహ । అధిషవణమేవైనత్కరోతి । ప్రతి
త్వాఽదిత్యాస్త్యగ్వేత్విత్యాహ సయత్వాయ । అగ్నేస్తనూరసీత్యాహ । అగ్నేర్వా ఏషా
తనూః । యదోషధయః । వాచో విసర్జనమిత్యాహ । యదా హి ప్రజా ఓషధీనామశ్చన్తి ।
అథ వాచం విసృజన్తే । దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామిత్యాహ ॥ 41 ॥

దేవతాభిరేవైనత్సమర్థయతి । అద్రిరసి వానస్పత్య ఇత్యాహ । గ్రావాణమేవైనత్కరోతి । స
ఇదం దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్యేత్యాహ శాన్తే । హవిష్క్రుదేహీత్యాహ । య
ఏవ దేవానాగ్ం హవిష్క్రుతః । తాన్ హవ్యయతి । త్రిర్వ్యయతి । త్రిషత్యా హి దేవాః ।
ఇషమావదోర్జమావదేత్యాహ ॥ 42 ॥

ఇషమేవోర్జం యజమానే దధాతి । ద్యుమద్వదత వయగ్ం సజ్ఘాతం జేష్మేత్యాహ
భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై । మనోః శ్రద్ధాదేవస్య యజమానస్యాసురఘ్ని వాక్ । యజ్ఞాయుధేషు
ప్రవిష్టాఽఽసీత్ । తేఽసురా యావన్తో యజ్ఞాయుధానాముద్వదతాముపాశృణ్వన్ । తే
పరాభవన్ । తస్మాత్స్వనాం మధ్యేఽవసాయ యజేత । యావన్తోఽస్య భ్రాతృవ్యా
యజ్ఞాయుధానాముద్వదతాముపశృణ్వన్తి । తే పరా భవన్తి । ఉచ్చైః సమాహన్త వా ఆహ
విజిత్యై ॥ 43 ॥

వృజ్ఞ ఏషామిన్ద్రియం వీర్యమ్ । శ్రేష్ఠ ఏషాం భవతి । వర్షవృద్ధమసి ప్రతి త్వా
వర్షవృద్ధం వేత్విత్యాహ । వర్షవృద్ధా వా ఓషధయః । వర్షవృద్ధా ఇషీకాః
సమృద్ధ్యై । యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్యను ప్రావిశన్ । తాన్యస్నా పశుభ్యో నిరవాదయన్త ।
తుషైరోషధీభ్యః । పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయ ఇత్యాహ ।

రక్షసామపహత్యై || 44 ||

రక్షసాం భాగోఽసీత్యాహ | తుష్టేరేవ రక్షాగ్ంసి నిరవదయతే | అప ఉపస్పృశతి
మేధ్యత్వాయ | వాయుర్వో వివిన్క్తిత్యాహ | పవిత్రం వై వాయుః | పునాత్యేవైనాన్ |
అన్తరిక్షాదివ వా ఏతే ప్రస్కన్దన్తి | యే శూర్పాత్ | దేవో వః సవితా హిరణ్యపాణిః
ప్రతిగృహ్ణాత్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై | హవిషోఽస్కన్దాయ | త్రిషులీకర్తవా ఆహ | త్ర్యావృధి
యజ్ఞః | అథో మేధ్యత్వాయ || 45 ||

ద్వాభ్యాముత్పన్నాతి రశ్మయో నయన్యగ్రే యజ్ఞపతిం యజ్ఞోఽదీతిరస్కన్దాయ గృహ్ణామీత్యాహ వదేత్యాహ విజిత్యా అపహత్యా అస్కన్దాయ శ్రీణి వ || ———[5]

అవధూతగ్ం రక్షోఽవధూతా అరాతయ ఇత్యాహ | రక్షసామపహత్యై |
అదిత్యాన్వగ్రసీత్యాహ | ఇయం వా అదితిః | అస్యా ఏవైనత్త్వచం కరోతి | ప్రతి త్వా
పృథివీ వేత్త్విత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై | పురస్తాత్ప్రతిచీనగ్రీవముత్తరలోమోపస్పృశాతి
మేధ్యత్వాయ | తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముపతిష్ఠన్తే | తస్మాత్ప్రజా
మృగం గ్రాహుకాః | యజ్ఞో దేవేభ్యో నిలాయత || 46 ||

కృష్ణో రూపం కృత్వా | యత్కృష్ణాజినే హవిరధిపినష్టి | యజ్ఞాదేవ తద్యజ్ఞం
ప్రయుజ్జే | హవిషోఽస్కన్దాయ | ద్యావాపృథివీ సహస్తామ్ | తే
శమ్యామాత్రమేకమహర్వైయతాగ్ం శమ్యామాత్రమేకమహః | దివః స్కమ్భనిరసి ప్రతి
త్వాఽదిత్యాన్వగ్రేవత్త్విత్యాహ | ద్యావాపృథివ్యోర్విత్త్యై | ధిషణాఽసి పర్వత్యా ప్రతి
త్వా దివః స్కమ్భనిర్వేత్త్విత్యాహ | ద్యావాపృథివ్యోర్విధృత్త్యై || 47 ||

ధిషణాఽసి పార్వతేయీ ప్రతి త్వా పర్వతిర్వేత్త్విత్యాహ | ద్యావాపృథివ్యోర్ధృత్త్యై |
దేవస్య త్వా సవితః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యై | అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ |
అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వరూః ఆస్తామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్త్యై |
అధివపామీత్యాహ | యథాదేవతమేవైనానధి వపతి | ధాన్యమసి ధినుహి దేవానిత్యాహ |
ఏతస్య యజుషో వీర్యేణ || 48 ||

యావదేకా దేవతా కామయతే యావదేకా | తావదాహుతిః ప్రథతే | న హి తదస్తి |

య॒త్తావదే॑వ స్యాత్ | యావ॑జ్జ॒హోతి॑ | ప్రా॒ణాయ॑ త్వాఽపా॒నాయ॑ త్వే॒త్యాహ॑ |

ప్రా॒ణానే॒వ య॑జమా॒నే దధా॑తి | దీ॒ర్ఘామ॑ను ప్ర॒సీతి॑మా॒యుషే॑ ధామి॒త్యాహ॑ |

ఆ॒యురే॒వాస్మి॑న్దధాతి | అ॒న్తరి॑క్షాది॒వ వా ఏ॒తాని॑ ప్ర॒స్కన్ద॑న్తి | యా॒ని దృ॒షదః॑ | దే॒వో వః

స॒వితా॑ హి॒రణ్య॑పా॒ణిః ప్రతి॑గృ॒హ్ణోత్వి॒త్యాహ॑ ప్రతి॑ష్ఠిత్యై | హ॒విషో॑ఽస్కన్దా॒య |

అసం॑వపన్తి పిగ్ం॒షాణూ॑ని కురుతాది॒త్యాహ॑ మే॒ధ్యత్వా॑య || 49 ||

నిలాయత విధృత్యై వీర్యేణ స్కన్దన్తి చత్వారి చ || _____ [6]

ధృ॒ష్టిర॑సి బ్ర॒హ్మ య॑చ్ఛే॒త్యాహ॑ ధృ॒త్యై | అపా॑గ్నోఽగ్ని॒మామాదం॑ జ॒హి

నిష్క్ర॑వ్యాదగ్ం సే॒ధా దే॒వయ॑జం వ॒హేత్యా॑హ | య ఏ॒వామాత్క్ర॑వ్యాత్ |

తమ॑ప॒హత్య॑ | మే॒ధ్యేఽగ్నో క॒పాల॒ముప॑దధాతి | నిర్ద॑గ్ధగ్ం రక్షో నిర్ద॑గ్ధా అరా॒తయ॑

ఇ॒త్యాహ॑ | రక్షాగ్ం॒స్యేవ నిర్ద॑హతి | అగ్ని॒వత్యు॑పదధాతి | అ॒స్మిన్నే॒వ లోకే॑ జ్యోతి॒ర్ధత్యై॑ |

అ॒జ్ఞార॑మధి వర్త॒యతి॑ || 50 ||

అ॒న్తరి॑క్ష ఏ॒వ జ్యోతి॒ర్ధత్యై॑ | ఆ॒ది॒త్యమే॒వాముష్మి॑ల్లోకే జ్యోతి॒ర్ధత్యై॑ | జ్యోతి॑ష్మన్తోఽస్మా ఇ॒మే

లో॒కా భ॑వన్తి | య ఏ॒వం వేద॑ | ధ్రు॒వమ॑సి పృథి॒వీం దృగ్ం॒హేత్యా॑హ | పృథి॒వీమే॒వైతేన॑

దృగ్ం॒హతి॑ | ధ॒ర్త్రమ॑స్యన్తరి॒క్షం దృగ్ం॒హేత్యా॑హ | అ॒న్తరి॑క్షమే॒వైతేన॑ దృగ్ం॒హతి॑ |

ధ॒రుణ॑మసి ది॒వం దృగ్ం॒హేత్యా॑హ | ది॒వమే॒వైతేన॑ దృగ్ం॒హతి॑ || 51 ||

ధ॒ర్మాసి॑ ది॒శో దృగ్ం॒హేత్యా॑హ | ది॒శ ఏ॒వైతేన॑ దృగ్ం॒హతి॑ |

ఇ॒మానే॒వైతైర్లో॒కాన్దృగ్ం॒హతి॑ | దృగ్ం॒హన్తేఽస్మా ఇ॒మే లో॒కాః ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభిః॑ | య

ఏ॒వం వేద॑ | త్రి॒ణ్యగ్రే॑ క॒పాలా॒న్యప॑దధాతి | త్రయ॑ ఇ॒మే లో॒కాః | ఏ॒షాం లో॒కానా॑మా॒ప్త్యై |

ఏ॒కమ॑గ్రే క॒పాల॒ముప॑ దధాతి | ఏ॒కం వా అగ్రే॑ క॒పాలం॑ పు॒రుష॑స్య స॒మభి॑వతి || 52 ||

అథ॑ దే॒వ | అథ॑ త్రి॒ణి | అథ॑ చ॒త్వారి॑ | అథా॒ష్టై | తస్మాద॒ష్టాక॑పాలం పు॒రుష॑స్య శి॒రః |

యదే॒వం క॒పాలా॒న్యప॑దధాతి | య॒జ్ఞో వై ప్ర॒జాప॑తి | య॒జ్ఞమే॒వ ప్ర॒జాప॑తిగ్ం

సగ్ం॒గ్గరోతి॑ | ఆ॒త్మాన॑మే॒వ తత్సగ్ం॒గ్గరోతి॑ | తగ్ం॑ సగ్ం॒గ్గృత॑మాత్మానమ్ || 53 ||

అ॒ముష్మి॒త్తోకే॒ఽను ప॒రైతి॑ । య॒ద॒ష్టావ॑ప॒దధా॑తి । గా॒య॒త్రియా త॑త॒స్మిత॑మ్ ।
 య॒న్నవ॑ । త్రి॒వృ॒తా తత్ । య॒ద్దశ॑ । వి॒రాజా తత్ । యదే॒కాద॑శ । త్రి॒ష్టభా తత్ ।
 య॒ద్వాద॑శ ॥ 54 ॥

జగ॑త్యా తత్ । ఛ॒న్దః స॒మ్మితా॑ని స ఉ॒పద॑ధ॒త్కపా॑లాని । ఇ॒మాత్తోకా॑న॒నుపూ॒ర్వం ది॒శో
 విధృ॑త్యై దృగ్గం॒హతి॑ । అథా॒యుః ప్రా॒ణాన్ప్ర॒జాం ప॒శూన్ య॑జమానే దధాతి ।
 స॒జాతా॑న॒స్మా అ॒భితో బ॒హులా॑న్కరోతి । చి॒తః స్థే॒త్యాహ॑ । యథా॒యజ॑రేవైతత్ ।
 భృ॒గూణా॑మ॒జ్గిర॑సాన్తపసా తప్య॒ధ్వమి॑త్యాహ । దే॒వతా॑నామే॒వైనా॑ని తపసా తపతి । తాని
 తతః స॒గ్ధితే॑ । యాని ఘ॒ర్మే క॒పాలా॑న్యపచిన్వన్తి వే॒ధస॑ ఇతి చతు॒ష్పద॑యర్చా వి
 ము॒ఞ్చతి॑ । చతు॒ష్పాదః ప॒శవః॑ । ప॒శుష్వే॒వోపరి॑ష్టాత్ప్రతి తిష్ఠతి ॥ 55 ॥

వర్తయతి దివమైతేన దృగ్గంహతి సముపవతి తగ్ం సగ్ధిత్తమాత్మానం ద్వాదశ సగ్ధితే త్రిణి చ ॥ [7]

దే॒వస్య॑ త్వా స॒వితః॑ ప్ర॒సవ॑ ఇ॒త్యాహా॑ ప్ర॒సూత్యై॑ । అ॒శ్వినో॑ర్బా॒హుభ్యా॑మి॒త్యాహ॑ ।
 అ॒శ్వినౌ హి దే॒వానా॑మ॒ధ్వరూ॑ ఆస్తామ్ । పూ॒ష్ణో హస్తా॑భ్యా॒మిత్యా॑హ యత్యై । సం
 వ॒పామి॑త్యాహ । యథాదే॒వతమే॒వైనా॑ని సం॒వప॑తి । సమా॒పో అ॒ద్భిర॑గృ॒త స॒మోష॑ధయో
 రనే॒నేత్యా॑హ । ఆ॒పో వా ఓ॒షధీ॑ర్జిన్వన్తి । ఓ॒షధ॑యోఽపో జిన్వన్తి । అ॒న్యా వా
 ఏ॒తాసా॑మ॒న్యా జి॑న్వన్తి ॥ 56 ॥

తస్మాదే॒వమా॑హ । సగ్ం రే॒వత్తి॒ర్జగతీ॑భి॒ర్మధు॑మత్తి॒ర్మధు॑మతీ॒భిః సృ॑జ్య॒ధ్వమి॑త్యాహ ।
 ఆ॒పో వై రే॒వతీః॑ । ప॒శవో॑ జగ॑తీః । ఓ॒షధ॑యో మధు॒మతీః॑ । ఆప ఓ॒షధీః ప॒శూన్ ।
 తానే॒వాస్మా ఏ॒కథా॑ సగ్ంసృ॒జ్య । మధు॑మతః కరోతి । అ॒ద్భ్యః పరి॑ ప్ర॒జాతాః స్థ
 స॒మద్భిః॑ పృ॒చ్యధ్వ॑మితి ప్ర॒ర్యాప్తా॑వయతి । యథా సు॒వృష్ట॑ ఇ॒మామ॑ను॒విసృ॑త్య ॥ 57 ॥
 ఆప ఓ॒షధీ॑ర్మహయన్తి । తాదృగే॒వ తత్ । జన॑యత్యై త్వా సం॒యౌమి॑త్యాహ । ప్ర॒జా
 ఏ॒వైతే॑న దాధార । అ॒గ్నయే॑ త్వాఽగ్ని॒పోమా॑భ్యా॒మిత్యా॑హ వ్యావృ॒త్యై । మ॒ఖస్య॑
 శి॒రోఽసీ॑త్యాహ । య॒జ్ఞో వై మ॒ఖః । తస్యై॒తచ్ఛి॑రః । యత్పు॒రోడా॑శః ।
 తస్మాదే॒వమా॑హ ॥ 58 ॥

ఘ॒ర్మోఽసి వి॒శ్వా॒యురి॒త్యాహ॑ । వి॒శ్వమే॒వా॒యుర్యజ॑మానే దధాతి । ఉ॒రు ప్రథ॑స్వోరు తే
య॒జ్ఞప॑తిః ప్రథ॑తామి॒త్యాహ॑ । యజ॑మానమే॒వ ప్ర॒జయా॑ ప॒శుభిః॑ ప్రథ॑యతి । త్వచం
గృ॒హ్ణీష్యే॒త్యాహ॑ । సర్వ॑మే॒వైన॒గ్ం సత॑నుం కరోతి । అథా॒ప ఆ॒నీయ॑ పరి॒మార్జి॑
మాగ్ం॒స ఏ॒వ తత్త్వ॑చం దధాతి । తస్మా॑త్త్వచా మాగ్ం॒సం ఛ॒న్నమ్ । ఘ॒ర్మో వా
ఏ॒షోఽశా॑న్తః ॥ 59 ॥

అ॒ర్థమా॑నేఽ॒ర్థమా॑నే ప్రవృ॑జ్యతే । యత్పు॑రోడాశః । స ఈ॑శ్వరో యజ॑మానగ్ం శుచా
ప్రద॑హః । ప॒ర్యగ్ని॑ కరోతి । ప॒శుమే॒వైన॑మకః । శా॒న్త్యా అప్ర॑దాహాయ । త్రిః ప॒ర్యగ్ని॑
కరోతి । త్రా॒వృద్ధి॑ య॒జ్ఞః । అథో॑ రక్ష॑సామపహత్యై । అ॒న్తరి॑తగ్ం రక్షోఽన్తరి॑తా
అరా॑తయ ఇ॒త్యాహ॑ ॥ 60 ॥

రక్ష॑సామ॒న్తర్హి॑త్యై । పు॒రోడా॑శం వా అధి॑శ్రితగ్ం రక్షాగ్ం॒స్యజి॑ఘాగ్ం॒సన్ । దివి॑ నాకో
నామాగ్ని॑ రక్షో॑హః । స ఏ॒వాస్మాద్ర॑క్షాగ్ం॒స్యపా॑హన్ । దే॒వస్త్వా స॒వితా
శ్రప॑య॒త్విత్యా॑హ । స॒వితృప్ర॑సూత ఏ॒వైన॑గ్ శ్రప॑యతి । వర్షి॑ష్టే అధి॑ నాక ఇ॒త్యాహ॑ ।
రక్ష॑సామపహత్యై । అ॒గ్నిస్తే॑ తను॒వం మా॒ఽతి॒ధాగి॑త్యాహఽనతి॑దాహాయ । అగ్నే
హ॒వ్యగ్ం రక్ష॑న్వే॒త్యాహ॑ గు॒ప్త్యై ॥ 61 ॥

అవి॑దహన్తః శ్రప॑యతేతి వాచం విసృ॑జతే । య॒జ్ఞమే॒వ హ॒వీగ్ంష్య॑భి॒వ్యాహృ॑త్య
ప్రత॑నుతే । పు॒రోరు॒చమ॑విదాహాయ శృ॒త్యై కరోతి॑ । మ॒స్తిష్కో॒ వై పు॒రోడా॑శః । తం
య॒న్నాభి॑ వా॒సయే॑త్ । ఆ॒విర్మ॒స్తిష్కః॑ స్యాత్ । అ॒భివా॑సయతి । తస్మా॑ద్గుహా మ॒స్తిష్కః॑ ।
భస్మ॑నాఽభి॑వాసయతి । తస్మా॑న్మాగ్ంసే॒నాస్థి॑ ఛ॒న్నమ్ ॥ 62 ॥

వేదే॒నాభి॑వాసయతి । తస్మా॑త్కేశైః శిర॑శ్చన్నమ్ । అఖ॑లతిభావుకో భవతి । య ఏ॒వం
వేద॑ । ప॒శోర్వై ప్ర॑తిమా పు॒రోడా॑శః । స నా॒యజ॑ష్కమ॒భివా॑స్యః । వృథే॑వ స్యాత్ ।
ఈ॒శ్వరా॑ యజ॑మానస్య ప॒శవః॑ ప్రమే॑తోః । సం బ్ర॑హ్మణా పృ॒చ్ఛ్యన్వే॒త్యాహ॑ । ప్రాణా॑ వై
బ్ర॒హ్మ ॥ 63 ॥

ప్రాణాః పశవః | ప్రాణైరేవ పశున్సమృణక్తి | న ప్రమాయుకా భవన్తి | యజమానో వై
పురోడాశః | ప్రజా పశవః పురీషమ్ | యదేవమభిఘోరయతి | యజమానమేవ ప్రజయా
పశుభిః సమర్థయతి | దేవా వై హవిర్భృత్వాఽబ్రువన్ | కస్మిన్నిదం శ్రుణ్వోమహ ఇతి |
సోఽగ్నిరబ్రవీత్ || 64 ||

మయి తనూః సం నిధధ్వమ్ | అహం వస్తం జనయిష్యామి | యస్మిన్మృత్యుర్ధ్వ ఇతి | తే
దేవా అగ్నో తనూః సన్న్యదధత | తస్మాదాహుః | అగ్నిః సర్వా దేవతా ఇతి |
సోఽజ్ఞారేణాపః | అభ్యపాతయత్ | తత ఏకతోఽజాయత | స
ద్వితీయమభ్యపాతయత్ || 65 ||

తతో ద్వితోఽజాయత | స తృతీయమభ్యపాతయత్ | తతస్త్రితోఽజాయత |
యదదోభ్యోఽజాయన్త | తదాప్యానామాప్యత్వమ్ | యదాత్మభ్యోఽజాయన్త |
తదాత్మానామాత్మత్వమ్ | తే దేవా ఆప్యేష్వమృజత | ఆప్యా అమృజత
సూర్యాభ్యుదితే | సూర్యాభ్యుదితః సూర్యాభినిముక్తే || 66 ||

సూర్యాభినిముక్తః కునఖిని | కునఖీ శ్యావదతి | శ్యావదన్నగ్రిదిధిషౌ | అగ్రిదిధిషుః
పరివిత్తే | పరివిత్తో వీరహణి | వీరహా బ్రహ్మహణి | తద్బ్రహ్మహణం నాత్యచ్యవత |
అన్తర్వేది నినయత్యవరుద్ధ్యే | ఉత్ముకేనాభి గృహ్లాతి శృతత్వాయ | శృతకామా ఇవ హి
దేవాః || 67 ||

అన్యో జన్వన్త్యను విస్మత్త్వేవమాహాశాన్త ఆహ గుప్త్యే ఛన్మం బ్రహ్మబ్రవిద్వితీయమభ్యపాతయత్సూర్యాభినిముక్తే దేవాః || [8]

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి స్వయామాదత్తే ప్రసూత్యై | అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ |
అశ్వినౌ హి దేవానామధ్వరూః ఆస్తామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై | ఆదద
ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణ ఇత్యాహ | ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి | సహస్రభృష్టిః
శతతేజా ఇత్యాహ | రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే | వాయురసి తిగ్మతేజా
ఇత్యాహ | తేజో వై వాయుః || 68 ||

తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి | విషాద్వై నామాసుర ఆసీత్ | సోఽబిభేత్ | యజ్ఞేన మా దేవా

అభిభవిష్యంతీతి॑ । స పృథివీమభ్యవమీత్ । సా మేధ్యాఽభవత్ । అథో యదిన్ద్రో
వృత్రమహాన్ । తస్య తోహితం పృథివీమను వ్యధావత్ । సా మేధ్యాఽభవత్ । పృథివి
దేవయజునీత్యాహ ॥ 69 ॥

మేధ్యామేవైనాం దేవయజునీం కరోతి । ఓషధ్యాస్తే మూలం మా హిగ్ంసిషమిత్యాహ ।
ఓషధీనామహిగ్ంసాయై । వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానమిత్యాహ । ఛన్దాగ్ంసి వై వ్రజో గోస్థానః ।
ఛన్దాగ్న్యేవాస్మై వ్రజం గోస్థానం కరోతి । వర్షతు తే ద్యౌరిత్యాహ । వృష్టిరైవ ద్యౌః ।
వృష్టిమేవావ రున్ధే । బధాన దేవ సవితః పరమస్యాం పరావతీత్యాహ ॥ 70 ॥

ద్యౌ వావ పురుషౌ । యం చైవ ద్యేష్టి । యశ్చైవ ద్యేష్టి । తావభౌ బధ్నాతి పరమస్యాం
పరావతీ శతేన పాశైః । యోఽస్మాన్ద్యేష్టి యం చ వయం ద్విష్మంతమతో మా
మౌగిత్యాహానిముక్త్యే । అరరుర్వై నామాసుర ఆసీత్ । స
పృథివ్యాముపప్లుప్తోఽశయత్ । తం దేవా అపహతోఽరరుః పృథివ్యా ఇతి పృథివ్యా
అపాఘ్నున్ । భ్రాతృవ్యో వా అరరుః । అపహతోఽరరుః పృథివ్యా ఇతి యదాహ ॥ 71 ॥

భ్రాతృవ్యమేవ పృథివ్యా అపహన్తి । తేఽమన్యంత । దివం వా అయమితః పతిష్యతీతి ।
తమరరుస్తే దివం మాఽస్కానితి దివః పర్యబాధంత । భ్రాతృవ్యో వా అరరుః । అరరుస్తే
దివం మా స్కానితి యదాహ । భ్రాతృవ్యమేవ దివః పరిబాధతే । స్తమ్భయజుర్హరతి ।
పృథివ్యా ఏవ భ్రాతృవ్యమపహన్తి । ద్వితీయగ్ం హరతి ॥ 72 ॥

అన్తరిక్షాదేవైనమపహన్తి । తృతీయగ్ం హరతి । దివ ఏవైనమపహన్తి । తూష్ణిం చతుర్థగ్ం
హరతి । అపరిమితాదేవైనమపహన్తి । అసురాణాం వా ఇయమగ్ర ఆసీత్ । యావదాసీనః
పరాపశ్యతి । తావద్దేవానామ్ । తే దేవా అబ్రువన్ । అస్త్యేవ నోఽస్యామపీతి ॥ 73 ॥

క్యన్నో దాస్యథేతి । యావత్స్వయం పరిగృహ్ణీథేతి । తే వసవస్త్యేతి దక్షిణతః
పర్యగృహ్ణాన్ । రుద్రాస్త్యేతి పశ్చాత్ । ఆదిత్యాస్త్యేత్యుత్తరతః । తేఽగ్నినా
ప్రాఞ్ఞోఽజయన్ । వసుభిర్దక్షిణా । రుద్రైః ప్రత్యఞ్ఞః । ఆదిత్యైరుదఞ్ఞః । యస్యైవం

విదుషో వేదిం పరిగృహ్లాన్తి || 74 ||

భవత్యాత్మనా | పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి | దేవస్య సవితుః సవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యై |
కర్మ కృణ్వన్తి వేధస ఇత్యాహ | ఇషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే | పృథీవ్యై మేధ్యం
చామేధ్యం చ వ్యుదక్రామతామ్ | ప్రాచీనముదీచినం మేధ్యమ్ | ప్రతీచినం
దక్షిణాఽమేధ్యమ్ | ప్రాచీముదీచిం ప్రవణాం కరోతి | మేధ్యామేవైనాం దేవయజునీం
కరోతి || 75 ||

ప్రాశ్నోచే వేద్యగ్ంసావన్నయతి | ఆహవనీయస్య పరిగృహ్లాన్తి | ప్రతీచీ శ్రోణీ |
గార్హపత్యస్య పరిగృహ్లాన్తి | అథో మిథునత్వాయ | ఉద్ధన్తి | యదేవాస్యా అమేధ్యమ్ |
తదపహన్తి | ఉద్ధన్తి | తస్మాదోషధయః పరాభవన్తి || 76 ||

మూలం ఖనన్తి | భ్రాతృవ్యస్యైవ మూలం ఖనన్తి | మూలం వా
అతితిష్ఠద్రక్షాగ్ంస్యనూత్పపతే | యద్ధన్తేన చిన్ద్యాత్ | కునఖినీః ప్రజాః స్యుః | నేప్యిన
ఖనన్తి | వజ్రో వై స్యుః | వజ్రేణైవ యజ్ఞద్రక్షాగ్ంస్యపహన్తి | పితృదేవత్యాఽతిఖాతా |
ఇయతీం ఖనన్తి || 77 ||

ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సమ్మితామ్ | వేదిర్దేవేభ్యో నిలాయత | తాం
చతుర్జులేఽన్వవిన్దన్ | తస్మాచ్ఛతుర్జులం ఖేయా | చతుర్జులం ఖనన్తి | చతుర్జులే
హ్యోషధయః ప్రతితిష్ఠన్తి | ఆ ప్రతిష్ఠాయై ఖనన్తి | యజమానమేవ ప్రతిష్ఠాం గమయతి |
దక్షిణతో వర్షీయసీం కరోతి | దేవయజునస్యైవ రూపమకః || 78 ||

పురీషవతీం కరోతి | ప్రజా వై పశవః పురీషమ్ | ప్రజయైవైనం పశుభిః పురీషవన్తం
కరోతి | ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరిగృహ్లాతి | ఏతావతీ వై పృథీవీ | యావతీ వేదిః | తస్యా
ఏతావత ఏవ భ్రాతృవ్యం నిర్భజ్య | ఆత్మన ఉత్తరం పరిగ్రాహం పరిగృహ్లాతి |
ఋతమస్యతసదనమస్యతశ్చీరసీత్యాహ | యథాయజురేవైతత్ || 79 ||

క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి | యద్వేదిం కరోతి | ధా అసి స్వధా అసీతి యోయుష్యతే

శాన్త్యైః ఉర్వి చాసి వసీవ చాసీత్యాహా ఉర్విమేవైనాం వసీవం కరోతి పురా క్రూరస్య
 విస్మపో విరప్కిన్నిత్యాహ మేధ్యత్వాయ ఉదాదాయ పృథివీం
 జీరదానుర్యామైరయశ్చన్ద్రమసి స్వధాభిరిత్యాహా యదేవాస్యా అమేధ్యమ్
 తదపహత్య మేధ్యాం దేవయజసిం కృత్వా ॥ 80 ॥

యదదశ్చన్ద్రమసి మేధ్యమ్ తదస్యామేరయతి తాం ధీరాసో అనుదృశ్య యజన్త
 ఇత్యాహానుఖ్యాత్యైః ప్రోక్షణీరా సాదయ ఇధ్మాబర్హిరుపసాదయ స్రువం చ
 స్రుచశ్చ సమ్మృడ్ధి పత్నిగ్ం సన్నహ్య ఆజ్యేనోదేహిత్యాహానుపూర్వతాయై
 ప్రోక్షణీరా సాదయతి ఆపో వై రక్షోఘ్నిః ॥ 81 ॥

రక్షసామపహత్యైః స్వస్య వర్మన్తాదయతి యజ్ఞస్య సన్త్యైః ఉవాచ హసితో
 దైవలః ఏతావతీర్వా అముష్మిల్లోక ఆప ఆసన్ యావతీః ప్రోక్షణీరితి
 తస్మాద్భహ్విరాసాద్యాః స్వముదస్యన్ యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేత్
 శుచైవైనమర్పయతి ॥ 82 ॥

వై వాయురాహ పరావతీత్యాహా ద్వితీయగ్ం హరతీతి పరిగృహ్ణన్తి దేవయజసిం కరోతి భవన్తి ఖనత్యకరేతత్కృత్వా రక్షోఘ్నిరర్పయతి ॥ [.]

వజ్రో వై స్వః యదన్వశ్చాం ధారయేత్ వజ్రేఽధ్వర్యుః క్షణీత పురస్తాత్తిర్యశ్చాం
 ధారయతి వజ్రో వై స్వః వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్ంస్యపహన్తి అగ్నిభ్యాం
 ప్రాచశ్చ ప్రతిచశ్చ స్వేనోదీచశ్చాధరాచశ్చ స్వేన వా ఏష వజ్రేణాస్యై పాప్మానం
 భ్రాతృవ్యమపహత్య ఉత్కరేఽధి ప్రవృశ్యతి ॥ 83 ॥

యథోపదాయ వృశ్చన్త్యేవమ్ హస్తావప నేనిక్తే ఆత్మానమేవ పవయతే స్వం
 ప్రక్షాలయతి మేధ్యత్వాయ అథో పాప్మాన ఏవ భ్రాతృవ్యస్య న్యఙ్గం చినత్తి
 ఇధ్మాబర్హిరుపసాదయతి యుక్త్యైః యజ్ఞస్య మిథునత్వాయ అథో
 పురోరుచమేవైతాం దధాతి ఉత్తరస్య కర్మణోఽనుఖ్యాత్యైః న
 పురస్తాత్ప్రత్యగుపసాదయేత్ ॥ 84 ॥

యత్పురస్తాత్ప్రత్యగుపసాదయేత్ అన్యత్రాహుతిపథాద్దిధ్మం ప్రతిపాదయేత్ ప్రజా వై

బర్హిః॥ అపరాధ్నయాద్బర్హిషా ప్రజానాం ప్రజననమ్॥

ప్రశ్నాత్ప్రాగుపసాదయతి॥ ఆహుతిపథేనేధ్యం ప్రతిపాదయతి॥ సమప్రత్యేవ బర్హిషా
ప్రజానాం ప్రజననముపైతి॥ దక్షిణమిధమ్॥ ఉత్తరం బర్హిః॥ ఆత్మా వా ఇధ్యః॥ ప్రజా
బర్హిః॥ ప్రజా హ్యత్మన ఉత్తరతరా తీర్థే॥ తతో మేధముపనీయ॥

యథాదేవతమేవైనత్ప్రతిష్ఠాపయతి॥ ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా పశుభిర్యజమానః॥ 85 ॥

వృక్షతి సాదయేదిధ్యః పశ్చ చ॥ _____[10]

తృతీయస్యాం దేవస్యాశ్వపర్శుం యో వై పూర్వేద్యః కర్మణే వామిన్దో వృత్రమహన్తోఽపోఽవధూతస్థష్టిరేవస్యేత్యాహ సం వపామి
దేవస్య స్వమా దదే వజ్రో వై సోఽప్య దశ॥ 10 ॥

తృతీయస్యాం యజ్ఞస్యానతిరేకాయ పవిత్రవత్సధ్వర్యుం చాధిషవణమస్యన్తరిక్ష ఏవ రక్షసామన్తర్హిత్యై ద్వా వావ పురుషౌ
యదదశ్చన్ద్రమసి మేధ్యం పశ్చాశీతిః॥ 85 ॥

తృతీయస్యాం యజమానః॥

హరిః ఓమ్॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే ద్వితీయః ప్రపాఠకః
సమాప్తః॥

॥ తృతీయః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః ॥

ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయ ఇత్యాహ | రక్షసామపహత్యై | అగ్నేర్వస్తేజిష్టేన
తేజసా నిష్టప్రామిత్యాహ మేధ్యత్వాయ | స్రుచః సమ్మార్జి | స్రువమగ్రే |
పుమాగ్ంసమేవాభ్యః సగ్గ్యతి మిధునత్వాయ | అథ జహూమ్ | అథోపభృతమ్ | అథ
ధ్రువామ్ | అసౌ వై జహూః || 1 ||

అన్తరిక్షముపభృత్ | పృథివీ ధ్రువా | ఇమే వై లోకాః స్రుచః | వృష్టిః సమ్మార్జనాని |
వృష్టిర్వా ఇమాల్లోకాననుపూర్వం కల్పయతి | తే తతః కృప్తాః సమేధన్తే |
సమేధన్తేఽస్మా ఇమే లోకాః ప్రజయా పశుభిః | య ఏవం వేద | యది క్రామయేత
వర్షకః పర్జన్యః స్యాదితి | అగ్రతః సమ్మృజ్యాత్ || 2 ||

వృష్టిమేవ ని యచ్ఛతి | అవాచినాగ్రా హి వృష్టిః | యది క్రామయేతావర్షకః స్యాదితి |
మూలతః సమ్మృజ్యాత్ | వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి | తద్దు వా ఆహుః | అగ్రత
ఏవోపరిష్టాత్సమ్మృజ్యాత్ | మూలతోఽధస్తాత్ | తదనుపూర్వం కల్పతే | వర్షకో
భవతీతి || 3 ||

ప్రాచీమభ్యాకారమ్ | అగ్రైరన్తరతః | ఏవమివ హ్యన్నమద్యతే | అథో అగ్రాద్వా
ఓషధీనామూర్జం ప్రజా ఉపజీవన్తి | ఊర్జ ఏవాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై | అథస్తాత్ప్రతిచీమ్ |
దణ్డముత్తమతః | మూలేన మూలం ప్రతిష్ఠిత్యై | తస్మాదరత్నా ప్రాశ్చుర్యపరిష్టాల్లోమాని |
ప్రత్యశ్చాచ్యధస్తాత్ || 4 ||

స్రుగ్న్యేషా | ప్రాణో వై స్రువః | జహూర్దక్షిణో హస్తః | ఉపభృత్సవ్యః | ఆత్మా ధ్రువా |
అన్నగ్ం సమ్మార్జనాని | ముఖతో వై ప్రాణోఽపానో భూత్వా | ఆత్మానమన్నం

ప్రవిశ్యః । బాహ్యతస్తనువగ్ం శుభయతి । తస్మాత్సువమేవాగ్రే సమ్మార్జి । ముఖతో హి
ప్రాణోఽపానో భూత్వా । ఆత్మానమన్నమావిశతి । తౌ ప్రాణాపానౌ । అవ్యర్థకః
ప్రాణాపానాభ్యాం భవతి । య ఏవం వేదః ॥ 5 ॥

జహార్మ్యజ్ఞాదభవతీతి ప్రత్యజ్ఞాదభవస్తాన్మార్జి పశ్య చ ॥ [1]

దివః శిల్పమవతతమ్ । పృథివ్యాః కకుభి శ్రితమ్ । తేన వయగ్ం సహస్రవల్శేన ।
సపత్నం నాశయామసి స్వాహేతి స్రుఖ్నుమార్జనాన్యగ్నౌ ప్ర హరతి । ఆప్తో వై దర్భాః ।
రూపమేవైషామేతన్మహిమానం వ్యాచష్టే । అనుష్టుభరాచ । ఆనుష్టుభః ప్రజాపతిః ।
ప్రాజాపత్యో వేదః । వేదస్యాగ్రగ్ స్రుఖ్నుమార్జనాని ॥ 6 ॥

స్వేనైవైనాని ఛన్దసా । స్వయా దేవతయా సమర్థయతి । అథో ఋగ్వావ యోషా ।
దర్భో వృషా । తన్మిథునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ । ప్రజాయతే
ప్రజయా పశుభిర్యజమానః । తాన్యేకే వృథైవాపాస్యన్తి । తత్తథా న కార్యమ్ । ఆరబ్ధస్య
యజ్ఞాయస్య కర్మణః సవిదోహః ॥ 7 ॥

యద్యేనాని పశవోఽభి తిష్ఠేయుః । న తత్పశుభ్యః కమ్ । అదిభిర్మార్జయిత్వోత్కరే
న్యస్యేత్ । యద్వై యజ్ఞాయస్య కర్మణోఽన్యత్రాహుతిభ్యః సన్తిష్ఠతే । ఉత్కరో వావ
తస్య ప్రతిష్ఠా । ఏతాగ్ం హి తస్మై ప్రతిష్ఠాం దేవాః సమభరన్ । యదదిభిర్మార్జయతి ।
తేన శాంతమ్ । యదుత్కరే న్యస్యతి । ప్రతిష్ఠామేవైనాని తద్గమయతి ॥ 8 ॥

ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా పశుభిర్యజమానః । అథో స్తమృతస్య వా ఏతద్దూపమ్ ।
యత్సుఖ్నుమార్జనాని । స్తమృతశో వా ఓషధయః । తాసాం జరత్కక్షే పశవో న రమన్తే ।
అప్రియో హ్యేషాం జరత్కక్షః । యావదప్రియో హ వై జరత్కక్షః పశూనామ్ ।
తావదప్రియః పశూనాం భవతి । యస్యైతాన్యన్యత్రాగ్నైర్దధతి । నవదావ్యాసు వా
ఓషధీషు పశవో రమన్తే ॥ 9 ॥

నవదావో హ్యేషాం ప్రియః । యావత్ప్రియో హ వై నవదావః పశూనామ్ ।

తావత్ప్రియః పశూనాం భవతి | యస్యైతాన్యగ్నౌ ప్రహరన్తి | తస్మాదేతాన్యగ్నావేవ
 ప్రహరేత్ | యతరస్మిన్సమ్మజ్ఞాత్ | పశూనాం ధృత్యై | యో భూతానామధీపతిః |
 రుద్రస్తన్తిచరో వృషా | పశూనస్మాకం మా హిగ్ంసీః | ఏతదస్తు హుతం తవ
 స్వాహేత్యగ్నిసమ్మార్జన్యగ్నౌ ప్రహరతి | ఏషా వా ఏతేషాం యోనిః | ఏషా ప్రతిష్ఠా |
 స్వామేవైనాని యోనిమ్ | స్వాం ప్రతిష్ఠాం గమయతి | ప్రతితిష్ఠతి ప్రజయా
 పశుభిర్యజమానః || 10 ||

వేదస్యార్గ్య స్తుభ్నిమూర్తీనాని విదోహో గమయతి పశవో రమన్తే హిగ్ంసీష్టద్ చ || [2]

అయజ్ఞో వా ఏషః | యోఽప్రత్నికః | న ప్రజాః ప్రజాయేరన్ | పతన్యన్వాస్తే |
 యజ్ఞమేవాకః | ప్రజానాం ప్రజననాయ | యత్తిష్ఠన్తి సన్నహ్యేత | ప్రియం జ్ఞాతిగ్ం
 రుద్యాత్ | ఆసీనా సన్నహ్యతే | ఆసీనా హ్యేషా వీర్య కరోతి || 11 ||

యత్ప్రశాంత్యాచ్యన్వాసీత | అనయా సమదన్దధీత | దేవానాం పత్నియా
 సమదన్దధీత | దేశాద్దక్షిణత ఉదీచ్యన్వాస్తే | ఆత్మనో గోపిథాయ | ఆశాసానా
 సౌమనసమిత్యాహ | మేధ్యామేవైనాజ్కేవలీం కృత్వా | ఆశిషా సమర్థయతి |
 అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కమిత్యాహ | ఏతద్వై పత్నియై
 వ్రతోపనయనమ్ || 12 ||

తేనైవైనాం వ్రతముపనయతి | తస్మాదాహుః | యశ్చైవం వేద యశ్చ న | యోక్తమేవ
 యుతే | యమన్వాస్తే | తస్యాముష్మిన్లోకే భవతితి యోక్తేణ | యద్యోక్తమ్ | స
 యోగః | యదాస్తే | స క్షేమః || 13 ||

యోగక్షేమస్య క్షిప్త్యై | యుక్తజ్ఞీయాతా ఆశీః కామే యుజ్యాతా ఇతి | ఆశిషః
 సమృద్ధ్యై | గ్రన్థిజ్గ్థాతి | ఆశిష ఏవాస్యాం పరి గృహ్ణాతి | పుమాన్ వై గ్రన్థిః | స్త్రీ
 పత్ని | తస్మిన్తునమ్ | మిన్తునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ | ప్ర జాయతే
 ప్రజయా పశుభిర్యజమానః || 14 ||

అథో అర్థో వా ఏష ఆత్మనః | యత్పత్నీ | యజ్ఞస్య ధృత్యా ఆశీథిలమ్భవాయ |
 సుప్రజసస్తా వయగ్ం సుపత్నీరుప సేదీమేత్యాహ | యజ్ఞమేవ తస్మిన్మనీకరోతి |
 ఊనేఽతిరిక్తస్థియాతా ఇతి ప్రజాత్యై | మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రస
 ఇత్యాహ | రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే | తస్య తేఽక్షీయమాణస్య
 నిర్వపామి దేవయజ్ఞాయా ఇత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా శాస్తే || 15 ||

కరోతి వ్రతోపనయనం క్షేమో యజమానః శాస్తే || [3]

ఘృతం చ వై మధు చ ప్రజాపతిరాసీత్ | యతో మధ్వాసీత్ | తతః ప్రజా అసృజత |
 తస్మాన్మధుషి ప్రజననమివాన్తి | తస్మాన్మధుషా న ప్రచరన్తి | యాతయామ హి |
 ఆజ్యేన ప్రచరన్తి | యజ్ఞో వా ఆజ్యమ్ | యజ్ఞేనైవ యజ్ఞం
 ప్రచరన్త్యయాతయామత్వాయ | పత్న్యవేక్షతే || 16 ||

మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై | యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి | మిథునం తత్ | అథో
 పత్నీయా ఏవైష యజ్ఞస్యాన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిన్త్యై | అమేధ్యం వా ఏతత్కరోతి |
 యత్పత్న్యవేక్షతే | గార్హపత్యేఽధి శ్రయతి మేధ్యత్వాయ |
 ఆహవనీయమభ్యుద్ధృవతి | యజ్ఞస్య సన్త్యై | తేజోఽసి తేజోఽను ప్రేహిత్యాహ || 17 ||

తేజో వా అగ్నిః | తేజ ఆజ్యమ్ | తేజసైవ తేజః సమర్థయతి | అగ్నిస్తే తేజో మా
 వినైదిత్యాహహిగ్ంసాయై | స్వస్య వర్తమానాదయతి | యజ్ఞస్య సన్త్యై |
 అగ్నేర్నిహోఽసి సుభూర్దేవానామిత్యాహ | యథాయజరేవైతత్ | ధామ్నధామ్న
 దేవేభ్యో యజషేయజషే భవేత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా శాస్తే || 18 ||

తద్వా అతః పవిత్రాభ్యామేవోత్పనాతి | యజమానో వా ఆజ్యమ్ | ప్రాణాపానౌ పవిత్రే |
 యజమాన ఏవ ప్రాణాపానౌ దధాతి | పునరాహరమ్ | ఏవమివ హి ప్రాణాపానౌ
 సఞ్చరతః | శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసీత్యాహ | రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం
 వ్యాచష్టే | తిర్యజషా | త్రయ ఇమే లోకాః || 19 ||

ఏషాం లోకానామాప్త్యై | త్రిః | త్ర్యవృద్ధి యజ్ఞః | అథో మేధ్యత్వాయ |

అథాఙ్యవతీభ్యామపః। రూపమేవాసామేతద్వర్ణం దధాతి। అపి వా ఉతాపః। యథా
హ వై యోషా సువర్ణగ్ం హిరణ్యం పేశలం బిభ్రతీ రూపాణ్యాన్తే। ఏవమేతా
ఏతర్హితీ। ఆపో వై సర్వా దేవతాః॥ 20 ॥

ఏషా హి విశ్వేషాం దేవానాం తనూః। యదాఙ్యమ్। తత్రోభయోర్మీమాగ్ంసా। జామి
స్యాత్। యద్యజుషాఽఽఙ్యం యజుషాఽప ఉత్పన్నీయాత్। ఛన్దస్సాఽప
ఉత్పన్నాత్యజామిత్వాంయ। అథో మిథునత్వాంయ। సావిత్రియరాచ। సవిత్ప్రసూతం మే
కర్మాసదీతి। సవిత్ప్రసూతమేవాస్య కర్మ భవతి। పచ్ఛో గాయత్రియా
త్రిష్టమృద్ధత్వాంయ। అద్భిరేవోషధీః సం నయతి। ఓషధీభిః పశూన్।
పశుభిర్యజమానమ్। శుక్రం త్వా శుక్రాయాం జ్యోతిస్తా
జ్యోతిష్యర్చిస్తాఽర్చిషీత్యాహ సర్వత్వాంయ। పర్యాప్త్యా అనన్తరాయాయ॥ 21 ॥

ఈక్షత ఆహ శాస్తే లోకా దేవతా భవతి షట్ చ॥

[4]

దేవాసురాః సంయతతా ఆసన్। స ఏతమిన్ద్ర ఆఙ్యస్యావక్రాశమపశ్యత్। తేనావైక్షత।
తతో దేవా అభవన్। పరాఽసురాః। య ఏవం విద్వానాఙ్యమవేక్షతే। భవత్యాత్మనా।
పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। యదాజ్యేనాన్యాని
హవీగ్ంష్యభిఘారయతి॥ 22 ॥

అథ కేనాఙ్యమితి। సత్యేనేతి బ్రూయాత్। చక్షుర్వై సత్యమ్। సత్యేనైవైనదభి
ఘారయతి। ఈశ్వరో వా ఏషోఽన్ధో భవితోః। యశ్చక్షుషాఽఽఙ్యమవేక్షతే।
నిమిల్యావేక్షేత। దాధారాత్మజ్చక్షుః। అభ్యాఙ్యజ్ఞారయతి। ఆఙ్యం గృహ్ణతి॥ 23 ॥

ఛన్దాగ్ంసి వా ఆఙ్యమ్। ఛన్దాగ్ంస్యేవ ప్రీణాతి। చతుర్జుహ్వం గృహ్ణతి। చతుష్పాదః
పశవః। పశూనేవావ రున్ధే। అష్టావృషభృతి। అష్టాక్షరా గాయత్రి। గాయత్రః ప్రాణః।
ప్రాణమేవ పశుషు దధాతి। చతుర్జుహ్వాయామ్॥ 24 ॥

చతుష్పాదః పశవః। పశుష్వేవోపరిష్టాత్ప్రతి తిష్ఠతి। యజమానదేవత్యా వై జహూః।

భ్రాతృవ్యదేవత్యోపభృత్ । చతుర్జుహ్వం గృహ్ణాన్భూయో గృహ్ణాయాత్ ।

అష్టాపుపభృతి గృహ్ణాన్కనీయః । యజమానాయైవ భ్రాతృవ్యముపస్తిం కరోతి । గౌరైవ
స్రుచః । చతుర్జుహ్వం గృహ్ణాతి । తస్మాచ్ఛతుష్పదీ ॥ 25 ॥

అష్టాపుపభృతి । తస్మాద్దష్టాశఫా । చతుర్ధ్రువాయామ్ । తస్మాచ్ఛతుః స్తనా । గామేవ
తత్సగ్గురోతి । సాస్మై సగ్గుతేషమూర్జన్దహే । యజ్జహ్వం గృహ్ణాతి ।
ప్రయాజేభ్యస్తత్ । యదుపభృతి । ప్రయాజానూయాజేభ్యస్తత్ । సర్వస్మై వా
ఏతద్యజ్ఞాయ గృహ్యతే । యద్ధ్రువాయామాజ్యమ్ ॥ 26 ॥

అభిఘారయతి గృహ్ణాతి ద్రువాయాఞ్శతుష్పదీ ప్రయాజానూయాజేభ్యస్తద్వే చ ॥ [5]

ఆపో దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువ ఇత్యాహ । రూపమేవాసామేతస్మహిమానం వ్యాచష్టే । అగ్ర
ఇమం యజ్ఞన్నయతాగ్రే యజ్ఞపతిమిత్యాహ । అగ్ర ఏవ యజ్ఞన్నయన్తి । అగ్రే
యజ్ఞపతిమ్ । యుష్మానిన్దోఽవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం
వృత్రతూర్య ఇత్యాహ । వృత్రగ్ం హ హనిష్యన్నిన్ద్ర ఆపో వవ్రే । ఆపో హేన్ద్రం వవ్రిరే ।
సంజ్ఞామేవాసామేతత్సామానం వ్యాచష్టే । ప్రోక్షితాః స్థేత్యాహ ॥ 27 ॥

తేనాపః ప్రోక్షితాః । అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత । కృష్ణో రూపం కృత్వా । స
వనస్పతీన్ప్రావీశత్ । కృష్ణోఽస్యాఖరేష్టోఽగ్నయే త్వా స్యాహేత్యాహ । అగ్నయ
ఏవైనం జష్టం కరోతి । అథో అగ్నేరేవ మేధమవ రున్ధే । వేదిరసి బర్హిషే త్వా
స్యాహేత్యాహ । ప్రజా వై బర్హిః । పృథివీ వేదిః ॥ 28 ॥

ప్రజా ఏవ పృథివ్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి । బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్తావ స్యాహేత్యాహ । ప్రజా వై
బర్హిః । యజమానః స్రుచః । యజమానమేవ ప్రజాసు ప్రతిష్ఠాపయతి । దివే
త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యే త్వేతి బర్హిరసాద్య ప్రోక్షతి । ఏభ్య ఏవైనన్తోకేభ్యః
ప్రోక్షతి । అథ తతః సహ స్రుచా పురస్తాత్ప్రత్యుఞ్చం గ్రన్థిం ప్రత్యుక్షతి । ప్రజా వై

బర్హిః॥ యథా సూత్ర్యై కాల ఆపః పురస్తాద్యన్తి॥ 29 ॥

తాదృగేవ తత్॥ స్వధా పితృభ్య ఇత్యాహ॥ స్వధాకారో హి పితృణామ్॥ ఊర్గభవ
బర్హిషద్యభ్య ఇతి దక్షిణాయై శ్రోణేరోత్తరస్యై నిసయతి సస్త్ర్యై॥ మాసా వై పితరో
బర్హిషదః॥ మాసానేవ ప్రీణాతి॥ మాసా వా ఓషధీర్వర్ధయన్తి॥ మాసాః పచన్తి
సమృద్ధ్యై॥ అనతిస్కన్ధన్ హ పర్జన్యో వర్షతి॥ యత్రైతదేవజ్జ్యాయతే॥ 30 ॥

ఊర్జా పృథివీఙ్గచ్ఛతేత్యాహ॥ పృథివ్యామేవోర్జం దధాతి॥ తస్మాత్పృథివ్యా ఊర్జా
భుజ్జాతే॥ గ్రన్థిం వి స్రగ్ంసయతి॥ ప్రజనయత్యేవ తత్॥ ఊర్ధ్వం ప్రాశ్చముద్గూఢం
ప్రత్యశ్చమా యచ్ఛతి॥ తస్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే॥ ప్రతిచీః ప్రజా జాయన్తే॥
విష్ణోః స్తూప్రోఽసీత్యాహ॥ యజ్ఞో వై విష్ణుః॥ 31 ॥

యజ్ఞస్య ధృత్యై॥ పురస్తాత్ప్రస్తరం గృహ్ణాతి॥ ముఖ్యమేవైనం కరోతి॥ ఇయన్తం
గృహ్ణాతి॥ ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సమ్మితమ్॥ ఇయన్తం గృహ్ణాతి॥ యజ్ఞపరుషా
సమ్మితమ్॥ ఇయన్తం గృహ్ణాతి॥ ఏతావద్వై పురుషే వీర్యమ్॥ వీర్యసమ్మితమ్॥ 32 ॥

అపరిమితం గృహ్ణాతి॥ అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై॥ తస్మిన్ప్రవిత్త్రే అపి సృజతి॥ యజమాన్
వై ప్రస్తరః॥ ప్రాణాపానౌ పవిత్రే॥ యజమాన ఏవ ప్రాణాపానౌ దధాతి॥ ఊర్థ్వామ్రదసన్త్యా
స్తృణామీత్యాహ॥ యథాయజరేవైతత్॥ స్వాసస్థం దేవేభ్య ఇత్యాహ॥ దేవేభ్య
ఏవైనత్వాసస్థం కరోతి॥ 33 ॥

బర్హిః స్తృణాతి॥ ప్రజా వై బర్హిః॥ పృథివీ వేదీః॥ ప్రజా ఏవ పృథివ్యాం
ప్రతిష్ఠాపయతి॥ అనతిదృశ్ణగ్ స్తృణాతి॥ ప్రజయైవైనం పశుభిరనతిదృశ్ణం కరోతి॥
ధారయన్ప్రస్తరం పరిధీన్పరి దధాతి॥ యజమాన్ వై ప్రస్తరః॥ యజమాన ఏవ
తత్స్వయం పరిధీన్పరి దధాతి॥ గన్ధర్వోఽసి విశ్వావసురీత్యాహ॥ 34 ॥

విశ్వమేవాయుర్యజమానే దధాతి॥ ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణ ఇత్యాహ॥ ఇన్ద్రియమేవ

యజమానే దధాతి॥ మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరిధత్తామిత్యాహ॥ ప్రాణాప్రానౌ
 మిత్రావరుణౌ॥ ప్రాణాప్రానావేవాస్మిన్దధాతి॥ సూర్యస్తావ పురస్తాత్ పాత్విత్యాహ॥
 రక్షసామపహత్యై॥ కస్యోశ్చిదభిశస్త్యా ఇత్యాహ॥ అపరిమితాదేవైనం పాతి॥ 35 ॥
 వీతిహోత్రన్త్యా కవ ఇత్యాహ॥ అగ్నిమేవ హోత్రేణ సమర్థయతి॥ ద్యుమన్తగ్ం
 సమిధీమహిత్యాహ సమిద్ధ్యై॥ అగ్నే బృహస్తమధ్వర ఇత్యాహ వృద్ధ్యై॥ విశో యన్త్రేస్థ
 ఇత్యాహ॥ విశాం యత్యై॥ ఉదీచినాగ్రే ని దధాతి ప్రతిష్ఠిత్యై॥ వసూనాగ్ం
 రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ం సదసి సీదేత్యాహ॥ దేవతానామేవ సదనే ప్రస్తరగ్ం సాదయతి॥
 జహూరసి ఘృతాచీ నామ్నేత్యాహ॥ 36 ॥

అసౌ వై జహూః॥ అన్తరిక్షముపభృత్॥ పృథివీ ద్రువా॥ తాసామేతదేవ ప్రియన్నామ॥
 యద్భృతాచీతి॥ యద్భృతాచీత్యాహ॥ ప్రియేణైవైనా నామ్నా సాదయతి॥ ఏతా
 అసదన్తుకృతస్య లోక ఇత్యాహ॥ సత్యం వై సుకృతస్య లోకః॥ సత్య ఏవైనాః
 సుకృతస్య లోకే సాదయతి॥ తా ఏష్టో పాహిత్యాహ॥ యజ్ఞో వై విష్ణుః॥ యజ్ఞస్య
 ధృత్యై॥ పాహి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహి మాం యజ్ఞనియమిత్యాహ॥
 యజ్ఞాయ యజమానాయాత్మనే॥ తేభ్య ఏవాశిషమాశాస్తేనార్యై॥ 37 ॥

స్థేత్యాహ పృథివీ వేదిర్యప్తి క్రియతే విఘ్నోర్విర్యసమ్మితం కరోత్యాహ పాతి నామ్నేత్యాహ లోకే సాదయతి షట్ ప॥ [6]

అగ్నినా వై హోత్రా॥ దేవా అసురానభ్యభవన్॥ అగ్నయే
 సమిధ్యమానాయానుబ్రూహిత్యాహ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై॥ ఏకవిగ్ంశతిమిధ్మద్రూరాణీ
 భవన్తి॥ ఏకవిగ్ంశో వై పురుషః॥ పురుషస్యాప్త్యై॥ పశ్చాదశేధ్మద్రూరణ్యభ్యా దధాతి॥
 పశ్చాదశ వా అర్థమాసస్య రాత్రయః॥ అర్థమాసశః సంవత్సర ఆప్యతే॥ త్రిన్వరిధీన్వరి
 దధాతి॥ 38 ॥

ఊర్ధ్వే సమిధావా దధాతి॥ అనూయాజేభ్యః సమిధమతి శినష్టి॥ షట్సమ్పద్యన్తే॥ షడ్వా
 ఋతవః॥ ఋతూనేవ ప్రీణాతి॥ వేదేనోప వాజయతి॥ ప్రాజాపత్యో వై వేదః॥ ప్రాజాపత్యః
 ప్రాణః॥ యజమాన ఆహవనీయః॥ యజమాన ఏవ ప్రాణన్దధాతి॥ 39 ॥

త్రి॒రు॒ప॒ వా॒జ॒య॒తి॒ । త్ర॒యో॒ వై ప్రా॒ణాః॒ । ప్రా॒ణానే॒వాస్మి॑న్ద॒ధాతి॒ । వేదే॑నో॒ప॒య॒త్య స్త్ర॒వే॒ణ
ప్రా॒జాప॒త్యమా॑ఘా॒రమా॑ ఘా॒రయ॒తి॒ । య॒జ్ఞో వై ప్ర॒జాప॑తిః । య॒జ్ఞమే॒వ ప్ర॒జాప॑తిం
ము॒ఖత॑ ఆర॒భతే॑ । అథో॑ ప్ర॒జాప॑తిః స॒ర్వా దే॒వతాః॑ । స॒ర్వా ఏ॒వ దే॒వతాః॑ ప్రి॒ణాతి॒ ।
అ॒గ్నిమ॑గ్ని॒త్రిస్త్రిః॒ సం మృ॑డ్ధీ॒త్యాహ॑ । త్రా॒వృ॒ద్ధి య॒జ్ఞః॑ ॥ 40 ॥

అథో॑ రక్ష॒సామ॑పహ॒త్యై । ప॒రిధీ॑న్త॒సం మార్జి॑ । పు॒నాత్యే॒వైనాన్॑ । త్రి॒స్త్రిః సం మార్జి॑ ।
త్రా॒వృ॒ద్ధి య॒జ్ఞః॑ । అథో॑ మే॒ధ్యత్వా॑య॒ । అథో॑ ఏ॒తే వై దే॒వాశ్వాః॑ । దే॒వాశ్వానే॒వ తత్సం
మార్జి॑ । సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్య॑ స॒మష్ట్యై॑ । ఆ॒సీనో॑ఽన్యమా॒ఘా॒రమా॑ ఘా॒రయ॒తి ॥ 41 ॥

తి॒ష్ఠ॒న్నన్య॑మ్ । యథా॒ఽనో వా రథం॑ వా యు॒జ్ఞ్యాత్ । ఏ॒వమే॒వ తద॑ధ్వ॒ర్యుర్వ॒జ్ఞం
యు॒నక్తి॑ । సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్యాభ్యా॑శ్చై॒ । వహ॑న్త్యే॒నజ్ఞా॒మ్యాః ప॒శవః॑ । య ఏ॒వం వేద॑ ।
భు॒వన॑మ॒సి వి ప్రథ॑స్వే॒త్యాహ॑ । య॒జ్ఞో వై భు॑వ॒నమ్ । య॒జ్ఞ ఏ॒వ య॒జమా॑నం ప్ర॒జయా॑
ప॒శుభిః॑ ప్రథ॒యతి॑ । అగ్నే॑ య॒ష్టరి॒దన్న॑మ॒ ఇత్యా॑హ ॥ 42 ॥

అ॒గ్నిరై॒వ దే॒వానాం॑ య॒ష్టా । య ఏ॒వ దే॒వానాం॑ య॒ష్టా । తస్మా॑ ఏ॒వ న॑మ॒స్కరో॑తి ।
జ॒హ్వే॒హ్యగ్ని॑స్తా॒వ హ్వా॑య॒తి దే॒వయ॑జ్ఞా॒యా ఉప॑భృదే॒హి దే॒వస్తా॒వ స॒వితా॑ హ్వా॒యతి
దే॒వయ॑జ్ఞా॒యా ఇత్యా॑హ । అగ్నే॑యా వై జ॒హూః । సా॒వి॒త్ర్యుప॑భృత్ । తాభ్యా॑మే॒వైనే॑
ప్ర॒సూత॑ ఆద॒త్తే । అగ్నా॑వి॒ష్ణూ మా వా॒మవ॑ క్ర॒మిష॑మి॒త్యాహ॑ । అ॒గ్నిః పు॒రస్తాత్॑ ।

వి॒ష్ణుర్వ॒జ్ఞః ప॒శాచ॑త్ ॥ 43 ॥

తాభ్యా॑మే॒వ ప్ర॑తి॒ప్రోచ్యా॑త్యా క్రా॒మతి॑ । వి॒జిహా॑థాం మా మా
స॒ంతాప్త॑మి॒త్యాహా॑హిగ్ంసా॒యై । లో॒కం మే లో॑కకృ॒తౌ కృ॑ణ॒తమి॒త్యాహ॑ ।
ఆ॒శిష॑మే॒వైతా॑మా శా॒స్తే । వి॒ష్ణోః స్థాన॑మ॒సీత్యా॑హ । య॒జ్ఞో వై వి॒ష్ణుః । ఏ॒తత్థ॑లు వై
దే॒వానా॑మ॒పరా॑జిత॒మాయ॑త॒నమ్ । య॒ద్యజ్ఞః॑ । దే॒వానా॑మే॒వాపరా॑జిత ఆ॒యత॑నే తి॒ష్ఠతి॑ ।
ఇ॒త ఇ॒న్ద్రో అ॑కృ॒ణోద్వీ॑ర్యాణీ॒త్యాహ॑ ॥ 44 ॥

ఇ॒న్ద్రియ॑మే॒వ య॒జమా॑నే ద॒ధాతి॑ । స॒మార॑భ్యోర్ధ్వో॒ అధ్వ॑రో ది॒విస్పృ॑శ॒మిత్యా॑హ

వృద్ధ్యైః ఆఘారమాఘార్యమాణమను సమారభ్యః ఏతస్మిన్కాలే దేవాః సువర్గం
 లోకమాయన్। సాక్షాదేవ యజమానః సువర్గం లోకమేతి। అథో సమృద్ధినైవ యజ్ఞేన
 యజమానః సువర్గం లోకమేతి। అప్రతుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరిత్యాహానార్యైః।
 ఇన్ద్రావాన్తాన్విహేత్యాహ। ఇన్ద్రీయమేవ యజమానే దధాతి। బృహదాభి ఇత్యాహ॥ 45 ॥

సువర్గో వై లోకో బృహదాభిః। సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యైః యజమానదేవత్యా వై
 జహూః। భ్రాతృవ్యదేవతోపభృత్। ప్రాణ ఆఘారః। యత్సగ్గ్స్పర్శయేత్।
 భ్రాతృవ్యేఽస్య ప్రాణన్దధ్యాత్। అసగ్గ్స్పర్శయన్నత్యా క్రామతి। యజమాన ఏవ
 ప్రాణన్దధాతి। పాహి మాఽగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే భజేత్యాహ॥ 46 ॥

అగ్నిర్వావ పవిత్రమ్। వృజినమనృతన్దుశ్చరితమ్। ఋజుకర్మగ్ం సత్యగ్ం
 సుచరితమ్। అగ్నిరేవైనం వృజినాదనృతాద్దుశ్చరితాత్వాతి। ఋజుకర్మే సత్యే సుచరితే
 భజతి। తస్మాదేవమా శాస్తే। ఆత్మనో గోపిథాయ। శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య।
 యదాఘారః। ఆత్మా ధ్రువా॥ 47 ॥

ఆఘారమాఘార్య ధ్రువాగ్ం సమనక్తి। ఆత్మన్నేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతి దధాతి। ద్విః
 సమనక్తి। ద్వా హి ప్రాణాపానౌ। తదాహుః। త్రిరేవ సమజ్ఞ్యాత్। త్రిధాతు హి శిర ఇతి।
 శిర ఇవైతద్యజ్ఞస్య। అథో త్రయో వై ప్రాణాః। ప్రాణానేవాస్మిన్దధాతి। మఖస్య శిరోఽసి
 సజ్ఞ్యోతిషా జ్యోతిరజ్క్రమిత్యాహ। జ్యోతిరేవాస్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి। సువర్గస్య
 లోకస్యానుఖ్యాత్యైః॥ 48 ॥

పరిదధాతి ప్రాణన్దధాతి హి యజ్ఞో ఘారయతి నమ ఇత్యాహ పశ్చాద్ద్విర్యాణీత్యాహ భా ఇత్యాహ భజేత్యాహ ధ్రువైవాస్మిన్దధాతి త్రిణి చ॥ [7]

ధిష్ణియా వా ఏతే స్యుష్యంతే। యద్బ్రహ్మ। యద్ధోతా। యదధ్వర్యుః। యద్గీత్।
 యద్యజమానః। తాన్ యదన్తరేయాత్। యజమానస్య ప్రాణాన్సంక్కుర్షేత్।
 ప్రమాయుకః స్యాత్। పురోడాశమపగృహ్య సశ్చరత్యధ్వర్యుః॥ 49 ॥

యజమానాయైవ తల్లోకగ్ం శిగ్ంషతి। నాస్య ప్రాణాన్సంక్కుర్షతి। న ప్రమాయుకో

భవతి॥ పురస్తాత్ ప్రత్యజ్ఞాసీనః॥ ఇడాయా ఇడామా దధాతి॥ హస్త్యాగ్ం హోత్రే॥ పశవో
వా ఇడా॥ పశవః పురుషః॥ పశుష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి॥ ఇడాయై వా ఏషా
ప్రజాతిః॥ 50 ॥

తాం ప్రజాతిం యజమానోఽను ప్ర జాయతే॥ ద్విరజ్జులావనక్తి పర్వణోః॥
ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై॥ సకృదుప స్తుణాతి॥ ద్విరా దధాతి॥ సకృదభి
ఘారయతి॥ చతుః సమృద్యతే॥ చత్వారి వై పశోః ప్రతిష్ఠానాని॥ యావానేవ పశుః॥
తముపహ్వయతే॥ 51 ॥

ముఖమివ ప్రత్యుపహ్వయేత॥ సమ్ముఖానేవ పశూనుప హ్వయతే॥ పశవో వా ఇడా॥
తస్మాత్సాఽన్వారభ్యై॥ అధ్వర్యుణా చ యజమానేన చ॥ ఉపహూతః
పశుమానసానీత్యాహ॥ ఉప హ్యేనౌ హ్వయతే హోతా॥ ఇడాయై దేవతానాముపహవే॥
ఉపహూతః పశుమాన్భవతి॥ య ఏవం వేద॥ 52 ॥

యాం వై హస్త్యామిడామాదధాతి॥ వాచః సా భాగధేయమ్॥ యాముపహ్వయతే॥
ప్రాణానాగ్ం సా॥ వాచం చైవ ప్రాణాగ్గాఽప రున్ధే॥ అథ వా
ఏతర్హ్యుపహూతాయామిడామ్యామ్॥ పురోడాశస్యైవ బర్హిషదో మీమాగ్ంసా॥
యజమానం దేవా అబ్రువన్॥ హవిర్నో నిర్వపేతి॥ నాహమభాగో
నిర్వప్స్యమీత్యబ్రవీత్॥ 53 ॥

న మయాఽభాగయాఽనువక్ష్యథేతి వాగ్బ్రవీత్॥ నాహమభాగా పురోనువాక్యా
భవిష్యామీతి పురోనువాక్యా॥ నాహమభాగా యాజ్య భవిష్యామీతి యాజ్యై॥ న
మయాఽభాగేన వషట్కరిష్యథేతి వషట్కారః॥ యద్యజమానభాగం నిధాయ
పురోడాశం బర్హిషదం కరోతి॥ తానేవ తద్భాగినః కరోతి॥ చతుర్థా కరోతి॥ చతస్రో
దిశః॥ దిక్షేవ ప్రతితిష్ఠతి॥ బర్హిషదం కరోతి॥ 54 ॥

యజమానో వై పురోడాశః॥ ప్రజా బర్హిహిః॥ యజమానమేవ ప్రజాసు ప్రతిష్ఠాపయతి॥
తస్మాదస్థ్నాఽన్యాః ప్రజాః ప్రతితిష్ఠన్తి॥ మాగ్ంసేనాన్యాః॥ అథో ఖల్వాహుః॥ దక్షిణా
వా ఏతా హవిర్యజ్ఞస్యాన్తర్వేద్యవ రుద్యన్తే॥ యత్పురోడాశం బర్హిషదం కరోతీతి॥

చతుర్థా కరోతి | చత్వారో హ్యేతే హవిర్యజ్ఞస్యర్విజః || 55 ||

బ్రహ్మ హోతాఽధ్వర్యుర్గీత్ | తమభి మృశేత్ | ఇదం బ్రహ్మణః | ఇదగ్ం హోతుః |
ఇదమధ్వర్యోః | ఇదమగ్నిధ ఇతి | యథైవాదః సౌమ్యేఽధ్వరే | ఆదేశమృత్విగోభ్య
దక్షిణా నీయన్తే | తాదృగేవ తత్ | అగ్నిధే ప్రథమాయా దధాతి || 56 ||

అగ్నిముఖా హ్యృద్ధిః | అగ్నిముఖామేవర్ధిం యజమాన ఋధ్నోతి | సకృదుపస్తిర్య
ద్విరాదధత్ | ఉపస్తిర్య ద్విరభి ఘోరయతి | షట్సమృద్యన్తే | షడ్వా ఋతవః |
ఋతూనేవ ప్రీణాతి | వేదేన బ్రహ్మణే బ్రహ్మభాగం పరిహరతి | ప్రాజాపత్యో వై వేదః |
ప్రాజాపత్యో బ్రహ్మ || 57 ||

సవితా యజ్ఞస్య ప్రసూత్యై | అథ కామమన్యేన | తతో హోత్రే | మధ్యం వా ఏతద్యజ్ఞస్య |
యద్ధోతా | మధ్యత ఏవ యజ్ఞం ప్రీణాతి | అథాధ్వర్యవే | ప్రతిష్ఠా వా ఏషా యజ్ఞస్య |
యదధ్వర్యుః | తస్మాద్ధవిర్యజ్ఞస్యైతామేవావృతమను || 58 ||

అన్యా దక్షిణా నీయన్తే | యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై | అగ్నిమగ్నితనకృతనకృతనం
మృడ్ధిత్యాహ | పరాజీవ హ్యేతర్హి యజ్ఞః | ఇషితా దైవ్యా హోతార ఇత్యాహ |
ఇషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే | భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుషః సూక్తవాకాయ సూక్తా
బ్రూహిత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా శాన్తే | స్వగా దైవ్యా హోతృభ్య ఇత్యాహ | యజ్ఞమేవ
తత్స్వగా కరోతి | స్వస్తిర్మానుషేభ్య ఇత్యాహ | ఆశిషమేవైతామా శాన్తే | శం
యోర్బ్రూహిత్యాహ | శంయుమేవ బాహస్పత్యం భాగధేయేన సమర్థయతి || 59 ||

చరత్యధ్వర్యుః ప్రజాతిర్వయతే వేదాబ్రవీదృహిషదం కరోత్యృత్విజో దధాతి బ్రహ్మఽనుకరోతి చత్వారి చ || [8]

అథ స్రుచావనుష్టుగాభ్యం వాజవతీభ్యాం వ్యాహతి | ప్రతిష్ఠా వా అనుష్టుక్ | అన్నం
వాజః ప్రతిష్ఠిత్యై | అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై | ప్రాచీం జహూమూహతి | జాతానేవ
భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే | ప్రతిచీముపభృతమ్ | జనిష్యమాణానేవ ప్రతినుదతే | సవిషూచ
ఏవాపోహ్య సపత్నాన్ యజమానః | అస్మిన్లోకే ప్రతితిష్ఠతి || 60 ||

ద్వాభ్యామ్ | ద్విప్రతిష్ఠో హి | వసుభ్యస్తావ రుద్రేభ్యస్తావఽఽదిత్యేభ్యస్తేవత్యాహ |

యథాయజురేవైతత్ | స్రుక్షు ప్రస్తరమనక్తి | ఇమే వై లోకాః స్రుచః | యజమానః ప్రస్తరః |
యజమానమేవ తేజసాఽనక్తి | త్రేధాఽనక్తి | త్రయ ఇమే లోకాః || 61 ||

ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యోఽనక్తి | అభిపూర్వమనక్తి | అభిపూర్వమేవ
యజమానస్తేజసాఽనక్తి | అక్తగ్ం రిహాణా ఇత్యాహ | తేజో వా ఆజ్యమ్ | యజమానః
ప్రస్తరః | యజమానమేవ తేజసాఽనక్తి | వియస్తు వయ ఇత్యాహ | వయ ఏవైనం
కృత్వా | సువర్గం లోకం గమయతి || 62 ||

ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృక్షమిత్యాహ | ప్రజాయై గోపీథాయ | ఆప్యాయంతామాప
ఓషధయ ఇత్యాహ | ఆప ఏవౌషధీరా ప్యాయయతి | మరుతాం పృషతయః
స్థేత్యాహ | మరుతో వై వృష్ట్యా ఈశతే | వృష్టిమేవావ రున్ధే | దివం గచ్ఛ తతో నో
వృష్టిమేరయేత్యాహ | వృష్టిర్వై ద్యౌః | వృష్టిమేవావ రున్ధే || 63 ||

యావద్వా అధ్వర్యుః ప్రస్తరం ప్రహరతి | తావద్దస్యాయుర్మీయతే | ఆయుష్యా
అగ్నేఽస్యాయుర్మే పాహిత్యాహ | ఆయురేవాత్మన్ధతే | యావద్వా అధ్వర్యుః ప్రస్తరం
ప్రహరతి | తావద్దస్య చక్షుర్మీయతే | చక్షుష్యా అగ్నేఽసి చక్షుర్మే పాహిత్యాహ |
చక్షురేవాత్మన్ధతే | ధ్రువాఽసీత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై | యం పరిధిం పర్యధత్థా ఇత్యాహ || 64 ||

యథాయజురేవైతత్ | అగ్నే దేవ పణిభిర్వీయమాణ ఇత్యాహ | అగ్నయ ఏవైనం జష్టం
కరోతి | తన్త ఏతమను జోషం భరామీత్యాహ | సజాతానేవాస్మా అనుకాన్కరోతి | నేదేష
త్వదపచేతయాతా ఇత్యాహానుఖ్యై | యజ్ఞస్య పాథ ఉప సమితమిత్యాహ |
భూమానమేవోపైతి | పరిధీన్ప్ర హరతి | యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై || 65 ||

స్రుచౌ సం ప్రస్తావయతి | యదేవ తత్ర క్రూరమ్ | తత్తేన శమయతి |

జహ్వోముపభృతమ్ | యజమానదేవత్యా వై జహూః | భ్రాతృవ్యదేవతోపభృత్ |

యజమానాయైవ భ్రాతృవ్యముపస్తిం కరోతి | సగ్గస్త్రావభాగాః స్థేత్యాహ | వసవో వై రుద్రా

అదిత్యాః సగ్గస్రావభాగాః। తేషాన్తద్భాగధేయమ్ ॥ 66 ॥

తానేవ తేన ప్రిణాతి। వైశ్వదేవ్యర్చా। ఏతే హి విశ్వే దేవాః। త్రిష్టుగ్భవతి। ఇన్ద్రియం వై
త్రిష్టుక్। ఇన్ద్రియమేవ యజమానే దధాతి। అగ్నేర్వామపన్నగృహస్య సదసి
సాదయామీత్యాహ। ఇయం వా అగ్నిరపన్నగృహః। అస్యా ఏవైనే సదనే సాదయతి।
సుమ్నాయ సుమ్నసీ సుమ్నే మా ధత్తమిత్యాహ ॥ 67 ॥

ప్రజా వై పశవః సుమ్నమ్। ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే। ధురి ధుర్యో పాతమిత్యాహ।
జాయాపత్యోర్గోపిథాయ। అగ్నేఽదభాయోఽశితతనో ఇత్యాహ।

యథాయజరేవైతత్। పాహి మాఽద్య దివః పాహి ప్రసీత్యై పాహి దురిష్ట్యై పాహి
దురద్మ్యై పాహి దుశ్చరితాదిత్యాహ। ఆశిషమేవైతామా శాస్తే। అవిషన్నః పితుం
కృణు సుషదా యోనిగ్ సావహేతీధ్మసంవృశ్చనాన్యన్వాహర్యపచనేఽభ్యాధాయ
ఫలీకరణహోమం జహోతి। అతిరిక్తాని వా ఇధ్మసం వృశ్చనాని ॥ 68 ॥

అతిరిక్తాః ఫలీకరణాః। అతిరిక్తమాజ్యోచ్ఛేషణమ్। అతిరిక్త ఏవాతిరిక్తం దధాతి। అథో
అతిరిక్తేనైవాతిరిక్తమాప్తాఽవ రున్ధే। వేదిర్దేవేభ్యో నిలాయత। తాం వేదేనాన్వవిన్దన్।
వేదేన వేదిం వివిదుః పృథివీమ్। సా పప్రథే పృథివీ పార్థివాని। గర్భం బిభర్తి
భువనేష్వన్తః। తతో యజ్ఞో జాయతే విశ్వదానిరితి పురస్తాత్సమృద్ధయజుషో వేదేన వేదిగ్ం
సమ్మూర్ణ్యనువిత్త్యై ॥ 69 ॥

అథో యద్వేదశ్చ వేదిశ్చ భవతః। మిథునత్వాయ ప్రజాత్యై। ప్రజాపతేర్వా ఏతాని
శ్మశ్రాణి। యద్వేదః। పత్నియా ఉపస్థ ఆస్యతి। మిథునమేవ కరోతి। విన్దతే ప్రజామ్।
వేదగ్ం హోతాఽఽహవసీయాత్స్పృణన్నేతి। యజ్ఞమేవ
తత్సన్తనోత్యోత్తరస్మాదర్థమాసాత్। తగ్ం సన్తతముత్తరేఽర్థమాస ఆలభతే ॥ 70 ॥

తజ్కాలేకాల ఆగతే యజతే। బ్రహ్మవాదినో వదన్తి। స త్వా అధ్వర్యుః స్యాత్। యో
యతో యజ్ఞం ప్రయుజ్కే। తదేనం ప్రతిష్ఠాపయతీతి। వాతాద్వా అధ్వర్యుర్యజ్ఞం

ప్రయుజ్ఞే॥ దే॒వా గా॒తువి॒దో గా॒తుం వి॒త్వా గా॒తుమి॒తేత్యా॒హ॥ య॒త ఏ॒వ య॒జ్ఞం
ప్రయుజ్ఞే॥ తదే॒నం ప్రతి॑ష్ఠాపయతి॥ ప్రతి॑ తిష్ఠతి ప్రజయా పశుభిర్యజమానః॥ 71 ॥

తిష్ఠతిమే లోకా గమయతి ద్యౌర్వృష్టిమేవారున్ధే పర్యధత్తా ఇత్యాహ సమిష్టైః భాగధేయస్తత్తమిత్యాహ వా ఇధ్మసం వృశ్చనాన్యనువిత్వైః లభతే యజమానః॥ —[9]

యో వా అయథాదేవతం యజ్ఞముపచరతి॥ ఆ దే॒వతా॑భ్యో వృ॒శ్చ్యతే॑॥
పా॒పీయా॑న్భవతి॥ యో యథాదే॒వతమ్॑॥ న దే॒వతా॑భ్య ఆవృ॒శ్చ్యతే॑॥ వసీ॑యాన్భవతి॥
వారు॑ణో వై పాశః॥ ఇ॒మం వి॒ష్యామి వరు॑ణస్య పాశమిత్యాహ॥ వరు॑ణపాశాదే॒వైనాం॑
ము॒ఇచ్ఛతి॑॥ స॒వి॒తృప్ర॑సూతో యథాదే॒వతమ్॑॥ 72 ॥

న దే॒వతా॑భ్య ఆవృ॒శ్చ్యతే॑॥ వసీ॑యాన్భవతి॥ ధా॒తుశ్చ॑ యోనా సు॒క్రత॑స్య లో॒క
ఇ॒త్యా॒హ॥ అ॒గ్నిరై॒వ ధా॒తా॥ పు॒ణ్యజ్క॑ర్మ సు॒క్రత॑స్య లో॒కః॥ అ॒గ్నిరే॒వైనాం॑ ధా॒తా॥
పు॒ణ్యే క॑ర్మణి సు॒క్రత॑స్య లో॒కే ద॑ధాతి॥ స్తో॒త్రం మే స॒హ ప॑త్యా కరోమిత్యాహ॥
ఆత్మ॑నశ్చ యజమానస్య చానా॒త్వైః స॒న్తావ॑య॥ స॒మాయు॑షా సం ప్రజయేత్యాహ॥ 73 ॥

ఆశిషమే॒వైతా॑మా శా॒స్తే పూ॑ర్ణపాత్రే॥ అ॒న్తతో॑ఽను॒ష్టుభా॑॥ చతు॑ష్పద్యా ఏ॒తచ్ఛన్దః॑
ప్రతి॑ష్ఠితం పత్నియై పూర్ణపాత్రే భవతి॥ అ॒స్మిన్లో॒కే ప్రతి॑తిష్ఠానీతి॥ అ॒స్మిన్నే॒వ లో॒కే
ప్రతి॑తిష్ఠతి॥ అథో వా॒గ్వా అ॒ను॒ష్టుక్॑॥ వా॒జ్మీధు॑నమ్॥ ఆపో రే॒తః ప్ర॒జన॑నమ్॥ ఏ॒తస్మా॒ద్వై
మి॒థునా॑ద్వి॒ద్యోద్యోత॑మానః స్త॒నయ॑న్వర్షతి॥ రే॒తః సి॒ఞ్చన్॑॥ 74 ॥

ప్ర॒జాః ప్ర॒జన॑యన్॥ య॒ద్వై య॒జ్ఞస్య॑ బ్ర॒హ్మణా॑ యు॒జ్యతే॑॥ బ్ర॒హ్మణా॑ వై తస్య
వి॒మోకః॑॥ అ॒ద్భిః శా॒న్తిః॥ వి॒ముక్తం॑ వా ఏ॒తర్హి॑ యోక్త్రం బ్ర॒హ్మణా॑॥ ఆదా॑యై॒నత॑వత్సీ
స॒హప॑ ఉపగృహ్ణాతే శా॒న్త్యై॥ అ॒జ్ఞాతా॑ పూర్ణపాత్రమా నయతి॥ రే॒త ఏ॒వాస్యాం
ప్ర॒జాన్ద॑ధాతి॥ ప్ర॒జయా॑ హి మ॒నుష్యః॑ పూర్ణః॥ ము॒ఖం వి మృ॑ష్టే॥ అ॒వభృ॑థస్త్వై॒వ రూ॑పం
కృ॒తోఽప్రతి॑ష్ఠతి॥ 75 ॥

స॒వి॒తృప్ర॑సూతో యథాదే॒వతం ప్ర॒జయే॑త్యాహ సిఞ్చన్మృష్ట ఏకం చ॥ —————[10]

పరి॑వేషో వా ఏ॒ష వ॑నస్పతీనామ్॥ యదు॑పవేషః॥ య ఏ॒వం వేద॑॥ వి॒న్దతే॑ పరి॑వేష్టారమ్॥
తము॑త్కరే॥ యం దే॒వా మ॒నుష్యే॑షు॥ ఉ॒పవే॑షమధారయన్॥ యే అ॒స్మదప॑ చేతనః॥

తానస్మభ్యమిహో కురు । ఉపవేషోప విడ్ధి నః ॥ 76 ॥

ప్రజాం పుష్టిమథో ధనమ్ । ద్విపదో నశ్చతుష్పదః । ధ్రువాననపగాన్కుర్వితి
పురస్తాత్ప్రత్యక్షాచముప గూహతి । తస్మాత్పురస్తాత్ప్రత్యక్షాః శూద్రా అవస్యన్తి ।
స్థవిమత ఉపగూహతి । అప్రతివాదిన ఏవైనాన్కురుతే । ధృష్టిర్వా ఉపవేషః । శుచర్తో
వజ్రో బ్రహ్మణా సగ్ంశితః । యోపవేషే శుక్ । సాఽముమృచ్ఛతు యం ద్విష్మ
ఇతి ॥ 77 ॥

అథాస్మై నామ గృహ్య ప్రహరతి । నిరమున్నద ఓకసః । సపత్నో యః పృతన్యతి ।
నిర్బాధ్యేన హవిషా । ఇన్ద్ర ఏణం పరాశరీత్ । ఇహి తిస్రః పరావతః । ఇహి పశ్చా
జనాగ్ం అతి । ఇహి తిస్రోఽతి రోచనాయావత్ । సూర్యో అసద్దివి । పరమాన్తా
పరావతమ్ ॥ 78 ॥

ఇన్ద్రో నయతు వృత్రహా । యతో న పునరాయసి । శశ్వతీభ్యః సమాభ్య ఇతి । త్రివృద్వా
ఏష వజ్రో బ్రహ్మణా సగ్ంశితః । శుచైవైనం విధ్వా । ఏభ్యో లోకేభ్యో నిర్ణద్య । వజ్రేణ
బ్రహ్మణా స్పృణతే । హతోఽసావవధిష్మాముమిత్యాహ స్పృత్యై । యం
ద్విష్యాత్తన్యాయేత్ । శుచైవైనమర్పయతి ॥ 79 ॥

ప్రత్యుష్టం దివః శిల్పమయజ్ఞో ఘృతం చ దేవాసురాః స ఏతమిన్ద్ర ఆపో దేవీరగ్నినా ధిష్ణియా అథ స్రువౌ యో వా అయథాదేవతం
పరివేషో వా ఏకాదశ ॥ 11 ॥

ప్రత్యుష్టమయజ్ఞ ఏషా హి విశ్వేషాం దేవాసామూర్ణా పృథివీమథో రక్షసాన్తాం ప్రజాతిం ద్వాభ్యాం తం కాలేకాలే నవసప్తతిః ॥ 79 ॥

ప్రత్యుష్టమర్పయతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే తృతీయః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

॥ చతుర్థః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః ॥

బ్ర॒హ్మ॑ణే బ్రా॒హ్మ॑ణమా॒ల॒భతే॑ । క్ష॒త్రాయ॑ రా॒జన్య॑మ్ । మ॒రుద్ధో॒భ్య వై॑శ్యమ్ । తప॑సే
శూ॒ద్రమ్ । తమ॑సే తస్క॑రమ్ । నా॒ర॒కాయ॑ వీ॒ర॒హ॑ణమ్ । పా॒ప॒మనే॑ క్లీ॒బమ్ ।
ఆ॒క్ర॒యా॒యా॒యోగూ॑మ్ । కా॒మాయ॑ పు॒గ్గ్ఞులూ॑మ్ । అతి॑క్రుష్టాయ మా॒గధ॑మ్ ॥ १ ॥

గీ॒తాయ॑ సూ॒తమ్ । నృ॒త్తాయ॑ శై॒లూష॑మ్ । ధ॒ర్మాయ॑ స॒భాచ॑రమ్ । న॒ర్మాయ॑ రే॒భమ్ ।
నరి॑ష్ఠాయై భీ॒మ॒లమ్ । హ॒సా॒య కారి॑మ్ । ఆ॒న॒న్దాయ॑ స్త్రీ॒ష॒ఖమ్ । ప్ర॒ముదే॑
కు॒మారి॑పు॒త్రమ్ । మే॒ధా॒యై రథ॑కా॒రమ్ । ధై॒ర్యాయ॑ త॒క్షాణ॑మ్ ॥ २ ॥

శ్ర॒మాయ॑ కౌ॒లాల॑మ్ । మూ॒యా॒యై కా॒ర్మార॑మ్ । రూ॒పాయ॑ మ॒ణి॒కా॒రమ్ । శు॒భే వ॒పమ్ ।
శ॒ర॒వ్యా॒యా ఇ॒షు॒కా॒రమ్ । హే॒త్యై ధ॑న్వ॒కా॒రమ్ । క॒ర్మ॒ణే జ్యా॑కా॒రమ్ । ది॒ష్టాయ॑
ర॒జ్జుస॒ర్గమ్ । మృ॒త్యవే॑ మృ॒గ॒యుమ్ । అ॒న్త॒కాయ॑ శ్॒వని॑తమ్ ॥ ३ ॥

స॒న్ధయే॑ జా॒రమ్ । గే॒హో॒యోప॑ప॒తిమ్ । నిర్॑బు॒త్యై పరి॑వి॒త్రమ్ । ఆ॒ర్యై పరి॑వివి॒దా॒నమ్ ।
అ॒రా॒ర్యై ది॒ధి॒షూప॑తిమ్ । ప॒విత్రా॑య భి॒ష॒జమ్ । ప్ర॒జ్ఞానా॑య నక్ష॒త్రద॑ర్శ॒శమ్ । ని॒ష్కృ॒త్యై
పే॒శస్కా॑రీమ్ । బ॒లా॒యోప॑దామ్ । వ॒ర్ణా॒యానూ॑రు॒ధమ్ ॥ ४ ॥

న॒దీ॒భ్యః పా॑జ్ఞో॒ష్ఠమ్ । ఋ॒క్షీకా॑భ్యో వై॒షాద॑మ్ । పు॒రు॒ష॒వ్యా॒పూ॒య దు॒ర్మద॑మ్ ।
ప్ర॒యుద్ధ॑భ్య ఉ॒న్మత్త॑మ్ । గ॒న్ధ॒ర్వా॒ప్స॒రాభ్యో వ్రా॑త్యమ్ । స॒ర్పదే॒వజ॑నే॒భ్యోఽప్ర॑తిపదమ్ ।
అ॒వే॒భ్యః కి॒తవ॑మ్ । ఇ॒ర్యతా॑యా అ॒కి॒తవ॑మ్ । పి॒శాచే॑భ్యో బి॒దల॑కా॒రమ్ ।
యా॒తు॒ధానే॑భ్యః క॒ణ్ణక॑కా॒రమ్ ॥ ५ ॥

ఉ॒త్సాదే॑భ్యః కు॒బ్జమ్ । ప్ర॒ముదే॑ వా॒మ॒నమ్ । ద్వా॒ర॒భ్యః స్రా॑మమ్ । స॒వ్నా॒యాన్ధ॑మ్ ।
అ॒ధ॒ర్మాయ॑ బ॒ధి॒రమ్ । సం॒జ్ఞానా॑య స్మ॒రకా॑రీమ్ । ప్ర॒కామో॑ద్యా॒యోప॑సదమ్ ।

ఆశి॒క్షా॒యై ప్ర॒శ్ని॒నమ్ | ఉ॒ప॒శి॒క్షా॒యా అభిప్ర॒శ్ని॒నమ్ | మ॒ర్యాదా॒యై ప్ర॒శ్నవి॒వాకమ్ || 6 ||

ఋ॒త్యై నై॒నహృ॑దయమ్ | వైర॑హత్యా॒య పి॑శునమ్ | వి॒విత్యై క్ష॒త్తారమ్ | జౌప॑ద్ర॒ష్టాయ॑
స॒ంజ్ఞాహీ॑తారమ్ | బ॒లా॒యాను॑చరమ్ | భూ॒మ్నె పరి॑ష్క॒న్దమ్ | ప్రి॒యాయ॑
ప్రి॒యవా॑దినమ్ | అరి॑ష్ట్యా అశ్వ॑సాదమ్ | మే॒ధాయ॑ వా॒సః పల్పా॑లీమ్ | ప్ర॒కా॒మాయ॑
ర॒జయి॑త్రీమ్ || 7 ||

భా॒యై దా॒ర్వాహో॑రమ్ | ప్ర॒భా॒యా ఆగ్నే॑న్దమ్ | నాక॑స్య పృ॒ష్ఠా॒యాభి॑షేక్తారమ్ |
బ్ర॒ధ్నస్య॑ వి॒ష్టపా॑య పాత్రనిర్ణేగమ్ | దే॒వ॒లోకా॑య పే॒శితా॑రమ్ | మ॒ను॒ష్య॒లోకా॑య
ప్రక॑రితారమ్ | సర్వే॑భ్యో లోకే॑భ్య ఉప॑సేక్తారమ్ | అవ॑ర్త్యై వ॒ధా॒యోప॑మన్థితారమ్ |
సు॒వ॒ర్గాయ॑ లోకా॑య భాగ॒దు॒ఘమ్ | వర్షి॑ష్ఠాయ నాకా॑య పరి॑వేష్టారమ్ || 8 ||

అర్మే॑భ్యో హ॒స్తిప॑మ్ | జ॒వా॒యాశ్వ॑పమ్ | పు॒ష్ట్యై గో॒పాల॑మ్ | తే॒జసే॑జ॒పాల॑మ్ |
వీ॒ర్యా॑యావి॒పాల॑మ్ | ఇ॒రా॒యై కీ॒నాశ॑మ్ | కీ॒లా॒లాయ॑ సురాకారమ్ | భ॒ద్రాయ॑
గృ॒హప॑మ్ | శ్రే॒యసే॑ వి॒త్తధ॑మ్ | అధ్య॑క్షా॒యాను॑క్షత్తారమ్ || 9 ||

మ॒న్యవే॑జయస్తాపమ్ | క్రో॒ధాయ॑ ని॒సర॑మ్ | శో॒కా॒యాభి॑సరమ్ |
ఉ॒త్కూ॒లవి॒కూ॒లాభ్యా॑న్త్రిస్థినమ్ | యోగా॑య యోక్తారమ్ | క్షే॒మాయ॑ వి॒మోక్తా॑రమ్ |
వపు॑షే మాన॒స్కృ॒తమ్ | శీ॒లా॒యాఞ్జానీ॑కారమ్ | నిర్ఋ॑త్యై కోశకారిమ్ |
య॒మా॒యాసూ॑మ్ || 10 ||

య॒మ్యై య॒మసూ॑మ్ | అధ॑ర్వభ్యోఽవ॑తోకామ్ | సం॒వ॒త్స॒రాయ॑ ప॒ర్యారి॑ణీమ్ |
ప॒రి॒వ॒త్స॒రాయా॑వి॒జాతా॑మ్ | ఇ॒దా॒వ॒త్స॒రాయా॑ప్ర॒స్కద్య॑రీమ్ |
ఇ॒ద్వ॒త్స॒రాయా॑తీ॒త్వవ॑రీమ్ | వ॒త్స॒రాయ॑ విజ॒ర్జరా॑మ్ | స॒ర్వ॒న్త॒సరాయ॑ పలి॑క్నీమ్ |
వనా॑య వన॒పమ్ | అ॒న్యతో॑రణ్యా॒య దా॑వపమ్ || 11 ||

స॒రో॒భ్యో దై॒వర॑మ్ | వే॒శ॒న్తాభ్యో॑ దాశమ్ | ఉ॒ప॒స్థావ॑రీభ్యో బై॒న్దమ్ | న॒డ్య॒లాభ్యః॑
శౌ॒ష్కల॑మ్ | పా॒ర్యా॑య కై॒వర్త॑మ్ | అ॒వార్యా॑య మార్గారమ్ | తీ॒ర్థేభ్య॑ ఆ॒న్దమ్ |

విషమేభ్యో మైనాలమ్ | స్వనేభ్యః పర్ణకమ్ | గుహాభ్యః కిరాతమ్ | సానుభ్యో
జమ్భకమ్ | పర్వతేభ్యః కిమ్పూరుషమ్ || 12 ||

ప్రతిశ్రుత్కాయా ఋతులమ్ | ఘోషాయ భషమ్ | అన్తాయ బహువాదినమ్ | అనన్తాయ
మూకమ్ | మహసే వీణావాదమ్ | క్రోశాయ తూణవధ్మమ్ | ఆక్రన్దాయ
దున్దభ్యాఘాతమ్ | అవరస్పరాయ శఙ్ఖధ్మమ్ | ఋభుభ్యోజినసన్ధాయమ్ |
సాధ్యేభ్యశ్చర్మమ్ || 13 ||

బీభత్సాయై పౌల్కసమ్ | భూత్యై జాగరణమ్ | అభూత్యై స్వప్నమ్ | తులాయై
వాణిజమ్ | వర్ణాయ హిరణ్యకారమ్ | విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః సిద్ధమ్ | పశ్చాద్దోషాయ
గ్లావమ్ | ఋత్యై జనవాదినమ్ | వ్యుద్ధ్యై అపగల్భమ్ | సగ్ంశరాయ ప్రచ్ఛిదమ్ || 14 ||

హసాయ పుగ్గ్చలూమా లభతే | వీణావాదజ్గణకజ్జీతాయ | యాదసే శాబుల్యామ్ |
నర్మాయ భద్రవతీమ్ | తూణవధ్మజ్గ్రమణ్యం పాణిసజ్ఘాతన్నతాయ |
మోదాయానుక్రోశకమ్ | అనన్దాయ తల్వమ్ || 15 ||

అక్షరాజాయ కితవమ్ | కృతాయ సభావినమ్ | త్రేతాయా ఆదినవదర్శమ్ |
ద్వాపరాయ బహిః సదమ్ | కలయే సభాస్థాణమ్ | దుష్కృతాయ చరకాచార్యమ్ |
అధ్వనే బ్రహ్మచారిణమ్ | పిశాచేభ్యః సైలగమ్ | పిపాసాయై గోవ్యచ్ఛమ్ | నిర్ఋత్యై
గోఘాతమ్ | క్షుధే గోవికర్తమ్ | క్షుత్ప్రష్టాభ్యాన్తమ్ | యో గాం వికృన్తన్తం మార్గంసం
భిక్షమాణ ఉపతిష్ఠతే || 16 ||

భూమ్యై పితసర్పిణమా లభతే | అగ్నయేఽగ్ంసలమ్ | వాయవే చాణ్డాలమ్ |
అన్తరిక్షాయ వగ్ంశనర్తినమ్ | దీవే ఖలతిమ్ | సూర్యాయ హర్యక్షమ్ | చన్ద్రమసే
మిర్మిరమ్ | నక్షత్రేభ్యః కిలాసమ్ | అహ్నో శుక్లం పిఙ్గలమ్ | రాత్రియై కృష్ణం
పిఙ్గాక్షమ్ || 17 ||

వాచే పురుషమా లభతే । ప్రాణమపానవ్యానముదానగ్ం సమానంతాన్ వాయవే ।
 సూర్యాయ చక్షురా లభతే । మనశ్చంద్రమనే । దిగ్భ్యః శ్రోత్రమ్ । ప్రజాపతయే
 పురుషమ్ ॥ 18 ॥

అథైతానరూపేభ్య ఆలభతే । అతిప్రాస్తవమతిదీర్ఘమ్ । అతికృశమత్యగ్ంసలమ్ ।
 అతిశుక్లమతికృష్ణమ్ । అతిశ్లక్షణమతిలోమశమ్ । అతికిరిటమతిదన్తురమ్ ।

అతిమిర్మిరమతిమేమిషమ్ । ఆశాయై జామిమ్ । ప్రతీక్షాయై కుమారీమ్ ॥ 19 ॥ నో ద్విష్మ ఇతి

పరావతమర్పయతి ॥

[1]

బ్రహ్మణే గీతాయ శ్రమాయ సన్ధయే నదీభ్య ఉత్సాదేభ్య ఋత్యై భాయా ఆర్మిభ్యో మన్యవే యమ్యై దశదశ సరోభ్యో ద్వాదశ
 ప్రతిశ్రుత్కాయై బీభత్సాయై దశదశ హసాయ సప్తాక్షరాజాయ త్రయోదశ భూమ్యై దశ వాచే షడథ నవైకాన్నవిగ్ంశతిః ॥ 19 ॥
 బ్రహ్మణే యమ్యై నవదశ ॥ 19 ॥

బ్రహ్మణే కుమారీమ్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే చతుర్థః ప్రపాఠకః
 సమాప్తః ॥

॥ పశ్చాత్తాపః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే పశ్చాత్తాపః ప్రపాఠకః ॥

సత్యం ప్రపద్యే | ఋతం ప్రపద్యే | అమృతం ప్రపద్యే | ప్రజాపతేః ప్రియాం
తనువమనార్తాం ప్రపద్యే | ఇదమహం పశ్చాదశేన వజ్రేణ | ద్విషంతం భ్రాతృవ్యమవ
క్రామామి | యోఽస్మాన్దేవస్త్రి | యం చ వయం ద్విష్యః | భూర్భువః సువః | హిమ్ ॥ 1 ॥

సత్యం దశ ॥

[1]

ప్ర వో వాజా అభిద్యవః | హవిష్మన్తో ఘృతాచ్యౌ | దేవాజ్ఞాగాతి సుమ్నయః | అగ్న
ఆయాహి వీతయే | గృణానో హవ్యదాతయే | ని హోతా సత్సి బర్హిషి | తన్వా
సమిద్భిరజ్గిరః | ఘృతేన వర్ధయామసి | బృహచ్ఛాచాయవిష్ట్య | స నః పృథుః
శ్రవాయ్యమ్ ॥ 2 ॥

అచ్ఛా దేవ వివాససి | బృహదగ్నే సువీర్యమ్ | ఈడేనో నమస్యస్తిరః | తమాగ్ంసి
దర్శతః | సమగ్నిరీధ్యతే వృషా | వృషో అగ్నిః సమిధ్యతే | అశ్వో న దేవవాహనః |
తగ్ం హవిష్మన్త ఈడతే | వృషణన్తా వయం వృషన్ | వృషాణః సమిధీమహి ॥ 3 ॥

అగ్నే దీద్యతం బృహత్ | అగ్నిం దూతం వృణీమహే | హోతారం విశ్వవేదసమ్ | అస్య
యజ్ఞస్య సుక్రతుమ్ | సమిధ్యమానో అధ్వరే | అగ్నిః పావక ఈడ్యః |

శోచిష్కే శస్తమీమహే | సమిద్ధో అగ్న ఆహుత | దేవాన్ యక్షి స్వధ్వర | త్వగ్ం హి
హవ్యవాడసి | ఆ జుహోత దువస్యత | అగ్నిం ప్రయత్యధ్వరే | వృణీధ్వగ్ం
హవ్యవాహనమ్ | త్వం వరుణ ఉత మిత్రో అగ్నే | త్వాం వర్ధన్తి మతిభిర్వసిష్ఠాః | త్వే
వసు సుషణనాని సన్తు | యూయం పాత స్వస్తిభిః సదా నః ॥ 4 ॥

శ్రవాయ్యమిధీమహ్యసి సప్త చ ॥

[2]

అగ్నే మహాగ్ం అసి బ్రాహ్మణ భారత | అసావసౌ | దేవేద్ధో మన్విధ్యః | ఋషిష్టుతో
విప్రానుమదితః | కవిశస్తో బ్రహ్మసగ్ంశితో ఘృతాహవనః | ప్రణీర్యజ్ఞానామ్ |

ర॒థీర॑ధ్వరాణామ్ | అ॒తూర్తో హోతా॑ | తూర్ణి॑ర్హవ్యవాత్ | ఆస్పా॑త్రం
జ॒హూర్దే॒వానామ్ || 5 ||

చ॒మసో దే॒వపా॑నః | అ॒రాగ్ం ఇ॒వాగ్నే నే॒మిర్దే॒వాగ్న్యం ప॑రిభూరసి | ఆ వ॑హ దే॒వాన్
య॒జమా॑నాయ | అ॒గ్నిమ॑గ్న ఆవ॑హ | సోమ॑మావ॑హ | అ॒గ్నిమా॑వ॑హ |
ప్ర॒జాప॑తిమా॑వ॑హ | అ॒గ్నిషో॑మా॒వావ॑హ | ఇ॒న్ద్రాగ్ని ఆ॑వ॑హ | ఇ॒న్ద్రమా॑వ॑హ |
మ॒హేన్ద్ర॑మా॑వ॑హ | దే॒వాగ్ం ఆ॑జ్యపాగ్ం ఆ॑వ॑హ | అ॒గ్నిగ్ం హో॑త్రా॒యావ॑హ | స్వం
మ॒హిమా॑నమా॑వ॑హ | ఆ చా॑గ్నే దే॒వాన్ వ॑హ | సు॒యజా॑ చ య॒జ జాత॑వేదః || 6 ||

దే॒వానా॑మిన్ద్ర॑మా వ॑హ పత్ వ॑ || _____ [3]

అ॒గ్నిర్హో॑తా వే॒త్వగ్నిః | హో॑త్రం వే॒త్తు ప్రా॑వి॒త్రమ్ | స్మో వ॒యమ్ | సా॒ధు తే
య॒జమా॑న దే॒వతా॑ | పు॒తవ॑తిమధ్వరో॒స్య స్రు॑చ॒మాస్య॑స్వ | దే॒వాయు॑వం వి॒శ్వవా॑రామ్ |
ఈ॒డామ॑హై దే॒వాగ్ం ఈ॒డేన్యాన్ | న॒మస్యా॑మ న॒మస్యాన్ | య॒జామ॑ య॒జ్ఞయాన్ || 7 ||

అ॒గ్నిర్హో॑తా నవ॑ || _____ [4]

స॒మిధో॑ అ॒గ్న ఆ॑జ్యస్య వి॒యన్తు | త॒నూన॑పాద॒గ్న ఆ॑జ్యస్య వే॒తు | ఇ॒డో అ॒గ్న
ఆ॑జ్యస్య వి॒యన్తు | బ॒ర్హిర॑గ్న ఆ॑జ్యస్య వే॒తు | స్వా॒హోఽగ్నిమ్ | స్వా॒హో సోమమ్ |
స్వా॒హోఽగ్నిమ్ | స్వా॒హో ప్ర॒జాప॑తిమ్ | స్వా॒హోఽగ్ని॒షోమో॑ | స్వా॒హేన్ద్రాగ్ని |
స్వా॒హేన్ద్రమ్ | స్వా॒హో మ॒హేన్ద్రమ్ | స్వా॒హో దే॒వాగ్ం ఆ॑జ్యపాన్ | స్వా॒హోఽగ్నిగ్ం
హో॑త్రా॒జ్ఞప్తా॑ణాః | అ॒గ్న ఆ॑జ్యస్య వి॒యన్తు || 8 ||

ఇ॒న్ద్రాగ్ని ప॑శ్చ చ॑ || _____ [5]

అ॒గ్నిర్వృ॑త్రాణి జ॒ఙ్ఘన॑త్ | ద్ర॒విణ॑స్య రి॒వప॑న్యయా | స॒మిద్ధః శు॒క్ర ఆ॑హుతః | జ॒ప్తాణో
అ॒గ్నిరా॑జ్యస్య వే॒తు | త్వగ్ం సో॒మాసి॑ సత్ప॒తిః | త్వగ్ం రా॒జోత వృ॑త్రహా | త్వం భ॒ద్రో
అ॒సి క్ర॑తుః | జ॒ప్తాణః సోమ॑ ఆ॑జ్యస్య హ॒విషో॑ వే॒తు | అ॒గ్నిః ప్ర॑త్నేన జన్మ॒నా |
శు॒మాభ॑నస్తను॒వగ్ స్వామ్ | క॒విర్వి॑ప్రేణ వావృధే | జ॒ప్తాణో అ॒గ్నిరా॑జ్యస్య వే॒తు | సోమ॑
గీ॒ర్భిష్టా॑ వ॒యమ్ | వ॒ర్ధయా॑మో వ॒చోవి॑దః | సు॒మృ॒డికో న॑ ఆ॒విశ | జ॒ప్తాణః సోమ॑

అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్ । పతిః పృథివ్యా అయమ్ । అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి ।
భువో యజ్ఞస్య రజసశ్చ నేతా । యత్రా నియుద్భిః సచసే శివాభిః । దివి మూర్ధానన్దధిషే
సువర్షామ్ । జిహ్వోమగ్నో చకృషే హవ్యవాహమ్ । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యః ।
విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ । యత్కామాస్తే జహుమస్తం నో అస్తు ॥ 10 ॥

వయగ్ స్యామ పతయో రయీణామ్ । స వేద పుత్రః పితరగ్ం స మాతరమ్ । స
సూనుర్భువత్స భువత్పునర్మఘః । స ద్యామార్ణోదన్తరిక్షగ్ం స సువః । స విశ్వా భువో
అభవత్స ఆభవత్ । అగ్నిషోమా సవేదసా । సహూతీ వనతజ్గిరః । సన్దేవత్రా
బభూవథుః । యువమేతాని దివి రోచనాని । అగ్నిశ్చ సోమ సక్రతూ అధత్తమ్ ॥ 11 ॥

యువగ్ం సిన్ధూగ్ం రభిశస్తేరవద్యాత్ । అగ్నిషోమావముఞ్చతం గృభీతాన్ । ఇన్ద్రాగ్ని
రోచనా దివః । పరి వాజేషు భూషథః । తద్వాఞ్ఞేతి ప్రవీర్యమ్ । శ్లోధద్వృత్రముత సనోతి
వాజమ్ । ఇన్ద్రా యో అగ్ని సహూరి సప్రర్యాత్ । ఇరజ్యంతా వసవ్యస్య భూరేః ।
సహస్తమా సహసా వాజయంతా । ఏన్ద్ర సానసిగ్ం రయిమ్ ॥ 12 ॥

సజిత్వానగ్ం సదాసహమ్ । వర్షిష్ఠమూతయే భర । ప్రససాహిషే పురుహూత
శత్రూన్ । జ్యేష్ఠస్తే శుష్మ ఇహ రాతిరస్తు । ఇన్ద్రా భర్త దక్షిణేనా వసూని । పతిః
సిన్ధూనామసి రేవతీనామ్ । మహాగ్ం ఇన్ద్రో య ఓజసా । పర్జన్యో వృష్టిమాగ్ం ఇవ ।
స్తోమైర్వత్సస్య వావృధే । మహాగ్ం ఇన్ద్రో నృవదాచర్షణిప్రాః ॥ 13 ॥

ఉత ద్విబర్హో అమినః సహోభిః । అస్మద్రియగ్వావృధే వీర్యాయ । ఉరుః పృథుః
సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ । పిప్రీహి దేవాగ్ం ఉశతో యవిష్ఠ । విద్వాగ్ం
ఋతూగ్ంఋతుపతే యజేహ । యే దైవ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నో । త్వగ్ం
హోతృణామస్యా యజిష్ఠః । అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతమ్ । అయాడగ్నిరగ్నోః ప్రియా
ధామాని । అయాత్సోమస్య ప్రియా ధామాని ॥ 14 ॥

అయాడగ్నేః ప్రియా ధామాని । అయాట్పుజాపతేః ప్రియా ధామాని ।
 అయాడగ్నిషోమయోః ప్రియా ధామాని । అయాడిన్ద్రాగ్నియోః ప్రియా ధామాని ।
 అయాడిన్ద్రస్య ప్రియా ధామాని । అయాణ్మహేన్ద్రస్య ప్రియా ధామాని ।
 అయాడ్దేవానామాజ్యపానాం ప్రియా ధామాని । యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియా ధామాని ।
 యక్షత్స్వం మహిమానమ్ । ఆయజతామేజ్యా ఇషః । కృణోతు సో అధ్వరా
 జాతవేదాః । జషతాగ్ం హవిః । అగ్నే యదద్య విశో అధ్వరస్య హోతః । పావక శోచే
 వేష్ట్యగ్ం హి యజ్వా । ఋతా యజాసి మహినా వియదూభః । హవ్యా వహ యవిష్ఠ
 యా తే అద్య ॥ 15 ॥

అష్టదత్తగ్ం రయిం చర్షణిప్రాః సోమస్య ప్రియా ధామానిష్టట్పు ॥ [7]

ఉపహూతగ్ం రథన్తరగ్ం సహ పృథివ్యా । ఉప మా రథన్తరగ్ం సహ పృథివ్యా
 హ్వయతామ్ । ఉపహూతం వామదేవ్యగ్ం సహన్తరిక్షేణ । ఉప మా వామదేవ్యగ్ం
 సహన్తరిక్షేణ హ్వయతామ్ । ఉపహూతం బృహత్సహ దివా । ఉప మా బృహత్సహ
 దివా హ్వయతామ్ । ఉపహూతాః సప్త హోత్రాః । ఉప మా సప్త హోత్రా హ్వయంతామ్ ।
 ఉపహూతా ధేనుః సహర్షభా । ఉప మా ధేనుః సహర్షభా హ్వయతామ్ ॥ 16 ॥

ఉపహూతో భక్షః సఖా । ఉప మా భక్షః సఖా హ్వయతామ్ । ఉపహూతాః (4) హో ।
 ఇడోపహూతా । ఉపహూతేడా । ఉపో అస్మాగ్ం ఇడా హ్వయతామ్ । ఇడోపహూతా ।
 ఉపహూతేడా । మానవీ ఘృతపదీ మైత్రావరుణీ । బ్రహ్మ దేవకృతముపహూతమ్ ॥ 17 ॥

దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతాః । ఉపహూతా మనుష్యాః । య ఇమం యజ్ఞమవాన్ ।
 యే యజ్ఞపతిం వర్ధాన్ । ఉపహూతే ద్యావాపృథివీ । పూర్వజే ఋతావరీ । దేవీ
 దేవపుత్రే । ఉపహూతోఽయం యజమానః । ఉత్తరస్యాన్దేవయజ్ఞాయాముపహూతః ।
 భూయసి హవిష్కరణ ఉపహూతః । దివ్యే ధామన్నుపహూతః । ఇదం మే దేవా
 హవిర్బుషంతామితి తస్మిన్నుపహూతః । విశ్వమస్య ప్రియముపహూతమ్ । విశ్వస్య
 ప్రియస్యోపహూతస్యోపహూతః ॥ 18 ॥

సహర్షభా హ్వయతాముపహూతగ్ం హవిష్కరణ ఉపహూతశ్చత్వారి చ ॥ [8]

దే॒వం బ॒ర్హిః॑ । వ॒సు॒వనే॑ వ॒సు॒ధే॒యస్య॑ వే॒తు । దే॒వో న॒రా॒శగ్ం॑సః । వ॒సు॒వనే॑ వ॒సు॒ధే॒యస్య॑
వే॒తు । దే॒వో అ॒గ్నిః॑ స్వి॒ష్టకృ॑త్ । సు॒ద్ర॒విణా॑ మ॒న్ద్రః క॒విః । స॒త్యమ॑న్మా॒యజీ॑ హోతా ।
హోతు॑ర్హోతు॒రాయ॑జీయాన్ । అగ్నే॒ యాన్ దే॒వాన॑యాత్ । యాగ్ం అపి॑ప్రేః । యే
తే హో॑త్రే అమ॑త్స॒త । తాగ్ం స॒స॒ను॒షీగ్ం హో॑త్రాన్దే॒వజ్గ॑మామ్ । ది॒వి దే॒వేషు॑
య॒జ్ఞమే॑ర॒యేమమ్ । స్వి॒ష్టకృ॑చ్ఛాగ్నే హోతాఽభూః । వ॒సు॒వనే॑ వ॒సు॒ధే॒యస్య॑
న॒మో॒వాకే॑ వీ॒హి ॥ 19 ॥

అపిప్రేః పఞ్చ వ ॥ _____ [9]

ఇ॒దం ద్యా॑వాపృథి॒వీ భ॒ద్రమ॑భూత్ । ఆర్థ్మ సూ॒క్త॒వాకమ్ । ఉ॒త న॑మో॒వాకమ్ । ఋ॒ధ్యాస్మ॑
సూ॒క్తోచ్య॑మగ్నే । త్వగ్ం సూ॒క్త॒వాగ్సి॑ । ఉప॑శ్రితో ది॒వః పృథి॑వ్యోః । ఓమ॑న్వ॒తీ తేఽస్మిన్
య॒జ్ఞే య॑జమా॒న ద్యా॑వాపృథి॒వీ స్తామ్ । శ॒క్లయే॑ జీ॒రదా॑నూ । అత్ర॑స్నూ అప్ర॑వేదే ।
ఉ॒రుగ॑వ్యూతీ అభ॒యం కృ॑తో ॥ 20 ॥

వృ॒ష్టిద్యా॑వా రీ॒త్యాపా॑ । శ॒మ్భువో॑ మ॒యోభు॑వో । ఊర్జ॑స్వ॒తీ చ ప॑య॒స్వతీ॑ చ ।
సూ॒పచ॑ర॒ణా చ॑ స్వ॒థిచ॑ర॒ణా చ॑ । తయో॑రా॒విది॑ । అ॒గ్నిరి॒దగ్ం హ॑విర॒జష॑త ।
అవీ॑వృ॒ధత॑ మ॒హో జ్యా॑యోఽకృ॒త । సోమ॑ ఇ॒దగ్ం హ॑విర॒జష॑త । అవీ॑వృ॒ధత॑ మ॒హో
జ్యా॑యోఽకృ॒త । అ॒గ్నిరి॒దగ్ం హ॑విర॒జష॑త ॥ 21 ॥

అవీ॑వృ॒ధత॑ మ॒హో జ్యా॑యోఽకృ॒త । ప్ర॒జాప॑తిరి॒దగ్ం హ॑విర॒జష॑త । అవీ॑వృ॒ధత॑
మ॒హో జ్యా॑యోఽకృ॒త । అ॒గ్నిః పో॑మా॒విదగ్ం హ॑విర॒జషే॑తామ్ । అవీ॑వృ॒ధేతా॑ం మ॒హో
జ్యా॑యోఽక్ర॒తామ్ । ఇ॒న్ద్రాగ్ని ఇ॒దగ్ం హ॑విర॒జషే॑తామ్ । అవీ॑వృ॒ధేతా॑ం మ॒హో
జ్యా॑యోఽక్ర॒తామ్ । ఇ॒న్ద్ర ఇ॒దగ్ం హ॑విర॒జష॑త । అవీ॑వృ॒ధత॑ మ॒హో
జ్యా॑యోఽకృ॒త । మ॒హేన్ద్ర ఇ॒దగ్ం హ॑విర॒జష॑త ॥ 22 ॥

అవీ॑వృ॒ధత॑ మ॒హో జ్యా॑యోఽకృ॒త । దే॒వా ఆ॑జ్యపా ఆ॒జ్యమ॑జష॒న్త । అవీ॑వృ॒ధన్త॑ మ॒హో
జ్యా॑యోఽక్ర॒త । అ॒గ్నిర్ హో॑త్రేణే॒దగ్ం హ॑విర॒జష॑త । అవీ॑వృ॒ధత॑ మ॒హో
జ్యా॑యోఽకృ॒త । అ॒స్యామృ॑ధ॒ద్ధోత్రా॑యాన్దే॒వజ్గ॑మాయామ్ । ఆశాన్తే॒యం

యజమానోఽసౌ | ఆయురా శాస్తే | సుప్రజాస్త్యమా శాస్తే | సజాతవనస్యామా శాస్తే || 23 ||
ఉత్తరాన్దేవయజ్యామా శాస్తే | భూయో హవిష్కరణమా శాస్తే | దివ్యన్ధామా శాస్తే | విశ్వం
ప్రియమా శాస్తే | యదనేన హవిషాఽఽశాస్తే | తదశ్యాత్తదృధ్యాత్ | తదస్మై దేవా
రాసంతామ్ | తదగ్నిర్దేవో దేవేభ్యో వసతే | వయమగ్నేర్మానుషాః | ఇష్టం చ వీతం చ |
ఉభే చ నో ద్యావాపృథివీ అగ్ంహసస్పాతామ్ | ఇహ గతిర్వామస్యేదం చ | నమో
దేవేభ్యః || 24 ||

అభయం కృతావకృతాగ్నిర్దగ్ం హవిరజషత మహేన్ద్ర ఇదగ్ం హవిరజషత సజాతవనస్యామా శాస్తే వీతం చ శ్రీణి చ || [10]

తచ్ఛం యోరావృణీమహే | గాతుం యజ్ఞాయ | గాతుం యజ్ఞపతయే | దైవీ స్వస్తిరస్తు
నః | స్వస్తిర్మానుషేభ్యః | ఊర్ధ్వజ్ఞోగాతు భేషజమ్ | శం నో అస్తు ద్విపదే |
శశ్చతుష్పదే || 25 ||

తచ్ఛం యోరజ్ఞా || [11]

ఆప్యాయస్వ సస్తే | ఇహ త్వష్టారమగ్రియంతన్నస్తురీపమ్ | దేవానాం పత్నీరుశతీరవస్తు
నః | ప్రావస్తు నస్తుజయే వాజసాతయే | యాః పార్థివాస్తో యా అపామపి వ్రతే | తా నో
దేవీః సుహవాః శర్మ యచ్ఛత | ఉత గ్నా వియస్తు దేవపత్నీః | ఇన్ద్రాణ్యగ్నాయ్యశ్వినీ
రాట్ | ఆ రోదసీ వరుణానీ శృణోతు | వియస్తు దేవీర్య ఋతుర్జనీనామ్ || 26 ||

అగ్నిర్హోతా గృహపతిః స రాజా | విశ్వా వేద జనిమా జాతవేదాః | దేవానాముత
యో మర్త్యానామ్ | యజిష్ఠః స ప్ర యజతామృతావా | వయము త్వా గృహపతే
జనానామ్ | అగ్నే అకర్మ సమిధా బృహంతమ్ | అస్థూరి ణో గార్హపత్యాని సస్తు |
తిగ్మేన నస్తేజసా సగ్ంశిశాధి || 27 ||

జనీనామృష్టా చ || [12]

ఉపహూతగ్ం రథంతరగ్ం సహ పృథివ్యా | ఉప మా రథంతరగ్ం సహ పృథివ్యా
హ్వయతామ్ | ఉపహూతం వామదేవ్యగ్ం సహంతరిక్షేణ | ఉప మా వామదేవ్యగ్ం
సహంతరిక్షేణ హ్వయతామ్ | ఉపహూతం బృహత్సహ దివా | ఉప మా బృహత్సహ
దివా హ్వయతామ్ | ఉపహూతాః సప్త హోత్రాః | ఉప మా సప్త హోత్రా హ్వయంతామ్ |

ఉపహూతా ధేనుః సహర్షభా॥ ఉప మా ధేనుః సహర్షభా హ్వయతామ్ ॥ 28 ॥

ఉపహూతో భక్షః సఖా॥ ఉప మా భక్షః సఖా హ్వయతామ్॥ ఉపహూతాః (4)హో॥
ఇడోపహూతా॥ ఉపహూతేడా॥ ఉపో అస్మాగ్ ఇడా హ్వయతామ్॥ ఇడోపహూతా॥
ఉపహూతేడా॥ మానవీ ఘృతపదీ మైత్రావరుణీ॥ బ్రహ్మ దేవకృతముపహూతమ్ ॥ 29 ॥

దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతాః॥ ఉపహూతా మనుష్యాః॥ య ఇమం యజ్ఞమవాన్॥
యే యజ్ఞపత్నీం వర్ధాన్॥ ఉపహూతే ద్యావాపృథివీ॥ పూర్వజే ఋతావరీ॥ దేవీ
దేవపుత్రే॥ ఉపహూతేయం యజమానా॥ ఇన్ద్రాణీవాఽవిధవా॥ అదితిరివ సుపుత్రా॥
ఉత్తరస్యాన్దేవయజ్ఞాయాముపహూతా॥ భూయసి హవిష్కరణ ఉపహూతా॥ దివ్యే
ధామన్నుపహూతా॥ ఇదం మే దేవా హవిర్బుషంతామితి తస్మిన్నుపహూతా॥
విశ్వమస్యాః ప్రియముపహూతమ్॥ విశ్వస్య ప్రియస్యోపహూతస్యోపహూతా ॥ 30 ॥

సహర్షభా హ్వయతాముపహూతగ్ం సుపుత్రా షట్స ॥ [13]

సత్యం ప్రవోఽగ్నే మహానగ్నిర్హోతా సమిధోఽగ్నిర్వృతాణ్యగ్నిర్మూర్ధోపహూతం దేవం బర్హిరిదం ద్యావాపృథివీ తచ్ఛం యోరా
ప్రాయస్యోపహూతస్తయోదశ ॥ 13 ॥

సత్యం వయగ్ స్యామ వృష్టిద్యావా త్రిగ్ంశత్ ॥ 30 ॥

సత్యముపహూతా ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే పంచమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

॥ షష్ఠమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే షష్ఠః ప్రపాఠకః ॥

అ॒జ్ఞా॒న్తి త్వా॑మ॒ధ్వరే॑ దే॒వయ॑న్తః । వన॑స్పతే॒ మధు॑నా దై॒వ్యేన॑ । యదూ॒ర్ధ్వస్తి॑ష్ఠాద్ధృ॒విణే॑హ
ధ॒త్తాత్ । యద్వా॒ క్షయో॑ మా॒తుర॑స్యా ఉ॒పస్థే॑ । ఉ॒చ్ఛయ॑స్వ వన॑స్పతే ।
వర్ష॑న్పు॒థివ్యా॑ అధి॑ । సుమి॑తి మి॒యమా॑నః । వర్చో॑ధా య॒జ్ఞవా॑హసే । సమి॑ద్ధస్య
శ్రయ॑మా॒ణః పు॒రస్తాత్ । బ్ర॒హ్మ వ॒న్వానో॑ అ॒జర॑గ్ం సు॒వీరమ్ ॥ १ ॥

ఆ॒రే అ॒స్మద॑మ॒త్తిం బా॑ధమా॒నః । ఉ॒చ్ఛయ॑స్వ మ॒హతే॑ సౌభ॒గాయ॑ । ఊర్ధ్వ॑ ఊ॒షణ॑
ఊ॒తయే॑ । తిష్ఠా॑ దే॒వో న స॑వితా । ఊర్ధ్వో॑ వా॒జస్య॑ స॒నితా॑ యద॒జ్ఞాభిః॑ ।
వా॒ఘదీ॑ర్భి॒ర్విహ్వా॑యామహే । ఊర్ధ్వో॑ నః పా॒హ్యగ్ం॑హ॒సో ని కే॒తునా॑ । వి॒శ్వగ్ం
సమ॑త్రి॒ణన్దహ॑ । కృ॒థీ న ఊర్ధ్వా॑ం చ ర॒థాయ॑ జి॒వసే॑ । వి॒దా దే॒వేషు॑ నో దు॒వః ॥ २ ॥

జా॒తో జా॑యతే సు॒ది॒నత్వే॑ అహ్నో॑మ్ । సమ॑ర్య ఆ వి॒దధే॑ వర్ధ॒మానః॑ । పు॒నన్తి॑ ధీ॒రా అ॒పసో॑
మనీ॒షా । దే॒వయా॑ విప్ర ఉ॒దీయ॑ర్తి వాచమ్ । యు॒వా సు॒వాసాః॑ పరి॒వీత॑ ఆగోత్ । స ఉ
శ్రేయా॑న॒భవ॑తి జా॒యమా॑నః । తస్థి॑రా॒సః క॒వయ॑ ఉన్న॒యన్తి॑ । స్వా॒ధియో॑ మన॑సా
దే॒వయ॑న్తః । పృ॒థుపా॑జా అమ॑ర్త్యః । ఘృ॒తనిర్ణి॑ఖాన్స॒వహు॑తః । అగ్ని॑ర్య॒జ్ఞస్య॑
హ॒వ్యవా॑ట్ । తగ్ం స॒బాధో॑ య॒తః స్రు॑చః । ఇ॒తా ధి॒యా య॒జ్ఞవ॑న్తః ।
ఆచ॑క్రు॒రగ్ని॒మూత॑యే । త్వం వరు॑ణ ఉ॒త మి॒త్రో అగ్నే॑ । త్వాం వర్ధ॑న్తి మ॒తిభి॑ర్వ॒సిష్ఠాః॑ ।
త్వే వసు॑ సు॒షణ॒నాని॑ సన్తు । యూ॒యం పా॑త స్వ॒స్తిభిః॑ సదా॑ నః ॥ ३ ॥

సువీరస్థవః స్వాహతోఽష్టౌ వ ॥

[1]

హో॒తా యక్ష॑దగ్నిగ్ం సమి॒ధా సు॒షమి॒ధా సమి॑ద్ధం నాభా॑ పృ॒థివ్యాః॑ స॒జ్గధే॑ వామ॑స్య ।
వర్ష॑న్ద్వి॒వ ఇ॒డస్ప॑దే వే॒త్వాజ్య॑స్య హో॒తర్య॑జ్ । హో॒తా యక్ష॑త్తనూనపా॒తమ॑ది॒తేర్గర్భం॑
భు॑వనస్య గో॒పామ్ । మధ్వా॑ద్య దే॒వో దే॒వేభ్యో॑ దే॒వయా॑నాన్వ॒థో అ॒నక్తు॑ వే॒త్వాజ్య॑స్య

హోతర్యజః | హోతా యక్షన్నరాశగ్ంసం నృశస్త్రం నృగ్ం~ ప్రణేత్రమ్ |

గోభిర్వపావాన్త్యుద్వీరైః శక్తివాన్తథైః ప్రథమయా వా హిరణ్యైశ్చన్ద్రి వేత్వాజ్యస్య

హోతర్యజః | హోతా యక్షదగ్నిమిడ ఈడితో దేవో దేవాగ్ం ఆవక్షద్దూతో

హవ్యవాడమూరః | ఉపేమం యజ్ఞముపేమాం దేవో దేవహూతిమవతు వేత్వాజ్యస్య

హోతర్యజః | హోతా యక్షద్భర్హిః సుప్తరీమోర్ణమ్రదా అస్మిన్ యజ్ఞే వి చ ప్ర చ

ప్రథతాగ్ం స్వాసస్థం దేవేభ్యః | ఏమేనదద్య వసవో రుద్రా ఆదిత్యాః సదన్తు

ప్రియమిన్ద్రస్యాస్తు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజః || 4 ||

హోతా యక్షద్ధుర ఋష్యాః కవష్యో కోషధావనీరుదాతాభీర్జిహతాం విపక్షోభిః

శ్రయంతామ్ | సుప్తాయణా అస్మిన్ యజ్ఞే విశ్రయంతామృతావృధో వియన్తాజ్యస్య

హోతర్యజః | హోతా యక్షదుషాసానక్తా బృహతీ సుపేశసా నృగ్ం~పతిభ్యో యోసిం

కృణ్వనే | సగ్గ్స్మయమానే ఇన్ద్రేణ దేవైరేదం బర్హిః సీదతాం వీతామాజ్యస్య

హోతర్యజః | హోతా యక్షద్దైవ్యా హోతారా మన్ద్రా పోతారా కపి ప్రచేతసా |

స్విష్టమద్యాన్యః కరదిషా స్వభిగూర్తమన్య ఊర్జా సతవసేమం యజ్ఞం దివి దేవేషు ధత్తాం

వీతామాజ్యస్య హోతర్యజః | హోతా యక్షత్తిస్తో దేవీరపసామపస్తమా

అచ్ఛిద్రమద్యేదమపస్తన్వతామ్ | దేవేభ్యో దేవీర్దేవమపో వియన్తాజ్యస్య హోతర్యజః |

హోతా యక్షత్వష్టారమచ్ఛిష్టుమపాకగ్ం రేతోధాం విశ్రవసం యశోధామ్ |

పురురూపమకామకర్శనగ్ం సుపోషః పోషైః స్యాత్సువీరో వీరైర్వేత్వాజ్యస్య

హోతర్యజః | హోతా యక్షద్వనస్పతిముపావస్రక్షద్ధియో జోష్టారగ్ం శశమన్నరః |

స్వదాత్స్వధీతిర్ఋతుథాద్య దేవో దేవేభ్యో హవ్యావాడ్యేత్వాజ్యస్య హోతర్యజః |

హోతా యక్షదగ్నిగ్ స్వాహాఽఽజ్యస్య స్వాహా మేదసః స్వాహా స్తోకానాగ్ స్వాహా

స్వాహాకృతీనాగ్ స్వాహా హవ్యసూక్తీనామ్ | స్వాహా దేవాగ్ం

అజ్యపాన్తాన్వహోఽగ్నిగ్ం హోత్రాజ్ఞషాణా అగ్న ఆజ్యస్య వియన్తు హోతర్యజ్ || 5 ||

ప్రియమిష్టస్యాన్తు వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ సువీరో వీరైర్వేత్వాజ్యస్య హోతర్యజ్ చత్వారి చ (అగ్నిన్తనూనపాతన్నరాశగ్ంసమగ్నిమిడ ఈడితో బర్హిర్బర ఉపాసానక్తా దైవ్యా తిస్త్యస్థారం వనస్పతిమగ్నిమ్ పఞ్చ వేత్వేకో వియన్తు ద్విర్వేత్వామేకో వియన్తు ద్విర్వేత్వేకో వియన్తు హోతర్యజ్ ||) || [2]

సమిద్ధో అద్య మనుషో దురోణే | దేవో దేవాన్ యజసి జాతవేదః | ఆ చ వహ
మిత్రమహశ్చక్రిత్వాన్ | త్వన్దూతః కవిరసి ప్రచేతాః | తనూనపాత్పథ ఋతస్య
యానాన్ | మధ్వా సమజ్ఞాన్త్వదయా సుజిహ్వా | మన్మాని ధీభిరుత యజ్ఞమృన్ధన్ |
దేవత్రా చ కృణుహ్యధ్వరన్నః | నరాశగ్ంసస్య మహిమానమేషామ్ | ఉప స్తోషామ
యజతస్య యజ్ఞైః || 6 ||

తే సుక్రతవః శుచయో ధియన్ధాః | స్వదన్తు దేవా ఉభయాని హవ్యా | ఆజహ్వన ఈడ్యో
వన్యశ్చ | ఆయాహ్యగ్నే వసుభిః సజోషాః | త్వం దేవానామసి యహ్వా హోతా | స
ఏనాన్ యక్షీషితో యజీయాన్ | ప్రాచీనం బర్హిః ప్రదిశా పృథివ్యాః | వస్తోరస్యా
వృజ్యతే అగ్రే అహ్నమ్ | వ్య ప్రథతే వితరం వరీయః | దేవేభ్యో అదితయే స్తోనమ్ || 7 ||

వ్యచస్వతిరుర్వియా విశ్రయన్తామ్ | పతిభ్యో న జనయః శుమ్భమానాః | దేవీర్ద్వారో
బృహతిర్విశ్వమిన్వాః | దేవేభ్యో భవథ సుప్రాయణాః | ఆసుష్వయన్తి యజతే ఉపాకే |
ఉపాసానక్తా సదతాం ని యోనౌ | దివ్యే యోషణే బృహతి సురుక్మే | అధి శ్రియగ్ం
శుక్రపిశన్దధానే | దైవ్యా హోతారా ప్రథమా సువాచా | మిమానా యజ్ఞం మనుషో
యజ్ఞైః || 8 ||

ప్రచోదయన్తా విదథేషు కారూ | ప్రాచీనం జ్యోతిః ప్రదిశా దిశన్తా | ఆ నో యజ్ఞం భారతీ
తూయమేతు | ఇడా మనుష్వదిహ చేతయన్తి | తిస్రో దేవీర్బర్హిరేదగ్గ్ స్తోనమ్ |
సరస్వతీ స్వపసః సదన్తు | య ఇమే ద్యావాపృథివీ జనిత్రీ | రూపైరపిగ్ంశద్భువనాని
విశ్వా | తమద్య హోతరిషితో యజీయాన్ | దేవన్త్వష్టారమిహ యక్షి విద్వాన్ || 9 ||

ఉపావసృజత్మన్యా సమజ్ఞాన్ | దేవానాం పాథ ఋతుథా హవీగ్ంషి | వనస్పతిః శమితా
దేవో అగ్నిః | స్వదన్తు హవ్యం మధునా ఘృతేన | సద్యో జాతో వ్యమిమిత యజ్ఞమ్ |

అగ్నిర్దేవానామభవత్పురోగాః | అస్య హోతుః ప్రదిశ్యతస్య వాచి | స్వాహాకృతగ్ం
హవిరదన్తు దేవాః || 10 ||

యజ్ఞః స్తోత్రం యజ్ఞైః విద్యానజ్ఞా వః ||

[3]

అగ్నిర్హోతా నో అధ్వరే | వాజీ సన్పరిణీయతే | దేవో దేవేషు యజ్ఞాయః |
పరిత్రివిష్ట్యధ్వరమ్ | యాత్యగ్ని రథీరివ | ఆ దేవేషు ప్రయో దధత్ | పరి వాజపతిః
కవిః | అగ్నిర్హవ్యాన్యక్రమీత్ | దధద్రత్నాని దాశుషే || 11 ||

అగ్నిర్హోతా నో నవః ||

[4]

అజైదగ్నిః | అసన్దవాజన్ని | దేవో దేవేభ్యో హవ్యావాట్ | ప్రాజ్ఞోభిర్హిన్వానః |
ధేనాభిః కల్పమానః | యజ్ఞస్థాయుః ప్రతిరన్ | ఉప్త ప్రేష్య హోతః | హవ్యా
దేవేభ్యః || 12 ||

అజైదగ్నిః ||

[5]

దైవ్యాః శమితార ఉత మనుష్యా ఆరభధ్వమ్ | ఉపనయత మేధ్యా దురః | ఆశాసానా
మేధపతిభ్యాం మేధమ్ | ప్రాస్మా అగ్నిం భరత | స్తుణీత బర్హిః | అన్వేనం మూతా
మన్యతామ్ | అను పితా | అను భ్రాతా సగర్భ్యః | అను సఖా సయూధ్యః |
ఉదీచినాగ్ం అస్య పదో నిధతాత్ || 13 ||

సూర్యశ్చక్షుర్గమయతాత్ | వాతం ప్రాణమన్వవస్సృజతాత్ | దిశః శ్రోత్రమ్ |
అన్తరిక్షమసుమ్ | పృథివీగ్ం శరీరమ్ | ఏకధాఽస్య త్వచమాచ్ఛతాత్ | పురా నాభ్యా
అపిశసో వపాముత్థితాత్ | అన్తరేవోష్మాణం వారయతాత్ | శ్యేనమస్య వక్షః
కృణుతాత్ | ప్రశసా బాహూ || 14 ||

శలా దోషణీ | కశ్యపేవాగ్ంసా | అచ్ఛద్రే శ్రోణీ | కవషోరూ స్రేకపర్ణాష్ఠీవన్తా |
షడ్విగ్ంశతిరస్య వక్త్రయః | తా అనుష్టోచ్ఛాచ్ఛవయతాత్ | గాత్రజ్ఞాత్రమస్యానూనం
కృణుతాత్ | ఊవధ్యగోహం పార్థివజ్ఞనతాత్ | అస్మా రక్షః సగ్ంస్సృజతాత్ |
వనిష్ఠమస్య మా రావిష్ఠ || 15 ||

ఉ॒రూ॒క్తం మ॑స్య॒మానాః॑ । నే॒ద్యస్తో॒కే త॑న॒యే । ర॒వి॒తార॑వ॒చ్ఛమి॑తారః । అధ్రి॒గో
శ॒మి॒ధ్వమ్ । సు॒శ॒మి శ॒మి॒ధ్వమ్ । శ॒మి॒ధ్వమధ్రి॑గో । అధ్రి॒గుశ్చ॑పాపశ్చ । ఉ॒భౌ
దే॒వానా॑గ్ం శ॒మితా॑రౌ । తా॒వి॒మం ప॒శుగ్ శ్ర॑ప॒యతా॑ం ప్ర॒వి॒ద్వాగ్ంసౌ ।
యథా॑యథా॒స్య శ్ర॑ప॒ణంత॑థాతథా ॥ 16 ॥

ధత్తాద్భాహూ మా రావిష్ట తథాతథా ॥ [6]

జ॒షస్య॑ స॒ప్రథ॑స్త॒మమ్ । వ॒చో దే॒వస్స॑రస్త॒మమ్ । హ॒వ్యా జ॑హ్వన ఆ॒సని॑ । ఇ॒మం నో
య॒జ్ఞమ॒మృతే॑షు ధే॒హి । ఇ॒మా హ॒వ్యా జా॑తవేదో జ॒షస్య॑ । స్తో॒కానా॑మగ్నే మే॒దసో
ఘృ॒తస్య॑ । హో॒తః ప్రా॑శాన ప్రథ॒మో ని॒షద్య॑ । ఘృ॒తవ॑న్తః పావక తే । స్తో॒కాః శో॑చ॒తన్తి
మే॒దసః॑ । స్వ॒ధర్మం దే॒వవీ॑తయే ॥ 17 ॥

శ్రే॒ష్ఠం నో ధే॒హి వా॒ర్యమ్ । తు॒భ్యగ్ స్తో॒కా ఘృ॑తశ్చ॒తః । అగ్నే॑ విప్రాయ స॒న్త్య । ఋ॒షిః
శ్రే॒ష్ఠః స॒మి॒ధ్యనే॑ । య॒జ్ఞస్య॑ ప్రా॒వితా॑ భ॒వ । తు॒భ్యగ్ శో॑చ॒తన్త్యధ్రి॑గో శచీ॒వః । స్తో॒కాసో
అగ్నే॑ మే॒దసో ఘృ॑తస్య । క॒వి॒శస్తో॑ బృ॒హతా॑ భా॒నునా॑గోః । హ॒వ్యా జ॑షస్య మే॒ధిర॑ ।
ఓ॒జిష్ఠ॑న్తే మ॒ధ్యతో మే॒ద ఉ॒ద్భృ॑తమ్ । ప్ర తే వ॒యన్దా॑మహే । శో॑చ॒తన్తి తే వసో॑ స్తో॒కా
అధి॑త్వచి । ప్ర॒తి తా॑న్దే॒వశో॑పిహి ॥ 18 ॥

దేవవీతయ ఉద్భృతస్త్రిణి చ ॥ [7]

ఆ॒వృ॒త్రహ॑ణా వృ॒త్రహ॑భిః శు॒ష్టైః । ఇ॒న్ద్ర యా॑తన్న॒మోభి॑రగ్నే అ॒ర్వాక్ । యు॒వగ్ం
రా॒ధోభి॑రక॒వేభి॑రిన్ద్ర । అగ్నే॑ అ॒స్మే భ॑వతము॒త్తమే॑భిః । హో॒తా య॑క్షది॒న్ద్రాగ్ని॑ । ఛాగ॑స్య
వ॒పాయా॑ మే॒దసః॑ । జ॒షేతా॑గ్ం హ॒విః । హో॒తర్య॑జ । వి॒హ్యఖ్య॑న్మన॒స్తా వ॑స్య ఇ॒చ్ఛన్ ।
ఇ॒న్ద్రాగ్ని॑ జ్ఞాస ఉ॒త వా స॑జాతాన్ ॥ 19 ॥

నా॒న్యా యు॒వత్ప్ర॑మ॒తిర॑స్తి మ॒హ్యమ్ । స వా॒న్ధియం॑ వా॒జయ॑న్తిమతక్షమ్ । హో॒తా
య॑క్షది॒న్ద్రాగ్ని॑ । పు॒రోడా॑శస్య జ॒షేతా॑గ్ం హ॒విః । హో॒తర్య॑జ । త్వామీ॑డతే
అ॒జిర॑న్దూత్యాయ । హ॒విష్మ॑న్తః స॒దమి॑న్మానుషాసః । య॒స్య దే॒వైరా॑సదో బ॒ర్హిర॑గ్నే ।

అహోన్యస్మై సుది॑నా భవ॑న్తు । హో॑తా యక్షద॑గ్నిమ్ । పు॒రోడా॑శస్య జ॒షతాగ్ం హ॒విః ।
హో॑త॒ర్యజ॑ ॥ 20 ॥

సజాతానగ్నిస్వే చ ॥

[8]

గీ॒ర్భిర్వి॒ప్రః ప్ర॑మ॒తిమి॑చ్ఛమా॒నః । ఈ॑ట్టే ర॒యిం య॑శ॒సం పూ॑ర్వభా॒జమ్ । ఇ॒న్ద్రాగ్ని॑
వృ॒త్రహ॑ణా సువ॒జ్రా । ప్ర॒ణో న॑వ్యేభి॒స్తిర॑తం దే॒ష్టైః । మా॑చ్ఛేద్మ ర॒శ్మిగ్ం రి॒తి
నాధ॑మా॒నాః । పి॒తృణా॑గ్ం శక్తి॑ర॒న్యచ॑చ్ఛమా॒నాః । ఇ॒న్ద్రాగ్ని॑భ్యా॒జ్కం వృ॑ష॒ణో
మద॑న్తి । తా॒హ్యద్రీ॑ ధి॒షణా॑యా ఉ॒పస్థే॑ । అ॒గ్నిగ్ం సు॑దీ॒తిగ్ం సు॑దృ॒శం గృ॑ణ॒న్తః ।
న॒మస్యా॑మ॒స్త్వేడ్యం॑ జాత॑వేదః । త్వా॒న్మాత॑మ॒రతి॑గ్ం హ॒వ్యవా॑హమ్ । దే॒వా
అ॑కృ॒ణ్వన్మృ॑త॒స్య నా॑భిమ్ ॥ 21 ॥

జాతవేదో ద్యే చ ॥

[9]

త్వగ్ం హ్యగ్నే॑ ప్రథ॒మో మ॒నోతా॑ । అ॒స్యా ధి॒యో అభ॑వో ద॒స్మహో॑తా । త్వగ్ం సీం
వృ॒షన్మ॑కృ॒ణోర్ద్వరీ॑తు । స॒హో వి॑శ్వస్మై సహ॑సే సహ॒ధ్యై । అ॒ధా హో॑తా న్య॑సీ॒దో
య॑జీయాన్ । ఇ॒డస్పద॑ ఇ॒షయ॑స్నీ॒డ్యః సన్ । త॒న్త్యా నరః॑ ప్రథ॒మన్దే॑వ॒యన్తః॑ । మ॒హో
రా॒యే చి॒తయ॑న్తో అను॒గ్మన్ । వృ॒తేవ॑ య॒న్తం బ॒హుభి॑ర్వస॒వ్యైః । త్వే
ర॒యిజ్ఞాగృ॑వాగ్ం॒స్తో అను॒గ్మన్ ॥ 22 ॥

రు॑శ॒న్తమ॑గ్ని॒స్థర్శ॑తమ॒బృహ॑న్తమ్ । వ॒పావ॑న్తం వి॒శ్వహా॑ దీ॒ద్దివాగ్ంస॑మ్ । ప॒దం దే॒వస్య॑
న॒మసా॑ వి॒యన్తః॑ । శ్ర॒వస్య॑వః శ్ర॒వ ఆప॑న్నమ్మ॒క్తమ్ । నామా॑ని చిద్ధ॒ధిరే॑ య॒జ్ఞయా॑ని ।
భ॒ద్రాయా॑న్తే ర॒ణయ॑న్త స॒న్దృష్టౌ । త్వాం వ॑ర్ధన్తి క్షి॒తయః॑ పృ॒థివ్యా॑మ్ । త్వగ్ం రా॒య
ఉ॒భయా॑స్తో జ॒నానా॑మ్ । త్వన్త్రా॒తా తర॑ణే చే॒త్యోభూః॑ । పి॒తా మా॒తా
సద॑మి॒న్మాను॑షాణామ్ ॥ 23 ॥

స॒ప్రర్యే॑ణ్యః స ప్రి॒యో వి॒క్ష్యగ్నిః॑ । హో॑తా మ॒న్దో ని॑షసాదా య॑జీయాన్ । త॒న్త్యా
వ॒యన్త॑మ ఆ దీ॒ద్దివాగ్ంస॑మ్ । ఉప॑జ్ఞబాధో న॒మసా॑ సదే॒మ । త॒న్త్యా వ॒యగ్ం సు॑ధి॒యో

నవ్యమగ్నే । సుమ్నాయవ ఈమహా దేవయంతః । త్వం విశో అనయో దీద్యానః । ద్వివో
అగ్నే బృహతా రోచనేన । విశాం కవిం విశ్వతిగ్ం శశ్వతీనామ్ । నితోశనం వృషభం
చర్షణీనామ్ ॥ 24 ॥

ప్రేతిషణి మిషయంతం పావకమ్ । రాజన్తమగ్నిం యజతగ్ం రయీణామ్ । సో అగ్న
ఈజే శశమే చ మర్తః । యస్త ఆనత్స్మిమిధా హవ్యదాతిమ్ । య ఆహుతిం పరి వేదా
నమోభిః । విశ్వేత్సవామా దధతే త్వోతః । అస్మా ఉ తే మహి మహా విధేమ ।
నమోభిరగ్నే సమిధోత హవ్యైః । వేదీసూనో సహసో గీర్భిర్భుక్తైః । ఆ తే భద్రాయాగ్ం
సుమతౌ యతేమ ॥ 25 ॥

ఆ యస్తతన్త రోదసీ విభాసా । శ్రవోభిశ్చ శ్రవస్యన్తరుతః । బృహద్భిర్వాజైః స్థవిరేభిరన్మే ।
రేవద్భిరగ్నే వితరం వి భాహి । నృవద్వసో సదమిద్ధేహ్యాన్మే । భూరితోకాయ
తనయా య పశ్వః । పూర్వీరిషో బృహతీరారే అఘాః । అన్మే భద్రా సౌశ్రవసాని సన్తు ।
పురూణ్యగ్నే పురుధా త్వాయా । వసూని రాజన్తసుతాతే అశ్యామ్ । పురూణి హి త్వే
పురువార సన్తి । అగ్నే వసు విధతే రాజనిత్వే ॥ 26 ॥

జాగృవాగ్ంసో అసుగృన్మాసుషాణాఞ్చర్షణీనాం యతేమాశ్యాన్వే చ ॥ [10]

ఆభరతగ్ం శిక్షతం వజ్రబాహూ । అస్మాగ్ం ఇన్ద్రాగ్ని అవతగ్ం శచీభిః । ఇమే ను తే
రశ్మయః సూర్యస్య । యేభిః సపితవం పితరో న ఆయన్ । హోతా యక్షదిన్ద్రాగ్ని ।
భాగస్య హవిష ఆత్తామద్య । మధ్యతో మేద ఉదభృతమ్ । పురా ద్వేషోభ్యః । పురా
పౌరుషేయ్యా గృభః । ఘస్తాన్నానమ్ ॥ 27 ॥

ఘాసే అజ్రాణాం యవసప్రథమానామ్ । సుమత్క్షరాణాగ్ం శతరుద్రియాణామ్ ।
అగ్నిష్వాత్తానాం పివోపవసనానామ్ । ప్రార్శ్వతః శ్రోణితః శితామత ఉత్సాదతః ।
అఙ్గాదఙ్గాదవత్తానామ్ । కరత ఏవేన్ద్రాగ్ని । జషేతాగ్ం హవిః । హోతర్యజ । దేవేభ్యో
వనస్పతే హవిగ్ంషి । హిరణ్యపర్ణ ప్రదివన్తే అర్థమ్ ॥ 28 ॥

ప్రదక్షిణిద్రశనయా నియూయ । ఋతస్య వక్షి పథిభీ రజిష్టైః । హోతా

యక్షద్వనస్పతిమభిహి॥ పిష్టతమయా రభిష్టయా రశనయాధిత॥
 యత్రేన్ద్రాగ్నియోశ్చగ్గస్య హవిషః ప్రియా ధామాని॥ యత్ర వనస్పతేః ప్రియా
 పాథాగ్ంసి॥ యత్ర దేవానామాజ్యపానాం ప్రియా ధామాని॥ యత్రాగ్నేర్హోతుః ప్రియా
 ధామాని॥ తత్రైతం ప్రస్తుత్యేవోపస్తుత్యే వోపావస్రక్షత్॥ రభీయాగ్ంసమివ కృత్వీ ॥ 29 ॥

కరదేవం దేవో వనస్పతిః॥ జషతాగ్ం హవిః॥ హోతర్యజ॥ పిప్రీహి దేవాగ్ం ఉశతో
 యవిష్ట॥ విద్వాగ్ం ఋతూగ్ంర్ఋతుపతే యజేహ॥ యే దైవ్యా ఋత్విజస్తేభిరగ్నే॥
 త్వగ్ం హోతృణామస్యాయజిష్ఠః॥ హోతా యక్షదగ్నిగ్ సీష్టకృతమ్॥

అయాడగ్నిరిన్ద్రాగ్నియోశ్చగ్గస్య హవిషః ప్రియా ధామాని॥ అయాడ్వనస్పతేః
 ప్రియా పాథాగ్ంసి॥ అయాడేవానామాజ్యపానాం ప్రియా ధామాని॥
 యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియా ధామాని॥ యక్షత్స్వం మహిమానమ్॥ ఆయజతామేజ్యా
 ఇషః॥ కృణోతు సో అధ్వరా జాతవేదాః॥ జషతాగ్ం హవిః॥ హోతర్యజ॥ 30 ॥

నూనమర్థం కృత్వీ పాథాగ్ంసి స్తప్త చ॥ [11]

ఉపో హ యద్విదధం వాజినో గూః॥ గీర్భిర్విప్రాః ప్రమతిమిచ్ఛమానాః॥ అర్వన్తో న
 కాష్ఠాన్నక్షమాణాః॥ ఇన్ద్రాగ్ని జోహువతో నరస్తే॥ వనస్పతే రశనయాభిధాయ॥
 పిష్టతమయా వయునాని విద్వాన్॥ వహ దేవత్రా దీధిషో హవీగ్ంషి॥ ప్ర
 చదాతారమమృతేషు వోచః॥ అగ్నిగ్ సీష్టకృతమ్॥ అయాడగ్నిరిన్ద్రాగ్నియోశ్చగ్గస్య
 హవిషః ప్రియా ధామాని ॥ 31 ॥

అయాడ్వనస్పతేః ప్రియా పాథాగ్ంసి॥ అయాడేవానామాజ్యపానాం ప్రియా ధామాని॥
 యక్షదగ్నేర్హోతుః ప్రియా ధామాని॥ యక్షత్స్వం మహిమానమ్॥ ఆయజతామేజ్యా
 ఇషః॥ కృణోతు సో అధ్వరా జాతవేదాః॥ జషతాగ్ం హవిః॥ అగ్నే యదద్య విశో
 అధ్వరస్య హోతః॥ పావక శోచే వేష్ట్యగ్ం హి యజ్వా॥ ఋతా యజాసి మహినా

దేవం బర్హిః సుదేవం దేవైః స్యాత్సువీరం వీరైర్వస్తోర్వృజ్యేతాక్తోః
 ప్రభ్రయేతాత్యన్యాన్త్రాయా బర్హిష్మతో మదేమ వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ్ఞః।
 దేవీర్ద్వారః సజ్ఘాతే విడ్విర్యామఞ్చిథిరా ద్రువా దేవహూతౌ వత్స ఈమేనాస్తరుణ
 ఆమిమీయాత్కుమారో వా నవజాతో మైనా అర్వా రేణుకకాటః పృణగ్వసువనే
 వసుధేయస్య వియన్తు యజ్ఞః। దేవీ ఉషాసానక్తౌఽద్యాస్మిన్యజ్ఞే ప్రయత్యహ్వతామపి
 నూనన్తేవీర్విశః ప్రాయాసిష్టాగ్ం సుప్రీతే సుధీతే వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ్ఞః।
 దేవీ జోష్ఠీ వసుధీతీ యయోరన్యాఽఘాద్వేషాగ్ంసి యూయవదాన్యావక్షద్యసు
 వార్యాణి యజమానాయ వసువనే వసుధేయస్య వీతాం యజ్ఞః। దేవీ ఊర్జాహుతీ
 ఇషమూర్జమన్యావక్షత్సగ్ధిగ్ం సపీతిమన్యా నవేన పూర్వన్దయమానాః స్యామ పురాణేన
 నవన్తామూర్జమూర్జాహుతీ ఊర్జయమానే అధాతాం వసువనే వసుధేయస్య వీతాం
 యజ్ఞః। దేవా దైవ్యా హోతారా నేష్టారా పోతారా హతాఘశగ్ంసావాభరద్వసూ వసువనే
 వసుధేయస్య వీతాం యజ్ఞః। దేవీస్తీస్త్రస్తీస్త్రో దేవీరిడా సరస్వతీ భారతీ ద్యాం
 భారత్యాదిత్యైరస్పృక్షత్సరస్వతీమగ్ం రుద్రైర్యజ్ఞమావీదిహైవేడయా వసుమత్యా
 సధమాదం మదేమ వసువనే వసుధేయస్య వియన్తు యజ్ఞః। దేవో నరాశగ్ంసస్త్రిశీర్షా
 షడక్షః శతమిదేనగ్ంశితిప్రప్తా ఆదధతి సహస్రమిం ప్రవహన్తి మిత్రావరుణేదస్య
 హోత్రమర్హతో బృహస్పతిః స్తోత్రమశ్వినాఽఽధ్వర్యవం వసువనేవసుధేయస్య వేతు
 యజ్ఞః। దేవో వనస్పతిర్వర్షప్రావా ఘృతనిర్ణిర్ణ్యామగ్రేణాస్పృక్షదాన్తరిక్షం మధ్యేనాప్రాః
 పృథివీముపరేణాద్భగ్ంహిద్వసువనే వసుధేయస్య వేతు యజ్ఞః। దేవం
 బర్హిర్వారితీనాం నిధేధాఽసి ప్రచ్యుతీనామప్రచ్యుతన్ని కామధరణం పురుస్సార్హం
 యశస్వదేనా బర్హిషాఽన్యా బర్హిగ్ంష్యభి ష్యామ వసువనే వసుధేయస్య వేతు

యజః॑ దే॒వో అ॒గ్నిః॑ స్వి॒ష్టకృ॑తు॒స్సద్ర॑వీణా మ॒న్ద్రః క॒విః స॒త్యమ॑న్మా॒యజీ॑ హో॒తా
హో॒తుర్హో॑తు॒రాయ॑జీయానగ్నే॒ యాన్దే॒వానయా॑డ్యాగ్ం అపిప్రే॒ర్యే తే హో॑త్రే
అమ॑త్స॒త తాగ్ం స॑స॒నుషి॒గ్ం హో॑త్రాన్దే॒వజ్గ॑మాన్దివి దే॒వేషు॑ య॒జ్ఞమే॑ర॒యేమగ్గ్
స్వి॒ష్టకృ॑చ్ఛాచ్ఛగ్నే॒ హో॑తాఽభూ॒ర్వసు॑వనే వసు॒ధేయ॑స్య నమో॒వాకే॑ వీ॒హి యజ॑ ॥ 33 ॥

యజైకం చ॥

[13]

దే॒వం బ॒ర్హిః॑ వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య వేతు॒ దే॒వీర్ద్వారః॑ వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య
వి॒యన్తు॑ దే॒వీ ఉ॒షాసా॑నక్తా వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య వీ॒తామ్ దే॒వీ జో॑ష్ఠి॒ వసు॑వనే
వసు॒ధేయ॑స్య వీ॒తామ్ దే॒వీ ఉ॒ర్జాహు॑తీ వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య వీ॒తామ్ ॥ 34 ॥

దే॒వా దై॒వ్యా హో॑తారా వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య వీ॒తామ్ దే॒వీస్త్రిస్త్రి॒స్తో దే॒వీః వసు॑వనే
వసు॒ధేయ॑స్య వి॒యన్తు॑ దే॒వో నరా॑శగ్ంసః వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య వేతు॒ దే॒వో
వన॑స్ప॒తిః వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య వేతు॒ దే॒వం బ॒ర్హిర్వారీ॑తీనామ్ వసు॒వనే
వసు॒ధేయ॑స్య వేతు॒ ॥ 35 ॥

దే॒వో అ॒గ్నిః॑ స్వి॒ష్టకృ॑త్ సు॒ద్రవీ॑ణా మ॒న్ద్రః క॒విః స॒త్యమ॑న్మా॒యజీ॑ హో॒తా
హో॒తుర్హో॑తు॒రాయ॑జీయాన్ అగ్నే॒ యాన్దే॒వానయా॑ట్ యాగ్ం అపిప్రేః॒ యే తే
హో॑త్రే అమ॑త్స॒త తాగ్ం స॑స॒నుషి॒గ్ం హో॑త్రాన్దే॒వజ్గ॑మామ్ దివి దే॒వేషు॑
య॒జ్ఞమే॑ర॒యేమమ్ స్వి॒ష్టకృ॑చ్ఛాచ్ఛగ్నే॒ హో॑తాఽభూః॑ వసు॒వనే వసు॑ధేయస్య
నమో॒వాకే॑ వీ॒హి ॥ 36 ॥

వీతాం వేత్యభూరేకం చ॥

[14]

అ॒గ్నిమ॑ద్య హో॒తార॑మవృణీతాయం యజమా॒నః ప॑చ॒న్నక్తీః ప॑చ॒న్పురో॑డాశం
బ॒ధ్నిన్ది॒న్ద్రాగ్ని॒భ్యాఞ్చా॒గ్ం సూ॒ప్తా అ॒ద్య దే॒వో వన॑స్ప॒తిర॑భవద్దిన్ద్రాగ్ని॒భ్యాం
భాగే॒నాఘ॑స్తాన్తం మే॒దస్తః॑ ప్రతిప॒చతా॑గ్రభీష్టామవీ॒వృధే॑తాం పు॒రోడా॑శేన త్వామ॒ద్యర్ష॑
ఆర్షే॒య ఋ॑షీణాన్నపాదవృణీతాయం యజమా॒నో బ॒హుభ్య॑ ఆ స॒ంజతే॑భ్య ఏ॒ష మే

దే॒వే॒షు వ॒సు వా॒ర్యా య॑క్ష్యత ఇతి తా యా దే॒వా దే॒వదా॒నాన్యదుస్తా॑న్యస్మా ఆ చ శాస్వా
 చ గురన్వేషి॑తశ్చ హోత॒రసి భద్ర॑వాచ్యాయ ప్రేషి॑తో మానుషః సూక్త॒వాకాయ॑ సూక్తా
 బ్రూ॑హి ॥ 37 ॥

అగ్నిమద్యైకమ్ ॥ _____ [15]

అ॒జ్ఞాన్తి హోతా॑ యక్ష॒తృమి॑థో అ॒ద్యాగ్నిర॒జైదై॑వ్యా జ॒షస్వా వృ॑త్రహణా గీర్భి॒స్త్యగ్న్ హ్యభ॑రతముపోహా యద్దే॒వం బర్హి॑హః సుదే॒వం దే॒వం
 బర్హి॑రగ్నిమద్యై పఞ్చదశ ॥ 15 ॥

అ॒జ్ఞాన్త్యగ్ని॑ర్హోతా॑ నో గీర్భి॒రుపో హా యద్వి॑దథం వాజినః సప్త॒త్రిగ్శత॑ ॥ 37 ॥

అ॒జ్ఞాన్తి సూక్తా॑బ్రూహి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే షష్ఠః ప్రపాఠకః సమాప్తః ॥

॥ సప్తమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే సప్తమః ప్రపాఠకః ॥

సర్వాన్ వా ఏషోఽగ్నౌ కామాన్ప్రవేశయతి । యోఽగ్నిసన్వాధాయ వ్రతముపైతి ।
సయదనిష్ఠ్యా ప్రయాయాత్ । అకామప్రీతా ఏనఙ్కామా నానుప్రయాయుః । అతేజా
అవీర్యః స్యాత్ । స జహుయాత్ । తుభ్యన్తా అఙ్గిరస్తమ । విశ్వః సుక్షితయః పృథక్ ।
అగ్నే కామాయ యేమిర ఇతి । కామానేవాస్మిన్దధాతి ॥ १ ॥

కామప్రీతా ఏనఙ్కామా అను ప్రయాన్తి । తేజస్వీ వీర్యావాన్భవతి । సన్తతిర్వా ఏషా
యజ్ఞస్య । యోఽగ్నిసన్వాధాయ వ్రతముపైతి । స యద్దుద్వాయతి । విచ్ఛిత్తిరేవాస్య
సా । తం ప్రాశ్చముద్భృత్య । మనసోపతిష్ఠేత । మనో వై ప్రజాపతిః । ప్రాజాపత్యో
యజ్ఞః ॥ २ ॥

మనసైవ యజ్ఞగ్ం సన్తనోతి । భూరిత్యాహ । భూతో వై ప్రజాపతిః । భూతిమేవోపైతి । వి
వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే । యస్యాహితాగ్నేర్గ్నిరప్రజాయతి ।
యావచ్ఛమ్యయా ప్రవిధ్యేత్ । యది తావదప్రజాయేత్ । తగ్ం సమ్భరేత్ । ఇదన్త ఏకం
పర ఉత ఏకమ్ ॥ ३ ॥

తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనన్తనువై చారురేధి । ప్రియే దేవానాం పరమే
జనిత్ర ఇతి । బ్రహ్మణైవైనగ్ం సమ్భరతి । సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । యది
పరన్తరామప్రజాయేత్ । అనుప్రయాయావస్యేత్ । సో ఏవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః । ఓషధీర్వా
ఏతస్య ప్రశూన్పయః ప్రవిశతి । యస్య హవిషే వత్సా అపాకృతా ధయన్తి ॥ ४ ॥

తాన్ యద్దుహ్యేత్ । యాతయామా హవిషా యజేత । యన్న దుహ్యేత్ ।
యజ్ఞపరురన్తరియాత్ । వాయువ్యాం యవాగూన్నిర్వపేత్ । వాయుర్వై పయసః
ప్రదాపయిత్వా । స ఏవాస్మై పయః ప్రదాపయతి । పయో వా ఓషధయః । పయః

పయః॥ పయస్సైవాస్మై పయోఽవరున్ధే॥ 5 ॥

అథోత్తరస్మై హవిషే వత్సానపాకుర్యాత్॥ సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః॥ అన్యతరాన్ వా ఏష దేవాన్భాగధేయేన వ్యర్థయతి॥ యే యజమానస్య సాయం గృహమా గచ్ఛన్తి॥ యస్య సాయన్తుగ్ధగ్ం హవిరార్తిమార్చ్ఛతి॥ ఇన్ద్రాయ వ్రీహీన్నిరుప్యోప వసేత్॥ పయో వా ఓషధయః॥ పయ ఏవారభ్య గృహీత్వోప వసతి॥ యత్ప్రాతః స్యాత్॥ తచ్ఛతం కుర్యాత్॥ 6 ॥

అథేతర ఐన్ద్రః పురోడాశః స్యాత్॥ ఇన్ద్రాయే ఏవాస్మై సమీచీ దధాతి॥ పయో వా ఓషధయః॥ పయః పయః॥ పయస్సైవాస్మై పయోఽవరున్ధే॥ అథోత్తరస్మై హవిషే వత్సానపాకుర్యాత్॥ సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః॥ ఉభయాన్ వా ఏష దేవాన్భాగధేయేన వ్యర్థయతి॥ యే యజమానస్య సాయం చ ప్రాతశ్చ గృహమా గచ్ఛన్తి॥ యస్యోభయగ్ం హవిరార్తిమార్చ్ఛతి॥ 7 ॥

ఐన్ద్రం పశ్చాశరావమోదనన్నిర్వపేత్॥ అగ్నిం దేవతానాం ప్రథమం యజేత్॥ అగ్నిముఖా ఏవ దేవతాః ప్రిణాతి॥ అగ్నిం వా అన్వన్యా దేవతాః॥ ఇన్ద్రమన్వన్యాః॥ తా ఏవోభయాః ప్రిణాతి॥ పయో వా ఓషధయః॥ పయః పయః॥ పయస్సైవాస్మై పయోఽవరున్ధే॥ అథోత్తరస్మై హవిషే వత్సానపాకుర్యాత్॥ 8 ॥

సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః॥ అర్ధో వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మీయతే॥ యస్య వ్రత్యేఽహన్పత్న్యనాలమ్భకా భవతి॥ తామపరుధ్య యజేత॥ సర్వేణైవ యజ్ఞేన యజతే॥ తామిష్ట్యోప హ్వయేత॥ అమూహమస్మి॥ సా త్వమ్॥ ద్యౌరహమ్॥ పృథివీ త్వమ్॥ సామూహమ్॥ ఋక్త్వమ్॥ తావేహి సమ్భవావ॥ సహ రేతో దధావహా॥ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై॥ రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయేతి॥ అర్ధ ఏవైనాముప హ్వయతే॥ సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః॥ 9 ॥

దధాతి యజ్ఞ ఉత ఏకస్థయన్తి రున్ధే కుర్యాదార్చ్ఛత్యపాకుర్యాత్పృథివీ త్వమష్టా వ (సర్వాన్ ఏ వై యదీ పరస్తరామోషధీరన్యతరామభయాన్ద్రో వై)॥ —[1]

యద్విష్ణణేన జహుయాత్॥ అప్రజా అప్శుర్యజమానః స్యాత్॥ యదనాయతనే

303

పత్నియై చ యజమానాయ చాకగ్గ్ స్యాత్ | యదుదజ్జ్ | అగ్నిధే చ పశుభ్యశ్చ
యజమానాయ చాకగ్గ్ స్యాత్ | యదభిజహుయాత్ | రుద్రోస్య పశూన్హతుకః స్యాత్ |
యన్నాభిజహుయాత్ | అశాంతః ప్రహ్రియేత || 15 ||

స్రువస్య బుధేనాభినిదధ్యాత్ | మా తమో మా యజ్ఞస్తమన్మా యజమానస్తమత్ |
నమస్తే అస్తాయతే | నమో రుద్ర పరాయతే | నమో యత్ర నిషీదసి | అముం మా
హిగ్ంసీరముం మా హిగ్ంసీరితి యేన స్కన్దేత్ | తం ప్రహరేత్ | సహస్రశృణ్కో వృషభో
జాతవేదాః | స్తోమపృష్ఠో ఘృతవాన్తుప్రతీకః | మా నో హాసీన్మేత్థితో నేత్త్వా జహామ |
గోప్రోషం నో వీరప్రోషం చ యచ్ఛేతి | బ్రహ్మణైవైనం ప్ర హరతి | సైవ తతః
ప్రాయశ్చిత్తిః || 16 ||

వై ప్రజాపతిః స్థాపయతి ప్రజానన్నభి జహుయాత్సాన్యధ్యాయేత జహామ త్రిణి చ (యద్విష్ణుజ్ఞేన ప్రాజాపత్యయా యత్కిటా మధ్యమేన యదవవృష్టేన యత్సూర్యస్యాం
యత్సూరా ప్రయాజేభ్యః ప్రాజ్ఞార్కో యద్దక్షిణా యత్ప్రౌత్యగ్యదుదజ్జ్ ||) || [2]

వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్థ్యతే | యస్యాహితాగ్నేరగ్నిర్మథ్యమానో న జాయతే |
యత్రాన్యం పశ్యేత్ | తత ఆహృత్య హోతవ్యమ్ | అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం
భవతి | యద్యన్యన్న విన్దేత్ | అజాయాగ్ం హోతవ్యమ్ | ఆగ్నేయా వా ఏషా |
యదజా | అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి || 17 ||

అజస్య తు నాశ్చియాత్ | యదజస్యాశ్చియాత్ | యామేవాగ్నావాహుతిం
జహుయాత్ | తామద్యాత్ | తస్మాదజస్య నాశ్యమ్ | యద్యజాన్న విన్దేత్ |
బ్రాహ్మణస్య దక్షిణే హస్తే హోతవ్యమ్ | ఏష వా అగ్నిర్వైశ్వానరః | యద్బ్రాహ్మణః |
అగ్నావేవాస్యాగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి || 18 ||

బ్రాహ్మణస్తు వసత్వై నాప రుద్ధ్యాత్ | యద్బ్రాహ్మణం వసత్వా అపరుద్ధ్యాత్ |
యస్మిన్నేవాగ్నావాహుతిం జహుయాత్ | తమ్భాగధేయేన వ్యర్థయేత్ |
తస్మాద్బ్రాహ్మణో వసత్వై నాపరుద్ధ్యః | యది బ్రాహ్మణం న విన్దేత్ | దర్భస్తమేభి

హోత॑వ్యమ్ । అ॒గ్ని॒వా॒వై ద॑ర్భస్త॒మ॒భః । అ॒గ్నా॒వే॒వా॒స్యాగ్ని॒హోత॑ర్గం హ॒తం భ॑వతి ।
ద॒ర్భాగ్ని॒ నాధ్యా॑సీత ॥ 19 ॥

యద్ద॒ర్భాన॒ధ్యాసీ॑త । యామే॒వాగ్నా॒వాహ॑తిం జ॒హుయాత్ । తామ॑ధ్యాసీత ।
తస్మాద్ద॒ర్భా నాధ్యా॑సిత॒వ్యాః । యదీ॑ ద॒ర్భాన్న వి॒న్దేత్ । అ॒పు హోత॑వ్యమ్ । ఆప్తో॒ వై
సర్వా॑ దే॒వతాః । దే॒వతా॑స్వే॒వాస్యాగ్ని॒హోత॑ర్గం హ॒తం భ॑వతి । ఆప॒స్తు న పరి॑చక్షీత ।
యదా॑పః పరి॒చక్షీ॑త ॥ 20 ॥

యామే॒వాప్స్వాహ॑తిం జ॒హుయాత్ । తాం పరి॑చక్షీత । తస్మాదాప్తో॒ న పరి॑చక్ష్యాః ।
మే॒ధ్యా చ॒ వా ఏ॒తస్యామే॑ధ్యా చ॒ తను॒వౌ సగ్ం సృ॑జ్యేతే ।
యస్యాహితాగ్నే॒రన్యై॒ర్గ్నిభి॑ర్గ్నయః సగ్ం సృ॑జ్యన్తే । అ॒గ్నయే॑ వి॒చయే॑
పురో॒డాశ॑మ॒ష్టాక॑పాలం నిర్వ॑పేత్ । మే॒ధ్యాజ్ఞౌచ॑వాస్యామే॒ధ్యాం చ॒ తను॒వౌ వ్యావ॑ర్తయతి ।
అ॒గ్నయే॑ వ్రతప॒తయే॑ పురో॒డాశ॑మ॒ష్టాక॑పాలం నిర్వ॑పేత్ । అ॒గ్నిమే॑వ వ్రతప॒తిగ్ సే॒వన॑
భాగ॒ధేయే॑నోప॒ ధా॑వతి । స ఏ॒వైనం॑ వ్రతమా॒ లంభ॑యతి ॥ 21 ॥

గర్భ॒గ్ స్రవ॑న్తమగదమ॒కః । అ॒గ్నిరి॒న్ద్రస్త్వష్టా॑ బృహ॒స్పతిః॑ । పృథి॒వ్యామ॑వ
చుశ్చో॒తైతత్ । నాభి॑ప్రాప్నోతి నిర్బు॒తిం పరా॑చైః । రేతో॒ వా ఏ॒తద్వాజి॑నమాహితాగ్నేః ।
యద॑గ్నిహోత॒మ్ । తద్య॑త్స॒వేత్ । రేతో॒ఽస్య॑ వాజి॒నగ్ స్రవే॑త్ । గర్భ॒గ్
స్రవ॑న్తమగదమ॒కరి॑త్యాహ । రేత॑ ఏ॒వాస్మిన్వాజి॑నం దధాతి ॥ 22 ॥

అ॒గ్నిరి॒త్యాహ॑ । అ॒గ్నిర్వై రేతో॑ధాః । రేత॑ ఏ॒వ తద్ద॑ధాతి । ఇ॒న్ద్ర ఇ॒త్యాహ॑ ।
ఇ॒న్ద్రయమే॑వాస్మిన్దధాతి । త్వష్టే॒త్యాహ॑ । త్వష్టా॒ వై పశూ॑నాం మి॒థునా॑నాగ్ం
రూప॑కృత్ । రూపమే॒వ పశు॑షు దధాతి । బృహ॒స్పతి॑రి॒త్యాహ॑ । బ్ర॒హ్మ వై దే॒వానాం॑
బృహ॒స్పతిః॑ । బ్ర॒హ్మజ్ఞౌచ॑వాస్మై ప్ర॒జాః ప్ర జ॑నయతి । పృథి॒వ్యామ॑వ చుశ్చో॒తైతది॑త్యాహ ।
అ॒స్యామే॑వైన॒త్ప్రతి॑ష్ఠాపయతి । నాభి॑ప్రాప్నోతి నిర్బు॒తిం పరా॑చైరి॒త్యాహ॑ ।

అజైగావైవాస్యోగ్నిహోత్రగ్ం హుతం భవతి భవత్యాసిత పరివక్షీత లమ్భయతి దధాతి దేవానాం బృహస్పతిః పఞ్చ చ (వి వై యద్యన్యమజాయాం బ్రాహ్మణస్య దర్శస్తమ్బైఃపు హోతవ్యమ్ ||) ||

[3]

యాః పురస్తాత్ప్రసవన్తి ఉపరిష్టాత్సర్వతశ్చ యాః తాభీ రశ్మిపవిత్రాభిః శ్రద్ధాం
యజ్ఞమా రభే దేవా గాతువిదః గాతుం యజ్ఞాయ విన్దత మనసస్పతినా దేవేన
వాతాద్యజ్ఞః ప్ర యుజ్యతామ్ తృతీయస్యై దివః గాయత్రియా సోమ ఆభృతః || 24 ||

సోమపీథాయ సన్నయితుమ్ వకలమన్తరమా దదే ఆపో దేవీః శుద్ధాః స్థ ఇమా
పాత్రాణి శున్ధత ఉపాతక్జ్యాయ దేవానామ్ పర్ణవల్కముత శున్ధత పయో గృహేషు
పయో అఘ్నియాసు పయో వత్సేషు పయ ఇన్ద్రాయ హవిషే ధ్రియస్వ గాయత్రీ
పర్ణవల్కేన పయః సోమం కరోత్విమమ్ || 25 ||

అగ్నిం గృహ్లామి సురథం యో మయోభూః య ఉద్యన్తమారోహతి సూర్యమహ్నా
ఆదిత్యజ్ఞోఽతిష్ఠాం జ్యోతిరుత్తమమ్ శ్వో యజ్ఞాయ రమతాం దేవతాభ్యః
వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్ ఇన్ద్రేణ సహ దేవతాః తాః పూర్వః పరి గృహ్లామి స్వ
ఆయతనే మనీషయా ఇమామూర్జం పఞ్చదశిం యే ప్రవిష్టాః తాన్దేవాన్పరి గృహ్లామి
పూర్వః || 26 ||

అగ్నిర్హవ్యవాడిహ తానా వహతు పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేష్టాం మయి
ఆమావాస్యగ్ం హవిరిదమేష్టాం మయి అన్తరాగ్ని పశవః దేవసగ్ంసదమా
గమన్ తాన్పూర్వః పరి గృహ్లామి స్వ ఆయతనే మనీషయా ఇహ ప్రజా
విశ్వరూపా రమంతామ్ అగ్నిం గృహపతిమభి సంవసానాః తాః పూర్వః పరి
గృహ్లామి || 27 ||

స్వ ఆయతనే మనీషయా ఇహ పశవో విశ్వరూపా రమంతామ్ అగ్నిం
గృహపతిమభి సంవసానాః తాన్పూర్వః పరి గృహ్లామి స్వ ఆయతనే మనీషయా
అయం పితృణామగ్నిః అవాడ్ధవ్యా పితృభ్య ఆ తం పూర్వః పరి గృహ్లామి

అవిషన్నః పితుం కరత్ | అజస్తన్వాగ్ం సభాపాలాః || 28 ||

విజయభాగ్ం సమిన్ధతామ్ | అగ్నే దీదాయ మే సభ్య | విజిత్యై శరదః శతమ్ |
అన్నమావసథీయమ్ | అభి హరాణి శరదః శతమ్ | ఆవసథే శ్రియం మన్తమ్ |
అహిర్బుధ్నియో ని యచ్ఛతు | ఇదమహమగ్నిజ్యేష్ఠేభ్యః | వసుభ్యో యజ్ఞం
ప్రబ్రవీమి | ఇదమహమిన్ద్రజ్యేష్ఠేభ్యః || 29 ||

రుద్రేభ్యో యజ్ఞం ప్ర బ్రవీమి | ఇదమహం వరుణజ్యేష్ఠేభ్యః | ఆదిత్యేభ్యో యజ్ఞం ప్ర
బ్రవీమి | పయస్వతీరోషధయః | పయస్వద్వీరుధాం పయః | అపాం పయసో
యత్పయః | తేన మామిన్ద్ర సగ్ం సృజ | అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి |
తచ్ఛకేయన్తన్మే రాధ్యతామ్ | వాయో వ్రతపత ఆదీత్య వ్రతపతే || 30 ||

వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి | తచ్ఛకేయన్తన్మే రాధ్యతామ్ | ఇమాం
ప్రాచీముదీచీమ్ | ఇషమూర్జమభి సగ్ంస్కృతామ్ | బహుప్రణామశుష్కాగ్రామ్ | హరామి
పశుపామహమ్ | యత్కృష్ణో రూపం కృత్వా | ప్రావిశస్త్యం వనస్పతీన్ |
తతస్త్యామేకవిగ్ంశతిధా | సమృభరామి సుసమృభృతా || 31 ||

త్రిన్వరిధీగ్ం స్తిస్రః సమిధః | యజ్ఞాయురనుసశ్చరాన్ | ఉపవేషం మేక్షణం ధృష్టిమ్ |
సం భరామి సుసమృభృతా | యా జాతా ఓషధయః | దేవేభ్యస్త్రీయుగం పురా | తాస్తాం
పర్వ రాధ్యాసమ్ | పరిస్తరమాహరన్ | అపాం మేధ్యం యజ్ఞయమ్ | సదేవగ్ం
శివమస్తు మే || 32 ||

ఆచ్ఛేత్తా వో మా రిషమ్ | జీవాని శరదః శతమ్ | అపరిమితానాం పరిమితాః | సన్నహ్యో
సుకృతాయ కమ్ | ఏనో మా నిగోజ్కతమచ్ఛనాహమ్ | పునర్నృతాయ బహులా
భవన్తు | సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదు | స్యోనం పితృభ్యస్త్యా భరామ్యహమ్ |
అస్మిన్ద్విదన్తు మే పితరః సోమ్యాః | పితామహాః ప్రపితామహశ్చానుగైః సహ || 33 ||

త్రివృత్పలాశే దరభః | ఇయాన్వాదేశసమ్మితః | యజ్ఞే పవిత్రం పోతృతమమ్ | పయో

హ॒వ్యం క॑రోతు మే॒ । ఇ॒మా ప్రా॑ణాపా॒నా । య॒జ్ఞస్యా॑జ్ఞాని స॒ర్వశః॑ । ఆ॒ప్యాయ॑యన్తై
స॒ఞ్చర॑తామ్ । ప॒విత్రే॑ హ॒వ్యశోధ॑నే । ప॒విత్రే॑ స్థో వైష్ణ॑వీ । వా॒యుర్వా॒ం మన॑సా
పు॒నాతు ॥ 34 ॥

అ॒యం ప్రా॑ణశ్చపా॒నశ్చ॑ । య॒జమా॑నమపి గచ్ఛ॒తామ్ । య॒జ్ఞే హ్య॑భూ॒తాం పో॑తారౌ ।
ప॒విత్రే॑ హ॒వ్యశోధ॑నే । త్వయా॑ వేదిం వివిదుః పృథి॒వీమ్ । త్వయా॑ య॒జ్ఞో జా॑యతే
విశ్వ॑దానిః । అ॒చ్ఛిద్రం॑ య॒జ్ఞమ॑న్వేషి వి॒ద్వాన్ । త్వయా॑ హో॒తా స॒ంతనో॑త్యర్థమా॒సాన్ ।
త్రయ॑స్త్రిగ్ంశోఽసి తన్తూ॒నామ్ । ప॒విత్రే॑ణ స॒హగ॑హి ॥ 35 ॥

శి॒వేయ॑గ్ం ర॒జ్జర॑భిధా॒సీ । అ॒ఘ్ని॒యామ॑ప సేవతామ్ । అప్ర॑సగ్ంసాయ య॒జ్ఞస్య॑ । ఉ॒భే
ఉప॑దధామ్యహమ్ । ప॒శుభిః॑ సన్నీ॒తం బిభృ॑తామ్ । ఇ॒న్ద్రాయ॑ శ్రృ॒తం దధి॑ ।
ఉప॑వేషోఽసి య॒జ్ఞాయ॑ । త్వాం పరి॑వేషమధారయన్ । ఇ॒న్ద్రాయ॑ హ॒విః కృ॑ణ్వంతః ।
శి॒వః శ॒గ్మో భ॑వాసి నః ॥ 36 ॥

అ॒మృ॒న్మయ॑న్దేవపాత్రమ్ । య॒జ్ఞస్యా॑యుషి ప్ర యు॒జ్యతామ్ । తి॒రః ప॒విత్ర॑మతినీతాః ।
ఆపో॑ ధారయ మాతిగుః । దే॒వేన॑ స॒విత్రో॑త్పాతాః । వ॒సోః సూ॑ర్యస్య ర॒శ్మిభిః॑ ।
గా॒న్ధోహ॑పవిత్రే ర॒జ్జమ్ । స॒ర్వా పాత్రా॑ణి శు॒ద్ధత॑ । ఏ॒తా ఆ చ॑రన్తి మధుమద్దుహా॒నాః ।
ప్ర॒జావ॑తీర్యశసో విశ్వ॑రూపాః ॥ 37 ॥

బ॒హ్వీర॑భవన్తిరుప॒జాయ॑మానాః । ఇ॒హ వ॒ ఇన్ద్రో॑ రమయతు గావః । పూ॒షా స్థి॑ ।
అ॒య॒జ్మా వః॑ ప్ర॒జయా॑ సగ్ం సృ॒జామి॑ । రా॒యసో॑షేణ బహు॒లాభ॑వన్తిః । ఊర్జం॑ ప॒యః
పి॒న్వమా॑నా ఘృ॒తం చ॑ । జీ॒వో జీ॑వన్తిరుప॒వః సదే॑యమ్ । ద్యౌశ్చే॒మం య॒జ్ఞం పృథి॑వీ చ
స॒న్ధహా॑తామ్ । ధా॒తా సోమే॑న స॒హ వాతే॑న వా॒యుః । య॒జమా॑నాయ
ద్ర॒విణ॑న్దధాతు ॥ 38 ॥

ఉత్స॑న్దహన్తి క॒లశ॑ఞ్చతుర్బి॒లమ్ । ఇ॒డాం దే॒వీమ్మధు॑మతీగ్ం సు॒వర్వి॑దమ్ ।
తది॑న్ద్రాగ్ని జి॒న్వతగ్ం॑ సూ॒నృతా॑వత్ । తద్య॑జమానమమృత॒త్వే దధా॑తు । కామ॑ధుక్షః ప్ర

తో బ్రాహ్మి | ఇంద్రాయ హవిర్నియమ్ | అమూం యస్యాం దేవానామ్ | మనుష్యాణాం
పయో హితమ్ | బహు దుగ్ధీంద్రాయ దేవేభ్యః | హవ్యమా ప్యాయతాం పునః || 39 ||

వత్సేభ్యో మనుష్యేభ్యః | పునర్దోహాయ కల్పతామ్ | యజ్ఞస్య సంతతిరసి | యజ్ఞస్య త్వా
సంతతిమను సంతనోమి | అదస్తమసి విష్ణవే త్వా | యజ్ఞాయాపి దధామ్యహమ్ |
అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణ | యాః పూతాః పరిశేరతే | అయం పయః సోమం కృత్వా |
స్వాం యోనిమపి గచ్ఛతు || 40 ||

పర్ణవల్కః పవిత్రమ్ | సౌమ్యః సోమార్థి నిర్మితః | ఇమా పర్ణం చ దర్భం చ |
దేవానాగ్ం హవ్యశోధనా | ప్రాతర్వేషాయ గోపాయ | విష్ణో హవ్యగ్ం హి రక్షసి |
ఉభావగ్ని ఉపస్పృణతే | దేవతా ఉపవసన్తు మే | అహజ్గ్రామ్యానుప వసామి |
మహ్యజ్గోపతయే పశూన్ || 41 ||

అభృత ఇమం గృహ్లామి పూర్వస్తాః పూర్వః పరగృహ్లామి సభాపాలా ఇన్ద్రజ్యేష్ఠేభ్య ఆదిత్య వ్రతపతే సుసమ్భుతా మే సహ పునాతు గహి నో విశ్వరూపా దధాతు
పునర్గచ్ఛతు పశూన్ (యాః పురస్తాదిమామూర్జమహ ప్రజా ఇహ పశవోఽయం పితృణామగ్నిః |) || [4]

దేవా దేవేషు పరాక్రమధ్వమ్ | ప్రథమా ద్వితీయేషు | ద్వితీయాస్తృతీయేషు | త్రిరేకాదశా
ఇహ మాఽవత | ఇదగ్ం శకేయం యదిదం కరోమి | ఆత్మా కరోత్వాత్మనే | ఇదం
కరిష్యే భేషజమ్ | ఇదమ్మే విశ్వభేషజా | అశ్వినా ప్రావతం యువమ్ | ఇదమహగ్ం
సేనాయా అభీత్యర్వై || 42 ||

ముఖమపోహామి | సూర్య జ్యోతిర్వి భాహి | మహత ఇన్ద్రియాయ | ఆ ప్యాయతాం
ఘృతయోనిః | అగ్నిర్హవ్యాఽను మన్యతామ్ | ఖమజ్జ్వ త్వచమజ్జ్వ | సురూపన్తా
వసువిదమ్ | పశూనాన్తేజసా | అగ్నయే జష్టమభి ఘారయామి | స్యోనన్తే సదనం
కరోమి || 43 ||

ఘృతస్య ధారయా సుశేవం కల్పయామి | తస్మిన్నిద్రామృతే ప్రతితిష్ఠ | వ్రీహీణామ్మేధ
సుమనస్యమానః | ఆర్ద్రః ప్రథన్నుర్భవనస్య గోపాః | శృత ఉత్సాంతి జనితా
మతీనామ్ | యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః | దేవానాం విష్ణామను యో విత్తస్థే |

అత్మనాన్వేమ పుతవాన్ హి భూత్వా | దేవాన్గచ్ఛ సువర్విన్ద యజమానాయ
మహ్యమ్ | ఇరా భూతిః పృథివ్యై రసో మోక్ష్మీత్ || 44 ||

దేవాః పితరః పితరో దేవాః | యోఽహమస్మి స సన్ యజే | యస్యాస్మి న
తమన్తరేమి | స్వం మ ఇష్టగ్ సన్దత్తమ్ | స్వం పూర్తగ్ సన్దగ్ శ్రాన్తమ్ | స్వగ్ం హుతమ్ |
తస్య మేఽగ్నిరుపద్రష్టా | వాయురుపశ్రోతా | ఆదిత్యోఽనుఖ్యాతా | ద్యౌః పితా || 45 ||
పృథివీ మాతా | ప్రజాపతిర్బన్ధుః | య ఏవాస్మి స సన్ యజే | మా భేర్మా సంవిక్తా మా
త్వా హిగ్ంసిషమ్ | మా తే తేజోఽప క్రమీత్ | భరతముద్ధరేమను షిశాఞ్చ |
అవదానాని తే ప్రత్యవదాస్యామి | నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః | యదవదానాని
తేఽవద్యన్ | విరోమాకార్షమాత్మనః || 46 ||

ఆజ్యేన ప్రత్యనజ్యేనత్ | తత్త ఆ ప్యాయతాం పునః | అజ్యాయో యవమాత్రాత్ |
ఆవ్యాధాత్కృత్యతామిదమ్ | మా రూరుపామ యజ్ఞస్య | శుద్ధగ్ స్విష్టమిదగ్ం హవిః |
మనునా దృష్టాఞ్ఘృతపదీమ్ | మిత్రావరుణసమీరితామ్ | దక్షిణార్ధాదసమిభన్దన్ |
అవద్యామ్యేకతోముఖామ్ || 47 ||

ఇడే భాగం జషస్వ నః | జిన్వ గా జిన్వార్వతః | తస్యాస్తే భక్షివాణః స్యామ |
సర్వాత్మానః సర్వగణాః | బ్రథ్న పిన్వస్వ | దదతో మే మా జాయ | కుర్వతో మే
మోపదసత్ | దిశాఙ్కృప్తిరసి | దిశో మే కల్పంతామ్ | కల్పంతామ్మే దిశః || 48 ||

దైవీశ్చ మానుషీశ్చ | అహోరాత్రే మే కల్పేతామ్ | అర్ధమాసా మే కల్పంతామ్ | మాసా
మే కల్పంతామ్ | ఋతవో మే కల్పంతామ్ | సంవత్సరో మే కల్పంతామ్ | కృష్టిరసి
కల్పంతాం మే | ఆశానాం త్వాఽఽశాపాలేభ్యః | చతురోభ్య అమృతేభ్యః | ఇదం
భూతస్యాధ్యక్షేభ్యః || 49 ||

విధేమ హవిషా వయమ్ | భజతాం భాగీ భాగమ్ | మా భాగోఽభక్త | నిరభాగం
భజామః | అపస్పిన్వ | ఓషధీర్జిన్వ | ద్విపాత్పాహి | చతుష్పాదవ | దివో
వృష్టిమేరయ | బ్రాహ్మణానామిదగ్ం హవిః || 50 ||

సోమ్యానాగ్ం సోమపీఠినామ్ | నిర్భక్తో బ్రాహ్మణః | నేహ బ్రాహ్మణస్యాస్తి | సమజ్ఞాం
 బర్హిర్హవిషా ఘృతేన | సమాదిత్యైర్వసుభిః సమ్మరుద్భిః | సమిన్ద్రేణ
 విశ్వేభిర్దేవేభిరజ్జ్వామ్ | దివ్యం నభో గచ్ఛతు యత్స్వాహా | ఇన్ద్రాణీవాఽవిధవా
 భూయాసమ్ | అదితిరివ సుపుత్రా | అస్థూరి త్వా గార్హపత్య || 51 ||

ఉపనిషదే సుప్రజాస్త్రాయ | సం పత్నీ పత్యా సుకృతేన గచ్ఛతామ్ | యజ్ఞస్య యుక్తౌ
 ధుర్యావభూతామ్ | సంజానానౌ విజహతామరాతీః | దివి జ్యోతిరజరమా రభేతామ్ |
 దశతే తనువో యజ్ఞ యజ్ఞయోః | తాః ప్రీణాతు యజమానో ఘృతేన | నారిష్ఠ్యయోః
 ప్రశిషమీడమానః | దేవానాం దైవ్యేఽపి యజమానోఽమృతోఽభూత్ | యం వాం దేవా
 అకల్పయన్ || 52 ||

ఊర్జో భాగగ్ం శతక్రతూ | ఏతద్వాం తేన ప్రీణాని | తేన తృప్యతమగ్ంహహౌ | అహం
 దేవానాగ్ం సుకృతామస్మి లోకే | మమేదమిష్టం న మిథుర్భవతి | అహన్నారిష్ఠావను
 యజామి విద్వాన్ | యదాభ్యామిన్ద్రో అదధాద్భాగధేయమ్ | అదారస్పదభవత
 దేవసోమ | అస్మిన్ యజ్ఞే మరుతో మృడతా నః | మా నో విదదభిభామో అశస్తిః || 53 ||

మా నో విదద్వృజనా ద్వేష్ట్యా యా | ఋషభం వాజినం వయమ్ | పూర్ణమాసం
 యజామహే | స నో దోహతాగ్ం సువీర్యమ్ | రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణమ్ | ప్రాణాయ
 సురాధనే | పూర్ణమాసాయ స్వాహా | అమావాస్యా సుభగా సుశేవా | ధేనురీవ భూయ
 ఆప్యాయమానా | సా నో దోహతాగ్ం సువీర్యమ్ | రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణమ్ |
 అపానాయ సురాధనే | అమావాస్యాయై స్వాహా | అభి స్తృణీహి పరి ధేహి వేదిమ్ |
 జామిమ్మా హిగ్ంసీరముయా శయానా | హోతృషదనా హరితాః సువర్ణాః | నిష్కా
 ఇమే యజమానస్య బ్రధ్నే || 54 ||

అభీత్యైర్వై కరోమి క్రమిత్వితాఽఽత్మన ఏకతో ముఖాం మే దిశోఽధ్యక్షేభ్యో హవిర్గార్హపత్యా కల్పయన్నశస్తిః సా నో దోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం సప్త ప || —[5]

పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నిమ్ | పరిహితోఽగ్నిర్యజమానం భునక్తు | అపాగ్ం రస
 ఓషధీనాగ్ం సువర్ణః | నిష్కా ఇమే యజమానస్య సన్తు కామదుఘాః |

అ॒ము॒త్రా॒ము॒ష్మి॒త్తో॒కే॒ । భూ॑ప॒తే భు॑వ॒నప॑తే । మ॒హా॒తో భూ॑తస్య ప॒తే । బ్ర॒హ్మ॑ణ॒న్తా॒
వృ॑ణీమహే । అ॒హం భూ॑ప॒తిర॒హం భు॑వ॒నప॑తిః । అ॒హం మ॒హా॒తో భూ॑తస్య ప॒తిః ॥ 55 ॥

దే॒వేన॑ స॒విత్రా॑ ప్ర॒సూ॒త ఆర్తి॑జ్యజ్క॒రిష్యా॑మి । దే॒వ స॒వితరే॑త॒న్తా॒ వృ॑ణతే । బృ॒హ॒స్ప॒తిం
దై॒వ్యం బ్ర॒హ్మ॑ణమ్ । తద॒హం మ॑న॒సే ప్ర॑ బ్రవీమి । మ॒నో గా॑య॒త్రియై॑ । గా॒య॒త్రీ త్రి॒ష్టభే॑ ।
త్రి॒ష్టబ॑గ॒త్యై । జగ॑త్యను॒ష్టభే॑ । అ॒ను॒ష్టక॒న్వజ్జ్యై॑ । ప॒జ్జ్కైః ప్ర॒జాప॑తయే ॥ 56 ॥

ప్ర॒జాప॑తి॒ర్విశ్వే॑భ్యో దే॒వేభ్యః॑ । విశ్వే॑ దే॒వా బృ॑హ॒స్పత॑యే । బృ॒హ॒స్ప॒తిర॒బ్రహ్మ॑ణే ।
బ్ర॒హ్మ భూ॑ర్భువః సు॒వః । బృ॒హ॒స్ప॒తిర్దే॒వానాం॑ బ్ర॒హ్మ । అ॒హం మ॑ను॒ష్యాణా॑మ్ ।
బృ॒హ॒స్పతే॑ య॒జ్ఞజ్ఞో॑పాయ । ఇ॒దం తస్మై॑ హ॒ర్యం క॑రోమి । యో వో దే॒వాశ్చర॑తి
బ్ర॒హ్మచ॑ర్యమ్ । మే॒ధావీ॑ ది॒క్షు మ॑న॒సా తప॑స్వి ॥ 57 ॥

అ॒న్తర్దూ॑తశ్చర॒తి మా॑ను॒షిషు॑ । చతుః॑ శిఖ॒ణ్ణా యు॒వతిః॑ సు॒పేశాః॑ । ఘృ॒తప్ర॑తీకా భు॒వన॑స్య
మ॒ధ్యే । మ॒ర్త్యుజ్య॑మానా మ॒హతే॑ సౌభ॒గాయ॑ । మ॒హ్యన్ధ॑క్ష్య య॒జమా॑నాయ
కా॒మాన్ । భూ॑మి॒ర్భూతా॑ మ॒హిమా॑నం పు॒పోష॑ । తతో దే॒వీ వ॑ర్ధయ॒తే పయా॑గ్ంసి ।
య॒జ్ఞయా॑ య॒జ్ఞం వి చ॑ య॒న్తి శం చ॑ । ఓష॑ధీరాప ఇ॒హ శ॑క్వరీశ్చ । యో మా హృ॒దా
మ॑న॒సా యశ్చ॑ వాచా ॥ 58 ॥

యో బ్ర॒హ్మణా॑ క॒ర్మణా॑ ద్వేష్టి దే॒వాః । యః శ్రు॑తేన హృద॒యేనే॒ష్టతా॑ చ । తస్యే॒న్ద్ర వజ్రే॑ణ
శి॒రశ్చి॑నద్మి । ఊర్ణా॒మృదు॑ ప్రథ॒మాన॑గ్ స్తో॒నమ్ । దే॒వేభ్యో జ॒ష్టగ్ం సద॑నాయ
బ॒ర్హిః । సు॒వర్గే॑ లోకే య॒జమా॑నగ్ం హి ధే॒హి । మాం నాక॑స్య పృ॒ష్ఠే ప॑ర॒మే వ్యోమ॑న్ ।
చతుః॑ శిఖ॒ణ్ణా యు॒వతిః॑ సు॒పేశాః॑ । ఘృ॒తప్ర॑తీకా వ॒యునా॑ని వ॒న్తే । సాఽఽస్తీ॒ర్యమా॑ణా
మ॒హతే॑ సౌభ॒గాయ॑ ॥ 59 ॥

సా మే ధు॒క్ష్య య॒జమా॑నాయ కా॒మాన్ । శి॒వా చ॑ మే శ॒గ్మా వైధి॑ । స్తో॒నా చ॑ మే సు॒షదా॑
వైధి॑ । ఊర్ణ॑స్వతీ చ॒ మే ప॑య॒స్వతీ వైధి॑ । ఇ॒షమూ॑ర్ణం మే పి॒న్వస్వ॑ । బ్ర॒హ్మ తే॒జో మే
పి॒న్వస్వ॑ । క్ష॒త్రమో॒జో మే పి॒న్వస్వ॑ । విశం పు॒ష్టిం మే పి॒న్వస్వ॑ । ఆయు॑ర॒న్నాద్య॑మ్మే

పిన్వస్వః ప్రజాం పశూన్మే పిన్వస్వః ॥ 60 ॥

అస్మిన్ యజ్ఞ ఉప భూయ ఇన్ను మే । అవిక్షోభాయ పరిధీన్దధామి । ధర్తా ధరుణో
ధరీయాన్ । అగ్నిర్ద్వేషాగ్ంసి నిరితో నుదాతై । విచ్ఛినద్మి విధృతీభ్యాగ్ం సపత్నాన్ ।
జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్ యే చ జనిష్యమాణాః । విశో యన్త్రాభ్యాం విధమామ్యేనాన్ ।
అహగ్గ్ స్వానాముత్తమోఽసాని దేవాః । విశో యన్త్రే నుదమానే అరాతిమ్ । విశ్వం
పాప్మానమమతిం దుర్మరాయుమ్ ॥ 61 ॥

సీదన్తి దేవీ సుకృతస్య లోకే । ధృతీ స్తో విధృతీ స్వధృతీ । ప్రాణాన్మయ ధారయతమ్ ।
ప్రజాన్మయ ధారయతమ్ । పశూన్మయ ధారయతమ్ । ఆయం ప్రస్తర ఉభయస్య
ధర్తా । ధర్తా ప్రయాజానాముతానూయాజానామ్ । స దాధార సమిధో విశ్వరూపాః ।
తస్మిన్న్రుచో అధ్యా సాదయామి । ఆ రోహ పథో జహు దేవయానాన్ ॥ 62 ॥

యత్రర్షయః ప్రథమజా యే పురాణాః । హిరణ్యపక్షాఽజిరా సమృద్ధతాజ్ఞా । వహసి
మా సుకృతాం యత్ర లోకాః । అవ్రాహం బాధ ఉపభృతా సపత్నాన్ ।
జాతాన్భ్రాతృవ్యాన్ యే చ జనిష్యమాణాః । దోహా యజ్ఞగ్ం సుదుఘామివ ధేనుమ్ ।
అహముత్తరో భూయాసమ్ । అధరే మత్సపత్నాః । యో మా వాచా మనసా
దుర్మరాయుః । హృదాఽరాతీయాదభిదాసదగ్న్ ॥ 63 ॥

ఇదమస్య చిత్తమధరన్త్రువాయాః । అహముత్తరో భూయాసమ్ । అధరే మత్సపత్నాః ।
ఋషభోఽసి శాక్వరః । ఘృతాచీనాగ్ం సూనుః । ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసి సీద ।
స్యోనో మే సీద సుషదః పృథివ్యామ్ । ప్రథయి ప్రజయా పశుభిః సువర్గే లోకే । దివి సీద
పృథివ్యామన్తరిక్షే । అహముత్తరో భూయాసమ్ ॥ 64 ॥

అధరే మత్సపత్నాః । ఇయగ్గ్ స్థాలీ ఘృతస్య పూర్ణా । అచ్ఛిన్నపయాః శతధార
ఉత్సః । మారుతేన శర్మణా దైవ్యేన । యజ్ఞోఽసి సర్వతః శ్రితః । సర్వతో మాం భూతం
భవిష్యచ్ఛయతామ్ । శతమ్మే సన్తాపిషః । సహస్రమ్మే సన్తు సూనృతాః । ఇరావతీః

పశుమతీః । ప్రజాపతిరసి సర్వతః శ్రితః ॥ 65 ॥

సర్వతో మాం భూతం భవిష్యచ్చయతామ్ । శతం మే సన్తాపశిషః । సహస్రం మే సన్తు
సూన్యతాః । ఇరావతీః పశుమతీః । ఇదమిన్ద్రియమమృతం వీర్యమ్ । అనేనేన్ద్రాయ
పశవోఽచికిత్సన్ । తేన దేవా అవతోప మామ్ । ఇహేషమూర్జం యశః సహ ఓజః
సనేయమ్ । శృతం మయి శ్రయతామ్ । యత్పృథివీమచరత్తత్ప్రవిష్టమ్ ॥ 66 ॥

యేనాసిన్జుచ్ఛద్భలమిన్ద్రే ప్రజాపతిః । ఇదన్తచ్ఛక్రం మధు వాజినీవత్ ।
యేనోపరిష్టాదధినోన్మహేన్ద్రమ్ । దధి మాస్థినోతు । అయం వేదః పృథివీమన్వవిన్దత్ ।
గుహా సతీజ్గహనే గహ్వరేషు । స విన్దతు యజమానాయ లోకమ్ । అచ్ఛిద్రం యజ్ఞం
భూరికర్మా కరోతు । అయం యజ్ఞః సమసదద్ధవిష్మాన్ । ఋచా సామ్నా యజషా
దేవతాభిః ॥ 67 ॥

తేన లోకాన్స్తూర్యవతో జయేమ । ఇన్ద్రస్య సఖ్యమమృతత్వమశ్యామ్ । యో నః కనీయ
ఇహ కామయాతై । అస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ మహ్యామ్ । అప తమిన్ద్రాగ్ని
భువనాన్నదేతామ్ । అహం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ । అగ్నే వాజజిత్ । వాజన్తా
సరిష్యంతమ్ । వాజం జేష్యంతమ్ । వాజినం వాజజితమ్ ॥ 68 ॥

వాజజిత్యాయై సం మూర్జ్మి । అగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయ । ఉపహూతో ద్యౌః పితా ।
ఉప మాన్ద్యౌః పితా హ్వయతామ్ । అగ్నిరాగ్నిధ్రాత్ । ఆయుషే వర్చసే । జీవాత్వై
పుణ్యాయ । ఉపహూతా పృథివీ మాతా । ఉప మాం మాతా పృథివీ హ్వయతామ్ ।
అగ్నిరాగ్నిధ్రాత్ ॥ 69 ॥

ఆయుషే వర్చసే । జీవాత్వై పుణ్యాయ । మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యమ్ । విచ్ఛిన్నం
యజ్ఞగ్ం సమిమన్దధాతు । బృహస్పతిస్తనుతామిమన్నః । విశ్వే దేవా ఇహ
మాదయంతామ్ । యన్తే అగ్న ఆవృశ్యామి । అహం వా క్షిపితశ్చరన్ । ప్రజాం చ తస్య
మూలం చ । నీచైర్దేవా ని వృశ్చత ॥ 70 ॥

అగ్నే॑ యో నోఽ॑భిదా॑సతి॒ | స॒మానో॑ యశ్చ॑ నిష్ఠ్యః॑ | ఇ॒థ్మసే॑వ ప్ర॒క్షాయ॑తః | మా
తస్యో॑చ్ఛే॒షి కి॒క్షాచ॑న | యో మాన్దే॑ష్ఠి జాతవేదః | యశ్చా॑హన్దే॒ష్ఠి యశ్చ॑ మామ్ |
సర్వా॑గ్గస్తానగ్నే॑ సన్ద॑హ | యాగ్ం శా॑హన్దే॒ష్ఠి యే చ॑ మామ్ | అగ్నే॑ వాజజిత్ |
వాజ॑న్తా॒వ సస్స॑వాగ్ంసమ్ ॥ 71 ॥

వాజ॑ం జిగి॒వాగ్ంసమ్ | వా॒జినం॑ వాజ॒జితమ్ | వా॒జజి॒త్యామై॑ సమ్మార్జి॒మ్ |
అగ్ని॑మ॒న్నాద॑మ॒న్నాద్యాయ॑ | వేది॑ర్బర్హిః శృతగ్ం హ॒విః | ఇ॒థ్మః ప॑రి॒థయః॑
స్ర॒చః | ఆజ్యం॑ య॒జ్ఞ ఋ॒చో య॒జః | యాజ్యో॑శ్చ వష॒ట్కరాః॑ | సమ్మే॑ సన్న॒తయో॑
నమ॑న్తామ్ | ఇ॒థ్మస॑న్నహనే హుతే ॥ 72 ॥

ది॒వః భీ॑లోఽవతతః | పృ॒థి॒వ్యా అ॒ధ్యుత్థి॑తః | తేనా॑ స॒హస్ర॑కాణ్డేన | ద్వి॒షన్తగ్ం॑
శోచ॑యామసి | ద్వి॒షన్యే బ॒హు శోచ॑తు | ఓష॑ధే మో అ॒హగ్ం శు॑చమ్ | య॒జ్ఞ నమ॑న్తే
య॒జ్ఞ | నమో॑ నమశ్చ తే య॒జ్ఞ | శి॒వేన॑ మే సన్తి॒ష్ఠస్వ | సో॒మేన॑ మే సన్తి॒ష్ఠస్వ ॥ 73 ॥
సు॒భూతే॑న మే సన్తి॒ష్ఠస్వ | బ్ర॒హ్మవ॑ర్చనేన మే సన్తి॒ష్ఠస్వ | య॒జ్ఞస్య॑ర్ధిమను సన్తి॒ష్ఠస్వ |
ఉప॑ తే య॒జ్ఞ నమః॑ | ఉప॑ తే నమః॑ | ఉప॑ తే నమః॑ | త్రి॒ష్ఠలీ॑క్రియమాణానామ్ | యో
న్యజ్ఞో॑ అ॒వశి॑ష్యతే | రక్ష॑సాం భాగధేయమ్ | ఆప॑స్తత్ప్ర వహతాదితః ॥ 74 ॥

ఉ॒లూఖ॑లే ము॒సలే॑ యచ్చ శూర్పే | ఆ॒శి॒శ్లేష॑ దృ॒షది॑ యత్క॒పాలే॑ | అ॒వప్ర॑షో విప్ర॒షః
సం॑య॒జామి | విశ్వే॑ దే॒వా హ॒విరి॑దం జ॒షన్తామ్ | య॒జ్ఞే యా విప్ర॑షః సన్తి బ॒హ్విః |
అగ్నో॑ తాః సర్వాః స్వి॒ష్టాః సు॑హుతా జహోమి | ఉ॒ద్యన్న॑ద్యమి॒త్ర మహాః॑ | స॒పత్నా॑న్యే
అనీ॑నశః | ది॒వైనాన్ వి॒ద్యుతా॑ జహి | ని॒మ్రాచ॑న్నధరాన్కృ॒ధి ॥ 75 ॥

ఉ॒ద్యన్న॑ద్య వి నో భజ | పితా పుత్రేభ్యో యథా | దీ॒ర్ఘాయు॑త్వస్య హే॒శిషే॑ | తస్య॑ నో
దే॒హి సూ॑ర్య | ఉ॒ద్యన్న॑ద్య మి॒త్రమహాః॑ | ఆ॒రోహ॑న్నుత్తరాం ది॒వమ్ | హృ॒ద్రోగ॑మ్మమ
సూ॑ర్య | హ॒రిమా॑ణం చ నాశయ | శుకే॑షు మే హ॒రిమా॑ణమ్ | రో॒పణా॑కాసు
దధ్మ॑సి ॥ 76 ॥

అథో హరిద్రవేషు మే । హరిమాణం ని దధ్మసి । ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేన సహసా
సహ । ద్విషంతం మమ రన్ధయన్ । మో అహస్త్విషతో రథమ్ । యో నః శపాదశపతః ।
యశ్చ నః శపతః శపాత్ । ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రుక్చ । సర్వం పాపగ్ం
సమూహతామ్ ॥ 77 ॥

యో నః సపత్నో యో రణః । మర్తోఽభిదాసతి దేవాః । ఇధ్మస్యేవ ప్రజ్ఞాయతః । మా
తస్యోచ్ఛేషి కిఞ్చన । అవస్పృష్టః పరాపత । శరో బ్రహ్మసగ్ంశితః । గచ్ఛాఽమిత్రాన్ప్ర
విశ । మైషాఙ్కఞ్చనోచ్ఛిషః ॥ 78 ॥

పతిః ప్రజాపతయే తపస్వీ వాచా సౌభగాయ పశూన్యే పిన్వస్వ దుర్మరాయం దేవయానానగ్నేఽన్తరిక్షేఽహమత్తరో భూయాసం ప్రజాపతిరసి సర్వతః శ్రితః ప్రవిష్టం
దేవతాభిర్వాఙ్మజతం పృథివీ హ్వయతామగ్నిరాగ్నిద్రాద్యృశ్వత సస్త్వవాగ్ంసగ్ం హుతే స్తోనేన మే సప్తస్వేతః కృధి దధ్మన్యాహతామస్తౌ వ ॥ ————[.]

సక్షేదం పశ్య । విధర్తరిదం పశ్య । నాకేదం పశ్య । రమతిః పనిష్ఠా । ఋతం వర్షిష్ఠమ్ ।
అమృతాయాన్యాహుః । సూర్యో వరిష్ఠో అక్షభిర్విభాతి । అను ద్యావాపృథివీ దేవపుత్రే ।
దీక్షాఽసి తపసో యోనిః । తపోఽసి బ్రహ్మణో యోనిః ॥ 79 ॥

బ్రహ్మసి క్షతస్య యోనిః । క్షతమస్యృతస్య యోనిః । ఋతమసి భూరా రభే । శ్రద్ధాం
మనసా । దీక్షాన్తపసా । విశ్వస్య భువనస్యాధిపత్నిమ్ । సర్వే కామా యజమానస్య
సన్తు । వాతం ప్రాణం మనసాఽన్వా రభామహే । ప్రజాపతిం యో భువనస్య గోపాః । స
నో మృత్యోస్త్రాయతాం పాతవగ్ంహసః ॥ 80 ॥

జ్యోగ్జీవా జరామశీమహి । ఇన్ద్ర శాక్వర గాయత్రిం ప్ర పద్యే । తాన్తే యునజ్మి । ఇన్ద్ర
శాక్వర త్రిష్టుభం ప్ర పద్యే । తాన్తే యునజ్మి । ఇన్ద్ర శాక్వర జగత్రిం ప్ర పద్యే । తాన్తే
యునజ్మి । ఇన్ద్ర శాక్వరానుష్టుభం ప్ర పద్యే । తాన్తే యునజ్మి । ఇన్ద్ర శాక్వర పఙ్క్తిం
ప్రపద్యే ॥ 81 ॥

తాన్తే యునజ్మి । ఆఽహస్త్విక్షామరుహమృతస్య పత్నిమ్ । గాయత్రేణ ఛన్దసా బ్రహ్మణా
చ । ఋతగ్ం సత్యేఽధాయ । సత్యమృతేఽధాయ । ఋతం చ మే
సత్యఞ్చాభూతామ్ । జ్యోతిరభూవగ్ం సువరగమమ్ । సువర్గం లోకం నాకస్య

ప్రప్తమ్ | బ్ర॒హ్మ॑స్య వి॒ష్టప॑మగమమ్ | ప్ర॒థి॒వీ దీ॒క్షా॑ || 82 ||

తయా॑ఽగ్ని॒ర్దీక్షయా॑ దీక్షితః | యయా॑ఽగ్ని॒ర్దీక్షయా॑ దీక్షితః | తయా॑ త్వా దీ॒క్షయా॑
దీక్షయా॑మి | అ॒న్తరి॑క్షస్థి॒క్షా | తయా॑ వాయు॒ర్దీక్షయా॑ దీక్షితః | యయా॑ వాయు॒ర్దీక్షయా॑
దీక్షితః | తయా॑ త్వా దీ॒క్షయా॑ దీక్షయా॑మి | ద్యౌర్దీ॒క్షా | తయా॑ఽఽది॒త్యో దీ॒క్షయా॑
దీక్షితః | యయా॑ఽఽది॒త్యో దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః || 83 ||

తయా॑ త్వా దీ॒క్షయా॑ దీక్షయా॑మి | ది॒శో దీ॒క్షా | తయా॑ చ॒న్ద్రమా॑ దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః |
యయా॑ చ॒న్ద్రమా॑ దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః | తయా॑ త్వా దీ॒క్షయా॑ దీక్షయా॑మి | ఆ॒పో దీ॒క్షా |
తయా॑ వరు॒ణో రా॒జా దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః | యయా॑ వరు॒ణో రా॒జా దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః |
తయా॑ త్వా దీ॒క్షయా॑ దీక్షయా॑మి | ఓ॒ష॒ధయో॑ దీ॒క్షా || 84 ||

తయా॑ సో॒మో రా॒జా దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః | యయా॑ సో॒మో రా॒జా దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః |
తయా॑ త్వా దీ॒క్షయా॑ దీక్షయా॑మి | వా॒గ్ధీ॒క్షా | తయా॑ ప్రా॒ణో దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః |
యయా॑ ప్రా॒ణో దీ॒క్షయా॑ దీక్షితః | తయా॑ త్వా దీ॒క్షయా॑ దీక్షయా॑మి | ప్ర॒థి॒వీ త్వా
దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షతామ్ | అ॒న్తరి॑క్ష॒న్త్వా దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షతామ్ | ద్యౌస్త్వా
దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షతామ్ || 85 ||

ది॒శస్త్వా దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షన్తామ్ | ఆ॒పస్త్వా దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షన్తామ్ | ఓ॒ష॒ధయ॑స్త్వా
దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షన్తామ్ | వా॒క్త్వా దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షతామ్ | ఋ॒చస్త్వా
దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షన్తామ్ | సా॒మాని॑ త్వా దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షన్తామ్ | య॒జుగ్ం॑షి త్వా
దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షన్తామ్ | అ॒హశ్చ॑ రా॒త్రిశ్చ॑ | కృ॒షిశ్చ॑ వృ॒ష్టిశ్చ॑ |
త్వి॒షిశ్చా॑ప॒చితి॑శ్చ || 86 ||

అ॒పశ్చౌ॑ష॒ధయ॑శ్చ | ఊర్క॑స్మా॒నృతా॑ చ | తాస్త్వా దీక్ష॑మా॒ణమ॑ను దీక్షన్తామ్ | సే॒వ
దక్షే॑ దక్ష॒పితే॑హ సీ॒ద | దే॒వానాగ్ం॑ సు॒మ్నో మ॑హతే రణా॑య | స్వా॒స్థస్థ॑ను॒వా
సం॑వి॒శస్వ॑ | పితే॑వై॒ధి సూ॒నవ॑ ఆ సు॒శేవః॑ | శి॒వో మా॑ శి॒వమా॑ వి॒శ | స॒త్యమ్మ॑ ఆ॒త్మా |
శ్ర॒ద్ధా మే॑ఽక్షి॒తిః || 87 ||

తపో మే ప్రతిష్ఠా | సవిత్ప్రసూతా మా దిశో దీక్షయన్తు | సత్యమస్మి | అహన్త్యదస్మి
మదసి త్వమేతత్ | మమాసి యోనిస్తవ యోనిరస్మి | మమైవ సన్వహ హవ్యాన్యగ్నై |
పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్ఞాతవేదః | ఆజహ్వనః సుప్రతీకః పురస్తాత్ | అగ్నే స్వాం యోనిమా
సీద సాధ్యా | అస్మిన్తన్ధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ || 88 ||

విశ్వే దేవా యజమానశ్చ సీదత | ఏకమిషే విష్ణుస్తావఽన్వేతు | ద్వే ఊర్జే
విష్ణుస్తావఽన్వేతు | త్రిణి వ్రతాయ విష్ణుస్తావఽన్వేతు | చత్వారి మాయోభవాయ
విష్ణుస్తావఽన్వేతు | పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్తావఽన్వేతు | షడ్త్రాయస్పౌషాయ
విష్ణుస్తావఽన్వేతు | సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్తావఽన్వేతు | సఖాయః సప్తపదా
అభూమ | సఖ్యన్తే గమేయమ్ || 89 ||

సఖ్యాత్తే మా యోషమ్ | సఖ్యాన్తే మా యోష్ఠాః | సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే | తస్యాన్తే
పృథివీ పాదః | సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే | తస్యాన్తేఽన్తరీక్షం పాదః | సాఽసి
సుబ్రహ్మణ్యే | తస్యాన్తే ద్యౌః పాదః | సాఽసి సుబ్రహ్మణ్యే | తస్యాన్తే దిశః పాదః || 90 ||
పరోరజాన్తే పశ్చాచమః పాదః | సా న ఇషమూర్జన్ధన్వక్ష | తేజ ఇన్ద్రియమ్ |
బ్రహ్మవర్చసమన్నాద్యమ్ | వి మిమే త్వా పయస్వతీమ్ | దేవానాన్దేనుగ్ం
సుదుఘామనపస్ఫురన్తీమ్ | ఇన్ద్రః సోమం పిబతు | క్షేమో అస్తు నః | ఇమాన్నరాః
కృణుత వేదిమేత్య | వసుమతిగ్ం రుద్రవతీమాదిత్యవతీమ్ || 91 ||

వర్షన్ద్రివః | నాభా పృథివ్యాః | యథాఽయం యజమానో న రిష్యేత్ | దేవస్య సవితుః
సవే | చతుః శిఖణ్డా యువతిః సుపేశాః | ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే | తస్యాగ్ం
సుపర్ణావధి యౌ నివిష్టౌ | తయోర్దేవానామధి భాగధేయమ్ | అప జన్యమభయన్నద |
అప చక్రాణి వర్తయ | గృహగ్ం సోమస్య గచ్ఛతమ్ | న వా ఉ వేతన్మియసే న
రిష్యసి | దేవాగ్ం ఇదేషి పృథిభిః సుగేభిః | యత్ర యన్తి సుకృతో నాపి దుష్కృతః | తత్ర

త్వా దేవః సవితా దధాతు ॥ 92 ॥

బ్రహ్మణో యోనిరగంహసః ప్రజ్ఞిం ప్రపద్యే దీక్షా యయా౭౭దిత్యో దీక్షయా దీక్షితస్తయా త్వా దీక్షయా దీక్షయామ్యోషధయో దీక్షా ద్యౌస్తావో దీక్షమాణమసు
దీక్షతామపచిత్వాక్షితిరుత్తరస్మిన్మేయం దిశః పాద ఆదిత్యవతీం వర్తయ పశ్చా చ ॥

[7]

యదస్య పారే రజసః। శుక్రజ్ఞోతిరజాయత। తన్నః పర్షదతి ద్విషః। అగ్నే
వైశ్వానర స్వాహా। యస్మాద్భిషా౭౭వాశిష్ఠాః। తతో నో అభయం కృధి। ప్రజాభ్యః
సర్వాభ్యో మృడ। నమో రుద్రాయ మీథుషే। యస్మాద్భిషా న్యషదః। తతో నో
అభయం కృధి ॥ 93 ॥

ప్రజాభ్యః సర్వాభ్యో మృడ। నమో రుద్రాయ మీథుషే। ఉదుస్ర తిష్ఠ ప్రతితిష్ఠ మారిషః।
మేమం యజ్ఞం యజమానం చ రీరిషః। సువర్గే లోకే యజమానగ్ం హి ధేహి। శన్న
ఏధి ద్విపదే శశ్చతుష్పదే। యస్మాద్భిషా౭౭వేపిష్ఠాః పలాంష్ఠాః సమజ్ఞాస్థాః। తతో
నో అభయం కృధి। ప్రజాభ్యః సర్వాభ్యో మృడ। నమో రుద్రాయ మీథుషే ॥ 94 ॥

య ఇదమకః। తస్మై నమః। తస్మై స్వాహా। న వా ఉవేతస్మియసే। ఆశానాన్త్యా విశ్వా
ఆశాః। యజ్ఞస్య హి స్థ ఋత్వియో। ఇన్ద్రాగ్ని చేతనస్య చ। హుతాహుతస్య
తృప్యతమ్। అహుతస్య హుతస్య చ। హుతస్య చాహుతస్య చ। అహుతస్య హుతస్య
చ। ఇన్ద్రాగ్ని అస్య సోమస్య। వీతం పిబతం జుషేథామ్। మా యజమానస్తమో విదత్।
మర్త్విజో మో ఇమాః ప్రజాః। మా యః సోమమిమం పిబాత్। సగ్ంసృష్టముభయం
కృతమ్ ॥ 95 ॥

కృధి మీథుషే౭౭హుతస్య చ స్తప్త చ ॥

[8]

అనాగసన్త్యా వయమ్। ఇన్ద్రేణ ప్రేషితా ఉప। వాయుష్టే అస్త్యగ్ంశభూః। మిత్రస్తే
అస్త్యగ్ంశభూః। వరుణస్తే అస్త్యగ్ంశభూః। అపాంక్షయా ఋతస్య గర్భాః। భువనస్య
గోపాః శ్యేనా అతిథయః। పర్వతానాఙ్కకుభః ప్రయుతో నపాతారః। వగునేన్ద్రగ్గ్
హ్వయత। ఘోషేణామీవాగ్ం శ్చతయత ॥ 96 ॥

యుక్తాః స్థ వహత। దేవా గ్రావాణ ఇన్దరిన్ద్ర ఇత్యవాదిషుః। ఏన్ద్రమచుచ్యవః

పరమస్యాః పరావతః। ఆఽస్మాత్సధస్థాత్। ఓరోరన్తరిజ్ఞాత్। ఆ సుభూతమసుషవుః।
 బ్రహ్మవర్చసమ్మ ఆసుషవుః। సమరే రజ్గాగ్న్యవధిషుః। అపహతం బ్రహ్మజ్యస్య।
 వాక్చ త్వా మనశ్చ శ్రీణీతామ్ ॥ 97 ॥

ప్రాణశ్చ త్వాఽపానశ్చ శ్రీణీతామ్। చక్షుశ్చ త్వా శ్రోత్రం చ శ్రీణీతామ్। దక్షశ్చత్వా
 బలం చ శ్రీణీతామ్। ఓజశ్చ త్వా సహశ్చ శ్రీణీతామ్। ఆయుశ్చ త్వాఽజరా చ
 శ్రీణీతామ్। ఆత్మా చ త్వా తనూశ్చ శ్రీణీతామ్। శృతోఽసి శృతం కృతః। శృతాయ
 త్వా శృతేభ్యస్తావ। యమిన్ద్రమాహుర్వరుణం యమాహుః। యమ్మిత్రమాహుర్యము
 సత్యమాహుః ॥ 98 ॥

యో దేవానాం దేవతమస్తపోజాః। తస్మై త్వా తేభ్యస్తావ। మయి త్యదీన్ద్రియమ్మహాత్।
 మయి దక్షో మయి క్రతుః। మయి ధాయ సువీర్యమ్। త్రిశుగ్ధర్మో వి భాతు మే।
 ఆకూత్యా మనసా సహ। విరాజా జ్యోతిషా సహ। యజ్ఞేన పయసా సహ। తస్య
 దోహమశీమహి ॥ 99 ॥

తస్య సుమ్నమశీమహి। తస్య భక్షమశీమహి। వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు। మిత్రో
 జనాన్ప్ర స మిత్ర। యస్మాన్న జాతః పరో అన్యో అస్తి। య ఆవివేశ భువనాని విశ్వా।
 ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః। త్రిణి జ్యోతిగ్ంషి సచతే స షోడశి। ఏష బ్రహ్మ య
 ఋత్వియః। ఇన్ద్రో నామ శ్రుతో గణే ॥ 100 ॥

ప్ర తే మహే విదధే శగ్ంసిషగ్ం హరీ। య ఋత్వియః ప్ర తే వన్వే। వనుషో
 హర్యతమ్మదమ్। ఇన్ద్రో నామ ఘృతన్నయః। హరిభిశ్చారు సేచతే। శ్రుతో గణ ఆ
 త్వా విశన్తు। హరివర్చసజ్గిరః। ఇన్ద్రాధిపతేఽధిపతిస్త్యం దేవానామసి।
 అధిపతిమ్మామ్। ఆయుష్మన్తం వర్చస్వన్తమ్మనుష్యేషు కురు ॥ 101 ॥

ఇన్ద్రశ్చ సప్రాడ్వరుణశ్చ రాజా। తౌ తే భక్షం చక్రతురగ్ర ఏతమ్। తయోరను భక్షం
 భక్షయామి। వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు। ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా। తస్య మనో దేవం
 యజ్ఞేన రాధ్యాసమ్। అర్థేగా అస్య జహితః। అవసానపతేఽవసానమ్మే విన్ద। నమో

దుద్రాయ వాస్తోషృతయే । ఆయనే విద్రవణే ॥ 102 ॥

ఉద్యానే యత్పరాయణే । ఆవర్తనే వివర్తనే । యో గోపాయతి తగ్ం హువే ।
యాన్యపామిత్యాన్యప్రతిత్తాన్యస్మి । యమస్య బలినా చరామి । ఇహైవ సన్తః ప్రతి
తద్యాతయామః । జివా జివేభ్యో ని హరామ ఏనత్ । అన్తృణా అస్మిన్నన్తృణాః
పరస్మిన్ । తృతీయే లోకే అన్తృణాః స్యామ । యే దేవయానా ఉత పితృయాణాః ॥ 103 ॥

సర్వాన్పథో అన్తృణా ఆక్షీయేమ । ఇదమూను శ్రేయోఽవసానమా గన్మ । శివే నో
ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే । గోమధనవదశ్వవదూర్జస్వత్ । సువీరా వీరైరను సశ్చరేమ ।
అర్కః పవిత్రగ్ం రజసో విమానః । పునాతి దేవానామ్భువనాని విశ్వా । ద్యావాపృథివీ
పయసా సంవిదానే । ఘృతం దుహతే అమృతం ప్రపీనే । పవిత్రమర్కో రజసో విమానః ।
పునాతి దేవానామ్భువనాని విశ్వా । సువర్ణోతిర్యశో మహత్ । అశీమహి గాథముత
ప్రతిష్ఠామ్ ॥ 104 ॥

వాతయత శ్రీశీతాగ్ం సత్యమాహురశిమహి గణే కురు విద్రవణే పితృయాణా అర్కో రజసో విమానస్త్రీణి చ ॥ [.]

ఉదస్తామ్పితృవితా మిత్రో అర్కమా । సర్వానమిత్రానవధీద్యుగేన ।
బృహన్తమ్మామకరదీవరవన్తమ్ । రథన్తరే శ్రయస్వ స్యాహా పృథివ్యామ్ । వామదేవ్యే
శ్రయస్వ స్యాహాఽన్తరిక్షే । బృహతి శ్రయస్వ స్యాహా దివి । బృహతా త్వోపస్తభోమి ।
ఆ త్వా దదే యశసే వీర్యాయ చ । అస్మాస్వఘ్నియా యూయన్దధాభేన్ద్రియం పయః ।
యస్తే ద్రప్సో యస్త ఉదర్షః ॥ 105 ॥

దైవ్యః కేతుర్విశ్వమ్భువనమావేశే । స నః పాహ్యరిష్ట్యే స్యాహా । అను మా సర్వో
యజ్ఞోఽయమేతు । విశ్వే దేవా మరుతః సామార్కః । ఆప్రియశ్చన్దాగ్ంసి నివిదో
యజుగ్ంషి । అస్యై పృథివ్యై యద్యజ్జయమ్ । ప్రజాపతేర్వర్తనిమను వర్తస్వ ।
అనువీరైరను రాధ్యామ గోభిః । అన్వశ్వైరను సర్వైరు పుష్టైః । అను
ప్రజయాఽన్విన్ద్రియేణ ॥ 106 ॥

దేవా నో యజ్ఞమృజుధా నయన్తు । ప్రతిక్షత్రే ప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రే । ప్రత్యశ్వేషు ప్రతితిష్ఠామి

గోషు॑ । ప్రతి॑ ప్రజాయాం॑ ప్రతి॑తిష్ఠామి॑ భవే॑యి । విశ్వ॑మన్యాఽభి॑ వావృధే॑ ।

తదన్య॑స్యామధి॑శ్రితమ్ । దివే॑ చ వి॒శ్వక॑ర్మణే॑ । పృథి॑వ్యై చాక॑రన్నమః॑ । అస్మాన్ద్యౌః॑
పృథి॑వీమ్ । అస్మాన్పృథ్వి॑భో యు॒వాగాః॑ ॥ 107 ॥

స్కన్నే॑మా విశ్వా॑ భువ॑నా । స్కన్నో॑ యజ్ఞః॑ ప్ర జ॑నయతు॑ । అస్మా॑నజ॑ని ప్రా॑జని । ఆ
స్కన్నా॑జ్ఞాయతే॑ వృషా॑ । స్కన్నా॑త్ప్ర జ॑నిషీమహి॑ । యే దే॒వా

యేషామి॑దమా॑భగధే॑యమ్భ॒భూవ॑ । యేషాం॑ ప్రయా॒జా ఉ॒తానూ॑యాజాః ।

ఇన్ద్ర॑జ్యేష్ఠే॒భ్యో వరు॑ణరాజ॒భ్యః । అగ్ని॑హోతృ॒భ్యో దే॒వేభ్యః॑ స్వాహా॑ । ఉత॑ త్యా నో ది॒వా
మతిః॑ ॥ 108 ॥

అది॑తిరూ॒త్యా గ॑మత్ । సా శ॒ంతాచీ॑ మయ॑స్క॒రత్ । అప॑ స్రిధః॑ । ఉత॑ త్యా దై॒వ్యా భిష॑జా ।
శన్న॑స్క॒రతో అ॒శ్వినా॑ । యూ॒యాతా॑మస్మద్ర॒పః । అప॑ స్రిధః॑ । శ॒మగ్ని॑రగ్ని॒భిస్క॒రత్ ।
శన్న॑స్తపతు॒ సూర్యః॑ । శం వాతో॑ వాత్వర॒పాః ॥ 109 ॥

అప॑ స్రిధః॑ । తది॑త్పదం న విచి॑కేత వి॒ద్వాన్ । యన్మృ॑తః పున॑రప్యేతి జీ॒వాన్ ।
త్రి॒వృద్య॑ద్భువ॑నస్య రథ॒వృత్ । జి॒వో గర్భో॑ న మృ॒తః స జీ॑వాత్ । ప్రత్య॑స్మై పిపి॑షతే ।
విశ్వా॑ని వి॒దుషే॑ భర॑ । అ॒ర్ఘ్యమా॑య జగ్మ॒వే । అప॑శ్చాద్ధ॒మన్వే నరే॑ ।

ఇన్ద్ర॑రిన్ద్రమ॒వాగాత్ । ఇన్ద్రో॑ర్నిన్ద్రో॒ఽపాత్ । తస్య॑ త ఇన్ద్ర॑విన్ద్రపీతస్య॒ మధు॑మతః ।
ఉప॑హూతస్యో॒పహూతో॑ భక్ష॒యామి ॥ 110 ॥

ఉద॒రప॑ ఇన్ద్రియేణ॒ గా మతి॑రర॒పా అగ్రా॑త్రిణి చ ॥ [10]

బ్రహ్మ॑ ప్రతి॒ష్ఠా మన॑స్తో బ్రహ్మ॑ వాచః॑ । బ్రహ్మ॑ యజ్ఞానాగ్ం హ॒విషా॑మాజ్యస్య॑ ।

అతి॑రిక్త॒క్మర్మ॑ణో యచ్ఛ హీ॑నమ్ । యజ్ఞః॑ పర్వా॒ణి ప్రతి॑రన్నేతి క॒ల్పయ॑న్ ।

స్వాహా॑క్ర॒తాఽఽహు॑తిరేతు దే॒వాన్ । ఆశ్రా॑వితమ॒త్యాశ్రా॑వితమ్ ।

వష॑ట్కృతమ॒త్యనూ॑క్తం చ యజ్ఞే॑ । అతి॑రిక్త॒క్మర్మ॑ణో యచ్ఛ హీ॑నమ్ । యజ్ఞః॑ పర్వా॒ణి

ప్రతి॑రన్నేతి క॒ల్పయ॑న్ । స్వాహా॑క్ర॒తాఽఽహు॑తిరేతు దే॒వాన్ ॥ 111 ॥

యదో॑ దే॒వా అతి॑పాదయాని॑ । వాచా॑ చి॒త్ప్రయ॑తన్దే॒వహే॑డనమ్ । అ॒రాయో॑ అ॒స్మాగ్ం

అభిదుచ్చనాయతే॥ అన్యత్రాస్మన్నరుతస్తన్నిధేతన॥ తతమ్మ ఆపస్తదు తాయతే
పునః॥ స్వాదిష్ఠా ధీతిరుచథాయ శస్యతే॥ అయగ్ం సముద్ర ఉత విశ్వభేషజః॥
స్వాహాకృతస్య సముతృప్ణతర్భవః॥ ఉద్వయస్తమసస్పరి॥ ఉదుత్యఞ్చిత్రమ్ ॥ 112 ॥

ఇమమ్మే వరుణ తత్త్వా యామి॥ త్వన్నో అగ్నే స త్వన్నో అగ్నే॥ త్వమగ్నే అయాసి
ప్రజాపతే॥ ఇమఞ్జీవేభ్యః పరిధిన్దధామి॥ మైషాన్నుగ్రాదపరో అర్థమేతమ్॥ శతఞ్జీవన్తు
శరదః పురూచీః॥ తిరో మృత్యున్దధతాం పర్వతేన॥ ఇష్టేభ్యః స్వాహా వషడనిష్టేభ్యః
స్వాహా॥ భేషజన్దురిష్ట్యై స్వాహా నిష్క్రుత్యై స్వాహా॥ దౌరార్థ్యై స్వాహా దైవీభ్యస్తనూభ్యః
స్వాహా ॥ 113 ॥

ఋద్భ్యై స్వాహా సమృద్భ్యై స్వాహా॥ యత ఇన్ద్ర భయామహే॥ తతో నో అభయం
కృధి॥ మఘవఞ్చగ్ధి తవ తన్న ఊతయే॥ వి ద్విష్టో వి మృధో జహి॥ స్వస్తిదా
విశస్పతిః॥ వృత్రహా వి మృధో వశి॥ వృషేన్ద్రః పుర ఏతు నః॥ స్వస్తిదా అభయఙ్కరః॥
ఆభిర్గిర్భిర్యదతో న ఊనమ్ ॥ 114 ॥

ఆప్యాయయ హరివో వర్ధమానః॥ యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి॥
భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతమ్॥ యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు॥
అగ్నే తదస్య కల్పయ॥ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞః॥
యజ్ఞః పురుషసమ్మితః॥ అగ్నే తదస్య కల్పయ॥ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్॥
యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న॥ యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః॥ అగ్నిష్ఠద్ధోతా
క్రతువిద్విజానన్॥ యజిష్టో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి ॥ 115 ॥

దేవాగ్ం శ్చిత్తం తనూభ్యః స్వాహోనం పురుషసమ్మితోఽగ్నే తదస్య కల్పయ పఞ్చ వ ॥ [11]

యద్దేవా దేవహేడనమ్॥ దేవాసశ్చక్రమా వయమ్॥ ఆదిత్యాస్తస్మాన్మా ముఞ్చత॥
ఋతస్యరేన మాముత॥ దేవా జీవనక్రామ్యా యత్॥ వాచాఽన్యతమూదిమ॥ అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసః॥ గార్హపత్యః ప్రముఞ్చతు॥ దురితా యాని చక్రమ॥ కరోతు
మామనేనసమ్ ॥ 116 ॥

ఋతేన॑ ద్యా॒వాపృ॑థివీ॑ । ఋతేన॑ త్వగ్ం॑ స॒రస్వ॑తి । ఋతా॑న్మా ము॒జ్జతా॑గ్ంహ॒సః ।
యద॑న్యకృ॒తమా॑రి॒మ । స॒జాత॑శగ్ంసాదు॒త వా॑ జామి॒శగ్ంసా॑త్ । జ్ఞా॒యసః॑
శగ్ంసా॑దు॒త వా॒ కనీ॑యసః । అనా॑జ్ఞాతం దే॒వకృ॑తం యదే॑నః ।
తస్మా॑త్త్వమస్మా॒జ్ఞాతవే॑దో ముముగ్ధి॑ । యద్వా॒చా యన్మ॑నసా ।
బా॒హుభ్యా॑మూ॒రుభ్యా॑మస్తీ॒వద్భ్యా॑మ్ ॥ 117 ॥

శి॒శ్లేర్ఘద॑న్యత॒జ్జకృ॑మా వ॒యమ్ । అగ్ని॒ర్మా తస్మా॑దే॒నసః॑ । యద్ధస్తా॑భ్యా॒జ్జక॑ర
కి॒ల్బిషా॑ణి । అ॒క్షాణాం॑ వ॒గ్నుము॑ప॒జిఘ్న॑మానః । దూ॒రేప॑శ్యా చ రా॒ష్ట్రభృ॑చ్ఛ ।
తాన్య॑స్స॒రసా॑వను॒దత్తా॑మృ॒ణాని॑ । అదీ॑వ్యన్న॒ణం యద॑హ॒జ్జక॑ర ।
యద్వా॒దాస్య॑న్త॒న్జ్ఞాగా॒రా జనే॑భ్యః । అగ్ని॒ర్మా తస్మా॑దే॒నసః॑ । యన్మ॑య మాతా గర్భే
స॒తి ॥ 118 ॥

ఏన॑శ్చకార॒ యత్ప్రి॑తా । అగ్ని॒ర్మా తస్మా॑దే॒నసః॑ । యదా॑ పి॒పేష॑ మాత॒రం పి॒తరమ్॑ ।
పు॒త్రః ప్ర॑ముది॒తో ధ॑యన్ । అహి॑గ్ంసితౌ పి॒తరా॑ మయా తత్ । తదగ్నే॑ అన్త॒ణో
భ॒వామి॑ । యద॑న్తరి॒క్షం పృ॑థి॒వీము॑త ద్యామ్ । యన్మాత॒రం పి॒తరం॑ వా జిహి॑గ్ంసి॒మ ।
అగ్ని॒ర్మా తస్మా॑దే॒నసః॑ । యదా॑శసా ని॒శసా॑ యత్ప॒రాశసా॑ ॥ 119 ॥

యదే॑నశ్చకృ॒మా నూత॑నం యత్పు॒రాణమ్॑ । అగ్ని॒ర్మా తస్మా॑దే॒నసః॑ । అతి॑ క్రామామి
దు॒రితం॑ యదే॑నః । జహా॑మి రి॒ప్రం ప॑ర॒మే స॒ధస్థే॑ । యత్ర॑ యన్తి సు॒కృతో॑ నాపి
దు॒ష్కృతః॑ । తమా రో॑హామి సు॒కృతా॑న్న లో॒కమ్ । త్రితే॑ దే॒వా అ॑మృ॒జతై॑తదే॑నః । త్రిత
ఏ॒తన్మ॑న్త॒ష్యేషు॑ మామృ॒జే । తతో॑ మా యది కి॒ఞ్చిదా॑న॒శే । అగ్ని॒ర్మా
తస్మా॑దే॒నసః॑ ॥ 120 ॥

గార్హ॑పత్యః ప్ర ము॒జ్జతు॑ । దు॒రితా॑ యాని చకృ॒మ । కరో॑తు మామ॑నే॒నసమ్॑ । ది॒వి
జా॒తా అ॒ప్సు జా॒తాః । యా జా॒తా ఓ॒షధీ॑భ్యః । అథో॑ యా అగ్ని॒జా ఆపః॑ । తా నః
శు॒న్ధన్తు॑ శు॒న్ధనీః॑ । యదా॑పో నక్త॒న్దురి॑త॒జ్జరా॑మ । యద్వా॒ ది॒వా నూత॑నం
యత్పు॒రాణమ్॑ । హిర॑ణ్యవ॒ర్ణాస్తత॑ ఉత్ప॒నీత॑ నః । ఇ॒మమ్మే॑ వరు॒ణ తత్త్వా॑ యామి ।

త్వనో॑ అగ్నే॑ స త్వనో॑ అగ్నే॑ । త్వమగ్నే॑ అయా॑సి ॥ 121 ॥

అనేనసమప్తివద్భ్యాగ్ం సతి పరాశసాఽఽనశేఽగ్నిర్మా తస్మాదేనసః పునీత స్తస్తితీ చ (యద్దేవా దేవా ఋతేన సజాతశగ్ంసాద్యద్వాచా యద్ధస్తాభ్యామదీప్యం
యన్మయ మూతా యదా పిపేష యదస్తరిక్షం యదాశసాఽఽతి క్రామామి త్రితే దేవా దివి జాతా అపున్ జాతా యదాప ఇమమ్మే వరుణ తత్త్వా యామి త్వనో॑ అగ్నే॑ స
త్వనో॑ అగ్నే॑ త్వమగ్నే॑ అయా॑సి ।) ॥ [12]

యత్తే॑ గ్రా॒ష్టా చిచ్చి॑దుః సోమ రాజన్ । ప్రియా॑ణ్యజ్ఞాని స్వధీ॑తా పరూగ్ం॑షి ।
తత్సన్ధ॑త్వా॒స్వజ్యేనో॑త వర్ధయ॑స్వ । అనా॒గసో॑ అధమి॑త్సజ్జయే॑మ । యత్తే॑ గ్రా॒హ
భాహు॑చ్యుతో అచు॑చ్యుః । నరో॑ యత్తే॑ దుదు॑హుర్దక్షిణే॑న । తత్త ఆ॑ప్యాయతా॒న్తత్తే॑ ।
నిష్ఠ్యా॑యతాన్దే॒వ సోమ । యత్తే॑ త్వచ॑మ్బిభిదు॒ర్యచ్చ॑ యోనిమ్ ।
యదా॒స్థానా॒త్ప్రచ్యు॑తో వేన॑సి త్మనా॑ ॥ 122 ॥

త్వయా॑ తతో॑మ గుప్తమస్తు నః । సా నః సన్ధా॑సత్పరమే॑ వ్యోమన్ । అహో॑చ్ఛరీరం
పయ॑సా సమే॑త్య । అనో॑యో॑ భవతి వర్ణో॑ అస్య । తస్మిన్స్వ॑యముపహూ॒తాస్తవ॑ స్మః ।
ఆ నో॑ భజ॒ సద॑సి విశ్వ॒రూపే॑ । నృచ॑క్షాః సోమ ఉత శుశ్రు॑గస్తు । మా నో॑ వి హా॑సీద్ధిర
ఆవృ॑ణానః । అనా॑గాస్తనువో॑ వావృ॒ధానః॑ । ఆ నో॑ రూపం వహ॑తు జాయ॑మానః ॥ 123 ॥

ఉప॑ క్షరన్తి జహ్వో॑ ఘృతేన । ప్రియా॑ణ్యజ్ఞాని తవ వర్ధయ॑న్తిః । తస్మై॑ తే సోమ నమ
ఇద్య॑షట్చ । ఉప॑ మా రాజన్తుక్రతే॑ హ్వయ॑స్వ । సం ప్రా॑ణాప్రానాభ్యాగ్ం సము
చక్షు॑షా త్వమ్ । సగ్గ శ్రో॑త్రేణ గచ్ఛ॑స్వ సోమ రాజన్ । యత్త ఆస్థి॑తగ్ం శము తత్తే॑ అస్తు ।
జానీ॑తాన్నః స॒జ్గమ॑నే పథీ॒నామ్ । ఏత॑జ్ఞానీతాత్పరమే॑ వ్యోమన్ । వృ॒కాః సధ॑స్థా విద
రూప॑మస్య ॥ 124 ॥

యదా॒గచ్ఛాత్పథి॑భిర్దే॒వయా॑నైః । ఇష్టా॒పూర్తే॑ కృణు॑తాదావిర॒న్మై । అరి॑ష్టో రాజన్నగ॒దః
పరే॑హి । నమ॑స్తే అస్తు చక్ష॑సే రఘూ॒యతే॑ । నాక॒మారో॑హ సహ॑ యజమానే॑న । సూర్యం
గచ్ఛ॑తాత్పరమే॑ వ్యోమన్ । అభూ॑ద్దే॒వః స॒వితా॑ వన్దో॒యను॑ నః । ఇదా॑నీమహ్నా ఉప॑వాచ్యో
నృ॒భిః । వి యో రత్నా॑ భజ॑తి మాన॒వేభ్యః॑ । శ్రేష్ఠం నో॑ అత్ర ద్రవి॑ణం యథా దధ॑త్ । ఉప॑
నో॑ మిత్రావరుణావిహా॑వతమ్ । అన్వా॑దీధ్యాథామిహ॑ నః సఖా॑యా । ఆది॒త్యానా॑

ప్రసీ॒తిర్హే॒తిః॑ । ఉ॒గ్రా శ॒తాపా॑ష్టా ఘ॒విషా॑ పరి॒ణో వృ॑ణక్తు । ఆ॒ప్యాయ॑స్వ స॒న్తే॑ ॥ 125 ॥

తృ॒నా జాయ॑మానోఽస్య దధ॒త్వఞ్చ॑ చ ॥

[13]

యద్దీ॒దీక్షే॑ మన॒సా యచ్ఛ॑ వా॒చా । యద్వా॑ ప్రా॒ణైశ్చక్షు॑షా యచ్ఛ॑ శ్రో॒త్రేణ॑ । యద్రే॒తసా॑
మి॒థునే॑నాప్యాత్మ॒నా । అ॒దోభ్యో లో॒కా దధి॑రే తేజ॒ ఇన్ద్రి॑యమ్ । శు॒క్రా దీ॒క్షాయై॑ తప॒సో
వి॒మోచ॑నీః । ఆపో॑ వి॒మోక్తీ॒ర్మయి॑ తేజ॒ ఇన్ద్రి॑యమ్ । యద్దృ॒చా సా॒మ్నా యజ॑షా ।
ప॒శూనా॑ఞ్చర్మన్ హ॒విషా॑ దిదీ॒క్షే । యచ్ఛన్దో॑భి॒రోష॑ధీభి॒ర్వన॑స్వ॒తౌ । అ॒దోభ్యో లో॒కా
దధి॑రే తేజ॒ ఇన్ద్రి॑యమ్ ॥ 126 ॥

శు॒క్రా దీ॒క్షాయై॑ తప॒సో వి॒మోచ॑నీః । ఆపో॑ వి॒మోక్తీ॒ర్మయి॑ తేజ॒ ఇన్ద్రి॑యమ్ । యేన॑ బ్ర॒హ్మ
యేన॑ క్ష॒త్రమ్ । యేనే॒న్ద్రాగ్ని॑ ప్ర॒జాప॑తిః సో॒మో వరు॑ణో యేన॑ రా॒జా । విశ్వే॑ దే॒వా
ఋష॑యో యేన॑ ప్రా॒ణాః । అ॒దోభ్యో లో॒కా దధి॑రే తేజ॒ ఇన్ద్రి॑యమ్ । శు॒క్రా దీ॒క్షాయై॑ తప॒సో
వి॒మోచ॑నీః । ఆపో॑ వి॒మోక్తీ॒ర్మయి॑ తేజ॒ ఇన్ద్రి॑యమ్ । అ॒పాం పుష్ప॑మ॒స్యోష॑ధీనాగ్ం
ర॒సః । సోమ॑స్య ప్రి॒యన్ధా॑మ ॥ 127 ॥

అగ్నేః॑ ప్రి॒యత॑మగ్ం హ॒విః స్వాహా॑ । అ॒పాం పుష్ప॑మ॒స్యోష॑ధీనాగ్ం ర॒సః । సోమ॑స్య
ప్రి॒యన్ధా॑మ । ఇన్ద్ర॑స్య ప్రి॒యత॑మగ్ం హ॒విః స్వాహా॑ । అ॒పాం పుష్ప॑మ॒స్యోష॑ధీనాగ్ం
ర॒సః । సోమ॑స్య ప్రి॒యన్ధా॑మ । విశ్వే॑షాం దే॒వానాం॑ ప్రి॒యత॑మగ్ం హ॒విః స్వాహా॑ ।
వ॒యగ్ం సోమ॑ వ్ర॒తే తవ॑ । మన॑స్త॒నూషు॑ పిప్ర॒తః । ప్ర॒జావ॑న్తో అశీమ॒హి ॥ 128 ॥

దే॒వేభ్యః॑ పి॒తృభ్యః॑ స్వాహా॑ । సోమే॑భ్యః పి॒తృభ్యః॑ స్వాహా॑ । క॒వ్యేభ్యః॑ పి॒తృభ్యః॑
స్వాహా॑ । దే॒వాస ఇ॒హ మా॑దయ॒ధ్వమ్ । సోమ్యా॑స ఇ॒హ మా॑దయ॒ధ్వమ్ । క॒వ్యాస ఇ॒హ
మా॑దయ॒ధ్వమ్ । అ॒నన్త॑రితాః పి॒తరః॑ సో॒మ్యాః సోమ॑పీ॒థాత్ । అపై॑తు
మృ॒త్యుర॑మృత॒న్న ఆగన్॑ । వై॒వస్వ॑తో నో అభ॑యం కృ॒ణోతు॑ । ప॒ర్ణం
వన॑స్ప॒తేరి॑వ ॥ 129 ॥

అ॒భి నః॑ శీ॒యతా॑గ్ం ర॒యిః । స॒చతా॑న్నః శ॒చీప॑తిః । ప॒రమ్మృ॑త్యో అ॒ను ప॒రేహి॑

పన్థామ్ | యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ | చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి | మా నః
 ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్ | ఇదమూను శ్రేయోవసానమాగన్మ |
 యద్గోజద్ధనజిదశ్వజిద్యత్ | పర్ణం వనస్పతేరివ | అభి నః శీయతాగ్ం రయిః |
 సచతాన్నః శచీపతిః || 130 ||

వనస్పతావద్ధ్యో లోకా దధిరే తేజ ఇన్ద్రియన్ధామాశిమహివాభినః శీయతాగ్ం రయిరేకం చ || [14]

సర్వాన్ యద్విష్షణేన వి వై యాః పురస్తాద్దేవా దేవేషు పరిష్టుణీత సక్షేదం యదస్య పారేఽనాగస ఉదస్తామిద్భ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా యద్దేవా
 యత్తే గ్రాహ్యా యద్దిదీక్షే చతుర్దశ || 14 ||

సర్వాన్భూతిమేవ యామేవాప్సావహతిం వ్రతానాం పర్ణవల్కః సోమ్యానామస్మిన్యజ్ఞేఽగ్నే యో నో జ్యోగీవాః పరోరజాః ప్రతేమహా
 బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠా గార్హపత్యస్త్రిగ్ంశదుత్తరశతమ్ || 130 ||

సర్వాఞ్ఛచీపతిః ||

హరిః ఓమ్ ||

|| ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే సప్తమః ప్రపాఠకః
 సమాప్తః ||

॥ అష్టమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే అష్టమః ప్రపాఠకః ॥

సా॒ంజ్ఞా॒హణ్యే॒ష్ట్యా య॑జతే । ఇ॒మా॒జ్ఞాన॒తాగ్ం స॑ంజ్ఞా॒హనీ॑తి । ద్వాద॑శారత్ని రశ॒నా భ॑వతి ।
ద్వాద॑శ మా॒సాః సం॑వత్సరః । సం॑వత్సరమే॒వావ॑ రున్ధే । మౌ॒ఞ్జో భ॑వతి । ఊర్వై॒ ము॒జ్జాః ।
ఊర్జ॑మే॒వావ॑ రున్ధే । చిత్రా నక్ష॑త్రమభవతి । చిత్రం వా ఏ॒తత్కర్మ॑ ॥ 1 ॥

యద॑శ్వమే॒ధః స॑మృద్ధ్యై । పు॒ణ్యనా॑మ దే॒వయ॑జనమ॒ధ్యవ॑స్యతి । పు॒ణ్యామే॒వ తేన॑
కీర్తి॑మ॒భి జ॑యతి । అప॑దాతీన్మ॒త్విజః॑ స॒మావ॑హన్త్యా సు॒బ్రహ్మ॑ణ్యా॒యాః । సు॒వర్గ॑స్య
లోక॑స్య సమ॒ష్ట్యై । కేశ॑శ్మశ్రు వ॑పతే । న॒ఖాని॒ ని కృ॑న్తతే । ద॒తో ధా॑వతే । స్నా॒తి । అ॒హతం
వా॒సః పరి॑ధత్తే । పా॒పమోఽప॑హత్యై । వాచం య॒త్వోప॑ వసతి । సు॒వర్గ॑స్య లోక॑స్య
గు॒ప్త్యై । రా॒త్రీం జాగ॑రయన్త ఆసతే । సు॒వర్గ॑స్య లోక॑స్య సమ॒ష్ట్యై ॥ 2 ॥

కర్మ ధత్తే పశ్య చ ॥

[1]

చతు॑ష్టయ్య ఆపో భ॑వన్తి । చతుః శ॒ఫో వా అ॑శ్వః ప్రా॒జాప॑త్యః సమృద్ధ్యై । తా ది॒గ్భ్యః
స॒మాభృ॑తా భ॑వన్తి । ది॒క్షు వా ఆ॑పః । అన్నం వా ఆ॑పః । అ॒ద్భ్యో వా అన్నం॑ జాయతే ।
యదే॒వాద్భ్యోఽన్నం॑ జాయతే । తద॑వ రున్ధే । తాసు బ్రహ్మో॒ద్దనం॑ ప॑చతి । రేత ఏ॒వ
తద్ద॑ధాతి ॥ 3 ॥

చతుః శరా॑వో భ॑వతి । ది॒క్షేవ॑ ప్రతితిష్ఠతి । ఉ॒భయ॑తోరు॒క్మౌ భ॑వతః । ఉ॒భయ॑త
ఏ॒వాస్మిన్రు॑చం దధాతి । ఉద్ధ॑రతి శృత॒త్వా య॑ । స॒ర్విషా॑వనభవతి మే॒ధ్యత్వా॑ య॑ ।
చ॒త్వారి॑ ఆర్షే॒యాః ప్రా॑శ్నన్తి । ది॒శామే॒వ జ్యోతి॑షి జహోతి । చ॒త్వారి॑ హిర॒ణ్యాని॑
దదాతి । ది॒శామే॒వ జ్యోతి॑గ్ంష్యవ రున్ధే ॥ 4 ॥

యదా॑జ్యముచ్చి॒ష్యతే॑ । తస్మి॑న్రశ॒నాన్య॑నత్తి । ప్ర॒జాప॑తిర్వా ఓద॒నః । రేత॑ ఆజ్యమ్ ।
యదా॑జ్యే రశ॒నాన్య॑నత్తి । ప్ర॒జాప॑తిమే॒వ రేత॑సా సమ॒ర్థయ॑తి । ద॒ర్భమ॑యా రశ॒నా

భవతి | బహు వా ఏష కుచరో మేధ్యముపగచ్ఛతి | యదశ్వః | ప్రవిత్రం వై ద్రాభిః || 5 ||

యద్దర్భమయా రశనా భవతి | పునాత్యేవైనమ్ | పూతమేనమ్మేధ్యమా లభతే | అశ్వస్య
వా ఆలంబస్య మహిమోదక్రామత్ | స మహర్త్విజః ప్రావిశత్ |

తన్మహర్త్విజామ్మహర్త్విక్త్వమ్ | యన్మహర్త్విజః ప్రాశ్శన్తి | మహిమానమేవాస్మిన్దద్ధతి |
అశ్వస్య వా ఆలంబస్య రేత ఉదక్రామత్ | తత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ |

యత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యన్దదాతి | రేత ఏవ తద్దధాతి | ఓదనే దదాతి | రేతో వా ఓదనః |

రేతో హిరణ్యమ్ | రేతస్సైవాస్మిన్రేతో దధాతి || 6 ||

దధాతి రున్యే ద్రాభి అభవత్తత్ వ || _____ [2]

యో వై బ్రహ్మణే దేవేభ్యః ప్రజాపతయేఽప్రతిప్రోచ్యాశ్వం మేధ్యం బధ్నాతి | ఆ
దేవతాభ్యో వృశ్చ్యతే | పాపీయాన్భవతి | యః ప్రతిప్రోచ్య | న దేవతాభ్య ఆవృశ్చ్యతే |
వసీయాన్భవతి | యదాహ | బ్రహ్మన్నశ్వమేధ్యమ్భన్తాన్యమి దేవేభ్యః ప్రజాపతయే
తేన రాధ్యాసమితి | బ్రహ్మ వై బ్రహ్మ | బ్రహ్మణ ఏవ దేవేభ్యః ప్రజాపతయే
ప్రతిప్రోచ్యాశ్వమేధ్యమ్భధ్నాతి || 7 ||

న దేవతాభ్య ఆ వృశ్చ్యతే | వసీయాన్భవతి | దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి
రశనామాదత్తే ప్రసూత్యై | అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహ | అశ్వినౌ హి
దేవానామధ్వరూః ఆస్తామ్ | పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై | వ్యృద్ధం వా
ఏతద్వృజ్ఞస్య | యదయజుష్కేణ క్రియతే | ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్యేత్యధి వదతి
యజుష్కృత్యై | యజ్ఞస్య సమృద్ధ్యై || 8 ||

తదాహుః | ద్వాదశారత్ని రశనా కర్తవ్యా 3 త్రయోదశారత్ని 3 రితి | ఋషభో వా ఏష
ఋతూనామ్ | యత్సంవత్సరః | తస్య త్రయోదశో మాసో విష్టపమ్ | ఋషభ ఏష
యజ్ఞానామ్ | యదశ్వమేధః | యథా వా ఋషభస్య విష్టపమ్ | ఏవమేతస్య విష్టపమ్ |
త్రయోదశమరత్నిగ్ం రశనాయాముపా దధాతి || 9 ||

యథర్షభస్య విష్టపగ్ం సగ్గురోతి తాదృగేవ తత్ పూర్వ ఆయుషి విదధేషు
 కవ్యేత్యాహ ఆయురేవాస్మిన్దధాతి తయా దేవాః సుతమా బభూవురిత్యాహ
 భూతిమేవోపావర్తతే ఋతస్య సామన్తరమారపన్తిత్యాహ సత్యం వా ఋతమ్
 సత్యేన్ద్రైసమృతేనారభతే అభిధా అసీత్యాహ ॥ 10 ॥

తస్మాదశ్వమేధయాజి సర్వాణి భూతాన్యభి భవతి భువనమసీత్యాహ
 భూమానమేవోపైతి యన్తాఽసీత్యాహ యన్తారమేవైనం కరోతి ధర్తాసీత్యాహ
 ధర్తారమేవైనం కరోతి సోఽగ్నిం వైశ్వానరమిత్యాహ అగ్నావేవైనం వైశ్వానరే
 జహోతి సప్రథసమిత్యాహ ॥ 11 ॥

ప్రజయైవైనం ప్రశుభిః ప్రథయతి స్వాహాకృత ఇత్యాహ హోమ ఏవాస్యైషః
 పృథివ్యామిత్యాహ అస్యామేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి యన్తా రాడ్యన్తాఽసి యమనో
 ధర్తాసి ధరుణ ఇత్యాహ రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే కృష్ణై త్వా
 క్షేమాయ త్వా రయ్యై త్వా పోషాయ త్వేత్యాహ ఆశిషమేవైతామాశాన్తే స్వగా త్వా
 దేవేభ్య ఇత్యాహ దేవేభ్య ఏవైనగ్ స్వగా కరోతి స్వాహా త్వా ప్రజాపతయ ఇత్యాహ
 ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః యస్యా ఏవ దేవతాయా ఆలభ్యతే తయైవైనగ్ం
 సమర్థయతి ॥ 12 ॥

బధ్నాతి సమృద్ధ్యా ఉపాదధాత్యసీత్యాహ సప్రథసమిత్యాహ దేవేభ్య ఇత్యాహ పశ్చ చ ॥ [3]

యః పితురనుజాయాః పుత్రః స పురస్తాన్నయతి యో మాతురనుజాయాః పుత్రః
 స పశ్చాన్నయతి విష్వశ్చమేవాస్మాత్పాప్మానం వివృహతః యో అర్వన్తం
 జిఘాగ్ంసతి తమభ్యమీతి వరుణ ఇతి శ్వానం చతురక్షం ప్రసాతి పరో మర్తః పరః
 శ్వేతి శునశ్చతురక్షస్య ప్రహన్తి శ్వేవ వై పాప్మా భ్రాతృవ్యః పాప్మానమేవాస్య
 భ్రాతృవ్యగ్ం హన్తి సైధ్రకమ్ముసలమ్భవతి ॥ 13 ॥

కర్మకర్మైవాస్మై సాధయతి పౌగ్ంశ్చలేయో హన్తి పుగ్ శ్చల్వాం వై దేవాః
 శుచన్న్యదధుః శుచైవాస్య శుచగ్ం హన్తి పాప్మా వా ఏతమీప్సతీత్యాహుః

యోఽశ్వమేధేన యజత ఇతి॥ అశ్వస్యాధస్పదముపాస్యతి॥ వజ్రీ వా అశ్వః
 ప్రాజాపత్యః॥ వజ్రేణైవ పాపాన్మాభ్రతృవ్యమవ క్రామతి॥ దక్షిణాఽప ప్లావయతి॥ 14 ॥
 పాపాన్మేవాస్మాచ్ఛమలమప ప్లావయతి॥ ఐషిక ఉదూహో భవతి॥ ఆయుర్వా
 ఇషికాః॥ ఆయురేవాస్మిన్దధతి॥ అమృతం వా ఇషికాః॥ అమృతమేవాస్మిన్దధతి॥
 వేతసశాఖోపసమ్బద్ధా భవతి॥ అపున్యోనిర్వా అశ్వః॥ అపున్జో వేతసః॥ స్వాదేవైనం
 యోనేర్నిర్మిమితే॥ పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చమభ్యుదూహతి॥
 పురస్తాదేవాస్మిన్ప్రతీచ్యమృతం దధతి॥ అహం చ త్వం చ వృత్రహన్నితి బ్రహ్మ
 యజమానస్య హస్తం గృహ్లాతి॥ బ్రహ్మక్షత్రే ఏవ సన్దధతి॥ అభిక్రత్యేన్ద్ర
 భూరధజ్మన్నిత్యధ్వర్యుర్యజమానం వాచయత్యభిజిత్యై॥ 15 ॥

భవతి ప్లావయతి మిమితే పఞ్చ చ॥ _____[4]

చత్వార ఋత్విజః సముక్షన్తి॥ ఆభ్య ఏవైనం చతస్సభ్యో దిగ్భ్యోఽభి సమీరయన్తి॥
 శతేన రాజపుత్రైః సహధ్వర్యుః॥ పురస్తాత్ప్రత్యఞ్జిష్ఠన్ప్రోక్షతి॥ అనేనాశ్వేన
 మేధ్యేనేష్టా॥ అయగ్ం రాజా వృత్రం వధ్యాదితి॥ రాజ్యం వా అధ్వర్యుః॥ క్షత్రగ్ం
 రాజపుత్రః॥ రాజ్యేనైవాస్మిన్క్షత్రన్దధతి॥ శతేనా రాజభిరుగ్రైః సహ బ్రహ్మ॥ 16 ॥

దక్షిణత ఉదజ్జిష్ఠన్ప్రోక్షతి॥ అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్టా॥ అయగ్ం
 రాజాప్రతిధృప్యోఽస్త్వితి॥ బలం వై బ్రహ్మ॥ బలమరాజోగ్రః॥ బలేనైవాస్మిన్బలం
 దధతి॥ శతేన సూతగ్రామణిభిః సహ హోతా॥ పశ్చాత్ప్రత్యఞ్జిష్ఠన్ప్రోక్షతి॥ అనేనాశ్వేన
 మేధ్యేనేష్టా॥ అయగ్ం రాజాఽస్యై విశః॥ 17 ॥

బహుగ్వై బహ్వశ్వాయై బహ్వజావికాయై॥ బహువ్రీహాయవాయై బహుమాషతిలాయై॥
 బహుహిరణ్యాయై బహుహస్తికాయై॥ బహుదాసపూరుషాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై॥
 బహురాయస్పోషాయై రాజాస్త్వితి॥ భూమా వై హోతా॥ భూమా సూతగ్రామణ్యః॥
 భూమైవాస్మిన్భూమానం దధతి॥ శతేన క్షత్తసఙ్గహితృభిః సహోద్ధాతా॥ ఉత్తరతో

దక్షిణా తిష్ఠన్ప్రక్షతి ॥ 18 ॥

అనేనాశ్వేన మేధ్యేనేష్టావ । ఆయగ్ం రాజా సర్వమాయురేత్వితి । ఆయుర్వా ఉద్ధాతా ।
ఆయుః క్షత్తసజ్గ్రహితారః । ఆయుషైవాస్మిన్నాయుర్దధాతి । శతగ్ం శతమృవన్తి ।
శతాయుః పురుషః శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । చతుః శతా భవన్తి ।
చతస్రో దిశః । దిక్ష్యేవ ప్రతి తిష్ఠతి ॥ 19 ॥

బ్రహ్మ విశ ఉక్షతి దిశ ఏకం చ ॥ [5]

యథా వై హవిషో గృహీతస్య స్కన్దతి । ఏవం వా ఏతదశ్వస్య స్కన్దతి ।
యన్నిక్తమనాలబ్ధముత్స్రుజన్తి । యత్సోక్యా అన్వాహ । సర్వహుతమేవైనం
కరోత్యస్కన్దాయ । అస్కన్దగ్ం హి తత్ । యద్ధుతస్య స్కన్దతి । సహస్రమన్వాహ ।
సహస్రసమ్మితః సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యై ॥ 20 ॥

యత్పరిమితా అనుబ్రూయాత్ । పరిమితమవ రున్ధీత । అపరిమితా అన్వాహ ।
అపరిమితః సువర్గో లోకః । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । స్తోక్యా జహోతి । యా ఏవ
వర్ష్యా ఆపః । తా అవ రున్ధే । అస్యాం జహోతి । ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరః ॥ 21 ॥

అస్యామేవైనాః ప్రతిష్ఠాపయతి । ఉవాచ హ ప్రజాపతిః । స్తోక్యాను వా అహమశ్వమేధగ్ం
సగ్ధాపయామి । తేన తతః సగ్ధీతేన చరామితి । అగ్నయే స్వాహేత్యాహ । అగ్నయ
ఏవైనం జహోతి । సోమాయ స్వాహేత్యాహ । సోమాయైవైనం జహోతి । సవిత్రే
స్వాహేత్యాహ । సవిత్ర ఏవైనం జహోతి ॥ 22 ॥

సరస్వత్యై స్వాహేత్యాహ । సరస్వత్యా ఏవైనం జహోతి । పూష్టే స్వాహేత్యాహ । పూష్ట
ఏవైనం జహోతి । బృహస్పతయే స్వాహేత్యాహ । బృహస్పతయ ఏవైనం జహోతి ।
అపామ్నోదాయ స్వాహేత్యాహ । అదభ్య ఏవైనం జహోతి । వాయవే స్వాహేత్యాహ ।
వాయవ ఏవైనం జహోతి ॥ 23 ॥

మిత్రాయ స్వాహేత్యాహ । మిత్రాయైవైనం జహోతి । వరుణాయ స్వాహేత్యాహ ।
వరుణాయైవైనం జహోతి । ఏతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్యో జహోతి । దశదశ సమ్పాదం

జుహోతి॥ దశాక్షరా విరాట్॥ అన్నం విరాట్॥ విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధే॥ ప్ర వా
ఏషోఽస్మాత్లోకాచ్యవతే॥ యః పరాచీరాహుతీర్జుహోతి॥ పునః పునరభ్యావర్తం
జుహోతి॥ అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఏతాగ్ం హ వావ సోఽశ్వమేధస్య
సగ్ధీతిమువాచాస్కన్దాయ॥ అస్కన్నగ్ం హి తత్॥ యద్యజ్ఞస్య సగ్ధీతస్య
స్కన్దతి॥ 24 ॥

అభిజిత్వై వైశానరః సవిత్ర ఏవైనం జుహోతి వాయవ ఏవైనం జుహోతి చ్యవతే షట్ చ॥ [6]

ప్రజాపతయే త్వా జష్టం ప్రోక్షామీతి పురస్తాత్ప్రత్యజ్ఞిష్ఠనోఽప్రోక్షతి॥ ప్రజాపతిర్వై
దేవానామన్నాదో వీర్యావాన్॥ అన్నాద్యమేవాస్మిన్వీర్యం దధాతి॥ తస్మాదశ్వః
పశూనామన్నాదో వీర్యావత్తమః॥ ఇన్ద్రాగ్నిభ్యాన్వేతి దక్షిణతః॥ ఇన్ద్రాగ్ని వై
దేవానామోజిష్ఠో బలిష్ఠో॥ ఓజ ఏవాస్మిన్బలం దధాతి॥ తస్మాదశ్వః పశూనామోజిష్ఠో
బలిష్ఠః॥ వాయవే త్వేతి ప్రశాచ్ఛత్॥ వాయుర్వై దేవానామాశుః సారసారితమః॥ 25 ॥

జవమేవాస్మిన్దధాతి॥ తస్మాదశ్వః పశూనామాశుః సారసారితమః॥ విశ్వేభ్యస్తా దేవేభ్య
ఇత్యుత్తరతః॥ విశ్వే వై దేవా దేవానాం యశస్వితమాః॥ యశ ఏవాస్మిన్దధాతి॥
తస్మాదశ్వః పశూనాం యశస్వితమాః॥ దేవేభ్యస్తేత్యధస్తాత్॥ దేవా వై
దేవానామపచితతమాః॥ అపచితిమేవాస్మిన్దధాతి॥ తస్మాదశ్వః
పశూనామపచితతమః॥ 26 ॥

సర్వేభ్యస్తా దేవేభ్య ఇత్యుపరిష్ఠాత్॥ సర్వే వై దేవాన్విషిమన్తో హరస్వినః॥
త్విషిమేవాస్మిన్ హరో దధాతి॥ తస్మాదశ్వః పశూనాన్విషిమాన్ హరస్వితమః॥ దివే
త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా పృథివ్యై త్వేత్యాహ॥ ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి॥ సతే
త్వాఽసతే త్వాఽదభ్యస్తాఽషధీభ్యస్తా విశ్వేభ్యస్తా భూతేభ్య ఇత్యాహ॥
తస్మాదశ్వమేధయాజినగ్ం సర్వాణి భూతాన్యపజీవన్తి॥ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి॥
యత్ప్రాజాపత్యోఽశ్వః॥ అథ కస్మాదేనమన్యాభ్యో దేవతాభ్యోఽపి ప్రోక్షతీతి॥ అశ్వే వై
సర్వా దేవతా అన్వాయతాః॥ తం యద్విశ్వేభ్యస్తా భూతేభ్య ఇతి ప్రోక్షతి॥ దేవతా

ఏ॒వా॒స్మి॒న్న॒న్వా యా॑తయతి॒ | తస్మా॑ద॒శ్వే సర్వా॑ దే॒వతా॑ అ॒న్వాయ॑తాః || 27 ||

సారసారితమోఽపవితతమః ప్రాజాపత్యోఽశ్వః పశ్చ చ ||

[7]

యథా॑ వై హ॒విషో॑ గృహీ॒తస్య॑ స్క॒న్దతి॒ | ఏ॒వం వా ఏ॒తద॑శ్వస్య స్క॒న్దతి॒ |
యతో॑క్షి॒తమ॑నా॒లబ్ధ॑ము॒త్సృజ॑న్తి | యద॑శ్వచరి॒తాని॑ జ॒హోతి॑ | స॒ర్వహ॑తమే॒వైనం॑
కరో॑త్యస్క॒న్దాయ॑ | అస్క॒న్నగ్ం॑ హి తత్ | యద్ధ॑తస్య స్క॒న్దతి॒ | ఈ॒శ్కారాయ॑
స్వాహేం॑ కృతాయ॒ స్వాహే॑త్యాహ॒ | ఏ॒తాని॒ వా అ॑శ్వచరి॒తాని॑ | చ॒రితై॑రే॒వైనగ్ం॑
సమ॑ర్థయతి || 28 ||

తదా॑హుః | అనా॑హుతయో వా అ॑శ్వచరి॒తాని॑ | నైతా॑ హో॒తవ్యా॑ ఇతి॒ | అథో॑
ఖల్వా॑హుః | హో॒తవ్యా॑ ఏ॒వ | అ॒త్ర వా॒వైవం వి॒ద్వాన॑శ్వమే॒ధగ్ం॑ స॒గ్ధాప॑యతి |
యద॑శ్వచరి॒తాని॑ జ॒హోతి॑ | తస్మా॑ద్ధో॒తవ్యా॑ ఇతి॒ | బ॒హిర్ధా వా
ఏ॒నమే॑తదాయతనాద్దధాతి | భ్రాతృ॑వ్యమస్మై జనయతి || 29 ||

యస్యా॑నాయతనే॒న్యత్రా॑గ్నేరా॒హుతీ॑ర్జుహోతి॒ | సా॒వి॒త్రియా॑ ఇష్ట్యాః
పురస్తా॑త్స్విష్టకృతః | ఆ॒హ॒వనీ॑యే॒న్యచరి॑తాని జ॒హోతి॑ | ఆ॒యత॑న
ఏ॒వాస్యా॑హుతీర్జుహోతి॒ | నాస్మై॑ భ్రాతృ॑వ్యం జనయతి | తదా॑హుః |
య॒జ్ఞము॒ఖేయ॑జ్ఞము॒ఖే హో॑తవ్యాః | య॒జ్ఞస్య॑ క్షి॒ప్త్యై సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్యాను॑ఖ్యాత్యా
ఇతి॒ | అథో॑ ఖల్వా॑హుః || 30 ||

యద్య॑జ్ఞము॒ఖేయ॑జ్ఞము॒ఖే జ॒హుయాత్ | ప॒శుభి॑ర్యజమా॒నం వ్యర్థ॑యేత్ | అ॒వ
సు॒వర్గాల్లోకా॑త్పద్యేత | పాపీ॑యాన్త్యాదితి॒ | స॒కృదే॒వ హో॑తవ్యాః | న య॑జమా॒నం
ప॒శుభి॑ర్యర్థయతి | అ॒భి సు॒వర్గం లో॒కం జ॑యతి | న పాపీ॑యాన్భవతి |
అ॒ష్టాచ॑త్వారిగ్ంశతమశ్వరూపాణి జ॒హోతి॑ | అ॒ష్టాచ॑త్వారిగ్ంశదక్షరా జగ॑తీ |
జాగ॑తో॒న్యః ప్రా॒జాప॑త్యః సమృద్ధ్యై | ఏ॒కమ॑తిరిక్తం జ॒హోతి॑ | తస్మా॑దే॒కః
ప్ర॒జాస్వ॑ర్ధుకః || 31 ||

అర్థయతి జనయతి ఖల్వాహుర్జగతీ త్రిణి చ ||

[8]

విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రేత్యాహ | ఇయం వై మాతా | అసౌ పితా | ఆభ్యామేవైనం
పరిదదాతి | అశ్వోఽసి హయోఽసీత్యాహ | శాస్త్యేవైనమేతత్ | తస్మాచ్ఛిష్టాః ప్రజా
జాయంతే | అత్యోఽసీత్యాహ | తస్మాదశ్వః సర్వాన్ప్రశూనత్యేతి | తస్మాదశ్వః
సర్వేషాం పశూనాగ్ం శ్రైష్ఠ్యం గచ్ఛతి || 32 ||

ప్రయశః శ్రైష్ఠ్యమాప్నోతి | య ఏవం వేద | నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తిరసి
వాఙ్మసీత్యాహ | రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే | యయుర్నామాఽసీత్యాహ |
ఏతద్వా అశ్వస్య ప్రియన్నామధేయమ్ | ప్రియేణైవైనన్నామధేయేనాభి వదతి |
తస్మాదప్యామిత్రో సజ్గత్య | నామ్నా చేద్ధ్వయేతే | మిత్రమేవ భవతః || 33 ||

ఆదిత్యానాం పత్వాఽన్విహీత్యాహ | ఆదిత్యాన్వైనం గమయతి | అగ్నయే స్వాహా
స్వాహేన్ద్రాగ్నిభ్యామితి పూర్వహోమాం జహోతి | పూర్వ ఏవ ద్విషంతమాభితృవ్యమితి
క్రామతి | భూరసి భువే త్వా భవ్యాయ త్వా భవిష్యతే త్వేతు్యత్సృజతి సర్వత్వాయ |
దేవా ఆశాపాలా ఏతం దేవేభ్యోఽశ్వమేధాయ ప్రోక్షితజ్గోపాయతేత్యాహ | శతం వై
తల్ప్య రాజపుత్రా దేవా ఆశాపాలాః | తేభ్య ఏవైనం పరి దదాతి | ఈశ్వరో వా అశ్వః
ప్రముక్తః పరాం పరావతగ్గన్తోః | ఇహ ధృతిః స్వాహేహ విధృతిః స్వాహేహ రన్తిః
స్వాహేహ రమతిః స్వాహేతి చతృషు పతున్ జహోతి || 34 ||

ఏతా వా అశ్వస్య బన్ధనమ్ | తాభిరేవైనమ్బధ్నాతి | తస్మాదశ్వః ప్రముక్తో బన్ధనమా
గచ్ఛతి | తస్మాదశ్వః ప్రముక్తో బన్ధనం న జహోతి | రాష్ట్రం వా అశ్వమేధః | రాష్ట్రే ఖలు
వా ఏతే వ్యయచ్ఛంతే | యేఽశ్వమేధ్యగ్ం రక్షన్తి | తేషాం య ఉదృచం గచ్ఛన్తి |
రాష్ట్రాదేవ తే రాష్ట్రగ్గచ్ఛన్తి | అథ య ఉదృచం న గచ్ఛన్తి || 35 ||

రాష్ట్రాదేవ తే వ్యవచ్ఛిద్యంతే | పరా వా ఏష సీచ్యతే | యోఽబలోఽశ్వమేధేన యజతే |
యదమిత్రా అశ్వం విన్దేరన్ | హన్యేతాస్య యజ్ఞః | చతుః శతా రక్షన్తి |
యజ్ఞస్యాఘాతాయ | అథాన్యమాసీయ ప్రోక్షేయః | సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిః || 36 ||

ప్రజాపతిరకామయతాశ్వమేధేన యజేయేతి | స తపోఽతప్యత | తస్య తేపానస్య |
 సప్తాత్మనో దేవతా ఉదక్రామన్ | సా దీక్షాఽభవత్ | స ఏతాని వైశ్వదేవాన్యపశ్యత్ |
 తాన్యజహోత్ | తైర్వై స దీక్షామవారున్ధ | యద్వైశ్వదేవాని జహోతి | దీక్షామేవ
 తైర్యజమానోఽవ రున్ధే || 37 ||

సప్త జహోతి | సప్త హి తా దేవతా ఉదక్రామన్ | అన్వహం జహోతి | అన్వహమేవ
 దీక్షామవ రున్ధే | త్రిణి వైశ్వదేవాని జహోతి | చత్వార్యోద్గ్రహణాని | సప్త సమృద్యన్తే |
 సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః | ప్రాణా దీక్షా | ప్రాణైరేవ ప్రాణాన్దీక్షామవ రున్ధే || 38 ||

ఏకవిగ్ంశతిం వైశ్వదేవాని జహోతి | ఏకవిగ్ంశత్యైర్వై దేవలోకాః | ద్వాదశ మాసాః
 పశ్చర్తవః | త్రయ ఇమే లోకాః | అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశః | ఏష సువర్గో లోకః |
 తద్దైవ్యం క్షత్రమ్ | సా శ్రీః | తద్బృధ్నస్య విష్టపమ్ | తత్సాన్వరాజ్యముచ్యతే || 39 ||

త్రిగ్ంశతమాద్గ్రహణాని జహోతి | త్రిగ్ంశదక్షరా విరాట్ | అన్నం విరాట్ |
 విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధే | త్రేధా విభజ్య దేవతాం జహోతి | త్ర్యవృతో వై దేవాః |
 త్ర్యవృత ఇమే లోకాః | ఏషాం లోకానామాప్త్యై | ఏషాం లోకానాం కౌప్త్యై | అప వా
 ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి || 40 ||

యో దీక్షామతిరేచయతి | సప్తాహం ప్రచరన్తి | సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః | ప్రాణా
 దీక్షా | ప్రాణైరేవ ప్రాణాన్దీక్షామవ రున్ధే | పూర్ణాహుతిముత్తమాం జహోతి | సర్వం వై
 పూర్ణాహుతిః | సర్వమేవాహ్నోతి | అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః | అస్యామేవ ప్రతి
 తిష్ఠతి || 41 ||

రున్ధే ప్రాణాన్దీక్షామవ రున్ధ ఉచ్యతే క్రామన్తి తిష్ఠతి || [10]

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత | తగ్ం సృష్టం న కిశ్చానోదయచ్ఛత్ | తం
 వైశ్వదేవాన్యేవోదయచ్ఛన్ | యద్వైశ్వదేవాని జహోతి | యజ్ఞస్యోద్యత్యై |
 స్వాహాఽఽధిమాధీతాయ స్వాహా | స్వాహాఽధీతం మనసే స్వాహా | స్వాహా మనః
 ప్రజాపతయే స్వాహా | కాయ స్వాహా కస్మై స్వాహా కతమస్మై స్వాహేతి ప్రాజాపత్యై

ముఖ్యే భవతః। ప్రజాపతిముఖాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్యచ్ఛతే॥ 42 ॥

అదిత్యై స్వాహాఽదిత్యై మహ్యై స్వాహాఽదిత్యై సుమృద్ధీకాయై స్వాహేత్యాహ। ఇయం
వా అదితిః। అస్యా ఏవైనం ప్రతిష్ఠాయోద్యచ్ఛతే। సరస్వత్యై స్వాహా సరస్వత్యై
బృహత్యై స్వాహా సరస్వత్యై పావకాయై స్వాహేత్యాహ। వాగ్వై సరస్వతీ।
వాచైవైనముద్యచ్ఛతే। పూష్టే స్వాహా పూష్టే ప్రపథ్యాయ స్వాహా పూష్టే నరస్థిషాయ
స్వాహేత్యాహ। పశవో వై పూషా। పశుభిరేవైనముద్యచ్ఛతే। త్వష్టే స్వాహా త్వష్టే
తురీపాయ స్వాహా త్వష్టే పురురూపాయ స్వాహేత్యాహ। త్వష్టా వై పశూనాం
మిథునానాగ్ం రూపకృత్। రూపమేవ పశుషు దధాతి। అథో రూపైరేవైనముద్యచ్ఛతే।
విష్ణవే స్వాహా విష్ణవే నిఖుర్యపాయ స్వాహా విష్ణవే నిభూయపాయ స్వాహేత్యాహ।
యజ్ఞో వై విష్ణుః। యజ్ఞాయైవైనముద్యచ్ఛతే। పూర్ణాహుతిముత్తమాం జహోతి।
ప్రత్యుత్తబ్యై సయత్వాయ॥ 43 ॥

యచ్ఛతే పురురూపాయ స్వాహేత్యాహౌషా చ॥ _____[11]

సావిత్రమష్టాకపాలం ప్రాతర్నిర్వపతి। అష్టాక్షరా గాయత్రీ। గాయత్రం ప్రాతః సవనమ్।
ప్రాతః సవనాదేవైనం గాయత్రియాశ్చన్దసోఽధి నిర్మమితే। అథో ప్రాతః సవనమేవ
తేనాప్నోతి। గాయత్రిం ఛన్దః। సవిత్రే ప్రసవిత్ర ఏకాదశకపాలం మధ్యస్థినే। ఏకాదశాక్షరా
త్రిష్టుప్। త్రైష్టుభం మాధ్యం దినగ్ం సవనమ్। మాధ్యం దినాదేవైనగ్ం
సవనాత్రిష్టుభశ్చన్దసోఽధి నిర్మమితే॥ 44 ॥

అథో మాధ్యం దినమేవ సవనం తేనాప్నోతి। త్రిష్టుభం ఛన్దః। సవిత్ర ఆసవిత్రే
ద్వాదశకపాలమపరాష్టే। ద్వాదశాక్షరా జగతీ। జాగతం తృతీయసవనమ్।
తృతీయసవనాదేవైనం జగత్యాశ్చన్దసోఽధి నిర్మమితే। అథో తృతీయసవనమేవ
తేనాప్నోతి। జగతిం ఛన్దః। ఈశ్వరో వా అశ్వః ప్రముక్తః పరాం పరావతం గన్తోః। ఇహ
ధృతిః స్వాహేహ విధృతిః స్వాహేహ రన్తిః స్వాహేహ రమతిః స్వాహేతి చతస్ర

ఆహుతిర్జుహోతి || 45 ||

చతస్రో దిశః | దిగ్భిరేవైనం పరిగృహ్ణాతి | ఆశ్వత్థో వ్రజో భవతి | ప్రజాపతిరేవేభ్యో
నిలాయత | అశ్వో రూపం కృత్వా | సోఽశ్వత్థే సంవత్సరమతిష్ఠత్ |
తదశ్వత్థస్యాశ్వత్థత్వమ్ | యదాశ్వత్థో వ్రజో భవతి | స్వ ఏవైనం యోనౌ
ప్రతిష్ఠాపయతి || 46 ||

త్రిష్టభశ్చస్తసోఽధి నిర్మమితే జహోతి నవ చ || [12]

ఆ బ్రహ్మనాబ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామిత్యాహ | బ్రాహ్మణ ఏవ
బ్రహ్మవర్చసం దధాతి | తస్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత |
ఆఽస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యః శూరో మహారథో జాయతామిత్యాహ | రాజన్య ఏవ
శౌర్యం మహిమానం దధాతి | తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యః శూరో
మహారథోఽజాయత | దోగ్ధీ ధేనురిత్యాహ | ధేన్వామేవ పయో దధాతి | తస్మాత్పురా
దోగ్ధీ ధేనురజాయత | వోథాఽనడ్వానిత్యాహ || 47 ||

అనడుహ్యేవ వీర్యం దధాతి | తస్మాత్పురా వోథాఽనడ్వానజాయత | ఆశుః
సప్తిరిత్యాహ | అశ్వ ఏవ జవం దధాతి | తస్మాత్పురాఽఽశురశ్వోఽజాయత |
పురన్ధిర్యోషేత్యాహ | యోషిత్యేవ రూపం దధాతి | తస్మాత్ప్రి యువతిః ప్రియా
భావుకా | జిష్ఠా రథేష్ఠా ఇత్యాహ | ఆ హ వై తత్ర జిష్ఠా రథేష్ఠా జాయతే || 48 ||

యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే | సభేయో యువేత్యాహ | యో వై పూర్వవయసీ | స
సభేయో యువా | తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావుకః | ఆఽస్య యజమానస్య వీరో
జాయతామిత్యాహ | ఆ హ వై తత్ర యజమానస్య వీరో జాయతే | యత్రైతేన యజ్ఞేన
యజన్తే | నికామేనికామే నః పర్జన్యో వర్షతివత్యాహ | నికామేనికామే హ వై తత్ర
పర్జన్యో వర్షతి | యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే | ఫలినో న ఓషధయః
పచ్యంతామిత్యాహ | ఫలినో హ వై తత్రోషధయః పచ్యన్తే | యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే |
యోగక్షేమో నః కల్పతామిత్యాహ | కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షేమః |

ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్ | స ఆత్మన్నశ్వమేధమధత్త | తం దేవా అబ్రువన్ |
ఏష వావ యజ్ఞః | యదశ్వమేధః | అప్యేవ నోత్రాస్త్వితి | తేభ్య
ఏతానన్నహోమాన్ప్రాయచ్ఛత్ | తానజహోత్ | తైర్వై స దేవానప్రిణాత్ |
యదన్నహోమాం జహోతి || 50 ||

దేవానేవ తైర్యజమానః ప్రిణాతి | ఆజ్యేన జహోతి | అగ్నేర్వా ఏతద్రూపమ్ |
యదాజ్యమ్ | యదాజ్యేన జహోతి | అగ్నిమేవ తత్ప్రిణాతి | మధునా జహోతి |
మహత్యై వా ఏతద్దేవతాయై రూపమ్ | యన్మధు | యన్మధునా జహోతి || 51 ||

మహతీమేవ తద్దేవతాం ప్రిణాతి | తన్మలైర్జహోతి | వసూనాం వా ఏతద్రూపమ్ |
యత్తన్మలాః | యత్తన్మలైర్జహోతి | వసూనేవ తత్ప్రిణాతి | పృథుకైర్జహోతి |
రుద్రాణాం వా ఏతద్రూపమ్ | యత్పృథుకాః | యత్పృథుకైర్జహోతి || 52 ||

రుద్రానేవ తత్ప్రిణాతి | లాజైర్జహోతి | ఆదిత్యానాం వా ఏతద్రూపమ్ | యల్లాజాః |
యల్లాజైర్జహోతి | ఆదిత్యానేవ తత్ప్రిణాతి | కరమైర్జహోతి | విశ్వేషాం వా
ఏతద్దేవానాగ్ం రూపమ్ | యత్కరమ్భాః | యత్కరమైర్జహోతి || 53 ||

విశ్వనేవ తద్దేవాస్ప్రిణాతి | ధానాభిర్జహోతి | నక్షత్రాణాం వా ఏతద్రూపమ్ |
యద్ధానాః | యద్ధానాభిర్జహోతి | నక్షత్రాణ్యేవ తత్ప్రిణాతి | సక్తుభిర్జహోతి |
ప్రజాపతేర్వా ఏతద్రూపమ్ | యత్సక్తవః | యత్సక్తుభిర్జహోతి || 54 ||

ప్రజాపతిమేవ తత్ప్రిణాతి | మసూస్యైర్జహోతి | సర్వాసాం వా ఏతద్దేవతానాగ్ం
రూపమ్ | యన్మసూస్యాని | యన్మసూస్యైర్జహోతి | సర్వా ఏవ తద్దేవతాః ప్రిణాతి |
ప్రియగ్గతన్మలైర్జహోతి | ప్రియాగ్గ హ వై నామైతే | ఏతైర్వై దేవా అశ్వస్యాగ్గ్వాని

సమదధుః | యత్ప్రియజ్ఞతణ్ణువైర్జుహోతి | అశ్వస్యైవాజ్ఞాని సన్దధాతి | దశాన్నాని
జుహోతి | దశాక్షరా విరాట్ | విరాట్యుత్సన్నస్యాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై || 55 ||

జుహోతి మధునా జుహోతి పృథుకైర్జుహోతి కరమైర్జుహోతి సత్తుభిర్జుహోతి ప్రియజ్ఞతణ్ణువైర్జుహోతి చత్వారి చ (అన్నహోమానాజ్యేనాగ్నేర్మధునా తణ్డులైః
పృథుకైర్లాజైః కరమైర్థానాభిః సత్తుభిర్మనుష్యైః ప్రియజ్ఞతణ్ణువైర్దశాన్నాని ద్వాదశః) ||

[14]

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత | తగ్ం సృష్టగ్ం రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్ | స
ఏతాన్ప్రజాపతిర్నక్తగ్ం హోమానపశ్యత్ | తానజుహోత్ | తైర్వై స
యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపాహన్ | యన్నక్తగ్ం హోమాం జుహోతి | యజ్ఞాదేవ తైర్యజమానో
రక్షాగ్ంస్యప హన్తి | ఆజ్యేన జుహోతి | వజ్రో వా ఆజ్యమ్ | వజ్రేణైవ యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యప
హన్తి || 56 ||

ఆజ్యస్య ప్రతిపదం కరోతి | ప్రాణో వా ఆజ్యమ్ | ముఖత ఏవాస్య ప్రాణం దధాతి |
అన్నహోమాజ్ఞుహోతి | శరీరవదేవావ రున్ధే | వ్యత్యాసం జుహోతి |
ఉభయస్యావరుద్ధ్యై | నక్తం జుహోతి | రక్షసామపహత్యై | ఆజ్యేనాంతతో జుహోతి || 57 ||

ప్రాణో వా ఆజ్యమ్ | ఉభయత ఏవాస్య ప్రాణం దధాతి | పురస్తాచ్ఛోపరిష్టాచ్ఛ | ఏకస్మై
స్వాహేత్యాహ | అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి | ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహేత్యాహ |
అముష్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి | ఉభయోరేవ లోకయోః ప్రతి తిష్ఠతి |
అస్మిగ్గాచ్ఛముష్మిగ్గశ్చ | శతాయ స్వాహేత్యాహ | శతాయుర్వై పురుషః శతవీర్యః |
ఆయురేవ వీర్యమవ రున్ధే | సహస్రాయ స్వాహేత్యాహ | ఆయుర్వై సహస్రమ్ |
ఆయురేవావ రున్ధే | సర్వస్మై స్వాహేత్యాహ | అపరిమితమేవావ రున్ధే || 58 ||

ఏవ యజ్ఞాద్రక్షాగ్ంస్యపహన్త్యంతతో జుహోతి శతాయ స్వాహేత్యాహ సప్త చ ||

[15]

ప్రజాపతిం వా ఏష ఈ ఋత్విత్యాహుః | యోఽశ్వమేధేన యజత ఇతి | అథో ఆహుః |
సర్వాణి భూతానీతి | ఏకస్మై స్వాహేత్యాహ | ప్రజాపతిర్వా ఏకః | తమేవాప్నోతి |
ఏకస్మై స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహేత్యభిపూర్వమాహుతీర్జుహోతి | అభిపూర్వమేవ
సువర్గం లోకమేతి | ఏకోత్తరం జుహోతి || 59 ||

ఏకవదే॑వ సు॒వర్గం॑ లో॒కమే॑తి॒ | స॒న్తతం॑ జ॒హోతి॑ | సు॒వర్గస్య॑ లో॒కస్య॑ స॒న్తత్యై॑ | శ॒తాయ॑
 స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | శ॒తాయు॑ర్వై పు॒రుషః॑ శ॒తపీ॑ర్యః॒ | ఆయు॑రే॒వ వీ॑ర్యమ॒వరు॑న్ధే॒ |
 స॒హస్రాయ॑ స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | ఆయు॑ర్వై స॒హస్రమ్॑ | ఆయు॑రే॒వావ॑ రు॒న్ధే॒ | అ॒యుతాయ॑
 స్వా॒హా ని॒యుతాయ॑ స్వా॒హా ప్ర॒యుతాయ॑ స్వా॒హేత్యా॑హ॒ || 60 ||

త్రయ॑ ఇ॒మే లో॒కాః | ఇ॒మానే॒వ లో॒కాన॑వ రు॒న్ధే॒ | అర్బు॑దాయ స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | వా॒గ్వా
 అర్బు॑దమ్ | వా॒చమే॒వావ॑ రు॒న్ధే॒ | స్య॑ర్బుదాయ స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | యో॒ వై వా॒చో
 భూ॑మా | తన్న్య॑ర్బుదమ్ | వా॒చ ఏ॒వ భూ॑మాన॒మవ॑ రు॒న్ధే॒ | స॒ముద్రాయ॑
 స్వా॒హేత్యా॑హ॒ || 61 ||

స॒ముద్రమే॑వాప్నో॒తి | మ॒ధ్యాయ॑ స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | మ॒ధ్యమే॑వాప్నో॒తి | అ॒న్తాయ॑
 స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | అ॒న్తమే॑వాప్నో॒తి | ప॒రార్ధాయ॑ స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | ప॒రార్ధమే॑వాప్నో॒తి |
 ఉ॒షసే॑ స్వా॒హా వ్య॑ష్ట్యై స్వా॒హేత్యా॑హ॒ | రా॒త్రిర్వా ఉ॒షాః | అ॒హర్వ్య॑ష్టిః | అ॒హోరా॒త్రే
 ఏ॒వావ॑రు॒న్ధే॒ | అథో॑ అ॒హోరా॒త్రయో॑రే॒వ ప్రతి॑తిష్ఠతి॒ | తా య॑ద్దు॒భయి॑ర్ది॒వా వా న॑క్తం వా
 జ॒హుయాత్ | అ॒హోరా॒త్రే మో॑హయేత్ | ఉ॒షసే॑ స్వా॒హా వ్య॑ష్ట్యై స్వా॒హోదే॒ష్యతే॑
 స్వా॒హోద్య॑తే స్వా॒హేత్య॑సు॒దితే॑ జ॒హోతి॑ | ఉ॒దితాయ॑ స్వా॒హా సు॒వర్గాయ॑ స్వా॒హా
 లో॒కాయ॑ స్వా॒హేత్యు॑ది॒తే జ॒హోతి॑ | అ॒హోరా॒త్రయో॑రవ్యతి॒మోహ॑య || 62 ||

ఏకోత్తరం జహోతి ప్రయుతాయ స్వాహేత్యాహ సముద్రాయ స్వాహేత్యాహహర్వ్యష్టిః సప్త వ || [16]

వి॒భూర్మాత్రా॑ ప్ర॒భూః పి॒త్రేత్య॑శ్వనా॒మాని॑ జ॒హోతి॑ | ఉ॒భయో॑రే॒వైనం॑
 లో॒కయో॑ర్నామ॒ధేయం॑ గమయతి॒ | ఆయ॑నాయ స్వా॒హా ప్రాయ॑ణాయ
 స్వా॒హేత్యు॑ద్ధా॒వాఙ్జుహోతి॑ | స॒ర్వమే॒వైన॑మస్క॒న్నగ్ం॑ సు॒వర్గం॑ లో॒కం గ॑మయతి॒ |
 అ॒గ్నయే॑ స్వా॒హా సో॒మాయ॑ స్వా॒హేతి॑ పూ॒ర్వహో॑మా॒ఙ్జుహోతి॑ | పూ॒ర్వ ఏ॒వ ద్వి॒షంతం॑
 భ్రాతృ॑వ్యమతి॒ క్రామ॑తి॒ | పృ॒థివ్యై స్వా॒హాఽన్తరి॑క్షాయ స్వా॒హేత్యా॑హ॒ |
 య॒థాయ॑జ॒రేవైతత్ | అ॒గ్నయే॑ స్వా॒హా సో॒మాయ॑ స్వా॒హేతి॑ పూ॒ర్వదీ॒క్షా జ॑హోతి॒ |
 పూ॒ర్వ ఏ॒వ ద్వి॒షంతం॑ భ్రాతృ॑వ్యమతి॒ క్రామ॑తి || 63 ||

పృథ్వియై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహేత్యేకవిగ్ంశినీం దీక్షాం జహోతి | ఏకవిగ్ంశతిరై
 దేవలోకాః | ద్వాదశ మాసాః పశ్చర్రవః | త్రయ ఇమే లోకాః | అసావాదిత్య
 ఏకవిగ్ంశః | ఏష సువర్గో లోకః | సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై | భువో దేవానాం
 కర్మణేత్యుతుదీక్షా జహోతి | ఋతూనేవాస్త్రై కల్పయతి | అగ్నయే స్వాహా వాయవే
 స్వాహేతి జహోత్యనన్తరిత్యై || 64 ||

అర్వాజ్యజ్ఞః సజ్కృమత్విత్యాప్తిర్జుహోతి | సువర్గస్య లోకస్యాప్త్యై | భూతం భవ్యం
 భవిష్యదితి పర్యాప్తిర్జుహోతి | సువర్గస్య లోకస్య పర్యాప్త్యై | ఆ మే గృహ
 భవన్విత్యాభూర్జుహోతి | సువర్గస్య లోకస్యాభూత్యై | అగ్నినా
 తపోఽన్వభవదిత్యనుభూర్జుహోతి | సువర్గస్య లోకస్యానుభూత్యై |
 స్వాహాఽఽధిమాధీతాయ స్వాహేతి సమస్తాని వైశ్వదేవాని జహోతి | సమస్తమేవ
 ద్విషన్తం భ్రాతృవ్యమతి క్రామతి || 65 ||

దదభ్యః స్వాహా హనూభ్యాగ్ స్వాహేత్యజ్ఞహోమాజ్ఞుహోతి | అజ్ఞేఅజ్ఞే వై పురుషస్య
 పాప్మోపశ్లిష్టః | అజ్ఞాదజ్ఞాదేవైనం పాప్మనన్తేన ముశ్చతి | అజ్ఞేతాయ స్వాహా
 కృష్ణాయ స్వాహా శ్వేతాయ స్వాహేత్యశ్వరూపాణి జహోతి | రూపైరేవైనగ్ం
 సమర్థయతి | ఓషధీభ్యః స్వాహా మూలేభ్యః స్వాహేత్యోషధిహోమాజ్ఞుహోతి |
 ద్వయో వా ఓషధయః | పుష్పేభ్యోఽన్యాః ఫలం గృహ్లాన్తి | మూలేభ్యోఽన్యాః | తా
 ఏవోభయీరవ రున్ధే || 66 ||

వనస్పతిభ్యః స్వాహేతి వనస్పతిహోమాజ్ఞుహోతి | ఆరణ్యస్యాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై |
 మేషస్త్యా పచత్తైరవత్విత్యపావ్యాని జహోతి | ప్రాణా వై దేవా అపావ్యాః | ప్రాణానేవావ
 రున్ధే | కూప్యాభ్యః స్వాహాదభ్యః స్వాహేత్యపాగ్ం హోమాజ్ఞుహోతి | అపున్ వా
 ఆపః | అన్నం వా ఆపః | అదోభ్య వా అన్నం జాయతే | యదేవాదోభ్యోఽన్నం
 జాయతే | తదవ రున్ధే || 67 ||

అమ్భాగ్ంసి జహోతి | అయం వై లోకోఽమ్భాగ్ంసి | తస్య వసవోఽధిపతయః |
 అగ్నిర్జ్యోతిః | యదమ్భాగ్ంసి జహోతి | ఇమమేవ లోకమవ రున్ధే | వసూనాగ్ం
 సాయుజ్యం గచ్ఛతి | అగ్నిం జ్యోతిరవ రున్ధే | నభాగ్ంసి జహోతి | అన్తరిక్షం వై
 నభాగ్ంసి || 68 ||

తస్య రుద్రా అధిపతయః | వాయుర్జ్యోతిః | యన్నభాగ్ంసి జహోతి | అన్తరిక్షమేవావ
 రున్ధే | రుద్రాణాగ్ం సాయుజ్యం గచ్ఛతి | వాయుం జ్యోతిరవ రున్ధే | మహాగ్ంసి
 జహోతి | అసౌ వై లోకో మహాగ్ంసి | తస్యాదిత్యా అధిపతయః | సూర్యో జ్యోతిః || 69 ||

యన్మహాగ్ంసి జహోతి | అముమేవ లోకమవ రున్ధే | ఆదిత్యానాగ్ం సాయుజ్యం
 గచ్ఛతి | సూర్యం జ్యోతిరవ రున్ధే | నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయేతి యవ్యాని
 జహోతి | అన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యే | మయోభూర్వాతో అభి వాతూసా ఇతి గవ్యాని
 జహోతి | పశూనామవరుద్ధ్యే | ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహేతి
 సన్తతిహోమాశ్చుహోతి | సువర్గస్య లోకస్య సన్తత్యై || 70 ||

సితాయ స్వాహాఽసితాయ స్వాహేతి ప్రముక్తిర్జుహోతి | సువర్గస్య లోకస్య ప్రముక్త్యై |
 పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహేత్యాహ | యథాయజురేవైతత్ | దత్వతే
 స్వాహాఽదన్తకాయ స్వాహేతి శరీరహోమాశ్చుహోతి | పితృలోకమేవ తైర్యజమానోఽవ
 రున్ధే | కస్త్యా యునక్తి స త్వా యునక్తితి పరిధీన్ యునక్తి | ఇమే వై లోకాః పరిధయః |
 ఇమానేవాస్మై లోకాన్ యునక్తి | సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై || 71 ||

యః ప్రాణతో య ఆత్మదా ఇతి మహిమానౌ జహోతి | సువర్గో వై లోకో మహాః |
 సువర్గమేవ తాభ్యం లోకం యజమానోఽవ రున్ధే | ఆ బ్రహ్మనాబ్రహ్మణో
 బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామితి సమస్తాని బ్రహ్మవర్చసాని జహోతి | బ్రహ్మవర్చసమేవ
 తైర్యజమానోఽవ రున్ధే | జజ్ఞ బీజమితి జహోత్యనన్తరిత్యై | అగ్నయే
 సమనమత్పృథివ్యై సమనమదితి సన్నతిహోమాశ్చుహోతి | సువర్గస్య లోకస్య
 సన్నత్యై | భూతాయ స్వాహా భవిష్యతే స్వాహేతి భూతాభవ్యో హోమౌ జహోతి |

అ॒యం వై లో॒కో భూ॒తమ్ ॥ 72 ॥

అ॒సౌ భ॑వి॒ష్యత్ । అ॒న॒యోరే॒వ లో॒కయోః ప్ర॑తి॒తిష్ఠ॑తి । స॒ర్వసా॑స్య॒ప్త్యై । స॒ర్వసా॑స్యవ॒రుద్ధ్యై ।
యద॑క్ర॒న్దః ప్ర॑థ॒మం జా॑య॒మాన ఇ॑త్యశ్వ॒స్తోమీ॒యం జ॑హోతి । స॒ర్వసా॑స్య॒ప్త్యై । స॒ర్వస్య॑
జి॒త్యై । స॒ర్వమే॒వ తేనా॑ప్నోతి । స॒ర్వం జ॑యతి । యోఽశ్వ॒మేధే॒న య॑జతే ॥ 73 ॥

య ఉ॑ చై॒నమే॒వం వేద॑ । య॒జ్ఞగ్ం ర॒క్షాగ్ం స్య॑జి॒ఘాగ్ంసన్ । స
ఏ॒తాన్ప్ర॑జాపతిర్న॒క్తగ్ంహో॑మానపశ్యత్ । తాన॑జహోత్ । తైర్వై స
య॒జ్ఞాద్ర॒క్షాగ్ంస్య॑పాహన్ । య॒న్నక్తగ్ంహో॑మాం జహోతి । య॒జ్ఞాదే॒వ తైర్య॑జమా॒నో
ర॒క్షాగ్ంస్య॑పహన్తి । ఉ॒పనే॒ స్వాహా॑ వ్యు॒ష్ట్యై స్వాహా॑త్యన్తతో జహోతి । సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్య॑
సమ॑ప్త్యై ॥ 74 ॥

వై నభాగ్ంస్సి సూర్యో జ్యోతిః సప్తత్యై సమప్త్యై భూతం యజతే నవ చ ॥ [18]

ఏ॒కయా॑పో వై॒కాద॑శినీ వా । అ॒న్యేషాం॑ య॒జ్ఞానాం॑ యూపా భవన్తి ।
ఏ॒కవి॑గ్ంశి॒న్యశ్వ॑మేధస్య । సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్యాభి॑జి॒త్యై । బైల్వో॑ వా ఖాది॒రో వా పా॒లాశో
వా । అ॒న్యేషాం॑ య॒జ్ఞక్ర॒తూనాం॑ యూపా భవన్తి । రా॒జ్జదాల॑
ఏ॒కవి॑గ్ంశత్య॒రత్నిర॑శ్వమేధస్య । సు॒వర్గ॑స్య లో॒కస్య॑ సమ॑ప్త్యై । నా॒న్యేషాం॑ ప॒శూనాం॑
తే॒జన్యా॑ అ॒వద్య॑న్తి । అ॒వద్య॑న్త్యశ్వ॒స్య ॥ 75 ॥

పా॒ప్మా వై తే॒జసి॑ । పా॒ప్మనోఽప॑హత్యై । ప్ల॒క్షశా॑ఖా॒యామ॒న్యేషాం॑ ప॒శూనా॑మ॒వద్య॑న్తి ।
వే॒తస॑శాఖా॒యామ॒శ్వస్య॑ । అ॒పు॒న్యోని॒ర్వా అ॒శ్వః । అ॒పు॒న్యో వే॒తసః॑ । స్వ ఏ॒వాస్య॑
యోనా॒వవ॑ ద్యతి । యూపే॒షు గ్రా॒మ్యాన్ప్రశూ॑న్నియు॒ష్టాన్తి ।
ఆ॒రోకే॑ష్వార॒ణ్యాన్ధార॑యన్తి । ప॒శూనాం॑ వ్యావృ॒త్యై । ఆ గ్రా॒మ్యాన్ప్రశూ॑ల్లభన్తే ।
ప్రా॒రణ్యాన్ప్ర॑జన్తి । పా॒ప్మనోఽప॑హత్యై ॥ 76 ॥

అశ్వస్య వ్యావృత్యై త్రిణి చ ॥ [19]

రా॒జ్జదాల॑మగ్ని॒ష్ఠం మి॑నోతి । భ్రూ॒ణహ॒త్యా॒యా అప॑హత్యై । పౌతు॒ద్రవా॒వభి॑తో భవతః ।
పు॒ణ్యస్య॑ గ॒న్ధసా॑వ॒రుద్ధ్యై । భ్రూ॒ణహ॒త్యామే॒వాస్మాద॑పహత్యై । పు॒ణ్యేన॑ గ॒న్ధేనో॑భయతః

పరి గృహాతి॥ షట్తైబ్బల్వా భవన్తి॥ బ్రహ్మవర్చసస్యావరుద్ధ్యై॥ షట్ఖాదిరాః॥

తేజసోఽవరుద్ధ్యై॥ 77 ॥

షట్పాలాశాః॥ సోమపీథస్యావరుద్ధ్యై॥ ఏకవిగ్ంశతిః సమ్పద్యన్తే॥ ఏకవిగ్ంశతిర్వై
దేవలోకాః॥ ద్వాదశ మాసాః పశ్చార్తవః॥ త్రయ ఇమే లోకాః॥ అసావాదిత్య
ఏకవిగ్ంశః॥ ఏష సువర్గో లోకః॥ సువర్గస్య లోకస్య సమ్ప్ల్యై॥ శతం ప్రశవో భవన్తి॥ 78 ॥

శతాయుః పురుషః శతేంద్రియః॥ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతి తిష్ఠతి॥ సర్వం వా
అశ్వమేధ్యాప్నోతి॥ అపరిమితా భవన్తి॥ అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై॥ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి॥
కస్మాత్సత్యాత్॥ దక్షిణతోఽన్యేషాం పశూనామవద్యన్తి॥ ఉత్తరతోఽశ్వన్యేతి॥ వారుణో
వా అశ్వః॥ 79 ॥

ఏషా వై వరుణస్య దిక్॥ స్వాయామేవాస్య దిశ్యవద్యతి॥ యదితరేషాం
పశూనామవద్యతి॥ శతదేవత్యం తేనావ రున్ధే॥ చితేఽగ్నావధి వైతసే కటేఽశ్వం చినోతి॥
అప్సుయోనిర్వా అశ్వః॥ అప్సుజో వేతసః॥ స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి॥
పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చం తూప్తరం చినోతి॥ పశ్చాత్ప్రాచీనం గోమృగమ్॥ 80 ॥

ప్రాణాపానావేవాస్మిన్తన్మ్యఞ్చౌ దధాతి॥ అశ్వం తూప్తరం గోమృగమితి సర్వహుత
ఏతాన్జుహోతి॥ ఏషాం లోకానామభిజిత్వై॥ ఆత్మనాఽభి జుహోతి॥ సాత్మానమేవైనగ్ం
సతనుం కరోతి॥ సాత్మాఽముష్మిల్లోకే భవతి॥ య ఏవం వేద॥ అథో వసోరేవ ధారాం
తేనావ రున్ధే॥ ఇలువర్దాయ స్వాహా బలివర్దాయ స్వాహేత్యాహ॥ సంవత్సరో వా
ఇలువర్దః॥ పరివత్సరో బలివర్దః॥ సంవత్సరాదేవ పరివత్సరాదాయురవ రున్ధే॥
ఆయురేవాస్మిన్దధాతి॥ తస్మాదశ్వమేధయాజి జరసా విస్రసాముం లోకమేతి॥ 81 ॥

తేజసోఽవరుద్ధ్యై భవన్త్యశ్వో గోమృగమిలువర్దశ్చైవారీ వ॥ [20]

ఏకవిగ్ంశోఽగ్నిర్భవతి॥ ఏకవిగ్ంశః స్తోమః॥ ఏకవిగ్ంశతిర్యూపాః॥ యథా వా
అశ్వా వర్షభా వా వృషాణః సగ్గుర్భరేరన్॥ ఏవమేవ తత్తోమాః సగ్గుర్భరన్తే॥

యదేకవిగ్ంశాః। తే యత్సమృచ్ఛేరన్। హన్యేతాస్య యజ్ఞః। ద్వాదశ ఏవాగ్నిః
స్యాదిత్యాహుః। ద్వాదశః స్తోమః॥ 82 ॥

ఏకాదశ యూపాః। యద్ద్వాదశోఽగ్నిర్భవతి। ద్వాదశ మాసాః సంవత్సరః।
సంవత్సరేణైవాస్మా అన్నమవ రున్ధే। యద్దశ యూపా భవన్తి। దశాక్షరా విరాట్।
అన్నం విరాట్। విరాజైవాన్నాద్యమవ రున్ధే। య ఏకాదశః। స్తన ఏవాస్యై సః॥ 83 ॥

దుహ ఏవైనాం తేన। తదాహుః। యద్ద్వాదశోఽగ్నిః స్యాద్ద్వాదశః స్తోమ ఏకాదశ
యూపాః। యథా స్థూరిణా యాయాత్। తాదృక్తత్। ఏకవిగ్ంశ ఏవాగ్నిః
స్యాదిత్యాహుః। ఏకవిగ్ంశః స్తోమః। ఏకవిగ్ంశతిర్యూపాః। యథా ప్రష్టిభిర్యాతి।
తాదృగేవ తత్॥ 84 ॥

యో వా అశ్వమేధే తిస్రః కకుభో వేద। కకుద్ధ రాజ్ఞాం భవతి। ఏకవిగ్ంశోఽగ్నిర్భవతి।
ఏకవిగ్ంశః స్తోమః। ఏకవిగ్ంశతిర్యూపాః। ఏతా వా అశ్వమేధే తిస్రః కకుభః। య
ఏవం వేద। కకుద్ధ రాజ్ఞాం భవతి। యో వా అశ్వమేధే త్రిణి శీర్షాణి వేద। శిరో హ
రాజ్ఞాం భవతి। ఏకవిగ్ంశోఽగ్నిర్భవతి। ఏకవిగ్ంశః స్తోమః। ఏకవిగ్ంశతిర్యూపాః।
ఏతాని వా అశ్వమేధే త్రిణి శీర్షాణి। య ఏవం వేద। శిరో హ రాజ్ఞాం భవతి॥ 85 ॥

ద్వాదశః స్తోమః స ఏవ తచ్ఛిరో హ రాజ్ఞాం భవతి షట్ చ॥ [21]

దేవా వా అశ్వమేధే పవమానే। సువర్గం లోకం న ప్రాజానన్। తమశ్వః ప్రాజానాత్।
యదశ్వమేధేఽశ్వేన మేధ్యేనోదఞ్ఞో బహిష్పవమానగ్ం సర్పన్తి। సువర్గస్య లోకస్య
ప్రజ్ఞాత్యై। న వై మనుష్యః సువర్గం లోకమజ్ఞాసా వేద। అశ్వో వై సువర్గం లోకమజ్ఞాసా
వేద। యదుద్గాతోద్గాయేత్। యథా క్షేత్రజ్ఞోఽన్యేన పథా ప్రతిపాదయేత్।
తాదృక్తత్॥ 86 ॥

ఉద్గాతారమపరుధ్య। అశ్వముద్గీథాయ వృణీతే। యథా క్షేత్రజ్ఞోఽజ్ఞాసా నయతి।
ఏవమేవైనమశ్వః సువర్గం లోకమజ్ఞాసా నయతి। పుచ్ఛమన్వా రభన్తే। సువర్గస్య లోకస్య
సమష్ట్యై। హిం కరోతి। సామైవాకః। హిం కరోతి। ఉద్గీథ ఏవాస్య సః॥ 87 ॥

వడబా ఉప రున్ధన్తి। మిథునత్వాయ ప్రజాత్వైః। అథో యథోపగతార ఉపగాయన్తి।
 తాదృగేవ తత్। ఉదగాసీదశో మేధ్య ఇత్యాహ। ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః।
 ప్రజాపతిరుద్గీధః। ఉద్గీధమేవావ రున్ధే। అథో ఋక్సామయోరేవ ప్రతి తిష్ఠతి।
 హిరణ్యేనోపాకరోతి। జ్యోతిర్వై హిరణ్యమ్। జ్యోతిరేవ ముఖతో దధాతి। యజమానే
 చ ప్రజాసు చ। అథో హిరణ్యజ్యోతిరేవ యజమానః సువర్గం లోకమేతి ॥ 88 ॥

తత్స ఉపాకరోతి వత్సారి చ॥ [22]

పురుషో వై యజ్ఞః। యజ్ఞః ప్రజాపతిః। యదశ్వే పశూన్నియుజ్జాన్తి। యజ్ఞాదేవ
 తద్యజ్ఞం ప్రయుజ్జే। అశ్వం తూపరం గోమృగమ్। తానగ్నిష్ఠ ఆలభతే।
 సేనాముఖమేవ తత్సగ్గ్యతి। తస్మాద్రాజముఖం భీష్మం భావుకమ్। ఆగ్నేయం
 కృష్ణగ్రీవం పురస్తాల్లలాటే। పూర్వాగ్నిమేవ తం కురుతే ॥ 89 ॥

తస్మాత్పూర్వాగ్నిం పురస్తాత్థాపయన్తి। పౌష్ణమన్వశ్చమ్। అన్నం వై పూషా।
 తస్మాత్పూర్వాగ్నావాహార్యమా హరన్తి। ఐన్ద్రాపౌష్ణముపరిష్ఠాత్। ఐన్ద్రో వై
 రాజన్యోఽన్నం పూషా। అన్నాద్యేనైవైసముభయతః పరి గృహ్ణాతి।
 తస్మాద్రాజన్యోఽన్నాదో భావుకః। ఆగ్నేయా కృష్ణగ్రీవౌ బాహువోః। బాహువోరేవ
 వీర్యం ధత్తే ॥ 90 ॥

తస్మాద్రాజన్యో బాహుబలీభావుకః। త్వాష్ట్రో లోమశస్త్రౌ సత్థోః। సత్థోరేవ వీర్యం
 ధత్తే। తస్మాద్రాజన్యో ఊరుబలీభావుకః। శితిప్రృష్టౌ బార్హస్పత్యో పృష్ఠే।
 బ్రహ్మవర్చసమేవోపరిష్ఠాధత్తే। అథో కవచే ఏవైతే అభితః పర్యూహతే। తస్మాద్రాజన్యః
 సన్నద్ధో వీర్యం కరోతి। ధాత్రే పృషోదరమధస్తాత్। ప్రతిష్ఠామేవైతాం కురుతే। అథో
 ఇయం వై ధాతా। అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి। సౌర్యం బలక్షం పుచ్ఛే। ఉత్సేధమేవ తం
 కురుతే। తమ్మాదుత్సేధమ్భయే ప్రజా అభిసగ్గ్యయన్తి ॥ 91 ॥

కురుతే ధత్తే కురుతే పశ్చ చ॥ [23]

సాంజ్ఞిహవాన్యా చతుష్టయో యో వై యః పితృశ్చత్వారో యథా నిక్తం ప్రజాపతయే త్వా యథా ప్రోక్షితం విభూరాహ

ప్రజాపతిరకామయతాశ్వమేధేన ప్రజాపతిర్న కిఞ్చన సావిత్రమా బ్రహ్మన్ప్రజాపతిర్దైవైభ్యః ప్రజాపతీ రక్షాగ్ంసి ప్రజాపతిమీప్సతి
 విభూరశ్వనామాన్యమ్భగ్నేకయాపో రాజ్జదాలమేకవిగ్ంశో దేవాః పురుషస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ 23 ॥
 సాఙ్గిహుణ్యా తస్మాదశ్వమేధయాజీ యత్పరిమితా యద్యజ్ఞముఖే యో దీక్షాం దేవానేవ త్రయ ఇమే సితాయ
 ప్రాణాపానావేవాన్మిన్తస్మాద్రాజన్య ఏకనవతిః ॥ 91 ॥
 సాఙ్గిహుణ్యా సగ్భ్యయన్తి ॥

హరిః ఓమ్ ॥
 ॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే అష్టమః ప్రపాఠకః
 సమాప్తః ॥

॥ నవమః ప్రశ్నః ॥

॥ తైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే నవమః ప్రపాఠకః ॥

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత । సోఽస్మాత్స్పృష్టోఽపాక్రామత్ । తమష్టాదశిభిరను
ప్రాయుజ్కు । తమాప్నోత్ । తమాప్త్యాఽష్టాదశిభిరవారున్ధ । యదష్టాదశిన ఆలభ్యన్తే ।
యజ్ఞమేవ తైరాప్త్యా యజమానోఽవరున్ధే । సంవత్సరస్య వా ఏషా ప్రతిమా ।
యదష్టాదశినః । ద్వాదశ మాసాః పశ్చార్తవః ॥ ౧ ॥

సంవత్సరోఽష్టాదశః । యదష్టాదశిన ఆలభ్యన్తే । సంవత్సరమేవ తైరాప్త్యా
యజమానోఽవరున్ధే । అగ్నిష్టేఽన్యాన్పశూనుపాకరోతి । ఇతరేషు
యూపేష్యష్టాదశినోఽజామిత్వాయ । నవనవాలభ్యన్తే సవీర్యత్వాయ । యదార్తణ్యైః
సగ్గస్థాపయేత్ । వ్యవస్యేతాం పితాపుత్రౌ । వ్యధ్వానః క్రామేయుః ।
విదూర్తజ్ఞామయోర్గ్రామాన్తౌ స్యాతామ్ ॥ ౨ ॥

ఋక్షీకాః పురుషవ్యాఘ్రాః పరిమోషిణ ఆవ్యాధిన్తిస్తస్కరా అరణ్యేష్యాజాయేరన్ ।
తదాహుః । అపశవో వా ఏతే । యదార్తణ్యాః । యదార్తణ్యైః సగ్గస్థాపయేత్ । క్షిప్రే
యజమానమరణ్యం మృతగ్ం హరేయుః । అరణ్యాయతనా హ్యరణ్యాః పశవ ఇతి ।
యత్పశూన్నాలభేత । అనవరుద్ధా అస్య పశవః స్యుః ।
యత్పర్యగ్నికృతానుత్సృజేత్ ॥ ౩ ॥

యజ్ఞవేశసం కుర్యాత్ । యత్పశూన్నాలభేతే । తేనైవ పశూనవరున్ధే ।
యత్పర్యగ్నికృతానుత్సృజత్యయజ్ఞవేశసాయ । అవరుద్ధా అస్య పశవో భవన్తి । న
యజ్ఞవేశసమ్భవతి । న యజమానమరణ్యమ్మృతగ్ం హరన్తి । గ్రామ్యైః సగ్గ
స్థాపయతి । ఏతే వై పశవః క్షేమో నామ । సం పితాపుత్రావవస్యతః । సమధ్వానః
క్రామన్తి । సమన్తికజ్ఞామయోర్గ్రామాన్తౌ భవతః । నర్షీకాః పురుషవ్యాఘ్రాః పరిమోషిణ

ఆవ్యాధినిస్తస్కరా అరణ్యేషాజాయన్తే ॥ 4 ॥

ఋతవః స్యాతాముత్సృజేత్స్వతస్త్రిణీ చ ॥

[1]

ప్రజాపతిరకామయతోభౌ లోకావవ రున్ధీయేతి । స ఏతానుభయాన్ప్రశూనపశ్యత్ ।
గ్రామ్యాగ్నాచరణ్యాగ్నాచ । తానాలభత । తైర్వై స ఉభౌ లోకావవారున్ధ । గ్రామ్యైరేవ
పశుభిరిమం లోకమవారున్ధ । ఆరణ్యైరముమ్ । యద్గ్రామ్యాన్ప్రశూనాలభతే । ఇమమేవ
తైర్లోకమవ రున్ధే । యదారణ్యాన్ ॥ 5 ॥

అమున్తైః । అనవరుద్ధో వా ఏతస్య సంవత్సర ఇత్యాహుః । య ఇతైతశ్చాతుర్మాస్యాని
సంవత్సరం ప్రయుజ్కు ఇతి । ఏతావాన్ వై సంవత్సరః । యచ్ఛాతుర్మాస్యాని । యదేతే
శ్చాతుర్మాస్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే । ప్రత్యక్షమేవ తైః సంవత్సరం యజమానోఽవరున్ధే । ఏ
వా ఏష ప్రజయా పశుభిర్ఋధ్యతే । యః సంవత్సరం ప్రయుజ్కే । సంవత్సరః సువర్గో
లోకః ॥ 6 ॥

సువర్గస్తు లోకన్నాపరాధోతి । ప్రజా వై పశవ ఏకాదశినీ । యదేత ఏకాదశినాః పశవ
ఆలభ్యన్తే । సాక్షాదేవ ప్రజాం పశూన్ యజమానోఽవరున్ధే । ప్రజాపతిర్విరాజమస్సృజత ।
సా స్పృష్టాఽశ్వమేధం ప్రావిశత్ । తాన్దశిభిరను ప్రాయుజ్కు । తామాప్నోత్ । తామాప్త్యా
దశిభిరవారున్ధ । యద్దశిన ఆలభ్యన్తే ॥ 7 ॥

విరాజమేవ తైరాప్త్యా యజమానోఽవరున్ధే । ఏకాదశ దశత ఆలభ్యన్తే । ఏకాదశాక్షరా
త్రిష్టుప్ । త్రైష్టుభాః పశవః । పశూనేవావరున్ధే । వైశ్వదేవో వా అశ్వః । నానాదేవత్యాః
పశవో భవన్తి । అశ్వస్య సర్వత్వాయ । నానారూపా భవన్తి । తస్మాన్నానారూపాః
పశవః । బహురూపా భవన్తి । తస్మాద్బహురూపాః పశవః సమృద్ధ్యై ॥ 8 ॥

ఆరణ్యాల్లోకో దశిన ఆలభ్యన్తే నానారూపాః పశవో ద్వే చ ॥

[2]

అస్మై వై లోకాయ గ్రామ్యాః పశవ ఆలభ్యన్తే । అముష్మా ఆరణ్యాః ।
యద్గ్రామ్యాన్ప్రశూనాలభతే । ఇమమేవ తైర్లోకమవరున్ధే । యదారణ్యాన్ । అమున్తైః ।

ఉభయాన్పశూనాలభతే । గ్రామ్యాగ్నోరణ్యాగ్నోఽపి । ఉభయోర్లోకయోరవరుద్ధ్యైః ।
ఉభయాన్పశూనాలభతే ॥ 9 ॥

గ్రామ్యాగ్నోరణ్యాగ్నోఽపి । ఉభయస్యాన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యైః । ఉభయాన్పశూనాలభతే ।
గ్రామ్యాగ్నోరణ్యాగ్నోఽపి । ఉభయేషాం పశూనామవరుద్ధ్యైః । త్రయస్త్రయో భవంతి । త్రయ
ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యైః । బ్రహ్మవాదినో వదంతి । కస్మాత్సత్యాత్ ॥ 10 ॥

అస్మిన్లోకే బహవః కామా ఇతి । యత్సమాసీభ్యో దేవతాభ్యోఽనేయోఽనేయ ప్రశవ
ఆలభ్యంతే । అస్మిన్నేవ తత్లోకే కామాన్దధాతి । తస్మాద్అస్మిన్లోకే బహవః కామాః ।
త్రయాణాస్త్రయాణాగ్ం సహ వపా జహోతి । త్ర్యావృతో వై దేవాః । త్ర్యావృత ఇమే
లోకాః । ఏషాం లోకానామాప్త్యైః । ఏషాం లోకానాం క్విప్త్యైః ।
పర్యగ్నికృతానారణ్యానుత్సృజన్త్యహిగ్ంసాయై ॥ 11 ॥

అవరుద్ధ్యా ఉభయాన్పశూనాలభతే సత్యాదహిగ్ంసాయై ॥ [3]

యుజ్జాన్తి బ్రధ్నమిత్యాహ । అసౌ వా ఆదిత్యో బ్రధ్నః । ఆదిత్యమేవాస్మై యునక్తి ।
అరుషమిత్యాహ । అగ్నిర్వా అరుషః । అగ్నిమేవాస్మై యునక్తి । చరన్తమిత్యాహ ।
వాయుర్వై చరన్ । వాయుమేవాస్మై యునక్తి । పరితస్థుష ఇత్యాహ ॥ 12 ॥

ఇమే వై లోకాః పరితస్థుషః । ఇమానేవాస్మై లోకాన్ యునక్తి । రోచన్తే రోచనా
దివీత్యాహ । నక్షత్రాణి వై రోచనా దివి । నక్షత్రాణ్యేవాస్మై రోచయతి । యుజ్జాన్త్యస్య
కామ్యేత్యాహ । కామానేవాస్మై యునక్తి । హరీ విపక్షనేత్యాహ । ఇమే వై హరీ
విపక్షసా । ఇమే ఏవాస్మై యునక్తి ॥ 13 ॥

శోణా ధృష్టూ నృవాహనేత్యాహ । అహోరాత్రే వై నృవాహసా । అహోరాత్రే ఏవాస్మై
యునక్తి । ఏతా ఏవాస్మై దేవతా యునక్తి । సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యైః । కేతుం
కృణ్వన్నకేతవ ఇతి ధ్వజం ప్రతిముఞ్చతి । యశ ఏవైనగ్ం రాజ్ఞాజ్గమయతి ।
జిమూతస్యేవ భవతి ప్రతీకమిత్యాహ । యథాయజురేవైతత్ । యే తే పథానః సవితః

పూర్వాస్యస ఇత్యధ్వర్యుర్యజమానం వాచయత్యభిజిత్యై ॥ 14 ॥

పరా వా ఏతస్య యజ్ఞ ఏతి | యస్య పశురుపాకృతోఽన్యత్ర వేద్యా ఏతి |
ఏతస్మాత్తరేతేన పథా పునరశ్వమావర్తయాసి న ఇత్యాహ | వాయుర్యై స్తోతా |
వాయుమేవాస్య పరస్తాద్దధాత్యావృత్త్యై | యథా వై హవిషో గృహీతస్య స్కన్దతి | ఏవం
వా ఏతదశ్వస్య స్కన్దతి | యదస్యోపాకృతస్య తోమాని శీయంతే | యద్వాలేషు
కాచానావయంతి | తోమాన్యేవాస్య తత్సమ్భరంతి ॥ 15 ॥

భూర్భువః సువరితి ప్రాజాపత్యాభిరావయంతి | ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః | స్వయైవైనం
దేవతయా సమర్థయంతి | భూరితి మహిషీ | భువ ఇతి వావాతా | సువరితి పరివృక్తి |
ఏషాం తోకానామభిజిత్యై | హిరణ్యయాః కాచా భవంతి | జ్యోతిర్యై హిరణ్యమ్ |
రాష్ట్రమశ్వమేధః ॥ 16 ॥

జ్యోతిశ్చైవాస్మై రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి | సహస్రమ్భవంతి | సహస్రసమ్మితః సువర్గో
తోకః | సువర్గస్య తోకస్యాభిజిత్యై | అప వా ఏతస్మాత్తేజ ఇన్ద్రియం పశవః శ్రీః క్రామంతి |
యోఽశ్వమేధేన యజతే | వసవస్తావృజ్ఞాన్తు గాయత్రేణ ఛన్దసేతి మహిష్యభ్యనక్తి |
తేజో వా ఆజ్యమ్ | తేజో గాయత్రీ | తేజసైవాస్మై తేజోఽవరున్ధే ॥ 17 ॥

రుద్రాస్తావృజ్ఞాన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసేతి వావాతా | తేజో వా ఆజ్యమ్ | ఇన్ద్రియన్త్రిష్టుప్ |
తేజసైవాస్మా ఇన్ద్రియమవరున్ధే | ఆదిత్యాస్తావృజ్ఞాన్తు జాగతేన ఛన్దసేతి పరివృక్తి | తేజో
వా ఆజ్యమ్ | పశవో జగతి | తేజసైవాస్మై పశూనవరున్ధే | పత్నయోఽభ్యజ్ఞాన్తి | శ్రియా
వా ఏతద్రూపమ్ ॥ 18 ॥

యత్పత్నయః | శ్రియమేవాస్మిన్తద్దధతి | నాస్మాత్తేజ ఇన్ద్రియం పశవః శ్రీరప క్రామంతి |
లాజీ (3) ఇచ్చాచీ (3) న్ యశోమమా (4) ఇత్యతిరిక్తమన్నమశ్వయోపాహరంతి |
ప్రజామేవాన్నాదీం కుర్వతే | ఏతద్దేవా అన్నమత్తేతదన్నమద్ధి ప్రజాపత ఇత్యాహ |
ప్రజాయామేవాన్నాద్యన్దధతే | యద్ది నావజప్రేత్ | అగ్నిః పశురాసీదిత్యవప్రాపయేత్ |

అవ హైవ జిప్రుతి | ఆక్రాన్ వాజి క్రమైరత్యక్రమిద్వాజి ద్యాస్తే పృష్ఠం పృథివీ
సధస్థమిత్యశ్వమనుమన్త్రయతే | ఏషాం లోకానామభిజిత్యై | సమిద్ధో అజ్ఞాన్కృదరం
మతీనామిత్యశ్వస్యాప్రియో భవన్తి సరూపత్యాయ || 19 ||

పరితస్థుష ఇత్యాహేమే ఏవాస్మై యునక్త్యభిజిత్యై భరన్త్యశ్వమేధో రున్ధే రూపజ్ఞోప్రుతి త్రిణి చ || [4]

తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృద్ధ్యతే | యోఽశ్వమేధేన యజతే | హోతా చ
బ్రహ్మ చ బ్రహ్మోద్యం వదతః | తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్థయతః |
దక్షిణతో బ్రహ్మ భవతి | దక్షిణతతయతనో వై బ్రహ్మ | బార్హస్పత్యో వై బ్రహ్మ |
బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి | తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః |
ఉత్తరతో హోతా భవతి || 20 ||

ఉత్తరతతయతనో వై హోతా | ఆగ్నేయో వై హోతా | తేజో వా అగ్నిః | తేజ
ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి | తస్మాదుత్తరోఽర్ధస్తేజస్వితరః | యూపమభితో వదతః |
యజమానదేవత్యో వై యూపః | యజమానమేవ తేజసా చ బ్రహ్మవర్చసేన చ
సమర్థయతః | కిగ్ స్యదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ | ద్యౌరై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః || 21 ||

దివమేవ వృష్టిమవరున్ధే | కిగ్ స్యదాసీద్బృహద్యయ ఇత్యాహ | అశ్వో వై
బృహద్యయః | అశ్వమేవావరున్ధే | కిగ్ స్యదాసీత్విశజ్జిలేత్యాహ | రాత్రిరై పిశజ్జిలా |
రాత్రిమేవావరున్ధే | కిగ్ స్యదాసీత్విలిప్విలేత్యాహ | శ్రీరై పిలిప్విలా |
అన్నాద్యమేవావరున్ధే || 22 ||

కః స్యదేకాకీ చరతిత్యాహ | అసౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి | తేజ ఏవావరున్ధే | క
ఉస్విజాయతే పునరిత్యాహ | చన్ద్రమా వై జాయతే పునః | ఆయురేవావరున్ధే | కిగ్
స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ | అగ్నిరై హిమస్య భేషజమ్ | బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే |
కిగ్ స్యదావపనం మహదిత్యాహ || 23 ||

అయం వై లోక ఆవపనమ్మహత్ | అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి | పృచ్ఛామి త్వా
పరమన్తం పృథివ్యా ఇత్యాహ | వేదిరై పరోఽన్తః పృథివ్యాః | వేదిమేవావరున్ధే |

ప్రచాఢమి త్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ | యజ్ఞో వై భువనస్య నాభిః |
యజ్ఞమేవావరుణే | ప్రచాఢమి త్వా వృష్టో అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ | సోమో వై వృష్టో
అశ్వస్య రేతః | సోమపీథమేవావరుణే | ప్రచాఢమి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ |
బ్రహ్మ వై వాచః పరమం వ్యోమ | బ్రహ్మవర్చసమేవావరుణే || 24 ||

హోతా భవతి వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిరన్నాద్యమేవావరుణే మహదిత్యాహ సోమో వై వృష్టో అశ్వస్య రేతశ్చత్వారి చ || [5]

అప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి | యోఽశ్వమేధేన యజతే | ప్రాణాయ స్వాహా
వ్యానాయ స్వాహాతి సంజ్ఞప్యమాన ఆహుతీర్జుహోతి | ప్రాణానేవాస్మిన్దధాతి |
నాస్మాత్ప్రాణా అపక్రామన్తి | అవన్తిః స్థావన్తిస్తావఽవన్తు | ప్రియన్తావ్ ప్రియాణామ్ |
వర్షిష్ఠమాప్యానామ్ | నిధీనాన్తావ నిధిపతిగ్ం హవామహే వసో మమేత్యాహ |
అపైవాస్మై తద్నువతే || 25 ||

అథో ధువన్త్యేవైనమ్ | అథో న్యేవాస్మై హ్నువతే | త్రిః పరియన్తి | త్రయ ఇమే లోకాః |
ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యో ధువతే | త్రిః పునః పరియన్తి | షట్సుమ్పద్యన్తే | షడ్వా ఋతవః |
ఋతుభిరేవైనన్ధవతే | అప వా ఏతేభ్యః ప్రాణాః క్రామన్తి || 26 ||

యే యజ్ఞే ధువనన్తన్వతే | నవకృత్వః పరియన్తి | నవ వై పురుషే ప్రాణాః |
ప్రాణానేవాత్మన్దధతే | వైభ్యః ప్రాణా అపక్రామన్తి | అమేభి అమూల్యమిభి క ఇతి
పత్నీముదానయతి | అహ్వత్యేవైనామ్ | సుభగే కామ్పిలవాసినీత్యాహ | తప
ఏవైనాముపనయతి | సువర్గే లోకే సమోర్జ్వారాధామిత్యాహ || 27 ||

సువర్గమేవైనాం లోకం గమయతి | ఆఽహమజాని గర్భధమా త్వమజాఽసి
గర్భధమిత్యాహ | ప్రజా వై పశవో గర్భః | ప్రజామేవ పశూనాత్మన్దతే | దేవా వా
అశ్వమేధే పవమానే | సువర్గం లోకం న ప్రాజానన్ | తమశ్వః ప్రాజానాత్ |
యత్సూచీభిరసిపథాన్కుల్పయన్తి | సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై | గాయత్రీ
త్రిష్టుబ్జగతిత్యాహ || 28 ||

యథాయజురేవైతత్ । త్రయ్యః సూచ్యో భవన్తి । అయస్మయ్యో రజతా హరిణ్యః । అస్య
వై లోకస్య రూపమయస్మయ్యః । అన్తరిక్షస్య రజతాః । దివో హరిణ్యః । దిశో వా
అయస్మయ్యః । అవాన్తరదిశా రజతాః । ఊర్ధ్వా హరిణ్యః । దిశ ఏవాస్మై కల్పయతి ।
కస్త్యా ఛ్యతి కస్త్యా విశాస్తీత్యాహహిగ్ంసాయై ॥ 29 ॥

హువతే క్రామన్యూర్ధ్వాథామిత్యాహ జగతిత్యాహ కల్పయత్యేకం చ ॥ [6]

అప వా ఏతస్మాచ్ఛీ రాష్ట్రం క్రామతి । యోఽశ్వమేధేన యజతే ।
ఊర్ధ్వామేనాముచ్ఛయతాదిత్యాహ । శ్రీర్వై రాష్ట్రమశ్వమేధః । శ్రియమేవాస్మై
రాష్ట్రమూర్ధ్వముచ్ఛయతి । వేణుభారజ్గిరావివేత్యాహ । రాష్ట్రం వై భారః ।
రాష్ట్రమేవాస్మై పర్యూహతి । అథాస్యా మధ్యమేధతామిత్యాహ । శ్రీర్వై రాష్ట్రస్య
మధ్యమ్ ॥ 30 ॥

శ్రియమేవావరున్ధే । శీతే వాతే పునన్నివేత్యాహ । క్షేమో వై రాష్ట్రస్య శీతో వాతః ।
క్షేమమేవావరున్ధే । యద్ధరిణీ యవమత్తీత్యాహ । విడ్వై హరిణీ । రాష్ట్రం యవః । విశం
చైవాస్మై రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి । న పుష్టం పశు మన్యత ఇత్యాహ । తస్మాద్రాజా
పశూన్న పుష్యతి ॥ 31 ॥

శూద్రా యదర్యజారా న పోషాయ ధనాయతీత్యాహ । తస్మాద్వైశీపుత్రన్నాభిషిచ్ఛన్తే ।
ఇయం యకా శకున్తికేత్యాహ । విడ్వై శకున్తికా । రాష్ట్రమశ్వమేధః । విశం చైవాస్మై
రాష్ట్రం చ సమీచీ దధాతి । ఆహలమితి సర్వతీత్యాహ । తస్మాద్రాష్ట్రాయ విశః సర్పన్తి ।
ఆహతజ్గభే పస ఇత్యాహ । విడ్వై గభః ॥ 32 ॥

రాష్ట్రం పసః । రాష్ట్రమేవ విశ్యాహన్తి । తస్మాద్రాష్ట్రం విశం ఘాతుకమ్ । మాతా చ తే
పితా చ త ఇత్యాహ । ఇయం వై మాతా । అసౌ పితా । ఆభ్యామేవైనం పరిదదాతి ।
అగ్రం వృక్షస్య రోహత ఇత్యాహ । శ్రీర్వై వృక్షస్యాగ్రమ్ । శ్రియమేవావ రున్ధే ॥ 33 ॥
ప్రసులామీతి తే పితా గభే ముష్టిమతగ్ంసయదిత్యాహ । విడ్వై గభః । రాష్ట్రముష్టిః ।
రాష్ట్రమేవ విశ్యాహన్తి । తస్మాద్రాష్ట్రం విశం ఘాతుకమ్ । అప వా ఏతేభ్యః ప్రాణాః

క్రామన్తి॥ యే యజ్ఞేఽపూతం వదన్తి॥ దధిక్రావ్తో అకారిషమితి సురభిమతీమృచం వదన్తి॥
ప్రాణా వై సురభయః॥ ప్రాణానేవాత్మస్తథతే॥ వైభ్యః ప్రాణా అపక్రామన్తి॥ ఆప్తో హి ప్థా
మయోభువ ఇత్యధిర్భ్రాజ్యయన్తే॥ ఆప్తో వై సర్వా దేవతాః॥ దేవతాభిరేవాత్మానం
పవయన్తే॥ 34 ॥

రాష్ట్రస్య మధ్యం పుష్యతి గభో రున్ధే దధతే చత్వారి చ॥ [7]

ప్రజాపతిః ప్రజాః సృష్ట్యా ప్రేణాఽను ప్రావిశత్॥ తాభ్యః పునః సమ్భవితున్నాశక్నోత్॥
సోఽబ్రవీత్॥ ఋధ్నవదిత్యః॥ యో మేతః పునః సమ్భరదితి॥ తం దేవా అశ్వమేధేనైవ
సమభరన్॥ తతో వై త ఆర్ధ్నవన్॥ యోఽశ్వమేధేన యజతే॥ ప్రజాపతిమేవ
సమ్భరత్యుధ్నోతి॥ పురుషమాలభతే॥ 35 ॥

వైరాజో వై పురుషః॥ విరాజమేవాలభతే॥ అథో అన్నం వై విరాట్॥ అన్నమేవావరున్ధే॥
అశ్వమాలభతే॥ ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః॥ ప్రజాపతిమేవాలభతే॥ అథో శ్రీర్వా ఏకశఫమ్॥
శ్రియమేవావరున్ధే॥ గామాలభతే॥ 36 ॥

యజ్ఞో వై గౌః॥ యజ్ఞమేవాలభతే॥ అథో అన్నం వై గౌః॥ అన్నమేవావరున్ధే॥ అజాపీ
ఆలభతే భూమ్న॥ అథో పుష్టిర్వై భూమా॥ పుష్టిమేవావరున్ధే॥ పర్యగ్నికృతం
పురుషశ్చార్చణ్యాగ్గోఽతస్సృజన్యహిగ్ంసాయై॥ ఉభౌ వా ఏతౌ పశూ ఆలభ్యేతే॥
యశ్చావమో యశ్చ పరమః॥ తేఽస్యోభయే యజ్ఞే బద్ధాః॥ అభీష్టా అభిప్రీతాః॥
అభిజితా అభిహుతా భవన్తి॥ వైసన్దజ్ఞవః పశవో యజ్ఞే బద్ధాః॥ అభీష్టా అభిప్రీతాః॥
అభిజితా అభిహుతా హిగ్ంసన్తి॥ యోఽశ్వమేధేన యజతే॥ య ఉ చైనమేవం
వేద॥ 37 ॥

లభతే గామాలభతే పరమోఽష్టా చ॥ [8]

ప్రథమేన వా ఏష స్తోమేన రాధ్వా॥ చతుష్తోమేన కృతేనాయానాముత్తరేహన్॥ ఏకవిగ్ంశే
ప్రతిష్ఠాయాం ప్రతి తిష్ఠతి॥ ఏకవిగ్ంశాత్ప్రతిష్ఠాయా ఋతూనన్వారోహతి॥ ఋతవో వై
ప్రతిష్ఠాని॥ ఋతవః సంవత్సరః॥ ఋతుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతిష్ఠాయ॥ దేవతా

అభ్యా¹రోహతి²। శక్వ³రయః⁴ పృష్ఠ⁵మృ⁶భవ⁷న్త్యన్య⁸దన్య⁹చ్ఛన్దః¹⁰। అన్యే¹¹న్యే¹² వా ఏతే¹³ పశవ¹⁴
ఆల¹⁵భ్యన్తే¹⁶॥ 38 ॥

ఉతే¹⁷వ గ్రా¹⁸మ్యాః¹⁹। ఉతే²⁰వార²¹ణ్యాః²²। అహరే²³వ రూ²⁴పే²⁵ణ సమ²⁶ర్థయతి²⁷। అథో²⁸ అహ్నా²⁹ ఏవై³⁰ష
బలి³¹ర్ప్రియ³²తే³³। తదా³⁴హుః³⁵। అపశవో³⁶ వా ఏతే³⁷। యద³⁸జ్ఞా³⁹వయశ్చ⁴⁰ర⁴¹ణ్యాశ్చ⁴²। ఏతే⁴³ వై
సర్వే⁴⁴ పశవః⁴⁵। యద్గ⁴⁶వ్యా⁴⁷ ఇతి⁴⁸। గ⁴⁹వ్యా⁵⁰న్వ⁵¹శూ⁵²ను⁵³త్త⁵⁴మే⁵⁵హం⁵⁶ నాల⁵⁷భతే⁵⁸॥ 39 ॥

తేనై⁵⁹వో⁶⁰భయా⁶¹న్వ⁶²శూ⁶³నవ⁶⁴రున్ధే⁶⁵। ప్రా⁶⁶జా⁶⁷ప⁶⁸త్యా⁶⁹ భవ⁷⁰న్తి⁷¹। అన⁷²భి⁷³జిత⁷⁴స్యా⁷⁵భి⁷⁶జిత్యై⁷⁷। సౌ⁷⁸రీ⁷⁹ర్న⁸⁰వ
శ్వే⁸¹తా⁸² వశా⁸³ అనూ⁸⁴బ⁸⁵ద్ధ్యా⁸⁶ భవ⁸⁷న్తి⁸⁸। అన్త⁸⁹త ఏ⁹⁰వ బ్ర⁹¹హ్మ⁹²వర్చ⁹³సమ⁹⁴వరున్ధే⁹⁵। సో⁹⁶మాయ
స్వ⁹⁷రా⁹⁸జ్ఞే⁹⁹నో¹⁰⁰వా¹⁰¹హ¹⁰²వ¹⁰³న¹⁰⁴డా¹⁰⁵హ¹⁰⁶వి¹⁰⁷తి¹⁰⁸ ద్వ¹⁰⁹న్ద్వి¹¹⁰నః¹¹¹ పశూ¹¹²నాల¹¹³భతే¹¹⁴। అహో¹¹⁵రా¹¹⁶త్రా¹¹⁷ణా¹¹⁸మ¹¹⁹భి¹²⁰జిత్యై¹²¹।
పశు¹²²భి¹²³ర్వా¹²⁴ ఏ¹²⁵ష వ్య¹²⁶ు¹²⁷ధ్య¹²⁸తే¹²⁹। యో¹³⁰శ్వ¹³¹మే¹³²ధే¹³³న¹³⁴ య¹³⁵జ¹³⁶తే¹³⁷। ఛ¹³⁸గ¹³⁹ల¹⁴⁰క్కు¹⁴¹ల్యా¹⁴²ష¹⁴³క్కి¹⁴⁴దీ¹⁴⁵వి¹⁴⁶
వి¹⁴⁷దీ¹⁴⁸గ¹⁴⁹య¹⁵⁰మి¹⁵¹తి¹⁵² త్వా¹⁵³ష్టా¹⁵⁴న్వ¹⁵⁵శూ¹⁵⁶నా¹⁵⁷ ల¹⁵⁸భతే¹⁵⁹। పశు¹⁶⁰భి¹⁶¹రే¹⁶²వా¹⁶³త్మా¹⁶⁴న¹⁶⁵గ్ం¹⁶⁶ సమ¹⁶⁷ర్థయతి¹⁶⁸।
ఋ¹⁶⁹తు¹⁷⁰భి¹⁷¹ర్వా¹⁷² ఏ¹⁷³ష వ్య¹⁷⁴ు¹⁷⁵ధ్య¹⁷⁶తే¹⁷⁷। యో¹⁷⁸శ్వ¹⁷⁹మే¹⁸⁰ధే¹⁸¹న¹⁸² య¹⁸³జ¹⁸⁴తే¹⁸⁵। పి¹⁸⁶శ¹⁸⁷జ్ఞా¹⁸⁸స్త్ర¹⁸⁹యో¹⁹⁰ వా¹⁹¹స¹⁹²న్తా¹⁹³
ఇ¹⁹⁴త్య¹⁹⁵ు¹⁹⁶పశూ¹⁹⁷నాల¹⁹⁸భతే¹⁹⁹। ఋ²⁰⁰తు²⁰¹భి²⁰²రే²⁰³వా²⁰⁴త్మా²⁰⁵న²⁰⁶గ్ం²⁰⁷ సమ²⁰⁸ర్థయతి²⁰⁹। ఆ²¹⁰ వా²¹¹ ఏ²¹²ష పశు²¹³భ్యో²¹⁴
వృ²¹⁵శ్చ్య²¹⁶తే²¹⁷। యో²¹⁸శ్వ²¹⁹మే²²⁰ధే²²¹న²²² య²²³జ²²⁴తే²²⁵। పర్య²²⁶గ్ని²²⁷కృ²²⁸తా²²⁹ ఉ²³⁰త్స²³¹జ²³²న్త్య²³³నా²³⁴వ్ర²³⁵స్కా²³⁶య²³⁷॥ 40 ॥

లభ్యన్తే లభతే త్వాష్టాన్వశూనాలభతేహై వ॥

[9]

ప్ర²³⁸జా²³⁹ప²⁴⁰తి²⁴¹ర²⁴²కా²⁴³మ²⁴⁴య²⁴⁵త మ²⁴⁶హా²⁴⁷స²⁴⁸న్నా²⁴⁹దః²⁵⁰ స్యా²⁵¹మి²⁵²తి²⁵³। స ఏ²⁵⁴తా²⁵⁵వ²⁵⁶శ్వ²⁵⁷మే²⁵⁸ధే²⁵⁹
మ²⁶⁰హి²⁶¹మా²⁶²నా²⁶³వ²⁶⁴పశ్య²⁶⁵త్²⁶⁶। తా²⁶⁷వ²⁶⁸గృ²⁶⁹హ్ణీ²⁷⁰త²⁷¹। తతో²⁷² వై²⁷³ స మ²⁷⁴హా²⁷⁵స²⁷⁶న్నా²⁷⁷దో²⁷⁸భ²⁷⁹వత్²⁸⁰। యః²⁸¹
కా²⁸²మ²⁸³యే²⁸⁴త మ²⁸⁵హా²⁸⁶స²⁸⁷న్నా²⁸⁸దః²⁸⁹ స్యా²⁹⁰మి²⁹¹తి²⁹²। స ఏ²⁹³తా²⁹⁴వ²⁹⁵శ్వ²⁹⁶మే²⁹⁷ధే²⁹⁸ మ²⁹⁹హి³⁰⁰మా³⁰¹నా³⁰² గృ³⁰³హ్ణీ³⁰⁴త³⁰⁵।
మ³⁰⁶హా³⁰⁷నే³⁰⁸వా³⁰⁹న్నా³¹⁰దో³¹¹ భ³¹²వతి³¹³। య³¹⁴జ³¹⁵మా³¹⁶న³¹⁷దే³¹⁸వ³¹⁹త్యా³²⁰ వై³²¹ వ³²²పా³²³। రా³²⁴జా³²⁵ మ³²⁶హి³²⁷మా³²⁸।
య³²⁹ద్వ³³⁰పా³³¹మృ³³²హి³³³మ్నో³³⁴భ³³⁵య³³⁶తః³³⁷ పరి³³⁸య³³⁹జ³⁴⁰తి³⁴¹। య³⁴²జ³⁴³మా³⁴⁴న³⁴⁵మే³⁴⁶వ రా³⁴⁷జ్యే³⁴⁸నో³⁴⁹భ³⁵⁰య³⁵¹తః³⁵²
పరి³⁵³గృ³⁵⁴హ్ణీ³⁵⁵తి³⁵⁶। పు³⁵⁷ర³⁵⁸స్తా³⁵⁹త్సా³⁶⁰హా³⁶¹కారా³⁶² వా³⁶³ అ³⁶⁴న్యే³⁶⁵ దే³⁶⁶వాః³⁶⁷। ఉ³⁶⁸పరి³⁶⁹ష్టా³⁷⁰త్సా³⁷¹హా³⁷²కారా³⁷³ అ³⁷⁴న్యే³⁷⁵। తే³⁷⁶
వా³⁷⁷ ఏ³⁷⁸తే³⁷⁹శ్వ³⁸⁰ ఏ³⁸¹వ మే³⁸²ధ్య³⁸³ ఉ³⁸⁴భ³⁸⁵యే³⁸⁶వ³⁸⁷రు³⁸⁸ధ్య³⁸⁹న్తే³⁹⁰। య³⁹¹ద్వ³⁹²పా³⁹³మృ³⁹⁴హి³⁹⁵మ్నో³⁹⁶భ³⁹⁷య³⁹⁸తః³⁹⁹
పరి⁴⁰⁰య⁴⁰¹జ⁴⁰²తి⁴⁰³। తా⁴⁰⁴నే⁴⁰⁵వో⁴⁰⁶భయా⁴⁰⁷న్ప్రి⁴⁰⁸ణా⁴⁰⁹తి⁴¹⁰॥ 41 ॥

పరియజతి షట్స॥

[10]

వై⁴¹¹శ్వ⁴¹²దే⁴¹³వో⁴¹⁴ వా⁴¹⁵ అ⁴¹⁶శ్వః⁴¹⁷। తం⁴¹⁸ య⁴¹⁹త్ప్రా⁴²⁰జా⁴²¹ప⁴²²త్యం⁴²³ కు⁴²⁴ర్యా⁴²⁵త్⁴²⁶। యా⁴²⁷ దే⁴²⁸వ⁴²⁹తా⁴³⁰ అ⁴³¹పి⁴³²భా⁴³³గాః⁴³⁴। తా⁴³⁵

భాగధేయేన వ్యర్థయేత్ | దేవతాభ్యః సమదన్దధ్యాత్ | స్తేగాన్దగ్ధాభ్యామ్మణ్డాకాం
జమేభ్యభిరితి | ఆజ్యమవదానం కృత్వా ప్రతిసజ్జాయమాహుతీర్జుహోతి | యా ఏవ
దేవతా అపిభాగాః | తా భాగధేయేన సమర్థయతి | న దేవతాభ్యః సమదం దధాతి || 42 ||
చతుర్దశైతాననువాకాజ్జుహోత్యనన్తరిత్యై | ప్రయాసాయ స్వాహేతి పశ్చాద్దశమ్ |
పశ్చాదశ వా అర్థమాసస్య రాత్రయః | అర్థమాసశః సంవత్సర ఆప్యతే | దేవాసురాః
సంయత్యా ఆసన్ | తేఽబ్రువన్నగ్నయః సిష్ఠకృతః | అశ్వస్య మేధ్యస్య
వయముద్ధారముద్ధరామహై | అథైతానభి భవమేతి | తే లోహితముదహరన్త | తతో దేవా
అభవన్ || 43 ||

పరాఽసురాః | యత్సిష్ఠకృద్భ్యో లోహితం జుహోతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై |
భవత్యాత్మనా | పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి | గోమృగకణ్ఠేన ప్రథమామాహుతిం
జుహోతి | పశవో వై గోమృగః | రుద్రోఽగ్నిః సిష్ఠకృత్ | రుద్రాదేవ ప్రశూనన్తర్దధాతి |
అథో యత్రైషాఽఽహుతిర్హూయతే | న తత్ర రుద్రః ప్రశూనభిమన్యతే || 44 ||
అశ్వశఫేన ద్వితీయామాహుతిం జుహోతి | పశవో వా ఏకశఫమ్ | రుద్రోఽగ్నిః
సిష్ఠకృత్ | రుద్రాదేవ ప్రశూనన్తర్దధాతి | అథో యత్రైషాఽఽహుతిర్హూయతే | న
తత్ర రుద్రః ప్రశూనభిమన్యతే | అయస్మయేన కమణ్డలునా తృతీయామ్ | ఆహుతిం
జుహోత్యాయాసో వై ప్రజాః | రుద్రోఽగ్నిః సిష్ఠకృత్ | రుద్రాదేవ ప్రజా అన్తర్దధాతి |
అథో యత్రైషాఽఽహుతిర్హూయతే | న తత్ర రుద్రః ప్రజా అభిమన్యతే || 45 ||

దధాత్యభవన్మన్యతే ప్రజా అన్తర్దధాతి ద్వే చ || [11]

అశ్వస్య వా ఆలబ్ధస్య మేధ ఉదక్రామత్ | తదశ్వస్తోమీయమభవత్ | యదశ్వస్తోమీయం
జుహోతి | సమేధమేవైనమాలభతే | ఆజ్యేన జుహోతి | మేధో వా ఆజ్యమ్ |
మేధోఽశ్వస్తోమీయమ్ | మేధేనైవాస్మిన్మేధం దధాతి | షట్త్రిగ్ంశతం జుహోతి |
షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతి || 46 ||

బార్హతాః పశవః | సా పశూనామ్మాత్రా | పశూనేవ మాత్రయా సమర్థయతి |
 తాయద్భూయసీర్వా కసీయసీర్వా జహుయాత్ | పశూన్మాత్రయా వ్యర్థయేత్ |
 షట్త్రిగ్శతం జహోతి | షట్త్రిగ్శదక్షరా బృహతి | బార్హతాః పశవః | సా
 పశూనామ్మాత్రా | పశూనేవ మాత్రయా సమర్థయతి || 47 ||

అశ్వస్తోమీయగ్ం హుత్వా ద్విపదా జహోతి | ద్విపాద్వై పురుషో ద్విప్రతిష్ఠః | తదేనం
 ప్రతిష్ఠయా సమర్థయతి | తదాహుః | అశ్వస్తోమీయం పూర్వగ్ం హోతవ్యాః (3)
 ద్విపదాః (3) ఇతి | అశ్వో వా అశ్వస్తోమీయమ్ | పురుషో ద్విపదాః |
 అశ్వస్తోమీయగ్ం హుత్వా ద్విపదా జహోతి | తస్మాద్ద్విపాచ్ఛతుష్పాదమత్తి | అథో
 ద్విపద్యేవ చతుష్పదః ప్రతిష్ఠాయపతి | ద్విపదా హుత్వా | నాన్యాముత్తరామాహుతిం
 జహుయాత్ | యదన్యాముత్తరామాహుతిం జహుయాత్ | ప్ర ప్రతిష్ఠాయాశ్చ్యవేత |
 ద్విపదా అంతతో జహోతి ప్రతిష్ఠిత్యై || 48 ||

బృహత్సర్థయతి స్థాపయతి పశ్చ చ || _____ [12]

ప్రజాపతిరశ్వమేధమసృజత | సోఽస్మాత్సృష్టోఽపాక్రామత్ | తం
 యజ్ఞక్రతుభిరన్వేచ్ఛత్ | తం యజ్ఞక్రతుభిర్నాన్వవిన్దత్ | తమిష్టిభిరన్వేచ్ఛత్ |
 తమిష్టిభిరన్వవిన్దత్ | తదిష్టినామిష్టిత్వమ్ | యత్సంవత్సరమిష్టిభిర్యజతే | అశ్వమేవ
 తదన్వీచ్ఛతి | సావిత్రియో భవన్తి || 49 ||

ఇయం వై సవితా | యో వా అస్యాన్నశ్యతి యో నిలయతే | అస్యాం వావ తం విన్దన్తి |
 న వా ఇమాంశ్చనైత్యాహుః | తిర్యజ్నోర్ధ్వత్యేతుమర్హతీతి | యత్సావిత్రియో భవన్తి |
 సవితృప్రసూత ఏవైనమిచ్ఛతి | ఈశ్వరో వా అశ్వః ప్రముక్తః పరాం పరావతజ్గన్తోః |
 యత్సాయన్ధృతీర్జుహోతి | అశ్వస్యైవ యత్యై ధృత్యై || 50 || యత్ప్రాతరిష్టిభిర్యజతే |
 అశ్వమేవ తదన్వీచ్ఛతి | యత్సాయన్ధృతీర్జుహోతి | అశ్వస్యైవ యత్యై ధృత్యై |
 తస్మాత్సాయం ప్రజాః క్షేమ్యా భవన్తి | యత్ప్రాతరిష్టిభిర్యజతే | అశ్వమేవ

తదన్విచ్ఛతి॥ తస్మాద్దివా నష్టేష ఏతి॥ యత్ప్రాతరిష్టిభిర్యజతే సాయన్ధ్రతీర్జహోతి॥
అహోరాత్రాభ్యామేవైనమన్విచ్ఛతి॥ అథో అహోరాత్రాభ్యామేవాస్మై యోగక్షేమం
కల్పయతి॥ 51 ॥

భవంతి ధృత్యా ఏనమన్విచ్ఛత్యేకం చ॥ [13]

అప వా ఏతస్మాచ్ఛి ర్భ్రాష్ట్రజ్ఞామతి॥ యోఽశ్వమేధేన యజతే॥ బ్రాహ్మణో
వీణాగాధినో గాయతః॥ శ్రియా వా ఏతద్ద్రూపమ్॥ యద్వీణా॥ శ్రియమేవాస్మిన్తద్ధత్తః॥
యదా ఖలు వై పురుషః శ్రియమశ్జుతే॥ వీణాఽస్మై వాద్యతే॥ తదాహుః॥ యదుభౌ
బ్రాహ్మణో గాయేతామ్॥ 52 ॥

ప్రభగ్ంశుకాస్మాచ్ఛిః స్యాత్॥ న వై బ్రాహ్మణే శ్రీ రమత ఇతి॥ బ్రాహ్మణోఽన్యో
గాయేత్॥ రాజన్యోఽన్యః॥ బ్రహ్మ వై బ్రాహ్మణః॥ క్షత్రగ్ం రాజన్యః॥ తథా హాస్య
బ్రహ్మణా చ క్షత్రేణ చోభయతః శ్రీః పరిగృహీతా భవతి॥ తదాహుః॥ యదుభౌ దివా
గాయేతామ్॥ అపాస్మాద్రాష్ట్రజ్ఞామేత్॥ 53 ॥

న వై బ్రాహ్మణే రాష్ట్రగ్ం రమత ఇతి॥ యదా ఖలు వై రాజా కామయతే॥ అథ
బ్రాహ్మణశ్చీనాతి॥ దివా బ్రాహ్మణో గాయేత్॥ నక్తగ్ం రాజన్యః॥ బ్రహ్మణో వై
ద్రూపమహః॥ క్షత్రస్య రాత్రిః॥ తథా హాస్య బ్రహ్మణా చ క్షత్రేణ చోభయతో రాష్ట్రం
పరిగృహీతమ్భవతి॥ ఇత్యదదా ఇత్యయజథా ఇత్యపచ ఇతి బ్రాహ్మణో గాయేత్॥
ఇష్టాపూర్తం వై బ్రాహ్మణస్య॥ 54 ॥

ఇష్టాపూర్తేనైవైనగ్ం స సమర్థయతి॥ ఇత్యజినా ఇత్యయుధ్యథా ఇత్యముగ్ం
సజ్ఞామమహన్నితి రాజన్యః॥ యుద్ధం వై రాజన్యస్య॥ యుద్ధేనైవైనగ్ం స సమర్థయతి॥
అక్ంప్తా వా ఏతస్యర్తవ ఇత్యాహుః॥ యోఽశ్వమేధేన యజత ఇతి॥ తిస్రోఽన్యో
గాయతి తిస్రోఽన్యః॥ షట్సుమ్పద్యన్తే॥ షడ్వా ఋతవః॥ ఋతూనేవాస్మై కల్పయతః॥
తాభ్యాగ్ం సగ్ంస్థాయామ్॥ అనోయుక్తే చ శతే చ దదాతి॥ శతాయుః పురుషః

శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥ 55 ॥

గాయేతాజ్ఞామేద్యాహ్మణస్య కల్పయతత్త్వత్వారీ చ ॥

[14]

సర్వేషు వా ఏషు లోకేషు మృత్యువోఽన్వాయతాః । తేభ్యో యదాహుతీర్న
జహుయాత్ । లోకేలోక ఏనం మృత్యుర్విన్దేత్ । మృత్యువే స్వాహా మృత్యువే
స్వాహాత్యభిపూర్వమాహుతీర్జహోతి । లోకాల్లోకాదేవ మృత్యుమవయజతే । నైనం
లోకేలోకే మృత్యుర్విన్దతి । యదముష్మై స్వాహాఽముష్మై స్వాహేతి జహ్వత్సఞ్చక్షీత ।
బహుం మృత్యుమమిత్రం కుర్వీత । మృత్యువే స్వాహేత్యేకస్మా ఏవైకాం జహుయాత్ ।
ఏకో వా అముష్మిల్లోకే మృత్యుః ॥ 56 ॥

అశనయా మృత్యురేవ । తమేవాముష్మిల్లోకేఽవయజతే । భూణహత్యాయై
స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జహోతి । భూణహత్యామేవావ యజతే । తదాహుః ।
యదూభిణహత్యా పాత్యాఽథ । కస్మాద్యజ్ఞేఽపి క్రియత ఇతి । అమృత్యుర్వా అన్యో
భూణహత్యాయా ఇత్యాహుః । భూణహత్యా వావ మృత్యురితి ।
యదూభిణహత్యాయై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జహోతి ॥ 57 ॥

మృత్యుమేవాహుత్యా తర్పయిత్వా పరిపాణం కృత్వా । భూణఘ్నే భేషజం కరోతి ।
ఏతాగ్ం హ వై ముణ్ణీభ జేదన్యవః । భూణహత్యాయై ప్రాయశ్చిత్తిం విదాం చకార ।
యో హాస్యాపి ప్రజాయాం బ్రాహ్మణగ్ం హన్తి । సర్వస్మై తస్మై భేషజం కరోతి ।
జమ్బుకాయ స్వాహేత్యవభృథ ఉత్తమామాహుతిం జహోతి । వరుణో వై జమ్బుకః ।
అన్తత ఏవ వరుణమవయజతే । ఖలతేర్విక్లిధస్య శుక్లస్య పిఙ్గాక్షస్య మూర్ధం జహోతి ।
ఏతద్వై వరుణస్య రూపమ్ । రూపేణైవ వరుణమవయజతే ॥ 58 ॥

లోకే మృత్యుర్జహోతి మూర్ధం జహోతి ద్వే చ ॥

[15]

వారుణో వా అశ్వః । తం దేవతయా వ్యర్థయతి । యత్ప్రాజాపత్యం కరోతి । నమో
రాజ్ఞే నమో వరుణాయేత్యాహ । వారుణో వా అశ్వః । స్వయైవైనం దేవతయా
సమర్థయతి । నమోఽశ్వాయ నమః ప్రజాపతయ ఇత్యాహ । ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ।

స్వయైవైనం దేవతయా సమర్థయతి | నమోఽధిపతయ ఇత్యాహ || 59 ||

ధర్మో వా అధిపతిః | ధర్మమేవావరున్ధే | అధిపతిరస్యధిపతిమ్మా కుర్వధిపతిరహం
ప్రజానాం భూయాసమిత్యాహ | అధిపతిమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి | మాన్ధేహీ
మయ ధేహిత్యాహ | ఆశిషమేవైతామాశాస్తే | ఉపాకృతాయ స్వాహేత్యుపాకృతే
జహోతి | ఆలంబాయ స్వాహేతి నియుక్తే జహోతి | హుతాయ స్వాహేతి హుతే
జహోతి | ఏషాం లోకానామభిజిత్వై || 60 ||

ప్ర వా ఏష ఏభ్యో లోకేభ్యశ్చ్యవతే | యోఽశ్వమేధేన యజతే |
ఆగ్నేయమైన్ద్రాగ్నమాశ్విసమ్ | తాన్పశూలభతే ప్రతిష్ఠిత్యై | యదాగ్నేయో భవతి |
అగ్నిః సర్వా దేవతాః | దేవతా ఏవావరున్ధే | బ్రహ్మ వా అగ్నిః | క్షత్రమిన్ద్రః |
యదైన్ద్రాగ్నో భవతి || 61 ||

బ్రహ్మక్షత్రే ఏవావరున్ధే | యదాశ్విసో భవతి | ఆశిషామవరున్ధ్యై | త్రయో భవన్తి | త్రయ
ఇమే లోకాః | ఏషేవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి | అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాల ఇతి
దశహవిషమిష్టిం నిర్వపతి | దశాక్షరా విరాట్ | అన్నం విరాట్ |
విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే | అగ్నేర్మనేవ ప్రథమస్య ప్రచేతస ఇతి యాజ్ఞానువాక్యా
భవన్తి సర్వత్వాయ || 62 ||

అధిపతయ ఇత్యాహాభిజిత్వా ఐన్ద్రాగ్నో భవతి రున్ధ ఏకం చ || [16]

యద్యశ్వముపతపద్విన్ధేత్ | ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపేత్ | సామ్యం చరుమ్ |
సావిత్రమష్టాకపాలమ్ | యదాగ్నేయో భవతి | అగ్నిః సర్వా దేవతాః |
దేవతాభిరేవైనమిభిషజ్యతి | యత్సామ్యో భవతి | సోమో వా ఓషధీనాగ్ం రాజా |
యాభ్య ఏవైనం విన్ధతి || 63 ||

తాభిరేవైనమిభిషజ్యతి | యత్సావిత్రో భవతి | సవిత్ప్రసూత ఏవైనమిభిషజ్యతి |
ఏతాభిరేవైనం దేవతాభిరిభిషజ్యతి | అగదో హైవ భవతి | పౌష్ణం చరుం నిర్వపేత్ | యదీ
శ్లోణః స్యాత్ | పూషా వై శ్లోణ్యస్య భిషక్ | స ఏవైనమిభిషజ్యతి | అశ్లోణో హైవ

రౌద్రం చ॒రుం ని॒ర్వపే॑త్ | యది మ॒హతి దే॒వతాఽభి॑మన్యే॒త | ఏ॒తద్దే॒వతో॑ వా అశ॒వః |
 స్వయై॒వైనం దే॒వతయా॑ భిష॒జ్యతి | అగ్ర॒దో హై॒వ భవ॑తి | వైశ్వా॒నరం ద్వాద॑శకపా॒లం
 నిర్వ॑పేన్మ॒గాఖరే॑ యది నాగచ్ఛే॒త్ | ఇ॒యం వా అగ్ని॑ర్వైశ్వా॒నరః |
 ఇ॒యమే॒వైనమ॑ర్చి॒భ్యాం పరి॑రోధమా॒నయ॑తి | ఆహై॒వ సు॒త్యమ॑హర్గచ్ఛతి |
 యద్య॑ధీయాత్ || 65 ||

అగ్న॑యేఽగ్ం॒హోము॑చేఽష్టాకపా॒లః | సౌర్యం ప॑యః | వాయ॑వ్య ఆ॒జ్యభా॑గః |
 యజ॑మా॒నో వా అశ॒వః | అగ్ంహ॑సా వా ఏ॒ష గృ॑హీ॒తః | యస్యా॑శ్వా మే॒ధాయ॑
 ప్రోక్షి॑తోఽధ్యే॒తి | యదగ్ం॒హోము॑చే నిర్వ॑పతి | అగ్ంహ॑స ఏ॒వ తేన॑ ము॒చ్యతే |
 యజ॑మా॒నో వా అశ॒వః | రేత॑సా వా ఏ॒ష వ్య॑ధ్యతే || 66 ||

యస్యా॑శ్వా మే॒ధాయ॑ ప్రోక్షి॑తోఽధ్యే॒తి | సౌర్యగ్ం రేతః | యత్సౌర్యం ప॑యో భవతి |
 రేత॑స్సై॒వైనగ్ం స సమ॑ర్థయతి | యజ॑మా॒నో వా అశ॒వః | గర్భై॒ర్వా ఏ॒ష వ్య॑ధ్యతే |
 యస్యా॑శ్వా మే॒ధాయ॑ ప్రోక్షి॑తోఽధ్యే॒తి | వాయ॑వ్యా గర్భాః | యద్వాయ॑వ్య ఆ॒జ్యభా॑గో
 భవ॑తి | గర్భై॒రేవైనగ్ం స సమ॑ర్థయతి | అథో॒ యస్యై॒షాఽశ్వ॑మే॒ధే ప్రా॑యశ్చి॒త్తిః
 క్రి॒యతే | ఇ॒ష్ట్యా వసీ॑యానభవతి || 67 ||

విస్తత్యశ్తోణో హైవ భవత్యధీయాద్యధ్యతే గర్భైరేవైనగ్ం స సమర్థయతి ద్వే చ || [17]

తదా॑హుః | ద్వాద॑శ బ్ర॒హ్మద॒నాన్తస్థి॑తే నిర్వ॑పేత్ | ద్వాద॑శభి॒ర్వేష్టి॑భిర్యజే॒తేతి |
 యది॑ష్టిభిర్యజే॒త | ఉ॒పనా॑ముక ఏ॒నం య॒జ్ఞః స్యాత్ | పాపీ॒యాగ్ంస్తు॑ స్యాత్ | ఆప్తా॒ని
 వా ఏ॒తస్య॑ ఛన్దాగ్ం॒సి | య ఈ॒జానః॑ | తాని॒ క ఏ॒తావదా॑శు పు॒నః ప్ర॑యుం జి॒తేతి |
 సర్వా॑ వై సగ్ధి॑తే య॒జ్ఞే వాగా॑ప్యతే || 68 ||

సాప్తా భవతి యాతయామ్ని | క్రూరీకృతే॒వ హి భవ॑త్యరుష్కృతా | సా న పు॒నః
 ప్ర॒యుజ్యే॑త్యా॒హుః | ద్వాద॑శై॒వ బ్ర॒హ్మద॒నాన్తస్థి॑తే నిర్వ॑పేత్ | ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వా ఓద॑నః |
 య॒జ్ఞః ప్ర॒జాప॑తిః | ఉ॒పనా॑ముక ఏ॒నం య॒జ్ఞో భవ॑తి | న పాపీ॒యానభ॑వతి | ద్వాద॑శ

భవన్తి॥ ద్వాదశమాసాః సంవత్సరః॥ సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠతి॥ 69 ॥

అప్యతే సంవత్సర ఏకం చ॥

[18]

ఏష వై విభూర్నామ యజ్ఞః॥ సర్వగ్ం హ వై తత్ర విభు భవతి॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన
యజన్తే॥ ఏష వై ప్రభూర్నామ యజ్ఞః॥ సర్వగ్ం హ వై తత్ర ప్రభు భవతి॥ యత్రైతేన
యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష వా ఊర్జస్వాన్నామ యజ్ఞః॥ సర్వగ్ం హ వై తత్రోర్జస్వదభవతి॥
యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష వై పయస్వాన్నామ యజ్ఞః॥ 70 ॥

సర్వగ్ం హ వై తత్ర పయస్వదభవతి॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష వై విధృతో
నామ యజ్ఞః॥ సర్వగ్ం హ వై తత్ర విధృతమభవతి॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష
వై వ్యావృతో నామ యజ్ఞః॥ సర్వగ్ం హ వై తత్ర వ్యావృతమభవతి॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన
యజన్తే॥ ఏష వై ప్రతిష్ఠితో నామ యజ్ఞః॥ సర్వగ్ం హ వై తత్ర ప్రతిష్ఠితమభవతి॥ 71 ॥

యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష వై తేజస్వి నామ యజ్ఞః॥ సర్వగ్ం హ వై తత్ర తేజస్వి
భవతి॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష వై బ్రహ్మవర్చసీ నామ యజ్ఞః॥ ఆ హ తత్ర
బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతే॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష వా అతివ్యాధీ
నామ యజ్ఞః॥ ఆ హ వై తత్ర రాజన్యోఽతివ్యాధీ జాయతే॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన
యజన్తే॥ ఏష వై దీర్ఘో నామ యజ్ఞః॥ దీర్ఘాయుషో హ వై తత్ర మనుష్యా భవన్తి॥
యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ ఏష వై కౌప్రో నామ యజ్ఞః॥ కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో
యోగక్షేమః॥ యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ 72 ॥

పయస్వాన్నామ యజ్ఞః ప్రతిష్ఠితమభవతి యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే షట్పు (ఏష వై విభూః ప్రభూర్నామ యస్వాన్ విధృతో వ్యావృతః ప్రతిష్ఠితస్తేజస్వి

బ్రహ్మవర్చస్యతివ్యాధీ దీర్ఘః కౌప్రో ద్వాదశ॥)॥

[19]

తార్వేణాశ్వగ్ం సంజ్ఞపయన్తి॥ యజ్ఞో వై తార్వ్యమ్॥ యజ్ఞేనైవైనగ్ం సమర్థయన్తి॥
యామేన సామీనా ప్రస్తోతాఽనూపతిష్ఠతే॥ యమలోకమేవైనం గమయతి॥ తార్వేణ చ
కృత్యధీవాసే చాశ్వగ్ం సంజ్ఞపయన్తి॥ ఏతద్వై పశూనాగ్ం రూపమ్॥ రూపేణైవ
పశూనవర్ధన్తి॥ హిరణ్యకశిపు భవతి॥ తేజసోఽవర్ధన్తి॥ 73 ॥

రుక్మో భవతి॥ సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై॥ అశ్వో భవతి॥ ప్రజాపతేరాప్త్యై॥ అస్య వై
లోకస్య రూపంతార్ప్యమ్॥ అంతరిక్షస్య కృత్యధీవాసః॥ దివో హిరణ్యకశిపు॥ ఆదిత్యస్య
రుక్మః॥ ప్రజాపతేరశ్వః॥ ఇమమేవ లోకంతార్ప్యణాప్తోతి॥ 74 ॥

అంతరిక్షం కృత్యధీవాసేన॥ దివగ్ం హిరణ్యకశిపునా॥ ఆదిత్యగ్ం రుక్మేణ॥ అశ్వేనైవ
మేధ్యేన ప్రజాపతేః సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి॥ ఏతాసామేవ దేవతానాగ్ం
సాయుజ్యమ్॥ సార్జితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతి॥ యోఽశ్వమేధేన యజతే॥ య
ఉ చైనమేవం వేద॥ 75 ॥

అపరుద్యా అప్నోత్యస్తౌ చ॥

[20]

ఆదిత్యాశ్చాచ్ఛిరసశ్చ సువర్గే లోకేఽస్పర్ధంత॥ తేఽఙ్గిరస ఆదిత్యేభ్యః॥
అముమాదిత్యమశ్వగ్ శ్వేతం భూతం దక్షిణామనయన్॥ తేఽబ్రువన్॥ యన్నో నేష్ట॥
స వర్యో భూదితి॥ తస్మాదశ్వగ్ం సవర్యేత్యాహ్వయన్తి॥ తస్మాద్యజ్ఞే వరో దీయతే॥
యత్ప్రజాపతిరాలభ్యోఽశ్వోఽభవత్॥ తస్మాదశ్వో నామ॥ 76 ॥

యచ్ఛ్వయదరురాసీత్॥ తస్మాదర్వా నామ॥ యత్సద్యో వాజాన్తమజయత్॥
తస్మాద్వాజి నామ॥ యదసురాణాం లోకానాదత్త॥ తస్మాదాదిత్యో నామ॥ అగ్నిర్వా
అశ్వమేధస్య యోసిరాయతనమ్॥ సూర్యోఽగ్నేర్యోసిరాయతనమ్॥
యదశ్వమేధేఽగ్నో చిత్త్య ఉత్తరవేదిముపవపతి॥ యోసిమన్తమేవైనమాయతనవన్తం
కరోతి॥ 77 ॥

యోసిమానాయతనవానభవతి॥ య ఏవం వేద॥ ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ దేవానామ్॥
యదర్కాశ్వమేధౌ॥ ప్రాణాపానావేవావరున్ధే॥ ఓజో బలం వా ఏతౌ దేవానామ్॥
యదర్కాశ్వమేధౌ॥ ఓజో బలమేవావరున్ధే॥ అగ్నిర్వా అశ్వమేధస్య
యోసిరాయతనమ్॥ సూర్యోగ్నేర్యోసిరాయతనమ్॥ యదశ్వమేధేఽగ్నో చిత్త్య
ఉత్తరవేదిఞ్చనోతి॥ తావర్కాశ్వమేధౌ॥ అర్కాశ్వమేధావేవావరున్ధే॥ అథో

ప్రజాపతిం వై దేవాః పితరమ్ | పశుమ్భూతమ్మేధాయాలభంత | తమాలభ్యోపావసన్ |
ప్రాతర్యష్టాస్మహ ఇతి | ఏకం వా ఏతద్దేవానామహః | యత్సంవత్సరః | తస్మాదశ్వః
పురస్తాత్సంవత్సర ఆలభ్యతే | యత్ప్రజాపతిరాలభ్యోఽశ్వోఽభవత్ | తస్మాదశ్వః |
యత్సద్యో మేధోఽభవత్ || 79 ||

తస్మాదశ్వమేధః | వేదుకోఽశ్వమాశుమ్భవతి | య ఏవం వేద | యద్వై
తత్ప్రజాపతిరాలభ్యోఽశ్వోఽభవత్ | తస్మాదశ్వః ప్రజాపతేః పశూనామనురూపతమః |
ఆఽస్య పుత్రః ప్రతిరూపో జాయతే | య ఏవం వేద | సర్వాణి భూతాని
సమ్భృత్యా లభతే | సమేనం దేవాస్తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ భరన్తి | యోఽశ్వమేధేన
యజతే || 80 ||

య ఉ చైనమేవం వేద | ఏతద్వై తద్దేవా ఏతాన్దేవతామ్ | పశుమ్భూతమ్మేధాయాలభంత |
యజ్ఞమేవ | యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాః | కామప్రం యజ్ఞమకుర్వత |
తేఽమృతత్వమకామయన్త | తేఽమృతత్వమగచ్ఛన్ | యోఽశ్వమేధేన యజతే |
దేవానామేవాయనేనైతి || 81 ||

ప్రాజాపత్యేనైవ యజ్ఞేన యజతే కామప్రేణ | అపునర్మారమేవ గచ్ఛతి | ఏతస్య వై
రూపేణ పురస్తాత్ప్రాజాపత్యమృషభం తూపరం బహురూపమాలభతే | సర్వేభ్యః
కామేభ్యః | సర్వస్యాప్త్యై | సర్వస్య జిత్యై | సర్వమేవ తేనాప్నోతి | సర్వం జయతి |
యోఽశ్వమేధేన యజతే | య ఉ చైనమేవం వేద || 82 ||

యో వా అశ్వస్య మేధస్య లోమనీ వేద | అశ్వస్యైవ మేధస్య లోమం లోమం
జహోతి | అహోరాత్రే వా అశ్వస్య మేధస్య లోమనీ | యత్సాయం ప్రాతర్జుహోతి |
అశ్వస్యైవ మేధస్య లోమం లోమం జహోతి | ఏతదనుకృతి హ స్మ వై పురా | అశ్వస్య

మేధ్యస్య లోమం లోమం జహ్వాతి । యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య పదే వేద । అశ్వస్యైవ
మేధ్యస్య పదేపదే జహ్వాతి । దర్శపూర్ణమాసౌ వా అశ్వస్య మేధ్యస్య పదే ॥ 83 ॥

యద్దర్శపూర్ణమాసౌ యజతే । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్య పదేపదే జహ్వాతి । ఏతదనుకృతి
హ స్మ వై పురా । అశ్వస్య మేధ్యస్య పదేపదే జహ్వాతి । యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య
వివర్తనం వేద । అశ్వస్యైవ మేధ్యస్య వివర్తనేవివర్తనే జహ్వాతి । అసౌ వా ఆదిత్యోఽశ్వః ।
స ఆహవనీయమాగచ్ఛతి । తద్వివర్తతే । యదగ్నిహోత్రం జహ్వాతి । అశ్వస్యైవ
మేధ్యస్య వివర్తనేవివర్తనే జహ్వాతి । ఏతదనుకృతి హ స్మ వై పురా । అశ్వస్య మేధ్యస్య
వివర్తనేవివర్తనే జహ్వాతి ॥ 84 ॥

పదే అగ్నిహోత్రం జహ్వాతి త్రిణి చ ॥ [23]

ప్రజాపతిస్తమష్టాదశిభిః ప్రజాపతిరకామయతోభావస్మై యుజ్ఞాన్తి తేజసాఽపప్రాణా అపశ్చిరూర్ధ్వాం ప్రజాపతిః ప్రేణాఽను ప్రథమేన
ప్రజాపతిరకామయత మహావైశ్వదేవో వా అశ్వోఽశ్వస్య ప్రజాపతిస్తం యజ్ఞక్రతుభిరపశ్చిరాబ్రహ్మణౌ సర్వేషు వారుణో
యద్యశ్వన్తదాహురేష వై విభూస్తారేవ్యేణాదిత్యాః ప్రజాపతిం పితరం యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య లోమనీ త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ 23 ॥
ప్రజాపతిర్ఘ్రిక ఉత్తరతః శ్రియమేవ ప్రజాపతిరకామయత మహాన్యత్రాతః ప్ర వా ఏష ఏభ్యో లోకేభ్యః సర్వగ్ం హ వై తత్ర పయః
స్వద్య ఉ వైనమేవం వేద చత్వార్యశీతిః ॥ 84 ॥
ప్రజాపతిరశ్వమేధం జహ్వాతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీకృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయబ్రాహ్మణే తృతీయాష్టకే నవమః ప్రపాఠకః
సమాప్తః ॥

